

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**“Sniegt atbalstu zaļā publiskā iepirkuma prasību padziļinātai
izpētei un to piemērošanai 2019. gadā, tai skaitā sabiedrības
informēšana par zaļo iepirkumu”**

Gala nodevums

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

16. decembris, 2019

Saturs

Saturs	2
Pētījumā lietotie saīsinājumi un termini	7
Kopsavilkums	9
Metodoloģija un projekta gaita	11
1. Zaļais iepirkums	14
2. Jaunās preču un pakalpojumu grupas un ZPI kritēriju izstrāde	21
2.1. Publiskā atpūtas un sporta infrastruktūra	21
2.1.1. Bērnu rotaļu laukumi	21
2.1.2. Sporta laukumi	37
2.1.3. ZPI kritēriji atpūtas un sporta infrastruktūrai	39
2.1.4. ZPI vadlīnijas atpūtas un sporta infrastruktūrai	41
2.2. Datu centri un mākoņpakalpojumi	48
2.2.1. Ārvalstu pieredze	48
2.2.2. Industrijas skatījums	55
2.2.3. Kopsavilkums	58
3. Esošo ZPI kritēriju pilnveide	59
3.1. Obligātie iepirkumi	59
3.1.1. Dator tehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūra	59
3.1.1.1. ZPI prasības un kritēriji dator tehnikai	60
3.1.1.2. ZPI prasības un kritēriji IKT infrastruktūras komponentēm	65
3.1.1.3. ZPI prasības un kritēriji IKT infrastruktūras pakalpojumiem	67
3.1.1.4. Kopsavilkums	68
3.1.2. Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	69
3. PIEGĀDE UN SEZONĀLI PĀRTIKAS PRODUKTI	78
3.1.3. Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	82
3. IEPAKOJUMA PRASĪBAS	87
3.1.4. Iekštelpu apgaismojums	92
3.1.5. Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	98
3.2. Rekomendējamie iepirkumi	105
3.2.1. Būvdarbi	105
A. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI PROJEKTĒŠANAS SAGATAVOŠANAI	119
A1. BŪVPROJEKTĒŠANAS VEICĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS	119
A2. ARHITEKTA/ PROJEKTĒTĀJA PIEREDZE	119
A3. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA	120
B. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI PROJEKTĒŠANAI	120

B1. BŪVPROJEKTA IZSTRĀDĀTĀJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS.....	120
B2. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE	120
B3. ĒKAS PATĒRĒTĀS ENERĢIJAS IZMAKSU OPTIMALITĀTE	120
B4. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS.....	120
B5. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA	120
B6. MAZOGLEKĻA VAI BEZOGLEKĻA ENERĢIJAS AVOTI	121
B7. VELOSIPĒDU NOVIETNE	121
B8. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA.....	121
B9. ŪDENS TAUPĪŠANAS IETAISES	121
B10. SILTUMA KOMFORMTA APSTĀKĻI	121
B11. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE	121
B12. VENTILĀCIJA UN GAISA KVALITĀTE	122
B13. IZBŪVES UN APDARES MATERIĀLU IZVĒLE	122
B14. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOGENERĀCIJA	122
B15. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE.....	122
B16. BŪVPROJEKTA VADĪTĀJA VAI IZSTRĀDĀTĀJA PIEREDZE	123
B17. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE	123
B18. ĒKAS PERSONĀLA PĀRVIETOŠANĀS PLĀNS	124
B19. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA.....	124
B20. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE	124
B21. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA.....	124
C. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI BŪVDARBIEM	124
C1. BŪVUZŅĒMĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS.....	125
C2. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE	125
C4. LIKUMĪGAS IZCELSMES KOKMATERIĀLI	125
C5. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	125
C6. BŪVDARBU VADĪTĀJA PIEREDZE	125
C7. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE	126
C8. ĒKAS APRITES CIKLA GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA ...	126
C9. ĒKAS GALVENO ELEMENTU EFEKTIVITĀTE: PRODUKTU VIDES DEKLARĀCIJU (PVD) APKOPOJUMS	126
C10. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA MATERIĀLA IZMANTOŠANA BETONĀ UN MŪRĪ	127
C11. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO2 EKVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ.....	128
C12. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	128
C13. VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ	129

C14. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA	129
C16. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	129
C17. ĒKAS ENERGOSISTĒMU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	130
C18. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA	130
C19. KOKMATERIĀLU LIKUMĪGA IEGŪŠANA	130
C20. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE	131
C21. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS	132
C22. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA	132
C23. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	132
C24. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU UN PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA	132
D. ZPI prasības un kritēriji LIKVIDĒŠANAS, NOJAUKŠANAS UN BŪVLAUKUMA SAGATAVOŠANAS DARBIEM	134
E. ZPI prasības ENERGOŠISTĒMU UZSTĀDĪŠANAI UN ENERGOPAKALPOJUMU PIEGĀDEI	134
E1. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOGENERĀCIJA	134
F. ZPI prasības un kritēriji ĒKAS APSAIMNIEKOŠANAI	135
F1. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA	135
F2. ENERGOEFEKTIVITĀTES PAKALPOJUMA LĪGUMS	135
F3. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMA	135
F5. ENERGOEFEKTIVITĀTES PAKALPOJUMA LĪGUMS	136
F6. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMA	136
G. ZPI prasības un kritēriji APVIENOTO PROJEKTĒŠANAS UN BŪVDARBU IEPIRKUMIEM	136
G1. BŪVUZŅĒMĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS	136
G3. ARHITEKTA/PROJEKTA VADĪTĀJA PIEREDZE	136
G4. SPECIALIZĒTO BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE	136
G5. ĒKAS PATĒRĒTAIS ENERĢIJAS IZMAKSU OPTIMALITĀTE	137
G6. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS	137
G7. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA	137
G8. MAZOGLEKĻA VAI BEZOGLEKĻA ENERĢIJAS AVOTI	137
G9. VELOSIPĒDU NOVIETNE	137
G10. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA	138
G11. ŪDENS TAUPĪŠANAS IETAISES	138
G12. SILTUMA KOMFORMTA APSTĀKĻI	138
G13. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE	138
G14. VENTILĀCIJA UN GAISA KVALITĀTE	138
G16. LIKUMĪGAS IZCELSMES KOKMATERIĀLI	139
G17. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	139
G18. IZBŪVES UN APDARES MATERIĀLU IZVĒLE	139

G19. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOGENERĀCIJA	139
G20. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE	140
G21. BŪVDARBU VADĪTĀJA PIEREDZE	140
G22. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE	140
G23. ARHITEKTA/ PROJEKTĒTĀJA PIEREDZE	140
G24. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE	141
G25. ĒKAS APRITES CIKLA GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA .	141
G26. ĒKAS GALVENO ELEMENTU EFEKTIVITĀTE: PRODUKTU VIDES DEKLARĀCIJU (PVD) APKOPOJUMS	141
G27. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA MATERIĀLA IZMANTOŠANA BETONĀ UN MŪRĪ	142
G28. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO2 EKVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ	143
G30. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	144
G31. ĒKAS PERSONĀLA PĀRVIETOŠANĀS PLĀNS	144
G32. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA	144
G33. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE	144
G34. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA	144
G36 ĒKAS ENERGO SISTĒMU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	145
G37. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA	145
G38. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA	146
G39. KOKMATERIĀLU LIKUMĪGA IEGŪŠANA	146
G40. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE	147
G41. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS	147
G42. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA	148
G43. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ	148
G44. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU UN PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA	148
3.2.2. Ceļu būve un satiksmes zīmes	150
3.2.3. Mēbeles	186
3.2.4. Transports	207
4. Ekodizains	226
4.1. Eiropas ekomarķējums	227
4.2. Marķējuma piešķiršanas kritēriji	228
4.3. Marķējumi un to veidi	229
4.3.1. Ekomarķējumi	229
4.3.2. Pārtikas marķējumi	232
4.3.3. Sociālās atbildības marķējumi	234

4.3.4.	Vides marķējumi	235
4.3.5.	Energomarķējums	237
4.4.	Citi marķējumi.....	240
4.5.	Ekodizaina popularizēšana	242
5.	Tehniskās specifikācijas veidnes	246
5.1.	Tīrīšanas līdzekļiem un pakalpojumiem	247
5.2.	Pārtikas produktu piegāde	258
5.3.	Ēdināšanas pakalpojumi.....	265
5.4.	Iekštelpu apgaismojuma piegādei un uzstādīšanai	271
5.5.	Iekštelpu apgaismojuma projekta izstrāde	276
6.	Kopsavilkums	282

PĒTĪJUMĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI UN TERMINI

- EK – Eiropas Komisija
- ES - Eiropas Savienība
- EEZ – Eiropas Ekonomiskā zona
- OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)
- JRC – Eiropas Komisijas kopīgais pētniecības centrs (*Joint Research Centre*)
- MK – Ministru Kabinets
- VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
- ZPI – Zaļais publiskais iepirkums
- Produkta dzīves cikla novērtējums (angliski – *life cycle assessment* vai *LCA*)
- Globālais ekomarķējuma tīkls (The Global Ecolabelling Network, GEN)

IKT – Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas

- RAM – operatīvā atmiņa (*random access memory*)
 - CPU – centrālais procesors (*central processing unit*)
 - GPU – grafiskais processors (*graphics processing unit*)
 - PSU – barošanas bloks (*power supply unit*)
 - UPS – nepārtrauktās barošanas avots (*uninterruptible power supply*)
 - SSD – pusvadītāju disks (*solid state drive*)
 - HDD – cietais disks (*hard disk drive*)
 - EEIA – elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
-
- Datu centrs – ēka vai ēkas daļa, kurā izvietota nepieciešamā tehniskā infrastruktūra informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pakalpojumu nodrošināšanai.
 - Servertelpa – maza mēroga datu centrs, parasti atrodas atsevišķā telpā tajā pašā ēkā, kurai tas nodrošina infrastruktūru.
 - Kolokācijas datu centrs – datu centrs, kurā klienti var nomāt telpu vai tehniku savas IKT infrastruktūras nodrošināšanai.
 - Mākoņpakalpojumi – skaitļošanas un datu uzglabāšanas pakalpojumi, kuri tiek nodrošināti attālināti.
 - SaaS – programmatūra kā serviss (*Software as a Service*), mākoņpakalpojums, kurā klientam tiek nodrošināta pieeja programmatūrai ar interneta starpniecību.
 - PaaS – platforma kā serviss (*Platform as a Service*), mākoņpakalpojums, kurā klientam tiek nodrošināta platforma produktu izstrādei ar interneta starpniecību.
 - IaaS – infrastruktūra kā serviss (*Infrastructure as a Service*), mākoņpakalpojums, kurā klientam tiek nodrošināta IKT infrastruktūra, izmantojot pakalpojuma sniedzēja datu centrus.

- Serveris – dators, kas nodrošina pieeju resursiem citiem tīkla lietotājiem.
- Asmeņserveri – īpaša serveru arhitektūra, kurā serveri ir savienoti ar specializētu šasiju, tādējādi ļaujot dalīt resursus (PSU, tīkla nodrošinājums u.c.) un taupīt vietu.
- Virtualizācija – programmatūras risinājums, kas fizisku datu serveri ļauj sadalīt vairākās virtuālās, neatkarīgās vienībās, tādējādi uzlabojot efektivitātes un drošības rādītājus.
- Baltā telpa – datu centra telpas, kur ir izvietota IKT infrastruktūra, tas ir, serveri, tīkla iekārtas u.tml.
- Pelēkā telpa – datu centra telpas, kur ir izvietota pārējā nepieciešamā infrastruktūra, tas ir, ģeneratori, transformatori, UPS, drošinātāji, dzesēšanas iekārtas u.tml.
- FLOPS – skaitļošanas veiktspējas mērvienība, peldošā komata aritmētikas operācijas sekundē (*floating point operations per second*)

KOPSAVILKUMS

Iepirkuma "Sniegt atbalstu zaļā publiskā iepirkuma prasību padziļinātai izpētei un to piemērošanai 2019. gadā, tai skaitā sabiedrības informēšana par zaļo iepirkumu" izstrāde tika veikta no 2019. gada jūnija līdz 2019. gada decembrim.

Atbalsts sastāvēja no dažādiem darbiem un uzdevumiem, kas iekļāva esošo norādīto kategoriju kritēriju pārskatīšanu, 2 jaunu potenciālo kategoriju izvērtēšanu, sabiedrības informēšanu par ekodizainu, 4 semināru moderēšanu un prezentāciju veidošanu, kuru ietvaros tika ietvertas arī diskusijas par ZPI kritērijiem, 4 tematisko diskusiju moderēšanu un kritēriju izskatīšanu, 5 tehnisko specifikāciju izstrāde, kā arī konsultācijas par ZPI jautājumiem citām ieinteresētajām pusēm. Informācija par sniegtajām konsultācijām ir pievienota atsevišķā dokumentā.

Projekta laikā tika izvērtēta divu jaunu potenciālo ZPI kategoriju ieviešanas iespējas Latvijā. Latvijā aktīvi tiek veidoti bērnu rotaļu laukumu un sporta laukumu iepirkumi, kuros ir salīdzinoši viegli iekļaut arī papildus vides kritērijus, tai skaitā izmantojot atkārtoti lietojamus atkritumus. ZPI kritēriji izvirzīti, izmantojot Itālijas esošos ZPI kritērijus publiskās telpas mēbeļu iepirkumam. Tajā pašā laikā Eiropas Komisija izstrādā ZPI kritērijus datu centriem un mākoņpakalpojumiem, taču industrijas publisko iepirkumu skaits ir neliels, tāpat arī valstiskie iepirkumi lielākoties tiek nodoti VAS "LVRTC" rokās, tādējādi ierosinājums ir nevis ieviest kritērijus ZPI vadlīnijās, bet noteikt vides prasības LVRTC, lai tiktu nodrošināts augstāku vides prasību izmantošana valsts līmenī.

Individuāli pārskatāmi kopsavilkumi ir pieejami katrā individuālajā kategorijā. Tomēr kritēriji ievērojami izmainīti tika būvniecības un mēbeļu, MK noteikumos, daļēji – transporta, tīrīšanas līdzekļu, ielu un iekštelpu apgaismojuma, datortehnikas un IKT infrastruktūras, pārtikas un ēdināšanas pakalpojumos, mazāk – ceļu būvē.

Tāpat projekta ietvaros tika sagatavota informācija par ekodizainu un notika sabiedrības informēšana; tika izveidotas tehniskās specifikācijas veidnes un sniegtas konsultācijas ZPI izmantošanai iepirkumos.

Kopējie ieteikumi:

- LIKTA norāda, ka papildus aicina izvērtēt iespēju izslēgt Publiskā iepirkuma likuma 48. panta 3. punktu, jo tas faktiski aizliedz pilnā apmērā piemērot Zaļā iepirkuma prasības iepirkumiem, kuru paredzamā līgumcena ir zemāka par Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām.
- Pašvaldību lielākais izaicinājums ir budžets, kuru atvēlēt ZPI prasību izveidošanai. Sākotnēji ir grūtības pievērst papildus uzmanību ZPI prasību integrācijām iepirkumā, kam seko mīts un izaicinājums, ka iepirkumi ar paaugstinātām vides prasībām ir dārgāki nekā regulārie iepirkumi, jo tiek izvērtēts īstermiņa ieguvums, ne ilgtermiņā.
- 2019. gada decembrī tika veikts Eiropas komisijas paziņojums par Eiropas Zaļā kursa stratēģiju, kas liek uzsvāru uz aprites ekonomiku, kur viens no instrumentiem ir arī Zaļais publiskais iepirkums, tādējādi ir

nepieciešams pārskatīt iespējas EK prioritātes norādīt jau arī Latvijas MK noteikumos. Aprites ekonomikas kritēriji ir jau pievienoti mēbeļu kategorijā.

- Lai nodrošinātu ZPI izaugsmi pašvaldībās, kā arī dažās no nozīmīgākajām nozarēm kā ceļu būve, ir nepieciešams papildus finansējums. Ja būtu pieejams papildus finansējums ZPI ieviešanai, iespējas izmantot paaugstinātos vides kritērijus tiktu izmantotas aizvien vairāk.
- Lai turpinātu virzīt ZPI izmantošanu, ir nepieciešami ikgadēji semināri. Semināros ir būtiski nodrošināt dažādu iesaistīto iestāžu skatījumu, stāstot par veiksmīgākajām pieredzēm dažādās nozarēs. Veiksmīgs piemērs bija būvniecības seminārs, kurā tika nodrošināts plašs skatījums no 9 dažādiem runātājiem, tādējādi sniedzot nozīmīgu atbalstu iepirkumu veidošanā un pārbaudē. Tāpat arī semināri varētu kļūt aizvien praktiskāki, un arī iepirkumu speciālisti mācītos kopīgi izmantot ZPI savā ikdienā, un izprast to būtību sarunās ar priekšniecību un citām iesaistītajām pusēm.
- Tajās nozarēs, kurās nav kontrolējošo institūciju, kā, piemēram, mēbeļu nozare, ZPI varētu būt iespēja arī kā veicināt godprātīgu uzņēmējdarbību, ieviešot arī sociālos un nodokļu apmaksas kritērijus kā papildus piedāvājuma izvērtēšanas nosacījumus.
- Lai veiktu padziļinātu pārskatu noteiktās nozarēs un kategorijās, vēlams ir individuālu nozaru padziļināta izpēte, lai nodrošinātu kvalitatīvu darbu un katru kritēriju pārskatu no dažādām iesaistītajām pusēm.
- Lai vieglāk atrastu informāciju, pārskatu un ieteikumus par ZPI, vēlams būtu lietotājiem draudzīga informācijas strukturēšana mājaslapā. Iespējams vēl noderīgāka būtu pat atsevišķa mājaslapa, kāda ir pieejama citās valstīs, kur būtu norādīti uzņēmumi, kuri praktizē darbošanos ilgtspējīgāk un videi draudzīgāk. Tā dotu iespēju veidot kopējo pārskatu par iepirkumiem un to videi draudzīgumu un ilgtspējību.

METODOLOĢIJA UN PROJEKTA GAITA

2017. gadā tika izstrādāti un pieņemti Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība", kuros lielākoties tika norādītas Eiropas Komisijas izveidotās Zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) izstrādātās vadlīnijas. Eiropas komisija regulāri pārskata izveidotās ZPI vadlīnijas un starpposmā ir gan izstrādājusi jaunas vadlīnijas, gan arī ir atjaunojusi vadlīnijas jau esošajās grupās. Līdz ar gaidāmajām MK noteikumu Nr. 353 izmaiņām, kas plānotas 2020. gada vidū, projekta laikā tika norādīti darba uzdevumi.

Iepirkuma uzdevums bija sadalīts vairākos darba uzdevumos, kurā tika iekļauti sekojoši tehniskās specifikācijas punkti:

- Izvērtēt ZPI kritēriju pārskatīšanas tematisko diskusiju ietvaros sniegtos priekšlikumus un sniegt ieteikumus ZPI kritēriju un prasību pilnveidei šādās preču un pakalpojumu grupās: Datortehnika un IKT infrastruktūra; Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi; Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi; Iekštelpu un ielu apgaismojums; Būvdarbi (biroju ēkas); Ceļu būve (īpaši izvērtējot pārstrādāto riepu produktu izmantošanu) un satiksmes zīmes; Mēbeles; Transports. Tai skaitā, prasību un kritēriju pilnveidošanai iesaistīt minēto nozaru pārstāvjus/tirgus dalībniekus labākās prakses ieviešanā.
- Divām jaunām preču un pakalpojumu grupām (datu serveri un mākoņpakalpojumi, bērnu rotaļu un sporta laukumi - īpaši izvērtējot pārstrādāto riepu produktu izmantošanu) izstrādāt ZPI kritērijus. Papildus apzināt citu valstu pieredzi par citām preču un pakalpojumu grupām, kurām varētu piemērot ZPI prasības.
- Izstrādāt zaļā iepirkuma ieviešanas vadlīnijas tām preču un pakalpojumu grupām, kurās tiks veikti grozījumi, kā arī tajās, kurās tiks izstrādāti jauni ZPI kritēriji MK noteikumu Nr. 353 ietvaros.
- Izvērtēt, kurām preču un pakalpojumu grupām ir iespējams izstrādāt tehniskās specifikācijas veidnes, lai atvieglotu iepirkumu veicējiem ZPI piemērošanu. Pēc saskaņošanas ar VARAM vismaz 5 preču un pakalpojumu grupām izstrādāt tehniskās specifikācijas veidnes ZPI piemērošanai.
- Nodrošināt 4–5 informatīvo semināru moderēšanu par zaļā publiskā iepirkuma praktisko pielietojumu. Provizoriskās tēmas: ZPI piemērošana būvniecības, pārtikas produktu iegādes un ēdināšanas pakalpojumu, mēbeļu un tekstilpreču, sadzīves ķīmijas un transporta jomā. Uzstāties ar prezentācijām par līguma ietvaros paveikto.
- Veikt videi draudzīgu preču atpazīšanas aktivitātes, pievēršot uzmanību dažādiem ekomarkējumiem un to piešķiršanas kritērijiem, kā arī akcentējot viltus un nepamatotu marķējumu atpazīšanas paņēmienus.
- Piedalīties Pasūtītāja rīkotajās, kā arī pēc Pasūtītāja pilnvarojuma citās ar zaļā iepirkuma īstenošanu saistītās sanāksmēs, pirms tam nodrošinot atbilstošas informācijas sagatavošanu.

Lai nodrošinātu kvalitatīvu atbalstu VARAM zaļā publiskā iepirkuma izmaiņu procesā, pētījuma laikā tika izmantotas vairākas informācijas vākšanas metodes. Sākotnēji tika apkopota jau esošā informācija par zaļo publisko iepirkumu gan Latvijā, gan Eiropas Komisijā, gan arī citās Eiropas valstīs, lai saprastu kopējo situāciju

Eiropas Savienībā, kā arī izprastu kopējo Eiropas Savienības attīstību, kā arī iespējamus virzienus tālākajai attīstībai zaļo publisko iepirkuma kritēriju virzīšanai.

2019. gada pētījumā īpašs uzsvars ir uz divām jaunām preču un pakalpojumu grupām - datu serveri un mākoņpakalpojumi, kā arī bērnu rotaļu un sporta laukumi. Bērnu un rotaļu laukumos īpaši tiek izskatīta iespēja izmantot pārstrādāto riepu produktus, kas ir viens no izaicinājumiem gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā kopumā. Lai nodrošinātu jauno grupu ZPI kritēriju izstrādi, pētījumā tika izmantota gan sekundāri pieejamā informācija, gan citu Eiropas Savienības valstu izstrādātie ZPI kritēriji, gan arī tika veiktas intervijas ar nozares uzņēmējiem, ekspertiem un amatpersonām, lai nodrošinātu ZPI praktiskās pielietojšanas iespējas.

Lai veiktu izmaiņas MK noteikumu Nr. 353 jau esošo kategoriju prasību un kritēriju rediģēšanā, sākotnēji tika apkopoti VARAM 2019. gada pirmajā pusgadā organizēto industrijas diskusiju viedokļi, kuri tika iesniegti rakstiski pēc diskusijām. Tāpat arī lielākajai daļai no preču un pakalpojumu kategorijām tika veikts salīdzinājums ar Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām, lai izprastu izmaiņas, kas ir veiktas Eiropas Komisijā un salīdzinātu to ar esošajiem Latvijas MK noteikumiem. Dažu grupu regulējumā kā mēbeles ir veiktas būtiskas izmaiņas, tādējādi arī Latvijas kritērijos ir nepieciešami ievērojami labojumi. Papildus projekta laikā tika uzrunāti arī nozaru eksperti, iepirkumu speciālisti un arī citi iesaistīto pušu pārstāvji, lai pēc iespējas plašāk sniegtu ieteikumus ZPI uzlabošanā. Katras preču un pakalpojumu kategorijas kritēriju izstrādē iesaistītie eksperti, uzņēmumi un organizācijas ir minētas attiecīgās apakšodaļas iesākumā.

2019. gada oktobrī un novembrī notika 4 tematiskie semināri par zaļā publiskā iepirkuma piemērošanu 4 dažādās Latvijas pilsētās. Semināra norisinājās:

- 1. seminārs. 2019. gada 15. oktobrī Jūrmalā. Semināra temats "Zaļā iepirkuma piemērošana ceļa būves, ielu apgaismojuma un āra sporta/spēļu laukumu izveides iepirkumiem"
- 2. seminārs. 2019. gada 23. oktobrī Siguldā. Semināra temats "Zaļā iepirkuma piemērošana pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu iepirkumos"
- 3. seminārs. 2019. gada 29. oktobrī Olainē. Semināra temats "Zaļā iepirkuma piemērošana mēbeļu, tekstilpreču un tīrīšanas līdzekļu iepirkumos"
- 4. seminārs. 2019. gada 5. novembrī Rīgā. Semināra temats "Zaļā iepirkuma piemērošana būvniecības un iekštelpu apgaismojuma iepirkumos"

Semināri tika organizēti pēc sekojoša plāna: 2 seminārus atklāja VARAM valsts sekretāra vietniece administratīvajos jautājumos Elita Turka, un sākotnēji VARAM informēja par aktualitātēm ZPI attīstībā un virzībā, kam sekoja Iepirkumu uzraudzības biroja prezentācija par aktualitātēm iepirkumos un strīdos par tiem. Turpinājumā bija industrijas pārstāvju prezentācijas par attiecīgo nozari, esošo situāciju un izaicinājumiem, lai sniegtu praktisku skatījumu par tās attīstību. Semināra sadaļa tika noslēgta ar Gateway&Partners ziņojumu par esošo situāciju ZPI regulējumā, un gaidāmās izmaiņas. Pēc pusdienlaika semināra otrajā daļā tika organizētas darba grupas, kurās dalībnieki dalījās pieredzē un diskutēja par zaļo publisko iepirkumu un tā kritērijiem noteiktās nozarēs.

Katrā no semināriem piedalījās no 60–120 dalībnieki, kur visapmeklētākais seminārs bija par ZPI kritēriju izmantošanu būvniecības nozarē, kas notika Rīgā. Semināra dalībnieki norādīja, ka būvniecības tēma ir visaktuālākā šajā posmā, taču arī novērtēja, ka seminārs notiek Rīgā, līdz ar to attālākajām pašvaldībām dodot iespēju ērtāk apmeklēt seminārus.

Semināros tika pieaicināti vairāki industrijas pārstāvji, kuri uzstājās ar savu esošo situāciju. Būvniecības seminārā piedalījās 7 prezentētāji no industrijas, prezentējot dažādus būvniecības aspektus, kurus nepieciešams ņemt vērā, lai nodrošinātu ilgtspējīgu un “zaļu” būvniecību. Tā kā pasākumu apmeklēja vairāk nekā 120 cilvēki, taču bija pieteikušies pat gandrīz 190 apmeklētāji, tad seminārā netika veidotas darba grupas, bet gan paneldiskusija, kuras laikā industrijas pārstāvji varēja uzdot jautājumus būvniecības nozares ekspertiem, kas bija uzstājušies dienas laikā.

Pēc semināriem tika nosūtītas gan semināra laikā izmantotās prezentācijas, gan arī piedāvāti attiecīgo ZPI kategoriju kritēriju priekšlikumi, lai industrijas pārstāvji ne tikai uz vietas, bet arī rakstiski varētu izteikt savu viedokli un skatījumu par piedāvātajām izmaiņām ZPI kritērijos. Visaktīvāk savus viedokļus rakstiski iesniedza pārtikas un ēdināšanas semināra dalībnieki, pēc kuras tika iesniegti 6 izsmeltoši viedokļi par likumdošanas izmaiņām.

Pēc semināriem tika organizētas 4 darba grupas, lai varētu veikt vēl precīzākus labojumus likumdošanā. Tās notika – 27. oktobrī transporta kategorijā, 29. oktobrī – mēbeļu kategorijā, 3. novembrī – pārtikas un ēdināšanas kategorijā, kā arī 6. novembrī – sporta un atpūtas kategorijā un būvniecības kategorijā. Vienīgi transporta kategorija iepriekš nebija diskutēta semināros. Daļa no darba grupu dalībniekiem bija piedalījušies semināros, daļa nebija piedalījusies, līdz ar to darba grupu sākumos tika prezentēts īss skatījums par kritēriju virzību un esošo stāvokli.

Tādējādi priekšlikumu izstrāde zaļā publiskā iepirkuma kritēriju un prasību pilnveidei notika 5 posmos:

1) tika apskatītas Eiropas Komisijas un citu Eiropas Savienības dalībvalstu jaunākās vadlīnijas un ieteiktās vai obligāti noteiktās piemērojamās ZPI prasības un kritēriji konkrētajās preču vai pakalpojumu grupās;

2) tika apkopoti 2019. gada 1. pusgadā VARAM organizēto tematisko diskusiju laikā izvirzītie nozares pārstāvju priekšlikumi;

3) pirmajā un otrajā posmā apkopotā informācija iespēju robežās tika validēta, konsultējoties ar dažādiem nozares un iesaistīto pušu ekspertiem, kas izvērtēja ieteikto priekšlikumu atbilstību nozares specifikai un Latvijas tirgus apstākļiem, kā arī vides principiem;

4) VARAM organizētajos četros semināros ZPI kritēriju uzlabošanā un pielietošanā tika iesaistīti vairāk nekā 330 semināru dalībnieki;

5) grupu kritēriji tika vēl diskutēti darba grupu diskusijā.

1. Zaļais iepirkums

Līdz ar 2019. gadā Eiropas Komisijas stratēģisko virzienu ar pāreju uz aprites ekonomiku, zaļais publiskais iepirkums ir viens no nozīmīgiem elementiem, kas palīdz virzīt aprites ekonomiku, veidojot ilgtspējīgus iepirkumus.

Eiropas Komisijas ziņojumā „Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus” zaļais publiskais iepirkums ir definēts kā process, kura ietvaros publiskās iestādes cenšas iepirkt preces, pakalpojumus un būvdarbus, kuru ietekme uz vidi visā to dzīves ciklā būtu mazāka nekā precēm, pakalpojumiem, kam raksturīgas tādas pašas primārās funkcijas, bet kas būtu iegādāti, piemērojot citādus iepirkuma principus.¹ Tādējādi ar zaļā publiskā iepirkuma palīdzību iespējams samazināt ietekmi uz vidi, veicinot sociālus uzlabojumus, panākt ietaupījumus budžetā, un tas ir kļuvis par svarīgu vides politikas instrumentu vides politikas mērķu sasniegšanā attiecībā uz klimata pārmaiņām, resursu izmantošanu un ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu.

Eiropas Savienībā tiek pastāvīgi pilnveidots tiesiskais ietvars publisko iepirkumu jomā un paredzot tajā vides aizsardzības un energoefektivitātes prasības, kuru rezultātā Latvijā ir izstrādāts publisko iepirkumu regulējums, tai skaitā Publisko iepirkumu likums un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums, kā arī Ministru kabineta noteikumi Nr. 353, kurā ir iekļautas prasības zaļajam publiskajam iepirkumam².

2017. gadā tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 353 “Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība”, kuros noteiktas septiņas preču un pakalpojumu grupas, kurām obligāti piemērojams ZPI (noteikumu 1. pielikums):

- 1) biroja papīrs;
- 2) drukas iekārtas;
- 3) datortehnika un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju infrastruktūra;
- 4) pārtika un ēdināšanas pakalpojumi;
- 5) tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi;
- 6) iekštelpu un ielu apgaismojums;
- 7) ielu apgaismojums un satiksmes signāli.³

Papildus tam, arī citām 14 prioritārajām preču un pakalpojumu grupām un būvdarbiem noteikumos ir definētas rekomendējošas prasības un kritēriji, kurus var izmantot minēto preču un pakalpojumu publiskajos iepirkumos (noteikumu 2. pielikums):

- 1) būvdarbi (biroju ēkas);
- 2) ceļu būve un satiksmes zīmes;
- 3) ūdens sildītāji siltuma ražošanai;
- 4) dārzkopības produkti un pakalpojumi;
- 5) elektroenerģija;
- 6) klozetpodri un pisuāri;
- 7) koģenerācijas iekārtas;
- 8) mēbeles;
- 9) notekūdeņu infrastruktūra;
- 10) sienu paneļi;

¹Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai - Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus, COM/2008/0400, pieejams <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52008DC0400>

² VARAM Informatīvais ziņojums “Par zaļā iepirkuma īstenošanas valsts pārvaldē gaitu 2018. gadā”

³ Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/291867>

- 11) izlietnes krāni, dušas uzgaļi un to aprīkojums;
- 12) tekstilpreces;
- 13) transports;
- 14) veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas (veselības aprūpes EEI).⁴

Latvija vadās pēc Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām, kur kopumā ir izstrādāti 19 apakšnozaru pārskati ar plašu pārskatu par nozari, lai veidotu vadlīnijas arī ZPI izveidē.⁵ Veidojot arī apkopojumus ES līmenī, tiek apskatīta ES valstu perspektīva, lai uzskaitītu, kurās valstīs ir ieviesti līdzīgi kritēriji kā ES, un kurām daļa kritēriji ir lokāli. Zemāk apkopojums par mēbelēm ES līmenī (Ilustrācija 1). Lai gan Eiropas Komisija sniedz savas rekomendācijas noteiktu kategoriju izveidē, tomēr katra valsts var izvēlēties savus ZPI kritērijus, kurus izmantot iepirkumos.

Ilustrācija 1. Apkopojums par ES valstu ZPI kritēriju ieviešanu mēbelēm

Direct recommendation of EU GPP criteria	Development of specific national GPP criteria	No recommendation of any GPP criteria
Belgium	Austria	Bulgaria
Cyprus	Czech Republic	Croatia
Denmark	Finland*	Estonia
Latvia	France	Greece
Poland	Germany	Ireland
Slovakia	Italy	Hungary
Slovenia	Lithuania	Luxembourg
	Malta	Portugal
	Netherlands	Romania
	Norway	
	Spain	
	Sweden	
	UK	

*under development

Vācijā arī tiek aktīvi ieviests zaļais publiskais iepirkums, kur tas tiek virzīts no galvenās vides aizsardzības aģentūras, kurā ir iekļautas 15 galvenās industrijas.⁶ Papildus ir izveidota speciāla mājaslapa par ilgtspējīgu iepirkumu, kas palīdz iepirkumu speciālistiem orientēties gan dažādās ZPI jomās, gan izprast uzņēmumu piedāvājumu, gan arī sniedz ieskatu dažādos iepirkuma jautājumos. Dažām no kategorijām tiek izškirti juridiskie aspekti, kas atšķiras dažādos Vācijas reģionos. Par katru no kategorijām Vācijas valsts līmenī tiek apkopota informācija gan par juridiskajiem ieteikumiem, gan vides kritērijiem, gan sociālajiem kritērijiem, gan arī sistēmas uzticamību, gan arī produktu sertifikācijas līmeni, pēc informācijas pieejamības. Papildus produktu grupām ir pieejama arī informācija par potenciālajiem piegādātājiem un sertifikāciju, kuru tie ir saņēmuši, kā arī kontaktinformāciju (Ilustrācija 2). Tādējādi ir pieejama plaša informācija par ilgtspējīgu iepirkumu.⁷

Ilustrācija 2. Mēbeļu piegādātāji, kas nodrošina ilgtspējīgu produktus

Firma	Ansprechpartner	Gütezeichen für dieses Produkt
ASSMANN BÜROMÖBEL GMBH & CO. KG	Torsten Redeke Telefon: 0049-160-7451715, Email: torsten.redeke@assmann.de	
fm Büromöbel GmbH	Erwin Landwehr Telefon: 0049 4494 9250642, Email: erwin.landwehr@fm-bueroemoebel.de	
Gaerner GmbH	Michael Pastor Telefon: 0049 203 8094 4128, Email: vertrieb@gaerner.de	
Haworth GmbH	Bianca Dönicke Telefon: 0049 5042 5010, Email: bianca.doenicke@haworth.com	

⁴ Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/291867>

⁵ http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

⁶ Vācija, <https://www.umweltbundesamt.de/themen/wirtschaft-konsum/umweltfreundliche-beschaffung/empfehlungen-fuer-ihre-ausschreibung> un <https://www.kompass-nachhaltigkeit.de/en/product-search/most-viewed/>

⁷ Vācija, <https://www.kompass-nachhaltigkeit.de/en/product-search/most-viewed/>

Zviedrijā ir izveidota papildus informācija par vides un sociālajiem iepirkuma kritērijiem, kur mājaslapā 5 soļos ir iespējams atzīmēt gan interesējošās nozares, apakšnozares un grupu, kā arī izvēlēties pamata, papildinātos vai paaugstinātos kritērijus. Tas var tikt papildināts ar dažādām prasībām, kuras visas tiek sakārtotas vienotā dokumentā, tās var lejupielādēt vai tās tiek atsūtītas elektroniski, un tādējādi var tālāk tikt izmantotas iepirkumu procedūrā.⁸

Ilustrācija 3. Zviedrijas vides un sociālo iepirkuma kritēriju pārskats⁹

1. Choose product area	Cleaning and chemicals ✓
2. Choose product group	Cleaning services ✓
3. Choose subgroup	Cleaning service ✓

4. Choose level

Select the level by dragging the slider. This will list the detailed requirements below. Note that the base level requirements are included at the advanced level, and that the same requirement can be found at several levels. This may give the impression that the list of requirements does not change

To refine your search, it is possible to select categories under "Filter by category". This will list the requirements contained within the selected level and category. Note that other important aspects hereby opt out.

Basic Advanced Spearhead

Filter by category

Available requirements

Cleaning service

- Systematic environmental initiatives
- Allergenic product
- Supervisor training
- Carbon dioxide emissions, vehicles
- Health risks of substances contained
- Contact person for environmental issues
- Continuous follow-up

Back Next

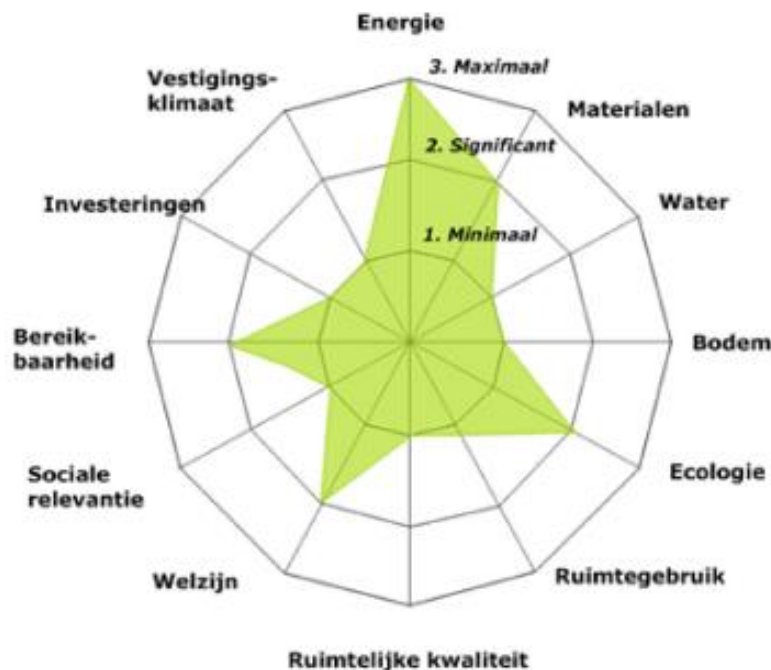
Step 1 Step 2 Step 3 Step 4 Step 5 Ready

⁸ Zviedrija, <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/en>, skatīt requirement-wizard informāciju.

⁹ Zviedrija, <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/en>

Tikmēr Nīderlandē vides kritēriju dokumentācijā tiek izmantots Ambīciju zirkelis, kurā tiek veikts 12 vides kritēriju novērtējums pēc to ietekmes – minimāls, nozīmīgs un maksimāls (Ilustrācija 4). Iepirkums tiek sadalīts pa attiecīgā skatījuma tēmām, kas arī tiek papildināts ar specifiskām tehniskās specifikācijas prasībām, kas attiecas uz doto iepirkumu.¹⁰

Ilustrācija 4. Nīderlandes ilgspējīgo kritēriju zirkelis¹¹

Lai gan Beļģijā arī ir izveidota atsevišķa mājaslapa, kas veltīta zaļajam publiskajam iepirkumam un kurā ir norādītas kategorijas un apakš-kategorijas, uz kurām attiecināt zaļo publisko iepirkumu. Tomēr ne visas no tām ir papildītas ar papildinošu informāciju. Piemēram, zem kategorijas "citi produkti" ir arī norādītas rotallietas, taču tālāka informācija neseko, norādot, ka kritēriji (vēl) nav izveidoti.¹² Līdzīgi arī riepu apakš-kategorija tiek norādīta, taču ir atsauce uz vietējo likumdošanu par riepu standartu nepieciešamību ES un vietējā tirgū.¹³

Pētījuma laikā tika apkopota informācija par ZPI nozarēm un apakš-nozarēm dažādās Eiropas valstīs, un vai tajās ir izveidotas iekļautas vides un /vai ilgspējīgas prasības. ZPI nozares un apakšnozares ir maksimāli apvienotas, lai veidotu kopēju skatījumu (Ilustrācija 5).

No citām Eiropas Savienības valstīm, Latvijas ZPI kritērijus varētu papildināt ar biroja aprīkojuma kritērijiem un higiēnas papīra ZPI kritērijiem, taču kopumā Latvijā ir plašs pārstāvēto nozaru kategoriju un apakškategoriju klāsts. Latvijas lielākais izaicinājums ir šo kritēriju ieviešana ikdienā, lai iepircēji aizvien vairāk skatītos uz dzīvescikla izmaksām, ne tikai uz tiešajām iegādes izmaksām. Lai šajos jautājumos sabiedrībā mainītos domāšana, tad nepieciešama ilgstoša izglītošana, tāpat nepieciešams piemērs par izcilajiem gadījumiem, jeb kategorijām, kurās kopā ar industrijas pārstāvjiem jau veidot videi draudzīgākus iepirkumus.

¹⁰ Nīderlande, <https://www.mvicriteria.nl/en/webtool?cluster=1#/47/1//nl>

¹¹ Nīderlande, <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/outdoorfurniture-aug2017.pdf>

¹² Beļģija, <https://gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/content/jouets>

¹³ Beļģija, <https://gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/content/pneus-de-voiture>

Ilustrācija 5. ZPI izmantošana pa jomām un apakšjomām¹⁴

ZPI Joma	ZPI apakšjoma	ES	Vācija	Latvija	Igaunija	Lietuva	Zviedrija	Beļģija	Lielbritānija	Itālija	Portugāle	Nīderlande	Somija	Malta	Sveice	Austrija
Biroja aprīkojums	datortehnika un monitori	jā	jā	jā	jā1	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā8	jā	jā	jā
Biroja aprīkojums	IKT infrastruktūra		jā	jā								jā			jā	
Biroja aprīkojums	datu centri		jā					jā								
Biroja aprīkojums	drukas iekārtas	jā	jā	jā	jā1	jā	jā	jā	jā	jā	jā		jā	jā	jā	
Biroja aprīkojums	televizori, projektori		jā			jā	jā	jā				jā			jā	
Biroja aprīkojums	cita biroja tehnika		jā		jā1	jā				jā		jā			jā	
Biroja aprīkojums	mobīlie telefoni	top			jā	jā		jā						jā		
Biroja aprīkojums	drukas un printēšanas pakalpojumi					jā						jā				
Biroja aprīkojums	Printeru kārtidži									jā						
Biroja aprīkojums	sadzīves tehnika		jā			jā	jā	jā	jā						jā	jā
Biroja aprīkojums	biroja papīrs	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā		jā	jā	jā
Biroja aprīkojums	kancelejas preces		jā			jā		jā				jā				jā
Biroja aprīkojums	Putekļu sūcēji		jā													
Būvniecība	būvniecības dizains, būvniecība un vadība	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā		jā
Būvniecība	sanitārtehniskā armatūra	jā		jā		jā		jā	jā		jā				jā	
Būvniecība	ūdens sildītāji	jā		jā		jā		jā	jā		jā		jā		jā	
Būvniecība	būvniecības ierīces		jā													
Būvniecība	ventilācija, apkure, dzesēšana (HVAC)						jā	jā	jā	jā						
Būvniecība	klozetpodi un pīsuāri	jā		jā				jā	jā		jā					
Būvniecība	Iekštelpu grīdu segumi		jā		jā	jā		jā						jā		
Būvniecība	siltumizolācija				jā	jā		jā					jā	jā		
Būvniecība	logi, stikla durvis un slēgi		jā		jā	jā		jā	jā					jā		
Būvniecība	sienu paneļi		jā	jā	jā	jā					jā					

¹⁴ ES - http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm; Vācija - <https://www.umweltbundesamt.de/themen/wirtschaft-konsum/umweltfreundliche-beschaffung/empfehlungen-fuer-ihre-ausschreibung>; Latvija - http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/zalais_publicsais_ipeirkums/?doc=22769; Igaunija - <https://www.envir.ee/et/tooteruhmad-teenused>; Lietuva - <https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/%C5%BDaliej%20pirkimai/PRODUKT%C5%B2%2C%20KURI%C5%B2%20VIE%C5%A0IESIEMS%20PIRKIMAMS%20IR%20PIRKIMAMS%20AIKYTINI%20A%20PLINKOS%20APSAUGOS%20KRITERIJAI%2C%20S%C4%84RA%C5%A0AS.pdf>; Zviedrija - <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskrav/>; Beļģija - https://gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/search/site?f%5B0%5D=im_field_guide_category%3A525; Lielbritānija - <https://www.gov.uk/government/collections/sustainable-procurement-the-government-buying-standards-gbs>; Itālija - <https://www.minambiente.it/pagina/i-criteri-ambientali-minimi>; Portugāle - <https://enpe.apambiente.pt/content/lista-de-bens-e-servi%C3%A7os-priorit%C3%A1rios?language=pt-pt>; Nīderlande - <https://www.mvcriteria.nl/en>; Somija - https://www.motiva.fi/julkisen_sektori/kestavat_julkiset_hankinnat/tietopankki; Malta - https://msdec.gov.mt/en/decc/Pages/environment/gpp/gpp_criteria.aspx; Sveice - <https://www.bafu.admin.ch/bafu/fr/home/themes/economie-consommation/info-specialistes/marches-publics-ecologiques/guides-pour-les-marches-publics-ecologiques.html#-723549081>; Austrija - <http://www.nachhaltigebeschaffung.at/nabe-kriterien-hilfsmittel>

Ceļu būve	ceļu projektēšana, būvēšana un uzturēšana	jā		jā	jā	jā						jā		jā		jā	
Ceļu būve	krāsas, lakas un ceļu marķējumi	jā							jā								
Transports	autotransports	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā
Transports	degviela						jā	jā									
Transports	riepas						jā										
Transports	Autobusi un pašvaldības transporta līdzekļi		jā										jā				
Elektrība	ielu apgaismojums un signāli	jā		jā	jā	jā	jā	jā		jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	
Elektrība	iekštelu apgaismojums			jā		jā	jā		jā		jā		jā		jā		jā
Elektrība	elektroenerģija	jā	jā	jā	jā		jā	jā			jā	jā	jā	jā	jā		jā
Elektrība	koģenerācijas iekārtas			jā	jā	jā		jā	jā			jā		jā	jā		
Mēbeles	iekštelu mēbeles	jā	jā (tikai koka)	jā		jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā
Pilsētvide	ielas mēbeles							jā			jā		jā				
Pilsētvide	Spēļu un sporta laukumi										jā		jā				
Pilsētvide	dārzkopības produkti un pakalpojumi	jā	jā (tikai produkti)	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā		jā
Pārtika	pārtikas preces un ēdināšanas pakalpojumi	jā		jā	jā	jā	jā6	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā		jā
Pārtika	Pārtika														jā		
Pārtika	Profesionālās virtuves iekārta														jā		
Veselības aprūpe	veselības aprūpes elektriskās un elektroniskās iekārtas	jā		jā		jā	jā										
Veselības aprūpe	viensreizējie medicīnas piederumi						jā	jā									
Veselības aprūpe	medikamenti						jā										
Veselības aprūpe	Nesaturēšanas palīg līdzekļi										Jā						
Veselības aprūpe	Sanitārijas pakalpojumi un mazgāšanas līdzekļi veselības aprūpes iestādēm											jā					
Atkritumu apsaimniekošana	atkritumu apsaimniekošana							jā				jā					

Atkritumu apsaimniekošana	produkti no pārstrādātas plastmasas					jā		jā							
Atkritumu apsaimniekošana/ būvniecība	ūdensapgādes un notekūdeņu infrastruktūra	jā		jā				jā			jā	jā21			
Tīrīšana	tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	jā	jā	jā	jā	jā	jā4	jā	jā	jā	jā	jā22	jā	jā23	jā
Tīrīšana	higiēnas papīra izstrādājumi		jā												
Tīrīšana	roku žāvēšana		jā												
Citi	tekstilpreces	jā		jā	jā	jā	jā	jā	jā	jā			jā		jā
Citi	bērnu preces						jā								
Citi	pasākumu organizēšanas pakalpojumi		jā			jā		jā							jā
Citi	mežsaimniecība						jā								jā
Citi	Darba kurpes un ādas piederumi										jā				
Citi	Pētījumi un izpētes uzdevumi							jā (Flāmu valdība)							

2. Jaunās preču un pakalpojumu grupas un ZPI kritēriju izstrāde

Pētījuma uzdevums bija apskatīt divas jaunas preču un pakalpojumu grupas (datu serveri un mākoņpakalpojumi, un bērnu rotaļu un sporta laukumi, īpaši izvērtējot pārstrādāto riepu produktu izmantošanu), lai izstrādātu ZPI kritērijus.

2.1. PUBLISKĀ ATPŪTAS UN SPORTA INFRASTRUKTŪRA

Viena no preču un pakalpojumu grupām ir bērnu rotaļu un sporta laukumi jeb publiskā atpūtas un sporta infrastruktūra. Lai izveidotu ZPI kritērijus, tika izdalīta informācija atsevišķi par bērnu rotaļu laukumiem, kā arī par sporta laukumiem, lai saprastu atšķirības starp apakškategorijām.

Projekta ietvaros tika:

- apkopota ārvalstu pieredze ZPI kritēriju piemērošanā, kā arī sniegts tehnoloģiskais raksturojums bērnu rotaļu laukumiem un sporta laukumiem;
- izstrādātās vadlīnijas publiskās atpūtas un sporta infrastruktūras iepirkumam, kas ietver arī piedāvātās tehniskās specifikācijas prasības un piedāvājuma izvērtēšanas kritērijus, kas tika primāri aizgūti no Itālijas izstrādātajiem minimālajiem vides kritērijiem pilsētas mēbeles izstrādājumiem, kas ietver arī bērnu rotaļu laukumus;¹⁵
- izveidotie kritēriji tika izsūtīti vairākiem nozares uzņēmumiem, kas publisko iepirkumu ietvaros veic bērnu rotaļu laukumu izbūvi, lai izvērtētu kritēriju piemērotību Latvijas tirgus situācijai un nozares specifikai;
- papildus tika veiktas intervijas ar jomas ekspertiem, PTAC ekspertu bērnu rotaļu laukumu tirgus uzraudzībā, uzņēmuma SIA "Rubrig" pārstāvi, Latvijas Riepu Apsaimniekošanas asociācijas vadītāju;
- 2019. gada 15. novembrī seminārā tika prezentēti izstrādātie kritēriji un semināra darba grupā piedāvātie kritēriji tika diskutēti. Diskusiju laikā tika norādīts, ka iepirkumu speciālisti vēlas vairāk saprast esošās pamatprasības, pirms ir gatavi pievienot papildus zaļās prasības;
- 2019. gada 6. decembrī tematiskajā diskusija grupā tika pārskatīti kritēriji. Tikšanās laikā tika pievienots kritērijs par nepieciešamību samazināt CO2 izmešus.

2.1.1. BĒRNU ROTAĻU LAUKUMI

Bērnu rotaļu laukumi ir viena no potenciālajām zaļā publiskā iepirkuma papildinošajām komponentēm, jo potenciāli tajos varētu izmantot nolietoto riepu pārstrādes produktus. Lai izvērtētu ZPI iespējas ieviest Latvijas likumdošanā, tiek izvērtēta gan ārvalstu pieredze bērnu rotaļu laukumu izveidē, gan esošā Latvijas likumdošana un tās standarti bērnu spēļu laukumiem, kā arī to uzraudzības kontrole, esošie laukumu segumi, kur tiek apkopota informācija par bērnu spēļu laukumiem, un tad attiecīgi tiek piedāvātas ZPI vadlīnijas.

2018. gadā veiktajā pētījumā par riepu aprites ciklu tika secināts, ka Latvijā liela daļa no ievestajām riepām netiek pārstrādātas, tādēļ veidojas ap 100 tūkstoši tonnu liels nolietoto riepu uzkrājums. Lai gan nolietotās riepās var būt salīdzinoši vērtīgs izejmateriāls, Latvijā tas netiek izmantots vairāku iemeslu dēļ. Kā viens no iemesliem arī ir nelielais pieprasījuma apjoms pēc riepu pārstrādes produktiem. Pētījumā secināts, ka Latvijā

¹⁵ Minimālajiem vides kritērijiem pilsētas mēbeles izstrādājumiem,

https://www.minambiente.it/sites/default/files/archivio/allegati/GPP/2017/allegato_arredo_urbanopdf.pdf

tiek regulāri iepirkta bērnu laukumu izbūve vai labiekārtošana, kā arī notiek sporta laukumu pārbūve, tādējādi ir iespēja šos iepirkumus pārveidot kā zaļos publiskos iepirkumus¹⁶.

2.1.1.1. Ārvalstu ZPI pieredze bērnu rotaļu laukumu izveidē

Riepu pārstrādes problēma papildus Eiropas Savienībā aktualizējās 2018. gada sākumā, kad Ķīnas valdība nolēma vairs nepieņemt atkritumus no citām valstīm, tai skaitā arī riepas¹⁷, ierobežojot Eiropas Savienības valstu iespējas sūtīt atkritumus prom no sava valsts. Tādējādi aktualizējot riepu pārstrādes iespējas un to izmantošanu riepu pārstrādes produktos, un attiecīgi arī to papildus pieprasījumu, izmantojot zaļo publisko iepirkumu. Lai gan šī ir aktuāla problēma Eiropas Savienībā, to esošā izmantošana 2019. gada vidū zaļajos publiskajos iepirkumos vēl ir salīdzinoši neliela, taču ir gaidāms, ka interese par to pieaugs ilgtermiņā.

Bērnu spēļu laukumi ir daļa no pilsētvides (urban space), kurai ir nepieciešama apkope un nepieciešamības gadījumā arī nomaiņa, lai nodrošinātu publiskās telpas drošību. Kā daļa no publiskās telpas tiek iekļautas arī ietves, velosipēdu joslas, ceļu segums, pilsētas mēbeles, rotaļu laukumi, ceļazīmes un ceļa rādīšanas elementi (netiek skaitīts ielu apgaismojums), strūklakas, apūdeņošanas un sūknēšanas sistēmas, kā arī apkope un nomaiņa ir nepieciešama arī augiem un kokiem, zālieniem, kā arī kanalizācijas lūkām. Tomēr ir pieejama informācija par ilgtspējīgu iepirkumu tikai par apkopi un nomaiņu, taču Eiropas Savienības mērogā netiek apskatīta atsevišķi jaunu rotaļlaukumu izveide. Kā tiek norādīts 2017. gada aprīlī veiktajā Eiropas Komisijas apkopojumā, tad ES līmenī pirms tam nebija apkopota kopējā labā prakse, lielākoties gan attiecībā uz publiskajām mēbelēm.¹⁸

Publiskās mēbeles tiek dalītas trīs daļās: ielu mēbeles (soli un krēsli, riteņu novietnes, kioski, atkritumu tvertnes, reklāmu un informācijas paneli, puķu podi, koku apmales, kanalizācijas lūkas); atpūtas un brīvā laika infrastruktūras (bērnu spēļu laukumi, sporta laukumi, publiskās dušas, strūklakas); un satiksmes vadības infrastruktūra (ceļu zīmes, aizsargmargas, barjeras, robežstabi, gulošie policisti).¹⁹

Daudzās valstīs ir iepirkumi mēbelēm, taču tas tiek lielākoties attiecināts uz iekštelpu mēbelēm un no ielu mēbelēm tiek iekļauti tikai sēdekļi un galdi.²⁰ Vācijā zaļā iepirkuma kritēriji tiek attiecināti tikai uz koka mēbelēm.²¹ Beļģijā arī tiek minētas āra mēbeles, taču tas ir attiecināts tikai uz soliem, galdiem un krēsliem, izslēdzot ierīces, kuru galvenais mērķis nav mēbele, kā ielu apgaismojums, riteņu novietnes un spēļu laukumi.²² Interesanti, ka Beļģijas ZPI mājaslapas informācijā pie citām precēm ir arī norādīta rotaļlietu sadaļa, taču atverot informāciju tālāk tiek norādīts, ka ilgtspējīga iepirkuma kritēriji vēl nav izstrādāti.²³

Lai gan lielākoties Eiropas Savienības valstīs pie āra mēbelēm netiek iekļauti rotaļu laukumi un sporta laukumi, tomēr Itālijā un Nīderlandē tie tiek iekļauti zaļos publiskajos iepirkumos. Lai gan Nīderlandē ir iekļauti spēļu laukumi āra mēbeļu zaļos publiskajos iepirkumos, tomēr tikai 2 no 5 āra mēbelēm izvirzītajiem kritērijiem tiek attiecināti uz spēļu laukumiem, tomēr tie netiek attiecināti uz rotaļlaukuma segumu. Taču Itālija gan ir izveidojusi 5 kritērijus, tai skaitā arī, ka vismaz 50% no gumijas un plastmasas izstrādājuma svara ir nepieciešams veidot no pārstrādātas gumijas. Itālija arī norāda, ka attiecībā uz materiāliem, kas tiek ražoti no nolietotām riepām, ir izstrādāta kategoriju specifikācija, ņemot vērā to izmērus un piemaisījumus.²⁴ Taču

¹⁶ VARAM, "Labāko prakses piemēru, t.sk. komercsektora pieredzes, Latvijā un ārvalstīs izvērtēšana un apkopšana zaļā iepirkuma jomā", <https://drive.google.com/file/d/1uPtYH0QcQkEk6XtnalkfR-KnaIqKRLQB/view>

¹⁷ "The world is scrambling now that China is refusing to be a trash dumping ground", CNBC, 16.04.2018., <https://www.cnbc.com/2018/04/16/climate-change-china-bans-import-of-foreign-waste-to-stop-pollution.html>; "China's costly ban on foreign trash", bloomberg.com, 06.06.2018., <https://www.bloomberg.com/view/articles/2018-06-05/china-s-costly-ban-on-foreign-trash>; "The US used to ship 4,000 recyclable containers a day to China. Where will the banned trash go now?", "US Today", 22.06.2018., <https://eu.usatoday.com/story/news/nation-now/2018/06/21/china-ban-plastic-waste-recycling/721879002/>

¹⁸ Ilgtspējīgs iepirkums, EU zaļais publiskais iepirkums publisko telpu apkopei, 2017.gada aprīlis, http://www.sustainable-procurement.org/fileadmin/user_upload/layout/homepage/NGO_Network/Ecolabel_documents/1_GPP_REPORT_TASK1_Final.pdf

¹⁹ Ilgtspējīgs iepirkums, http://www.sustainable-procurement.org/fileadmin/user_upload/layout/homepage/NGO_Network/Ecolabel_documents/1_GPP_REPORT_TASK1_Final.pdf

²⁰ Eiropas Komisijas zaļais publiskais iepirkums mēbelēm, https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/furniture_GPP_background_report.pdf

²¹ Vācijas ZPI, <https://www.umweltbundesamt.de/themen/wirtschaft-konsum/umweltfreundliche-beschaffung/empfehlungen-fuer-ihre-ausschreibung>

²² Beļģijas mēbeles ZPI, https://gidsvoorduurzameaankopen.be/sites/default/files/content/download/files/fi_meubles_fr.pdf

²³ Beļģijas ilgtspējīgs iepirkums, <https://gidsvoorduurzameaankopen.be/fr/content/jouets>

²⁴ Eiropas Komisijas Standartizācijas, <https://standards.globalspec.com/std/1251462/cen-ts-14243>

Griekija ir izstrādājusi lēmumprojektu, nosakot pamatprasības rūpnieciski pārstrādātas gumijas izstrādājumiem.²⁵

Tāpat uz spēļu laukumiem, nevar attiecināt sertifikācijas (labels), lai gan ir iespēja veikt dažādas sertifikācijas, tai skaitā Nordic Swan sertifikāciju.²⁶ Taču Skandināvijā ir tikai 1 spēļu laukumu produkts, kas ir izgājis Nordic Swan sertifikāciju, kurš piešķirts koka spēļu laukumam, ko piedāvā uzņēmums Nordic Parks AB²⁷. Tādējādi papildus pievienojot sertifikācijas kritēriju tiktu ierobežota tirgus konkurence.

Itālija

Itālijā 50% no iepirkuma līguma vērtības ir jāatbilst "zaļajiem" jeb vides aizsardzības principiem²⁸, kā arī Itālijā ir aktīva riepu asociācija „Ecopneus”, kura investē miljonus EUR (2017. gadā – 4,8 miljoni EUR) nolietoto riepu pētniecības un produktu attīstībā, lai nodrošinātu plašu produktu klāstu, kas ražoti no nolietotām riepām. Kopumā no granulām 33% tiek izmantotas sporta laukumu izveidē, 22% – produktu izstrādē, 21% – tiek eksportēts, 7% – spēļu laukumos, 5% – akustikas absorbēšanā un arī 5% – asfalta ražošanā²⁹.

Rotaļlaukumi ir iekļauti zaļajā publiskajā iepirkumā, kas ietver ielas mēbeles. Kā ielu mēbeles tiek iekļautas: velosipēdu statīvi, soli, galdi, rotaļu aprīkojums un rotaļu konstrukcijas, prettrieciena grīdas segumi, barjeras, žogi, sabiedriskās tualetes, atkritumu savākšanas tvertnes, rotaļu laukumu paklāji, veloceliņi, gājēju pārejas, guļošie policisti.³⁰ Tehniskās specifikācijas kritēriji tiek izdalīti ielas mēbelēm, kurām ir tieša saskarsme ar cilvēkiem un kurām tiešas saskarsmes nav.

Ielas mēbelēm tiek izvirzīti pieci galvenie kritēriji: izmantoto materiālu kritērijs, virsmas apstrāde un pārklājums, ekodizains: demontāža, aprīkotās teritorijas uzturēšana, un iepakojuma prasības. Tiek norādīts, ka nepieciešams ir izmantot materiālus, kas ir pārstrādāti un nodrošināta to ilgtspējīga atjaunošana. Ja ielu mēbeles ir no plastmasas vai gumijas, tad vismaz 50% no kopējā produkta svara tiek izmantots no pārstrādātā materiāla, kā arī tiek nodrošināts, ka netiek izmantotas cilvēkiem kaitīgās vielas (Ilustrācija 6).

Ilustrācija 6. Itālijas ZPI tehniskā specifikācija ielas mēbelēm, kuras ir paredzētas tiešai saskarsmei ar cilvēkiem³¹

Kritēriji		Papildus norādījumi
1. Norādījumi atpūtas vietu (spēļu laukumu) projektēšanā un izmantoto materiālu vides kritēriji	A.1. Pilsētas mēbeļu izstrādājumi, kas izgatavoti no koka: ilgtspējīga mežu apsaimniekošana un/vai pārstrādāta klātbūtne	Meža apsaimniekošanas padomes (FSC) vai Apstiprinājums Meža sertifikācijas shēmu (PEFC)
	A.2. Izejvielu prasības pilsētas mēbeļu izstrādājumiem, kas izgatavoti no koka: prasības konservantiem un izstrādājumiem, ko izmanto koksnes apstrādē, ieskaitot virsmas apstrādi	- Sertifikāts, kas garantē materiāla izcelsmi - Automātiska vides deklarācija ar ISO 14 021 standartu - Etiķete "Remade in Italy" - Vides produktu deklarācija saskaņā ar ISO 14025
	B.1. Ielu mēbeles no plastmasas, gumijas, plastmasas un gumijas maisījumiem, plastmasas un koka maisījumiem: pārstrādāto materiālu īpatsvars	50% no kopējā produkta svara tiek izmantots pārstrādāta materiāla (minimums 30% plastmasas gadījumā).

²⁵ Griekijas republika Ekonomikas un attīstības ministrija, lēmumprojekts "PRIEKŠMETS: pamatprasību noteikšana rūpnieciski pārstrādātas gumijas izstrādājumiem." <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/nl/index.cfm/search/?trisaction=search.detail&year=2019&num=87&dLang=LV>

²⁶ Ilgtspējīgs iepirkums, EU zaļais publiskais iepirkums publisko telpu apkopei, 2017.gada aprīlis, http://www.sustainable-procurement.org/fileadmin/user_upload/layout/homepage/NGO_Network/Ecolabel_documents/1_GPP_REPORT_TASK1_Final.pdf

²⁷ Nordic Swan eko sertifikācija, <https://www.svanen.se/en/product-types/playground/organoplay-tm-klatterstallningar/>

²⁸ "Green Public Procurement, mandatory across the Italian Public Sector", 24.02.2016., <http://www.europeandemolition.org/communication/news/green-public-procurement-mandatory-across-italian-public-sector>

²⁹ "Ecopneus. Report 2017" http://www.ecopneus.it/wp-content/uploads/2018/10/Ecopneus-Report2017_Better-World.pdf

³⁰ Minimālie vides kritēriji pilsētas mēbeles izstrādājumiem, https://www.minambiente.it/sites/default/files/archivio/allegati/GPP/2017/allegato_arredo_urbanopdf.pdf

³¹ Minimālie vides kritēriji pilsētas mēbeles izstrādājumiem, https://www.minambiente.it/sites/default/files/archivio/allegati/GPP/2017/allegato_arredo_urbanopdf.pdf

	B.2. Ielu mēbeles no plastmasas, gumijas, plastmasas un gumijas maisījumiem, plastmasas un koka maisījumiem: ierobežojumi un bīstamo vielu izslēgšana.	Izstrādājumos aizliegts izmantot svīnu, dzīvsudrabu, kadmiju, hromu (VI), polibrombifenilus (PBB) un polibromdifenilēterus (PBDE), mazmolekulāros ftalātus, arsēnu, boru, alvas un vara savienojumus, aziridīnu un poliaziridīnu, kā arī nevar izmantot vielas, kas iekļautas kandidātu sarakstā EK 1907/2006 regulā.
2. Virsmas apstrāde un pārklājumi		Virsmas apstrādes / pārklājumi (piemēram, grunti, emaljas, krāsvielas, eļļas, vaski, loksnes, lamināti, plēves, plastmasa) ir atļauta tikai funkcionālu iemeslu dēļ, piemēram, lai nodrošinātu koksnes izturību vai lai novērstu oksidāciju sakausējuma elementos.
3. Ekodizains: demontāža		Izstrādājumu nepieciešams projektēt tā, lai to dzīves laikā varētu izjaukt un tas būtu noderīgs, lai tā daļas un komponentus varētu viegli atdalīt un nosūtīt reģenerācijai, piemēram, sagatavot atkārtotai izmantošanai vai pārstrādei.
4. Aprīkotās teritorijas uzturēšana		Piegādātājam ir jāsniedz skaidri norādījumi par pareizu produkta apkopi un tas ir jāsniedz tehniskajai apkopei vismaz reizi gadā un pēc līgumslēdzēja iestādes pieprasījuma, ja tas ir nepieciešams pirms noteiktā termiņa.
5. Iepakojuma prasības		Primārajam, sekundārajam un terciārajam iesaiņojumam jāatbilst visām prasībām. F daļa, IV daļa Likumdošanas dekrēta 152/2006 "atkritumi" un, ja tas ir papīrā vai kartonā, tam jābūt vismaz 80% no svara pārstrādāta materiāla, ja tas ir plastmasā, vismaz 60%.

Interesanti, ka A.2. kritērija atbilstības pierādījums ir arī "Remade in Italy" zīme. ReMade in Italy® ir bezpeļņas organizācija, kas nav valstiska institūcija, kuras mērķis ir virzīt pārstrādātus produktus. Organizācija tika dibināta 2009. gadā, un 2013. gadā tika atzīta kā pirmā sertificējošā institūcija Itālijā un Eiropā, kas pārbauda un apstiprina pārstrādātā produkta saturu. Sertifikācija apliecina ražošanas izsekojamību, sākot ar izejvielu avota pārbaudi līdz gatavajam produktam, tādējādi veidojot caurspīdīgu un vienkāršotu veidu, kā apstiprināt pārstrādātus produktus, kas pēc tam var tikt piegādāti klientiem, tai skaitā arī zaļajos publiskajos iepirkumos.³²

Nīderlande

Nīderlandē arī ir izstrādātas ielu mēbeļu (outdoor furniture) zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijas, kurās tiek minētas arī rotaļu laukuma ierīces, kuras arī tiek sadalītas sīkāk: rotaļu laukumu mēbeles (playground furniture), aprīkojums parkiem un rotaļu laukumiem (equipment for parks and play areas), atpūtas objektu virsmas segums (paving for recreational facilities), bērnu rotaļu laukumu virsmas segums (paving for children's play areas), rotaļu laukuma mēbeļu remonts un apkope (repair and maintenance of playground furniture).³³

Nīderlande uz ielu mēbelēm attiecina piecus galvenos kritērijus: enerģija un klimats, izejmateriāli, ūdens un augsne, dzīves vide un daba. Tomēr, lai gan ir izvirzīti pieci galvenie kritēriji, taču uz bērnu spēļu laukumiem un ar tiem saistītiem iepirkumiem netiek attiecināti daļa tehnisko specifikāciju prasības (1–3), jo tiek norādīts, ka ir tikai nepietiekams skaits produktu, kas var izpildīt norādītos kritērijus.

Uz spēļu laukumiem attiecas 2 kritēriji: 1) ka krāsās esošie gaistošie organiskie savienojumi, neskaitot ūdeni, kuru izkliedes jauda ir vismaz 15 m²/l un lakas, kas tiek uzklātas uz koksni, nepārsniedz 250 g/l (ar pārklājuma jaudu – 98%). Citiem krāsu izstrādājumiem (lakas, koka daļas, grīdas segumi, grīdas krāsas un saistītie izstrādājumi) - maksimums ir 180 g/l; 2) ka kokmateriāli atbilst 9 principiem, kas nodrošina ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu. Taču uz spēļu laukumiem neattiecas, ka koka daļas netiek apstrādātas ar vara un tā savienojuma konservantiem; kā arī, ja produktā ir vairāk nekā 5% plastmasa, tad 90% no tā ir nepieciešams

³² Remade in Italy, skatīts 15.08.2019., <https://www.remadeinitaly.it/about-us>

³³ Dutch Public Procurement Expertise Centre, Environmental criteria for sustainable public procurement of Outdoor Furniture, Version August 2017, available here <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/outdoorfurniture-aug2017.pdf>

būt kā pārstrādāts materiāls, kā arī plastmasas daļas, kas ir smagākas kā 25g un lielākas kā 2 cm² tiks apzīmētas pēc ISO 11469 vai ISO 1043 standartiem.³⁴

Tādējādi, lai gan spēļu laukumi ir iekļauti ielu mēbeļu sarakstā, tomēr tajos ir iekļauti limitēti kritēriji, tikai attiecībā uz krāsu un ka tiek izmantots kokmateriāls no ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanas, taču netiek iekļauti nekādi kritēriji saistībā ar nolietotajām riepām un gumijām.

Griekija

Griekija ir izstrādājusi lēmumprojektu, nosakot pamatprasības rūpnieciski pārstrādātas gumijas izstrādājumiem, kur tiek norādīti gan kvalitātes vadības sistēma – marķēšana, gan vispārīgas prasības ražošanai, kas paredzēta noteiktiem mērķiem, u.c. Attiecīgais lēmumprojekts ir attiecināts uz pārstrādātas gumijas gatavo izstrādājumu un/vai komponentu, piemēram, grīdas plāksņu, ražošanu: rotaļu zonām telpās, rotaļu zonām ārā, skolām, sporta zālēm, sporta pasākumu norises vietām, u.c. Tāpat arī gumijas sintētiskās virsmas pamatnes lietošanai sporta pasākumu norises vietās, kā arī komponentiem precēs, kas laistas tirgū – rotaļlietās un bērnu precēs, sporta inventārā, mājsaimniecības iekārtās un darbarīkos, apģērbā, apavos, cimdos un sporta drēbēs, kā arī rokas pulksteņu siksnīnās, rokassprādzēs, maskās, matu piederumos.³⁵

2.1.1.2. Latvijas likumdošana un standarti

Uz bērnu spēļu laukuma aprīkojumu, gan pārklājumu, gan spēļu laukumu kopumā, tā izveides, izmantošanas un lietošanas posmos Latvijā attiecas Preču un pakalpojumu drošuma likums³⁶, kurā ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/95/EK (2001. gada 3. decembris) par produktu vispārēju drošību. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC) skaidro, ka bērnu spēļu laukumi ir preces un pakalpojuma apvienojums, jo to aprīkojums un pārklājums pirms to uzstādīšanas ir prece, savukārt pēc laukuma izveidošanas, iekārtu uzstādīšanas un pārklājuma nodrošināšanas bērnu spēļu laukums kļūst par pakalpojumu.³⁷

Preču un pakalpojumu drošuma likums paredz, ka:

- Droša prece ir jebkura prece, kas normālos vai paredzamos lietošanas apstākļos, arī paredzamajā lietošanas laikā un – attiecīgā gadījumā – pakalpojuma sastāvā, ievērojot uzstādīšanas un uzturēšanas prasības, nerada risku vai rada tādu minimālu ar preces lietošanu saistītu risku, kurš uzskatāms par pieļaujamu un atbilst augstam drošuma, cilvēka dzīvības, veselības un personas mantas, kā arī vides aizsardzības līmenim (PPDL 5. pants);
- Drošs pakalpojums ir jebkurš pakalpojums, kas sniegts normālos vai paredzamos izmantošanas apstākļos un kas sniegšanas laikā vai pēc tam nerada risku vai rada tādu minimālu risku, kurš uzskatāms par pieļaujamu un atbilst augstam drošuma, cilvēka dzīvības, veselības un personas mantas, kā arī vides aizsardzības līmenim (PPDL 6. pants).³⁸

Preču un pakalpojums likums kopumā nosaka vispārīgas prasības attiecībā uz preču drošību, kuras nepieciešams nodrošināt bērnu rotaļu laukuma izbūvētajam un uzturētajam, un attiecīgo izmantoto izejmateriālu un tehnoloģisko risinājumu izvēle ir ražotāja un piegādātāja ziņā.

Lai pārliecinātos par bērnu spēļu laukumu aprīkojuma drošumu, piemērojamas Standarta LVS EN 1176 prasības. Standarts LVS EN 1176 nav harmonizēts ar Drošuma Direktīvas drošuma prasībām, tomēr Standarts LVS EN 1176 šobrīd ir vislabākais „instruments”, lai novērtētu spēļu laukumu aprīkojuma drošumu un ražotājiem, projektējot un ražojot spēļu laukumu aprīkojumu, tiek ieteikts izmantot Standartu LVS EN 1176.

³⁴ Dutch Public Procurement Expertise Centre, Environmental criteria for sustainable public procurement of Outdoor Furniture, Version August 2017 <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/outdoorfurniture-aug2017.pdf>

³⁵ Griekijas republika Ekonomikas un attīstības ministrija, lēmumprojekts "PRIEKŠMETS: pamatprasību noteikšana rūpnieciski pārstrādātas gumijas izstrādājumiem." <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/nl/index.cfm/search/?trisaction=search.detail&year=2019&num=87&dLang=LV>

³⁶ Preču un pakalpojumu drošuma likums. Latvijas Vēstnesis, 66 (3014), 28.04.2004. <https://likumi.lv/ta/id/87664>

³⁷ PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_spelu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

³⁸ Preču un pakalpojumu drošuma likums. Latvijas Vēstnesis, 66 (3014), 28.04.2004. <https://likumi.lv/ta/id/87664>

Savukārt, uz spēļu laukumu pārklājumu attiecas Standarts LVS EN 1177. Lai arī Standartu piemērošana ir brīvprātīga, tomēr komersantam ir pienākums garantēt drošumu tādā pakāpē, kas nav zemāka par to, kāda noteikta Standartos.³⁹

Tādējādi, no pārstrādātām riepām ražotā gumijas seguma ieklāšanai bērnu rotaļu laukumos ir jāatbilst Standarta LVS EN 1177 prasībām.

Tāpat arī Standarta LVS EN 1176:2008 punkts 4.2.8.5.2 nosaka, ka zem visām bērnu spēļu laukuma iekārtām ar krišanas augstumu virs 600 mm, kā arī zem iekārtām ar forsētu kustību, piemēram, šūpolēm, karuseļiem un slidkalniņiem (neatkarīgi no krišanas augstuma), jābūt triecienu samazinošam pārklājumam. Svarīgi, ka pārklājums nenovērš visas traumas, bet tas samazina traumu smagumu. Standarta LVS EN 1176 punkts 4.2.8.5.2 nosaka, ka zāliens (velēna) ir pieņemams krišanas augstumam līdz 1000 mm.⁴⁰

2.1.1.3. Spēļu laukumu uzraudzības kontrole

Latvijā bērnu spēļu laukumu un tajos esošo iekārtu uzraudzību arī veic Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC), kas arī ir izstrādājis Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/ apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai.⁴¹

PTAC norāda, ka parasti bērnu laukumu izveidē izmanto šādu veidu pārklājumus:

- Irdeni materiāli (loose fill materials), piemēram, zāgskaidas, smiltis, grants un sasmalcināta gumija. Šo pārklājuma materiālu slānim jābūt vismaz 300 mm biežam.
- Gumijas pārklājums ir pieejams plāksnēs vai kā vienlaidu pārklājuma materiāls. Tie abi sastāv no gumijas skaidiņām savienojumā ar sveķiem. Gumijas pārklājuma piegādātājiem 28 jāspēj nodrošināt testēšanas sertifikātus, lai pierādītu, ka dziļums (biezums), ko tie nodrošina, atbilst Standartā LVS EN 1177:2008 (punkts 4.1 vai punkts 4.6.1) noteiktajam galvas traumas kritērijam (Head Injury Criteria (HIC)) (turpmāk – HIC) no attiecīgā brīvā krišanas augstuma.
- „Zāliena paklājs” (Grass Mat) ir atklāts cilpots gumijas (open mesh rubber) pārklājums, kuram nav lielas triecienu samazinošas spējas pašam par sevi, bet, ja to pareizi ieklāj uz labi sagatavotas augsnes, tas var izpildīt Standartā LVS EN 1177:2008 (punkts 4.1 vai 4.6.1) noteiktās HIC prasības līdz maksimāli pieļaujamajam krišanas augstumam – 3 m.⁴²

Tiek ziņots, ka PTAC pēdējo gadu laikā veiktajās pārbaudēs konstatējis neatbilstības visos pārbaudītajos spēļu laukumos.⁴³ 2008. un 2010. gadā PTAC veica apsekojumus Rīgas un Jūrmalas spēļu laukumos. Attiecīgi 2010. gadā 80% gadījumu spēļu vai citu aktivitāšu iekārtas neatbilda drošuma prasībām un 45% gadījumos nebija novērsti 2008. gadā konstatētie defekti. 2011. gadā PTAC veica 118 apsekojumus, pārbaudot spēļu vai citu aktivitāšu iekārtu un spēļu laukumu dokumentāciju, kā arī pārbaudīja pamatinformāciju par prasībām.

Savukārt, 2014. un 2015. gadā kopā tika veiktas 186 pārbaudes (tai skaitā arī pirmsskolas izglītības iestādēs) un tika veikti 28 apsekojumi spēļu laukumos. Rezultātā pilnīgi visos gadījumos tika konstatētas drošuma prasībām neatbilstošas spēļu vai citu aktivitāšu iekārtas. Būtiskākās neatbilstības: 77% gadījumu bija neatbilstošs pārklājums, 61% gadījumu bija salauzti un bojāti elementi. Arī 2017. gadā PTAC veica spēļu

³⁹ PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_spelu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

⁴⁰ PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_spelu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

⁴¹ PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_spelu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

⁴² PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams

http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_spelu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

⁴³ PTAC, Būtiski veicināt bērnu drošību spēļu laukumos, 14.03.2019., pieejams <http://www.ptac.gov.lv/lv/news/butiski-veicinat-bernu-drosibu-spelu-laukumos>

laukumu uzraudzību Eiropas Savienības kopprojekta ietvaros. Šajā reizē tika pārbaudīti 43 spēļu laukumi un visos tika konstatētas neatbilstības. Atkāroti būtiskākās no tām bija saistītas ar neatbilstošu pārklājumu 83% un bojātiem, salauztiem elementiem 63% gadījumu.⁴⁴

Ilustrācija 7. PTAC veikto bērnu spēļu laukumu apsekošanas kopsavilkums

PTAC apsekojuma veikšanas gads	Veikto apsekojumu skaits	Gadījumi (%), kuros konstatētas drošuma prasībām neatbilstošas spēļu vai citu aktivitāšu iekārtas	No tiem, neatbilstošs pārklājums % gadījumu	No tiem, salauzti un bojāti elementi % gadījumu
2010. gads	nav norādīts	80%	n/d	nav norādīts
2014. un 2015. gadā	28	100%	77%	61%
2017. gads	43	100%	83%	63%

Tāpēc ar mērķi veidot bērniem drošu vidi un maksimāli samazināt iespējamo traumu risku spēļu laukumos, Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi un saskaņošanai nodevusi Ministru kabineta noteikumu projektu "Drošuma prasības bērnu spēļu laukumiem", kurā noteiktas speciālās drošuma prasības publiskai lietošanai paredzētām bērnu spēļu vai citu aktivitāšu iekārtām, aprīkojumam un spēļu laukumiem, kā arī to novērtēšanas kārtība.⁴⁵ Noteikumu projektā ietvertas obligātās drošuma prasības, kuras jāievēro spēļu vai citu aktivitāšu iekārtu vai spēļu laukumu ražotājam, importētājam vai izplatītājam. Tāpat noteiktas obligātās pārbaudes, kuras spēļu vai citu aktivitāšu iekārtu vai spēļu laukuma īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam obligāti jāveic pēc to uzstādīšanas. Noteikta arī spēļu laukumu reģistrācijas, to apkopes jeb uzturēšanas un uzraudzības kārtība.

Paredzams, ka izstrādātās drošuma prasības veicinās jau uzstādīto un lietošanā esošo, kā arī no jauna lietošanai atvērto bērnu spēļu laukumu drošumu un sekmēs kvalitatīvu to uzturēšanu. Plānots, ka minētā kārtība stāsies spēkā no 2020. gada 1. janvāra, kad visām no jauna uzstādītām spēļu vai citu aktivitāšu iekārtām vai spēļu laukumiem būs jānodrošina akreditēta pārbaudes veicēja īstenota pēcuzstādīšanas pārbaude, kā arī reģistrācija. Uzraudzību šajā jomā veiks Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – PTAC). Vienlaikus tiks noteikts sešu mēnešu periods, kura laikā visiem jau pirms noteikumu stāšanās spēkā uzstādīto spēļu laukumu pārvaldītājiem būs jānodrošina spēļu laukuma riska novērtējums, kā arī jāreģistrē spēļu laukums.⁴⁶

Attiecībā uz iepirkumiem, ir gaidāms, ka tiks iekļauti jauni spēļu laukumu apkopes iepirkumi, kā arī pieaugs pašvaldību izsludināto iepirkumu skaits bērnu laukumu sakopšanā un pārbūvē atbilstoši specifiskajām drošības prasībām.

2.1.1.4. Latvijas iepirkumu situācija

2019. gada 1. pusgadā bērnu rotaļu laukumu izveidē investēti 1,85 miljoni EUR 17 laukumu izveidē, kamēr 2018. gadā tika ieguldīti 5,69 miljoni EUR 43 laukumu izveidē, kur pirmajā pusgadā tie bija 1,53 miljoni 26 laukumu izveidē, taču otrajā pusgadā 3,86 miljoni EUR 27 laukumu izveidē. Lielākoties iepirkumu vidējā vērtība ir ap 50 000 EUR, tomēr trijos no 60 laukumiem ir tikušas veiktas investīcijas vairāk kā miljons EUR vērtībā, kur 2018. gada 2. pusgadā Rīgas domes Plānošanas, iepirkumu un kontroles nodaļa uzticēja 1,50 miljonu EUR projekta attīstīšanu uzņēmumam "Buildimpeks", tā paša pusgada laikā arī Jūrmalas pilsētas dome investēja 1 000 000 EUR līgumu "JLD", kā arī 2019. gada 1. pusgadā Salaspils novada dome noslēdza līgumu 1,09 miljonu EUR līgumu ar "Jūrmalas Mežaparki" uzņēmumu (Ilustrācija 8). Lielākoties iepirkumi ir jaunu spēļu laukumu izbūve vai uzlabošana, taču ir arī seguma nomaiņa.

⁴⁴ Ekonomikas ministrija, "Noteiks speciālās drošuma prasības bērnu spēļu laukumiem", 19.02.2019., pieejams <https://www.em.gov.lv/jaunumi/23598-noteiks-specialas-drosuma-prasibas-bernu-speļu-laukumiem>

⁴⁵ Ekonomikas ministrija, "Noteiks speciālās drošuma prasības bērnu spēļu laukumiem", 19.02.2019., pieejams <https://www.em.gov.lv/jaunumi/23598-noteiks-specialas-drosuma-prasibas-bernu-speļu-laukumiem>

⁴⁶ Ekonomikas ministrija, "Noteiks speciālās drošuma prasības bērnu spēļu laukumiem", 19.02.2019., pieejams <https://www.em.gov.lv/jaunumi/23598-noteiks-specialas-drosuma-prasibas-bernu-speļu-laukumiem>

Ilustrācija 8. Rotaļu laukumu iepirkumu apkopojums 2018. gadā un 2019. gada 1. pusgadā⁴⁷

	2019. gada 1. pusgads	2018. gada 2. pusgads	2018. gada 1. pusgads
Līgumu skaits	17	26	27
Kopējais līgumu apjoms, EUR	1 852 046	3 858 160	1 827 504
Lielākais līgums, EUR	1 088 811	1 500 000 ⁴⁸	403 150
Lielākā līguma pasūtītājs	Salaspils novada dome	Rīgas domes Plānošanas, iepirkumu un kontroles nodaļa	Rīgas domes Īpašuma departaments
Lielākā līguma piegādātājs	"Jūrmalas Mežaparki"	"BUILDIMPEKS"	"Jūrmalas Mežaparki"
Vidējā līguma summa, EUR	108 944	148 391	67 685
Vidējā līguma summa bez lielākā līguma, EUR	47 702	94 326 (56 590 ⁴⁹)	54 783
Piegādātāju skaits, kas nodrošina vismaz viena līguma izpildi	10	16	12

Izskatot Iepirkumu uzraudzības biroja elektroniskajā sistēmā publicētos iepirkumus, kuri līdz šim ir veikti bērnu rotaļu laukumos, vairākos iepirkumos attiecībā uz gumijas seguma ieklāšanu jau tiek izvirzītas specifiskas prasības ieklāt gan vispārēja pielietojuma gumijas pārstrādātas gumijas (SBR), gan pret skābi un sārmiem izturīgus jeb pirmreizēji ražotas gumijas (EPDM) slāņus, kā arī vispārīgas prasības- izbūves pasākumu aprakstā piegādātājam paredzēt mīksto gumijas segumu zem rotaļu un sporta elementiem. Nejaucas izlases kārtībā kā piemēri ņemti Olaines novada pašvaldības un Mārupes novada domes iepirkumi (Ilustrācija 9). Tas norāda, ka kritēriju izvirzīšanā gumijas segumam nav vienotas prakses starp pašvaldībām, un kritēriji ir atkarīgi no konkrētās pašvaldības iepriekšējās pieredzes bērnu rotaļu laukumu izveidē.

Ilustrācija 9. Iepirkumu prasības attiecībā uz gumijas segumu

Iepirkums	Elements	Specifikācija
Olaines novada pašvaldības iepirkuma Nr. ONP 2019/16 prasības attiecībā uz gumijas segumu ⁵⁰	Gumijas segums	<p>Gumijas seguma ieklāšanas darbi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 300 mm zemes kārtas noņemšana un izvešana – 24m² platībā. 250 mm šķembu (frakcija 0–45mm) kārtas uzbēršana, izlīdzināšana un blietēšana – 35m² platībā. 50 mm izlīdzinošās kārtas (sijāta skalota grants, frakcija 0–5mm) uzbēršana, līdzināšana un blietēšana – 24m² platībā Impregnētas dēļu apmales pa perimetru ierīkošana – kopējais garums – 20m Bezšuvju seguma divās kārtās – 20mm SBR un 10mm EPDM (RAL6005) ieklāšana. Gumijas segumā iestrādāta grīdas spēle "Klasītes" ar cipariem no 1–10 <p>Gumijas segums:</p> <ul style="list-style-type: none"> Seguma biezums – vismaz 30mm Krāsa – zaļa (RAL6005)

⁴⁷ LR Iepirkumu uzraudzības biroja paziņojumu meklētāja rezultāti kategorijā "Rezultātu paziņojumi", izmantojot atslēgvārdus "rotaļu laukumi" https://www.iub.gov.lv/iubsearch/g/rota%C4%BCu%20laukums/pt/_pp/ (skatīts 23.07.2019.)

⁴⁸ 2018.gada 2.pusgadā tika noslēgts vēl viens līgums virs 1 miljona EUR, kuras pasūtītājs bija Jūrmalas pilsētas dome par 1 000 000 EUR ar izpildītāju "JLD"

⁴⁹ Vidējā summa līgumiem, neskaitot abus iepirkumus, kas bija virs 1 miljona EUR

⁵⁰ Olaines novada pašvaldības iepirkuma "ONP 2019/16 Nojumju, rotaļu iekārtu un gumijas seguma piegāde un uzstādīšana Olaines PII "Zīle" nolikums, pieejams Elektronisko iepirkumu sistēmas mājaslapā <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/20671> (skatīts 23.07.2019.)

		<ul style="list-style-type: none"> • Drošība – testēts atbilstoši: EN 1177 un EN 1176 jāiesniedz atbilstošs sertifikāts TUV vai līdzvērtīgs
Mārupes novada domes iepirkumā nr. MND 2019/21 "Rotaļu laukuma gumijas seguma nomaiņa" ⁵¹	Seguma izbūves darbi	<p>4.3. Veicot seguma izbūves darbus, Pretendentam jāparedz, ka būs jāveic:</p> <p>4.3.1. Esošo pauguru sablīvēšana slīpumā – 115m²;</p> <p>4.3.2. Pamatnes sagatavošana pirms gumijas seguma ieklāšanas – 375m²;</p> <p>4.3.3. PLAYTOP SBR melno granulu amortizējošais pamatslānis 30mm ieklāšana;</p> <p>4.3.4. PLAYTOP EPDM virskārtas slānis 10mm, ieklāšana;</p>
Cēsu novada pašvaldības iepirkuma prasības attiecībā uz rotaļu laukuma segumu iepirkuma Nr. CNP 2019/8 ⁵²		<p>16. Ieteicamie Līvu skolas rotaļu laukuma izbūves pasākumi, Krīvos, Vaives pag., Cēsu novadā, zemes gabala kad. apz. 4290 003 0125 (sk. zemāk situācijas plānu), kas ietverami paskaidrojuma raksta risinājumos, t.sk. apjomos:</p> <p>16.7. atbilstoši esošiem apstākļiem izstrādāt teritorijas seguma risinājumus;</p> <p>16.8. paredzēt mīksto gumijas segumu laukumos zem rotaļu, sporta, u.c. elementiem;</p>

2.1.1.5. Bērnu rotaļu laukumu segumi

Izvēloties bērnu rotaļu laukuma segumu, nav noteikti kritēriji attiecībā uz konkrētu materiālu izvēli, taču izvēlētajam seguma materiālam ir jāatbilst Eiropas drošības standartam EN-1177 (Par spēļu laukumu triecienabsorbējošo pārklājumu). Drošības standarts EN-1177 par pieļaujamiem seguma veidiem zem rotaļu ierīcēm spēļu laukumā ir izveidots, lai mazinātu un minimizētu galvas traumas pēc kritiena, paredzot, ka ieklātajam segumam zem noteikta augstuma rotaļu iekārtas, ir jāamortizē bērna kritiens uz galvas, lai negūtu smadzeņu traumas. Segumam ir jābūt ieklātam visā rotaļu ierīces drošības zonas platībā, un par ieklātā seguma atbilstību standarta EN-1177 prasībām ir atbildīgs seguma ieklājējs un tālāk tā izmantošanas laikā rotaļu laukuma uzturētājs.

Galvenokārt, tiek izšķirti divu tipu segumi – irdenie un viengabalainie segumi, kas tiek ražoti, izmantojot dabīgus vai sintētiskus izejmateriālus. Katra ieklātā seguma īpašības atšķiras atkarībā no to izejmateriālu un ieklāšanas kvalitātes, kā arī regulāras apkopes un uzturēšanas, tādējādi nav divu rotaļu laukumu ar pilnīgi vienādām raksturīpašībām. Katram izejmateriāla veida ir specifiskas īpašības, kā arī priekšrocības un trūkumi, kas jāņem vērā, veidojot un apsaimniekojot bērnu rotaļu laukumu, kā arī rūpējoties par to, lai ieklātais segums būtu triecienu absorbējošs un atbilstu EN-1177 standarta prasībām (Ilustrācija 10).

Izvērtējot raksturīpašības bērnu rotaļu laukumu segumos biežāk izmantotajiem materiālu veidiem, kopumā irdenie materiāli galvenokārt ir ar zemām sākotnējām izmaksām un vienkārši ieklājami, taču prasa regulāru apkopi, pārbaudi un seguma atjaunošanu, jo segumam ir nepastāvīga triecienu absorbcija, tādējādi radot paaugstinātu risku bērnu drošībai un arī pieaugošas laukuma uzturēšanas izmaksas. Savukārt viengabalainie materiāli ir galvenokārt no sintētiskām izejvielām, kas sākotnēji ir dārgākas nekā dabiskie izejmateriāli, taču ar ilgāku kalpošanas ilgumu, paredzamu triecienu absorbciju ilgtermiņā un vieglāku kopšanu, kā arī mazāku svešķermeņu un nehiģiēnisku izkārnījumu klātbūtni.

Lielākoties Latvijas spēļu laukumos tiek izmantota smiltis vai gumijas segums. Smiltij ir zemas vai vidējas sākotnējās izmaksas, taču ilgtermiņā var tikt mazināta seguma efektivitāte, tāpat smiltis var slēpties atkritumi un citas lietas, ko var nepamanīt, tāpat arī laika gaitā tās tiek "izkaisītas", kā arī ir ierobežotas pārvietošanās iespējas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Tajā pašā laikā gumijas plāksņu segums ir viens no materiāliem,

⁵¹ Mārupes novada domes iepirkuma, MND 2019/21 "Rotaļu laukuma gumijas seguma nomaiņa" 2. pielikums

⁵² Cēsu novada pašvaldības iepirkuma "CNP 2019/8 Rotaļu laukuma izbūve Līvu skolas teritorijā, Līvu skolā, Krīvos, Vaives pag., Cēsu novadā" nolikuma 1. pielikums, pieejams Elektronisko iepirkumu sistēmas mājaslapā <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/17546> (skatīts 23.07.2019.)

kas nedeformējas un kuram ir pastāvīgas triecienu absorbēšanas īpašības, kā arī materiāls ir ilgmūžīgs un noturīgs, tādējādi ilgtermiņā nodrošina bērnu spēļu laukumu drošības aspektu, taču tam ir lielākas sākotnējās izmaksas.

Ilustrācija 10. Bērnu rotaļu laukumos biežāk izvēlēto seguma materiālu īpašību salīdzinājums⁵³

Materiāla veids	Materiāla raksturojums	Priekšrocības	Trūkumi	Apkope un uzturēšana
<i>Dabīgie viengabalainie materiāli</i>				
Zāliens (velēna)	Organisks pārklājums. Zāliens ir pieļaujams tikai zem ierīcēm, kurām krišanas augstums ir līdz 1m, jo šim segumam ir minimālas triecienu absorbējošas īpašības	<ul style="list-style-type: none"> organisks, dabīgs izejmateriāls zemas izmaksas 	<ul style="list-style-type: none"> pie intensīvas slodzes zāliens var tikt izbradāts, nomīdīts un rezultātā rotaļu laukums var pārvērsties par dubļainu vietu minimālas un nepastāvīgas triecienu absorbējošas īpašības 	nepieciešama regulāra pārbaude attiecībā uz nepieciešamo triecienu absorbējošas spēju pieaugošu uzturēšanas izmaksām, jo segums ātri nolietojas un zaudē savas īpašības
<i>Dabīgie irdenie materiāli</i>				
Smilts vai grants	Smalks, birstošs, kā arī dabīgs, tīrs un sākotnēji bez piesārņojuma materiāls. Pieļaujama materiāla frakcijas lielums smiltij - 0,2–2mm. Pieļaujama materiāla frakcijas lielums grantij 2–8mm. Minimālais slāņa biezums 30cm.	<ul style="list-style-type: none"> zemas vai vidējas izmaksas viegli iegūstams viegli ieklājams nav uzliesmojošs labas triecienu absorbējošas īpašības nav labvēlīga vide mikroorganismu augšanai nepastāvīgas triecienu absorbēšanas īpašības 	<ul style="list-style-type: none"> augsts mitruma līmenis un sals var mazināt seguma efektivitāti smiltis var atrasties kukaiņi, asi priekšmeti, atkritumi un dzīvnieku izkārnījumi laika gaitā tas tiek "izkaisīts" un "iznēsāts" pa teritoriju, zaudējot slāņa biezumu un radot nepastāvīgu un neprognozējamu triecienu absorbēšanu ierobežotas pārvietošanās spējas cilvēkiem ratiņkrēslos un vecākiem ar bērnu ratiņiem 	<ul style="list-style-type: none"> pieaugoša uzturēšanas izmaksas nepieciešama regulāra pārbaude, smilšu attīrīšana no nevēlamiem objektiem, periodiska laukuma izlīdzināšana un sablīvēto smilšu irdināšana regulāra slāņa biezuma pārbaude un atjaunošana
Koka mizas mulča vai koksnes šķelda	Organisks materiāls, kas iegūts, izmantojot kokzāģētavu izejmateriālus.	<ul style="list-style-type: none"> viegli ieklājams nepastāvīgas triecienu absorbēšanas īpašības 	<ul style="list-style-type: none"> augstākas izmaksas nekā smiltij vai grantij laika gaitā tas tiek "izkaisīts" un 	<ul style="list-style-type: none"> regulāra slāņa kvalitātes un biezuma pārbaude un atjaunošana

⁵³ Autoru veidots pēc Parachute Canada sagatavotā materiāla "Comparison of Playground Surfacing Materials" (2005), pieejams <http://www.parachutecanada.org/downloads/injurytopics/PlygrndSurfacingComparisonChartNov05.pdf> un papildināts ar vairāku rotaļu laukuma ierīkotāju (uzņēmuma SIA "JLD") informācija par drošu segumu izvēli, pieejams <https://www.rotalas.ild.lv/lv/padomi/9-drosu-segumu-izvele>

	<p>Pielaujamais materiāla frakcijas lielums koka mizas mulčai - 20–80mm.</p> <p>Pielaujamais materiāla frakcijas lielums koksnes šķeldai 5–30mm.</p> <p>Minimālais slāņa biezums 30cm.</p>		<p>"iznēsāts" pa teritoriju, zaudējot slāņa biezumu un radot nepastāvīgu un neprognozējamu trieciena absorbēšanu</p> <ul style="list-style-type: none"> • laika gaitā arī kompostējas • šķeldā var atrasties dzīvnieku izkārnījumi, asi priekšmeti, atkritumi u.c. objekti • pastāv risks, ka bērns var mulčas un šķeldas gabaliņus vai ieraut skabargu 	<ul style="list-style-type: none"> • regulāra attīrīšana no nevēlamiem objektiem
Sintētiskie irdenie materiāli				
Sasmalcināta gumija	<p>Nolietotu riepu drupināšanas, smalcināšanas vai plēšanas ceļā iegūts gumijas materiāls, kura neregulāras formas daļiņu izmērs galvenokārt ir no 50 milimetriem līdz 300 milimetriem.</p> <p>Sasmalcinātā gumijā ir iespējami metāla stieplu un tekstila piejaukumi, taču ražotājam jānodrošina, ka bērnu rotaļu laukumos iekļājamā gumijas mulča nesatur nekādus metāla piejaukumus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elastīgs, ilgmūžīgs un ar vairākām krāsu variācijām • viegli iekļājams 	<ul style="list-style-type: none"> • dārgāks nekā dabīgie seguma izejmateriāli • iespējama plaša sasmalcinātās gumijas kvalitātes variācija, atkarībā no ražotāja, tādējādi saturot aizliegtas sastāvdaļas, kā metālu, svinu, toksīnus • segumā var atrasties asi priekšmeti, atkritumi • pastāv risks, ka bērns var norīt sasmalcinātās gumijas gabaliņus 	<ul style="list-style-type: none"> • nav nepieciešama seguma nomaiņa līdz brīdim, kad tas zaudējis trieciena absorbcijas spēju
Sintētiskie viengabalainie materiāli				
Gumijas plākšņu segums	<p>Gumijas plākšnes sastāv no SBR jeb otrreizējās pārstrādes, visbiežāk nolietotu autoriepu gumijas granulu kārtas un EPDM jeb pirmreizēji izgatavotās gumijas granulu virskārtas.</p> <p>Gumijas seguma biezums ir atkarīgs no katras ierīces maksimālā krišanas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • klimatisko apstākļu ietekmē tas nedeformējas • pastāvīgas trieciena absorbēšanas īpašības • materiāls ir ilgmūžīgs un noturīgs • viegli pieejams cilvēkiem ratīnkrēslos un 	<ul style="list-style-type: none"> • augstas sākotnējās izmaksas, nepieciešama profesionāla iekļāšana • uzliesmojošs materiāls • plāksnēm ir ierobežotas dizaina iespējas, un apgrūtināta liektu līniju veidošana • pēc vairākiem kalpošanas gadiem 	<ul style="list-style-type: none"> • nepieciešama regulāra pārbaude attiecībā uz drošu krišanas augstumu • nav nepieciešama seguma nomaiņa līdz brīdim, kad tas zaudējis trieciena absorbcijas

	augstuma - jo lielāks krišanas augstums, jo biezāks ir vajadzīgs gumijas slānis. Gumijas biezums var variēt 40-140mm.	vecākiem ar bērnu ratiņiem • biodegradācija notiek daudz lēnāk nekā citiem materiāliem	iespējams, ka plāksņu stūri var sākt liekties uz augšu (tad plāksnes ir jānomaina) • plaša variācija attiecībā uz seguma kvalitāti, atkarībā no seguma ražotāja	spēju vai tam ir radušies defekti
Vienlaidus lietais gumijas segums	Lejamajai gumijai tāpat kā flīzēm pamatkārtā tiek izmantotas SBR (otrreizējās pārstrādes gumijas) granulas, bet virskārtā tiek uzklāts EPDM granulu segums (pirmreizējā gumija). Tiek ieklāts šķidrā veidā (gumijas granulas sajaucot ar saistvielu) un pēc diennakts tas ir sacietējis un gatavs lietošanai. Gumijas seguma biezums ir atkarīgs no katras ierīces maksimālā krišanas augstuma - jo lielāks krišanas augstums, jo biezāks ir vajadzīgs gumijas slānis. Gumijas biezums var variēt 40-140mm.	• klimatisko apstākļu ietekmē tas nedeformējas • lietajam segumam ir ļoti plašas dizaina un krāsu iespējas • šis materiāls ir visnoturīgākais un ilgmūžīgākais • viegli pieejams cilvēkiem ratiņkrēslos un vecākiem ar bērnu ratiņiem • viegli kopjams • zemas • biodegradācija notiek daudz lēnāk nekā citiem materiāliem	• augstas sākotnējās izmaksas, nepieciešama profesionāla iekļāšana • uzliesmojošs materiāls • plaša variācija attiecībā uz seguma kvalitāti, atkarībā no seguma ražotāja	• nepieciešama regulāra pārbaude attiecībā uz drošu krišanas augstumu • nav nepieciešama seguma nomaiņa līdz brīdim, kad tas zaudējis trieciena absorbcijas spēju vai tam ir radušies defekti

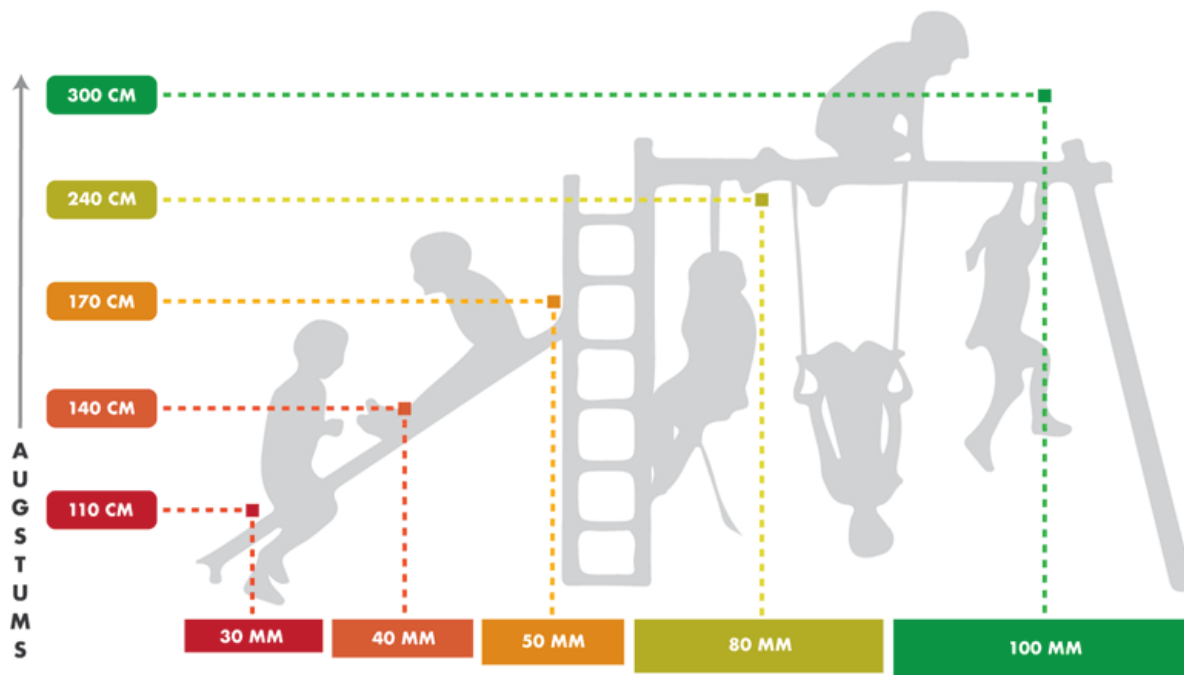
Spēlējoties bērnu spēļu laukumā, neizbēgama ir nokrišana. Standarti LVS EN 1176 un LVS EN 1177 palīdz noteikt veidu, kādā bērni var tikt pasargāti no kritieniem no augstuma. To var nodrošināt ar margām vai barjerām, kā arī drošu, triecienus slāpējošu spēļu laukuma pārklājumu. Standarts ietver arī noteikumu nodrošināt vietu, kur bērni var nokrist, bez šķēršļiem un iespēju uzdukties. Standarta LVS EN 1176 -1:2008 punkts 4.2.8.5.2 nosaka, ka zem visām bērnu spēļu laukuma iekārtām ar krišanas augstumu virs 600 mm, kā arī zem iekārtām ar forsētu kustību, piemēram, šūpolēm, karuseļiem un slidkalniņiem (neatkarīgi no krišanas augstuma), jābūt triecienu samazinošam pārklājumam. Standarts LVS EN 1176-1:2008 punkts 4.2.8.5.2 nosaka, ka zāliens (velēna) ir pieņemams krišanas augstumam līdz 1000 mm. Savukārt gumijas pārklājuma piegādātājiem jāspēj nodrošināt testēšanas sertifikātus, lai pierādītu, ka dziļums (biezums), ko tie nodrošina, atbilst Standartā LVS EN 1177:2008 (punkts 4.1 vai punkts 4.6.1) noteiktajam galvas traumas kritērijam (Head Injury Criteria (HIC)) no attiecīgā brīvā krišanas augstuma.⁵⁴ Galvas traumas kritērijs raksturo iespējamību gūt smadzeņu traumu no konkrēta krišanas augstuma vai trieciena attāluma. Šo kritēriju izmanto arī automašīnu,

⁵⁴ PTAC, "Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai", Rīga, 01.11.2012., pieejams http://www.ptac.gov.lv/sites/default/files/docs/vadlinijas_bernu_speļu_laukumu_valditajiem_apsaimniekotajiem_2013-1.pdf

sporta aprīkojuma u.c. ierīču testēšanai. Visos standartos noteiktā maksimālā pieļaujamā HIC vērtība ir 1000.⁵⁵

Ilustrācija 11. Iespējamie krišanas augstumi bērnu rotaļu laukumos un attiecīgi rekomendējamo gumijas seguma biezums atbilstoši standartam LVS EN 1177 „Triecienus slāpējošā spēļu laukumu virsmas. Kritiskā krišanas augstuma noteikšana”^{56 57}

KRITISKAIS KRIŠANAS AUGSTUMS

OPTIMĀLAIS BEZŠUVJU IEKLĀJUMS "ELASTOPLAY"

Krišanas augstums	1m	1,1–1,2m	1,4m	1,5–1,7m	2,4 m	3m
Ieteicamais gumijas seguma biezums	20mm	30mm	40mm	50mm–60mm	80mm	100mm

Gumijas granulas un mulča, kas tiek ražota galvenokārt no nolietotām autoriepām (*end-of-life tires, ELT*) var saturēt vairākas potenciāli bīstamas vielas, ieskaitot policikliskos aromātiskos ogļūdeņražus (PAH), metālus un ftalātus, kā arī var izdalīt gaistošus organiskos ogļūdeņražus (GOS) un vāji gaistošus organiskos ogļūdeņražus (SVOC).⁵⁸ Šo bīstamo vielu klātbūtne vairāku gadu garumā dažādu valstu (ASV⁵⁹, Spānijas⁶⁰, u.c. valstu) un pētnieku vidū ir radījusi bažas par mākslīgo sporta laukumu un rotaļu laukumu drošību. Šaubas un diskusijas veicināja arī apgalvojumi vairāku ES dalībvalstu plašsaziņas līdzekļos par lielāku risku saslimt ar vēzi bērniem, kuri spēlējas šajos laukumos.⁶¹

⁵⁵ Eager D, Hayati H. Additional Injury Prevention Criteria for Impact Attenuation Surfacing Within Children's Playgrounds. ASME. ASME J. Risk Uncertainty Part B. 2018;5(1):011002-011002-5. doi:10.1115/1.4039999

⁵⁶ Uzņēmuma "Z Company" mājaslapa, produkts "Gumijas segumi", pieejams <http://zcompany.lv/produkti/gumijas-segumi.html>

⁵⁷ Uzņēmuma SIA "Elasto" mājaslapa, informācija par gumijas granulām gumijas segumiem, pieejams <http://elasto.lv/lv/produkti/gumijas-segumi-b%C4%93rnu-laukumiem-melos-par-gumijas-granul%C4%81m/>

⁵⁸ ECHA aktuālā informācija "Granulas un mulčas sporta laukumos un spēļu laukumos", <https://echa.europa.eu/lv/hot-topics/granules-mulches-on-pitches-playgrounds> (skatīts 26.07.2019.)

⁵⁹ Nyedra W. Booker, PharmD MPH and Stephanie Fox-Rawlings PhD, National Center for Health Research "Children and Athletes at Play on Toxic Turf and Playgrounds", available <http://stopcancerfund.org/pz-environmental-exposures/caution-children-at-play-on-potentially-toxic-surfaces/>

⁶⁰ Llompert M, Sanchez-Prado L, Lamas JP, Garcia-Jares C, et al. Hazardous Organic Chemicals in Rubber Recycled Tire Playgrounds and Pavers. Chemosphere. 2013;90(2):423-431. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0045653512009848>

⁶¹ ECHA aktuālā informācija "Granulas un mulčas sporta laukumos un spēļu laukumos", <https://echa.europa.eu/lv/hot-topics/granules-mulches-on-pitches-playgrounds> (skatīts 26.07.2019.)

Tāpēc 2016. gada jūnijā Eiropas Komisija lūdza Eiropas Ķīmikāliju aģentūrai (ECHA) novērtēt, vai šādu vielu klātbūtne pārstrādātās gumijas granulās, ko izmanto sintētiskos laukumos, varētu apdraudēt sabiedrības veselību, tostarp bērnu, profesionālu spēlētāju un darbinieku, kuri ierīko vai uztur laukumus, veselību.⁶²

ECHA izvērtēja veselības risku, pētot iedarbību saskarē ar ādu, norijot un ieelpojot. Secinājumi tika publicēti 2017. gada februārī, un ECHA konstatēja, ka sliktākajā gadījumā pastāv ļoti zems bažu līmenis saistībā ar granulū iedarbību. ECHA pētījumā risku saslīmt ar vēzi pēc gumijas granulū iedarbības visas dzīves garumā novērtēja kā ļoti zemu, jo policiklisko aromātisko oglekļa hidrokarbonu (PAO) koncentrācija Eiropas sporta laukumos, no kuriem tika ņemti paraugi, bija krietni zemāka par juridiski noteiktajiem ierobežojumiem. Bažu līmenis par smago metālu klātbūtni arī tika vērtēts kā nenozīmīgs, jo smago metālu klātbūtnes līmeņi bija zemāki par robežvērtībām, kas pašreiz atļautas attiecībā uz rotaļlietām ES. Aģentūra arī nekonstatēja bažas saistībā ar ftalātu, benzotiazola un metilizobutilketona koncentrācijas līmeņiem, jo arī tie bija zemāki par līmeni, kas radītu veselības problēmas. Tajā pašā laikā, ECHA ziņojumā tomēr norādīja, ka, izmantojot gumijas granulās iekšstelpās, izdalītie gaistošie organiskie savienojumi varētu izraisīt augstāku ādas un acu kairinājuma līmeni.⁶³

Ziņojumā arī tika uzsvērtas dažas neskaidrības, ar ko varētu pamatot papildus izpēti nepieciešamību. Piemēram, pastāvēja bažas par veikto pētījumu reprezentativitāti attiecībā uz visu Eiropu (jo paraugi netika ņemti no visām dalībvalstīm). Tādējādi ECHA rosina vairākus pasākumus, lai novērstu šīs neskaidrības un atspoguļotu labo praksi:

- ņemt vērā REACH regulas ierobežojumu, lai nodrošinātu, ka tiek izmantotas tikai gumijas granulās ar ļoti zemu PAO un citu attiecīgo bīstamo vielu koncentrāciju;
- esošo (āra un iekšstelpu) sporta laukumu īpašniekiem un apsaimniekotājiem ir jāizmēra PAO un citu vielu koncentrācija tur lietotajās gumijas granulās un šī informācija jādara zināma;
- gumijas granulū ražotājiem un to jumta organizācijām ir jāizstrādā norādījumi, lai (otrrreizēji pārstrādātas) gumijas pildījumu ražotājiem un importētājiem palīdzētu testēt šos materiālus;
- Eiropas sporta un futbola asociācijām un klubiem ir jāsadarbojas ar ražotājiem, lai nodrošinātu, ka informācija par sintētiskajos zāles segumos izmantotām gumijas granulām ir saprotama spēlētājiem un plašai sabiedrībai;
- īpašniekiem un apsaimniekotājiem ir jānodrošina, ka esošie iekšstelpu sporta laukumi ar gumijas granulū pildījumu tiek atbilstoši ventilēti;
- spēlētājiem, kuri izmanto sintētiskos sporta laukumus, ir jāveic pamata higiēnas pasākumi pēc spēlēšanas uz mākslīgiem laukumiem.⁶⁴

Arī Nīderlandes Sabiedrības veselības un vides valsts institūts (RIVM) 2016. gada decembrī publicēja pētījumu par Nīderlandē izmantoto gumijas granulū radītiem veselības apdraudējumiem, kurā apstiprināja, ka nodarbošanās ar sportu uz šiem sporta laukumiem ir droša. Tomēr, līdzīgi ECHA ziņojuma secinājumam, pētījumā tika sniegts ieteikums vēl vairāk samazināt PAO normatīvo robežkoncentrāciju gumijas granulās, jo īpaši attiecībā uz patēriņa izstrādājumiem, kam attiecīgi sekoja Nīderlandes paziņojums 2017. gada 30. jūnijā par nodomu sagatavot ierobežošanas dokumentāciju, lai ierobežotu astoņu PAO koncentrāciju granulās, ko izmanto kā pildvielu sintētiskajos zāles segumos vai irdenā veidā sporta virsmās un spēļu laukumos. Pamatojoties uz veikto izvērtējumu, Nīderlande ierosina samazināt kopējo robežkoncentrāciju attiecībā uz šiem astoņiem PAO gumijas smalknē un mulčās, ko lieto sintētiskajos zāles segumos, spēļu laukumos un citās sporta virsmās, līdz 17 mg/kg.⁶⁵ Pašreizējā robežkoncentrācija, kas piemērojama plaša patēriņa izstrādājumiem, ir 100 mg/kg diviem PAO (BaP un DBA_HA) un 1000 mg/kg pārējiem sešiem (BeP, BaA, CHR, BbFA, B_jFA, BkFA).

⁶² ECHA aktuālā informācija "Granulās un mulčas sporta laukumos un spēļu laukumos", <https://echa.europa.eu/lv/hot-topics/granules-mulches-on-pitches-playgrounds> (skatīts 26.07.2019.)

⁶³ ECHA, ANNEX XV REPORT, AN EVALUATION OF THE POSSIBLE HEALTH RISKS OF RECYCLED RUBBER GRANULES USED AS INFILL IN SYNTHETIC TURF SPORTS FIELDS, Feb, 2017

https://echa.europa.eu/documents/10162/13563/annex-xv_report_rubber_granules_en.pdf/dbcb4ee6-1c65-af35-7a18-f6ac1ac29fe4

⁶⁴ ECHA aktuālā informācija "Granulās un mulčas sporta laukumos un spēļu laukumos", <https://echa.europa.eu/lv/hot-topics/granules-mulches-on-pitches-playgrounds> (skatīts 26.07.2019.)

⁶⁵ National Institute for Public Health and the Environment (RIVM) in the Netherlands, "Evaluation of health risks of playing sports on synthetic turf pitches with rubber granulate" (2017), <https://rivm.openrepository.com/bitstream/handle/10029/620805/2017-0017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Paredzams, ka, ja tiks panākta vienošanās starp ES dalībvalstīm, tad ierobežojums varētu tik pieņemts 2020. gadā.⁶⁶

Gumijas segumu ražošanas procesa apraksts

Gumijas segums, kas tiek izmantots bērnu rotaļu laukuma pārklājuma izveidei, var būt gan gumijas plāksnes jeb flīzes, gan vienkāršs lietais gumijas segums. Gumijas segumi tiek sagatavoti no SBR un EPDM granulām, kas tiek sajauktas ar poliuretāna saistvielām. Plāksnes savā starpā tiek savienotas ar plastmasas tapām vai līmējot. Tās montē uz iepriekš sagatavotas virsmas, kas var būt noblīvēta grunts, šķembas, smilts, kā arī asfalts vai betons. Savukārt vienkāršs lietais gumijas segums tiek ieklāts šķidrā veidā, uz vietas izmantojot speciālus maisītājus granulu un saistvielas sajaukšanai. (Ilustrācija 13) Abu segumu veidus pārsvarā ieklāj manuāli.^{67 68 69}

Ilustrācija 12. Gumijas plāksnes bērnu rotaļu laukumam no SBR gumijas, pieejamas biezumā no 30mm līdz 110mm⁷⁰ (kreisajā pusē)

Ilustrācija 13. Vienkāršs lietais divu slāņu gumijas segums bērnu un atpūtas laukumiem ar biezumu, sākot no 22 mm⁷¹ (labajā pusē)

SBR gumijas granulas, tiek ražotas pārstrādājot gumijas izstrādājumu atkritumus. Šie atkritumi (piemēram, auto paklāji, riepas, u.c.) tiek piegādāti no automobiļu rūpniecības un citiem uzņēmumiem, kas ražo dažādas patēriņa preces. Šie atkritumi tiek rūpīgi atlasīti, atkarībā no gumijas un krāsas veida, un tad tie tiek granulēti noteiktu frakciju lielumā.⁷² Tā kā šo granulu kvalitāte var variēt, tad industrijas eksperts uzsver, ka viņa kā bērnu rotaļu laukuma seguma ražotāja prasība izejmateriālam ir, lai granulas būtu veidotas no Eiropā tirgotām riepām, jo ir liela atšķirība, vai riepa ir ar visiem sertifikātiem tirgota Eiropā vai tā ir nezināmas izcelsmes riepa no Āzijas. Arī Āzijā ražotas riepas var izmantot, bet tad tām jāatbilst visiem Eiropas Savienībā nepieciešamajiem ķīmisko vielu standartiem.⁷³

Savukārt EPDM gumijas granulas ir augstākās kvalitātes produkts, kas pirmreizēji izgatavots no gumijas maisījuma ar stingru tehnoloģijas ieviešanu, kas ļauj, sasniegt nepieciešamos kvalitātes parametrus. Īpaši izvēlētas sastāvdaļas, tādas, kā gumija, speciālas eļļas, pigmenti un citas nepieciešamās komponentes tiek rūpīgi sajauktas speciālās maisīšanas iekārtās. Iegūtais maisījums nonāk vulkanizācijas autoklāvos, kuros sacietē nezaudējot savu elastību. Pēdējais posms ražošanā ir maisījumu granulēšana, kur tiek panākta nepieciešamā produkta graudainība (frakcija). Ražošanas procesā iegūtajām EPDM gumijas granulām piemīt

⁶⁶ ECHA aktuālā informācija "Granulas un mulčas sporta laukumos un spēļu laukumos", <https://echa.europa.eu/lv/hot-topics/granules-mulches-on-pitches-playgrounds> (skatīts 26.07.2019.)

⁶⁷ SIA Ondulat informācija par EDI gumijas flīzēm, <http://www.ondulat.lv/produkti/parejie-materiali/gumijas-flizes-edi>

⁶⁸ Uzņēmuma SIA "JLD" informācija par drošu segumu izvēli, pieejama <https://www.rotalas.jld.lv/lv/padomi/9-drosu-segumu-izvele>

⁶⁹ Uzņēmuma SIA "Elasto" mājaslapa, informācija par gumijas segumiem, pieejams <http://elasto.lv/lv/produkti/gumijas-segumi-b%20C4%93rnu-laukumiem-melos/>

⁷⁰ Uzņēmuma SIA "Rubrig" mājaslapa, produkts SBR gumijas plāksnes, pieejams <https://rubrig.com/lv/produkti/drosas-gumijas-flizes/>

⁷¹ Uzņēmuma SIA "Elasto" mājaslapa, produkts "Sistēma B, biezums no 22 mm, divu slāņu segums, bērnu un atpūtas laukumiem", pieejams <http://elasto.lv/lv/produkti/gumijas-segumi-b%20C4%93rnu-laukumiem-melos/sist%20C4%93ma-b/>

⁷² Uzņēmuma SIA "Elasto" mājaslapa, informācija par gumijas granulām gumijas segumiem, pieejams <http://elasto.lv/lv/produkti/gumijas-segumi-b%20C4%93rnu-laukumiem-melos/par-gumijas-granulu%20C4%81m/>

⁷³ Intervija ar SIA "Rubrig" pārstāvi, 19.07.2019.

stabila kvalitāte un atbilstība izturības parametriem, neskatoties uz ekspluatācijas intensitāti vai laika apstākļiem.⁷⁴

Lai pārliecinātos par gumijas izstrādājumu nekaitīgumu, ir nepieciešams veikt vairākus testus, tostarp brīvi gaistošu oglekļa savienojumu (VOCs) testu. Piemēram, uzņēmumam SIA "Rubrig" testus veic speciālisti laboratorijā "Eurofins" Dānijā, kur tiek pārbaudīts jebkurš produkts, kas būs saskarē ar bērniem, tostarp parastas rotaļlietas. "Eurofins" produktu pēta 30 dienas, slēgtā telpā mērot dažādu vielu migrāciju, proti, kā tās izgaro gaisā.⁷⁵

Uzņēmumi, kas veic spēļu un sporta laukumu iekļāšanu norāda, ka, lai atrastu piemērotu izejmateriālu augstā kvalitātē, ir sadarbojušies ar lielāko daļu no rūpnīcām, kas Eiropā ražo segumus. Šādas ražotnes galvenokārt izvietotas Vācijā, Šveicē. Nīderlandē, arī Polijā tiek ražoti atsevišķi elementi, norāda uzņēmumi. Latvijas tirgū no nolietotām autoriepām granulas ražo tikai uzņēmums "VVV Recycling" un 2019. gada vasarā ražošanu uzsāka arī "Eco Baltia Vide".^{76 77 78} Izejmateriāls tiek saņemts granulā veidā maisos vai mucās, tālāk tas jāmikšē pareizās proporcijās un iekļāšana notiek ar speciālu tehniku.

Lielākais spēļu laukumu seguma ražotājs Latvijā SIA "Rubrig" uzņēmuma "VVV Recycling" jaudu vērtē kā mazu, un ar to vien nepietiek, lai nodrošinātu visus uzņēmuma pasūtījumus, tādēļ izejmateriālu tāpat nepieciešams iepirkt no ārzemju ražotnēm, taču atzinīgi vērtē "VVV Recycling" saražoto granulā augsto kvalitāti.⁷⁹

SIA "VVV Recycling" ziņo, ka uzņēmuma ražošanas jauda ir līdz 8000 tonnām riepju gadā.⁸⁰ Savukārt, uzņēmuma SIA "Eco Baltia vide" pārstāvis norāda, ka rūpnīcas riepju pārstrādes jaudas lēšamas ap 8000 tonnām gadā, no kurām gadā paredzēts iegūt ap 4300 tonnu gumijas granulu, veicot metāla un tekstila atdalīšanu un materiālu sijāšanu.

2.1.1.6. Kopsavilkums

Citās Eiropas valstīs uz bērnu spēļu laukumiem šobrīd praktiski netiek attiecināts zaļais publiskais iepirkums. Kā izņēmums ir Itālija un Nīderlande, kas āra mēbelēm arī ir definējuši ZPI kritērijus. Lai gan Nīderlandē zaļos publiskajos iepirkumos ir iekļautas spēļu laukumu āra mēbeles, tomēr tikai 2 no 5 āra mēbelēm izvirzītajiem kritērijiem tiek attiecināts uz spēļu laukumiem, tomēr tie netiek attiecināti uz rotaļu laukuma segumu. Taču Itālija gan ir izveidojusi 5 kritērijus, tai skaitā arī nosakot, ka vismaz 50% no gumijas un plastmasas izstrādājuma svara ir nepieciešams veidot no pārstrādātas gumijas.

Bērnu rotaļu laukumiem vissvarīgākais ir drošība, tādēļ tiek attiecinātas Standarts LVS EN 1176 drošības prasības. Lai arī standartu piemērošana ir brīvprātīga, tomēr komersantam ir pienākums garantēt drošumu tādā pakāpē, kas nav zemāka par to, kāda noteikta Standartos. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PATC) ir izstrādājis Vadlīnijas bērnu spēļu laukumu valdītājiem/ apsaimniekotājiem par drošuma prasībām bērnu spēļu laukumiem publiskai lietošanai, un veic bērnu spēļu laukumu uzraudzību. PATC pēdējo gadu laikā veiktajās pārbaudēs konstatējis neatbilstības visos pārbaudītajos spēļu laukumos. Tāpēc ir plānots, ka notiks spēļu laukumu reģistrācija, un tiks izveidota to apkopes jeb uzturēšanas un uzraudzības kārtība. Plānots, ka minētā kārtība stāsies spēkā no 2020. gada 1. janvāra.

Bērnu spēļu laukumos galvenokārt tiek izmantoti divu tipu segumi – irdenie un viengabalainie segumi, kas tiek ražoti, izmantojot dabīgus vai sintētiskus izejmateriālus. Katra iekļātā seguma īpašības atšķiras atkarībā no to izejmateriālu un iekļāšanas kvalitātes, kā arī regulāras apkopes un uzturēšanas, tādēļ nav divu rotaļu laukumu ar pilnīgi vienādām raksturīpašībām. Katram izejmateriāla veida ir specifiskas īpašības, kā arī priekšrocības un trūkumi. Irdenie materiāli galvenokārt ir ar zemām sākotnējām izmaksām un vienkārši

⁷⁴ Uzņēmuma SIA "Elasto" mājaslapa, informācija par gumijas granulām gumijas segumiem, pieejams <http://elasto.lv/lv/produkti/gumijas-segumi-b%C4%93rnu-laukumiem-melos/par-gumijas-granul%C4%81m/>

⁷⁵ Intervija ar SIA "Rubrig" pārstāvi "Latvijas Avīzes" pielikumā "Latvijas Bizness", "Ādažos no vecām riepām ražo eksportspējīgu gumijas segumu" (10.10.2018.), <http://www.la.lv/adazos-no-vecam-riepam-raoz-eksportspejigu-gumijas-segumu>

⁷⁶ Intervija ar SIA "Rubrig" pārstāvi, 19.07.2019.

⁷⁷ Dienas Bizness, "No Talsiem līdz Antarktikai", 24.07.2019., pieejams <http://www.db.lv/zinas/no-talsiem-lidz-antarktikai-489299>

⁷⁸ LETA, "Eco Baltia vide" šovasar plāno sākt ražot riepju pārstrādes rezultātā iegūtas gumijas granulas (22.05.2019.), pieejams <http://www.aprinks.lv/index.php/ekonomika/8741-eco-baltia-vide-sovasar-plano-sakt-razot-riepu-parstrades-rezultata-iegutas-gumijas-granulas>

⁷⁹ Intervija ar SIA "Rubrig" pārstāvi, 19.07.2019.

⁸⁰ VVV Recycling mājaslapa, skatīts 25.07.2019., pieejams <http://www.vvrecycling.com/lv/about-recycling.html>

ieklājami, taču prasa regulāru apkopi, pārbaudi un seguma atjaunošanu, jo segumam ir nepastāvīga triecienu absorbēšana, tādējādi radot paaugstinātu risku bērnu drošībai un arī pieaugošas laukuma uzturēšanas izmaksas. Savukārt viengabalainie materiāli ir galvenokārt no sintētiskām izejvielām, kas sākotnēji ir dārgākas nekā dabiskie izejmateriāli, taču ar lielāku kalpošanas ilgumu, paredzamu triecienu absorbēšanu ilgtermiņā un vieglāku kopšanu, kā arī mazāku svešķermeņu un nehiģienisku izkārnījumu klātbūtni.

Lielākoties Latvijas spēļu laukumos tiek izmantota smiltis vai gumijas segums. Smiltij ir zemas vai vidējas sākotnējās izmaksas, taču ilgtermiņā var tikt mazināta seguma efektivitāte, tāpat smiltis var slēpties atkritumi un citas lietas, ko var nepamanīt, tāpat arī laika gaitā tās tiek "izkaisītas", kā arī ir ierobežotas pārvietošanās iespējas cilvēkiem ar kustību traucējumiem. Tajā pašā laikā gumijas plākšņu segums ir viens no materiāliem, kas nedeformējas un kuram ir pastāvīgas triecienu absorbēšanas īpašības, kā arī materiāls ir ilgmūžīgs un noturīgs, tādējādi ilgtermiņā nodrošina bērnu spēļu laukumu drošības aspektu, taču tam ir lielākas sākotnējās izmaksas.

Šobrīd iepirkumos tiek veidoti ap 20–30 iepirkumi saistībā ar bērnu spēļu laukumiem. Lielākoties tie ir jaunu spēļu laukumu izbūve vai uzlabošana, taču ir arī seguma nomaiņa. 2018.–2019. gadā ir bijuši 3 iepirkumi, kur kopējā summa pārsniedza 1 miljonu, taču vidējā bērnu spēļu laukumu iepirkuma summa ir ap 50 000 EUR.

Izskatot iepirkumus, vairākos iepirkumos attiecībā uz gumijas seguma iekļāšanu jau tiek izvirzītas specifiskas prasības iekļāt gan vispārēja pielietojuma gumijas pārstrādātas gumijas (SBR), gan pret skābi un sāļiem izturīgas jeb pirmreizēji ražotas gumijas (EPDM) slāņus, kā arī vispārīgas prasības- izbūves pasākumu aprakstā piegādātājam paredzēt miksto gumijas segumu zem rotaļu un sporta elementiem. Kritēriju izvirzīšanā bērnu spēļu laukumu izveidē un gumijas seguma izveidē nav vienotas prakses starp pašvaldībām, un kritēriji ir atkarīgi no konkrētās pašvaldības iepriekšējās pieredzes bērnu rotaļu laukumu izveidē.

Lai gan Latvijā ražo arī spēļu laukumu segumu, tomēr kā norāda ražotāji, tad bieži izejmateriāls tiek pirktis ārpus Latvijas, jo ir limitētas iespējas to iegādāties un kvalitāte ir neatbilstoša. Tas gan var mainīties līdz ar "Eco Baltia vide" ražošanas uzsākšanu 2019. gada vidū.

Lai iekļautu bērnu rotaļu laukumus ZPI, ir svarīgi nodrošināt augstu riepu pārstrādes produktu jeb izejmateriālu kvalitāti, kā arī būtu tomēr svarīgi, ka Latvijas ZPI iepirkumos tiktu izmantoti esošie Latvijas riepu uzkrājumi. Viens no variantiem, ir līdzīgi kā Itālijā, izveidot asociāciju jeb sertifikācijas institūciju, kas sertificētu pārstrādes produktus.

2.1.2. SPORTA LAUKUMI

Ierīkojot sporta segumu ārā laukumos, jau tā plānošanas stadijā ir jāizvēlas, kurai sporta jomai segums būs paredzēts, norāda sporta laukumu iekļāvēji. Stadionā parasti ir viens spēļu laukums (futbolam) – zāliena vai sintētiskā seguma, kam apkārt ir skrejceļš. Laukuma galos izvietoti mešanas un lekšanas sektori, kā arī sporta spēļu laukumi. Izņemot mešanas sektoru vietas un ar smiltīm pildītās lekšanas bedres, vieglatlētikas un daudzfunkcionālos sporta kompleksos izmanto mūsdienīgus sintētiskos segumus. Sintētiskie segumi laukumā absorbē triecienu, tie neslīd, kā arī tiem piemīt noturība pret laika apstākļu radīto ietekmi.⁸¹ Tāpat arī triecienu absorbējošais gumijas segums var tikt izmantots tenisa kortiem, golfa laukumiem, strībolam, pie ārā peldbaseiniem, kā arī šautuvēs un manēžās.⁸² Sintētiskajiem ārā sporta laukuma segumiem, kas paredzēti, lai nodarbotos ar vieglatlētiķu, tenisu vai multifunkcionāliem sporta laukumiem, Eiropas Standartizācijas komiteja ir izstrādājusi standartu EN 14877, kas attiecīgi izdots arī Latvijā, LVS EN 14877:2006, un nosaka sintētisko virsmu ārā sportošanas zonu prasības.⁸³ Dažādu multifunkcionālu sporta laukumu izbūves iepirkumos Latvijā piemēro prasību atbilst ar standartam LVS EN 1177 – „Triecienu slāpējošā spēļu laukumu virsmas. Kritiskā krišanas augstuma noteikšana”.

⁸¹ SIA "Baltic Sport Systems" mājaslapa, informācija par "Sintētiskie sporta segumi – skrejceļu un spēļu laukumu ierīkošanai", pieejams <https://www.sportasegumi.lv/par-sporta-segumiem>

⁸² SIA "Z Company" informācija par gumijas segumiem, pieejams <http://zcompany.lv/produkti/gumijas-segumi.html>

⁸³ European Committee for Standardization (CEN), CEN - EN 14877 "Synthetic surfaces for outdoor sports areas – Specification" <https://standards.globalspec.com/std/1629071/EN%2014877>

Pamatprasību kopums, kuru, ņemot vērā starptautisku praksi, ieteicams piemērot gumijas sintētiskajām virsmām, ko izmanto sporta pasākumu norises vietās (gumijas sintētiskās virsmas pamatnes, ko izmanto sporta pasākumu norises vietās):⁸⁴

Starptautiskā vieglatlētikas federācija (IAAF) prasības – vadlīnijas – norādījumi (skriešanas celiņu virsmām)	
ELOT EN 14877:2013	Sintētiskās virsmas āra sportošanas zonām. Specifikācija.
DIN 18035-6:2014	Vides prasības smago metālu saturam gumijas sintētiskajās virsmās.

Pamatprasību kopums, kuru, ņemot vērā starptautisku praksi, ieteicams piemērot mākslīgajam zālienam (sporta celiņu pildījumam un gumijas pamatnei mākslīgajā zālienā):

FIFA prasības — vadlīnijas — instrukcijas	
ELOT EN 15330-1: 2013.	Sportošanas zonu virsmas. Sintētiskais zāliens un ar adatām caurdurtās virsmas, kas pārsvarā paredzētas lietošanai ārā. 1. daļa: Specifikācija sintētiskā zāliena virsmām futbolam, hokejam, regbijam, tenisam un citiem sporta veidiem.
DIN 18035-6:2014	Vides prasības smago metālu saturam gumijas sintētiskajās virsmās.

2.1.2.1. Sintētisko āra laukumu segumu tehnoloģiskā sistēmas raksturojums

Attiecībā uz pārstrādātu materiālu izmantošanu sporta laukumu iekļāšanā, tiek izmantotas tās pašas stirola-butadiēna kaučuka granulas (SBR granulas), kas bērnu rotaļu laukumu segumu izveidē, taču to tehnoloģiskā sistēma atšķiras, atkarībā no laukumam paredzētās funkcionalitātes - sporta veida, noslodzes un sacensību līmeņa, kurām paredzēts laukumu izmantot.

Sintētiskā sporta segumus var ierīkot gan ūdensnecaurlaidīgus, gan ūdenscaurlaidīgus. Ūdenscaurlaidīgā seguma veidi vairāk derēs vienkāršākiem sporta laukumiem, piemēram, skolu sporta laukumos vai nelielu pilsētu stadionos, kuros tiek rīkotas vietēja mēroga sacensības. Savukārt ūdensnecaurlaidīgus sporta segumus izmanto augsta un visaugstākā līmeņa treniņiem un sacensībām, tie ir ļoti elastīgi, noturīgi pret mehānisku iedarbību un laika apstākļiem. Būtiski atšķiras arī šādu segumu ierīkošanas izmaksas. Konstrucijā nedaudz atšķiras daudzfunkcionālie sporta laukumi un laukumi bumbu spēlēm, kuriem saskaņā ar standartiem ir labs bumbas atlēciens un locītavu saudzējošas īpašības. Atkarībā no tā, kuram sporta veidam laukumā ir noteikta prioritāte, izvēlas seguma veidu un konstrukciju.⁸⁵

Neatkarīgi no tā, kādi ir pamatu dziļākie slāņi (piemēram, šķembas, smilts) atbilstoši standartiem, sintētisko segumu sistēma sākas ar vienu apakšējo un vienu augšējo asfalta slāni, kas savukārt var būt ūdenscaurlaidīgi vai necaurlaidīgi. Tam seko gumijas granulu pamatkārta, un to noslēdz virsējā, izmantojamā kārta. Gumijas pamatkārtu veido stirola-butadiēna kaučuka granulas (SBR granulas) un poliuretāns (PUR) kā saistviela. Virsējā kārta sastāv no etilēna-propilēna-diēna kaučuka granulām (EPDM) un atkal PUR. Tieši EPDM granulas virskārtā nodrošina seguma vizuālo izskatu, elastību un noturību. Izmantojot tikai EPDM granulas visā seguma biezumā, iegūst īpaši elastīgu un izturīgu klājumu.⁸⁶

⁸⁴ Grieķijas Republikas Ekonomikas un attīstības ministrijas lēmumprojekts par pamatprasību noteikšana rūpnieciski pārstrādātas gumijas izstrādājumiem (2019), pieejams <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/tris/en/index.cfm/search/?trisation=search.detail&year=2019&num=87&dLang=LV>

⁸⁵ SIA "Baltic Sport Systems" sagatavotā informācija par "Sintētiskajiem sporta segumiem – spēļu laukumu un skrejceļu ierīkošanai" nozares portālam building.lv, pieejams <http://building.lv/raksts/Sint%C4%93tiskie-sporta-segumi-%E2%80%93-sp%C4%93%C4%BCu-laukumu-un-skrejce%C4%BCu-ier%C4%ABko%C5%A1anai> (skatīts 30.07.2019.)

⁸⁶ SIA "Baltic Sport Systems" sagatavotā informācija par "Sintētiskajiem sporta segumiem – spēļu laukumu un skrejceļu ierīkošanai" nozares portālam building.lv, pieejams <http://building.lv/raksts/Sint%C4%93tiskie-sporta-segumi-%E2%80%93-sp%C4%93%C4%BCu-laukumu-un-skrejce%C4%BCu-ier%C4%ABko%C5%A1anai> (skatīts 30.07.2019.)

Sintētisko laukumu ražotājs un iekļājējs SIA "Baltic Sport Systems" norāda, ka tā kā sintētisko laukumu tehnoloģiskā sistēma jau ietver pārstrādātu autoriepu (SBR gumijas) izmantošanu seguma iekļāšanā, tad šādu kritēriju iepirkumos nav nepieciešams atkārtoti definēt. Uzņēmuma pārstāvis norāda, ka pastāv arī tehnoloģiskā sistēma, kur tikai no EPDM granulām, arī bez SBR gumijas slāņa, var ierīkot daudzfunkcionālus sporta laukumus un laukumus bumbu spēlēm, taču šādas tehnoloģijas izmaksas ir ļoti augstas, un šāds piedāvājums netiktu vērtēts kā ekonomiski izdevīgākais piedāvājums. Uzņēmuma pārstāvis papildināja ar faktu, ka Latvijas publiskajos iepirkumos nav paredzēti tik lieli finanšu līdzekļi laukumu izbūvei tikai no EPDM gumijas slāņa.⁸⁷

Vieglatlētikas sporta objektiem pieejamo gumijas segumu sistēmas sertificē Starptautiskā vieglatlētikas federācija (IAAF). Lai iegūtu IAAF sertificētus produktus, tiem ir jāatbilst īpašajām kontroles specifikācijām, līdzenuma, biezuma, elastības, deformācijas, berzes, stiepes un krāsu īpašībām. Federācija arī regulāri atjauno sarakstu ar sertificētajiem gumijas segumiem, kas tiek piedāvāti dažādu valstu tirgos (norādot ražotāju, seguma modeli un ražošanas valsti).⁸⁸ Tāpat arī federācijas nodrošina vadlīnijas un tehniskās specifikācijas standartus laukumu sporta būvju, laukumu un aprīkojuma izveidei un izbūvei.

Arī attiecībā uz sporta laukumos (īpaši mākslīgās zāles futbola laukumos) izmantotās pārstrādātās gumijas ietekmi uz sportistu veselību sabiedrībā bija radušās diskusijas un jautājumi, tāpēc gan Eiropas Ķīmikāliju aģentūras pētījumā bija ietverti sporta laukumu paraugi, gan arī ASV Vides aizsardzības aģentūra veica padziļinātu izpēti attiecībā uz sporta laukumos izmantotajām SBR granulām. Abos pētījumos tika atzīts, ka saskarsme ar pārstrādāto gumiju nerada draudus veselībai.^{89 90}

2.1.2.2. Latvijas iepirkumu situācija sporta laukumu izbūvē

Apakšnodalās sagatavošanai notiek konsultācijas ar pašvaldību iepirkumu speciālistiem, un izvērtēti līdzšinējie iepirkumi, kā arī noris interviju process ar dažādu sporta veidu federācijām par zemāk izstrādāto ZPI vadlīniju atpūtas un sporta infrastruktūrai piemērotību konkrētā sporta veida laukumu izbūvē:

1. Latvijas Vieglatlētikas savienību;
2. Latvijas Futbola federāciju;
3. Latvijas Olimpisko komiteju;
4. Latvijas Basketbola savienību;
5. Latvijas Tenisa savienību.

2.1.3. ZPI KRITĒRIJI ATPŪTAS UN SPORTA INFRASTRUKTŪRAI

Kritēriju pamatā izmantota Itālijas pieredze, taču tā kā ES jaunākajās vadlīnijās daudzās tiek izņemtas iepakošanas prasības, tad arī atpūtas un sporta infrastruktūrai tās arī netiek piemērotas. Papildus Latvijā ir neatbildēts jautājums par aprīkotās teritorijas uzturēšanu un atbildību uzturēt infrastruktūru nepieciešamajā drošības līmenī, tādējādi šobrīd netiek iekļauts šis kritērijs.

Kopumā Latvijā ZPI tiek piedāvāti 3 galvenie ZPI kritēriji – izmantoto materiālu vides kritēriji, virsmas apstrāde un pārklājumi, un ekodizains: demontāža. Plus papildus informācija par aprītes ekonomikas plānu, kur dotu papildus punktus par Latvijā izmantotiem pārstrādātiem materiāliem.

1. Norādījumi atpūtas vietu (spēļu laukumu) projektēšanā un izmantoto materiālu vides kritēriji

⁸⁷ Intervija ar SIA "Baltic Sport Systems" pārstāvi, 30.07.2019.

⁸⁸ IAAF CERTIFICATES - Certified Track Surfacing Products as of 3rd of July, 2019, pieejams <https://www.iaaf.org/about-iaaf/documents/technical>

⁸⁹ ECHA, ANNEX XV REPORT, AN EVALUATION OF THE POSSIBLE HEALTH RISKS OF RECYCLED RUBBER GRANULES USED AS INFILL IN SYNTHETIC TURF SPORTS FIELDS, Feb, 2017

https://echa.europa.eu/documents/10162/13563/annex-xv_report_rubber_granules_en.pdf/dbcb4ee6-1c65-af35-7a18-f6ac1ac29fe4
⁹⁰ United States Environmental Protection Agency, Synthetic Turf Field Recycled Tire Crumb Rubber Research Under the Federal Research Action Plan, 2019, pieejams https://www.epa.gov/sites/production/files/2019-07/documents/synthetic_turf_field_recycled_tire_crumb_rubber_research_under_the_federal_research_action_plan_final_report_part_1_volume_1.pdf

A.1. Pilsētas mēbeļu izstrādājumi no koka, uz koka vai pat uz koka: izejvielu īpašības koksne, ilgtspējīga mežu apsaimniekošana un/vai pārstrādāta klātbūtne

A.2. Pilsētas mēbeļu izstrādājumi, kas izgatavoti no koka vai arī ir izgatavoti no koka, izejvielu raksturojums koksne: prasības konservantiem un izstrādājumiem, ko izmanto koksnes apstrādē, ieskaitot virsmas apstrādi

B.1. Ielu mēbeles no plastmasas, gumijas, plastmasas un gumijas maisījumiem, plastmasas un koka maisījumiem: pārstrādāto materiālu īpatsvars

B.2. Ielu mēbeles no plastmasas, gumijas, plastmasas un gumijas maisījumiem, plastmasas un koka maisījumiem: ierobežojumi un bīstamo vielu izslēgšana.

2. Virsmas apstrāde un pārklājumi

3. Ekodizains: demontāža

Papildus punkti, tiek piešķirti par 4. APRITES EKONOMIKAS PLĀNU.

Pretendentam jāiesniedz plāns, kas ietver sekojošas daļas:

- Vispārīgs redzējums par produktu aprites ekonomikā
- Konkrēts produkta redzējums par izejvielu izmantošanu, papildus punkti tiek piešķirti, ja daļa no otrreizējiem pārstrādes produktiem tiek iepirkta ne tālāk kā 250 km attālumā no ražotnes/piegādes vietas
- Konkrēts redzējums par produkta vērtības saglabāšanu pēc tā lietošanas
- Sadarbība un rezultāti līgumslēdzējai pusei
- Sadarbība ar piegādes ķēdes partneriem
- Ražošanas kapacitāte un pretendenta iespējas nodrošināt iepirkuma izpildi

2.1.4. ZPI VADLĪNIJAS ATPŪTAS UN SPORTA INFRASTRUKTŪRAI

Kā vadlīniju pamats ir izmantots jau esošās ZPI vadlīnijas mēbelēm, kas ir vistuvākā kategorija atpūtas un sporta infrastruktūrai (bērnu rotaļu un sporta laukumiem). Ir norādīts, ka nepieciešams izmantot kokmateriālus no likumīgi un ilgtspējīgi apsaimniekotiemiem mežiem. Ir iespējams precizēt, ka vismaz 50% no plastmasas un gumijas (potenciāli precīzs procentu norādījums varētu palīdzēt attīstīt pārstrādes nozari) detaļu svara ir pārstrādātais materiāls.

Vēl papildus vērtēšanas kritērijā, varētu tikt norādīts, ka papildus punktos gūst uzņēmums, kas izmantotu Latvijā pārstrādātu plastmasu vai gumijas detaļas, lai nodrošinātu, ka Latvijā tiek samazināti nolietoto riepu apjoms.

Vadlīnijas varētu tikt papildinātas, ietverot arī tehniskās apkopes prasības. Tā kā no 2020. gada janvāra prasības stāsies spēkā arī aprīkotās atpūtas un sporta infrastruktūrai, tad iepirkuma tehnisko specifikāciju var papildināt ar kritēriju, ka uzņēmumam jāveic tehniskās apkopes darbības vismaz reizi gadā nākamo 5-10 gadu laikā (iespējams variēt ar laika termiņu).

ZPI prasību un kritēriju darbības joma: **Atpūtas un sporta infrastruktūra**

ZPI prasību un kritēriju piemērošana: Bērnu rotaļu laukumu segumiem noteiktās ZPI prasības un kritēriji apvienoti vienā grupā.

ZPI vadlīniju uzbūve: sastāv no 2 daļām:

- informatīvās;
- praktiskai lietošanai paredzētās.

Informatīvā daļa vadlīniju lietotāju iepazīstina ar galvenajām normatīvo aktu prasībām, preču/pakalpojumu grupas būtiskajām ietekmēm uz vidi un iespējamajiem šīs ietekmes samazināšanas veidiem, kā arī ar konkrētās preču/pakalpojumu grupas ZPI prasībām un kritērijiem saistīto informāciju.

Praktiskai lietošanai paredzētā sniedz "lietošanai gatavas" ZPI prasības un kritērijus konkrētam iepirkuma posmam (atlases kritēriji/tehniskās specifikācijas/piedāvājumu izvērtēšanas kritēriji/līguma izpildes noteikumi). Aiz katras ZPI prasības un kritērija seko tam atbilstoša verificācijas (atbilstības pārbaudes) metode. Nobeigumā sniegti plašāki paskaidrojumi dažiem ar iepirkuma organizēšanu un īstenošanu saistītiem aspektiem.

2. BŪTISKĀ IETEKME UZ VIDI	
Galvenās ar vidi saistītās jomas	Ietekmes samazināšanas pasākumi ar ZPI palīdzību
<ul style="list-style-type: none"> • Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, augsnes erozija un degradācija kā ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas trūkuma un nelegālas mežizstrādes rezultāts. • Resursu noplicināšana, izmantojot neatjaunojamus resursus, piemēram, metālus un naftu/dabaszāģi plastmasai. • Tādu bīstamu vielu izmantošana kuras var izdalīties gan ražošanas, gan patēriņa fāzēs. • Regulāra spēļlaukumu elementu nomaiņa, jo trūkst labošanas iespēju, nav izturīgs, ergonomisks un nav bijis piemērots lietošanai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iepirkt kokmateriālus no likumīgi un ilgtspējīgi apsaimniekotiem mežiem. • Izmantot materiālus, kas pilnībā vai daļēji izgatavoti no pārstrādātiem materiāliem un/vai atjaunojamiem materiāliem (tādiem kā koks). • Izvairīties no konkrētām bīstamām vielām materiālu ražošanā un virsmu apstrādē. • Nodrošināt iespēju pārstrādāt un sadalīt iepakojuma materiālus un tā daļas un tādu iepakojuma materiālu izmantošanu, kas izgatavoti no atjaunojamām izejvielām. • Iepirkt izturīgus, izmantošanai piemērotus, ergonomiskus, viegli izjaucamus, labojamus un pārstrādājamas iekārtas un to elementus.

3. AR ZPI PRASĪBĀM UN KRITĒRIJEM SAISTĪTĀ INFORMĀCIJA		
Darbības joma	Atpūtas un sporta infrastruktūra (bērnu rotaļu laukumi un sporta laukumi)	
Neattiecas uz	1) iekštelpu atpūtas un sporta infrastruktūru 2) āra mēbelēm (galdiem, krēsliem, soliņiem)	
Uzziņas par ZPI prasību un kritēriju avotiem	ES ZPI kritēriji mēbelēm (<i>latviski</i>) Tehniskais raksturojums (<i>angliski</i>)	Nav izstrādāts Nav izstrādāts
Svarīgākie ES normatīvie akti, kuru nosacījumi ietverti ZPI	Komisijas Regula (EK) Nr. 1024/2008 (2008. gada 17. oktobris), ar ko nosaka sīki izstrādātus īstenošanas pasākumus Padomes Regulai (EK) Nr. 2173/2005 par FLEGT licencēšanas sistēmas izveidi kokmateriālu importam Eiropas Kopienā PADOMES 1978. gada 21. decembra DIREKTĪVA 79/117/EEK , ar ko aizliedz laist tirgū un izmantot augu aizsardzības līdzekļus, kuru sastāvā ir konkrētas aktīvās vielas	

<p>prasībās un kritērijos</p>	<p>PADOMES 1967. gada 27. jūnija DIREKTĪVA 67/548/EEK par normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz bīstamu vielu klasifikāciju, iepakojumu un marķēšanu</p> <p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES 1999. gada 31. maija DIREKTĪVA 1999/45/EK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu jautājumos, kas attiecas uz bīstamu preparātu klasifikāciju, iepakojumu un marķēšanu</p> <p>PADOMES 1976. gada 27. jūlija DIREKTĪVA 76/769/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz dažu bīstamu vielu un preparātu tirgū laišanas un lietošanas ierobežojumiem</p> <p>PADOMES DIREKTĪVA 96/61/EK (1996. gada 24. septembris) par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli</p> <p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2004/42/EK (2004. gada 21. aprīlis), ar ko ierobežo gaistošo organisko savienojumu emisijas, kuras rada organisko šķīdinātāju izmantošana noteiktās krāsās, lakās un transportlīdzekļu galīgās apdares materiālos, un ar ko groza Direktīvu 1999/13/EK</p> <p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (Dokuments attiecas uz EEZ)</p> <p>EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 94/62/EK (1994. gada 20. decembris) par iepakojumu un izlietoto iepakojumu</p>	
<p>Ar atpūtas un sporta infrastruktūras ZPI prasībām un kritērijiem vai to verifikāciju saistītie ekomarķējumi un standarti</p>		<p>Mājas lapa: www.fsc.org/en</p> <p>Mežu pārvaldības padome (<i>Forest Stewardship Council, FSC</i>) Mežu pārvaldības padome (FSC) atbalsta ekoloģiski pienācīgu, sociāli atbildīgu un ekonomiski pamatotu pasaules mežu apsaimniekošanu. FSC sertifikāciju veic FSC akreditētas institūcijas. Ir divu veidu FSC sertifikāti – Mežu apsaimniekošanas sertifikāts (<i>FM</i>) un Meža uzraudzības ķēdes sertifikāts (<i>Chain of Custody Certificate, COC</i>).</p> <p>Atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām, bet uz to neattiecas ISO standarta prasības.</p>
		<p>Mājas lapa: www.pefc.org</p> <p>Mežu sertificēšanas sistēmas paziņošanas programma (<i>Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes, PEFC</i>) PEFC Padome ir 1999.gadā dibināta neatkarīga bezpeļņas nevalstiska institūcija, kas ar neatkarīgu trešās puses sertifikāciju atbalsta ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu.</p> <p>Atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām, bet uz to neattiecas ISO standarta prasības.</p>

4. ATPŪTAS UN SPORTA INFRASTRUKTŪRAS ZALAIS PUBLISKAIS IEPIRKUMS	
Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma priekšmets	Atpūtas un sporta infrastruktūras iepirkums, kas ražoti, izmantojot videi draudzīgus materiālus un procesus.
Tehniskā specifikācija	<p>1. Norādījumi projektēšanā un izmantoto materiālu vides kritēriji</p> <p>A. KOKSNE UN KOKSNES MATERIĀLI</p> <p>Visai koksnei un koksnes materiāliem ir jānāk no likumīgas izcelsmes koksnes.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Kā atbilstības apstiprinājums tiks pieņemts uzraudzības ķēdes sertifikāts koksnei, kas sertificēta kā FSC, PEFC vai vai līdzvērtīgs apliecinājums. Koksnes likumīgo izcelsmi var pierādīt arī izsekojamības sistēmas esamība. Šīm brīvprātīgajām sistēmām var būt 3. personas sertifikāts, bieži kā daļa no LVS EN ISO 9001:2015 "Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Prasības (ISO 9001:2015)" un/vai LVS EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)" vai Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS). Ja koksnes izcelsmes valsts ir parakstījusi Brīvprātīgās sadarbības līgumu (BSL) ar ES, FLEGT licence kalpos kā likumības pierādījums. Nesertificētai koksnei pretendentiem ir jānorāda ražošanā izmantotās koksnes tipi (šķirnes), daudzumi un izcelsme kopā ar to likumības apliecinājumu. Ir jābūt iespējai izsekot šādas koksnes ražošanas ķēdei no meža līdz produktam.</p> <p>Īpašos gadījumos, kad iesniegtie pierādījumi netiek uzskatīti par pietiekamiem, lai pierādītu atbilstību prasītajām tehniskajām specifikācijām, pasūtītāji var prasīt piegādātājiem papildu paskaidrojumus vai pierādījumus.</p> <p>B. OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTO MATERIĀLU SATURS (GUMIJA, PLASTMASA, METĀLS, RIEPAS)</p> <p>Infrastruktūras izbūvē un tās objektu izbūvē ir jāizmanto gan pirmreizēji, gan pārstrādāti materiāli, piemēram, pārstrādāta koksne, plastmasa, metāls, un/vai nolietotas riepas.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentiem jānodrošina atbilstoši dokumenti, kur norādīta pārstrādāto materiālu masas procentuālā attiecība.</p> <p>2. VIRSMAS APSTRĀDE UN PĀRKLĀJUMS</p> <p>Virsmas apstrāde/pārklājumi ir atļauta tikai funkcionālu iemeslu dēļ. Piemēram, lai nodrošinātu koksnes izturību vai novērstu oksidāciju sakausējuma elementos.</p> <p>Izmantotie virsmas pārklājumi:</p> <p>3.1. nedrīkst saturēt bīstamas vielas, kas ir klasificētas atbilstoši Direktīvai 1999/45/EK kā kancerogēnas (R40, R45, R49), kaitīgas reproduktīvajai sistēmai (R60, R61, R62, R63), mutagēnas (R46, R68), toksiskas (R23, R24, R25, R26, R27, R28, R51), alerģiskas ieelpojot (R42) vai kaitīgas videi (R50,</p>

	<p>R50/53, R51/53, R52, R52/53, R53), tādas, kas rada pārmantojamu ģenētisku bojājumu (R46), ilglaicīgu nopietnu veselības bojājumu briesmas (R48), iespējamus riskus ar neatgriezeniskām sekām (R68);</p> <p>3.2. nedrīkst saturēt vairāk kā 5 masas procentus gaistošu organisko savienojumu (GOS);</p> <p>3.3. ftalātiem: nav atļauta tādu ftalātu lietošana, kas piedāvājuma iesniegšanas laikā atbilst kādai šādu riska frāžu (vai to kombinācijas) klasifikācijai: R60, R61, R62 (atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Regulai Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu un ar ko groza un atceļ direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza regulu (EK) Nr. 1907/2006);</p> <p>3.4. nedrīkst saturēt aziridīnu;</p> <p>3.5. nedrīkst saturēt hroma (VI) savienojumus.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendenti jāiesniedz saraksts ar visām virsmas apstrādes vielām, kas izmantotas.</p> <p>3. EKODIZAINS: DEMONTĀŽA</p> <p>Infrastruktūru nepieciešams projektēt tā, lai to dzīves laikā varētu izjaukt un noderīga, lai tā daļas un komponentus varētu viegli atdalīt un nosūtīt reģenerācijai, piemēram, sagatavotšana atkārtotai izmantošanai vai pārstrādei.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1. IZEJMATERIĀLI / ILGTSPĒJĪGA MEŽU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Papildu punkti tiks piešķirti par tādu no koksnes, koksnes šķiedras vai koksnes skaidām izgatavotu gala produktu īpatsvaru, kuru izcelsme ir meži, kuru pārvaldīšana, īstenojot ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas principus un pasākumus, ir pierādīta – ar nosacījumu, ka šie kritēriji raksturo produktu un ir attiecināmi uz to.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Kā atbilstības apstiprinājums tiks pieņemts uzraudzības ķēdes sertifikāts koksnes šķiedrai, kas sertificēts kā FSC, PEFC, vai jebkurš cits ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas standarts. Tiks pieņemti arī citi atbilstoši pierādījumi, tādi kā ražotāja tehniskā dokumentācija vai neatkarīgas struktūras testēšanas pārskats.</p> <p>2. OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTO MATERIĀLU SATURS</p> <p>Papildu punkti tiks piešķirts par noteiktu pārstrādāto koksnes, plastmasas, metāla, un/vai nolietoto riepu materiālu masas procentuālo attiecību galaproduktā, ja pārstrādātā materiāla apjoms ir vismaz 50% no kopējā svara.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendenti jānodrošina atbilstoši dokumenti, kur norādīta pārstrādāto materiālu masas procentuālā attiecība.</p> <p>3. APRITES EKONOMIKAS PLĀNU.</p> <p>Pretendentam jāiesniedz plāns, kas ietver sekojošas daļas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vispārīgs redzējums par produktu aprites ekonomikā

- Konkrēts produkta redzējums par izejvielu izmantošanu, papildus punkti tiek piešķirti, ja daļa no otrreizējiem pārstrādes produktiem tiek iepirkta ne tālāk kā 250 km attālumā no ražotnes/piegādes vietas
- Konkrēts redzējums par produkta vērtības saglabāšanu pēc tā lietošanas
- Sadarbība un rezultāti līgumslēdzējai pusei
- Sadarbība ar piegādes ķēdes partneriem
- Ražošanas kapacitāte un pretendenta iespējas nodrošināt iepirkuma izpildi

5. PAPILDINFORMĀCIJA

PIEDĀVĀJUMA IZVĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI

Pasūtītājam būs jānorāda iepirkuma procedūras dokumentos, cik papildu punkti atbilst katram piedāvājuma izvērtēšanas kritērijam. Ar vidi saistītiem piedāvājuma izvērtēšanas kritērijiem kopā būtu jāveido vismaz 15 procentus no kopējā pieejamo punktu skaita.

I TIPA VAI ISO 14024 EKOMARĶĒJUMI

I tipa vai ISO 14024 (skat. standartu LVS EN ISO 14024:2001 "Vides marķējumi un deklarācijas - Pirmā tipa vides deklarācijas - Principi un procedūras") ekomarķējumu piešķiršanai galvenos kritērijus nosaka neatkarīga iestāde, un tos pārbauda ar sertifikācijas un auditēšanas palīdzību. Tādējādi tas ir ļoti caurskatāms, uzticams un neatkarīgs informācijas avots. Šiem marķējumiem ir jāatbilst šādiem nosacījumiem:

- prasības marķējumam balstās uz zinātniskiem datiem;
- ekomarķējums ir pieņemts, piedaloties visām ieinteresētajām pusēm, piemēram, valsts iestādēm, patērētājiem, ražotājiem, izplatītājiem un vides organizācijām;
- ekomarķējums ir pieejams visām ieinteresētajām pusēm.

Publiskajā iepirkumā pasūtītājs var pieprasīt, lai tiktu ievēroti konkrētam ekomarķējumam noteiktie kritēriji un ekomarķējumu varētu izmantot kā vienu no atbilstības pierādījuma veidiem. Pasūtītājs var prasīt īpašu ekomarķējumu kā pierādījumu izstrādājuma atbilstībai noteiktajām prasībām, ja tiek ievēroti PII 21. panta nosacījumi. Bez tam iepirkuma rīkotāji var izmantot tikai tos ekomarķējuma kritērijus, kas attiecas uz paša produkta vai pakalpojuma, vai ražošanas procesu īpašībām, nevis tos, kuri attiecas uz vispārējo uzņēmuma vadību.

CITAS ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI

MK 20.06.2017. noteikumi Nr. 353 „Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība” paredz iespēju publiskajā iepirkumā piemērot arī citas, noteikumos neminētas ZPI prasības un kritērijus, ja tie attiecināmi uz iepirkamo preču un pakalpojumu grupu vai būvdarbiem, nodrošina brīvu preču un pakalpojumu kustību, vienādas iespējas piegādātājiem, atklātību un prasību samērību un nepieļauj diskrimināciju (MK not. 8. p.).

Ja pasūtītājs vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nolemj publiskajā iepirkumā izmantot papildus ZPI prasības un kritērijus, ieteicams iepriekš izvērtēt savas iespējas, jo stingrāku vides prasību uzstādīšana bieži vien saistīta ar ekspertu iesaisti, lai noteiktu iesniegto piedāvājumu atbilstību šīm prasībām. Tāpat jāveic tirgus izpēte, lai pārliecinātos par atbilstošu videi draudzīgu alternatīvu pieejamību tirgū.

Ja tomēr pieņemts lēmums preču vai pakalpojumu iegādē izvirzīt stingrākas vides prasības, viens no ieteicamajiem šādu prasību piemēriem ir ES ZPI kritēriju izvērstais (visaptverošais) līmenis jo arī šie kritēriji, tāpat kā MK noteikumos Nr. 353 ietvertie, attiecināmi uz konkrēto iepirkamo preču un pakalpojumu grupu vai būvdarbiem, nodrošina brīvu preču un pakalpojumu kustību, vienādas iespējas piegādātājiem, atklātību un prasību samērību un nepieļauj diskrimināciju, turklāt tiem formulēta arī atbilstības pārbaudes (verifikācijas) metode.

2.2. DATU CENTRI UN MĀKOŅPAKALPOJUMI

Līguma izpildes ietvaros ir:

- apzināta ārvalstu pieredze ZPI kritēriju piemērošanā šajā jomā, sniegts galveno rādītāju ar vislielāko ietekmi uz vidi apskats, kuru ietekmi var mazināt ar zaļo publisko iepirkumu palīdzību;
- sagatavots Eiropas Komisijas Kopīgā pētniecības centra (JRC) izstrādāto Eiropas līmeņa vadlīnijas datu centriem un mākoņpakalpojumiem tulkojums,⁹¹ kas izsūtīts vairākiem datu centriem izvērtēšanai un komentāru iesniegšanai;
- tika nosūtīts 7 Latvijā lielākajiem un vadošajiem datu centru pakalpojumu sniedzējiem, kā LVRTC, DEAC, Sigmanet, Tet, iPro, Opticom, Telia. Izstrādāto kritēriju izskatīšanu apstiprināja LVRTC, kā arī norisinājās individuāla tikšanās ar Tet Cloud pārstāvjiem. Pārējie datu centri viedokļa sniegšanu atteica vai nereaģēja;
- septembra sākumā norisinājās tikšanās ar datu centru pārstāvjiem no Tet (iepriekš zināms kā Lattelecom), kuras laikā uzņēmuma pārstāvji izteica savus viedokļus un ierosinājumus par datu centru informācijas uzlabošanu;
- datu centri un mākoņpakalpojumi varētu būt gan atsevišķa grupa, gan arī būt kā 4. sadaļa zem Datortehnikas un IKT infrastruktūras ZPI vadlīnijām.

2.2.1. ĀRVALSTU PIEREDZE

2019. gada jūlijā nacionālā līmeņa kritēriji datu centriem un mākoņpakalpojumiem ir izstrādāti vienīgi Vācijā.⁹² Kritēriji ir izstrādāti *Blauer Engel* ekomarķējuma programmas ietvaros, ko jaunākā redakcija ir publicējusi 2019. gada janvārī, un ir pieejama arī angļu valodā.⁹³

Ekomarķējumā ir izstrādāti kritēriji sekojošajām sadaļām:

- Jaudas pielietojuma efektivitāte (*PUE*)
- Dzesēšanas sistēmas energoefektivitāte
- Aukstumaģentu (dzesēšanas šķidrums un gāzu) izmantošana
- Atjaunojamās enerģijas īpatsvars
- Uzstādītā aprīkojuma inventarizācija
- Noslodzes rādītāji
- Aprīkojuma iegāde, aprites cikla novērtējums

Lai arī *Blue Angel* ekomarķējums ir Vācijas sertifikāts un oficiāli paredz piešķiršanu arī ārvalstu uzņēmumiem, tas industrijā nav izplatīts. Atbilstoši jaunajai, 2019. gadā publicētajai redakcijai, ekomarķējums vēl nav piešķirts nevienam datu centram⁹⁴, atbilstoši 2015. gadā publicētajai iepriekšējai redakcijai, ekomarķējums tika piešķirts 4 datu centriem Vācijā.⁹⁵

Eiropas Savienība ir izstrādājusi *EU Code of Conduct (EU CoC)*, energoefektivitātes uzlabošanas platformu pēc brīvprātīguma principa.⁹⁶ Šajā programmā piedalās 126 datu centru uzņēmumi Eiropā, taču neviens no tiem neatrodas Latvijā.⁹⁷ No EU CoC biedriem tiek sagaidīts, ka tie ievēros izstrādātās labākās prakses un saistības.⁹⁸

⁹¹ European Commission Joint Research Center, Technical Report- Draft third criteria proposals - Development of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Data Centres and Server Rooms, pieejams https://susproc.jrc.ec.europa.eu/Data_Centres/docs/181128_Draft%20Technical%20report%20EU%20GPP%20Data%20Centres%20-%20v3.0%20JRC%20Nov2018%20clean.pdf

⁹² Vācijas Vides aizsardzības aģentūra, <https://www.umweltbundesamt.de/rechenzentren-0>

⁹³ Blauer Engel, <https://produktinfo.blauer-engel.de/uploads/criteriafile/en/DE-UZ%20161-201901-en%20Criteria.pdf>

⁹⁴ Blauer Engel, <https://www.blauer-engel.de/en/products/electric-devices/data-centers/data-center-operation-edition-january-2019>

⁹⁵ Blauer Engel, <https://www.blauer-engel.de/en/products/electric-devices/data-centers-until-12-2019>

⁹⁶ Joint Research Center, Europe Energy Efficiency Platform, <https://e3p.jrc.ec.europa.eu/communities/data-centres-code-conduct>

⁹⁷ Joint Research Center, Europe Energy Efficiency Platform, <https://e3p.jrc.ec.europa.eu/node/575>

⁹⁸ Joint Research Center, Europe Energy Efficiency Platform, https://e3p.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/documents/publications/jrc114148_best_practice_guide_2019_final.pdf

2019. gada vidū Eiropas Komisijas kopīgais pētniecības centrs (JRC) izstrādāja Eiropas līmeņa vadlīnijas datu centriem,⁹⁹ ko sākotnēji bija paredzēts publicēt 2019. gada vidū, taču līdz 2010.gada decembrim tās netika publicētas.¹⁰⁰ Līdz ar to ir sagaidāms, ka uz JRC sagatavoto vadlīniju bāzes tuvāko gadu laikā arī citas valstis izstrādās nacionālā līmeņa vadlīnijas atbilstoši valsts specifikai.

Darba dokumentos JRC ir apzinājuši galvenos rādītājus ar vislielāko ietekmi uz vidi, ko varētu mazināt ar zaļo publisko iepirkumu palīdzību, un izveidojuši ES vadlīnijas ZPI piemērošanā. Projekta laikā tika iegūta darba dokumenta versija angļu valodā un kritēriji iztulkoti latviešu valodā, lai izvērtētu to iespējas izmantot Latvijas zaļajos publiskajos iepirkumos.

Kopumā ir norādīti 9 nozīmīgākie kritēriji:

- Serveru energoefektivitāte;
- Noslodzes rādītāji, virtualizācija;
- Labojamība, uzlabojamība, pārstrādājamība, nolietotās tehnikas pārvaldība, kaitīgās vielas;
- Pieļaujamo temperatūru diapazoni;
- Jaudas pielietojuma efektivitāte (*PUE*);
- Siltuma zudumu atgūšana;
- Datu centra klimatkontroles pārvaldība, dzesēšanas sistēmu labā prakse;
- Atjaunojamās enerģijas īpatsvars;
- Aukstumaģentu (dzesēšanas šķidrumu un gāzu) izmantošana.

Kritēriji jau ir precizēti un sniegti apkopojošā formā, veidojot ZPI prasības un kritērijus datu centriem un mākoņpakalpojumiem. Informācija gala dokumentos ir pieejama tikai angļu valodā, tāpēc ir tulkota (*skatīt I pielikumu*), lai visas ieinteresētās personas tos varētu izskatīt un izvērtēt.

Salīdzinot ES vadlīnijas un EU CoC, ir redzams, ka to veidošanas procesā ir ņemta vērā Vācijas pieredze. ES vadlīnijas gan ir plašākas un tajās ir iekļautas vairākas jaunas sadaļas – pieļaujamo temperatūru diapazoni, siltuma zudumu atgūšana. ES vadlīnijās aprites cikla novērtējums ir krietni detalizētāks un kā būtiski faktori tiek skatīta labojamība (*repairability*), uzlabojamība (*upgradeability*), pārstrādājamība (*recyclability*), nolietotās tehnikas pārvaldība (*end of life management*). Tai pašā laikā *Blauer Engel* prasībās ir skaidri definētas sliekšņa vērtības vairākiem rādītājiem, piemēram, jaudas pielietojuma efektivitātei, atjaunojamās enerģijas īpatsvaram, dzesēšanas sistēmas energoefektivitātei.

ES vadlīnijās ir norādīti sekojoši pamatkritēriji, kuri būtu attiecināmi kā zaļā publiskā iepirkuma pamatprasības.

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Datu centri un mākoņpakalpojumi
Atlases kritēriji	<p>1. SERVERU NOSLODZE</p> <p><i>Kritērijs iekļaujams, ja datu centru pārvalda trešā puse.</i></p> <p>Pretendentam jābūt atbilstoši kompetencei un pieredzei serveru noslodzes optimizācijā, ietverot serveru virtualizācijas pakalpojumus, noslodzes pārvaldības rīkus un IT infrastruktūras konsolidāciju datu centros.</p>

⁹⁹ European Commission Joint Research Center, Technical Report- Draft third criteria proposals - Development of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Data Centres and Server Rooms, pieejams https://susproc.jrc.ec.europa.eu/Data_Centres/docs/181128_Draft%20Technical%20report%20EU%20GPP%20Data%20Centres%20-%20v3.0%20JRC%20Nov2018%20clean.pdf

¹⁰⁰ European Commission Joint Research Center, https://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_wp.htm

	<p>Pretendentam jāpievieno pierādījumi par iepriekšējiem projektiem ar līdzīgu darba slodzi, kuros tika sasniegta, uzturēta un uzlabota IT aparatūras noslodze. Jāiekļauj apraksti izmantotajām noslodzes optimizācijas metodēm.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pierādījumi atsauču un informācijas formā par pēdējos 3 gados slēgtajiem līgumiem, kuros tika izpildīti augstākminētie uzdevumi. Jāpapildina ar atbilstošo projektu pieredzi un CV darbiniekiem, kuri veiks darba uzdevumus. Pierādījumi ir attiecināmi uz atbilstošajiem līgumiem vai arī uz personālu, kuri izpildīs darba uzdevumus.</p> <p>2. DATU CENTRU KLIMATKONTROLES PĀRVALDĪBA</p> <p><i>Iekļaujams, ja datu centru apkalpo trešā puse.</i></p> <p>Pretendentam jābūt atbilstošām kompetencēm un pieredzei dzesēšanas enerģijas minimizēšanā un iespēju samazināt enerģijas patēriņu identificēšanā. Pretendentiem jāsniedz informācija par:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pretendenta spējām un prasmēm identificēt un ieviest enerģijas patēriņa samazināšanas pasākumus; • pieredzi monitorēšanas sistēmu izmantošanā, lai īstenotu enerģijas patēriņa samazināšanas stratēģija, īpaši atsaucoties uz ES Rīcības kodeksu attiecībā uz paraugpraksi saistībā ar "dzesēšanas sistēmu pārvaldība" un "temperatūras un mitruma iestatījumi". <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz pierādījumi atsauču formā par darbu citos datu centru projektos ar līdzīgām īpašībām pēdējo 3 gadu laikā. Tiek pieņemti atbilstošie līgumi vai arī informācija par darbus veicošo personu iepriekšējo pieredzi. Pierādījumos informācija par īstenotajiem pasākumiem, lai samazinātu dzesēšanas enerģijas patēriņu, un to rezultātiem.</p>																
<p>Tehniskā specifikācija</p>	<p>1. Serveru energoefektivitāte</p> <p>Ikvienam servera modelim datu centrā aktīvā stāvokļa efektivitātes rādītājiem jābūt vismaz tik lieliem, kā norādīts zemāk esošajā tabulā:</p> <table border="1" data-bbox="440 1395 1118 1753"> <thead> <tr> <th>CPU ligzdas</th> <th>Tornserveris</th> <th>Statņserveris</th> <th>Asmeņserveri un vairākmezglu serveri</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>9.4</td> <td>11.0</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>12.0</td> <td>13.0</td> <td>14.0</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>-</td> <td>16.0</td> <td>9.6</td> </tr> </tbody> </table> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz energoefektivitātes aprēķini katram servera modelim atbilstoši EN 303 470 mērījumu metodoloģijai. Tiek pieņemti arī CE vai citu kvalitātes marķējumu atbilstības noskaidrošanai veikti testu rezultāti, kuru pamatā ir ekvivalenti standarti.</p> <p>2. Serveru, datu nesēju un tīkla aprīkojuma kalpošanas laika beigu pārvaldība</p> <p><i>Kritērijs ir piemērojams kopā ar iepirkuma līguma izpildes noteikumiem 3.noteikumu.</i></p>	CPU ligzdas	Tornserveris	Statņserveris	Asmeņserveri un vairākmezglu serveri	1	9.4	11.0	-	2	12.0	13.0	14.0	4	-	16.0	9.6
CPU ligzdas	Tornserveris	Statņserveris	Asmeņserveri un vairākmezglu serveri														
1	9.4	11.0	-														
2	12.0	13.0	14.0														
4	-	16.0	9.6														

Pretendentam jānodrošina aprīkojuma, kas sasniedzis kalpošanas laika beigas, atkalizmantošanas un pārstrādes pakalpojumi:

- aprīkojuma savākšana;
- konfidenciāla un droša datu dzēšana (ja vien to neveic līgumslēdzējs);
- funkcionāla testēšana, apkope, remonts un uzlabošana;
- sagatavošana un marķēšana atkalizmantošanai;
- izjaukšana pārstrādes vai iznīcināšanas nolūkos.

Pakalpojuma sniedzējam jāsniedz informācija par sagatavotā aprīkojuma proporcionālo sadalījumu, kas sagatavots atkalizmantošanai vai pārstrādei.

Atkalizmantošanas, pārstrādes vai iznīcināšanas sagatavošanas darbiem jābūt veiktiem pilnībā ievērojot direktīvas 2012/19/EU 8. pantu un VII un VIII pielikumu, un atbilstoši selektīvās apstrādes komponentu sarakstam [skatīt paskaidrojošo piebildi].

ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāsniedz detalizēta informācija par aprīkojuma savākšanas, datu drošības, funkcionālās testēšanas, sagatavošanas atkalizmantošanas, pārstrādes un iznīcināšanas darba kārtību.

3. IKT darba diapazoni – temperatūra un mitrums

Piemērojams gaisa dzesēšanai, ja datu centrs ir projektēts ekonomiskai un/vai brīvai dzesēšanai.

IKT aparatūrai jāspēj veikt darbu Ecodesign regulā 2019/424 noteiktajos relatīvā mitruma un sausā termometra temperatūras diapazonos atbilstoši vismaz A2 ekspluatācijas apstākļu klasei.

Aprīkojumam jābūt testētam funkcionēšanai noteiktajos diapazonos vismaz 16 darba stundas. Testēšanai jābūt veiktai, lai atspoguļotu reālos darba apstākļus. [skatīt paskaidrojošo piebildi]

Piemērojams, ja tiek izmantota šķidrums dzesēšana

IKT aprīkojumam jāspēj veikt darbu ūdensapgādes temperatūru diapazonos atbilstoši iepirkumā norādītajai klasei.

Klase	Galvenais dzesēšanas aprīkojums	Papildu dzesēšanas aprīkojums	Ūdensapgādes temperatūra
W2	Dzesinātājs/dzesēšanas tornis	Ūdens puses ekonomizers (ar sauso dzesētāju vai dzesēšanas torni)	2-27
W3	Dzesēšanas tornis	Dzesinātājs	2-32

Avots: ASHRAE (2011)

ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Ražotāja specifikācijai jābūt pievienotai par katru IKT aprīkojuma iekārtu.

Ražotājam jāapliecina, ka serveru modeļi ir testēti darbam pieļaujamajos diapazonos noteiktu stundu skaitu. Jāpievieno testēšanas specifikācija.

	<p>Tiek pieņemta CE marķējumam izmantotā informācija un testēšanas rezultāti.</p> <p>4. Vides apstākļu monitorēšana</p> <p>Pretendentam jāspēj demonstrēt, ka datu centra vides apstākļu kontroles infrastruktūra atbilst EN 50600-2-3 standarta prasībām un rekomendācijām un spēj mērīt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datortelpu temperatūras; • gaisa ieplūdes temperatūru; • gaisa izplūdes temperatūru; • ailes auksto temperatūru (kur izmantojama); • ailes karsto temperatūru (kur izmantojama); • relatīvo mitrumu; • ārējo relatīvo mitrumu; • datortelpas relatīvo mitrumu; • gaisa spiedienu zem pieejas grīdas (ja ir izbūvētā pieejas grīda); • dzesēšanas šķidrums plūsmu (ja dzesēšanai izmanto šķidrums dzesēšanu). <p>Papildus jānorāda plānoto mērinstrumentu mērījumu precizitāte.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz plānotās monitorēšanas sistēmas tehniskais projekts un tehniskā specifikācija, kas atbilst EN 50600-2-3 standarta prasībām.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1. Serveru dīkstāves jauda</p> <p><i>Kritērijs ir izmantojams tikai kopā ar tehniskās specifikācijas kritēriju tehniskās specifikācijas 1. norādītajām prasībām, tiek piešķirti papildus punkti atkarībā no dīkstāves stāvokļa elektroenerģijas patēriņa.</i></p> <p><i>Piemērojams tikai tad, ja produkta veids (t.i., torņserveris vai statņserveris, vienlīgds vai divlīgds serveris) un sistēmas raksturlielumi, kas ietekmē enerģijas patēriņu (t.i., CPU veikspēja, serveris ar vai bez enerģijas padeves rezervi, atmiņa, datu nesēji) ir noteikti tehniskajā specifikācijā.</i></p> <p>Papildu punkti tiks piešķirti serveriem un to komponentēm ar labākiem dīkstāves enerģijas patēriņa rādītājiem kā noteikts Ecodesign regulā (EU 2019/424).</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz dīkstāves enerģijas patēriņš katram servera modelim atbilstoši EN 303 470 mērījumu metodoloģijai. Dīkstāves enerģijas patēriņam jāizpilda minimālās Ecodesign regulas (EU 2019/424) prasības. Ja tiek piedāvātas dažādas servera modeļa konfigurācijas, tad ir jānorāda augstākās veikspējas konfigurācijas rezultāti. Tiek pieņemti arī CE vai citu kvalitātes marķējumu atbilstības noskaidrošanai veikti testu rezultāti, kuru pamatā ir ekvivalenti standarti.</p> <p>2. Serveru noslodze</p> <p><i>Kritērijs iekļaujams, ja datu centru pārvalda trešā puse.</i></p> <p>Punktus piešķir balstoties uz paredzamo gada vidējo serveru noslodzi, pamatojoties uz līgumslēdzēja datu apstrādes prasībām. Punktus piešķir sekojošos diapazonos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • >70% zemāk: 1.0 x punkti • 40–70% zemāk: 0.8 x punkti • 25–40% zemāk: 0.5 x punkti <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE:</p>

Paredzētās noslodzes noteikšanai tiek izmantoti aprēķini, modelēšanas dati vai pierādījumi, kas sniegti atlases kritērijos.

3. Serveru kalpošanas laika beigu pārvaldība

Piemērojams kopā ar tehniskās specifikācijas kritēriju 2.norādījumu.

Punktus piešķir atkalizmantošanas un pārstrādes pakalpojuma sniedzējiem, kas nodrošina atkalizmantošanai nepiemērotu iespiedshēmu plašu un kabeļu nošķirošanu un pārstrādi.

ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz identificēto komponentu pārstrādes sertifikācija.

4. Projektētā jaudas pielietojuma efektivitāte

Piemērojams, ja veic datu centra būvniecību vai pārbūvi un jau ir nosakāms IT aprīkojuma enerģijas patēriņš.

Punktus piešķir proporcionāli piedāvājumam ar vislabāko projektēto jaudas pielietojuma efektivitātes koeficientu (*PUE – Power Usage Effectiveness*) pie noteiktas IT slodzes un vides apstākļiem. PUE vērtību nosaka atbilstoši ISO/IEC 30134:2016 2. daļai, EN 50600-4-2:2016 vai līdzvērtīgam standartam.

ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Jāiesniedz aprēķini, kuros redzams, ka PUE ir aprēķināts atbilstoši ISO/IEC 30134:2016 2. daļai, EN 50600-4-2:2016 vai līdzvērtīgam standartam.

5. Jaudas pielietojuma efektivitātes uzlabošanas potenciāls.

Piemērojams esošiem datu centriem, ja ir zināmi vēsturiskie jaudas pielietojuma efektivitātes rādītāji. Piemērojams arī servvertelēm ar atsevišķu dzesēšanas infrastruktūru.

Punktus piešķir balstoties uz pretendentu aplēstajam jaudas pielietojuma efektivitātes potenciālam relatīvi līgumslēdzēja vēsturiskajiem rādītājiem. Pretendentu aplēsēm jābūt balstītām uz vēsturisko IT infrastruktūras patēriņu un vides apstākļiem. PUE vērtību nosaka atbilstoši ISO/IEC 30134:2016 2. daļai, EN 50600-4-2:2016 vai līdzvērtīgam standartam.

ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Jāiesniedz aprēķini, kuros redzams, ka PUE ir aprēķināts atbilstoši ISO/IEC 30134:2016 2. daļai, EN 50600-4-2:2016 vai līdzvērtīgam standartam.

6. Atjaunojamās enerģijas īpatsvars

Iekļaujams, ja datu centru pārvalda trešā puse. Punktus piešķir tikai tiem pretendentiem, kuru piedāvājums atbilst minimālajām noteiktajām IT un M&E (monitorēšanas un izvērtēšanas) sistēmu veikspējas prasībām.

Pretendentiem pēc iespējas jāpalielina patērētās atjaunojamās enerģijas īpatsvars pakalpojuma nodrošināšanai. Punktus piešķir proporcionāli pretendentam ar visaugstāko atjaunojamās elektroenerģijas īpatsvaru.

	<p>Patērētās elektroenerģijas un atjaunojamās enerģijas īpatsvara noteikšanas aprēķiniem jābūt veiktiem atbilstoši EN 50600-4-3113 standartam.</p> <p>Atjaunojamās elektroenerģijas avotiem jāatbilst 2009/28/EC114 direktīvas definīcijai.</p> <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Jāiesniedz atjaunojamās enerģijas īpatsvara un kopējās elektroenerģijas piegādes un patēriņa dati, uz kuriem ir balstīti aprēķini.</p> <p>7. Aukstumaģentu maisījuma globālās sasilšanas potenciāls</p> <p>Pretendentiem punktus piešķir atbilstoši datu centra dzesēšanas sistēmā izmantoto aukstumaģentu globālās sasilšanas potenciāla (GSP) svērtajam vidējam rādītājam. Aprēķinus veic atbilstoši 517/2-14 regulas 4. pielikumam (skatīt paskaidrojošo piebildi). Punktus piešķir sekojošos intervālos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • x punkti – GSP vidējais svērtais rādītājs robežās no 0 līdz 10; • 0.6x punkti – GSP vidējais svērtais rādītājs robežās no 11 līdz 150; • 0.2x punkti – GSP vidējais svērtais rādītājs robežās no 151 līdz 750. <p>ATBILSTĪBAS PĀRBAUDE. Pretendentam jāiesniedz globālās sasilšanas potenciāla vidējā svērtā rādītāja aprēķini atbilstoši 517/2014 regulas 4. pielikumā aprakstītajai metodei, iekļaujot arī izmantoto aukstumaģentu tehnisko specifikāciju.</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. Serveru, datu nesēju un tīkla aprīkojuma galamērķa ziņošana</p> <p>Līdz ko viss aprīkojums ir apstrādāts atkalizmantošanai, pārstrādei vai iznīcināšanai, līgumslēdzējam jāiesniedz atskaite par inventāra stāvokli. Atskaitē jānorāda atkalizmantošanas un pārstrādes proporcionālo sadalījumu, un vai aprīkojums paliek ES vai tiek eksportēts.</p> <p>Eiropas Savienībā pārstrādātam aprīkojumam un komponentēm pieņem šādus apstrādes pierādījumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompetentās valsts iestādes izsniegtu atļauju atbilstoši Eiropas Komisijas direktīvas 2008/98 23. pantam, vai • neatkarīgas trešās puses izsniegtu EN 50625-1 tehnisko prasību atbilstības vai ekvivalentas atbilstības shēmas sertifikātu. <p>Ja aprīkojums un komponentes tiek eksportētas ārpus ES atkalizmantošanai vai pārstrādei, jāiesniedz sekojoša sūtījuma un apstrādes informācija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atkalizmantošanai paredzētā aprīkojuma sūtījuma informācija atbilstoši Eiropas Savienības EEIA direktīvas 2012/19 VI pielikumam; <p>neatkarīgas trešās puses izsniegtu sertifikāciju par atbilstību EEIA prasībām noteiktām kritērijos vai arī EN 50625-1 vai ekvivalentām tehniskajām prasības shēmām, ja EEIA tiek eksportēti apstrādei ārpus ES.</p> <p>2. Jaudas pielietojuma efektivitātes ievades vērtību monitorēšana</p> <p><i>Piemērojams kopā ar 4. un 5. piedāvājuma izvērtēšanas kritēriju.</i></p> <p>Datu centra pārvaldītājam jāiesniedz ikgadējas atskaites, kurās norādīti gada vidējie un izdalīti pa mēnešiem datu centra kopējais enerģijas patēriņš un apakšrādītāji mehāniskajām un elektriskajām sistēmām un IT aprīkojumam.</p>

3. Atjaunojamās enerģijas īpatsvars

Iekļaujams, ja datu centru pārvalda trešā puse.

Datu centra pārvaldītājam jāiesniedz ikmēneša dati par iepirkto vai saražoto atjaunojamo elektroenerģiju. Salīdzināšanas nolūkos elektroenerģijas ražotājam arī jāiesniedz datu centra patērētās enerģijas uzskaite.

2.2.2. INDUSTRIJAS SKATĪJUMS

Lai noskaidrotu industrijas viedokli, tika sazināti galveno datu centru Latvijā pārstāvji – DEAC, Tet un Latvijas Valsts Radio un Televīzijas Centrs (LVRTC) un Sigmanet. DEAC pārstāvji atteicās piedalīties diskusijā, norādot, ka valsts iepirkumi nav nozīmīgi viņu pakalpojumu klienti, Sigmanet – atteicās sniegt savu viedokli, LVRTC - tika nosūtīts pieprasījums vairākas reizes sniegt ieteikumus, un tika uzrunāta iepirkumu komisija, lai pārskatītu ZPI piedāvātos kritērijus. Projekta ietvaros atbilde netika saņemta.

Vienīgie aicinājumam atsaucās Tet (iepriekš Lattelecom) pārstāvji, ar kuriem 3. septembrī norisinājās tikšanās klātienē ar 3 iepirkumu speciālistiem, kas atbild par datu centru iepirkumu dokumentācijas sagatavošanu, un kuri arī atsūtīja savus komentārus par ES topošajiem kritērijiem elektroniskā formātā. Intervijas laikā tika norādīts, ka ES izveidotās vadlīnijas ir veidotas, lai norādītu ES kopējo virzienu datu centru un mākoņpakalpojumu jomā, izmantojot labākos Eiropas Savienības piemērus, kuri pārskata kopējos vides aspektus, taču to ieviešana Latvijā ir salīdzinoši sarežģīta, jo vides aspekti ir jāņem vērā jau datu centra izveides laikā. Uzņēmums norādīja sekojošas neskaidrības, komentārus un jautājumus saistībā ar ES izvirzītajiem kritērijiem:

- **Serveru energoefektivitāte:** apliecinājumus par serveru energoefektivitāti izsniedz aprīkojuma ražotājs, turklāt tie parasti tiek izsniegti par modeļu līniju un paaudzi, nevis konkrētu tehnisko specifikāciju. Uzņēmumam nav skaidrs verifikācijas mehānisms un kā tieši šis kritērijs attiektos uz datu centru pārvaldītājiem, tāpat arī tika izvirzīts jautājums par sekām, ja iepirkumā norādītās vērtības atšķirsies no realitātes.
- **Noslodzes rādītāji:** vislielākās neskaidrības rada atbilstības pārbaude – Tet pārstāvji norāda, ka ir svarīgi saprast, kādi sertifikāti ir piemērojami kompetences pierādīšanai, vai pretendenti varētu izmantot uzņēmuma iekšējos projektus kompetences pierādīšanai. Tāpat tika aktualizēts jautājums par iekārtu ar rezerves kapacitāti iepirkšanu, ja uzņēmums prognozē izaugsmi.
- **Labojamība, uzlabojamība, pārstrādājamība, nolietotās tehnikas pārvaldība, kaitīgās vielas:** uzņēmums uzskata, ka atbilstības sertifikātiem un informācijai būtu jānāk no ražotāja. Ja ražotājs nav norādījis kādu no prasītās informācijas (piemēram, jaunas iekārtas ražošanai patērēto enerģiju), uzņēmumam nav iespēju to aprēķināt pašam. Tāpat tika norādīts, ka nolietotās tehnikas pārvaldība nav datu centru pārvaldītāju kompetencē, atbilstības pārbaudei būtu jāprasa uzrādīt spēkā esošu līgumu ar 3. pusi.
- **Temperatūru diapazons:** uzņēmums norāda, ka arī šajā sadaļā izvirzītās prasības attiecas uz iekārtu ražotājiem.
- **Jaudas pielietojuma koeficients:** tikšanās laikā uzņēmums atbalstīja šī rādītāja izmantošanu ZPI, norādot, ka tam tiešām ir liela ietekme uz vidi. Uzņēmums gan norādīja, ka PUE (power usage effectiveness jeb latviski jaudas pielietojuma efektivitātes rādītājs) ir atkarīgs no ārējiem apstākļiem un ir sezonāla rakstura, momentānie rādītāji būtiski atšķiras no ilgtermiņā vidējotiem rādītājiem.
- **Siltuma atgūšana:** Latvijā šobrīd tādu datu centru, kas atgūtu siltumenerģiju, nav un arī nav ziņu, ka tādi tiek plānoti. Uzņēmums teica, ka ir izskatījis tādu iespēju, taču tas vairākkārt sadārdzināja projekta izmaksas (vairākos miljonu apmērā).
- **Klimatkontroles pārvaldība:** uzņēmuma ieskatā atbilstības pārbaudei būtu nepieciešams sniegt reālus pierādījumus un ar atsaucēm brīvā formā nepietiek. Izvērstajos kritērijos pasūtītājs patur tiesības pieprasīt neatkarīgu trešās puses veiktu auditu, uzņēmumu interesē, par kādiem līdzekļiem tas tiktu veikts.

- **Atjaunojamā enerģija:** nav fizikālu atšķirību starp elektroenerģiju, kas iegūta no dažādiem avotiem. Citi uzņēmuma klienti nav gatavi maksāt vairāk par identisku produktu, kuros izmantotu tikai un vienīgi zaļo enerģiju.
- **Izmantotie aukstumagēnti:** uzņēmums norāda, ka arī šajā sadaļā izvirzītās prasības attiecas uz iekārtu ražotājiem.

Īpaši aktualizēti tika problēmpunkti attiecībā uz pārbaudes jeb verifikācijas mehānismiem. Šobrīd industrijā nav plaši izmantotas zaļās sertifikācijas vai ekomarķējuma, līdz ar to atbilstības pārbaude kritērijiem ir milzīgs administratīvais slogs. Lielu daļu no prasītās informācijas jānodrošina iekārtu ražotājiem un *Tet* pārstāvjiem nav skaidrs, kā tas attiecas uz datu centriem. Uzņēmumi norāda, ka svarīgi ir papildus izprast atbilstības pārbaudes mehānismus, kas sagādā vislielākās neskaidrības, īpaši neatkarīgu trešo pušu sertifikāciju. Ja ar sertifikātu ir iespējams pierādīt atbilstību vairumam tehniskajās specifikācijās izvirzīto prasību, tas ievērojami samazinātu administratīvo slogu un padarītu apstrīdēšanas procedūru krietni skaidrāku. JRC darba grupas konsultācijās ar industrijas pārstāvjiem ierosināts šim nolūkam izmantot dalību *EU CoC* programmā.

Atbilstoši *Tet* pārstāvji teiktajam, neoficiālā politika valsts un pašvaldību iestādēm ir vai nu uzturēt savas servertelpas, vai arī izvietot LVRTC datu centros, un *Tet* datu centru pakalpojumus izmanto tikai retos gadījumos. Esot bijusi arī vēlme likumā noteikt prasību valsts un pašvaldību iestādēm izmantot LVRTC datu centros, taču sīkāks informācijas uzņēmumam par to nav un pēdējā laikā par to nekas nav dzirdēts.

Tet pārstāvju sniegtā informācija saskan ar Iekšlietu ministrijas informācijas centra un LVRTC realizēto ERAF projektu "Loģiski vienotais datu centrs". Projekta laikā tika izvirzīti 3 galvenie mērķi:

- 1) Izveidot augstas konfidencialitātes, pieejamības un integritātes centralizētu IKT infrastruktūru nolūkā nodrošināt valsts pārvaldes iestāžu pārziņā esošo Valsts informācijas sistēmu un Kritiskās infrastruktūras Informācijas sistēmu datu rezervēšanas, glabāšanas pakalpojumus;
- 2) Pilnībā nodrošināt Valsts informācijas sistēmu un Kritiskās infrastruktūras Informācijas datu drošību gadījumiem, ja Latvijā esošā IKT infrastruktūra ir nefunkcionējoša vai nepieejama;
- 3) Izveidot vienotu, integrētu, drošu datu pārraides tīklu un piekļuvi publiskā interneta tīklam šī projekta ietvaros izveidotajai datu rezervēšanas platformai.¹⁰¹

Tādējādi LVRTC ir veidots, lai nodrošinātu augstāko drošību valsts pārvaldes informācijai, un praktiski lielākie valsts iepirkumi būtu LVRTC uzraudzībā.^{102, 103} Arī iepirkumu pārskatā LVRTC tiek saistīts tikai ar vienu iepirkumu, par kuru ir bijušas lielas diskusijas arī publiskajā telpā.¹⁰⁴

Datu centru pakalpojumiem atbilstošais CVP kods ir 72300000-8 "Datu Pakalpojumi", taču šis kods iekļauj arī ar datu centriem nesaistītus pakalpojumus, piemēram, datu aizsardzības speciālistu pakalpojumus un datu digitalizāciju. EIS datubāzē iepirkumi par datu centru pakalpojumiem pēdējo 2 gadu laikā (sākot ar 2017. gada 1. janvāri līdz 2019. gada 1. septembrim) ir atrodamī tikai divi:

- "Datu centra pakalpojumi Siguldas novada pašvaldībai" (SNP 2019/04)¹⁰⁵
- "Par monitoringa programmatūras pakalpojumu Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes vajadzībām" (NEPLP 2019/1)¹⁰⁶.

IUB datubāzē apskatītajā laika periodā ir atrodamī sekojošie 10 iepirkumi, kas attiecas uz datu centriem:

Iepirkuma nr	Iepirkums	Summa	Uzņēmums	Reģistrācijas nr.
NEPLP 2019/1 ¹⁰⁷	Par monitoringa programmatūras pakalpojumu Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes vajadzībām	25 000.00	SIA "Tet"	40003052786

¹⁰¹ Latvijas Valsts Radio un televīzijas centrs, <https://www.lvrta.lv/lvdc.html>

¹⁰² Iekšlietu Ministrijas Informācijas centrs, <https://www.ic.iem.gov.lv/lv/node/770>

¹⁰³ Latvijas Republikas tiesību akti, <https://likumi.lv/doc.php?id=292811>

¹⁰⁴ Diena, "valsts koncentrē savus datu centros", <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/valsts-koncentre-savus-datu-centrus-14178846>

¹⁰⁵ Elektronisko iepirkumu sistēma, <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/19178>

¹⁰⁶ Elektronisko iepirkumu sistēma, <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/18472>

¹⁰⁷ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/577759>

LRS 2018/15 ¹⁰⁸	Informāciju tehnoloģiju (IT) infrastruktūras apkalpošana SIA „Liepājas reģionālā slimnīca” vajadzībām	40 416.00	SIA "Digitālās ekonomikas attīstības centrs"	40003455216
KISC 2018/5/2-T3 ¹⁰⁹	Par datu centra nomu	137 268.00	SIA "Stream Networks"	50003913971
FM VID 2017/009 ¹¹⁰	Datu centra operatora pakalpojumi Talejas ielā 1, Rīgā	498 600.00	VAS "Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs"	40003011203
LTV 2017/35 ¹¹¹	Mākoņdatošanas resursu noma	39 900.00	SIA "Files.fm"	40003962231
VAS "VNĪ" 2016/3-2/SP-1 ¹¹²	Korporatīvā datu pārraides tīkla un programmatūras izvietojuma un atbalsta pakalpojums	100 000.00	SIA "Telia Latvija"	40003057571
NEPLP 2016/3 ¹¹³	Par monitoringa programmatūras nodrošināšanu un datu uzglabāšanas pakalpojuma sniegšanu	41 322.31	SIA "Lattelecom"	40003052786
ONPAON 2016/49-MI ¹¹⁴	Datu centru pakalpojumu nodrošināšana 2017. gadā	18 373.92	SIA "Eway"	40103798587
SND 2016/55 ¹¹⁵	Datu centra pakalpojumi Siguldas novada pašvaldībai	41 000.00	SIA "Files.fm"	40003962231
VAS "VNĪ" 2016/3-2/SP-1 ¹¹⁶	Korporatīvā datu pārraides tīkla un programmatūras izvietojuma un atbalsta pakalpojums	290 000.00	SIA "Lattelecom"	40003052786
Kopā:		1 231 880.23		
Kopā bez daļēji attiecināmiem iepirkumiem:		343 280.23		

Valsts Nekustamo Īpašumu iepirkums (VAS "VNĪ" 2016/3-2/SP-1), kura ietvaros noslēgti līgumi ar Telia Latvija un Lattelecom, uz datu centriem attiecas tikai daļēji un pamatā ir par korporatīvā datortīkla izveidi un uzturēšanu (CVP kods 72720000-3).

33 mēnešos ir bijuši 7 iepirkumi par 343 280 EUR apjomu, tāpat šobrīd nav skaidrības, cik daudz papildus iepirkumu no publiskā sektora vispār var būt kā ārpalpojumu iepirkumi. Nelielais iepirkumu skaits liecina arī par nelielu Latvijas datu centru pakalpojumu tirgus apmēru un prasībām ir jābūt samērīgām, lai datu centri piedalītos zaļajos iepirkumos, īpaši ja tie ir obligāti zaļie publiskie iepirkumi. Atbilstoši Tet pārstāvju teiktajam, no ZPI kritēriju izstrādes MK noteikumos, kas attiecināmi uz datu centriem, ir tikai neliela pievienotā vērtība, jo valsts iestādes tāpat izvietos IKT infrastruktūru tikai LVRTC datu centros.

Papildus, ja uzņēmumiem ir nepieciešamas investīcijas, lai nodrošinātu pakalpojuma sniegšanai atbilstoši ZPI kritērijiem, taču tai pašā laikā publiskie iepirkumi datu centriem ir ļoti vai salīdzinoši reti, tad no uzņēmuma rentabilitātes viedokļa, investīcijas zaļajos aspektos neatmaksājas. Kopumā uzņēmums norāda, ka kopumā ZPI kritēriji ir vērtīgi un palīdzētu vairāk domāt par vides aspektiem, taču to reāla ieviešana ikdienā ir iespējama tikai tad, ja datu centru pakalpojumu tirgus valsts un pašvaldību iestādēm būtu pilnībā atvērts. Esošajā situācijā lielāku ietekmes uz vidi samazinājumu varētu panākt, nosakot vides prasības LVRTC, kas ir atbildīgs par valsts datu centriem, nevis izmantojot zaļo publisko iepirkumu.

Papildus tā kā no 2019. gada 2. septembra ir apstiprināta LVRTC valde, kuras valdes priekšsēdētājs ir Edmunds Beļskis, kas iepriekš ir bijis Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) valsts sekretāra vietnieks informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jautājumos¹¹⁷, tādējādi ir iespēja atsevišķi uzrunāt LVRTC, lai ilgtermiņā pārdomātu un ieviestu vides kritērijus attiecībā arī uz datu centru izveidi.

¹⁰⁸ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/544192>

¹⁰⁹ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/543262>

¹¹⁰ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/506936>

¹¹¹ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/500956>

¹¹² Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/484628>

¹¹³ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/485086>

¹¹⁴ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/484456>

¹¹⁵ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/482626>

¹¹⁶ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://pvs.iub.gov.lv/show/481368>

¹¹⁷ LVRTC, <https://www.lvrtc.lv/valde.html>

2.2.3. KOPSAVILKUMS

Eiropā tikai Vācija ir izveidojusi zaļā publiskā iepirkuma prasības datu centriem un mākoņpakalpojumiem, kamēr kopējās Eiropas Komisijas vadlīnijas grupai tika gaidītas 2019.gada beigās, taču tās 2019.gada decembrī vēl nebija publicētas. Ņemot par pamatu ES topošās vadlīnijas, izvērsto kritēriju iekļaušana nebūtu atbilstoša Latvijas situācijai, un būtu piemērojami tikai pamatkritēriji. Teorētiski kritērijus varētu gan izdalīt atsevišķi, gan pievienot jau esošajiem Datortehnikas kritērijiem kā apakšsadaļu.

33 mēnešu laikā ir bijuši 7 iepirkumi šajā jomā par nedaudz vairāk par 343 tūkstošiem EUR, taču kopumā datu centru pakalpojumi kā publiskais iepirkums tiek izmantoti ļoti nelielos apmēros. Rūpējoties par datu drošību, no valsts puses tiek izmantoti VAS "Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs" datu centri. Tādējādi tikai nelielam iepirkumu skaitam var tikt potenciāli attiecinātas zaļā publiskā iepirkuma prasības, kurām jābūt samērīgām pret attiecīgo potenciālo ieguvumu. Izvērtējot publisko pieejamo iepirkumu skaitu un apjomu, potenciālajiem pretendentiem netiek piedāvāts pietiekams iepirkumu skaits, lai stimulētu pārdomāt vides aspektus pakalpojumu sniegšanas laikā.

Kopumā ir nepieciešams izvērtēt ZPI kritēriju izveides datu centriem lietderību iepriekšminēto apsvērumu dēļ. Ja visi iepirkumi lielākoties tiek nodoti LVRTC rokās, tad rosinājums ir nosacīt vides prasības LVRTC, kuri nodrošina lielu daļu no publiskā sektora iepirkuma datu centru un mākoņpakalpojumu jomā. Attiecinot vides prasības LVRTC, tiktu nodrošināts atvieglojums uz vidi, jo citādi MK noteikumi Nr. 353 neattieksies uz LVRTC sniegtajiem pakalpojumiem.

3. Esošo ZPI kritēriju pilnveide

3.1. OBLIGĀTIE IEPIRKUMI

3.1.1. DATORTEHNIKA UN INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS TEHNOLOĢIJU (IKT) INFRASTRUKTŪRA

Projekta laikā tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi un veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas vadlīnijām datortehnikas iepirkumos, kā arī veikta nozares lielāko uzņēmumu un ekspertu viedokļu apzināšana. Viedokļus iesniedza 2 uzņēmumi, SIA Datakom un AS Capital no kopā apzinātajiem 15 uzņēmumiem, kas visbiežāk startē IKT, kā arī datu centru pakalpojumu iepirkumos. Tāpat arī LIKTA, Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija, darba grupas ietvaros sniedza savu asociācijas skatījumu, komentējot SIA Datakom un AS Capital viedokli.

Papildus decembrī savu viedokli norādīja AVAD Baltic, norādot, ka ir kļūdaini ES direktīvas tulkojums no angļu valodas, līdz ar to valsts iestādes Latvijā nevar iegādāties atsevišķu Apple produkciju, kas liedz zglītības iestādēm, kuras māca dizainu un grafiku, iespēju iepirkt galda datorus iMac, un dažādu jomu iestādes nevar iegādāties iPad. Kļūdainā prasība, kas ietverta ZPI prasības un kritēriji datortehnikas, tehniskās specifikācijas 2.punktā, ir novērsta. Balstoties uz iesniegtajiem viedokļiem, ir sagatavoti priekšlikumi MK noteikumu Nr. 353 pirmā pielikuma grozījumiem.

Jau pēc 2019. gada 1. pusgada diskusijas, nozares pārstāvji lielākoties vienprātīgi akceptēja nepieciešamās izmaiņas MK grozījumos. Lielākās diskusijas bija saistībā ar energoefektivitāti un lietderīgo ekspluatācijas laiku. Īpašas diskusijas ir saistībā ar Energy Star marķējumu. Kā norādīja LIKTA, tad "Lai gan Eiropas Savienība neturpina līgumu ar Energy Star par tās sertifikācijas zīmes kā tādas izmantošanu, tas nemaina faktu, ka pašas Energy Star prasības ir objektīvas un sniedz ietekmes uz vidi mazināšanas mērķi, un tās var tiesiski piemērot."

Industrijas asociācijas iesniegtie komentāri par šiem būtiskajiem aspektiem¹¹⁸:

I. Energoefektivitāte un ietekmes uz vidi mazināšana

Lai nodrošinātu tādu IKT preču un pakalpojumu iegādi, kuri ir energoefektīvi un ar samazinātu ietekmi uz vidi, būtu jānosaka un jāizmanto viennozīmīgas prasības, lai katram pasūtītājam nebūtu nepieciešams veikt izpēti par to, kādi tieši parametri, preces ražošanas un ekspluatācijas īpašības būtu jāvērtē iepirkumos. Tipiski šādu lomu pilda standartizētu prasību kopumi (standarti) un to ievērošanas izpildi pierāda neatkarīgas trešās puses atzinums.

Ieteikumi preču iegādes iepirkumiem:

- Datortehnikai: "*ENERGY STAR Computers 7.1 vai līdzvērtīgiem energoefektivitātes kritērijiem*" un/vai "*EPEAT Bronza 2018*";
- Servertehnikai: "*ENERGY STAR Servers 3.0 vai līdzvērtīgiem energoefektivitātes kritērijiem*".

Tā, piemēram, EPEAT ir apkopotas datortehnikas prasības, kuras ir vienkārši piemērojamas, skaidras, atvērtas un godīgas, un to izstrādē ir piedalījušies pasaules vadošie datortehnikas ražotāji un ikviens ražotājs var pārliecināties, vai prece atbilst šīm prasībām.

Savukārt ENERGYSTAR prasības ir radītas ASV, taču mūsdiā ir pielietojamas arī Latvijā.

Kā atbalstāmā prakse (piešķirot papildus saimnieciskā izdevīguma punktus) ir piegādātāja spēja demonstrēt, kā tas faktiski mazina ietekmi uz vidi, piemēram, veic atkritumu šķīrošanu pa to grupām.

¹¹⁸ 2019.gada 8.novembrī LIKTA atsūtītā 2019/11-03 vēstule Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

II. Lietderīgais ekspluatācijas laiks

Būtisks aspekts IT tehnikas ietekmē uz vidi ir ne tikai to parametri un izmantotie materiāli, bet arī to lietderīgās ekspluatācijas ilgums. Tā, piemēram, stacionāro un portatīvo datoru, kā arī monobloku un monitoru lietderīgas kalpošanas ilgums kā minimums tipiski ir vismaz trīs gadi un nereti sasniedz arī piecus gadus. Rekomendējam ieviest šādus atbalsta pasākumus, nosakot, ka:

- minimālais pieļaujamais ražotāja garantijas ilgums stacionārajiem un portatīvajiem datoriem, monoblokiem un monitoriem ir vismaz 3 gadi, kā arī paredzēt, ka papildus saimnieciskā izdevīguma punktus pasūtītājs piešķir, ja ražotājs nodrošina ilgāku garantiju – līdz pieciem gadiem. Ražotājam ir jānodrošina, ka šim ražotājam ir servisa centrs Eiropas Savienības teritorijā;
- papildus saimnieciskā izdevīguma punktus pasūtītājs piešķir, ja datortehnikas produktam ir sekmīgi veikti izturīguma testi saskaņā ar IEC 60068, US MIL810G vai citu līdzvērtīgu plaši izmantojamu standartu, piemēram, par noturību pret kritienu no neliela augstuma, triecieniem, vibrāciju, strauju temperatūras maiņu;
- IT tehnikas piegādātājam ir pienākums vismaz 3 (trīs) mēnešus pēc attiecīgās iekārtas ilgākās garantijas (ražotāja vai piegādātāja nodrošinātās) beigām nodrošināt bezmaksas tehnikas pieņemšanu un utilizācijas servisu. "

MK noteikumu izmaiņas ir balstītas uz LIKTA ieteikumiem un viedokli, komentējot 3 aktīvāko uzņēmumu viedokli, tādējādi nodrošinot kopējo industrijas skatījumu. Ir veiktas korekcijas, lai korekti atspoguļotu to, ka Eiropas Savienībai ir beidzies līgums ar Energy Stars, papildus dzēsti kritēriji par dzīvsudraba izmantošanu šķidro kristālu monitoru fona apgaismojumā un par iepakojumu, tomēr lielākoties ir veikta kritēriju papildināšana. Kritēriju izmaiņas ir iekrāsotas zilā krāsā, vadlīniju dokumenta apkopojumā ir redzamas redakcionālās izmaiņas.

3.1.1.1. Datortehnika un IKT infrastruktūra

Prasības un kritēriji attiecas uz ražojumiem, kurus pārdod kā datorus (personālos datorus, piezīmjdatorus, monoblokus, planšetes) un monitorus, kā arī uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūras komponentēm (serveriem, disku masīviem un komunikāciju iekārtām) un IKT infrastruktūras pakalpojumiem, kā arī uz datu centriem un mākoņpakalpojumiem.

3.1.1.2. ZPI prasības un kritēriji datortehnikai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Tādu [<i>personālo datoru / piezīmjdatoru / monitoru/ monobloku/planšešu</i>] iegāde, kuriem ir minimāla ietekme uz vidi visā to kalpošanas laikā.
Atlases kritēriji	<p>1. LĪGUMSLĒDZĒJA VIDES ASPEKTU IEVĒROŠANA</p> <p>Līgumslēdzējam (piegādātājam) jāpierāda savas tehniskās un profesionālās spējas ievērot līgumā minētos energoefektivitātes un vides aspektus ar apakšpunktos 1.1. vai 1.2. minētajiem īstenotajiem pasākumiem:</p> <p>1.1. vides pārvaldības sistēmu (VPS) datortehnikas piegādei (piemēram, Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS), LVS EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas, prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)" vai līdzvērtīgu sistēmu), (Attiecināms uz iepirkumiem saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 48(3) pantā noteiktām līgumcenu robežvērtībām)</p> <p>Vai</p>

	<p>1.2. vides aizsardzības politiku attiecībā uz IKT piegādes veikšanu un darba instrukcijām un procedūrām attiecībā uz piegādes veikšanu videi draudzīgā veidā, kuras faktisko ievērošanu apliecina atzītas iestādes (iestādes, kas akreditēta veikt šādus auditus) atzinumus.</p>
<p>Tehniskās specifikācijas</p>	<p>1. ENERGOEFEKTIVITĀTES KRITĒRIJI Datortehnikai ir jāatbilst ENERGY STAR Computers 7.1, EPEAT Bronza 2018 vai līdzvērtīgiem energoefektivitātes kritērijiem.</p> <p>2. IERĪCES KALPOŠANAS ILGUMS</p> <p>2.1. Personālajiem (galda) datoriem jābūt konstruētiem tā, lai:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 operatīvā atmiņa nomaināma vai modernizējama; 2.1.2 cieto disku (vai daļas, kas pilda cietā diska funkcijas) un CD diskdzini, un/vai DVD diskdzini, ja datorā tāds ir, varētu nomainīt. 2.1.3 barošanas bloks ar vismaz 85% lietderības koeficientu pie 100% noslodzes. <p>2.2. Planšetdatoriem ir jābūt:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.2.1. ar iebūvētu iekšējo atmiņu vismaz 16GB un iespēju ievietot papildu iekšējo datu nesēju vai iespēju izmantot attālinātu datu piekļuvi (mākoņglabātuve). 2.2.2. ar akumulatoriem, kas nav ielīmēti vai ielodēti portatīvās iekārtās, lai profesionāls lietotājs vai remonta pakalpojumu sniedzējs var veikt akumulatora nomaiņu. <p>2.3. Monoblokiem ir jābūt konstruētiem tā, lai operatīvā atmiņa būtu nomaināma vai modernizējama.</p> <p>3. TROKŠŅA LĪMĒŅI</p> <p>3.1. Personālā datora "deklarētais A-novērtētais skaņas intensitātes līmenis" (re 1 pW), saskaņā ar ISO 9296:1988 standarta "Deklarētās datoru un uzņēmējdarbības iekārtu trokšņa emisiju vērtības" 3.2.5. punktu, kas mērīts saskaņā ar LVS EN ISO 7779:2011 standarta "Akustika. Informācijas tehnoloģiju un telekomunikāciju iekārtu radīto trokšņu mērīšana (ISO 7779:2010)" vai līdzvērtīgiem standartiem, nedrīkst pārsniegt:</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. 4,0 B(A) dīkstāves darbības režīmā (līdzvērtīgs 40 dB(A)); 3.1.2. 4,0 B(A), kad darbojas cietā diska diskdzinis (līdzvērtīgs 40 dB(A)). <p>3.2. Piezīmjdatora "deklarētais A-novērtētais skaņas intensitātes līmenis" (re 1 pW), saskaņā ar ISO 9296: 1988 standarta "Deklarētās datoru un uzņēmējdarbības iekārtu trokšņa emisiju vērtības" 3.2.5.punktu, kas mērīts saskaņā ar LVS EN ISO 7779:2011 standarta "Akustika. Informācijas tehnoloģiju un telekomunikāciju iekārtu radīto trokšņu mērīšana (ISO 7779:2010)" vai līdzvērtīgiem standartiem, nedrīkst pārsniegt:</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. 3,0 B(A) dīkstāves darbības režīmā (līdzvērtīgs 30 dB(A)); 3.2.2. 3,5 B(A), kad darbojas cietā diska diskdzinis (līdzvērtīgs 35 dB(A)). <p>3.3. Monobloka "deklarētais A-novērtētais skaņas intensitātes līmenis" (re 1 pW), saskaņā ar ISO 9296:1988 standarta "Deklarētās datoru un uzņēmējdarbības iekārtu trokšņa emisiju vērtības" 3.2.5. punktu, kas mērīts saskaņā ar LVS EN ISO 7779:2011 standarta "Akustika. Informācijas tehnoloģiju un</p>

telekomunikāciju iekārtu radīto trokšņu mērīšana (ISO 7779:2010)" vai līdzvērtīgiem standartiem, nedrīkst pārsniegt:
3.3.1. 3,5 B(A) dikstāves darbības režīmā (līdzvērtīgs 35 dB(A));
3.3.2. 4,0 B(A), kad darbojas cietā diska diskdzinis (līdzvērtīgs 40 dB(A)).

4. INFORMĀCIJA VIDEI DRAUDZĪGAI LIETOŠANAI

Jānodrošina lietošanas norādījumi un/vai apmācības kursi par IT atbalstu datortehnikas videi draudzīgai pārvaldībai.

5. ENERGIJAS PATĒRIŅA PĀRVALDĪBA

5.1 Klientu informēšanai datortehniku piegādā ar šādiem informatīviem materiāliem:

- 5.1.1. pēc noklusējuma iestatīto energopatēriņa pārvaldības iestatījumu apraksts;
- 5.1.2. dažādu energopatēriņa pārvaldības funkciju laika iestatījumu apraksts;
- 5.1.3. norādes par to, kā pareizi aktivizēt datoru no miega režīma.

5.2 Datortehniku piegādā ar vienu vai vairākiem šādiem informatīvajiem materiāliem:

- 5.2.1. noklusējuma energopatēriņa pārvaldības iestatījumu saraksts;
- 5.2.2. norāde par to, ka noklusējuma energopatēriņa pārvaldības iestatījumi ir [energotaupīgi](#).

6. REZERVES DAĻAS

Piegādātājam ir jāgarantē, ka rezerves daļas būs pieejamas vismaz 3 gadus pēc ražošanas beigām.

7. PLASTMASAS KORPUSU, APVALKU UN IETVARU MARĶĒŠANA

Ārējos plastmasas korpusus, apvalkus un ietvarus, kuru svars pārsniedz 100 gramus un virsmas laukums pārsniedz 50 cm², marķē saskaņā ar standartu ISO 11469 un ISO 1043-1.

8. REACH KANDIDĀTVIELU SARAKSTĀ IEKĻAUTU VIELU DEKLARĀCIJA

Pretendents deklarē REACH kandidātvielu sarakstā iekļauto vielu klātbūtni, ja koncentrācija pārsniedz 0,1 % (pēc masas) visā produktā un katrā no šādiem montāžas mezgliem:

- mātesplate ar mikroshēmām (tostarp CPU, RAM, grafikas mikroshēmas);
- displeja bloks (tostarp izgaismojums);
- korpusi un ietvari;
- ārēja tastatūra, pele un/vai sensorpanelis;
- ārējie maiņstrāvas un līdzstrāvas barošanas kabeli (tostarp adapteri un akumulatoru bloki).

9. GARANTIJA UN KALPOŠANAS ILGUMS

Pretendents sniedz vismaz trīs gadu garantiju stacionārajiem un portatīvajiem datoriem, monoblokiem un monitoriem, kas ir spēkā no produkta piegādes brīža. Šī garantija attiecas uz remontu vai nomaiņu un ietver pakalpojumu līgumu ar produkta aizvešanas un atvešanas vai remonta uz vietas iespēju.

	<p>Garantija nodrošina to, ka produkti atbilst līguma specifikācijām, nenosakot papildu maksu. Tā attiecas uz akumulatora bojājumiem (Pie bojājumiem pieskaita neuzlādēšanos, kā arī nespēju noteikt akumulatora pieslēgumu. Akumulatora ietilpības pakāpenisku samazināšanos lietošanas gaitā neuzskata par bojājumu, ja vien uz to neattiecas īpašs garantijas noteikums, skatīt piedāvājuma izvērtēšanas kritērijos)</p> <p>10. REZERVES DAĻU NEPĀRTRAUKTA PIEEJAMĪBA Piegādātājam vai ražotājam Līgumā ir jāgarantē, ka rezerves daļas būs pieejamas vismaz 3 gadus pēc preces ražotāja garantijas beigām.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1. DEMONTĀŽAS UN PLASTMASAS DETALU PĀRSTRĀDES IESPĒJAS Papildu punktus piešķirs par demontāžas ērtumu un vieglu plastmasas daļu pārstrādi personālajiem (galda) datoriem, monitoriem, piezīmjdatoriem:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) savienojumi ir pieejami ar parastiem instrumentiem, un ir pēc iespējas standartizēti; b) plastmasas daļām, kas sver vairāk par 25 g, ir pastāvīgs marķējums, pēc kā identificē materiālu saskaņā ar standartu LVS EN 11469:2016 "Plastmasas. Plastmasas izstrādājumu vispārējā identificēšana un marķēšana" vai līdzvērtīgu standartu. Šis kritērijs neattiecas uz ekstrudētu plastmasu un plakano displeju gaismas vadiem; c) plastmasas daļas ir no viena polimēra vai saderīgiem polimēriem, izņemot apvalkus, kas sastāv no ne vairāk kā divu veidu polimēriem, kuri ir atdalāmi. <p>2. ENERĢIJAS PATĒRIŅA UZLABOJUMS Papildus punkti tiks piešķirti, ja pretendents iesniedz aprites cikla izmaksu aprēķinu (piemēram, VARAM aprites cikla kalkulatoru), saskaņā ar kuru piedāvātais iespējamais uzlabojums rada produkta kopējo ekspluatācijas izmaksu relatīvu samazinājumu, salīdzinot ar modeļiem ar zemāku energoefektivitātes līmeni.</p> <p>3. REZERVES DAĻU IZMAKSU KONKURĒTSPĒJA Pretendents iesniedz cenu sarakstu oriģinālajām vai saderīgām rezerves daļām (attiecīgi TS prasībām par daļu nomaināmību) un orientējošās darbaspēka izmaksas par to nomaiņu, ko veic pretendenta pilnvarotie pakalpojumu sniedzēji. Punktus piešķir atbilstoši izmaksu ziņā konkurētspējīgākajiem piedāvājumiem. Piezīme. Norādītajā sarakstā var pievienot papildu sastāvdaļas, ja tās uzskatāmas par nozīmīgām cenu salīdzinājumā.</p> <p>4. GARANTIJAS UN PAKALPOJUMU LĪGUMI Papildus punkti tiek piešķirti, ja ražotāja garantijas ilgums stacionārajiem un portatīvajiem datoriem, monoblokiem un monitoriem ir vismaz 5 gadi.</p> <p>5. PIEZĪMJDATORU DATU GLABĀŠANAS IERĪCES</p>

	<p>Punktus piešķir, ja piezīmjdatoros izmantotā primārā datu glabāšanas ierīce ir pārbaudīta un apliecināta kā atbilstoša vismaz vienai no šādām prasībām:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) HDD 2 milisekundes spēj izturēt 400 G sinusoidāla pusviļņa triecienu darbības laikā un 900 G izslēgtā stāvoklī, nebojājot datus vai piedziņas mehānismu; (ii) HDD galviņai vajadzētu tikt atvilktai no diska virsmas laikā, kas nepārsniedz 300 milisekundes, ja tiek konstatēta piezīmjdatora krišana no galda augstuma (76 cm) neatkarīgi no tā orientācijas; (iii) tiek izmantota pusvadītāju datu glabāšanas ierīce, piemēram, SSD vai eMMC. <p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 5% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p> <p style="text-align: center;">6. PIEZĪMJDATORU UN PLANŠETDATORU ILGIZTURĪBAS TESTĒŠANA</p> <p>Punktus piešķir produktiem, kuriem veikti ilgizturīguma testi saskaņā ar IEC 60068, US MIL810G vai līdzvērtīgu standartu, kas dod papildus punktus par Maksimālais punktu skaits, ko var piešķirt, ir x [norādīt]:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nejauša nomešana (x/4 punkti); • triecienizturība (x/4 punkti); • izturība pret vibrāciju (x/4 punkti); • ekrāna izturība (x/8 punkti); • temperatūras iedarbība (x/8 punkti). <p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits kritērijam nepārsniedz 10% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p> <p style="text-align: center;">7. BĪSTAMAS SASTĀVDAĻU EMISIJAS EKSPLUATĀCIJAS LAIKA BEIGĀS</p> <p>Punktus piešķir, ja galvenā iespaidshēmu plate nesatur halogēnus saskaņā ar standartu IEC 61249-2-21 un aizdegšanās testā, ar ko imitē nepareizu EEIA likvidēšanu, kancerogēnu policiklisko aromātisko ogļūdeņražu (PAO) emisijas ir 0,1 mg TEQ/g. Šis kritērijs neattiecas uz monitoriem.</p> <p>Punktus piešķir, ja ārējie barošanas kabeļi nesatur halogēnus un izdala maz dūmu atbilstoši standartam IEC 62821, saskaņā ar kuru barošanas kabeļa polimēra aizdegšanās testā halogēnskābes gāzu emisijas ir mazākas nekā 5,0 mg/g.</p> <p style="text-align: center;">8. IEKĀRTU ILGMŪŽĪBA</p> <p>Papildus punkti tiek piešķirti, ja iekārta ir sertificēta kā atbilstoša MIL-STD-810G standarta punktiem vai ekvivalentam standartam. Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 10% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p> <p style="text-align: center;">9. IEKĀRTU ENERGOEFEKTIVITĀTE</p> <p>Papildus punkti tiek piešķirti par augstāku energoefektivitātes līmeni nekā noteikts tehniskajā specifikācijā.</p>
--	---

	<p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 20% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p> <p style="text-align: center;">10. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Papildus vērtēšanas priekšrocības punktus Pasūtītājs var piešķirt, ja pretendents veic visu savu atkritumu šķirošanu pa vismaz šādām grupām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bioloģiski noārdāmie atkritumi, • papīrs/kartons, • plastmasa, • stikls, • baterijas un bīstamie atkritumi. <p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 5% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p>
Līguma izpildes noteikumi	<p>1. NOLIETOTĀS DATORTEHNIKAS DROŠĀ UTILIZĀCIJA</p> <p>IT tehnikas piegādātājam vismaz 3 (trīs) mēnešus pēc attiecīgās iekārtas ilgākās garantijas (ražotāja vai piegādātāja nodrošinātās) beigām ir pienākums nodrošināt bezmaksas tehnikas pieņemšanu un utilizācijas servisu. Pasūtītājs izdzēs datus un nogādā Piegādātājam iekārtu, savukārt piegādātājs to bezmaksas pieņem un nodod utilizēšanai elektronisko atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam.</p>

3.1.1.3. ZPI prasības un kritēriji IKT infrastruktūras komponentēm

Iepirkuma sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Tādu iekārtu [serveru (tai skaitā serveru šasiju) un disku masīvu un apvienoto risinājumu] iegāde, kuriem ir minimāla ietekme uz vidi visā to kalpošanas laikā.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ENERĢIJAS PATĒRIŅŠ</p> <p>1.1. Serveriem ir jāatbilst ENERGY STAR Servers 3.0 vai līdzvērtīgiem energoefektivitātes kritērijiem;</p> <p>1.2. serveriem, kuros var izmantot tikai vienu procesoru, jābūt aprīkoti ar vienu vai vairākiem 220V barošanas blokiem, kura(-u) efektivitāte pie 50procentu noslodzes ir vismaz 88 procenti;</p> <p>1.3. serveriem, kuros var vienlaicīgi izmantot vairāk nekā vienu procesoru, un disku masīviem, kuriem ir iespējams tikai viens vai divi kontrolieri, ir jābūt aprīkoti ar vienu vai vairākiem 220 V barošanas blokiem, kuru efektivitāte pie 50% noslodzes ir vismaz 90%;</p> <p>1.4. serveru šasijām (piemēram, asmeņserveru šasijām) un disku masīviem, kuriem ir iespējams izmantot vairāk nekā divus kontrolierus, ir jābūt aprīkotām ar vismaz diviem 220 V barošanas blokiem, kuru efektivitāte pie 50% noslodzes ir vismaz 92%.</p>

	<p>2. IERĪCES KALPOŠANAS ILGUMS</p> <p>Serveriem jābūt konstruētiem tā, lai:</p> <p>2.1. operatīvā atmiņa būtu nomainiāma vai modernizējama</p> <p>2.2. cieto disku (vai daļas, kas pilda cietā diska funkcijas, ja serverī tādas ir) varētu nomainīt bez instrumentu palīdzības.</p> <p>3. REZERVES DAĻAS</p> <p>Piegādātājam ir jāgarantē, ka rezerves daļas būs pieejamas vismaz 3 gadus pēc preces ražotāja garantijas beigām.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1. DEMONTĀŽAS IESPĒJAS</p> <p>Papildu punktus piešķirs par demontāžas ērtumu:</p> <p>1.1. iekārtai ir iespējams nomainīt barošanas bloku (ja iekārtai tāds ir) bez nepieciešamības apturēt iekārtas darbu;</p> <p>1.2. iekārtas korpuss ir atverams bez instrumentu palīdzības.</p> <p>2. ENERGIJAS PATĒRINŠ</p> <p>Papildu punktus piešķirs šādām iekārtām:</p> <p>2.1. serveriem, kuros var izmantot tikai vienu procesoru, ir jābūt aprīkoti ar vienu vai vairākiem 220 V barošanas blokiem, kuru efektivitāte pie 50 procentu noslodzes ir vismaz 90 procenti;</p> <p>2.2. serveriem, kuros var vienlaicīgi izmantot vairāk nekā vienu procesoru, un disku masīviem, kuriem ir iespējams tikai viens vai divi kontrolieri, ir jābūt aprīkoti ar vienu vai vairākiem 220 V barošanas blokiem, kuru efektivitāte pie 50 procentu noslodzes ir vismaz 92 procenti;</p> <p>2.3. serveru šasijām (piemēram, asmeņserveru šasijām) un disku masīviem, kuriem ir iespējams izmantot vairāk nekā divus kontrolierus, ir jābūt aprīkoti ar vismaz diviem 220 V barošanas blokiem, kuru efektivitāte pie 50 procentu noslodzes ir vismaz 94 procenti.</p> <p>3. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Papildus vērtēšanas priekšrocības punktus Pasūtītājs var piešķirt, ja pretendents veic visu savu atkritumu šķirošanu pa vismaz šādām grupām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bioloģiski noārdāmie atkritumi, • papīrs/kartons, • plastmasa, • stikls, • baterijas un bīstamie atkritumi. <p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 5% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p>
<p>Līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. NOLIETOTĀS DATORTEHNIKAS DROŠĀ UTILIZĀCIJA</p> <p>IT tehnikas piegādātājam vismaz 3 (trīs) mēnešus pēc attiecīgās iekārtas ilgākās garantijas (ražotāja vai piegādātāja nodrošinātās) beigām ir pienākums nodrošināt bezmaksas tehnikas pieņemšanu un utilizācijas servisu. Pasūtītājs izdzēs datus un nogādā</p>

	Piegādātājam iekārtu, savukārt piegādātājs to bezmaksas pieņem un nodod utilizēšanai elektronisko atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam.
--	---

3.1.1.4. ZPI prasības un kritēriji IKT infrastruktūras pakalpojumiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Tādu [IT infrastruktūras ieviešanas, papildināšanas, apkalpošanas vai konsultāciju] pakalpojumu iegāde, kuriem ir minimāla ietekme uz vidi visā to kalpošanas laikā.
Atlases kritēriji	<p>1. LĪGUMSLĒDZĒJA VIDES ASPEKTU IEVĒROŠANA</p> <p>Līgumslēdzējam (piegādātājam) jāpierāda savas tehniskās un profesionālās spējas ievērot līgumā minētos energoefektivitātes un vides aspektus ar 1.1. vai 1.2 minētajiem īstenotajiem pasākumiem:</p> <p>1.1. vides pārvaldības sistēmu (VPS) IKT infrastruktūras pakalpojumiem (piemēram, Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS), LVS EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas, prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)" vai līdzvērtīgu sistēmu), (Attiecināms uz iepirkumiem saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 48(3) pantā noteiktām līgumcenu robežvērtībām)</p> <p>vai</p> <p>1.2. vides aizsardzības politiku attiecībā uz IKT infrastruktūras pakalpojumiem un darba instrukcijām, un procedūrām attiecībā uz piegādes veikšanu videi draudzīgā veidā, kuras faktiski ievērošanu apliecina atzītas iestādes (iestādes, kas akreditēta veikt šādus auditus) atzinumu.</p>
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	<p>1. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Papildus vērtēšanas priekšrocības punktus Pasūtītājs var piešķirt, ja pretendents veic visu savu atkritumu šķirošanu pa vismaz šādām grupām:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bioloģiski noārdāmie atkritumi, • papīrs/kartons, • plastmasa, • stikls, • baterijas un bīstamie atkritumi. <p>Maksimāli piešķiramo punktu skaits nepārsniedz 5% no kopējā saimnieciskā izdevīguma vērtējuma.</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>1. PAKALPOJUMU PĀRVALDĪBA</p> <p>[Ja atlases kritēriji nav iekļauti] Līgumslēdzējam jānodrošina, ka pakalpojumi tiek sniegti, mazinot nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, pēc iespējas pakalpojumus sniedzot attālināti. Tādēļ līguma darbības pirmo 2 mēnešu laikā līgumslēdzējam būs jāizstrādā un jādokumentē procedūras saistībā ar vidi vismaz šādās sfērās:</p>

	<p>1.1 svarīgāko pakalpojuma vides aspektu novērtējums;</p> <p>1.2 ietekmes uz vidi mazināšanas un energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi;</p> <p>1.3 atkritumu daudzuma mazināšana un šķīrotā savākšana;</p> <p>1.4 apmācība.</p> <p>[Ja norādītie piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji ir vai nav iekļauti Līgumslēdzējs (piegādātājs) nodrošina, ka visa Līguma izpildes laikā tā piedāvājumā norādītā Vides pārvaldības sistēma atbilst piedāvājumā norādītajiem kritērijiem un pēc pasūtītāja pieprasījuma jāiesniedz to apliecinošs sertifikāts vai atzītas iestādes (iestādes, kas akreditēta veikt šādus auditus) atzinums.</p>
--	---

3.1.1.5. Kopsavilkums

Projekta laikā tika uzrunāti vairāk nekā 15 uzņēmumi, kas ir iesaistīti iepirkumu izpildē, no kuriem 3 uzņēmumi sniedza savus komentārus likumdošanas izmaiņu veikšanai. LIKTA, Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija, darba grupas ietvaros sniedza savu asociācijas skatījumu, komentējot SIA Datakom un AS Capital viedokli, tādējādi sniedzot industrijas viedokli par uzņēmumu sniegtajiem komentāriem. Tādējādi ir uzskatāms, ka kritērijos ir apkopots kopējais industrijas viedoklis.

MK noteikumu izmaiņas ir balstītas uz LIKTA ieteikumiem un viedokli, komentējot uz aktīvāko uzņēmumu viedokli, tādējādi nodrošinot kopējo industrijas skatījumu. Ir veiktas korekcijas, lai korekti atspoguļotu to, ka Eiropas Savienībai ir beidzies līgums ar Energy Stars, papildus dzēsti kritēriji par dzīvsudraba izmantošanu šķidro kristālu monitoru fona apgaismojumā un par iepakojumu, tomēr lielākoties ir veikta kritēriju papildināšana.

Tāpat arī LIKTA norāda, ka nepieciešams "izvērtēt iespēju izslēgt Publiskā iepirkuma likuma 48. panta 3. punktu, jo tas faktiski aizliedz pilnā apmērā piemērot Zaļā iepirkuma prasības iepirkumiem, kuru paredzamā līgumcena ir zemāka par Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām."¹¹⁹

Projekta laikā ir veikts industrijas viedokļa apkopojums, taču tā kā datortehnikas un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) infrastruktūras iepirkumi ir obligāti, tad būtu vēlams atkārtotai nosūtīt rediģēto MK noteikumu un vadlīniju projektus industrijas pārskatam, lai īpaši pārskatītu punktus, kas ir pievienoti kā unikāli Latvijas situācijai: piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji: iekārtu ilgmūžība, iekārtu energoefektivitāte, atkritumu apsaimniekošana, kā arī līguma izpildes noteikumi: nolietotās datortehnikas droša utilizācija.

Nākamie soļi:

- Nosūtīt piedāvātās izmaiņas MK noteikumos un vadlīnijās vēlreiz pārskatīšanai LIKTAI, vēršot uzmanību jauno kritēriju redakcijai un to atbilstības pārbaudei
- Izsvērt iespējas izslēgt Publiskā iepirkuma likuma 48. panta 3. punktu, jo tas faktiski aizliedz pilnā apmērā piemērot Zaļā iepirkuma prasības iepirkumiem, kuru paredzamā līgumcena ir zemāka par Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām.

¹¹⁹ 2019.gada 8.novembrī LIKTA atsūtītā 2019/11-03 vēstule Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai

3.1.2. PĀRTIKA UN ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI

2019. gada 1. pusgadā VARAM organizētajā tematiskajā diskusijā tika sniegti plaši komentāri par kritērijos nepieciešamajām izmaiņām. Pēc tematiskās diskusijas tika saņemti rakstiski viedokļi, kā arī projekta laikā tika uzrunāti industrijas pārstāvji, lai tie sniegtu savus komentārus. Tāpat tika veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijām pārtikas produktu iepirkumiem. Tā kā pārtika ir obligātā grupa, kas ietekmē ļoti daudzas iestādes un institūcijas, tad tika ņemti vērā sekojošu jomas ekspertu un praktiķu iesniegtie viedokļi:

- Valsts reģionālās attīstības aģentūras Elektronisko iepirkumu departamenta Katalogu satura nodaļas vecākās konsultantes Astra Bērziņas
- Ekodizaina kompetences centra valdes priekšsēdētājas Janas Simanovskas
- Kurzemes Gaļsaimnieka valdes locekļiem (Kitija Rosvalde-Bērziņa, Ainars Jansons)
- Sanitex Iepirkumu konkursu vadītājas Gunas Pavlovskas
- Latvijas Pārtikas uzņēmumu federācijas valdes locekles Ligitas Turneres
- Vides Aizsardzības dienesta vecākā ekspertes Natālija Slaidiņas
- Iepirkumu uzraudzības biroja, Tiesību aktu piemērošanas departamenta vecākā referente Līga Jaunuzola
- Lauksaimnieku Organizāciju Sadarbības Padomes valdes priekšsēdētāja Edgara Treiberga
- Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vecākās ekspertes Lāsma Piķeles
- Pārtikas un veterinārais dienests Pārtikas uzraudzības departamenta Pārtikas izplatīšanas uzraudzības daļas vecākās ekspertes Svetlanas Aļminovičas-Miljanovičas
- Zemkopības ministrijas Tirdzniecības un tiešā atbalsta departamenta direktora vietnieces Ilonas Mežinieces-Briedes
- Jelgavas pašvaldības Iepirkumu pārvaldes Galvenās speciālistes iepirkumu jautājumos Annas Rubenes

2019. gada 23. oktobrī Siguldā notika seminārs zaļā publiskā iepirkuma piemērošanai pārtikas un ēdināšanas pakalpojumiem, kurā notika gan dažādas prezentācijas no dažādiem nozares aspektiem, gan arī tika prezentētas piedāvātās izmaiņas MK noteikumos. Pilnu informāciju par semināru skatīt 2.2. pielikumā.

Organizējot un gatavojoties 23. oktobra semināriem, tika uzrunāti 4 Latvijas šefpavāri, kas ir jau interesējušies par vides jautājumiem. Šefpavāri tika aicināti uz dažādiem pasākumiem, līdz ar to kļūst zinošāki vides jautājumos. Šefpavāri tika uzrunāti, lai dalītos ar savu skatījumu 23. oktobra seminārā, taču atteicās, jo norādītajā datumā nevarēja tikt. Tomēr nākamajos gados ir iespējams uzrunāt Latvijas šefpavārus, lai sniegtu pavāru ieskatu. Informācija par šefpavāriem pieejama 3.1. pielikumā.

Ilustrācija 14. MK noteikumu grozījumu vizuālais pārskats par pārtikas iegādes kritērijiem, kas piedāvāts 2019. gada 23. oktobrī

	Spēkā esošā MK noteikumu nr. 353 redakcija pārtikas un ēdināšanas kritērijiem	Tematisko darba grupu dalībnieku iesniegtie komentāri esošās redakcijas pilnveidei (2019. marts)	Priekšlikumi MK noteikumu grozījumiem (2019. oktobris)
Atlases kritēriji	1. Nav pārkāpti ZPI līgumi pēdējos 3 gados	1. Nav pārkāpti ZPI līgumi pēdējos 12 mēnešos <u>3 gados</u>	1. Līgumslēdzējam ir pieredze līdzīgu līgumu izpildē, kas veikta bez pārkāpumiem
Tehniskās specifikācijas prasības	1. Pārtikas produktu kvalitāte	1. X% bioloģiskie 2. Pārtikas produktu kvalitāte	1. Pārtikas produktu kvalitāte
	2. Bez GMO	3. Bez GMO	3. Bez GMO
	3. Iepakojums, videi draudzīga piegāde,	3. Iepakojums vai videi draudzīga piegāde	3. Iepakojums vai videi draudzīga piegāde
	sezonālitate	atkārtoti izmantojams atkārtoti pārstrādājams nav atsevišķās porcijās auto EURO 5 standarts km no izcelsmes vietas sezonāli produkti	atkārtoti izmantojams atkārtoti pārstrādājams nav atsevišķās porcijās auto EURO 5 standarts km no izcelsmes vietas sezonāli produkti
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti par X% nekā TS	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti par X% nekā TS
Līguma izpildes nosacījumi	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts Līguma kopija piegādes vietā	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts Līguma kopija piegādes vietā	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts Līguma kopija piegādes vietā

Ilustrācija 15. MK noteikumu grozījumu vizuālais pārskats par ēdināšanas pakalpojumu kritērijiem, kas piedāvāts 2019. gada 23. oktobrī

	Spēkā esošā MK noteikumu nr. 353 redakcija pārtikas un ēdināšanas kritērijiem	Tematisko darba grupu dalībnieku iesniegtie komentāri esošās redakcijas pilnveidei (2019. marts)	Priekšlikumi MK noteikumu grozījumiem (2019. oktobris)
Atlases kritēriji	1. Līgumslēdzējam ir tehniskās un profesionālas spējas: VPS / vides aizsardzības politika/ iepriekšējā pieredze 2. Nav pārkāpti ZPI līgumi pēdējos 3 gados	1. Līgumslēdzējam ir tehniskās un profesionālas spējas: vides aizsardzības politika/ iepriekšējā pieredze 2. Nav pārkāpti ZPI līgumi pēdējos 12 mēn. <u>3 gados</u>	1. Līgumslēdzējam ir tehniskās un profesionālas spējas: vides aizsardzības politika/ iepriekšējā pieredze
Tehniskās specifikācijas prasības	1. Pārtikas produktu kvalitāte	1. X% bioloģiskie 2. Pārtikas produktu kvalitāte	1. Pārtikas produktu kvalitāte
	2. Bez GMO	3. Bez GMO	3. Bez GMO
	3. Iepakojums, videi draudzīga piegāde,	3. Iepakojums vai videi draudzīga piegāde	3. Iepakojums vai videi draudzīga piegāde
	sezonālitate	atkārtoti izmantojams atkārtoti pārstrādājams nav atsevišķās porcijās auto EURO 5 standarts km no izcelsmes vietas sezonāli produkti	atkārtoti izmantojams atkārtoti pārstrādājams nav atsevišķās porcijās auto EURO 5 standarts km no izcelsmes vietas sezonāli produkti
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti par X% nekā TS, Papildus punkti par X% nekā TS, aprīkojumu, tīrīšanas līdzekļiem (ja attiecināms)	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti par X% nekā TS, Vides pārvaldības sistēmu (VPS) , aprīkojumu, tīrīšanas līdzekļiem (ja attiecināms)	Cena = ja ir visi ZPI kritēriji ZPI ≤ 20%, Cena ≥ 50% Papildus punkti par X% nekā TS, Vides pārvaldības sistēmu (VPS) , aprīkojumu, tīrīšanas līdzekļiem (ja attiecināms)
Līguma izpildes nosacījumi	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts, ēdienkarte, autotransports Atkārtoti izmantojami trauki un piederumi Atkritumu apsaimniekošana Līguma kopija piegādes vietā	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts, ēdienkarte, autotransports Atkārtoti izmantojami trauki un piederumi Atkritumu apsaimniekošana Līguma kopija piegādes vietā	Kontroles un pārbaudes mehānismi Sadarbība ar ražotāju/ audzētāju, produktu saraksts, ēdienkarte, autotransports Atkārtoti izmantojami trauki un piederumi Atkritumu apsaimniekošana Līguma kopija piegādes vietā

2019. gada marta piedāvājumā tika izņemti tādi kritēriji, kā iepakojums un bez GMO, taču piedāvāti papildus kritēriji par dzīvnieku labturību, godīgas tirdzniecības produktiem un dokumentācijas uzturēšanu, taču tie netika apstiprināti kā nepieciešamie kritēriji Latvijas situācijai.

Seminārā bija 4 darba grupas, kur 2 grupas diskutēja par pārtikas produktu piegādes kritērijiem un divas par ēdināšanas pakalpojumiem. Pēc darba grupām tika veikti diskusiju apkopojumi.

Pārtikas produktu piegādes 1. darba grupa. Tika pārstāvēti gan ražotājs, piegādātājs, iepirkuma veicējs, Zemkopības ministrija, PVD.

- Viedoklis ir plašs. Lielā mērā diskusija ietvēra tematu par kilometru (km) vērtēšanu, km norādīšanu iepirkumos. Viedokļi šajā darba grupā jautājumā par km ir dažādi. Gan piegādātājs, gan ražotājs uzskata, ka šāds kritērijs ir jāizsvītro, jo tas ir konkurenci ierobežojošs, turklāt arī kropļojošs. Latvijā ir maz ražotāju. Grupa pieļauj iespējamību šo kritēriju atstāt dārzenu iepirkumu izstrādē, taču arī tas pēc viņu domām ir ierobežojošs. Ja SIA Sanitex uzvarēs konkursā par konkrēto dārzenu iepirkšanu no konkrētās zemnieku saimniecības (Z/S), bet tai, savukārt, nav ražīgs gads, uzņēmums izvēlēsies dārzeņus iepirkt no citas Z/S. Taču tas ir iemesls km maiņai. Kā risināt šo situāciju? Katru reizi ir jāraksta jauns dokuments. Šos km ir sarežģīti kontrolēt, un uzņēmums, gribot vinnēt, mēģinās uzrakstīt vismaz kaut ko. Sanitex pārstāve kritēriju par km iesaka izņemt, savukārt, Zemkopības ministrija norāda, ka šis kritērijs būtu jāatstāj.
- Procentu sadalījums attiecībā uz ZPI kritērijiem. Grupa uzskata, ka 35%–40%, nevis tā, kā norādīts piedāvājumā – 20%. Piegādātāji pēc pieredzes liecina, ka vismaz 45% ir ZPI kritēriji. Tie, kas neattiecas uz ZPI, ir ļoti maz.
- Risinājumi negodīgu piegādātāju izskaušanā. Grupa piedāvā slēgt vispārīgas vienošanās vismaz ar diviem piegādātājiem. Ja viens neizpilda vajadzības, viegli var uzsākt sadarbību ar nākamo, kas neierobežo iespējas iepirkt nepieciešamo produktu.
- Prasības pārtikas piegādes transportam. Dokumentos pamatā tiek norādīts eiro5 transports, tagad aktuāls jau ir eiro6. Kontrolē šajā sakarā ir jābūt, kā vienojusies darba grupa. Lai kontrolētu automašīnu eiro5 izpildi, Sanitex pārstāve iesaka pieprasīt piegādes automašīnu sarakstus, ko pēc tam vajadzētu salīdzināt ar pavadzīmēm, lai tajās atspoguļoti tie paši automašīnu numuri, kas iekļauti iepirkuma sarakstos.
- Darba grupa iesaka izņemt punktu, kas ietver paaugstinātas kvalitātes produktu ražotāju un audzētāju saraksta iekļaušanu produktu iepirkumu iesniegšanas brīdī. Ieteikums tiek balstīts uz to, ka tam jau ir jābūt ierakstītam tehniskajā specifikācijā, kur tiek norādīti visi paaugstinātas kvalitātes produkti.
- Zemkopības ministrijas sezonālās kalendārs pēc šīs darba grupas ieteikuma būtu jāprecizē kā sezonālās pieejamības kalendārs.
- Kvalitātes rādītāji jāveido tā, lai ir iespēja norādīt ekvivalentus. Piem., NPKS norāda Lietuvas precī, taču tā nevar būt ekvivalenta bio produktiem.
- Ir nepieciešami risinājumi krīzes situācijās ar līgumiem, kad nav iespējas piegādāt produktu.
- Grupa diskutēja par to, kā lauzt līgumus un kā rīkoties, ja sadarbības procesā tiek atklāts, ka piegādātājs rīkojas negodīgi. Viens no darba grupas secinājumiem, ka ir svarīgi iekļaut cenu maiņas un produktu pieejamību. Ja ir saņemta ziņa no statistikas pārvaldes, tad ir iespēja arī mainīt cenu. Šeit būtu svarīgi noteikt, cik procentus no iepriekšējās summas ir atļauts paaugstināt.

Pārtikas produktu piegādes 2. darba grupa, kura apkopoja sekojošus punktus:

- Lielākā daļa darba grupas pārstāvju atbalstīja „zaļo” domāšanu, tāpēc iesaka atstāt ar iepakojumu saistītos kritērijus gan no pasūtītājā telpas un ērtības viedokļa, kas liek domāt par dabu, par iepakojumu, par iegādes veidu, pasūtot lielākus apjomus.
- Piegādes attāluma jautājumā grupa atzīst, ka pamata lēmumam būtu jāietver ideja par pēc iespējas mazāka attāluma veikšanu produktu piegādes procesā.
- Iegādājoties sezonālos augļus un dārzeņus, ir vēlēšanās tikt pie vietējo, bieži vien mazo, ražotāju produktiem. Savukārt mazajam ražotājam dažkārt ir problēmas ar administratīvo korpusu, viņu, biedē līgumu saistības un digitālās lietas. Te svarīgi izvērtēt, kā nākt pretim. Lielās bāzes mēdz būt paviršākas attiecībās ar mazajiem ņēmējiem. Lielajām bāzēm ir daudz resursu, viņi perfekti izstrādā pieteikumus. Līdz ar to tām nevar atteikt arī gadījumos, ja iepriekš bijusi negatīva pieredze.

- Nacionālo Bruņoto spēku pārstāve norāda, ka iepērkot produktus armijai, viņi ir atteikušies nolikumā ievietot norādi par atkritumiem, jo pasūtītājam tas sarežģī procesu, ņemot vērā to, ka viņam ir citi noslēgtie līgumi par atkritumu apsaimniekošanu. Kā darba grupa vienojusies, viņi neiesaka šo punktu no iepirkuma izņemt pavisam, taču MK noteikumos pieļaut vairāk tādus vārdus kā „vai”, ko katrs pasūtītājs, ņemot vērā savas vajadzības, var izmantot.
- Darba grupa neiesaka pavisam likvidēt arī punktu par distances attāluma aprēķināšanu. Lai gan daži no iepircējiem to neizmanto, iespējams, ka mazākiem pasūtītājiem tas būtu izdevīgāk, lai nodrošinātu vietējās un kvalitatīvākās produkcijas iegādi.
- Ir izteikts ierosinājums izvirzīt nosacījumu, ka vismaz 4 mēneši gadā (vai 50% procenti no gada apjoma) jānodrošina ar paaugstinātas kvalitātes produktiem. Piegādātājs, savukārt, var izvēlēties, kurā mēnesī piegādi veikt.
- Darba grupa uzskata, ka līgumu laušanas jautājumā ir saskatāmas vairākas problēmas. Līgumā tiek ietvertas ļoti stingras prasības, kas mazākus pretendētus dažkārt arī ierobežo. Piemēram, kad bērnu dārzam/skolai nepieciešama gaļa, bet tā ir nekvalitatīva un ir jāsaņem atpakaļ, rodas problēmas, īpaši, ar lieliem produkta apjomiem. Dažiem piegādātājiem ir ap 100 līgumiem, un tā kā ir spiediens no augšas iesaistīt vietējos ražotājus, ir jāveic nopietnas, administratīvas darbības, lai pārslēgtu 100 līgumus.
- Tādējādi darba grupas pārstāvji iesaka slēgt otro tiesību līgumu. Piemēram, tiek pieļauta kāda konkrēta produktu apjoma saglabāšana noliktavā, ja potenciālais pretendents vajadzīgajā laika periodā nepiegādā produktus. Darba grupa pieļauj, ka ar otro tiesību līgumu nebūtu vēlreiz jāveic iepirkumu procedūra, kas ir ļoti garš un sarežģīts process, kad jāgaida rezultāti, arī apelācijas procesi. Armijā ir veikta vispārīga vienošanās uz 4 gadiem ar piegādātājiem, iekļaujot visus atbilstošos nosacījumus. Piegāžu līgumi tiek slēgti atsevišķi katrai no produktu grupām: gaļai, maizei, dārzeņiem. Ja konkrētais ražotājs nespēj nodrošināt attiecīgo produktu, tad tiek izvēlēts nākamais ražotājs, kas iekļauts vispārīgajā vienošanās sarakstā. Reizi gadā piegādātājs sūta jaunu cenu pieprasījumu, kas noņem cenu kāpumu risku.

Ēdināšanas pakalpojumu 1.darba grupa.

- Darba grupas pārstāvis norāda, ka vispārīgā vienošanās ir teicama iepirkuma forma. Galvenā problēma balstās līguma laušanas jautājumā. Piemēram, tiek izceltas iepirkumu 16 daļas (piemēram, žāvēti augļi, rieksti utt.). Jau līgumā vajadzētu būt iekļautam nosacījumam, ka, ja trīs reizes viens no vienošanās dalībniekiem nepilda noteikumus, kuram būtu atsevišķās līguma tiesības, viņš tiek izslēgts no vienošanās. Tādējādi ir iespējams izskaust negodīgus, nenopietnus piegādātājus.
- Atlases kritēriji. Darba grupa akcentē, ka šobrīd eksistē normatīvo regulējumu „caurums”. Tā kā nepieciešamas līgumslēdzēju tehniskās un profesionālas spējas vides aizsardzībā, vajadzīga arī iepriekšējā pieredze, caur ko tiek pārbaudīts, cik veiksmīgi ir pildīts iepriekšējais līgums, vai gadījumā tas nav bijis pārtraukts. To ir grūti nodefinēt. Ēdināšanā teorētiski būtu piemērojams izslēgšanas nosacījums. Ja PVD konstatē, ka ēdināšanā izmantots produkts, kam norādīta maldinoša valsts izcelsmes zīme, tad te būtu jākonkretizē, kurš par to ir atbildīgs. Ēdināšanas uzņēmums ir tikai starpnieks, kas nodrošina ēdināšanas pakalpojumu, bet pārtikas produktu piegādā piegādātājs. Līdz ar to piemērot šo izslēgšanas noteikumu ēdināšanas uzņēmumam nebūtu korekti. Zaļajam iepirkumam attiecībā uz pārkāpumu regulējumu šobrīd nav, juridiski nav arī soda sankciju, tādējādi piemērot to nav iespējams. Vajadzīgi konkrēti kritēriji, kādi pārkāpumi tiek uzskatīti par nepildīta līguma komponentiem, kā ietvaros varētu būt aizliegtas tiesības par dalību iepirkumā.
- Pārtikas produktu kvalitāte. Darba grupa secina, ka tas, kāda šobrīd ir situācija attiecībā uz šo punktu, ir pieņemami, ņemot vērā to, ka tiek integrēta zaļā, bordo karotīte.
- Piegādes attāluma kritērijs. Šim punktam nav lielas nozīmes, kā uzsver pārstāvis no konkrētās darba grupas. Latvijas tirgus nav liels. Tādējādi reālie piegādes attālumi nevar ietekmēt piegādes kvalitāti. Turklāt realitātē Latvijā ražotā pārtika pamatā tiek iepirkta pie pasūtītājiem konkrētajos reģionos. Piegādes uzņēmumi mainās, ir daudzi gadījumi, kad produkts ir jāaizvieto ar analogas kvalitātes produktu, un ja ir bijis noteikts piegādes attālums, tad abas līguma slēdzējpusēs tiek piesaistītas šim

noteikumam. Svarīgi šo jautājumu vērtēt pēc būtības, cik lielā mērā attālums var vai nevar ietekmēt produkta kvalitāti. Darba grupa piedāvā izskatīt iespēju šo kritēriju svītrot.

- Eiro5 standarts pārtikas piegādē.
- Darba grupa izvirza jautājumu, kam būtu jāpiešķir atbildība kontrolēt atbilstību? Piegādē tiek iekļauti dubultie pasūtītāji – gan iestāde/pasvaldība, gan arī piegādātājs kā pasūtītājs.
- Sezonālitate. Grupa atbalsta jau prezentējušās darba grupas ieteikto kritēriju par paaugstinātas kvalitātes produktu piegādi 4 mēnešus gadā pēc izvēles.

Ēdināšanas pakalpojumu 2. darba grupa.

- ZPI kritēriju piemērošana ēdināšanas pakalpojumam.
- Darba grupa ierosina veikt izņēmumus attiecībā uz iepirkumiem. Ja tiek iepirkts semināru organizēšanas pakalpojums, kad nav vēl skaidrs, kādi konkrēti semināri būs nepieciešami, varētu izvirzīt prasības, kas jau ir minētas tehniskajā specifikācijā. Piemēram, pārtikas produktu kvaliāte, iepakojumu un trauku izvēle. Kafijas pauzes semināru laikā, kā grupas pārstāve uzsvēra, nav nepieciešams ietvert sezonālajā pārtikas kategorijā. Taču, ja semināram tiek izvēlēts kāds konkrēts ēdinātājs, tad būtu jāparedz arī papildus prasības, tomēr tām būtu jāpieļauj atvieglojumi un tās nevar tikt īstenotas pilnā apmērā, ņemot vērā to, ka ir sarežģīti nodrošināt visu prasību īstenošanu visos mazajos semināros. Tāpēc iepirkumiem būtu jāpiemēro elastība un jāpieļauj izņēmumi.
- Būtu jāizvērs diskutijas par to, vai šī noteikumu izpilde jāuztic piegādātājam, nevis semināru organizatoriem.

Ja 2019. gada 23. oktobrī tika norādīts, ka semināra veicējiem ir jāizvēlas arī ZPI ēdināšanas pakalpojumi, tad 2019. gada nogalē VARAM sniedza oficiālu atbildi, ka semināros nav nepieciešams nodrošināt ēdināšanu, izmantojot ZPI kritērijus. Tomēr projekta laikā tika apkopotas arī tehniskās specifikācijas prasības, ko izmantot, ja tomēr vēlas pievienot semināros ietvertajos ēdināšanas pakalpojumiem ZPI prasības. Skatīt 3.2. pielikumu.

Tāpat pēc diskusijām līdz 19. novembrim tika iesūtīti 4 rakstiski komentāri, ar ieteikumiem kritēriju uzlabošanai, ar kuru labojumiem tika iepazīstināti potenciālie diskusiju grupas dalībnieki. 2019. gada 3. decembrī notika vēl viena diskusija, kurā piedalījās plaši pārstāvēti dalībnieki (ap 30 dalībniekiem), lai diskutētu par izmaiņām. Starpposmā tika iesniegti vēl 3 rakstiski komentāri par nepieciešamajām izmaiņām. 3. decembrī tika izdiskutēti pārtikas piegādes kritēriji, taču ne ēdināšanas pakalpojumi. Nepieciešams veikt diskusiju tikai par ēdināšanas pakalpojuma kritēriju izmaiņām.

Nozīmīgākie diskusiju punkti:

- Vai ir iespējams atdalīt bioloģiskos produktus kā atsevišķu kategoriju kādā noteiktā produktu grupā? Latvijas ražotāji norāda, ka ir pietiekami daudz vietējo bioloģisko audzētāju (maize, piens, gaļa, un graudaugi kā vispotenciālākie), kas varētu nodrošināt arī noteiktu apjomu iepirkumu no publiskā sektora puses. Kamēr piegādātāji norāda, ka bioloģiskajiem produktiem ir 3 reizes augstākas cenas nekā parastajiem produktiem, tāpat arī nav zināms, cik daudz publiskais sektors iepērk Latvijā, lai varētu pārliecināties, ka Latvijas produktu ir pietiekami, lai nodrošinātu to attiecīgu piegādi. Piedāvājums ir attiecīgi veikt šī punkta verifikāciju.
- Attālums, no kuras varētu būt jau videi draudzīga piegāde. Zemkopības ministrija un Pārtikas Veterinārais Dienests piedāvāja, ka adrese būtu ne vairāk kā 250 km, un ja no Rīgas attālums līdz lielākajām Latvijas pilsētām ir 250 km, tad piegādātāji norāda, ka ir dažas specifiskas produktu grupas, kas ir pieejamas tikai noteiktās valsts teritorijās (gaļa – Kurzeme vai Latgale, olas – Iecava, u.c.), kas tādējādi tiek izslēgtas no kritērijiem, ja tiek norādīts precīzs attālums.
- 23. oktobrī tika piedāvāts, ka noteiktas produktu grupas var piedāvāt no ražotnes, taču atsevišķas arī no loģistikas centriem, taču vietējie ražotāji iebilda pret dalījumu, jo tādējādi tiek un var tikt izlaisti būtiski produkti, tāpēc nav ieteicama dalīšana starp ražošanu un loģistikas centriem. Jau šobrīd minētā prasība tiek dažādi interpretēta – kā iespējamā audzēšanas vai ražošanas vieta tiek uzskatīta arī

vairumtirdzniecības uzņēmums, kas nekādā veidā nepaaugstina produkta kvalitāti. Kā arī šis kritērijs ir loģisks tikai attiecībā uz augļiem un dārzeņiem, jo Latvijā ir ļoti maz ražotāju un tie paši maz piedalās iepirkumos tādās daļās kā bakaleja, jo ir tik daudz produktu, kas Latvijā nav audzēti, bet tikai pārstrādāti, pārpakoti. Līdz ar to pazaudējot būtisko argumentu par ceļu infrastruktūru. Tātad attiecībā uz pārējiem produktiem nepieciešams pievienot loģistikas centrus, noliktavu vietas, kuras ir licencētas PVD reģistros, kā noliktavas, veicinot vietējo uzņēmēju un samazinot ceļu infrastruktūru.

Vienošanās:

- Atlases kritēriji. Nav pieejams reģistrs, kur tiktu uzrādīti uzņēmumi, ar kuriem ir laužts līgums, taču lielākā daļa uzņēmumu veic kādus pārkāpumus, kas ikdienā gadās, tādējādi to nav iespējams noteikt.
- Pārskatīt iespējas izmantot bioloģisko produktu iepirkšanu atsevišķi.
- Tomēr neizdalīt specifiski 250 km, lai katrs no iepircējiem, atkarībā no iepirkšanas vietas, var izvēlēties produkta svaiguma ierobežojuma nepieciešamību.

Sagatavota zemāk redzamā redakcija un priekšlikumi MK noteikumu Nr. 353 pirmā pielikuma 4. sadaļas grozījumiem. Komentāri par katru no punktiem ir pieejami 5. pielikumā.

3.1.2.1. ZPI prasības un kritēriji pārtikas produktu piegādēm

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Pārtikas produktu (vai noteiktas pārtikas produktu grupas) iepirkums atbilstošs ZPI kritērijiem.
Atlases kritēriji	Līgumslēdzējam (piegādātājam) jāpierāda savas tehniskās un profesionālās spējas ievērot līgumā noteiktās prasības ietekmes uz vidi mazināšanai ar iepriekšēju pieredzi līdzīgu pārtikas piegāžu līgumu izpildē.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. PĀRTIKAS PRODUKTU ATBILSTĪBA</p> <p>Pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam paredz vismaz vienu prasību no katras no zemāk uzskaitītajām 3 ZPI prasību grupām:</p> <p>1.1. PĀRTIKAS PRODUKTU KVALITĀTE</p> <p>[X] procenti no visas produktu masas vai vērtības vai X procenti (no noteiktas produktu grupas, pēc izvēles: piena produktiem, gaļas produktiem, augļiem un dārzeņiem, vai konkrētu produktu saraksts, pēc izvēles: piens, kartupeļi, graudu pārstrādes produkti, liellopu gaļa, olas) jābūt ražotiem atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības metodēm saskaņā ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr.834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr.2092/91 atcelšanu;</p> <p>vai</p> <p>[X] procentiem no visas produktu masas vai vērtības vai X procenti [vai noteikta produktu grupa, piemēram, augļi, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, burkāni, āboli] jābūt ražotiem saskaņā ar integrētās ražošanas kritērijiem;</p> <p>vai</p> <p>[X] procentiem no visas produktu masas vai vērtības vai X procenti [no noteiktas produktu grupas, pēc izvēles, piena produktiem, gaļas produktiem, augļiem un dārzeņiem, vai konkrētu produktu saraksts, pēc izvēles, piens, kartupeļi, graudu pārstrādes produkti, liellopu gaļa, olas] jāatbilst nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām, ko apliecina akreditētas institūcijas izsniegts apliecinājums par atbilstību katrai prasībai, kas noteikta nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītājos.</p> <p>1.3. VIDEI DRAUDZĪGA PIEGĀDE UN SEZONĀLI PĀRTIKAS PRODUKTI</p>

	<p>Transportlīdzekļiem, ko paredzēts izmantot produktu piegādei no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas, jāatbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;</p> <p>vai</p> <p>augļu, ogu, gaļas, piena un piena produktu un dārzeņu piegāde tiks veikta noteiktā pasūtītāja paredzēta attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (tikai audzēšanas/ražošanas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai/piegādes adresei (piemēram, ne vairāk kā 250 km ietvaros);</p> <p>vai</p> <p>augļu, ogu un dārzeņu piegādes tiks veiktas, ievērojot sezonālītāti.</p> <p>2. IEPIRKUMA DALĪŠANA DAĻĀS</p> <p>Pārtikas produktu piegādes iepirkumu daļa daļās. Lemjot par dalīšanu daļās, pasūtītājs ņem vērā arī iepirkuma apjomu un pasūtītājam pieejamos administratīvos resursus. Daļas veido, ņemot vērā vienu vai vairākas šādas pazīmes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. produktu izcelsmes veids (piemēram, dzīvnieku izcelsmes produkti, augu izcelsmes produkti, bakalejas produkti); 1.2. pārtikas produktu grupa (piemēram, piens un piena produktu, dārzeņi, augļi, ēdienu piedevas un dzērieni, eļļas) un līdzīgu produktu klāsts (piemēram, atsevišķa daļa pienam, raudzētiem piena produktiem un krējumam, atsevišķa daļa saldējumam, atsevišķa daļa sieriem un kausētiem sieriem), kuru piedāvā noteikts ražotāju vai piegādātāju loks; 1.3. iepakojuma veids; 1.4. uzglabāšanas vai transportēšanas noteikumi; 1.5. pārtikas produktu izcelsme (teritorija, ko raksturo noteikti klimatiskie apstākļi – piemēram, vienā daļā neapvieno eksotiskos augļus un sezonālos vietējos augļus); 1.6. pārtikas produktu sezonālītāte (piemēram, atsevišķās daļās izdala vasarā un rudenī pieejamos dārzeņus, augļus vai ogas). <p>Pasūtītājs augļu, ogu un dārzeņu piegādēm ievēro arī Zemkopības ministrijas izstrādātos vietējo augļu, ogu un dārzeņu sezonālītātes kalendārus, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pārtikas produktu piegādes, iepirkumam izvēloties saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. nosaka katra piedāvājuma izvērtēšanas kritērija īpatsvaru, bet ZPI kritērijiem kopā ne mazāk kā 35 procentu apmērā no piedāvājuma izvērtēšanas kritēriju kopējās vērtības; 1.2. cenas vai izmaksu kritērijam pasūtītājs paredz īpatsvaru ne vairāk kā 50 procentu apmērā; 2. Lai novērtētu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam vērtē sekojošus ZPI kritērijus: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. pārtikas produktu kvalitāte: <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars); 2.1.2. lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstoši produkti

	<p>(tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars);</p> <p>2.1.3. nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars).</p> <p>2.2. videi draudzīga piegāde un sezonāli produkti:</p> <p>2.2.1. transportlīdzekļi, ko paredzēts izmantot produktu piegādei no pārtikas produktu izcelsmes (tikai audzēšanas/ražošanas vietas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala, atbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;</p> <p>vai</p> <p>2.2.2. pārtikas produktu piegāde veikta noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (tikai audzēšanas/ražošanas vietas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai/piegādes adresei (piemēram, ne vairāk kā 250 km ietvaros);</p> <p>vai</p> <p>2.2.3. augļu, ogu un dārzeņu produktu piegāde veikta, ievērojot sezonālītāti.</p> <p>Augļu, ogu un dārzeņu piegādēm jāievēro Zemkopības ministrijas izstrādātie vietējo augļu, ogu un dārzeņu sezonālītātes kalendāri, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē.</p> <p>3. Papildus punktus var piešķirt par:</p> <p>3.1. BIOLOGISKĀ PĀRTIKA Bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.2. INTEGRĒTĀ RAŽOŠANA Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.3 PĀRTIKAS KVALITĀTES SHĒMAS UN KVALITĀTES RĀDĪTĀJI Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.7. AKVAKULTŪRAS UN JŪRAS PRODUKTI (ja attiecināms) Akvakultūras un jūras produktu nozvejā un ražošanā ievērota ilgtspējīga prakse un metodes, kā noteikts attiecīgā ilgtspējīgas zvejas un akvakultūras marķējumā.</p> <p>3.8. DZĪVNIEKU LABTURĪBA (ja attiecināms): vistu olas nedrīkst būt marķētas kā "3"</p> <p>3.9. GODĪGAS TIRDZniecības PRODUKTI (ja attiecināms) — [X¹²⁰] procenti no produktu masas vai vērtības vai [X¹²¹] procenti no [noteikta produktu grupa, pēc izvēles, jābūt ražotiem atbilstoši godīgas tirdzniecības prasībām (norādīt kritērijus.)</p> <p>Ja piedāvājumi ir līdzvērtīgi, pasūtītājs pārtikas produktu piegādes līguma slēgšanas tiesības piešķir piegādātājam, kura piedāvājumā ir lielāks to pārtikas produktu īpatsvars:</p> <p>1. kuri atbilst bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju (visu vai daļas no tiem), vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām;</p> <p>2. kurus paredzēts piegādāt noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (tikai audzēšanas/ražošanas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai/piegādes adresei (piemēram, ne vairāk kā 250 km ietvaros).</p>
--	--

¹²⁰ X: 2019 gadā vismaz 10%, 2020 vismaz 15%, 2021 gadā vismaz 20%

¹²¹ X: 2019 gadā vismaz 30%, 2020 vismaz 40%, 2021 gadā vismaz 50%

<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. Pārtikas produktu piegādes līgumā pasūtītājs paredz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. tehniskajā specifikācijā noteikto prasību izpildes kontroles mehānismu, t.sk. nosakot atbildīgās personas par kontroli, izstrādājot iekšējās kontroles kritērijus, kā arī procedūras, kas jāveic piegādes izmaiņu saskaņošanai, un atbildību par līguma prasību neizpildi līguma darbības laikā; 1.2. pienākumu piegādātājam, ja tas pats nav bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju, vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošu produktu ražotājs vai audzētājs, attiecībā uz produktiem, kuri atbilst minētajām prasībām, iesniegt pasūtītājam ražotāju un audzētāju sarakstu, norādot to kontaktinformāciju, un ar ražotāju (audzētāju) noslēgtu līgumu par sadarbību ar attiecīgo piegādātāju katrā konkrētā pārtikas produktu piegādes līguma izpildē; 1.3. tiesības pasūtītājam papildus piegādātāja norādītajai informācijai un iesniegtajiem dokumentiem veikt piegādāto pārtikas produktu izcelsmes un kvalitātes pārbaudes; 1.4. pārtikas produktu sarakstu, norādot produktu ražotāju vai audzētāju un to izcelsmes valsti, kas izstrādāts atbilstoši tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām; 1.5. piegādātājs savlaicīgi informē un vienojas ar pasūtītāju par iespējamu piegādēs paredzētā produkcijas sortimenta maiņu, aizstājot tehniskajā specifikācijā iekļautos produktus ar jauniem ekvivalentiem (piem., vienu nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas produktu var aizstāt pret citu nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas produktu), vai kvalitatīvi labākiem produktiem (lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošu produktu var aizstāt ar nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas produktu vai bioloģiskajām prasībām atbilstošu produktu). <p>1.5. Pakalpojuma sniedzējam līguma darbības laikā jāuzkrāj un jāuzskaita rēķini, pavadzīmes un citi dokumenti, kas apliecina atbilstību kritērijiem.</p> <p>ie rēķini, pavadzīmes, citi dokumenti, un uzskaitē jāuzrāda līguma slēdzējam pēc pieprasījuma.2. Pasūtītājs nodrošina noslēgtā pārtikas produktu piegādes iepirkumu līgumu vai to kopiju pieejamību uz vietas iestādē, kurā notiek pārtikas produktu piegāde.</p>
--	---

3.1.2.2. ZPI prasības un kritēriji ēdināšanas pakalpojumiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma priekšmets	Ēdināšanas pakalpojumu iepirkums atbilstoši ZPI kritērijiem.
Atlases kritēriji	<p>1. Līgumslēdzējam jāpierāda savas tehniskās un profesionālās spējas ievērot līgumā minētos vides aspektus ar:</p> <p>1.1. vides aizsardzības politiku attiecībā uz ēdināšanas pakalpojumiem un darba instrukcijām un procedūrām attiecībā uz pakalpojuma sniegšanu videi draudzīgā veidā;</p> <p>vai</p> <p>1.2. Iepriekšēju pieredzi, īstenojot vides aizsardzības pasākumus līdzīgos līgumos.</p>
Tehniskās specifikācijas	<p>PĀRTIKAS PRODUKTU ATBILSTĪBA</p> <p>Pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam paredz vismaz vienu prasību no katras no zemāk uzskaitītajām trim ZPI prasību grupām:</p> <p>1. PĀRTIKAS PRODUKTU KVALITĀTE</p> <p>[X] procents no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas], ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, jābūt ražotiem atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības metodēm saskaņā ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr. 834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr. 2092/91 atcelšanu;</p> <p>vai</p> <p>[X] procents no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, augļi, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, burkāni, āboli], ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, jābūt ražotiem saskaņā ar integrētās ražošanas kritērijiem;</p> <p>vai</p> <p>[X] procents no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas], ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, jāatbilst nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām.</p> <p>3. PIEGĀDE UN SEZONĀLI PĀRTIKAS PRODUKTI</p> <p>transportlīdzekļiem, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanai, jāatbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;</p> <p>vai ēdināšanas pakalpojumā izmantoto pārtikas produktu piegāde veikta noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (tikai audzēšanas/ražošanas vietas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai/piegādes adresei (piemēram, ne vairāk kā 250 km ietvaros), vai augļus, ogas un dārzeņus, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, piegādātājs izvēlēsies atkarībā no sezonas.</p>

	<p>4. Izvēles ēdinekartes (ja attiecināms) piedāvā klientiem veģetārās izvēles (% vai dienas) un samazina gaļas produktus</p> <ul style="list-style-type: none"> • — Ēdiena un dzēriena radīto atkritumu novēršana un pārdaļē • — Divreiz gadā veic maltiņu ilgtermiņa analīzi, lai samazinātu pārtikas atkritumu rašanos • — Piedāvā klientiem iespējas izvēlēties porciju izmērus un sastāvdaļas. • — Atļauj ēdienu izlietot vēlāk tajā pašā dienā <ul style="list-style-type: none"> • — Vāc un analizē klientu atsauksmes par atsevišķiem ēdieniem un kvalitāti • — Izglīto klientus, piemēram, izvietojot atgādnēs par taupīgu attieskmi pret ēdienu • — Vismaz vienreiz gadā Izstrādā pasākumiu plānu un īsteno pārtikas atkritumu virtuvē samazināšanai • — Labākās pieejas, lai samazinātu enerģijas un ūdens patēriņu (cepeškrāsns, plīts, gatavošanas ierīces, nosūcēji, trauku mazgājamā mašīna, saldētava) • — Vienreiz gadā izstrādā un ievieš gaisa piesārņojuma un siltumnīcas efekta gāzu samazināšanas plāna ieviešana.
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>Ēdināšanas pakalpojumu iepirkumam:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. izvēlas saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu: <ol style="list-style-type: none"> 1.1 nosaka katra piedāvājumu vērtēšanas kritērija īpatsvaru, bet ZPI kritērijiem kopā ne mazāk kā 35 procentu apmērā no piedāvājuma vērtēšanas kritēriju kopējās vērtības; 1.2 cenas vai izmaksu kritērijam pasūtītājs paredz īpatsvaru ne vairāk kā 50 procentu apmērā; 1.3. 2. Lai novērtētu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam vērtē sekojošus ZPI kritērijus: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. pārtikas produktu kvalitāte: <ol style="list-style-type: none"> 2.1.1. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars); vai 2.1.2. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars); vai 2.1.3. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu apjoms vai īpatsvars); 2.2. piegāde un sezonāli produkti: <ol style="list-style-type: none"> 2.2.1. transportlīdzekļi, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanai, atbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām; vai 2.2.2. augļu, ogu un dārzeņu, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, piegāde veikta, ievērojot sezonālītāti; Augļu, ogu un dārzeņu piegādēm jāievēro Zemkopības ministrijas izstrādātie vietējo augļu, ogu un dārzeņu sezonālītātes kalendāri, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē; vai 2.2.3. ēdināšanas pakalpojumā izmantoto pārtikas produktu piegāde veikta noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (tikai

	<p>audzēšanas/ražošanas, ne loģistikas centra, noliktavas vai veikala) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai/piegādes adresei (piemēram, ne vairāk kā 250 km ietvaros).</p> <p>3. Papildu punktus var piešķirt par:</p> <p>3.1. BIOLOGISKĀ PĀRTIKA Bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.2. INTEGRĒTĀ RAŽOŠANA Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.3. PĀRTIKAS KVALITĀTES SHĒMAS UN KVALITĀTES RĀDĪTĀJI Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.</p> <p>3.5. APRĪKOJUMS Ja iekļauts ir arī aprīkojums, tad nepieciešams ievērot šādus kritērijus:</p> <p>3.5.1. ledusskapjos un saldētavās, ko paredzēts izmantot, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, nav ozona slāni noārdošas vielas (HCFC un HFC);</p> <p>3.5.2. aprīkojums atbilst vienam vai vairākiem no turpmāk minētajiem energoefektivitātes standartiem, ja tādi pastāv:, ES enerģijas patēriņa marķējums (A klase) vai līdzvērtīgs standarts;</p> <p>3.5.3. aprīkojums ir efektīvs ūdens patēriņa ziņā saskaņā ar ES marķējumu (A klase) vai līdzvērtīgu standartu.</p> <p>3.6. TĪRĪŠANAS LĪDZEKĻI (ja attiecināms) Tīrīšanas līdzekļi, kurus paredzēts izmantot, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, atbilst saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 66/2010 (2009. gada 25. novembris) par ES ekomarķējumu izveidotajiem ES ekomarķējuma kritērijiem tīrīšanas līdzekļiem.</p> <p>3.7. VIDES PĀRVALDĪBAS SISTĒMA (VPS) Papildus punkti tiek piešķirti par vides pārvaldības sistēmu (VPS) ēdināšanas pakalpojumiem (piemēram, Eiropas Savienības Vides pārvaldības sistēma (EMAS), LV EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)" vai līdzvērtīgu VPS) (attiecināms uz iepirkumiem saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 48 (3) pantā noteiktām līgumcenu robežvērtībām);</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. Ēdināšanas pakalpojumu līgumā pasūtītājs paredz:</p> <p>1.1. tehniskajā specifikācijā un vērtēšanas kritērijos noteikto prasību izpildes kontroles mehānismu un atbildību par līguma prasību neizpildīšanu līguma darbības laikā;</p> <p>1.2. pakalpojuma sniedzēja pienākumu, ja tas pats nav bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju, vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošu produktu ražotājs vai audzētājs, attiecībā uz produktiem, kas tiek izmantoti ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā un atbilst minētajām prasībām, iesniegt pasūtītājam ražotāju un audzētāju sarakstu, norādot to kontaktinformāciju, un ar ražotāju vai audzētāju noslēgtu līgumu par sadarbību ar attiecīgo pakalpojuma sniedzēju ēdināšanas pakalpojuma līguma izpildē;</p> <p>1.3. pasūtītāja tiesības papildus pakalpojuma sniedzēja norādītajai informācijai un iesniegtajiem dokumentiem veikt piegādāto pārtikas produktu izcelsmes un kvalitātes pārbaudes;</p> <p>1.4. pakalpojuma sniedzēja pienākumu iesniegt vienas nedēļas ēdienkarti ar pilnas uzturvērtības aprēķiniem un kalkulāciju, kā arī tehnoloģiskās kartes; Šāda prasība nav attiecināma uz ēdināšanas pakalpojumu līgumiem, kuru termiņš ir 3 mēneši vai mazāk vai kurus noslēdz par ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanu atsevišķu pasākumu (tai skaitā konferenču, semināru, pieredzes apmaiņas braucienu) ietvaros.</p>

	<p>1.5. pakalpojumu sniedzēja pienākumu iesniegt ēdināšanas pakalpojumam izmantoto galveno pārtikas pamatproduktu sarakstu, norādot produktu ražotāju vai audzētāju un to izcelsmes valsti, atbilstoši tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām.</p> <p>1.6. pārtika un dzērieni jāpasniedz, lietojot atkārtoti izmantojamus galda piederumus, traukus un galdautus vai no atjaunojamām izejvielām ražotus galda piederumus, traukus vai izbraukuma ēdināšanas piederumus.</p> <p>1.7. atkritumi, kas radīsies, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, tiks savākti atsevišķi saskaņā ar pašvaldību saistošajiem noteikumiem, kas ietver <i>[norādiēt konkrētas atkritumu frakcijas, kas jāsavāc atsevišķi atbilstoši vietējiem administratīvajiem noteikumiem]</i> frakcijas.</p> <p>2. Pasūtītājs nodrošina noslēgtā ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas iepirkuma līguma vai tā kopijas pieejamību uz vietas iestādē, kurā tiek sniegti ēdināšanas pakalpojumi.</p>
--	--

Citi priekšlikumi, kas norādīti diskusijās:

- **ĒDINĀŠANA SEMINĀROS** – Vadlīnijās ZPI prasību piemērošanai ēdināšanas pakalpojumu iepirkumos nepieciešams papildus skaidrot, kā rīkoties gadījumos, kad ēdināšanas pakalpojumi ir ietverti citu līgumu ietvaros, piemēram, līgumos par semināru organizēšanu vai konferenču organizēšanu, kas ietver arī ēdināšanu vai kafijas pauzes, jo IUB ir konstatējis, ka līdzšinēji tas ir sagādājis grūtības vairumam iepirkumu speciālistu.
- **KONTROLES MEHĀNISMI** – Pēc PVD konstatējumiem iepirkumu veicēji līgumā bieži vien neparedz prasības, kas noteiktas MK 20.06.2017. noteikumos Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība". Piemēram, MK noteikumos ir noteikts, ka "Pasūtītājs nodrošina noslēgtā pārtikas produktu piegādes vai ēdināšanas pakalpojumu sniegšanas iepirkuma līguma vai tā kopijas pieejamību uz vietas iestādēs, kurā notiek pārtikas produktu piegāde vai tiek sniegti ēdināšanas pakalpojumi", kā arī līgumos nereti netiek paredzēts tehniskajā specifikācijā noteikto prasību izpildes kontroles mehānismu vai arī kritēriji soda sankciju piemērošanai gadījumos, ja netiek pildīti līguma nosacījumi.
- **KONTROLES MEHĀNISMI** – Pēc PVD konstatējumiem iepirkumu veicēji nepietiekami kontrolē zaļā publiskā iepirkuma līgumu nosacījumu izpildi. Veicot pārtikas vai ēdināšanas iepirkumus, iepirkumu veicēji (pasūtītāji), tehniskajās specifikācijas izvirza ZPI prasības attiecībā produktu kvalitāti, bet pēc tam – noslēgtā līguma darbības laikā - nepārlicinās, vai tiek piegādāti līguma nosacījumiem atbilstoši produkti. Bieži netiek ievērotas arī citas iepirkumu tehniskajā specifikācijā noteiktās prasības – piemēram, produktiem ir neatbilstošs sastāvs vai izcelsme, bez saskaņojuma mainīti piegādātāji vai ražotāji, piegādāti zemākas kvalitātes produkti u.c. Bieži iepirkumu tehniskajā specifikācijā ir iekļauti arī kritēriji, kurus nav iespējams pārbaudīt vai kurus ir sarežģīti pārbaudīt (pārbaudei vajadzīgs liels laika patēriņš), piem., ZPI kritērijiem jāatbilst 10% no piegādātajiem produktiem, vai ZPI kritērijiem atbilstoši produkti paredzēti konkrētiem ēdieniem, kas norādīti līgumam pievienotajā ēdienkartē, kura jau ir nomainīta pret citu un līdz ar to zūd jēga ZPI produktu piegādei.
- **IEPIRKUMA LĪGUMA PARAugFORMA.** Zemkopības ministrija vēlas akcentēt izveidojošos problēmsituāciju attiecībā uz kvalitatīvas iepirkuma dokumentācijas sagatavošanu no iepirkumu veicēju puses, un aicina VARAM apsvērt iespēju izstrādāt iepirkuma standartlīguma projektu, kas saturētu visu normatīvajos aktos prasīto informāciju: pasūtītāja un piegādātāja nosaukums; iepirkuma priekšmets, tā apjoms, kvalitātes prasības; līgumcena un tās samaksas kārtība; līguma izpildes termiņš, vieta un nosacījumi; līgumslēdzēju atbildība par līguma neizpildīšanu; līguma grozīšanas kārtība un kārtība, kādā pieļaujama atkāpšanās no līguma. Šādu līguma paraugu varētu izmantot tās iestādes, kurās nav pietiekamas kapacitātes, lai izstrādātu līgumu atbilstoši MK noteikumu prasībām. Standartlīguma izstrādē Zemkopības ministrija aicina iesaistīt visas iepirkumu procesā atbildīgās un iesaistītās puses.

3.1.2.3. Kopsavilkums

Pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu grupa ir viena no visaktīvākajām un visdiskutablākajām grupām. Diskusijās iesaistās daudz un dažādi iepirkumu procesa pārstāvji, veidojot kopējo skatījumu. Tā kā zaļais publiskais iepirkums pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu grupā ir obligāts, tad ir dažādas iepirkuma nianšes.

2019. gada martā notika 1. diskusija par pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu grupas kritērijiem, pēc kuras tika iesniegti dažādi komentāri, kam sekoja seminārs un diskusijas Siguldā 2019. gada 23. oktobrī, kā arī diskusija 2019. gada 3. decembrī.

Lai gan ES savās vadlīnijās norāda, ka nepieciešams iegādāties vairāk bioloģisko pārtiku, tad Latvijā nav informācijas, vai ir iespēja kādai pārtikas produktu apakšgrupai nodrošināt Latvijā audzētu bioloģisko pārtiku, kas būtu pieejama visam publiskajam sektoram. Industrija norāda, lai ieviestu šādu kritēriju atsevišķi, nepieciešams faktu nodrošinājums.

2019. gada 3. decembrī tika izskatīti pārtikas iegādes kritēriji, taču netika izskatīti ēdināšanas pakalpojumi, tādējādi nepieciešama nākamā diskusija par ēdināšanas pakalpojumiem.

3.1.3. TĪRĪŠANAS LĪDZEKĻI UN PAKALPOJUMI

Projekta laikā sākotnēji tika veikts Latvijā piemērojamo zaļo publisko iepirkumu prasību un kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas zaļā publiskā iepirkuma kritēriju vadlīnijām attiecībā uz telpu tīrīšanas pakalpojumiem, kurās, skatoties no iepirkuma struktūras, līgumslēdzēja iestāde tīrīšanas pakalpojumu piedāvājuma ietvaros pieprasa piegādāt arī tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļus un citas patēriņa preces, uz kurām tad tiek attiecinātas rekomendētās vides prasības. Tika apkopoti arī VARAM 2019. gada 1. pusgada organizēto tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, galvenokārt no VARAM Vides aizsardzības departamenta Piesārņojuma novēršanas nodaļas vecākās ekspertes Kristīnes Kazerovskas un A/S Spodriņa Galveno klientu pārdošanas vadītāja Haralda Grigorjeva.

Ņemot vērā, ka VARAM organizēto tematisko darba grupu ietvaros konceptuāli tika atbalstīta jaunu kritēriju izvirzīšana, vadoties pēc ES noteiktajām prasībām, tika sagatavoti priekšlikumi, izmantojot ES vadlīnijas tīrīšanas pakalpojumiem,¹²² un priekšlikumos ietverti vairāki jauni kritēriji attiecībā uz tīrīšanas pakalpojumiem, kā arī jaunām saimniecības preču grupām – roku ziepēm un higiēnas papīram.

Tāpat arī esošie kritēriji attiecībā uz tīrīšanas līdzekļu ķīmiskajām prasībām tika rediģēti, jo ES vadlīnijās tiek rekomendēta atbilstība diviem ES ekomorķējuma kritērijiem, kas ir saistībā attiecīgi ar toksicitāti ūdens organismiem un ar aizliegtām vai ierobežota lietojuma vielām, taču šobrīd spēkā esošajos noteikumos ir prasība tikai attiecībā uz aizliegtajām bīstamajām vielām, tādēļ tā tiek papildināta ar jaunu prasību.

ES vadlīnijās tiek rekomendēti kritēriji arī attiecībā uz tīrīšanas piederumiem no tekstilmateriāla, nosakot, ka daļai no visiem tīrīšanas piederumiem, kas izgatavoti no tekstilmateriāla (piem., drānām, slotu uzgaļiem) un kas izmantojami, lai veiktu ar līgumu saistītus uzdevumus, ir jābūt izgatavotiem no mikrošķiedras. Lai arī A/S Spodriņa pārstāvis norāda, ka mikrošķiedru produktu lietošana būtu papildus jāizvērtē, ņemot vērā to, ka šie produkti dabā nesadalās, un iespējams, ir alternatīvas iespējas, kas spēj nodrošināt līdzvērtīgu efektu nenoradot videi neatgriezenisku piesārņojumu, mikrošķiedras produktiem kopējās aprites cikla izmaksas ir zemākas nekā citām alternatīvām. Apskatot līdzšinējos tīrīšanas piederumu iepirkumus, redzams, ka pasūtītāji jau šobrīd izvēlas mikrošķiedras tīrīšanas piederumus attiecīgajai situācijai paredzētajā un nepieciešamajā daudzumā.

Citas strukturālas un saturiskas izmaiņas esošajā regulējumā veiktas, galvenokārt ņemot vērā ieteikumus pārskatīt un precizēt izmantoto terminoloģiju, lai esošais regulējums būtu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem, kas definē gan mazgāšanas, gan tīrīšanas līdzekļus.

¹²² Eiropas Komisija, ES zaļā publiskā iepirkuma kritēriji attiecībā uz telpu tīrīšanas pakalpojumiem (11.10.20.18.) https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/cleaning_product/lv.pdf

2019. gada 29. oktobrī Olainē tika organizēts seminārs par Zaļā publiskā iepirkuma izmantošanu iepirkumos, kuras laikā arī tika prezentētas piedāvātās MK noteikumu izmaiņas (2.3. pielikums), lai industrijai būtu iespēja sniegt komentārus.

Ilustrācija 16. Latvijas un Eiropas Komisijas prasību un kritēriju salīdzinājums¹²³

Latvija	ES
1. Universālie tīrīšanas līdzekļi	Kritēriji telpu tīrīšanas pakalpojumiem, kas nosaka prasības izmantojamajiem cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem
2. Sanitārie tīrīšanas līdzekļi	
3. Logu tīrīšanas līdzekļi	
4. Tīrīšanas līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām	Nav kritēriju
5. Trauku mazgājamo mašīnu mazgāšanas un skalošanas līdzekļi	Nav kritēriju
6. Veļas mazgāšanas līdzekļi	Nav kritēriju
	+ jaunas preču grupas
	Tīrīšanas piederumi no tekstilmateriāla
	Saimniecības preces:
	1. Roku ziepes
	2. Tekstilmateriāla tīrīšanas piederumi un dvieli
	3. Salvetes

Papildus tīrīšanas pakalpojumu salīdzinājums, kas arī tika prezentēts gan vizuāli, lai saprastu konceptuālās izmaiņas, gan arī izmaiņas kritērijos (skatīt

¹²³ Autoru vizualizācija seminārā

Ilustrācija 16 un Ilustrācija 17).

Ilustrācija 17. Tīrīšanas pakalpojumu Latvijas un Eiropas Komisijas prasību un kritēriju salīdzinājums

Latvija	ES
<i>Atlases kritēriji - nav</i>	Iepriekšējā pieredze Darbinieku apmācība
<i>Tehniskās specifikācijas prasības</i>	
Tīrīšanas līdzekļu prasības	Tīrīšanas līdzekļi atbilst ekomarķējumam
	Tīrīšanas pieredumi
	Putekļsūcēju energoefektivitāte
	Vides vadības pasākumi un prakse
<i>Līguma izpildes noteikumi</i>	
Vides vadības sistēmas pārskats	Vides vadības pasākumi un prakse (līguma izpildes klauzula)
Personāls un darba organizācija	Darbinieku apmācība (līguma izpildes klauzula)
	Jaunu putekļsūcēju iegāde (līguma izpildes klauzula)

Semināra laikā tika organizēta diskusiju grupa, kas tika veltīta ierosinātajiem tīrīšanas līdzekļu kritērijiem, kurā piedalījās gan iepircēji, gan arī industrijas pārstāvji un citas iesaistītās organizācijas. Diskusijas kopsavilkums:

- tīrīšanas līdzekļiem šobrīd ir noteiktas tikai obligātās tehniskās specifikācijas, rekomendējošo nav. Šīs prasības nosaka REACH kandidātvielu regulas, taču gan pasūtītāji, gan piegādātāji apstiprina, ka lielākā daļa ražotāju šobrīd jau izpilda šo prasību, tādēļ tiek atbalstīta ideja, par kritērija grozīšanu, lai tas atbilstu ES noteiktajiem EKO marķējuma kritērijiem. Praktiski produktam nevajadzētu būt sertificētam ar EKO marķējumu, taču tas vienkārši atbilstu EKO marķējuma standartiem. Tādējādi produkti var pamazām iegūt EKO marķējumu paralēli atbilstot zaļā publiskā iepirkuma prasībām.
- Piegādātāji minēja, ka atlases kritēriju sadaļā piegādātāju atsauksmes nesniedz nekādu pievienoto vērtību, jo tas būtu tikai papildus birokrātiskais slogs, kuru piegādātājam ir viegli izpildīt. Šī kritērija vietā varētu tikt izmantots kritērijs par konkrētu uzņēmuma apgrozījuma sliekšni, kas liecinātu par to, ka tas ir nostiprinājies tirgū. Par šo kritēriju varētu sūdzēties mazākie uzņēmēji, taču tas tomēr ir kā apliecinājums, ka uzņēmums ir uzticams un ar pietiekamiem apgrozāmiem līdzekļiem, lai apkalpotu publisko sektoru, kā arī tas nav konkurenci ierobežojošs kritērijs.
- Vairāki pasūtītāji ir atzinuši, ka tie patiesībā nav kompetenti, lai pārbaudītu piegādāto produktu atbilstību tā norādītajām specifikācijām un kvalitātei, kā arī piegādāto produktu daudzums ir pārāk liels, lai to vispār viens cilvēks varētu izkontrolēt. Šeit kā risinājums varētu būt aizliegums krāpnieciskajam piegādātājam startēt jaunus iepirkumus, ja kāds no pasūtītājiem ir ziņojis par sūdzību. Līgumā vajadzētu būt arī atrunātiem konkrētiem kontroles mehānismiem, lai pasūtītājs būtu tiesīgs lauzt līgumu krāpnieciskos gadījumos.
- Pasūtītājiem ir iespēja slēgt vispārīgo vienošanos ar dažādiem piegādātājiem gan par tīrīšanas līdzekļu, gan tīrīšanas pakalpojumu piegādi. Pasūtītāji atzīst, ka visa iepirkumu procedūra ir pārāk gara un dažādu resursu patērējoša, lai maza pārkāpuma dēļ lauztu līgumu un atkal uzsāktu jaunu procedūru, it īpaši, ja iepirkuma apjoms nav liels.

- Tāpat darba grupās radās arī ierosinājums atlasēs kritēriju sadaļā par pieredzi, prasmēm vai esošajiem līgumiem. Šos kritērijus var papildināt vai aizstāt ar apliecinājumu par sadarbību ar ražotāju, kas ražo ar ekomarķējumu sertificētus tīrīšanas līdzekļus vai iesniegt arī realizācijas apliecības (pavadzīmes), ka šādi līdzekļi jau tiek izmantoti un ir piegādāti.
- Dažādi viedokļi ir arī par mikrošķiedru materiāliem uzkopšanā un piegādāto tīrīšanas līdzekļu sastāva. Kategoriski pret šādiem produktiem ir vides speciālisti, jo šādi elementi nonākot dabā ir praktiski nemanāmi un rada neatgriezenisku piesārņojumu, taču citi speciālisti norāda, ka šādi materiāli ir ilgmūžīgāki, kā tekstilmateriāli. Tomēr nav veiktas ekonomiskas analīzes par šādu produktu salīdzinājumu, tādēļ pirms pieņemt jaunus MK noteikumus būtu jānogaida, kāds būs EK lēmums un veiktais pētījums par mikrošķiedru materiālu ekoloģiskumu un izdevīgumu.
- Gan pasūtītāji, gan piegādātāji apliecināja, ka jau šobrīd lielākā daļa putekļu sūcēju ir ar A+ vai lielāku energoefektivitāti, tādēļ nav vērts atkārtot šādu prasību.
- Darba grupās radās arī atziņas, ka šobrīd zaļā publiskā iepirkuma kritērijos jau var ietvert prasības par EKO marķējuma standartu, piemēram elektroniskajā iepirkumu sistēmā (EIS) jau šobrīd puse no piedāvātājiem roku ziepēm ir ar EKO marķējumu, tāpat visi higiēnas papīri jau ir ekoloģiski sertificēti. Dvieļi un drānas gan EIS nav pieejami ar EKO zīmolu, tādēļ par šo produktu grupu vajadzētu veikt izpēti, vai šādas preces Latvijas tirgū vispār ir pieejamas.

Kopumā diskusijas grupa atbalstīja ieteiktās MK noteikumu prasības, kas arī ieteiktas no Eiropas Savienības puses, kā arī norādīja, ka ir vērts pat paaugstināt prasības. Tika dzēstas 2 tīrīšanas līdzekļu kategorijas, taču papildus nāca klāt saimniecības preču apakškategorija. Zemāk ir parādītas izmaiņas, kas ir veiktas kritērijiem.

3.1.3.1. ZPI prasības tīrīšanas līdzekļiem un pakalpojumiem

ZPI prasības un kritēriji aptver 5 tīrīšanas līdzekļu grupas (cieto virsmu tīrīšanas līdzekļi, mazgāšanas un skalošanas līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām, līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām, veļas mazgāšanas līdzekļi un iepriekšējās apstrādes traipu tīrītāji veļas mazgājamām mašīnām, un saimniecības precēm), kā arī tīrīšanas pakalpojumus.

Prasībās un kritērijos galvenā uzmanība pievērsta būtiskai ietekmei uz vidi, kas saistīta ar dažu bīstamu vielu izmantošanu, produktu pareizai dozēšanai un iepakojumam.

3.1.3.2. ZPI prasības un kritēriji cieto virsmu tīrīšanas līdzekļiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Videi draudzīgu cieto virsmu tīrīšanas līdzekļi (t.sk. universālie tīrīšanas līdzekļi, virtuves virsmu, logu stiklu un sanitāro mezglu tīrīšanas līdzekļi)
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>1.1. Produktiem ir jāatbilst ES ekomarķējuma kritērijiem cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem (ES 2017/1217)¹²⁴ attiecībā uz aizliegtām vielām, kuras nedrīkst būt iekļautas produkta sastāvā nekādā koncentrācijā, vai ierobežota lietojuma vielām, kur nedrīkst būt pārsniegta norādītā koncentrācija (4. kritērijs), un toksicitāti ūdens organismiem (1.kritērijs).</p> <p>1.2. Produkts, kas iepakots aerosolā, nedrīkst saturēt propelentus.</p> <p>2. PRODUKTA MARĶĒJUMA PRASĪBAS</p> <p>Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>3. Iepakošanas prasības</p> <p>Produktiem iepakojumā ar dozatoru jābūt pārdošanā kā atkārtotai uzpildīšanai paredzētas sistēmas daļai.</p>

3.1.3.3. ZPI prasības un kritēriji līdzekļiem trauku mazgāšanai ar rokām

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma priekšmets	Trauku mazgāšanai ar rokām paredzēti videi draudzīgi līdzekļi.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>Produktiem ir jāatbilst ES ekomarķējuma kritērijiem cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem (ES 2017/1217)¹²⁵ attiecībā uz aizliegtām vielām kurās nedrīkst būt iekļautas produkta sastāvā nekādā koncentrācijā, vai ierobežota lietojuma vielām, kur nedrīkst būt pārsniegta norādītā koncentrācija (4. kritērijs), un toksicitāti ūdens organismiem (1.kritērijs).</p>

¹²⁴ KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/1217 (2017. gada 23. jūnijs), ar ko nosaka ES ekomarķējuma kritērijus cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1217&from=LV>.

¹²⁵ KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/1217 (2017. gada 23. jūnijs), ar ko nosaka ES ekomarķējuma kritērijus cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1217&from=LV>.

	<p>2. MARĶĒJUMA PRASĪBAS</p> <p>Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p>
--	--

3.1.3.4. ZPI prasības un kritēriji veļas mazgāšanas līdzekļiem un iepriekšējas apstrādes traipu tīrītājiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Videi draudzīgi veļas mazgāšanas līdzekļi un iepriekšējas apstrādes traipu tīrītāji.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>1.1. Produktiem ir jāatbilst ES ekomarķējuma kritērijiem cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem (ES 2017/1217)¹²⁶ attiecībā uz aizliegtām vielām kuras nedrīkst būt iekļautas produkta sastāvā nekādā koncentrācijā, vai ierobežota lietojuma vielām, kur nedrīkst būt pārsniegta norādītā koncentrācija (4. kritērijs), un toksicitāti ūdens organismiem (1.kritērijs).</p> <p>1.2. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās norādīto sastāvdaļu sarakstā nedrīkst iekļaut fosfātus.</p> <p>2. DOZĒŠANAS PRASĪBAS</p> <p>2.1 Ieteicamā deva normāli netīru tekstilizstrādājumu (augstas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi, krāsām droši veļas mazgāšanas līdzekļi) un viegli netīru tekstilizstrādājumu (zemas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi) mazgāšanai ūdenī ar cietību 2,5 mmol CaCO₃/l (vidēji cietā ūdenī) nepārsniedz attiecīgi šādas robežvērtības:</p> <p>2.1.1.augstas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi – 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums);</p> <p>2.1.2 krāsām droši mazgāšanas līdzekļi – 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums);</p> <p>2.1.4 zemas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi – 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums).</p> <p>Ja piemēro ieteikumus priekšmazgāšanai un turpmākai mazgāšanai, kopējā ieteicamā deva (priekšmazgāšanai un turpmākai mazgāšanai) atbilst maksimālajai devai.</p> <p>3. MARĶĒJUMA PRASĪBAS</p> <p>Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	Attiecībā uz veļas mazgāšanas līdzekļiem jāsniedz informācija par ieteicamo mazgāšanas temperatūru.

3.1.3.5. ZPI prasības un kritēriji mazgāšanas līdzekļiem un skalošanas līdzekļiem trauku mazgājamām mašīnām

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji

¹²⁶ KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/1217 (2017. gada 23. jūnijs), ar ko nosaka ES ekomarķējuma kritērijus cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1217&from=LV>.

Iepirkuma līguma priekšmets	Trauku mazgājamām mašīnām paredzēti videi draudzīgi mazgāšanas līdzekļi un skalošanas līdzekļi.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>1.1. Produktiem ir jāatbilst ES ekomarķējuma kritērijiem cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem (ES 2017/1217)¹²⁷ attiecībā uz aizliegtām vielām kuras nedrīkst būt iekļautas produkta sastāvā nekādā koncentrācijā, vai ierobežota lietojuma vielām, kur nedrīkst būt pārsniegta norādītā koncentrācija (4. kritērijs), un toksicitāti ūdens organismiem (1.kritērijs).</p> <p>1.2. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās norādīto sastāvdaļu sarakstā nedrīkst iekļaut šādas sastāvdaļas: fosfāti.</p> <p>2. MARĶĒJUMA UN IEPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>2.1. Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>2.2. Kartona iepakojuma sastāvā ir ≥ 80 procenti reciklētu materiālu.</p>

3.1.3.6. ZPI prasības un kritēriji saimniecības precēm

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Roku ziepes, higiēnas papīrs.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. ROKU ZIEPES (prasība tiek piemērota, ja tiek iepirkts attiecīgais produkts)</p> <p>Vismaz (ieteicams – 70) % pēc pirkuma apjoma no visām roku ziepēm, kuras pretendents ir jāpiegādā līgumslēdzējai iestādei līguma ietvaros, ir jāatbilst ES ekomarķējuma tehniskajām prasībām attiecībā uz noskalojamiem kosmētikas līdzekļiem.</p> <p>2. HIGIĒNAS PAPIĒRS (prasība tiek piemērota, ja tiek iepirkts attiecīgais produkts)</p> <p>Visām salvešpapīra precēm, kuras pretendents ir jāpiegādā līgumslēdzējai iestādei līguma ietvaros, ir jāatbilst prasībām, kas paredzētas [standarta EN ISO 14024 I tipa ekomarķējumā, ko nosaka līgumslēdzēja iestāde].</p>

3.1.3.7. ZPI prasības un kritēriji tīrīšanas pakalpojumiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Videi draudzīgi tīrīšanas pakalpojumi

¹²⁷ KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2017/1217 (2017. gada 23. jūnijs), ar ko nosaka ES ekomarķējuma kritērijus cietā seguma tīrīšanas līdzekļiem <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017D1217&from=LV>.

Atlases kritēriji	<p>1. PRETENDENTA PIEREDZE</p> <p>Pretendents ir pieredzējis tīrīšanas pakalpojumu sniegšanā.</p>
Tehniskās specifikācijas	<p>1. PRASĪBAS TĪRĪŠANAS UN MAZGĀŠANAS LĪDZEKĻIEM UN PIEDERUMIEM</p> <p>Tīrīšanas līdzekļiem, ko izmanto uzņēmumi, kas sniedz tīrīšanas pakalpojumus, jāatbilst attiecīgajiem ZPI kritērijiem, kuri minēti iepriekš 5.1.–5.6. iedaļā.</p>
Līguma izpildes noteikumi (<i>attiecas uz līgumiem, kas noslēgti par regulāru telpu uzkopšanu un līguma darbības termiņš pārsniedz 6 mēnešus</i>)	<p>1. PĀRSKATS PAR VIDES VADĪBAS SISTĒMU</p> <p>Pēc pirmajiem sešiem līguma darbības mēnešiem un vēlāk katra līguma darbības gada beigās piegādātājam jāiesniedz pārskats, norādot izmantoto tīrīšanas līdzekļu nosaukumus un daudzumu. Attiecībā uz produktiem, kas nav minēti sākotnējā piedāvājumā, piegādātājs iesniedz vajadzīgos pierādījumus par atbilstību tehniskajām specifikācijām.</p> <p>2. PERSONĀLS UN DARBA ORGANIZĀCIJA</p> <p>Visam tīrīšanas pakalpojumu sniegšanā nodarbinātajam personālam jānodrošina regulāra kvalifikācijas celšana tādu darbu veikšanā, kas saistīti ar līguma priekšmetu. Kvalifikācijas celšanas pasākumiem jāaptver apmācības par tīrīšanas līdzekļiem, metodēm, aprīkojumu un izmantojamām ierīcēm, kā arī atkritumu apsaimniekošanas jautājumi un veselības, drošības un vides aizsardzības aspekti.</p>

3.1.3.8. Kopsavilkums

Lai veiktu izmaiņas tīrīšanas līdzekļu un pakalpojumu MK noteikumu izmaiņās, notika 2 diskusiju grupas. 2019. gada 1. pusgadā VARAM rīkoja tematisko diskusiju, kuras laikā tika diskutēti esošie ZPI kritēriji, pēc kuriem tika iesniegti ieteikumi redakcijai. Tāpat esošie Latvijas kritēriji tika salīdzināti ar Eiropas Komisijas zaļā publiskā iepirkuma kritēriju vadlīnijām attiecībā uz telpu tīrīšanas pakalpojumiem, tādējādi veidojot vairākas būtiskas izmaiņas. Apkopojot izmaiņas, tika organizēts seminārs un diskusiju grupa, kurā tika pārstāvēti iepircēji un industrijas pārstāvji, lai pārrunātu piedāvāto kritēriju redakciju, pēc kuras arī tika veiktas vēl papildus izmaiņas.

Nemot vērā, ka VARAM organizēto tematisko darba grupu ietvaros konceptuāli tika atbalstīta jaunu kritēriju izvirzīšana, vadoties pēc ES noteiktajām prasībām, tika sagatavoti priekšlikumi, izmantojot ES vadlīnijas tīrīšanas pakalpojumiem¹²⁸, un priekšlikumos ietverti vairāki jauni kritēriji attiecībā uz tīrīšanas pakalpojumiem, kā arī jaunām saimniecības preču grupām – roku ziepēm un higiēnas papīram.

Tāpat arī esošie kritēriji attiecībā uz tīrīšanas līdzekļu ķīmiskajām prasībām tika rediģēti, jo ES vadlīnijās tiek rekomendēta atbilstība diviem ES ekomorķējuma kritērijiem, kas ir saistībā attiecīgi ar toksicitāti ūdens organismiem un ar aizliegtām vai ierobežota lietojuma vielām, taču šobrīd spēkā esošajos noteikumos ir prasība tikai attiecībā uz aizliegtajām bīstamajām vielām, tādēļ tā tiek papildināta ar jaunu prasību.

ES vadlīnijās tiek rekomendēti kritēriji arī attiecībā uz tīrīšanas piederumiem no tekstilmateriāla, nosakot, ka daļai no visiem tīrīšanas piederumiem, kas izgatavoti no tekstilmateriāla (piem., drānām, slotu uzgaļiem) un kas izmantojami, lai veiktu ar līgumu saistītus uzdevumus, ir jābūt izgatavotiem no mikrošķiedras. Lai arī A/S Spodriņa pārstāvis norāda, ka mikrošķiedru produktu lietošana būtu papildus jāizvērtē, ņemot vērā to, ka šie produkti dabā nesadalās, un iespējams, ir alternatīvas iespējas, kas spēj nodrošināt līdzvērtīgu efektu nenoradot videi neatgriezenisku piesārņojumu, mikrošķiedras produktiem kopējās aprites cikla izmaksas ir zemākas nekā citām alternatīvām. Apskatot līdzšinējos tīrīšanas piederumu iepirkumus, redzams, ka pasūtītāji

¹²⁸ Eiropas Komisija, ES zaļā publiskā iepirkuma kritēriji attiecībā uz telpu tīrīšanas pakalpojumiem (11.10.20.18.) https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/cleaning_product/lv.pdf

jau šobrīd izvēlas mikrošķiedras tīrīšanas piederumus attiecīgajai situācijai paredzētajā un nepieciešamajā daudzumā.

Citas strukturālas un saturiskas izmaiņas esošajā regulējumā veiktas, galvenokārt ņemot vērā ieteikumus pārskatīt un precizēt izmantoto terminoloģiju, lai esošais regulējums būtu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 648/2004 par mazgāšanas līdzekļiem, kas definē gan mazgāšanas, gan tīrīšanas līdzekļus.

Tā kā pēc diskusiju grupas 2019. oktobrī industrija nav skatījusi diskutētās izmaiņas, taču grupa ir obligātā kategorijā, tad ir ieteicams nosūtīt diskusiju dalībniekiem pārskatu par pēdējo redakciju, lai nepieciešamības gadījumā varētu tikt veiktas izmaiņas.

3.1.4. IEKŠTELPU APGAISMOJUMS

Sākotnēji tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, galvenokārt no Iepirkumu uzraudzības biroja iesniegtie komentāri, kā arī veikta iekštelpu apgaismojuma iepirkumos startējošo uzņēmumu un ekspertu viedokļu apzināšana. Viedokli iesniedza uzņēmumi SIA "VIZULO Solutions" un SIA "Moduls Interjers", kamēr uzņēmums "Elektrika" atteica resursu trūkuma dēļ. Balstoties uz iesniegtajiem viedokļiem, tika sagatavoti priekšlikumi MK noteikumu Nr. 353 pirmā pielikuma grozījumiem.

Svarīgākie punkti, kas nosaka izmaiņu priekšlikumus:

- esošajos MK noteikumos ietvertie kritēriji uz iekštelpu apgaismojumu, nav aktuāli (ir novecojuši jau kopš brīža, kad stājās spēkā un netiek praktiski piemēroti), jo galvenokārt tiek izmantotas LED tehnoloģijas, bet noteikumos noteiktās prasības un kritēriji tikai dažos, atsevišķos punktos ir attiecināmi uz LED tehnoloģijām, tādējādi tiek rosināts visus kritērijus, kas neattiecas uz LED apgaismojumu – dzēst.
- LED lampās netiek izmantots dzīvsudrabs, tādēļ arī šo kritēriju nav pamats paturēt;
- lampu nomaiņu, izjaukšanu un citādu regulēšanu var veikt tikai pēc saskaņošanas ar ražotāju vai iesaistot apmācītu/ kvalificētu personu.
- Pēc ekspertu ieteikumiem, gaismas atdeves kritērijs zem piedāvājuma izvērtēšanas kritērijiem ir dzēšams, jo visiem iekštelpu gaismekļiem nav iespējams noteikt vienoto minimālo efektivitātes robežu. Min/max efektivitātei jābūt sadalītai pa gaismekļu grupām. Ir akcenta gaismekļi, kuriem efektivitāte ir zema, un, piemēram, gaismekļi zobārstniecībām, kur efektivitāte ir augsta.

Industrijā galvenokārt tiek izmantotas LED tehnoloģijas, līdz ar to no 4 tehniskās specifikācijas prasībām, tiek dzēstas 2 nenozīmīgākās – iepakojums un dzīvsudraba izmantošana, kā arī gaismas atdeve un ekspluatācijas prasības tiek ievērojami saīsinātas, un praktiski ir minimālas. Tāpat arī Eiropas Komisijas vadlīnijās vairs netiek atsevišķi izdalīts iekštelpu apgaismojums, bet gan ir iekļauts būvniecības kopējā iepirkumā.

Papildus nepieciešams ņemt vērā, ka no 47 detalizēti izlases veidā skatītajiem būvdarbu iepirkumiem, 24 jeb 51% no iepirkumiem tika atzīmēti kā iepirkumi, kuros tiek izpildītas paaugstinātās iekštelpu apgaismojuma prasības, vēl 5 jeb 11% iepirkumos tika norādīts, ka tiek ievērotas ielu apgaismojuma un satiksmes signālu ZPI prasības. Kamēr būvdarbi (biroju ēkas) ZPI prasības tika atzīmētas vien 8 iepirkumos jeb 17% gadījumu. Lielākoties iepirkumos ir piemērots iekštelpu apgaismojums, dažkārt ielu apgaismojuma kritēriji, kas ir vieglāk izpildāmi. Ar to gan pietiek, lai IUB datubāzē iepirkums tiktu klasificēts kā zaļais iepirkums, līdz ar to statistikas apkopojumos atbilstoši CPV kodiem neatbilstoši reālo situāciju par ceļu būves ZPI kritēriju piemērošanu. Tādējādi nepieciešams izvērtēt esošo kritēriju vispārējo nepieciešamību atsevišķai atdālei, tajā pašā laikā nodrošina, ka vismaz apgaismojums ir pēc iespējas ilgtspējīgāks.

2019. gada 5. novembrī tika organizēts seminārs par zaļā publiskā iepirkuma piemērošanu būvniecībā un iekštelpu apgaismojumā. Tika prezentētas arī strukturālās izmaiņas, kas sagaida iekštelpu apgaismojumu. SIA "VIZULO Solutions" arī dalījās ar savu pieredzi citās valstīs, nodrošinot LED apgaismojuma izstrādājumus (2.4. pielikums).

Eiropas Komisijā nav atjaunoti kritēriji iekštelpu apgaismojumam, taču visa informācija, kas saistīta ar LED, tiek svītrotā laukā, tādējādi nenorādot papildus kritērijus.

SIA "Vizulo Solutions" 2019. gada nogalē sniedza padziļinātu skatījumu uz izmaiņām, norādot, ka vēl kritērijiem nepieciešams veikt padziļinātu izvērtējumu. Uzņēmums norādīja, līdz ar ne-LED izmaiņām, kas veicamas pēc LED izņemšanas. Noteiktie kritēriji lielajās salīdzinošajās tabulās esošajā situācija ir nekorektas un neatbilstošas industrijas standartiem. Tabulās noteiktajos kritērijos ir nepieciešama ievērojama revīzija, lai nodrošinātu korektu rezultātu.

SIA "Vizulo Solutions" norāda, ka apgaismojuma aprēķini katrai telpai ietver gaismas plūsmas, ko nodrošina tieša gaisma no visiem gaismekļiem, kā arī atstarota gaisma no telpu perimetra (sienas, griesti, grīdas). Tāpat veicot apgaismojuma plānošanu, nepieciešams aprēķināt vertikālo un horizontālo apgaismojumu, lai nodrošinātu, ka apgaismojums ir vienmērīgs. Tādējādi norādot, ka nepieciešami pārrēķini zem tabulām, kas

norādītas apgaismojuma īpatnējās jaudas kritērija (gan normalizētā, gan parastā). Tāpat nepieciešams ir noteikt UGR (apžilbināšanas līmenis). Kā arī zems mirgošanas % vai indekss negarantē augstas kvalitātes apgaismojumu, tomēr svarīga nozīme ir mirgošanas frekvencei.

Visi komentāri ir integrēti tekstā, veicot izmaiņu kopsavilkumu. Ir izdzēstas tabulas, kas neattiecas vairs uz LED

3.1.4.1. ZPI prasības un kritēriji iekštelpu apgaismojumam

Prasības un kritēriji attiecas uz iekštelpu apgaismojuma iepirkumiem. Attiecībā uz šīm prasībām un kritērijiem iekštelpu apgaismojums ir lampas, apgaismes iekārtas (apgaismes armatūra) un apgaismes vadības ierīces, kas atrodas ēku iekšējās telpās. Kritēriji neattiecas uz dažādiem īpaša apgaismojuma veidiem (piemēram, krāsainu apgaismojumu, vitrīnu, skatuves, reklāmas u.tml. apgaismojumu). Atkarībā no iepirkuma mērķiem, tiek piedāvāti trīs dažādi kritēriju kopumi:

- resursus taupošu un energoefektīvu lampu iegādei;
- jauna apgaismojuma sistēmas projektēšanai vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācijai;
- uzstādīšanas darbam.

Ar terminu "lampa" šeit apvienota spuldze, diode un gaismeklis.

3.1.4.2. ZPI prasības un kritēriji lampām

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji										
Iepirkuma līguma priekšmets	Resursus taupošas un energoefektīvas lampas										
Tehniskās specifikācijas	<p>1. GAISMAS ATDEVE</p> <p>1.1. Nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti, kas norādīta tabulā.</p> <table border="1" data-bbox="435 1413 1430 1547"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Attiecīgā enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pārējās lampas, tostarp LED un gāzizlādes lampas</td> <td>A+</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Piezīme.</i> Jāizmanto jaunākā energoefektivitātes klases definīcija.</p> <p>1.2. Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti, kas norādīta tabulā turpmāk.</p> <table border="1" data-bbox="435 1800 1334 2069"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Attiecīgā enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $R_a \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Pārējās lampas</td> <td>A</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>Piezīme.</i> Jāizmanto jaunākā energoefektivitātes klases definīcija</p>	Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase	Pārējās lampas, tostarp LED un gāzizlādes lampas	A+	Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase	Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $R_a \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B	Pārējās lampas	A
Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase										
Pārējās lampas, tostarp LED un gāzizlādes lampas	A+										
Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase										
Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $R_a \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B										
Pārējās lampas	A										

	<p>2. EKSPLUATĀCIJAS LAIKS</p> <table border="1"> <tr> <td>Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām ekspluatācijas laikam, kas nav mazāks par L90B50 pie 50 000 h vai L80B50 pie 100 000h.</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām ekspluatācijas laikam, kas nav mazāks par L90B50 pie 50 000 h vai L80B50 pie 100 000h.					
Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām ekspluatācijas laikam, kas nav mazāks par L90B50 pie 50 000 h vai L80B50 pie 100 000h.							
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	<p>1. EKSPLUATĀCIJAS LAIKS</p> <p>Papildus punktus piešķir, ja lampas ekspluatācijas laiks ir lielāks nekā L90B50 pie 50 000h vai L80 B50 pie 100 000h.</p>						

3.1.4.3. ZPI prasības un kritēriji iekštelpu apgaismojuma projektam

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji																																
Iepirkuma līguma priekšmeti	Resursus taupošs un energoefektīvs projekts jaunām apgaismojuma sistēmām vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācijai																																
Atlases kritēriji	Ja piegādātājs izstrādās jaunu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka iekštelpu apgaismojuma sistēmas renovācijas projektu izstrādās darbinieki ar pieredzi līdzīgu projektu izstrādē iepriekšējo 5 gadu laikā un/vai ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju gaismas tehnikas projektēšanā vai dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma projektēšanas jomā.																																
Tehniskās specifikācijas	<p>1. APGAISMOJUMA ĪPATNĒJĀ JAUDA</p> <p>Ja apgaismojumu paredzēts uzstādīt visā ēkā, apgaismojuma maksimālā patērētā jauda visā ēkā, dalot ar kopējo platību, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ēkas tips</th> <th>Apgaismojuma īpatnējā jauda, (W/m²)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Autostāvvietas</td><td>2,5</td></tr> <tr><td>Tiesa</td><td>14</td></tr> <tr><td>Izstāžu zāle, muzejs</td><td>9</td></tr> <tr><td>Ugunsdzēsēju depo</td><td>12</td></tr> <tr><td>Tālākizglītība</td><td>13</td></tr> <tr><td>Slimnīca</td><td>12</td></tr> <tr><td>Bibliotēka</td><td>12</td></tr> <tr><td>Birojs (galvenokārt nodalītā tipa)</td><td>13</td></tr> <tr><td>Birojs (galvenokārt atvērtais plānojums)</td><td>11</td></tr> <tr><td>Policijas iecirknis</td><td>14</td></tr> <tr><td>Pasta nodaļa</td><td>14</td></tr> <tr><td>Cietums</td><td>9</td></tr> <tr><td>Sabiedriska zāle</td><td>9</td></tr> <tr><td>Dzīvojamās telpas</td><td>11</td></tr> <tr><td>Dzīvojamās telpas (tikai kopējās)</td><td>6</td></tr> </tbody> </table>	Ēkas tips	Apgaismojuma īpatnējā jauda, (W/m²)	Autostāvvietas	2,5	Tiesa	14	Izstāžu zāle, muzejs	9	Ugunsdzēsēju depo	12	Tālākizglītība	13	Slimnīca	12	Bibliotēka	12	Birojs (galvenokārt nodalītā tipa)	13	Birojs (galvenokārt atvērtais plānojums)	11	Policijas iecirknis	14	Pasta nodaļa	14	Cietums	9	Sabiedriska zāle	9	Dzīvojamās telpas	11	Dzīvojamās telpas (tikai kopējās)	6
Ēkas tips	Apgaismojuma īpatnējā jauda, (W/m²)																																
Autostāvvietas	2,5																																
Tiesa	14																																
Izstāžu zāle, muzejs	9																																
Ugunsdzēsēju depo	12																																
Tālākizglītība	13																																
Slimnīca	12																																
Bibliotēka	12																																
Birojs (galvenokārt nodalītā tipa)	13																																
Birojs (galvenokārt atvērtais plānojums)	11																																
Policijas iecirknis	14																																
Pasta nodaļa	14																																
Cietums	9																																
Sabiedriska zāle	9																																
Dzīvojamās telpas	11																																
Dzīvojamās telpas (tikai kopējās)	6																																

Skola	8
Sporta centrs	9
Pašvaldības ēka	13

2. APGAISMOJUMA NORMALIZĒTĀ ĪPATNĒJĀ JAUDA

Ja apgaismojumu uzstāda individuālā vietā vai ēkas daļā, apgaismojuma maksimālā patērētā jauda šajā vietā, dalot ar kopējo platību un ar tās apgaismotību, kas izteikta 100 luksu vienībās, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības.

Telpas veids	Apgaismojuma normalizētā īpatnējā jauda (W/m ² /100 lx)
Guļamistabas	7,5
Ēdnīcas	3,5
Autostāvvietas	2,2
Kustības telpas, tostarp lifti, kāpņu telpas	3,2
Konferenču telpas	2,8
Sporta zāles	2,8
Vestibili	2,8
Slimnīcu palātas un procedūru telpas	4
Virtuves (mājsaimniecību)	5
Virtuves (restorānu)	2,8
Laboratorijas	2,8
Bibliotēkas	3,2
Atpūtas telpas — lielas	6
Atpūtas telpas — mazas	7,5
Biroji (atvērtais plānojums)	2,3
Biroji (nodalītā tipa)	3
Rūpnīcu telpas	3,2
Pasta telpas/vadības pultis	3,2
Cietumu kameras	4
Reģistrācijas vieta (piem. slimnīcā/viesnīcā)	4
Tualetes, vannas istabas	5
Mazumtirdzniecības telpas	3,5
Mācību telpas	2,3
Noliktavas	3,2
Uzgaardāmās telpas	3,2

3. APGAISMES VADĪBAS IERĪČU PROJEKTĒŠANA UN UZSTĀDĪŠANA

3.1. Reti apmeklētās telpās apgaismojums jākontrolē ar kustību sensoru, kas izslēdz apgaismojumu pēc tam, kad telpa ir tukša, ja vien nav apdraudēta drošība vai drošums.

3.2. Apgaismojums telpās, kas nav aizņemtas naktīs vai nedēļas nogalēs un kur var nejauši atstāt apgaismojumu, jāaprīko ar laika relejiem vai kustību sensoru, lai apgaismojums izslēgtos pēc tam, kad telpa ir tukša naktīs vai nedēļas nogalēs.

3.3. Apgaismojuma vadībai telpās ar sānu logiem jābūt sadalītai tā, lai apgaismojuma rindas, kas ir paralēli tuvāk logam, varētu izslēgt atsevišķi.

3.4. Apgaismojumam birojos, konferenču telpās, skolu klašu telpās un laboratorijās jābūt ierīkoti pieejamiem slēdžiem, ko var izmantot telpu iemītnieki un kas atrodas ērtās vietās.

Piedāvājuma izvērtēšana	<p>1. APGAISMOJUMS AR REGULĒJAMU APGAISMES INTENSITĀTI</p> <p>Papildu punktus par telpām, kurās būtu ieteicama gaismas intensitātes regulēšana (neskaitot birojus, konferenču telpas, klašu telpas un laboratorijas, kurās apgaismojuma intensitātes</p>
-------------------------	--

nas kritēriji	<p>regulēšana ir nepieciešama), piešķir atbilstīgi kopējai regulējamā apgaismojuma jaudas procentuālajai attiecībai šādās telpās, kurās iespējams regulēt apgaismojuma intensitāti. Lai to varētu uzskatīt par apgaismojumu ar regulējamu apgaismes intensitāti, apgaismojumam jābūt regulējamam automātiski, lai apgaismes ierīču ekspluatācijas sākumā, kad lampas un apgaismes ierīces ir tīras un spožas, apgaismojumam var regulēt intensitāti tā, lai nodrošinātu nepieciešamo vienmērīgu un nežilbinošu apgaismojumu. Ja telpā ir pieejama dienasgaisma, jāierīko automātiskās vadības ierīces, kas reaģē uz dienasgaismu.</p> <p>2. APGAISMOJUMS, KAS NEMIRGO</p> <p>Papildus punktus piešķir, ja apgaismojumam ir veikti apgaismojuma mirgošanas (flickering) testi, kas apliecina lampas nemirgošanu tās darbības laikā.</p> <p>3. APGAISMOJUMA ĪPATNĒJĀ UN NORMALIZĒTĀ ĪPATNĒJĀ JAUDA</p> <p>Papildu punktus piešķir, ja īpatnējā jauda ir mazāka par 90 procenti no tām vērtībām, kas norādītas iepriekš tabulā 1. punkta prasībā vai ja normalizētā īpatnējā jauda ir mazāka par 90 procenti no tām vērtībām, kas norādītas iepriekš tabulā 2.punkta prasībā.</p>
---------------	--

3.1.4.4. ZPI prasības un kritēriji iekštelpu apgaismojuma uzstādīšanai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Jaunu apgaismojuma sistēmu resursus taupoša un energoefektīva uzstādīšana vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācija
Atlases kritēriji	Ja piegādātājs uzstādīs jaunu vai renovētu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka uzstādīšanu veiks darbinieki ar pieredzi līdzīgu pakalpojumu vai piegāžu nodrošināšanā iepriekšējo 5 gadu laikā un/vai ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju elektrotehnikā un inženiertīklu jomā vai dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma jomā.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. NEPIECIEŠAMIE NORĀDĪJUMI</p> <p>Piegādātājs attiecībā uz jaunām vai renovētām apgaismojuma sistēmām iesniedz šādus norādījumus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. apgaismes iekārtu montāžas/uzstādīšanas instrukcijas norādījumus aizliegts izjaukt bez saskaņošanas ar ražotāju vai pieaicinot apmācītu/kvalificētu speciālistu; 1.2. norādījumus lampu nomainīšanai un norādījumus, kuras lampas var izmantot apgaismes iekārtās, nepalielinot norādīto īpatnējo jaudu, tikai gadījumos, kad lampas nomaina ir piemērota nekvalificētai personai, vai arī norādes par kvalificētas/apmācītas personas iesaisti pretējā gadījumā; 1.3. norādījumus, kā lietot un uzturēt apgaismes vadības ierīces, ar norādījumu, ka bez ražotāja atļaujas aizliegts atvērt korpusu; 1.4. norādījumus kustības sensoriem, kā regulēt to jutību un laika aizturi, un ieteikumus, kā to labāk darīt, lai nodrošinātu vizuālās vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas; 1.5. norādījumus vadības ierīcēm, kas reaģē uz dienasgaismu, kā tās atkārtoti kalibrēt un regulēt, piemēram, ņemot vērā izmaiņas telpas izkārtojumā;

	<p>1.6. norādījumus laika relejiem, kā regulēt izslēgšanas laiku, un ieteikumus, kā to labāk darīt, lai nodrošinātu iemītņieku vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas.</p> <p>2. VIDES AIZSARDZĪBAS PASĀKUMI</p> <p>Piegādātājs veic atbilstošus apkārtējās vides aizsardzības pasākumus, lai samazinātu un reģenerētu atkritumus, kas radušies jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas uzstādīšanas laikā. Visas izlietotās lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces jāsašķiro un jānosūta reģenerēšanai saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 8.jūlija noteikumiem Nr.388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība".</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. Piegādātājs nodrošina, lai jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas un vadības iekārtas darbojas pareizi un neizmanto vairāk enerģijas, nekā tas ir nepieciešams.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kustības sensoru jutību un laika aizturi iestata noteiktā līmenī, kas atbilst iemītņieku vajadzībām un nevajadzīgi nepatērē enerģiju; 1.2. Pārbauda, vai kustības sensori darbojas pareizi un ir pietiekami jutīgi, lai uztvertu iemītņieku parastu kustību; 1.3. Vadības ierīces, kas reaģē uz dienasgaismu, kalibrē tā, lai tās izslēdz apgaismojumu, kad dienasgaisma ir pietiekama; 1.4. Apgaismojuma intensitātes regulatoru kalibrē tā, lai tas uzturētu telpā nepieciešamā apgaismojuma dienasgaismas un elektriskās gaismas kombinētu līmeni; 1.5. Laika relejiem iestata atbilstošus izslēgšanās laikus, lai nodrošinātu iemītņieku vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas; <p>2. Ja pēc telpas lietošanas uzsākšanas apgaismes vadības ierīces šķietami neatbilst iepriekšminētajām prasībām, Piegādātājs noregulē un/vai atkārtoti kalibrē vadības ierīces, lai tās atbilstu.</p> <p>3. Piegādātājs nodrošina, lai apgaismojuma aprīkojums (tostarp lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces) tiktu uzstādīts tieši tā, kā norādīts sākotnējā projektā.</p>

3.1.5. IELU APGAISMOJUMS UN SATIKSMES SIGNĀLI

Sākotnēji tika apkopoti VARAM organizētās 2019. gada 1. pusgada tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, galvenokārt no VAS "Latvijas Valsts ceļi" (LVC) iesniegtie komentāri un veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas vadlīnijām ielu apgaismojuma un satiksmes zīmju iepirkumiem, kā arī veikta ielu apgaismojuma iepirkumos startējošo uzņēmumu un ekspertu viedokļu apzināšana. Viedokli iesniedza Rīgas pašvaldības aģentūras "Rīgas gaisma" Tehniskais direktors Edmunds Krēsle, SIA "Lucidus" un atkārtoti arī VAS "Latvijas Valsts ceļi" pārstāvis.

Projekta laikā tika uzrunāti 10 uzņēmumi, no kuriem SIA "Lucidus" iesniedza komentārus attiecībā uz satiksmes signāliem. Pārējie uzņēmumu pārstāvji informēja, ka informācija tika nodota atbildīgajām personām, bet viņiem nav informācijas, cik tālu priekšlikumu izstrāde ir pavisamiesiesies, un iespējams, ja nav saņemta atbilde norādītajā termiņā, tad uzņēmumam šis jautājums nav aktuāls. Uzņēmums, kas galvenokārt nodarbojas ar montāžu ieteica vaicāt specifiski par kritērijiem lielākajiem tirgotājiem, kā Onninen, Lucidus, EK sistēmas, kas var atbildēt par tirgū piedāvāto un pieejamo gaismekļu atbilstību tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām.

Apzinot visu iesaistīto pušu viedokli, eksperti bija vienprātīgi, ka esošie kritēriji ir novecojuši, un ir jādzēš visas prasības, kas attiecas uz un ir saistītas ar nātrija augstspiediena lampām, un metālu halogenīdu lampām, jo šādi gaismekļi nav videi draudzīgi un jau šobrīd galvenokārt tiek izmantotas un iepirktas apgaismojuma sistēmas, kurām kā gaismas avots kalpo gaismas diodes (LED (angļu: Light-emitting diode)).

Tā kā līdzšinējie ielu apgaismojuma kritēriji neatteicās uz LED gaismekļiem, tad jauno kritēriju izstrādei par pamatu tiek ņemtas Eiropas Komisijas izstrādātie "ES zaļā publiskā iepirkuma kritēriji ceļu apgaisme un luksoforiem"¹²⁹, kurus izvērtējuši un apstiprinājuši iesaistītie nozares eksperti.

Tika ņemts vērā arī LVC ieteikums precizēt noteikumos izmantoto terminoloģiju, pēc iespējas saskaņojot to ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos lietoto terminoloģiju. Piemēram, saskaņā ar likumu "Par autoceļiem"(1. panta 4., 5. p.) , iela ir transportlīdzekļu satiksmei paredzēta inženierbūve pilsētas teritorijā; autoceļiem ārpus pilsētas robežām apdzīvotās vietās var piešķirt nosaukumu "iela", bet tas nemaina autoceļa piederību un tiesisko statusu. Pēc LVC ieskatiem, Noteikumu nr. 353 prasības būtu izmantojams arī teritorijās, kas LR normatīvo aktu izpratnē nav iela, bet publiskā lietojumā esošs ceļš.

Attiecībā uz ielu apgaismojuma projektēšanas un uzstādīšanas prasībām un kritērijiem, nozares pārstāvjiem iebildumu nebija, tādēļ šajos kritērijos izmaiņas netiek rosinātas, kā arī, tie jau paredz un ietver galvenās pamatprasības, kas tiek rekomendētas arī ES vadlīnijās ceļu apgaisme.

2019. gada 15. oktobrī tika organizēts seminārs "Zaļā publiskā iepirkuma piemērošana ceļu būvē, ielu apgaismojumā un sporta un atpūtas infrastruktūrā", kura laikā bija atsevišķa diskusija par ielu apgaismojuma un satiksmes signāliem.

Diskusijas apkopojuma galvenie punkti:

- Lielākā daļa grupas dalībnieku atzina, ka neizmanto vecās tehnoloģijas, bet ievieš LED apgaismojumu, kas balstās uz ZPI kritērijiem. Industrijai ir nepieciešamas vadlīnijas, ko varētu ņemt vērā ielu apgaismojuma nodrošināšanā. Taču vajadzīgas arī norādes, kā šīs vadlīnijas pārbaudīt praksē. Pēc šīs grupas domām, būtu jānosaka obligātā pārbaude, kas konkrēti ir izdarīts, kas atbilst patiesībai un izvirzītajām prasībām. Lielākā daļa atbalsta ideju, ka nav jāaprobežojas tikai ar rekomendējošām vadlīnijām, bet, domājot par turpmākajiem 3–5 gadiem, būtu jāveido plāns vadības sistēmām, kas papildus palīdz gan iekonomēt, gan dzīvot „zaļi” un apgaismojumu izmantot, izvēloties mūsdienu tehnoloģijas, tādējādi padarot vieglāku dzīvi iedzīvotājiem un palīdzot pašvaldību darbiniekiem viņu darbā.
- Lielākā daļa grupas pārstāvju atzīst, ka konkrētajā jomā nepieciešami eksperti, vajadzīga neatkarīga institūcija, kas piedāvā sadarbību ar konkrētiem ekspertiem, kuri būtu pieejami arī tām

¹²⁹ Eiropas Komisija, "ES zaļā publiskā iepirkuma kritēriji ceļu apgaisme un luksoforiem" (10.12.2018.), pieejams <https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/traffic/LV.pdf>

mazajām pašvaldībām, kas nevar algot darbinieku. Iecavā no 2019. gada ir uzsākusi darbību šāda institūcija.

- Semināra dalībnieki arī jautāja, vai ir vajadzīga speciālas prasmes elektriķim, kurš uzstāda LED apgaismojumu? Vai pretendentam nepieciešama arī uzstādīšanas pieredze? Industrijas eksperts norādīja, ka ir nepieciešama prakse un pieredze. Nav iespējams, ka ražošanā visas preces ir kvalitatīvas. Gadās, ka tiek saražoti arī brāķi. Tika saražoti vairāk nekā 50 000 gaismekļu, un no tiem brāķa koeficients bija 0,3%. No šiem 0,3 %, 60 % uzstāda nepareizi, ļoti bieži arī vadi tiek savienoti nepareizi. Rekomendējošais ieteikums nosaka, ka cilvēkam, kurš uzstāda gaismekļus, ir jābūt izpratnei.

Pēc semināra visiem dalībniekiem tika izsūtīti ZPI piedāvātās izmaiņas kritērijos, kur eksperti norādīja, ka ne visi ES kritēriji atbilst Latvijas un esošajai tirgus situācijai. Papildus tā kā ielu apgaismojums ir obligātā grupa, tad no tehniskās specifikācijas punktiem obligātie kritēriji būtu GAISMEKĻU EFEKTIVITĀTE, DIMMĒŠANAS IESPĒJAS, JAUDAS KOEFICIENTS, RAŽOJUMU EKSPLUATĀCIJAS LAIKS, REZERVES DAĻAS UN GARANTĪJA, Gaismekļa aizsardzības klase. Taču kritēriji, kas piedāvāti EK vadlīnijās, kā minimālā izgaismojuma veiktspēja, mērierīces, augšupvērstās gaismas plūsmas rādītājs un nevajadzīga gaisma, kā arī ekoloģiskais gaismas piesārņojums un zvaigžņu redzamība, vadības mehānisma atteiķu biežums nav piemērojamas kā obligātās prasības. Tāpat arī kairinājumu nosaka jau citi standarti (LVS EN13201) un parasti apgaismojuma temperatūras izmantošanu nosaka jau projektēšanas laikā, tādējādi nav nepieciešams to pieprasīt ar ZPI prasībām.

Kopumā kritēriji ir pārskatīti 2 diskusiju grupās, integrējot un pārskatot Eiropas Komisijas vadlīnijas, koriģējot tās, lai iepirkumu varētu ieviest obligāti, kā tas ir noteikts Latvijas likumdošanā. Kritēriji ir sagatavoti MK noteikumu izmaiņām.

3.1.5.1. ZPI prasības un kritēriji ielu apgaismojumam un satiksmes signāliem

Ielu apgaismojums ir stacionāras apgaismes ierīces, kas diennakts tumšajās stundās paredzētas labas redzamības nodrošināšanai sabiedriskā transporta zonās, lai veicinātu satiksmes drošību, transporta plūsmu un sabiedrības drošību. Tas ietver gājēju ceļu un veloceliņu funkcionālo apgaismojumu, kā arī ielas un apdzīvotu vietu publiskā lietojumā esošu ceļu braucamās daļas apgaismojumu. Uz ielu apgaismojumu nav attiecināms tuneļu apgaismojums, privāto autostāvvietu apgaismojums, komerciālo vai rūpniecisko āra apgaismojums, sporta laukumu apgaismojums vai dekoratīvās apgaismes iekārta.

Satiksmes signāli ir sarkanas, dzeltenas un zaļas signālgaismas, kas ietvertas apaļos 200 mm un 300 mm korpusos un kas paredzētas ceļu satiksmei (neattiecas uz pārvietojamām signālgaismām).

Prasības un kritēriji saistīti ar ielu apgaismojuma un satiksmes signālu darbību, bet nav attiecināmi uz stabiem, būvniecības stiprinājumiem vai cita veida balstiem un izmantojamām nostiprināšanas ierīcēm.

3.1.5.2. ZPI prasības un kritēriji ielu apgaismojuma aprīkojumam

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma priekšmets līguma	Augstas efektivitātes apgaismojuma aprīkojums (lampas, droseles, apgaismes ierīces)

<p>Tehniskās specifikācijas</p>	<p>1. GAISMEKĻU EFEKTIVITĀTE</p> <p>Pretendents nodrošina apgaismojuma sistēmas, kurām kā gaismas avots kalpo gaismas diodes.</p> <p>Uzstādāmo apgaismes ierīču gaismekļu efektivitāte ir augstāka par 137 lm/W.</p> <p><i>Piemēro, ja pašreizējā apgaismes ierīcē gaismas avotus vai gaismekļus aizstās un netiks veikta pārveidošana.</i></p> <p>2. DIMMĒŠANAS IESPĒJAS</p> <p>Pretendenta piedāvājumiem gaismekļiem ir jābūt saderīgiem ar aptumšošanas funkciju.</p> <p>3. JAUDAS KOEFICIENTS</p> <p>Uzstādāmā LED gaismekļa jaudas koeficients ir $\geq 0,92$.</p> <p>4. RAŽOJUMU EKSPLUATĀCIJAS LAIKS, REZERVES DAĻAS UN GARANTĪJA</p> <p>Jebkuriem gaismas avotiem, kuru pamatā ir gaismas diodes, kalpošanas laiks ir vismaz 100 000h (L90B10) pie 25°C.</p> <p>Uz LED moduļu remontu vai attiecīgu rezerves daļu nodrošināšanu, kuriem rodas pēkšņa darbības kļūme, attiecas garantija, kura ilgst piecus gadus no uzstādīšanas datuma.</p> <p>Rezerves daļām jābūt tādām pašām kā oriģinālajām daļām, taču, ja tas nav iespējams, drīkst izmantot līdzvērtīgas rezerves daļas, kas veic tādu pašu funkciju tādā pašā vai augstākā veiktspējas līmenī.</p> <p>5. GAISMEKĻA AIZSARDZĪBAS KLASE</p> <p>Gaismekļiem uz M un C klases ceļiem jābūt aprīkoti ar optisko sistēmu, kuras gaismekļa aizsardzības klase ir vismaz IP65. P klases ceļu gaismekļu aizsardzības klase ir IP55 vai augstāka atkarībā no vietējiem apstākļiem.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1.UZLABOTA GAISMEKĻU KVALITĀTEPunktu skaitu līdz X piešķir pretendentiem, kas spēj nodrošināt gaismas avotus vai gaismekļus, kuri pārsniedz tehniskajā specifikācijā noteikto obligāto gaismekļu efektivitāti.</p>

3.1.5.3. ZPI prasības un kritēriji ielu apgaismojuma projektam

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Resursus taupošs un energoefektīvs projekts jaunām apgaismojuma sistēmām vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācijai
Atlases kritēriji	Ja piegādātājs izstrādās jaunu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka ielu apgaismojuma projektu izstrādās darbinieki ar pieredzi līdzīgu projektu izstrādē iepriekšējo trīs gadu laikā un/vai ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju gaismas tehnikā vai dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma projektēšanas jomā.

Tehniskās specifikācijas	<p>1. MAKSIMĀLAIS ENERGOEFEKTIVITĀTES RĀDĪTĀJS</p> <p>1.1. Ja satiksmes maršrutam (ME vai MEW klase standartā LVS CEN/TR 13201-1:2015 "Ceļu apgaisme. 1. daļa: Vadlīnijas apgaismes klases izvēlei") paredzēts izstrādāt jaunu apgaismojuma sistēmu, maksimālais energoefektivitātes rādītājs, ko iegūst, ja sistēmas vidējo jaudu izdala ar nepieciešamo ceļa virsmas spilgtumu un apgaismojamo laukumu, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības.</p> <table border="1" data-bbox="528 524 1385 781"> <tr> <th>Lampas jauda, (<i>W</i>)</th> <th>Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/cd/m² · m²</i>)</th> </tr> <tr> <td>$W \leq 55$</td> <td>0,974</td> </tr> <tr> <td>$55 < W \leq 155$</td> <td>0,824</td> </tr> <tr> <td>$155 < W$</td> <td>0,674</td> </tr> </table> <p>1.2. Ja jaunu apgaismojuma sistēmu paredzēts izstrādāt pretrunīgai zonai, piemēram, ceļu krustojumam, iepirkšanās ielai vai dzīvojamās zonas ielai, kājceļam vai veloceļam (CE vai S klase standartā LVS CEN/TR 13201-1:2015 "Ceļu apgaisme. 1. daļa: Vadlīnijas apgaismes klases izvēlei maksimālais energoefektivitātes rādītājs, ko iegūst, ja sistēmas vidējo jaudu izdala ar nepieciešamo horizontālo apgaismojumu un nepieciešamo laukumu, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības.</p> <table border="1" data-bbox="528 1102 1385 1305"> <thead> <tr> <th>Nepieciešamā apgaismojuma, (<i>luksi</i>)</th> <th>Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/lx · m²</i>)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>$E \leq 15$ luksu</td> <td>0,054</td> </tr> <tr> <td>$E > 15$ luksu</td> <td>0,044</td> </tr> </tbody> </table>	Lampas jauda, (<i>W</i>)	Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/cd/m² · m²</i>)	$W \leq 55$	0,974	$55 < W \leq 155$	0,824	$155 < W$	0,674	Nepieciešamā apgaismojuma, (<i>luksi</i>)	Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/lx · m²</i>)	$E \leq 15$ luksu	0,054	$E > 15$ luksu	0,044
Lampas jauda, (<i>W</i>)	Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/cd/m² · m²</i>)														
$W \leq 55$	0,974														
$55 < W \leq 155$	0,824														
$155 < W$	0,674														
Nepieciešamā apgaismojuma, (<i>luksi</i>)	Maksimālais energoefektivitātes rādītājs, (<i>W/lx · m²</i>)														
$E \leq 15$ luksu	0,054														
$E > 15$ luksu	0,044														
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	<p>1. Ja paredzēts izstrādāt jaunu apgaismojuma sistēmu, papildu punktus piešķir, ja energoefektivitātes rādītāji ir mazāki par 90 procenti no tiem, kas sniegti iepriekš atbilstošajās tabulās 1.1. un 1.2. punktā norādītajās prasībās.</p> <p>2. Ja gaismas intensitātes regulēšana ir nepieciešama un/vai ieteicama, papildu punktus piešķir atbilstīgi gaismas intensitātes regulēšanas procentuālajai attiecībai pret lampas jaudu.</p> <p>Piezīme. Droseļu ar apgaismojuma regulatoru izmantošana ir atkarīga no atrašanās vietas un citiem aspektiem, piemēram, apkārtējās gaismas līmeņa.</p>														

3.1.5.4. ZPI prasības un kritēriji ielu apgaismojuma uzstādīšanai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un pamatkritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Jaunu apgaismojuma sistēmu resursus taupoša un energoefektīva uzstādīšana vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācija
Atlases kritēriji	Ja piegādātājs uzstādīs jaunu vai renovētu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka uzstādīšanu veiks darbinieki ar pieredzi

	<p>līdzīgu pakalpojumu vai piegāžu nodrošināšanā un/vai ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju elektrotehnikā un inženiertīklu jomā, vai dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma jomā.</p>
Tehniskās specifikācijas	<p>1. NEPIECIEŠAMIE NORĀDĪJUMI</p> <p>Piegādātājs jaunu vai renovētu apgaismojuma sistēmu uzstādīšanai iesniedz šādus norādījumus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. apgaismes iekārtu izjaukšanas norādījumus; 1.2. norādījumus lampu nomainīšanai un norādījumus, kuras lampas var izmantot apgaismes iekārtās, nesamazinot norādīto energoefektivitāti; 1.3. norādījumus, kā lietot un uzturēt apgaismes vadības ierīces; 1.4. norādījumus vadības ierīcēm, kas reaģē uz dienasgaismu, kā tās atkārtoti kalibrēt un regulēt; <p>2. norādījumus laika relejiem, kā regulēt izslēgšanas laiku, un ieteikumus, kā to labāk darīt, lai nodrošinātu vizuālās vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas.</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>1. Piegādātājs nodrošina, lai jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas un vadības iekārtas darbojas pareizi un neizmanto vairāk enerģijas, nekā tas ir nepieciešams.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Vadības ierīces, kas reaģē uz dienas gaismu, jākalibrē tā, lai tās izslēdz apgaismojumu, kad dienasgaisma ir pietiekama. 1.2. Laika relejiem iestata atbilstošus izslēgšanās laikus, lai nodrošinātu vizuālās vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas. <p>Ja pēc sistēmas nodošanas ekspluatācijā apgaismes vadības ierīces šķietami neatbilst iepriekšminētajām prasībām, piegādātājs noregulē un/vai atkārtoti kalibrē vadības ierīces, lai tās atbilstu.</p> <p>2. Piegādātājs nodrošina, lai apgaismojuma aprīkojums (tostarp lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces) tiktu uzstādīts tieši tā, kā norādīts sākotnējā projektā.</p> <p>3. Piegādātājs veic atbilstošus apkārtējās vides aizsardzības pasākumus, lai samazinātu un reģenerētu atkritumus, kas radušies jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas uzstādīšanas laikā. Visas izlietotās lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces jāsašķiro un jānosūta reģenerēšanai saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 8.jūlija noteikumiem Nr.388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība".</p>

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības																				
Iepirkuma līguma priekšmets	Energoefektīvu satiksmes signālu iegāde																				
Tehniskās specifikācijas	<p>1. PATĒRĒTĀ JAUDA</p> <p>Ja pasūtītājs uzstāda jaunus vai modernizē tehnoloģiski novecojušus satiksmes signālus, signālu moduļu patērētā jauda nepārsniedz zemāk norādītās vērtības.</p> <table border="1" data-bbox="528 607 1385 1061"> <thead> <tr> <th data-bbox="528 607 874 680">Moduļa tips</th> <th data-bbox="874 607 1385 680">Ekspluatācijas jauda, (25 °C temperatūrā)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="528 680 874 730">300 mm sarkans aplis</td> <td data-bbox="874 680 1385 730">10</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 730 874 770">200 mm sarkans aplis</td> <td data-bbox="874 730 1385 770">8</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 770 874 808">300 mm sarkana bulta</td> <td data-bbox="874 770 1385 808">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 808 874 846">300 mm dzeltens aplis</td> <td data-bbox="874 808 1385 846">10</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 846 874 884">200 mm dzeltens aplis</td> <td data-bbox="874 846 1385 884">8</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 884 874 922">300 mm dzeltena bulta</td> <td data-bbox="874 884 1385 922">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 922 874 960">300 mm zaļš aplis</td> <td data-bbox="874 922 1385 960">12</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 960 874 999">200 mm zaļš aplis</td> <td data-bbox="874 960 1385 999">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="528 999 874 1037">300 mm zaļa bulta</td> <td data-bbox="874 999 1385 1037">9</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabulā iepriekš norādītās jaudas prasības attiecas uz atsevišķu moduļu, nevis visu luksoforu. Šīs vērtības ietver lampas padeves ķēdes enerģijas patēriņu.</p> <p>2. KALPOŠANAS LAIKS UN REZERVES DAĻAS</p> <p>LED gaismas avotu aprēķinātais kalpošanas laiks 25 °C temperatūrā:</p> <ul style="list-style-type: none"> · L96 — 6000 stundu; · L70 — 50 000 stundu (prognozēts); · L0C0 — 3000 stundu vai C10 — 6000 stundu; · C50 — 50 000 stundu (prognozēts). <p>Uz tādu LED moduļu remontu vai attiecīgu rezerves daļu nodrošināšanu, kuriem rodas pēkšņa darbības kļūme, attiecas garantija, kura ilgst piecus gadus no uzstādīšanas datuma. Rezerves daļām jābūt tādām pašām kā oriģinālajām daļām, taču, ja tas nav iespējams, drīkst izmantot ekvivalentas rezerves daļas, kas veic tādu pašu funkciju tādā pašā vai augstākā veiktspējas līmenī.</p> <p>3. APRITES CIKLA IZMAKSAS</p> <p>Aprites cikla izmaksas aprēķinām (ja tas tiek noteikts kā piedāvājuma izvēles kritērijs), pretendents jāiesniedz šāda informācija, pamatojoties uz iepirkuma veicēja noteiktajām specifikācijām:</p> <ul style="list-style-type: none"> · laikposms, kurā spuldzēm piemēro garantiju pēkšņas darbības kļūmes gadījumos; · aprēķinātais lampas ekspluatācijas laiks (t. i., laiks, kad lampas gaismas plūsma, kā paredzēts, samazināsies līdz 70 % no sākotnējās gaismas plūsmas); 	Moduļa tips	Ekspluatācijas jauda, (25 °C temperatūrā)	300 mm sarkans aplis	10	200 mm sarkans aplis	8	300 mm sarkana bulta	9	300 mm dzeltens aplis	10	200 mm dzeltens aplis	8	300 mm dzeltena bulta	9	300 mm zaļš aplis	12	200 mm zaļš aplis	9	300 mm zaļa bulta	9
Moduļa tips	Ekspluatācijas jauda, (25 °C temperatūrā)																				
300 mm sarkans aplis	10																				
200 mm sarkans aplis	8																				
300 mm sarkana bulta	9																				
300 mm dzeltens aplis	10																				
200 mm dzeltens aplis	8																				
300 mm dzeltena bulta	9																				
300 mm zaļš aplis	12																				
200 mm zaļš aplis	9																				
300 mm zaļa bulta	9																				

	<ul style="list-style-type: none"> · lampu iegādes izmaksas (sākumā un attiecībā uz jebkādu nepieciešamu nomaiņu noteiktajā laikposmā); · jebkādu palīgierīču iegādes izmaksas; · jebkādu stabu, pamatu un jaunu elektrisko savienojumu iegādes izmaksas; · uzstādīšanas izmaksas (darba stundas reizina ar darba izmaksu likmēm un pieskaita jebkādas izmaksas par pacelšanas ierīcēm utt.).
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>1. APRITES CIKLA IZMAKSAS (ja tiek noteikta 3. TS prasība)</p> <p>Maksimāli X punktus piešķir pretendents, kura piedāvājumā norādītas zemākās aprites cikla izmaksas. Citiem pretendentiem punktus piešķir proporcionāli to norādītajām aprites cikla izmaksām salīdzinājumā ar zemākajām izmaksām, izmantojot šādu formulu:</p> $\frac{\text{zemākās AC izmaksas}}{\text{attiecīgā piedāvājuma AC izmaksas}} \times \text{Maksimālais punktu skaits}$

3.2. REKOMENDĒJOŠIE IEPIRKUMI

3.2.1. BŪVDARBI

Darbs pie būvdarbu ZPI kritēriju izmaiņām notika vairākās daļās: sākotnēji tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, tika salīdzināts esošais iepirkums ar ES vadlīnijām, tāpat arī tika veikta būvniecības uzņēmumu uzrunāšana. Projekta laikā tika salīdzināti esošie MK. 353 noteikumi ar ES vadlīnijām ceļu būvē, un secināts, ka esošās Latvijas vadlīnijas ir pilnībā pārņemtas no Eiropas Komisijas vadlīnijām, un atšķirības ir nebūtiskas. Tika veikta padziļināta intervija ar Latvijas Arhitektu savienības Sertificēšanas centra vadītāju, kura norādīja, ka esošie kritēriji pat pieredzējušiem nozares profesionāļiem nav viegli uztverami un saprotami, vēl jo vairāk iepircējiem, tāpat arī dažas no prasībām konceptuāli nav piemērojamas Latvijas tirgū.

Kopumā pēc iepirkumu statistikas tika konstatēts, lai gan kopumā ZPI tiek izmantots būvniecībā, puse no iepirkumiem attiecas uz iekštelpu apgaismojumu, kuru prasību piemērošana ir obligāta, tādējādi tikai piektdaļa no iepirkumiem reāli izvērtē būvniecības ZPI kritēriju piemērošanu. Taču tajā pašā laikā iepircējiem ir liela interese par iespējām izmantot ilgtspējīgākus un videi draudzīgākus kritērijus būvniecības laikā.

Sadarbībā ar Latvijas Arhitektu savienību tika veikta ZPI kritēriju pārstrukturizācija, kas tika prezentēta 2019. gada 2. pusgada seminārā. Kritēriji tika pārstrukturizēti pēc piedāvātā skatījuma, un rediģēti sadarbībā ar Līgu Avenu, Mag.iur., Mag.oec., PhD cand. jurists, publisko iepirkumu ekspertu.

Tā kā uz semināru par Zaļā iepirkuma piemērošana būvniecības un iekštelpu apgaismojuma iepirkumiem bija pieteikušies gandrīz 190 dalībnieki, tad semināra laikā nebija individuālas diskusijas, bet gan kopējā panelīdiskusija ar semināra prezentētājiem. Kopumā seminārā uzstājās 9 prezentētāji, kas dalījās ar dažādiem skatījumiem par būvniecības jomu un iespēju to veidot ilgtspējīgāku un videi draudzīgāku. Semināra ierakstu iespējams noskatīties VARAM mājaslapā.

Papildus 6. decembrī tika organizēta diskusija, lai pārskatītu ZPI kritērijus, kuras laikā Būvniecības padome norādīja, ka ir saņēmusi labas atsauksmes no industrijas par vērtīgu semināru, kas sniedzis pārskatu par dažādiem būvniecības aspektiem un to skatījumu ilgtermiņā. Diskusiju laikā tika veiktas nelielas korekcijas iepirkuma dokumentācijā, pārskatīta dokumenta aktualitāte un pārdomāts, vai būvdarbu kritērijus varētu paplašināt uz publisku būvi/ēku.

Diskusiju laikā tika norādīti 2 galvenie punkti: pirmkārt, iespēju robežās dot piemērus, ar kādiem dokumentiem/dokumentu veidiem var prasīt pierādīt pieredzi projektētājiem. Otrkārt, paaugstinātas energoefektivitātes ēka – definēt, kā izprast konkrēto terminu attiecībā uz konkrēto iepirkuma priekšmetu, t.i., kas būtu mērāmā vienība. Diskusijas dalībnieki bija vienprātis, ka mērakla būtu rādītāji, kas ir "virs normas", kas noteikta likumā kā minimālā, noteiktā apmērā %.

Būvniecības ZPI iepirkuma prasības ir ievērojami izmainītas, lai atbilstu būvniecības etapiem, īpaši atdalot projektēšanas sagatavošanu un projektēšanu, tādējādi izņemot arī citus punktus, kas vairs neattiecas uz būvniecības posmu. Tāpat tika veikta terminoloģiju precizēšana.

Esošajos MK noteikuma piedāvājumā kā G punkts ir arī ZPI prasības un kritēriji, kas paredzēti apvienoto projektēšanas un būvēšanas iepirkumiem, kas kopumā ir iepriekšējo prasību atkārtotāšanās tikai saliktas kopā, taču tā kā interese par apvienotajiem iepirkumiem pieaug, tad esošajā redakcijā tiek pievienotas šīs prasības.

3.2.1.1. Iepirkumu statistika

Pētījuma gaitā tika lūgti IUB apkopjošie dati par ZPI izmantošanu rekomendētajās kategorijās, kur tika norādīta sekojoša kopējā iepirkumu statistika būvniecībā. Pēc IUB apkopotās informācijas iepirkuma galvenais CPV kods ir Būvdarbi (biroju ēkas). Iepirkuma galvenais CPV kods ir no 45213150-9 (Biroju ēkas celtniecības

darbi) grupas.¹³⁰ Ja skatās tikai norādīto kategoriju, tad divu gadu periodā tika veikts viens iepirkums, un tajā netika piemērots ZPI.

Apskatītais laika periods	Iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā		Zaļie iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā	
	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN
01.06.2017.- 01.06.2018.	1	283 796	0	0
% no kopējā skaita			0%	0%
01.06.2018.- 01.06.2019.	0	0	0	0
% no kopējā skaita			0%	0%

Lai izpētītu ZPI piemērošanu būvniecības nozarē, no Iepirkumu Uzraudzības Biroja datubāzes tika apkopoti rezultātu paziņojumu dati par laika periodu no 2017. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 1. septembrim. Dati tika apkopoti atbilstoši atlasītiem CPV kodiem, kas attiecas uz būvniecības nozari. Apkopotā informācija sniedz tikai aptuvenu pārskatu par ZPI piemērošanu, jo:

- daži iepirkumi tiek dalīti lotēs un rezultātu paziņojumi tiek publicēti par katru loti atsevišķi,
- atsevišķi CPV kodi tiek piemēroti ne vien būvniecības nozarē, bet arī ceļu būves nozarē, ko nav iespējams izdalīt, līdz ar to ir statistika iekļauj arī dažus neatbilstošus iepirkumus,
- dažos iepirkumos tiek norādīti vairāki CPV kodi, līdz ar to iepirkumi var dublēties.

Kopumā norādītajā laika posmā, skatot detalizētus CPV kodus (tie gan var atkārtoties, ja iepirkumam ir vairāki CPV kodi), tika norādīti 15 700 iepirkumi, no kuriem 1137 jeb 7% iepirkumi bija atzīmēti kā zaļie publiskie iepirkumi.

CPV kods	Koda atšifrējums	Rezultātu skaits	Rezultātu skaits ar ZPI
71000000-8	Arhitektūras, būvniecības, inženiertehniskie un pārbaudes pakalpojumi.	644	34
71200000-0	Arhitektūras un saistītie pakalpojumi.	129	11
71220000-6	Arhitektūras projektēšanas pakalpojumi.	180	7
71240000-2	Arhitektūras, inženiertehniskie un plānošanas pakalpojumi.	91	10
71230000-9	Arhitektūras projektu konkursu organizēšana.	1	1
71248000-8	Projekta un dokumentācijas uzraudzība.	297	11
71247000-1	Būvdarbu uzraudzība.	512	7
71242000-6	Projekts un projektēšanas sagatavošana, tāmēšana.	191	23
71221000-3	Ēku arhitektūras pakalpojumi.	17	1
45000000-7	Celtniecības darbi.	2601	223
45400000-1	Ēku celtniecības pabeigšanas darbi	102	17
45300000-0	Ēku instalācijas darbi.	26	1
45200000-9	Pilnīgas vai daļējas izbūves darbi un inženiertehniskie darbi.	288	42
45210000-2	Ēku celtniecības darbi.	27	1
45260000-7	Jumtu klāšanas darbi un citi amatspecifiski celtniecības darbi.	107	2

¹³⁰ Personīga komunikācija ar IUB, 11.09.2019. Dati atlasīti no sekojošiem paziņojumu veidiem: Informatīvs paziņojums par noslēgto līgumu; Paziņojums par iepirkuma procedūras rezultātiem; Paziņojums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Datus nav iekļauti līgumi vispārīgās vienošanās ietvaros.

45216000-4	Tiesībsargājošo un kārtībsargājošo vai avārijas dienestu un militāro ēku celtniecības darbi.	0	0
45215000-7	Ar veselības un sociālajiem pakalpojumiem saistītu ēku, krematoriju un publisko tualetu celtniecības darbi.	5	0
45214000-0	Ar izglītību un pētniecības darbu saistītu ēku celtniecības darbi.	11	0
45212000-6	Ar atpūtu, sportu, kultūru, nakšņošanu un ēdināšanu saistītu ēku būvniecība.	10	2
45211000-9	Daudzdzīvokļu ēku un individuālo māju celtniecības darbi.	4	0
45211300-2	Māju celtniecības darbi.	2	1
45211350-7	Daudzfunkcionālu ēku celtniecības darbi.	0	0
45211100-0	Celtniecības darbi mājām.	56	0
45213000-3	Saimnieciskas nozīmes ēku, noliktavu un ražošanas ēku, ar transportu saistītu ēku celtniecības darbi.	2	0
45213100-4	Saimnieciskas nozīmes ēku celtniecības darbi.	1	0
45213150-9	Biroju ēkas celtniecības darbi.	1	0

Tālāk izlases kārtībā tika apkopoti iepirkumi, kuri tika norādīti kā iepirkumi ar paaugstinātām vides prasībām jeb zaļie iepirkumi, kas ir norādīti zem būvniecības kā galvenā CPV koda. Izlases kārtībā tika apskatīti 47 iepirkumi.

No 47 detalizēti skatītā projekta, 24 jeb 51% no iepirkumiem tika atzīmēti kā iepirkumi, kuros tiek izpildītas paaugstinātās iekštelpu apgaismojuma prasības, vēl 5 jeb 11% iepirkumos tika norādīts, ka tiek ievērotas ielu apgaismojuma un satiksmes signālu ZPI prasības. Kamēr būvdarbi (biroju ēkas) ZPI prasības tika atzīmētas vien 8 iepirkumos jeb 17% gadījumu. Tāpat 9 jeb 19% gadījuma tika atzīmētas, ka tiek izpildītas citas ZPI prasības, no neiekļautajām izvēles kategorijām. Vienā no iepirkumiem tika izmantots arī biroja papīra ZPI kritēriji, kas tika attiecināti gan uz būvprojekta izstrādes prasībām.

Tādējādi izlases kārtībā pētot iepirkumus būvniecības jomā, tika novērots, ka būvniecības kritēriji tiek 17% gadījumu. Lielākoties iepirkumos ir piemēroti iekštelpu apgaismojums, dažkārt ielu apgaismojuma kritēriji, kas ir vieglāk izpildāmi. Ar to gan pietiek, lai IUB datubāzē iepirkums tiktu klasificēts kā zaļais iepirkums, līdz ar to statistikas apkopojumos atbilstoši CPV kodiem neatbaido reālo situāciju par ceļu būves ZPI kritēriju piemērošanu.

Papildus, lai gan kopējais detalizētāk skatīto iepirkumu ZPI apjoms ir 63,68 miljoni EUR, tad iepirkumi, kuros ir atzīmēts iekštelpu apgaismojuma ZPI kritēriju izpilde veido 60% no izlases apjoma jeb 38,14 miljoni EUR, vēl 11,22 miljoni EUR jeb 18% attiecināmi uz ielu apgaismojuma un satiksmes signālu kamēr pielietoto projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas kopējais līgumcenas apjoms vien 2,68 miljonus EUR jeb 4%. Citi ZPI kritēriji veido 11,52 miljonus EUR iepirkumus ar 18% no kopējās summas.

No 8 projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas kopējais iepirkumu izlases, katrs no iepirkumiem ir veikts no dažādām pašvaldībām – Babītes novada, Jēkabpils novada, Ventpils pilsētas, Jūrmalas pilsētas, Tukuma novada, Pārgaujas novada, kā arī Rīgas domes un SIA „Dobeles un apkārtnes slimnīca”.

Vienam no iepirkumiem ir attiecināti pat 4 ZPI veidu iekļaušana līgumā, kamēr vēl 7 iepirkumiem ir atzīmētas 2 ZPI kritēriju izpilde, taču lielākoties tiek norādīts, ka tiek iekļauta IUB datubāzē nenosaukta jeb cita apakškategorija.

20 jeb 43% izskatīto iepirkumu IUB sistēmā netiek norādīti piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji, cena kā vienīgais piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs ir vēl 18 jeb 38% iepirkumos, taču vairāki kritēriji ir attiecināmi vien 8 jeb 17% gadījumos, kas tajā pašā laikā veido 43,38 miljonus EUR jeb 68% no kopējās summas vērtus iepirkumus, jo iekļauj visnozīmīgāko iepirkumu – Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūta „BIOR” 33,19 miljonu EUR vērtu iepirkumu “BIROJA ĒKAS BŪVNICĪBA UN LABORATORIJAS ĒKAS STĀVA PĀRBŪVE

ZINĀTNISKAJĀ INSTITŪTĀ "BIOR". Iepirkumā ir iekļautas ZPI prasības iekštelpu apgaismojumam, ne būvniecībai. Taču iepirkumā ir izvirzīti vairāki piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji, papildus cenai nosakot kvalitātes kritērijus 30% apjomā: Būvdarbu organizācija un būvdarbu veikšana – 12%, Būvdarbu izpildes grafika pamatotība – 12%, Kvalitātes nodrošināšana – 3%, Garantijas termiņš (ne mazāks par 36 mēnešiem un ne lielāks par 60 mēnešiem) – 3%. Ja lielākais izlases veidā apskatītais iepirkums bija 33,19 miljonu EUR vērtībā, tad nākamie secīgi vien 9,52 un 7,52 miljonus EUR.

Nr.	Iepirkuma kods	Līguma noslēgšanas datums	Līgumcena (EUR)	CPV kods (galvenais)	CPV kods (papildkodi)	ZPI piemērotās sadaļas	Papildus ZPI	Izvērtēšanas kritēriji
1	BIOR 2019/12/AK/ERAF	26.06.2019	3 191 923.23	45000000-7		Iekštelpu apgaismojums (IA)	Ielu A un SS	Būvdarbu organizācija un būvdarbu veikšana (B) - 12 Būvdarbu izpildes grafika pamatotība (D) – 12 Kvalitātes nodrošināšana (K) - 3 Garantijas termiņš (ne mazāks par 36 mēnešiem un ne lielāks par 60 mēnešiem) (G) – 3 Cena - 70
2	ONP 2019/36	07.08.2019	89 505.84	45000000-7		IA		Cena - 100
3	BNP 2016/59	24.04.2017	834 667.07	45211300-2		Būvdarbi (biroju ēkas)		Cena - 100
4	DNKP 2018/02	15.10.2018	89 294.47	45212000-6	71322000-1	IA		Cena - 100
5	LPP 2017/104	21.02.2018	7 513 289.55	45212000-6		Cita		Līgumcena - 55 Būvdarbu garantijas nodrošinājuma ar atlikto maksājumu apmēra palielinājums – 15 Pretendenta piedāvātais pārskata periods - 30
6	SIA "DA slimnīca" 2017/6	29.11.2017	646 101.13	45260000-7		Būvdarbi (biroju ēkas)		Cena
7	RD PIKN 2017/15	27.10.2017	107 885.51	45260000-7		Būvdarbi (biroju ēkas)		Cena
8	RPD 2018/3 ERAF	19.04.2018	957 013.64	45210000-2		IA		Cena
9	MNP 2019/4_ERAFA	03.06.2019	327 673.47	45300000-0		IA	Cita	Cena
10	JPD 2019/15/A115/IP51	14.05.2019	59 900.00	71221000-3		Cita		Cena
11	KNP 2018/54/INTERREG	09.09.2019	106 227.96	45200000-9		Iekštelpu A		Cena
12	JPD 2019/39/A80/IP29	15.08.2019	1 301 712.55	45200000-9		Iekštelpu A	Cita	Cena

13	JPD 2018/106	20.07.2019	9 524 737.27	45200000-9		IA	Dārzkopības produkti un pakalpojumi Ceļu PBU Cita	Cena
14	JNP 2019/9	03.06.2019	19 945.63	45200000-9		Būvdarbi (biroju ēkas)		Cena
15	RPD 2019/17	27.05.2019	150 946.23	45200000-9		Iekštelpu A		Cena
16	SNP 2019/01	20.05.2019	1 237 217.91	45200000-9		Iekštelpu A	Cita	Cena -75, Būvdarbu garantijas termiņš-25
17	PNP 2019/2/ERAF	29.04.2019	889 557.66	45200000-9		Ielu A un SS		Cena
18	DND 2018/11	28.03.2019	770 017.95	45200000-9		Ielu A un SS		Cena
19	KP 2019/023A-LVAF	26.03.2019	27 165.23	45200000-9		Būvdarbi (biroju ēkas)		n/a
20	JPD 2018/45	22.11.2018	998 935.27	45200000-9		Būvdarbi (biroju ēkas)		Cena
21	LPP 2019/71	30.07.2019	21 992.00	71000000-8		Iekštelpu A		n/a
22	CK 2019/6/AK/ERAF	28.06.2019	198 816.00	71000000-8	71320000-7	Iekštelpu A	Cita	Pakalpojuma kvalitāte – 10 Pretendents piedāvā koncepciju par Darbu organizācijas projekta sastāvu -10 Līgumcena – 75 Priekšapmaksas nepieprasīšana - 5
23	RPD 2019/9	09.05.2019	37 288.00	71000000-8	71520000-9	Iekštelpu A		n/a
24	VIAA 2019/19 ERAF SaT	30.04.2019	9 401.70	71000000-8		Iekštelpu A		n/a
25	PNP 2019/4	25.03.2019	15 808.42	45231400-9	71000000-8	Ielu apgaisojums un satiksmes signāli		n/a
26	REA 2018/1	28.05.2018	25 790.00	71000000-8		Cita		n/a
27	LLU 2019/3-P/STEM	04.03.2019	20 500.00	71000000-8		Iekštelpu A		n/a

28	RPD 2018/102 ERAF	07.01.2019	57 737.00	71000000-8	71520000-9	Iekštelpu A		Apgaismojuma īpatnējā jauda – 15, Apgaismojums ar regulējamu apgaismes intensitāti - 5 Cena - 80
29	VS 2018/50	24.10.2018	53 388.00	71000000-8		Iekštelpu A		cena
30	PIKC NMV 2018/8	17.09.2018	143 000.00	71000000-8		Iekštelpu apgaisojums	Cita	Būvprojekta izstrādes organizācijas plāna kvalitāte – 30 Līgumcena kopējās būvprojekta izstrādes un autoruzraudzības izmaksas - 70
31	LLU 2018/33-P/STEM	10.12.2018	8 250.00	71200000-0		Iekštelpu A		n/a
32	AREI 2018/31	10.12.2018	6 500.00	71200000-0		Iekštelpu A		n/a
33	TND 2017/22/ERAF	15.06.2017	136 642.00	71200000-0	71321000-4	Biroja papīrs		n/a
34	JPD 2018/105	11.03.2019	254 000.00	71220000-6		Cita		Piedāvājuma kvalitāte – 45 Cena - 55
35	LDM 2019/2/KF	24.05.2019	13 455.00	71220000-6	79932000-6 79934000-0 71320000-7 71248000-8	Iekštelpu A		
36	TNP 2017/9	10.05.2017	2 445 030.98	45000000-7	71220000-6 71320000-7 71248000-8 30200000-1 39150000-8	Cita		Cena – 70, citi kritēriji nav norādīti
37	JPD 2018/112	05.02.2019	29 500.00	71240000-2		Cita		n/a
38	MNP 2018/25_ERAF	08.08.2018	40 250.00	71240000-2		Iekštelpu A	Cita	n/a
39	JPD 2017/117	15.02.2018	290 000.00	71240000-2		Cita		Cena
40	TND 2017/31/ERAF	06.07.2017	41 000.00	71240000-2	71248000-8	Būvdarbi (biroju ēkas)		n/a
41	JPD 2017/10	03.05.2017	779 697.56	45453000-7	71240000-2	Cita		Objekta arhitektoniski telpiskā konceptcija un vizualizācijas – 30 Projektēšanas un būvdarbu organizācijas apraksts – 20

							Cena - 50
42	JPD 2019/22/A45/IP10/ A62/IP12/A196/IP82	12.07.2019	119 340.00	71247000-1		Cita	n/a
43	BNA 2018/076/ERAF	11.01.2019	16 200.00	71247000-1		Iekštelpu A	n/a
44	JPP 2018/59/ERAF	26.09.2018	17 200.00	71247000-1		Iekštelpu A	n/a
45	VNP 2018/14 ERAF	21.08.2018	16 790.00	71247000-1		Ielu A un SS	n/a
46	JPP 2018/36/ERAF	24.05.2018	40 700.00	71247000-1		Iekštelpu A	n/a
47	PNP 2017/21	31.08.2017	440.00	71247000-1		Būvdarbi (biroju ēkas)	n/a

Lai izprastu būvdarbu iepirkumu izmantošanu praktiski, tika izskatīti 9 izlases kārtībā atlasītie ZPI iepirkumi būvdarbu (biroju ēkas) iepirkumos. Būvdarbu pakalpojumu grupā atsaucēs uz ZPI prasībām un kritērijiem izskatītajos iepirkumu pielikumos kopumā sedz plašāku ZPI punktu loku, taču atsevišķos gadījumos var tikt vērtētas kā ļoti vispārīgas. Konkrēti, 3 no 9 iepirkumu nolikumiem vienīgā atsauce uz ZPI punktu bija vispārīgas prasības, ka pretendents ir jānodrošina pasākumi vides aizsardzības prasību nodrošināšanai, kā arī jānodrošina atkritumu savākšana (kas konkrēti neatbilst ZPI prasībām par atkritumu apsaimniekošanu). Turklāt, viens no šādiem iepirkuma nolikumiem (ID.nr. BNP 2016/59) iekļāva norādi IUB mājaslapā uz prasību, ka būvuzņēmējam jāpielieto metodes, kas nepiesārņo zemi, ūdeni, gaisu, kas ierobežo troksni, smaku, taču iepirkuma nolikumā šādas prasības nebija. Savukārt 6 no 9 iepirkumiem tika minētas arī papildus ZPI prasības, taču, šeit jāpiebilst, ka 4 no šiem 6 iepirkumiem bija energoefektivitātes uzlabošanas projekti, kur attiecīgi, daudzas prasības jau oriģināli saskan ar ZPI punktiem, nosakot nepieciešamību pretendentu atlasei ar pieredzi un/vai ar profesionālo kvalifikāciju šajā jomā, kā arī paredzēt pasākumus energoefektivitātes paaugstināšanai u.t.t. Papildus, atsevišķos gadījumos tika norādīta arī prasība izstrādāt atsevišķu vides aizsardzības plānu. Kā labākie piemēri minami iepirkumu nolikumi, kuri veidoti ERAF un LVAF fondu atbalstītiem projektiem (ID.nr. TND-2017/31/ERAF un KP 2019/023A-LVAF).

Kā noteikts MK noteikumos Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība", lai iepirkums tiktu klasificēts kā ZPI, iepirkumā nav jāpiemēro visas ZPI prasības un kritēriji. Tajā pašā laikā, MK noteikumos nav arī skaidri definēts minimālais ZPI prasību un kritēriju apjoms. Iespējams, tieši šis varētu būt par iemeslu, kādēļ ZPI prasības un kritēriji rekomendētajos iepirkumos tiek tik minimāli pieminēti – bieži vien iztiekot tikai ar īsu atsauci uz vides aizsardzības prasībām.

Iepirkums	Iepirkuma vides skatījuma papildus nosacījumi	Atbilstība ZPI/Komentāri
JNP_2019_9, Jēkabpils novada pašvaldība, Ielu apgaismojuma ierīkošana Dubultu ciematā, Kalna pagastā, Jēkabpils novadā	2. <i>Prasības pretendents</i> 2.12. Pretendentam jāspēj nodrošināt pasākumi vides aizsardzības prasību nodrošināšanai, izpildot līgumu. 2.13. Pretendentam jābūt noslēgušam vienošanos ar atkritumu apsaimniekošanas organizāciju par būvdarbu izpildes gaitā radušos būvgružu pieņemšanu vai vienošanos ar atkritumu apsaimniekošanas organizāciju, ka tiks noslēgts līgums par būvdarbu izpildes gaitā radušos būvgružu pieņemšanu, ja	Prasības pretendents daļēji varētu tikt kategorizēts kā ZPI kritēriji A1-A3, lai gan īsti neatbilst, tomēr iepirkumā ir noteikta vides aizsardzības prasību nodrošināšana.

	<p>konkrētais pretendents iegūs šajā konkursa nolikumā minēto pasūtījumu. Vienošanās kopija jāpievieno pie piedāvājuma pretendentu atlases dokumentiem.</p> <p><i>Tehniskās specifikācijas prasība:</i> 5. Pirms darbu uzsākšanas jānoslēdz līgumi par būvgružu un bīstamo atkritumu novietošanu speciāli šim nolūkam atvēlētos poligonos.</p>	<p>Tehniskās specifikācijas prasība norāda nepieciešamību noslēgt līgumus par atkritumu novietošanu, lai gan šāda prasība nav noteikta MK noteikumos, tomēr vērtējama līdzvērtīgi D3 kritērijam.</p>
<p>RD PIKN 2017_15, Rīgas domes, Būvprojekta "Nojume virs Mazjumpravas muižas drupām", Rīgā, Maskavas ielā 430A būvdarbi</p>	<p><i>Tehniskās specifikācijas prasības:</i> 2.9.4.3. paskaidrojuma raksts, kurā raksturojami būvniecības apstākļi, iespējamie sarežģījumi un īpatnības, pamatojams būvdarbu kopējais ilgums, kā arī norādāmi vides aizsardzības pasākumi, t.sk. pasākumi esošo stādījumu un koku aizsardzībai no mehāniskiem bojājumiem un ieteikumi kvalitātes kontroles nodrošināšanas organizēšanai būvlaukumā, norādīta pretendenta personāla kvalifikācija un attiecīgo darbu veikšanai paredzētais tehniskais nodrošinājums; 2.9.7. apliecinājumi, ka visā darbu veikšanas periodā būvgruži tiks nogādāti sertificētā izgāztuvē</p> <p><i>Darbu izpildes prasības:</i> 3.6. Uzņēmējs ar savām darbībām nedrīkst nodarīt kaitējumu videi. Veicot darbus jānodrošina darba vietā darba aizsardzības, drošības, vides aizsardzības, ugunsdrošības un citu spēkā esošo noteikumu un normu prasību ievērošana. 3.12. Būvniecības atkritumus (būvgružus) realizēt atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likuma prasībām.</p>	<p>Lai gan tehniskajā specifikācijā un darbu izpildes prasībās ir norādīti vides aizsardzības pasākumi, tomēr tie tikai daļēji iekļauj ZPI kritērijus.</p>
<p>PNP 2017_21 Pārgaujas novads. Iepirkums - Būvuzraudzība dabas takas izveidei pie Sarkanajām klintīm, Raiskumā, Pārgaujas novadā</p>	<p><i>Tehniskās specifikācijas prasības:</i> 5. Vides aizsardzība: 5.1. Vispārējās prasības par piesārņojuma novadīšanu apkārtējā vidē Latvijas Republikas teritorijā nosaka likums „Par vides aizsardzību” u.c. normatīvie akti. 5.2. Būvdarbi organizējami un veicami tā, lai kaitējums videi būtu iespējami mazāks. Vides un dabas resursu aizsardzības, sanitārajās un drošības aizsargjoslās būvdarbi organizējami un veicami, ievērojot tiesību aktos noteiktos ierobežojumus un prasības. Dabas resursu patēriņam jābūt ekonomiski un sociāli pamatotam. Būvuzņēmējam ir jālieto tādas būvniecības metodes, kas nepiesārņo zemi, ūdeni, gaisu blakus teritorijā un gar būvmateriālu transportēšanas ceļiem. Būvuzņēmējam jāveic piesardzības pasākumi, kas ierobežo trokšņu, smaku, vibrāciju utt., kaitīgo ietekmi uz personālu, kas atrodas būvlaukumā, blakus esošajiem iedzīvotājiem, gājējiem, autobraucējiem utt. Iekārtu trokšņu emisijas robežvērtībām jāatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. 5.3. Zaļā iepirkuma prasības: 5.3.1. Pretendentam būvdarbi objektā jānodrošina atbilstoši EMAS vai ISO-14001 standartiem vides pārvaldības jomā. Būvuzņēmējam jānodrošina tehniskā kapacitāte, lai veiktu nepieciešamos vides pārvaldības pasākumus un nodrošinātu būvdarbu veikšanu videi draudzīgā veidā. 5.3.2. Pretendents būvdarbu izpildes procesā nodrošina elektroenerģijas un ūdens resursu taupošu tehnoloģiju izmantošanu un ieviešanu, t.sk., jaunākās paaudzes elektroenerģijas taupošu</p>	<p>Tehniskajā specifikācijā norādītas gan vides aizsardzības, gan zaļā iepirkuma prasības atsevišķi, izklāaujot 3 kritērijus – B9.1., B10.1., D3. Papildus izmantoti arī kritēriji par trokšņa līmeni un ūdeņu piesārņošanu, kas vairāk atbilstošs ceļu būves ZPI prasībām.</p>

	<p>būvinstrumentu un iekārtu izmantošanu, racionālu instrumentu un ierīču ekspluatāciju, ūdeni taupošu ierīču uzstādīšanu, lietus ūdens un pelēko notekūdeņu izmantošanu.</p> <p>5.3.3. Pretendents būvdarbu izpildes procesā nodrošina būvniecības trokšņu mazināšanas pasākumus, t.i., trokšņa līmenis – būvniecības tehnikai ir zemāks par normu vai atbilst normai, kas noteikta Ministru kabineta 2002. gada 23. aprīļa noteikumos Nr. 163 "Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām".</p> <p>5.3.4. Pretendents būvdarbu izpildes procesā nodrošina būvniecības atkritumu šķirošanu, atkritumu daudzuma samazināšanu un apsaimniekošanas nodrošināšanu.</p> <p>5.4. Veicot grunts pastiprināšanu, novēršama pazemes ūdeņu un atklāto ūdenstilpju piesārņošana. Nepieciešamie pasākumi jāparedz darbu veikšanas projektā.</p>	
<p>LPP 2017_104, iepirkums Liepājas pilsētas pašvaldība, Slēgto tenisa kortu un teritorijas labiekārtojuma būvniecība Liedaga ielā 5, Liepājā</p>	<p><i>IUB mājaslapā ievietotā informācija par nolikumā ietvertajām prasībām par vides aizsardzību:</i> Būvniecība. Ēkai jāatbilst gandrīz nulles enerģijas ēkas kritērijiem (saskaņā ar MK 09.07.2013. noteikumiem "Noteikumi par ēku energosertifikāciju") un ilgtspējīgas ēkas projektēšanas principiem (racionāli sabalansēts apjoms un precīza orientācija pret debess pusēm, pārdomāti norobežojoša konstrukciju un inženiertehnisko sistēmu risinājumi, pielietojot jaunākās tehnoloģijas t.sk. tehnoloģijas siltumenerģijas atgūšanai).</p>	<p>Atbilstība ZPI kritērijiem – B9.1, B10.1, E</p>
<p>BNP 2016_59, Babītes novada pašvaldība, „ATC ēkas” pārbūve par daudzdzīvokļu dzīvojamo māju, „Administratīvā ēka- pasts” pārbūve par divu dzīvokļu dzīvojamo māju un „Garāža” pārbūve par palīgēku (saimniecības ēka) nekustamajā īpašumā „Mildas”</p>	<p><i>Tehniskās specififikācijas prasības:</i> 1. Veicot darbus, Izpildītājam jāpielieto būvdarbu tehnoloģija un būvmateriāli, kas garantē Latvijas būvnormatīvos un nacionālajos standartos noteiktās, kā arī Pasūtītāja izvirzītās vides aizsardzības prasības, kā arī jānodrošina vides aizsardzības pasākumu īstenošanas kontroli objektā. 8. Demontētos materiālus būvnieks nogādā uz savu atbērti.</p>	<p>Precīzas atbilstības nav, lai gan IUB mājaslapā pie iepirkuma norādīts, ka "Būvuzņēmējam jāpielieto metodes, kas nepiesārņo zemi, ūdeni, gaisu, kas ierobežo troksni, smaku. Demontētos materiālus iekraut konteineros un bez kavēšanās nogādāt speciālās būvmateriālu izgāztuvēs. Bīstamos atkritumus nogādāt un apglabāt atbilstoši MK Noteikumiem Nr.485, 21.06.2011."</p>
<p>JPD 2019_15_ A115_IP51, Jūrmalas pilsētas dome, Pašvaldības ēkas Raiņa ielā 62, Jūrmalā, pārbūves un energoefektivitātes</p>	<p><i>Tehniskās specififikācijas prasības:</i> 3.2.2.3. Pretendenta uzņēmumā nodarbinātajiem vai piesaistītajiem speciālistiem ir spēkā esoši sertifikāti par tiesībām nodarboties ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arhitekta praksi, • ēku konstrukciju projektēšanu, • siltumapgādes, ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu projektēšanu, • ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu, ieskaitot ugunsdzēsības sistēmas, projektēšanu, 	<p>Atbilstība ZPI kritērijiem – A1-A3 attiecībā uz TS 3.2.2.3. prasībām.</p>

<p>paaugstināšanas būvprojekta izstrāde un būvdarbu autorizraudzība</p>	<ul style="list-style-type: none"> • elektroietaišu projektēšanu (no līdz 35 kV), • elektronisko sakaru sistēmu un tīklu projektēšana vai spēkā esošs sertifikāts telekomunikāciju sistēmu un tīklu projektēšanā, • ceļu projektēšanu, • energoauditu būvprojekta ēkas energoefektivitātes aprēķina sadaļas izstrādei, • inženierizpēti – ģeotehnisko inženierizpēti. <p><i>Papildus tehniskās specifikācijas prasības:</i></p> <p>6. Papildus prasības ēku energosertifikāta izstrādei:</p> <p>6.1. Izpildītājam ir jāveic ēkas energoefektivitātes modeļa izstrāde, sadalot atsevišķi enerģijas patērētājus – apkure, ventilācija, dzesēšana, karstais ūdens, apgaismojums u.c..</p> <p>6.2. Izpildītājam ir jāveic energoefektivitātes modeļa validēšana ar Pasūtītāja sniegtajiem enerģijas patēriņa datiem.</p> <p>6.3. Izpildītājam ir jā sagatavo priekšlikumi energoefektivitāti uzlabojošu pasākumu veikšanai, paredzot vismaz 2 (divu) alternatīvu izvērtējumu, dokumentus saskaņojot ar Pasūtītāja pārstāvi vismaz 2 (divas) nedēļas pirms energosertifikāta iesniegšanas Pasūtītājam un reģistrēšanas Būvniecības informācijas sistēmā.</p> <p>6.4. Izpildītājam ir jāizstrādā pārskats par ekonomiski pamatotiem energoefektivitāti uzlabojošiem pasākumiem, kuru īstenošanas izmaksas ir rentablas paredzamajā (plānotajā) ēkas ekspluatācijas laikā, papildus veicot būvdarbu budžeta aprēķinu par ēkas energosertifikātā iekļautajiem energoefektivitātes uzlabošanas pasākumiem. Minētos pasākumus atsevišķi ir jānodala būvprojekta būvdarbu apjomu (BA) un tāmju (T) sadaļās, kā attiecināmās izmaksas, saskaņā ar 2016.gada 8.marta Ministru kabineta "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.2. specifiskā atbalsta mērķa "Atbilstoši pašvaldības integrētajām attīstības programmām sekmēt energoefektivitātes paaugstināšanu un atjaunojamo energoresursu izmantošanu pašvaldību ēkās" īstenošanas noteikumi" nosacījumiem. Visi energoefektivitātes uzlabojošie pasākumi jāiekļauj būvprojektā.</p> <p>6.5. Pasākumiem, kas norādīti Ministru kabineta 2013. gada 9. jūlija noteikumu Nr. 383 "Noteikumi par ēku energosertifikāciju" 3. pielikumā "Pārskats par ekonomiski pamatotiem energoefektivitāti uzlabojošiem pasākumiem, kuru īstenošanas izmaksas ir rentablas paredzamajā (plānotajā) kalpošanas laikā" ir jābūt saskaņotiem (jāsakrīt) ar projektā ietvertajiem plānotajiem energoefektivitāti uzlabojošiem un ar energoefektivitāti saistītiem pasākumiem.</p> <p>6.6. Izpildītājam, izstrādājot priekšlikumus ēkas energoefektivitāti uzlabojošu pasākumu veikšanai, ir jāpiedāvā mūsdienīgi materiāli un iekārtas, kā arī racionālas būvniecības metodes, kas samazinātu ēku atjaunošanas darbu veikšanas laiku un izmaksas.</p> <p>6.7. Pēc ēkas energoaudita un tehniskās apsekošanas veikšanas, šinī Projektēšanas uzdevumā norādītie būvprojekta risinājumi var tikt koriģēti, atbilstoši ēkas energoefektivitātes paaugstināšanas sasniedzamajiem rezultātiem, saskaņojot tos ar Pasūtītāja pārstāvi.</p> <p>6.8. Izpildītājam ir jākonsultē Pasūtītājs, atbildot uz Pasūtītāja uzdotajiem jautājumiem par projektā iekļautajiem risinājumiem un pasākumiem arī pēc projekta izstrādes pabeigšanas, Pasūtītājam veicot</p>	<p>Atbilstība ZPI kritērijiem – B1, B3, D2 attiecībā uz TS 6. punkta un tā apakšpunktu un 7.10 un 7.11 prasībām.</p>
---	---	--

	<p>projekta "Pašvaldības ēkas Raiņa ielā 62, Jūrmalā pārbūve un energoefektivitātes paaugstināšana" iesnieguma vai būvdarbu iepirkuma dokumentu izstrādi.</p> <p>7.10. Izpildītājam būvprojekta risinājumos jāparedz pasākumi, kas risinās tehniskās apsekošanas atzinumā konstatētās problēmas un neatbilstības, jāizvēlas energoefektīvi risinājumi t.sk., materiāli un iekārtas, kas nodrošina energoefektīvu ēku ekspluatāciju. Būvprojektā ietvertiem energoefektīviem pasākumiem, risinājumiem un materiālu specifikācijām jāsakrīt ar energosertifikātā norādītajiem.</p> <p>7.11. Pamatojoties uz ēku tehniskās izpētes atzinumā norādīto fakta konstatējumu un energosertifikā iekļautajiem priekšlikumiem pasākumu īstenošanai ēku energoefektivitātes paaugstināšanai, var tikt veikti precizējumi vai papildinājumi Projektēšanas uzdevumā.</p>	
<p>JPD 2018_45, Jūrmalas pilsētas dome, Būvdarbi Jūrmalas pilsētas Jaundubultu vidusskolas ēkas energoefektivitātes paaugstināšanai un Jūrmalas pilsētas Jaundubultu vidusskolas ēkas k-1 (autoskolas ēkas) energoefektivitātes paaugstināšanai</p>	<p><i>Prasības pretendentam:</i></p> <p>3.2.2. Pretendenta profesionālo un tehnisko spēju novērtēšana</p> <p>"3.2.2.1. Pretendentam iepriekšējo 5 (piecu) gadu laikā un 2018.gadā līdz piedāvājuma iesniegšanas termiņa beigām ir pieredze vismaz viena būvdarbu līguma izpildē par III grupas būves vai tās daļas jaunbūvi vai pārbūvi, kur izpildīto darbu vērtība nav mazāka par 1 000 000 (viens miljons) EUR bez PVN, un kur :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Būvdarbi veikti ēkā ne mazāk kā 2000 m2 platībā (neskaitot teritorijas labiekārtošanas darbus); 2. Ēkai veikti ārsienu konstrukciju siltināšanas darbi; 3. Ēkai veikti apkures sistēmas pārbūves darbi." <p>"3.2.2.2. Būvdarbu vadītājam iepriekšējo 5 (piecu) gadu periodā vai īsākā laika periodā, ja tas savu darbību uzsācis vēlāk (pasūtītājs pieredzi apliecinošos dokumentos ņems vērā uzrādīto pieredzi par objektiem līdz piedāvājuma iesniegšanas termiņam) ir atbildīgā būvdarbu vadītāja pieredze III grupas būves vai tās daļas jaunbūves vai pārbūves būvdarbos, kur izpildīto darbu vērtība nav mazāka par 500 000 (pieci simti tūkstoši) EUR kur :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Būvdarbi veikti ēkā ne mazāk kā 2000 m2 platībā (neskaitot teritorijas labiekārtošanas darbus); 2. Ēkai veikti ārsienu konstrukciju siltināšanas darbi; 3. Ēkai veikti apkures sistēmas pārbūves darbi. <p>Būvdarbiem jābūt pabeigtiem un objektam pieņemtam ekspluatācijā/ saņemta būvvaldē atzīme par būvdarbu pabeigšanu."</p> <p><i>Tehniskās specifikācijas prasības:</i></p> <p>3.3.3. Darba organizācijas projektā jābūt vispārējam vides aizsardzības plāna aprakstam ar informāciju par iespējamo negatīvo ietekmi uz vidi, kas saistīta ar būvdarbu veikšanu tieši iepirkuma objektā, un attiecīgajām aktivitātēm situācijas novēršanai, tajā skaitā, būvgružu un citu atkritumu likvidēšanu, norādot konkrētas būvgružu krautņu vietas.</p>	<p>Prasības pretendentam atbilst ZPI kritērijiem – A1-A3.</p> <p>Tehniskās specifikācijas prasības atbilst ZPI C1 kritērijiem.</p>
<p>TND-2017_31_ERAF, Tukuma novada dome, TUKUMA PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES "VĀLODZĪTE"</p>	<p><i>Prasības pretendentam</i></p> <p>7.3.1. Pretendentam iepriekšējo 3 (trīs) kalendāro gadu laikā, papildus ņemot vērā arī 2017. gadu, ir līdzvērtīga rakstura un apjoma pieredze projektēšanas darbu pakalpojumu līgumu izpildē, t. i. Pretendents kā ģenerāluzņēmējs kvalitatīvi un atbilstoši pasūtītāja prasībām ir izpildījis vismaz 2 (divus) projektēšanas darbu pasūtījumu līgumus, kur katra projektēšanas darbu līguma ietvaros izstrādāts</p>	<p>Prasības pretendentam atbilst ZPI kritērijiem – A1-A3.</p>

<p>PĀRBŪVES BŪVPROJEKTA IZSTRĀDE ENERGOEFEKTIVITĀTES PAAUGSTINĀŠANAI</p>	<p>publiskas ēkas (ēka, kurā vairāk nekā 50 % ēkas kopējās platības ir publiskas telpas vai telpas publiskas funkcijas nodrošināšanai) jaunbūves vai pārbūves būvprojekts energoefektivitātes paaugstināšanai (katras jaunbūves ēkas vai pārbūvējamās ēkas telpu platība vismaz 1800 m²).</p> <p><i>Tehniskās specifikācijas prasības:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Paredzami pasākumi energoefektivitātes paaugstināšanai – esošās ēkas pārbūve, tai skaitā būvdarbi ēkas norobežojošajās konstrukcijās, kas nodrošina ēkas energoefektivitātes paaugstināšanu un kas ir paredzēti ēkas energosertifikātā: fasāžu sienu siltināšana, logu nomaīņa, bēniņu siltināšana, ārdurvju maiņa, cokola siltināšana, gaismekļu nomaīņa uz LED, Grīdas rekonstrukcija un siltināšana ar ekstrudētu putupolistirolu 100 mm , Kompleksā apkures sistēmas uzlabošana, uzstādot automatiskos regulatorus, apvadcaurules un proporcionalitātes mēritājus sildelementiem, Siltumapgādes sistēmas iekšējo tīklu cauruļvadu maiņa siltumizolācijas uzlabošana nesiltinātajos posmos , Karsta ūdens apgādes sistēmas iekšējo tīklu cauruļvadu siltumizolācijas uzlabošana , bēniņu pārsegumu siltināšana, apkures sistēmas iekšējo tīklu cauruļvadu siltumizolācijas uzlabošana, atjaunot ēkas noteku sistēmu; <p>Sienu apdarei jāparedz krāsojums, kas atbilst EKO marķējuma prasībām (piemēram, Ziemeļu gulbja, Eiropas Savienības ekopuķītes) vai pielīdzināmu standartu prasībām.</p> <p>Paredzēt siltumapgādes sistēmas temperatūras attālinātu un automatisku regulēšanu katrā telpā. Ārpus izglītības iestādes darba laika paredzēt automatisku temperatūras pazemināšanas iespēju katrā telpā, nodrošinot, ka telpu atkārtotai uzsildīšanai netiek patērēts pārmērīgs enerģijas daudzums.</p> <p>Izglītības iestādes telpu un teritorijas apgaismojumam paredzēt tikai LED tipa gaismas ķermeņus. Apgaismojumam jābūt energoefektīvam – vismaz 75 lm/W. Apgaismojuma maksimālā patērētā jauda visā ēkā nedrīkst pārsniegt 8 W/m².</p>	<p>Tehniskās specifikācijas prasības atbilst ZPI B1, B2, B3, B 8.1. un B9.1., F4 un daļēji D4 kritērijiem.</p>
<p>KP 2019_023A-LVAF, Pieejas uzlabošana kāpu zona Ventspils pilsētas pludmalē - laipu parbūve</p>	<p><i>Tehniskā piedāvājuma prasības:</i></p> <p>12.1 Laika grafiks veicamiem darbiem.</p> <p>12.2 Pretendenta vadītāja parakstīts apliecinājums par to, ka tiks piegādāti un iebūvēti tikai sertificēti materiāli un iekārtas, atbilstoši Eiropas Savienības standartiem un Latvijas būvnormatīviem.</p> <p>12.3 Apliecinājums, ka būvdarbu veicējs nodrošinās būvdarbu norises laika ZPI kritēriju izpildi, tajā skaitā:</p> <p>12.3.1. Būvdarbu rezultātā radušos atkritumu daudzumus, ko iespējams reģenerēt atbilstoši Latvijas Republika spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas jomā, nepieciešams nodot licencētam būvgruzū pārstrādes operatoram;</p> <p>12.3 .2. Būvdarbu rezultātā radušos materiālus (t.sk., to veidus un apjomus), kas nav atkritumi Atkritumu apsaimniekošanas likuma izpratnē nepieciešams turpmāk lietderīgi izmantot šī objekta būvdarbu veikšana;</p> <p>12.3.3. Būvmateriāli tiks izvēlēti, piegādāti un iebūvēti atbilstoši ZPI kritērijiem - visi materiāli, kurus plānots izmantot, ir videi draudzīgi un ilglaiīgi, ka arī tie nerada ķīmiska piesārņojuma draudus un atbilstoši Eiropas Savienības standartiem un Latvijas Republikas būvnormatīviem;</p> <p>12.3.4. Būvniecība tiks izmantoti kokmateriāli ar FSC (Forest Stewardship Council) marķējumu un spēkā esošu sertifikātu;</p>	<p>Tehniskajā piedāvājumā un tehniskajā specifikācijā izmantoti D1, D3, D7, D8 ZPI kritēriji.</p>

	<p>12.3.5. Tiks izmantotas būvniecības metodes, kas nepiesārņo zemi, ūdeni un gaisu blakus teritorijā un gar būvmateriālu transportēšanas ceļiem.</p> <p><i>Tehniskās specifikācijas prasības:</i></p> <p>4. Būvdarbu veicējs nodrošinās būvdarbu norises laika ZPI kritēriju izpildi, tajā skaitā:</p> <p>4.1. Būvdarbu rezultātā radušos atkritumu daudzumus, ko iespējams reģenerēt atbilstoši Latvijas Republika spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem atkritumu apsaimniekošanas joma, nepieciešams nodot licencētam būvgružu pārstrādes operatoram;</p> <p>4.2. Būvdarbu rezultātā radušos materiālus (t.sk., to veidus un apjomus), kas nav atkritumi Atkritumu apsaimniekošanas likuma izpratnē nepieciešams turpmāk lietderīgi izmantot šī objekta būvdarbu veikšanā;</p> <p>4.3. Būvmateriāli tiks izvēlēti, piegādāti un iebūvēti atbilstoši ZPI kritērijiem – visi materiāli, kurus plānots izmantot, ir videi draudzīgi un ilglaiņi, ka arī tie nerada ķīmiskā piesārņojuma draudus un ir atbilstoši Eiropas Savienības standartiem un Latvijas Republikas būvnormatīviem;</p> <p>4.4. Būvniecībā tiks izmantoti kokmateriāli ar FSC (Forest Stewardship Council) marķējumu un spēkā esošu sertifikātu;</p> <p>4.5. Tiks izmantotas būvniecības metodes, kas nepiesārņo zemi, ūdeni un gaisu blakus teritorijā un gar būvmateriālu transportēšanas ceļiem.</p>	
--	--	--

Papildus pētījuma gaitā tika izskatīta būvniecībā izmantotā terminoloģija, tādējādi mainot sekojošus terminus esošajā MK 353. noteikumu dokumentācijā, mainot terminoloģiju: gan mainot reciklēšanas termina lietošanu, gan nojaukšanas atkritumu vietā tiek lietots būvniecības jeb demontāžas atkritumi, gan kompetences vietā lietojot pieredzi, u.c.

3.2.1.2. ZPI prasības un kritēriji biroja ēku projektēšanai, būvdarbiem un apsaimniekošanai

1. Biroja ēku projektēšana, būvdarbiem un apsaimniekošana

Saskaņā ar Ministru kabineta 2018.gada 12.jūnija noteikumu Nr. 326 "Būvju klasifikācijas noteikumi" pielikumu, biroja ēkas definētas kā "ēkas un telpu grupas, kas tiek izmantotas darījumiem un dažādiem administratīvajiem mērķiem, tai skaitā bankas, pasta nodaļas, pašvaldību iestādes, valsts pārvaldes iestādes, uzņēmumu, iestāžu un citu organizāciju ēkas un telpu grupas, kā arī konferenču un kongresu centri, tiesu un parlamenta ēkas un telpu grupas".

ZPI prasības un kritēriji iedalīti septiņās atsevišķās grupās atbilstoši noteiktiem būvniecības projekta realizācijas posmiem (A-G).

- A. ZPI prasības un kritēriji PROJEKTĒŠANAS SAGATAVOŠANAI
- B. ZPI prasības un kritēriji PROJEKTĒŠANAI
- C. ZPI prasības un kritēriji BŪVDARBIEM
- D. ZPI prasības un kritēriji LIKVIDĒŠANAS, NOJAUKŠANAS UN BŪVLAUKUMA SAGATAVOŠANAS DARBIEM
- E. ZPI prasības ENERGOSISTĒMU UZSTĀDĪŠANAI UN ENERGOPAKALPOJUMU PIEGĀDEI
- F. ZPI prasības un kritēriji ĒKAS APSAIMNIEKOŠANAI
- G. ZPI prasības un kritēriji APVIENOTO PROJEKTĒŠANAS UN BŪVDARBU IEPIRKUMIEM

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Jaunas biroju ēkas būvniecība atbilstoši energoefektivitātes un labu ekoloģisko raksturlielumu standartiem vai Esošas biroju ēkas nozīmīga atjaunošana atbilstoši augstiem energoefektivitātes un labu ekoloģisko raksturlielumu standartiem

A. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI PROJEKTĒŠANAS SAGATAVOŠANAI

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Atlases kritēriji	A1. BŪVPROJEKTĒŠANAS VEICĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS Būvprojektēšanas veicējam ir pieredze paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanas līgumu izpildē.
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	A2. ARHITEKTA/ PROJEKTĒTĀJA PIEREDZE Arhitekts/projektētājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kurām tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam): 1) pieredze paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā; 2) pieredze tādu būvdarbu projektēšanas līgumu vadībā, kas ir atbilduši klientu izvirzītajām ekoloģisko raksturlielumu prasībām vai tās pārsnieguši;

	<p>3) pieredze vides tehnoloģiju un /vai konstruktīvu inovāciju veiksmīgā identificēšanā un realizācijas vadībā, kas nepieciešama ekoloģisko raksturlielumu un kvalitātes uzlabošanai;</p> <p>4) iesaiste vides tehnoloģiju un konstruktīvu inovāciju finansiālajā novērtējumā projektu realizācijas ietvaros.</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>A3. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA</p> <p>Iepirkuma līguma izpildes ietvaros nepieciešams veikt ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) risinājumu alternatīvu izvērtēšanu aprites cikla griezumā.</p>

B. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI PROJEKTĒŠANAI

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Atlases kritēriji	<p>B1. BŪVPROJEKTA IZSTRĀDĀTĀJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS</p> <p>Būvprojekta izstrādātājam ir pieredze paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanas līgumu izpildē.</p> <p>B2. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, u.c. daļu projektēšanas vadītāju pieredzi.</p> <p>Attiecīgo būvprojektu daļu vadītājs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā.</p>
Tehniskā specifikācija	<p>B3. ĒKAS PATĒRĒTĀS ENERĢIJAS IZMAKSU OPTIMALITĀTE</p> <p>Jaunbūvju, atjaunošanas vai pārbūves projektiem izmaksu ziņā optimālu primārās enerģijas patēriņa pieprasījumu biroju ēkai izsaka kWh/m² un aprēķina pēc metodikas, kas norādīta Komisijas Deleģētajā 2012. gada 16. janvāra Regulā (ES) Nr. 244/2012, ar kuru papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti, nosakot salīdzinošās metodoloģijas sistēmu izmaksu ziņā optimālu minimālo energoefektivitātes prasību līmeņu aprēķināšanai ēkām un būves elementiem.</p> <p>B4. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS</p> <p><i>Ieteicams lampu un apgaismes projektu iepirkumā izmantot ZPI kritērijus iekšējai apgaismojumam. Bez tam, lietotājiem jāspēj kontrolēt vai veikt labojumus apgaismošanas sistēmu funkcionēšanu ēkas zonās vai telpās.</i></p> <p>B5. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA</p> <p>Tiek uzstādīta un ekspluatēta ēkas vadības sistēma (BMS), kurā tiek ietverta arī energopārvaldības sistēma un ēkas enerģijas monitoringa sistēma (EMS).</p>

Lietotāja saskarne nodrošina, ka ēkas lietotāji un apsaimniekotāji bez nozīmīgas apmācības var analizēt un lejupeļādēt informāciju par enerģijas izmantojumu ēkā. Ēkas energoefektivitātes pamatparametriem, ko sistēma var kontrolēt (t.i., apgaismojumam, apsildei, dzesēšanai), ir jābūt ērti regulējamiem.

B6. MAZOGLEKĻA VAI BEZOGLEKĻA ENERĢIJAS AVOTI

Ja ēka ir izvietota vietā, kur ir iespējams pieslēgties augstas efektivitātes un izmaksu ziņā ekonomiskām alternatīvās enerģijas sistēmām, ēkas energosistēmas projektē tā, lai būtu iespējams pieslēgties šai infrastruktūrai.

Augsti efektīva sistēma energoefektivitātes kontekstā ir:

1) centralizētās siltumapgādes/dzesēšanas sistēma, kuras darbībā izmanto vismaz 50 % atjaunojamās enerģijas, 50 % siltuma pārpalikuma, 75 % koģenerācijas režīmā saražota siltuma vai šādu enerģijas un siltuma veidu kombināciju 50 % apmērā; 2) jebkurš siltumapgādes/dzesēšanas risinājums, kas ievērojami samazina primārās enerģijas patēriņu, kas nepieciešams vienas piegādātās enerģijas vienības piegādei attiecīgās sistēmas robežās, ņemot vērā ieguvei, pārveidei, transportēšanai un sadalei nepieciešamo enerģiju;

2) individuālās siltumapgādes/dzesēšanas risinājums, kurš ievērojami samazina no neatjaunojamiem energoresursiem iegūtas primārās enerģijas patēriņu, kas nepieciešams vienas piegādātās enerģijas vienības piegādei attiecīgās sistēmas robežās, vai kuram nepieciešams tāds pats no neatjaunojamiem energoresursiem iegūtas primārās enerģijas patēriņa apjoms, bet par zemākām izmaksām, ņemot vērā ieguvei, pārveidei, transportēšanai un sadalei nepieciešamo enerģiju.

B7. VELOSIPĒDU NOVIETNE

Ēkas projektā iestrādā drošu un viegli pieejamu velosipēdu novietni ar jumtu. Vietu skaitu nosaka, pamatojoties uz ēku novērtēšanas shēmu, ņemot vērā arī plānoto iespējamo skaita palielinājumu.

B8. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA

Ēkā vai tai piegulošajā teritorijā atrodas īpaša glabātava, lai ēkas lietotājiem atvieglotu pārstrādājamo materiālu šķirošanu.

B9. ŪDENS TAUPĪŠANAS IETAISES

Visas sanitārās un virtuves ūdens ietaises ir aprīkotas ar efektīvu ūdensapgādes aprīkojumu, kas atbilst kritērijiem par sanitārtehnisko aprīkojumu un klozetpodiem un pisuāriem ar noskalošanas funkciju. (*Skatīt attiecīgo preču grupu ZPI kritērijus*)

B10. SILTUMA KOMFORTA APSTĀKĻI

Biroja ēkas projektētās telpu temperatūras vērtības (minimālā telpu temperatūra ziemā, maksimālā telpu temperatūra vasarā) atbilst vismaz II kategorijai saskaņā ar standartu LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgu.

B11. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE

80 procenti no izmantojamās biroja platības tiek nodrošināti ar vidējais dienasgaismas koeficients 1,5 procenti uz ārpagalmu vērstām fasādēm un 0,7 procenti uz

iekšpagalmu vērstām fasādēm. Abus koeficientus mēra darba plaknes augstumā, ko nosaka pasūtītājs.

B12. VENTILĀCIJA UN GAISA KVALITĀTE

Norāda ventilācijas sistēmu, kas piegādā telpās gaisu ar IDA 2 kvalitātes rādītāju atbilstoši standartam LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgam.

Vietās, kur āra gaisa kvalitāte ir zema, ēkas ventilācijas sistēmu projektē tā, lai nodrošinātu tīra gaisa piegādi birojiem saskaņā ar prasībām 8.3.1.-8.3.2. Zemu gaisa kvalitāti definē kā āra gaisa (ODA) klasi 2 vai 3 atbilstoši standartam LVS EN 13779: 2007 "Nedzīvojamo ēku ventilācija. Ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu veikspējas prasības", vai līdzvērtīgam standartam.

B13. IZBŪVES UN APDARES MATERIĀLU IZVĒLE

Visi biroju izbūvei un apdarei izvēlētie materiāli atbilst tabulā norādītajiem emisiju limitiem. Šī prasība attiecas uz:

- 1) griestu plātnēm;
- 2) krāsām un lakām;
- 3) grīdas un sienu tekstilsegumiem;
- 4) laminātu un elastīgo grīdas segumu;
- 5) koka grīdas segumu.

Visa testēšana jāveic gatavam produktam.

A tabula. Materiālu un apdares materiālu emisiju limiti.

Ražojums	Emisiju limiti ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
	3 dienas	28 dienas
kopējie gaistošie organiskie savienojumi (<i>total volatile organic compounds, TVOC</i>)	10 000	< 2 000
Formaldehīds	-	< 120

B14. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOĢENERĀCIJA

Visas apsildes sistēmas (tostarp tādas, kuras apgādā koģenerācijas iekārtas), kas piegādā siltumenerģiju biroja ēkas siltumenerģijas sadales sistēmām, kurās tiek izmantots ūdens vai gaiss, atbilst attiecīgajiem ZPI pamatkritērijiem, kas apliecina katras tehnoloģijas efektivitāti.

1) Ūdenssildītāji, t.sk. sildkatli un siltumsūkņi, ar siltuma jaudu līdz 400 kW, un koģenerācijas iekārtas, kuru elektroenerģijas ražošanas jauda nepārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. kritērijam tehniskajā specifikācijā (*skat. ZPI kritērijus ūdens sildītājiem*).

2) Koģenerācijas iekārtas, kuru galvenā dzinēja elektroenerģijas ražošanas jauda pārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. tehniskajai specifikācijai, kas paredz minimālo gada kopējo efektivitāti 75 procenti un nosaka prasības "augsti efektīvai" koģenerācijai (*skat. ZPI kritērijus koģenerācijas iekārtām*).

B15. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE

	<p>Ēkas norobežojošās konstrukcijas un to uzbūvi projektē tā, lai nodrošinātu augstu gaisnecaurīdības standartu. Rādītāji atkarīgi no attiecīgās ēkas ventilēšanas paņēmiena:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ēkām ar dabīgo ventilāciju (vēdināšanu) – $q_{50} \leq 3 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$ - ēkām ar mehānisko ventilācijas sistēmu – $q_{50} \leq 2 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$ - ēkām ar mehānisko ventilācijas sistēmu, kas aprīkota ar siltuma atguves (gaisa rekuperācijas) ierīcēm – $q_{50} \leq 1,5 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$.
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>B16. BŪVPROJEKTA VADĪTĀJA VAI IZSTRĀDĀTĀJA PIEREDZE</p> <p>Būvprojekta vadītājs vai izstrādātājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kurām tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (<i>izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu projektēšanā jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (<i>atzīmēt atbilstoši</i>), tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto energoefektivitāti uz m^2, kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgaprīkojumu; 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (Building Energy Monitoring Systems, BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to ekspluatāciju un izmantošanu, lai konstatētu, kāds ir ēkas energopatēriņa modelis 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu ietaišu projektēšanā, tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku; 4) pieredze vidi maz ietekmējošu būvmateriālu specifiku sastādīšanā, <i>Ir jāiekļauj atsauce uz produktu vides deklarāciju (PVD) saskaņā ar standartu LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804:2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu;</i> 5) pieredze darbinieku pārvietošanās plānu izstrādē un /vai īstenošanā, tostarp mazemisiju transportlīdzekļiem un velosipēdiem paredzēta infrastruktūra; 6) veic profesionālu pilnveidošanos attiecīgajās jomās.(komentārs: vai ir iespējams un nepieciešams veikt šādu norādījumu? Alternatīva kā atlasas papildpunkts) <p>B17. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Attiecināms uz atsevišķu būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu daļas, u.c. daļu vadītāju pieredzi.</p> <p>Būvprojekta daļu vadītājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (<i>izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu projektēšanā jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (<i>norādīt atbilstoši</i>), tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto energoefektivitāti uz m^2, kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgaprīkojumu; 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (Building Energy Monitoring Systems, BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to

	<p>ekspluatāciju un izmantošanu, lai konstatētu, kāds ir ēkas energopatēriņa modelis;</p> <p>3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu ietaišu projektēšanā, tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku;</p> <p>4) pieredze vidi maz ietekmējošu būvmateriālu specifiskāciju sastādīšanā, <i>Ir jāiekļauj atsauce uz produktu vides deklarāciju (PVD) saskaņā ar standartu LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804:2012 "Ilgtspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu;</i></p> <p>5) pieredze darbinieku pārvietošanās plānu izstrādē un/vai īstenošanā, tostarp mazemisiju transportlīdzekļiem un velosipēdiem paredzēta infrastruktūra;</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>B18. ĒKAS PERSONĀLA PĀRVIETOŠANĀS PLĀNS</p> <p>Ēkas personāla pārvietošanās plānu izstrādā, konsultējoties ar pasūtītāju, atbildīgo plānošanas iestādi un attiecīgajiem infrastruktūras nodrošinātājiem. Plānā tiek identificēti konkrēti pasākumi, kas, ņemot vērā vietējos apstākļus, var samazināt nepieciešamību pēc došanās uz ēku ar personīgo automobili un veicināt ilgtspējīgāku transporta veidu — tostarp riteņbraukšanas un kājāmiešanas, sabiedriskā transporta, mazemisiju transportlīdzekļu un automobiļu koplietošanas — izmantošanu.</p> <p>B19. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA</p> <p>Atkritumu savākšanas teritorijas(-u) lielumu nosaka pēc iespējamā noslogotības līmeņa, lai izvietotu pietiekamu skaitu konteineru, tā maksimāli palielinot otrreizēju pārstrādi un vienlaikus varētu nodrošināt atkritumu atlikuma apstrādi.</p> <p>B20. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE</p> <p>Līguma izpildes ietvaros nepieciešams apzināt vietas ēkā, kur var rasties apžilbinājums, kā arī noteikt kontroles pasākumus, lai šajās vietās ierobežotu tiešu vai netiešu apžilbinājumu</p> <p>B21. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA</p> <p>Līguma izpildes ietvaros nepieciešams veikt ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) risinājumu alternatīvu izvērtēšanu aprites cikla griezumā.</p>

C. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI BŪVDARBIEM

<p>Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas</p>	<p>ZPI prasības un kritēriji</p>
---	---

<p>Atlases kritēriji</p>	<p>C1. BŪVUZŅĒMĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS</p> <p>Būvuzņēmējs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku būvniecībā.</p> <p>Atbildīgais būvdarbu vadītājs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku būvniecībā.</p> <p>C2. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, būvdarbu īstenotāju būvuzņēmēju pieredzi.</p>
<p>Tehniskā specifikācija</p>	<p><i>Lielākā daļa tehniskās specifikācijas prasības ir jau iepriekš iekļauta projektā.</i></p> <p>C3. BŪVGRUŽU (TAI SKAITĀ DEMONTĒŠANAS) ŠĶIROŠANA UN NODOŠANA SPECIĀLOS POLIGONOS Vismaz 55 procenti (masas procenti) nebīstamo atkritumu, ko saražo nojaukšanas un demontēšanas darbos, izņemot rakšanu un aizbēršanu, sagatavo atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citiem materiālu atgūšanas veidiem, t.sk.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kokmateriāli, stikla, metāla, ķieģeļu, akmens, keramikas un betona materiāli, ko atgūst no ēkas galvenajām konstrukcijām; 2) izbūves elementi un nenesošie elementi, tostarp durvis un to rāmji, grīdas segums, griestu plātnes, ģipša paneļi, plastmasas profili, izolācijas materiāli, logu rāmji, logu stikls, ķieģeļi, betona bloki un gatavelementi, tērauda stiegras. <p>C4. LIKUMĪGAS IZCELSMES KOKMATERIĀLI</p> <p>Visiem kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem, ko piegādā saskaņā ar līgumu, jābūt likumīgi iegūtiem atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulai (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Regula (ES) Nr. 995/2010).</p> <p><i>Šī tehniskā specifikācija jāskata kombinācijā ar līguma izpildes noteikumiem.</i></p> <p>C5. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Atkritumi, kas rodas būvdarbos un atjaunošanas darbos, izņemot nojaukšanas atkritumus, nepārsniedz 11 t uz 100 m² no biroja iekštelpu bruto platības.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>C6. BŪVDARBU VADĪTĀJA PIEREDZE</p> <p>Būvdarbu vadītājam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (<i>izvēlēties attiecīgo konkrētām līgumam</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu būvdarbos jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (<i>atzīmēt atbilstoši</i>), tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto energopatēriņu uz m², kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgapriekojumu; 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to, kā tās izmantot; 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu sistēmu uzstādīšanā, tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku; 4) pieredze vidi maz ietekmējošu būvmateriālu iepirkšanā, montāžā un verificācijā;

5) pieredze nojaukšanas un būvlaukuma atkritumu apsaimniekošanas plānu sekmīgā īstenošanā, maksimāli samazinot atkritumu apjomu, t.sk. arīzināšanas un pieredze nodrošinot atkritumu apstrādes iespējas ārpus būvlaukuma..

C7. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE

Kritērijs attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu daļas, u.c. būvdarbu vadītāju pieredzi.

Būvprojekta daļu būvdarbu vadītājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (*izvēlēties attiecīgo konkrētām līgumam*):

- 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu būvdarbu vadīšanā jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (*atzīmēt atbilstošo*), tostarp dati (*ja pieejami*) par pabeigtu projektu izmērīto energoefektivitāti uz m², kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgaprīkojumu;
- 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (Building Energy Monitoring Systems, BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to ekspluatāciju un izmantošanu, lai konstatētu, kāds ir ēkas energopatēriņa modelis;
- 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu ietaišu izbūvē, tostarp dati (*ja pieejami*) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku;

C8. ĒKAS APRITES CIKLA GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA

Punkti šajā kritērijā var tikt piešķirti, ja piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs attiecībā uz PVD. Ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) aprēķina izmantotā aprites cikla griezumā. Punktu piešķir piegādātājiem ar zemāko kopējo GSP.

C9. ĒKAS GALVENO ELEMENTU EFEKTIVITĀTE: PRODUKTU VIDES DEKLARĀCIJU (PVD) APKOPOJUMS

Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda, kurš no tālāk norādītajām trīs variantiem tiek izmantota vērtēšanā.

- 1) Vienkāršotais variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtie rezultāti attiecībā uz GSP rādītāju, un to norāda kā CO₂ emisijas ekvivalentu;
- 2) Rādītāja rezultātu variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtie PVD raksturlielumu rezultāti (ACN rezultāti attiecībā uz dažādiem rādītājiem); vai
- 3) Atzīmju vai klašu variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtās svērtās PVD atzīmes vai klases (parasti atzīme ir izteikta ar skaitli, bet klasi apzīmē ar burtu).

Salīdzināšanas pamatu un izmantojamo variantu precīzi norāda iepirkuma procedūras dokumentācijā. Vērtējamie ēkas elementi - A tabulā. *Metodiku skat. MK noteikumu pielikumā.*

A tabula. Vērtējamie ēkas elementi.

Jaunbūve

Atjaunošana

	<p>Pamati un apakšbūves</p> <p>Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi</p> <p>Ārsienas, apšuvums un izolācija</p> <p>Grīdas un griesti</p> <p>Iekšējās sienas</p> <p>Logi</p> <p>Jumti</p>	<p>Ārsienas, apšuvums un izolācija</p> <p>Jauns jumta segums un izolācija</p> <p>Logi</p> <p>Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.</p>	
<p>1.variants: Pasūtītājs piešķir punktus, pamatojoties uz A tabulā norādīto galveno ēkas elementu aprites cikla efektivitātes uzlabojumu salīdzinājumā ar references (būvprojekta) tāmi. Vērtēšanā izmanto Produktu vides deklarāciju. 2.variants: Efektivitāti vērtē, izmantojot PVD, kas atbilst standartam LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804: 2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgam standartam</p> <p>Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda produktu kategorizēšanas noteikumus (PKN, <i>skat. tālāk piezīmi</i>), ko piemēro attiecībā uz PVD, un visi piegādātāji konsolidē uz PKN pamata sagatavotās PVD saskaņā ar standartu LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804: 2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu. Tiek izmantoti tikai trešo pušu verificēti PKN. Te ietilpst arī izejas datu verificācija.</p> <p>3.variants: Vērtējot ēkas elementus nolūkā piešķirt atzīmi vai klasi, ir pieļaujams izmantot normalizēšanu un izsvarošanu, ar nosacījumu, ka ir ieviesti nacionālie PKN, kas ir būvatļauju vai ēku novērtēšanas un sertificēšanas shēmu pamatā.</p> <p><i>Ja pirms būvdarbu veicēja izraudzīšanās jau ir veikta analīze, izmantojot PVD, tad projektētāji pasūtītājam iesniedz kopsavilkumu ar galvenajiem izmantotajiem tehniskajiem pieņēmumiem, lai tos varētu ietvert iepirkuma procedūras dokumentācijā</i></p> <p>Piezīme. Produktu kategorizēšanas noteikumi ir jāievēro katras PVD sagatavošanā shēmas ietvaros. Tie nosaka, kā jāveic ACN un kā jāverificē katrs produkts, lai nodrošinātu saskanību.</p>			
<p>C10. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA MATERIĀLA IZMANTOŠANA BETONĀ UN MŪRĪ</p> <p><i>Šo kritēriju izmanto, ja visiem piegādātājiem ir jāpiedāvā betona un mūra konstrukcijas risinājums. Šis kritērijs attiecas uz biroja ēkām ar betona nesošajām konstrukcijām, bloku sienām un pildrežģa un mūra iekšējām sienām un ārsienām.</i></p> <p>Pasūtītājs piešķir punktus piegādātājiem, kas ir panākuši, ka atkārtoti pārstrādātā materiāla saturs/blakusproduktu saturs B tabulā norādītajos ēkas galvenajos elementos ir vismaz 15 procenti (pēc vērtības).</p> <p><i>Var noteikt augstākas prasības par minimālo saturu, ja pirms būvdarbu veicēja izraudzīšanās ir panākta vienošanās ar projektētājiem.</i></p> <p>B tabula. Ietveramie ēkas elementi</p>			
<p>Jaunbūve</p>		<p>Atjaunošana</p>	

Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi	Ārējās sienas
Ārējās sienas	Iekšējās sienas
Grīdas un griesti	Jauns jumta segums un izolācija
Iekšējās sienas	Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.
Jumti	
Pamati un apakšbūves	

Atkārtoti pārstrādāto saturu aprēķina, pamatojoties uz atkārtoti pārstrādāto materiālu un/vai blakusproduktu vidējo masas bilanci atkarībā no tā, kā tos ražo un piegādā uz būvlaukumu (attiecīgā gadījumā):

- 1) katra gatavā maisījuma betona partija, no kuras betonu piegādā būvlaukumā — saskaņā ar standartu LVS EN 12620+A1: 2009L "Minerālmateriāli betonam" (betona pildvielas) un LVS EN 206: 2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība" (betons) vai līdzvērtīgu;
- 2) rūpnieciski ražoti paneļi, balsti, bloki un elementi ar norādītu saturu —saskaņā ar standartu LVS EN 12620+A1: 2009L "Minerālmateriāli betonam (betona pildvielas)" un LVS EN 206: 2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība (betons)" vai līdzvērtīgu.

C11. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO₂ EKIVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ

Punktus piešķir proporcionāli CO₂ ekvivalentu (CO₂e) emisiju samazinājumam uz tonnu pildvielu, ko izmanto E tabulā uzskaitīto ēkas galveno elementu ražošanā. Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda transportēšanā radušos CO₂ emisiju aprēķināšanas metodi un rīku.

Pasūtītājs, pamatojoties uz projektētāju sniegto informāciju, varētu noteikt mērķrādītāju: maksimālās CO₂e emisijas uz tonnu transportēto pildvielu. Šādu mērķrādītāju kopā ar to pamatā esošajiem pieņēmumiem un noteikumiem ietver būvdarbu iepirkumu procedūras dokumentācijā.

C tabula. Ietveramie ēkas elementi

Jaunbūve	Atjaunošana
Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi	Ārējās sienas
Ārējās sienas	Iekšējās sienas
Grīdas un griesti	Jauns jumta segums un izolācija
Iekšējās sienas	Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.
Jumti	
Pamati un apakšbūves	

C12. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLOATĀCIJĀ

Punkti tiek piešķirti piegādātājam, kurš nodrošina iespēju pieslēgties augstas efektivitātes un izmaksu ziņā ekonomiskām alternatīvās enerģijas sistēmām, un sniedz apkopes pakalpojumus. *Tiek izmantots kopā ar attiecīgās tehniskās specifikācijas kritēriju.*

	<p>C13. VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ</p> <p>Pasūtītājs vērtē pretendenta veikto kopējo VSAOI samaksas apmēru pret vidējo nostrādāto h skaitu pēdējā kalendārā gada laikā vai pēdējo 12 mēnešu laikā. Līdz ar to tiek iegūts vidējais VSAOI apmērs, ko pretendents maksājis par vienu darba stundu.</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti uzņēmumiem, kuri ir veikuši lielāku vidējā sociālā nodokļa iemaksu valsts budžetā par darbinieku. Šāda kritērija ieviešana nodrošina gan lielākus nodokļa ieņēmumus valsts un netieši arī pašvaldību budžetos caur iedzīvotāju ienākuma nodokli, gan rada citus pozitīvus efektus, piemēram, mazina ēnu ekonomiku, un nodrošina strādājošos ar tirgus prasībām atbilstošu atalgojumu.</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>C14. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA</p> <p>Līguma izpildes ietvaros nepieciešams veikt ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) risinājumu alternatīvu izvērtēšanu aprites cikla griezumā.</p> <p>C15. BŪVGRUŽU (TAI SKAITĀ DEMONTĒŠANAS) ŠĶIROŠANA UN NODOŠANA SPECIĀLOS POLIGONOS Būvuzņēmējs izstrādā pirmsnojaukšanas/pirmsdemontēšanas auditu, lai noteiktu, kādus materiālus var izmantot atkārtoti, reciklēt vai atgūt, t.sk.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tādu bīstamo atkritumu (tostarp elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (EEIA)) identificēšana un riska novērtēšana, kam var būt nepieciešama specializēta apiešanās un apstrāde, vai nojaukšanas laikā iespējami radušos emisiju identifikācija un riska novērtēšana; 2) tāme, kurā atsevišķi uzskaitīti dažādi būvmateriāli un produkti; 3) aplēse par būvgružu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes potenciālu procentos, pamatojoties uz to, kādas dalītas vākšanas sistēmas ierosināts izmantot nojaukšanas procesā. <p>Identificētos materiālus, produktus un elementus uzskaita nojaukšanas darbu tāmē.</p> <p>C16. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA</p> <p>Pirms darbu uzsākšanas objektā Būvuzņēmējs sagatavo atkritumu apsaimniekošanas plānu. Plānā norāda, kādas dalītās vākšanas sistēmas objektā izmantos, lai sašķirotu materiālus atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citiem materiālu atgūšanas veidiem. Objekta atkritumu apsaimniekošanas plāns ietver:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) būvizstrādājumus, kas veido galvenos ēkas elementus, tostarp kokmateriālus, stikla, metāla, ķieģeļu, keramikas, betona un inertos atkritumus, kā arī saistītos iepakojuma materiālus; 2) būvizstrādājumus, kas ir daļa no ēkas izbūves, tostarp grīdas segumus, griestu plātnes, sausā apmetuma un ģipša paneļus, plastmasas profilus un izolācijas materiālus, kā arī saistītos iepakojuma materiālus. <p>Materiālu dalītā vākšana atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un atgūšanai notiek atbilstoši atkritumu hierarhijai, kas noteikta Ministru kabineta 2013.gada 2.apriļa noteikumos Nr.184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju."</p> <p>Objektā notiekošo būvdarbu laikā seko līdzīgi tam un ziņo par to, kā tiek realizēts apstiprinātais atkritumu apsaimniekošanas plāns. Tas ietver datus, kas attiecas uz to</p>

materiālu masu, kas objektā savākti dalītājā vākšanā ar mērķi tos atkārtoti izmantot un pārstrādāt tehniskajās specifikācijās norādītajā apmērā.

Tiek izmantota sistēma, kā monitorē un kvantificē radušos atkritumus un materiālus, kas nodalīti atkārtotai izmantošanai un pārstrādei. Tāpat sistēmā var sekot līdzi un verificēt, kur nonāk atkritumu sūtījumi. Monitoringa un izsekošanas datus iesniedz līgumslēdzējai iestādei norunātā biežumā.

C17. ĒKAS ENERGOSISTĒMU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ

Atkarībā no iepirkuma procedūras šis noteikums var attiekties arī uz sistēmām, ko uzstāda trešā puse – energopakalpojumu sniedzējs (*skatīt E sadaļu*). Šādas sistēmas tiek projektētas, uzstādītas un nodotas ekspluatācijā, ievērojot saskaņotos projektus un specifikācijas:

- 1) apsilde, ventilācija un gaisa kondicionēšana (AVGK);
- 2) mazoglekļa un bezoglekļa energotehnoloģijas;
- 3) ēkas energovadības sistēma (BEMS);
- 4) apgaisojuma vadības sistēmas.

Būvuzņēmējs veic katras sistēmas funkcionālās veiktspējas testu, tostarp veiktspējas mērījumus. AVGK sistēmām jāatbilst LVS EN 12599: 2013 "Ēku ventilācija. Testa procedūras un mērīšanas metodes, nododot ekspluatācijā ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmas" vai līdzvērtīgam standartam un, ja ir uzstādītas citas sistēmas, citiem piemērojamiem standartiem vai to ekvivalentiem.

Būvuzņēmējs iesniedz apsekošanas ziņojuma kopiju vai sertifikātu, kas apliecina, ka ir veikta ēkas inženiertīklu un inženieriekārtu testēšana, un satur datus, kas pierāda, ka ietaises darbojas, nepārsniedzot projektētos parametrus.

C18. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA

Tā kā materiālus pasūta un nogādā būvlaukumā atsevišķās partijās, atkārtoti pārstrādātā satura atbilstību iepirkuma piedāvājumā norādītajam pārbauda katrai produkta partijai atsevišķi.

Būvuzņēmējs atbilstību pārbauda, ievācot informāciju no izmantoto būvizstrādājumu piegādātāja (-iem), t.sk. veicotmasas bilances aprēķinus, kurus apstiprina partijas testēšanas rezultāti, piegādes dokumentācija un/vai rūpnīcas ražošanas kontroles dokumentācija. Katra dokumenta datus verificē trešās puses veiktā auditā.

Piezīme. "partija" ir vienoti marķētu tādu produktu daudzums, ko ražo vienā un tajā pašā maisāmajā iekārtā vienādos apstākļos saskaņā ar noteiktu maisījuma projektu un izmantojot tās pašas izejvielas.

C19. KOKMATERIĀLU LIKUMĪGA IEGŪŠANA

Ja iespējams, ieteicams veikt izlases veida pārbaudes sadarbībā ar kompetento iestādi, kas atbildīga par Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulas (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus, īstenošanu.

Pasūtītājs ir tiesīgs izlases veidā pārbaudīt, vai saskaņā ar līgumu izmantotie koka izstrādājumi (visi vai to konkrēta apakšgrupa) atbilst D1 tehniskajai specifikācijai. Pēc pieprasījuma darbuuzņēmējs sniedz pierādījumus, kas apliecina atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulai (ES) Nr. 995/2010, ar ko

nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus.

Vairumā gadījumu, ja būvdarbu veicējs nav uzņēmums, kas pirmais laiž kokmateriālus vai koka izstrādājumus ES tirgū, bet iegūst šādus produktus no citiem (Regulā (ES) Nr. 995/2010 definēts kā "tirgotājs"), būvdarbu veicējs par kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem sniedz šādu informāciju, ko pēc tam verificē izlases veida pārbaudēs:

- 1) tirgus dalībnieki vai tirgotāji, kas piegādājuši kokmateriālus un koka izstrādājumus to izmantošanai ēkas būvniecībā;
- 2) dokumenti vai cita informācija, kas apliecina šo koka izstrādājumu atbilstību spēkā esošiem tiesību aktiem;
- 3) pierādījumi par risku novērtēšanu un īstenotajām risku mazināšanas procedūrām saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 995/2010 6. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu.

Ja būvdarbu veicējs kokmateriālus vai koka izstrādājumus pirmais laiž ES tirgū to izmantošanai būvniecības projektā (Regulā (ES) Nr. 995/2010 definēts kā "tirgus dalībnieks"), piegādātājs par kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem sniedz šādu informāciju, ko pēc tam pārbauda izlases veida pārbaudēs:

- 4) katra izmantoto kokmateriālu veida apraksts, tostarp tirdzniecības nosaukums, izstrādājuma veids, koka sugas vispārpieņemtais nosaukums – attiecīgā gadījumā – pilns zinātniskais nosaukums;
- 5) kokmateriālu un koka izstrādājumu piegādātāja nosaukums/vārds un adrese;
- 6) ieguves valsts un – vajadzības gadījumā:
 - attiecīgās valsts reģions, kur kokmateriāli iegūti;
 - ieguves koncesija;
 - daudzums (apjoms, svars vai vienību skaits);
- 7) dokumenti vai cita informācija, kas apliecina šo koka izstrādājumu atbilstību spēkā esošiem tiesību aktiem;
- 8) pierādījumi par risku novērtēšanu un īstenotajām risku mazināšanas procedūrām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulu (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus 6. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu. Tie var ietvert sertifikāciju vai citas trešo pušu verificētas shēmas.

Kokmateriāli, kam ir derīgas ES FLEGT vai CITES licences, ir uzskatāmi par likumīgi iegūtiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulu (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus.

C20. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE

Pabeidzot būvniecību, būvdarbu veicējs testē pabeigtas ēkas norobežojošo konstrukciju un to uzbūves kvalitāti saskaņā ar standartu LVS EN 13829:2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgu standartu, lai nodrošinātu, ka ir sasniegta projektētā veiktspēja.

Būvdarbu veicējs testē pabeigtas ēkas norobežojošo konstrukciju un tās uzbūves kvalitāti, lai nodrošinātu atbilstību projektā noteiktajai gaiscaurlaidības specifikācijai. Ja konstatē defektus, tiek ierosināts, kā tos novērst.

Ar mehāniskās ventilācijas metodi testē vismaz 20 procentus no ēkas izmantojamās iekšējās platības, pierādot, ka projektētā gaiscaurlaidība atbilst attiecīgās ēkas ventilēšanas paņēmienam.

Testēšanu veic saskaņā ar standartu LVS EN 13829:2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgiem standartiem, kurus akceptē attiecīgā būvuzraudzības iestāde ēkas atrašanās vietā.

Testēšanu veic pēc būvniecības praktiskas pabeigšanas. Pēc tam, kad ir veikta testēšana saskaņā ar standartu LVS EN 13829: 2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgu standartu, darbuzņēmējs iesniedz apsekojuma ziņojuma vai sertifikāta kopiju, kas apliecina, ka ēka atbilst gaiscaurlaidības prasībām.

C21. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS

Skatīt noteikumu 1.pielikuma 6.3. sadaļu "ZPI kritēriji iekštelpu apgaismojuma uzstādīšanai"

Sistēmas tiek nodotas ekspluatācijā saskaņā ar 1. pielikuma 6.3. sadaļā iekļauto līguma izpildes 1. noteikumu. Būvdarbu veicējs nodrošina sistēmu ekspluatācijas norādījumus saskaņā ar 6.3.sadaļas tehniskās specifikācijas 1. prasību.

Ēkas lietotājiem un (ja attiecināms) nozīmētajam apsaimniekotājam nodrošina apmācību par sistēmu izmantošanu, t.sk. arī saskarni ar BEMS (F2. kritērijs).

Projektētāji vai projektēšanas un būvdarbu veicējs iesniedz apsekošanas ziņojuma kopiju vai sertifikātu, kas apliecina, ka ir veikta apgaismes sistēmu testēšana, un satur datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas, nepārsniedzot projektētos parametrus. Tāpat tie apstiprina, ka ir nodrošināti nepieciešamie materiāli un apmācība.

C22. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA

Ēkas energovadības sistēmu (BEMS) nodod ekspluatācijā saskaņā ar noteiktajām tehniskajām specifikācijām. Būvdarbu veicējs nodrošina BEMS ekspluatācijas rokasgrāmatu. Ēkas lietotājiem un (ja attiecināms) nozīmētajam apsaimniekotājam nodrošina apmācību par BEMS izmantošanu, t.sk.lietotāja saskarnes izmantošanu, lai analizētu un lejupielādētu energodatus, izmantojot pieejamos programmatūras rīkus.

Būvuzņēmējs iesniedz:

- 1) apsekojuma ziņojuma vai sertifikāta kopiju, kas apliecina, ka ir veikta BEMS testēšana;
- 2) datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas atbilstoši projektētajiem parametriem;
- 3) apstiprinājumu, ka ir nodrošināti nepieciešamie materiāli un apmācības.

C23. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ

Mazoglekļa vai bezoglekļa energosistēmas ekspluatē saskaņā ar nepieciešamajām tehniskajām specifikācijām.

Būvuzņēmējs iesniedz apsekošanas ziņojuma kopiju vai sertifikātu, kas apliecina, ka ir veikta energosistēmu testēšana, un satur datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas, nepārsniedzot projektētos parametrus.

C24. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU UN PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA

Pabeidzot būvniecību, Būvuzņēmējs apstiprina, ka ēkā vai tai piegulošajā teritorijā atrodas īpaša glabātava, lai ēkas lietotājiem atvieglotu atkārtoti izmantojamu un

	<p>pārstrādājamu materiālu un nolietotu izstrādājumu nošķiršanu (atsaucoties uz B6 prasībām).</p> <p>Būvdarbu veicējs iesniedz izbūvēto pārstrādājamu materiālu savākšanas ietaišu detalizētus gala plānus.</p>
--	---

D. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI LIKVIDĒŠANAS, NOJAUKŠANAS UN BŪVLAUKUMA SAGATAVOŠANAS DARBIEM

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Tehniskā specifikācija	<p>D1. BŪVGRUŽU (TAI SKAITĀ DEMONTĒŠANAS) ŠĶIROŠANA UN NODOŠANA SPECIĀLOS POLIGONOS Vismaz 55 procenti (masas procenti) nebīstamo atkritumu, ko saražo nojaukšanas un demontēšanas darbos, izņemot rakšanu un aizbēršanu, sagatavo atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citiem materiālu atgūšanas veidiem, t.sk.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kokmateriāli, stikla, metāla, ķieģeļu, akmens, keramikas un betona materiāli, ko atgūst no ēkas galvenajām konstrukcijām; 2) izbūves elementi un nenesošie elementi, tostarp durvis un to rāmji, grīdas segums, griestu plātnes, ģipša paneļi, plastmasas profili, izolācijas materiāli, logu rāmji, logu stikls, ķieģeļi, betona bloki un gatavelementi, tērauda stiegras.
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>D2. BŪVGRUŽU PIRMSNOJAUKŠANAS/PIRMSDEMONTĒŠANAS AUDITS Būvdarbu veicējs izstrādā pirmsnojaukšanas/ pirmsdemontēšanas auditu, lai noteiktu, kādus materiālus var izmantot atkārtoti, pārstrādāt vai citā veidā atgūt, t.sk.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tādu bīstamo atkritumu (tostarp elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (EEIA)) identificēšana un riska novērtēšana, kam var būt nepieciešama specializēta apiešanās un apstrāde, vai nojaukšanas laikā iespējami radušos emisiju identifikācija un riska novērtēšana; 2) tāme, kurā atsevišķi uzskaitīti dažādi būvmateriāli un produkti; 3) aplēse par atkārtotas izmantošanas un pārstrādes potenciālu procentos, pamatojoties uz to, kādas dalītas vākšanas sistēmas ierosināts izmantot nojaukšanas procesā. <p>Identificētos materiālus, produktus un elementus uzskaita nojaukšanas darbu tāmē.</p>

E. ZPI PRASĪBAS ENERĢOSISTĒMU UZSTĀDĪŠANAI UN ENERĢOPAKALPOJUMU PIEGĀDEI

Prasības piemērojamas, ja to ir iespējams attiecināt uz paredzēto projektu. Būtu vēlams, ka šis kritērijs būtu iekļauts jau projektā.

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības
Tehniskās specifikācijas	<p>E1. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOĢENERĀCIJA</p> <p>Visas apsildes sistēmas (tostarp tādas, kuras apgādā koģenerācijas iekārtas), kas piegādā siltumenerģiju biroja ēkas siltumenerģijas sadales sistēmām, kurās tiek izmantots ūdens vai gaiss, atbilst attiecīgajiem ZPI pamatkritērijiem, kas apliecina katras tehnoloģijas efektivitāti.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Ūdenssildītāji, t.sk. sildkatli un siltumsūkņi, ar siltuma jaudu līdz 400 kW, un koģenerācijas iekārtas, kuru elektroenerģijas ražošanas jauda nepārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. kritērijam tehniskajā specifikācijā (<i>skat. ZPI kritērijus ūdens sildītājiem</i>).

	2) Koģenerācijas iekārtas, kuru galvenā dzinēja elektroenerģijas ražošanas jauda pārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. tehniskajai specifikācijai, kas paredz minimālo gada kopējo efektivitāti 75 procenti un nosaka prasības "augsti efektīvai" koģenerācijai (<i>skat. ZPI kritērijus koģenerācijas iekārtām</i>).
--	--

F. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI ĒKAS APSAIMNIEKOŠANAI

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Tehniskās specifikācijas	<p>F1. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA</p> <p>Ēkas ekspluatētājs vai ēkas apsaimniekotājs katru mēnesi sagatavo atskaites ēkas lietotājiem, izmantojot datus no ēkas energovadības sistēmas (BEMS). Šo kārtību reizi gadā pārskata. Atskaitēs sīki un atsevišķi iedala enerģijas izmantojumu apsildes, dzesēšanas, ventilācijas un apgaismošanas vajadzībām katrā sezonā.</p> <p>F2. ENERGOEFEKTIVĪTĀTES PAKALPOJUMA LĪGUMS</p> <p>Attiecīgi ēkas ekspluatētājs vai apsaimniekotājs, pamatojoties uz ēkas enerģijas patēriņa sākotnējo modelēšanu (skatīt B3. kritēriju), vienojas par enerģijas patēriņa limitiem saistībā ar apgaismojumu, apsildi, dzesēšanu, ventilāciju un rezerves energoiekārtām. Tas neietver paredzēto slodzi saistībā ar lietotājiem, piemēram, te neietilpst patērētāju (piemēram, serveru vai mazjaudas iekārtu) prognozētā slodze. Jaunbūvēm nepieciešams nodrošināt energoefektivitātes garantiju.</p> <p>Līguma pamatā ir veiktie aprēķini pēc Ministru kabineta 2013.gada 25.jūnija noteikumiem Nr.348 "Ēkas energoefektivitātes aprēķina metodes" un Latvijas būvnormatīvu būvklimatoloģijas prasībām. . Tāpat līgumā nosaka korekcijas saistībā ar nākotnē iespējamām noslogojuma izmaiņām, ārkārtas laika apstākļiem un tirgus enerģijas izmaksām.</p> <p>Ja enerģijas izmantojums ir pārsniedzis šos limitus, attiecīgi energoefektivitātes pakalpojuma sniedzējs atbild par papildu izmaksām. Ja enerģijas patēriņš šos limitus nav pārsniedzis, ietaupījumu varētu dalīt 50:50 (vai vienoties par citu ietaupījuma sadalījumu) ar pasūtītāju iestādi. Šo kārtību reizi gadā pārskata.</p> <p>F3. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMA</p> <p>Ēkas apsaimniekotājs ievieš sistēmas, kas ēkas lietotājiem dod iespēju šķirot papīru, kartonu, pārtikas un dzērienu iepakojumu (stiklu, plastmasu un citus materiālus, ja pastāv attiecīgas vietējās dalītās vākšanas sistēmas) atsevišķās pārstrādes plūsmās. Ja iespējams, baterijas, tintes un toneru kasetnes, IT aprīkojumu un mēbeles arī vāc un sagatavo to atkārtotai izmantošanai vai pārstrādei.</p>
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	<p>F4. VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ</p> <p>Pasūtītājs vērtē pretendenta veikto kopējo VSAOI samaksas apmēru pret vidējo nostrādāto h skaitu pēdējā kalendārā gada laikā vai pēdējo 12 mēnešu laikā. Līdz ar to tiek iegūts vidējais VSAOI apmērs, ko pretendents maksājis par vienu darba stundu.</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti uzņēmumiem, kuri ir veikuši lielāku vidējā sociālā nodokļa iemaksu valsts budžetā par darbinieku. Šāda kritērija ieviešana nodrošina gan lielākus nodokļa ienājumus valsts un netieši arī pašvaldību budžetos caur iedzīvotāju ienākuma</p>

	nodokli, gan rada citus pozitīvus efektus, piemēram, mazina ēnu ekonomiku, un nodrošina strādājošos ar tirgus prasībām atbilstošu atalgojumu.
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>F5. ENERGOEFĒKTIVITĀTES PAKALPOJUMA LĪGUMS</p> <p>Līguma izpildes ietvaros neatkarīgi tiek apkopoti energodati, lai varētu veikt ēkas energoefektivitātes monitoringu gada griezumā, to salīdzinot ar saskaņotajiem energopatēriņa limitiem. Ēkas ekspluatētājs vai apsaimniekotājs nodrošina, ka datus no rēķiniem/skaitītājiem un ēkas energovadības sistēmas apkopo trešā puse.</p> <p>Šos datus katru gada pārskata gan ekspluatētājs, gan pasūtītājs, lai noteiktu ēkas enerģijas patēriņu un gan ekspluatētāja, gan pasūtītāja mēneša peļņu/zaudējumus.</p> <p>F6. ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS SISTĒMA</p> <p>Ēkas ekspluatētājs pastāvīgi, ar pasūtītāju saskaņotā kārtībā uzrauga un uzskaita ēkā radušos atkritumus un atkārtotas izmantošanas un pārstrādes apjomus. Apsaimniekotājs vai būvdarbu veicējs pasūtītājam sniedz mēneša datus par radušos atkritumu apjomu, ko izsaka kā kopējo ēkā radušos atkritumu proporciju un kilogramos uz atkritumu frakciju.</p>

G. ZPI PRASĪBAS UN KRITĒRIJI APVIENOTO PROJEKTĒŠANAS UN BŪVDARBU IEPIRKUMIEM

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Atlases kritēriji	<p>G1. BŪVUZŅĒMĒJA PIEREDZE LĪDZĪGAS SPECIFIKAS PROJEKTOS</p> <p>Būvuzņēmējs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā un būvniecībā.</p> <p>G2. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, būvdarbu veicēju būvuzņēmēju pieredzi.</p> <p>Atbildīgais būvdarbu vadītājs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku būvniecībā.</p> <p>G3. ARHITEKTA/PROJEKTA VADĪTĀJA PIEREDZE</p> <p>Arhitekts/projektētājs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā.</p> <p>G4. SPECIALIZĒTO BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, u.c. daļu projektēšanas vadītāju pieredzi.</p> <p>Attiecīgo būvprojekta daļu vadītājs ir pieredzējis paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā.</p>

<p>Tehniskā specifikācija</p>	<p>G5. ĒKAS PATĒRĒTAIS ENERĢIJAS IZMAKSU OPTIMALITĀTE</p> <p>Jaunbūvju, atjaunošanas vai pārbūves projektiem izmaksu ziņā optimālu primārās enerģijas patēriņa pieprasījumu biroju ēkai izsaka kWh/m² un aprēķina pēc metodikas, kas norādīta Komisijas Deleģētajā 2012. gada 16. janvāra Regulā (ES) Nr. 244/2012, ar kuru papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti, nosakot salīdzinošās metodoloģijas sistēmu izmaksu ziņā optimālu minimālo energoefektivitātes prasību līmeņu aprēķināšanai ēkām un būves elementiem.</p> <p>G6. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS</p> <p><i>Ieteicams lampu un apgaismes projektu iepirkumā izmantot ZPI kritērijus iekštelpu apgaismojumam. Bez tam lietotājiem jāspēj kontrolēt vai pārļaut apgaismošanas sistēmu funkcionēšanu ēkas zonās vai telpās.</i></p> <p>G7. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA</p> <p>Tiek uzstādīta un ekspluatēta ēkas vadības sistēma (BMS), kurā tiek ietverta arī energopārvaldības sistēma un ēkas enerģijas monitoringa sistēma (EMS).</p> <p>Lietotāja saskarne nodrošina, ka ēkas lietotāji un apsaimniekotāji bez nozīmīgas apmācības var analizēt un lejupielādēt informāciju par enerģijas izmantojumu ēkā.</p> <p>Ēkas energoefektivitātes pamatparametriem, ko sistēma var kontrolēt (t.i., apgaismojumam, apsildei, dzesēšanai), ir jābūt ērti regulējamiem.</p> <p>G8. MAZOGLEKĻA VAI BEZOGLEKĻA ENERĢIJAS AVOTI</p> <p>Ja ēka ir izvietota vietā, kur ir iespējams pieslēgties augstas efektivitātes un izmaksu ziņā ekonomiskām alternatīvās enerģijas sistēmām, ēkas energosistēmas projektē tā, lai būtu iespējams pieslēgties šai infrastruktūrai.</p> <p>Augsti efektīva sistēma energoefektivitātes kontekstā ir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) centralizētās siltumapgādes/dzesēšanas sistēma, kuras darbībā izmanto vismaz 50 % atjaunojamās enerģijas, 50 % siltuma pārpalikuma, 75 % koģenerācijas režīmā saražota siltuma vai šādu enerģijas un siltuma veidu kombināciju 50 % apmērā; 2) jebkurš siltumapgādes/dzesēšanas risinājums, kas ievērojami samazina primārās enerģijas patēriņu, kas nepieciešams vienas piegādātās enerģijas vienības piegādei attiecīgās sistēmas robežās, ņemot vērā ieguvei, pārveidei, transportēšanai un sadalei nepieciešamo enerģiju; 3) individuālās siltumapgādes/dzesēšanas risinājums, kurš ievērojami samazina no neatjaunojamiem energoresursiem iegūtas primārās enerģijas patēriņu, kas nepieciešams vienas piegādātās enerģijas vienības piegādei attiecīgās sistēmas robežās, vai kuram nepieciešams tāds pats no neatjaunojamiem energoresursiem iegūtas primārās enerģijas patēriņa apjoms, bet par zemākām izmaksām, ņemot vērā ieguvei, pārveidei, transportēšanai un sadalei nepieciešamo enerģiju. <p>G9. VELOSIPĒDU NOVIETNE</p> <p>Ēkas projektā iestrādā drošu un viegli pieejamu velosipēdu novietni ar jumtu. Vietu skaitu nosaka, pamatojoties uz ēku novērtēšanas shēmu, ņemot vērā arī plānoto iespējamo skaita palielinājumu .</p>
-----------------------------------	---

G10. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA

Ēkā vai tai piegulošajā teritorijā atrodas īpaša glabātava, lai ēkas lietotājiem atvieglotu pārstrādājamo materiālu šķirošanu.

G11. ŪDENS TAUPIŠANAS IETAISES

Visas sanitārās un virtuves ūdens ietaises ir aprīkotas ar efektīvu ūdensapgādes aprīkojumu, kas atbilst kritērijiem par sanitārtehnisko aprīkojumu un klozetpodiem un pisuāriem ar noskalošanas funkciju. *(Skatīt attiecīgo preču grupu ZPI kritērijus)*

G12. SILTUMA KOMFORTA APSTĀKĻI

Biroja ēkas projektētās telpu temperatūras vērtības (minimālā telpu temperatūra ziemā, maksimālā telpu temperatūra vasarā) atbilst vismaz II kategorijai saskaņā ar standartu LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgu.

G13. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE

80 procenti no izmantojamās biroja platības tiek nodrošināts vidējais dienasgaismas koeficients 1,5 procenti uz ārpagalmu vērstām fasādēm un 0,7 procenti uz iekšpagalmu vērstām fasādēm. Abus koeficientus mēra darba plaknes augstumā, ko nosaka pasūtītājs.

G14. VENTILĀCIJA UN GAISA KVALITĀTE

Norāda ventilācijas sistēmu, kas piegādā telpās gaisu ar IDA 2 kvalitātes rādītāju atbilstoši standartam LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgam.

Vietās, kur āra gaisa kvalitāte ir zema, ēkas ventilācijas sistēmu projektē tā, lai nodrošinātu tīra gaisa piegādi birojiem saskaņā ar prasībām 8.3.1.-8.3.2. Zemu gaisa kvalitāti definē kā āra gaisa (ODA) klasi 2 vai 3 atbilstoši standartam LVS EN 13779: 2007 "Nedzīvojamo ēku ventilācija. Ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu veikspējas prasības", vai līdzvērtīgam standartam.

G15. BŪVGRUŽU (TAI SKAITĀ DEMONTĒŠANAS) ŠĶIROŠANA UN NODOŠANA SPECIĀLOS POLIGONOS Vismaz 55 procenti (masas procenti) nebīstamo atkritumu, ko saražo nojaukšanas un demontēšanas darbos, izņemot rakšanu un aizbēršanu, sagatavo atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citiem materiālu atgūšanas veidiem, t.sk.:

- 1) kokmateriāli, stikla, metāla, ķieģeļu, akmens, keramikas un betona materiāli, ko atgūst no ēkas galvenajām konstrukcijām;
- 2) izbūves elementi un nenesošie elementi, tostarp durvis un to rāmji, grīdas segums, griestu plātnes, ģipša paneļi, plastmasas profili, izolācijas materiāli, logu rāmji, logu stikls, ķieģeļi, betona bloki un gatavelementi, tērauda stiegras.

G16. LIKUMĪGAS IZCELSMES KOKMATERIĀLI

Visiem kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem, ko piegādā saskaņā ar līgumu, jābūt likumīgi iegūtiem atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulai (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus (Regula (ES) Nr. 995/2010).

Šī tehniskā specifikācija jāskata kombinācijā ar līguma izpildes noteikumiem C20.

G17. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA

Atkritumi, kas rodas būvdarbos un atjaunošanas darbos, izņemot nojaukšanas atkritumus, nepārsniedz 11 t uz 100 m² no biroja iekštelpu bruto platības.

G18. IZBŪVES UN APDARES MATERIĀLU IZVĒLE

Visi biroju izbūvei un apdarei izvēlētie materiāli atbilst tabulā norādītajiem emisiju limitiem. Šī prasība attiecas uz:

- 1) griestu plātnēm;
- 2) krāsām un lakām;
- 3) grīdas un sienu tekstilsegumiem;
- 4) laminātu un elastīgo grīdas segumu;
- 5) koka grīdas segumu.

Visa testēšana jāveic gatavam produktam.

A tabula. Materiālu un apdares materiālu emisiju limiti.

Ražojums	Emisiju limiti (µg/m ³)	
	3 dienas	28 dienas
kopējie gaistošie organiskie savienojumi (<i>total volatile organic compounds, TVOC</i>)	10 000	< 2 000
Formaldehīds	-	< 120

G19. APSILDES SISTĒMAS, TOSTARP KOĢENERĀCIJA

Visas apsildes sistēmas (tostarp tādas, kuras apgādā koģenerācijas iekārtas), kas piegādā siltumenerģiju biroja ēkas siltumenerģijas sadales sistēmām, kurās tiek izmantots ūdens vai gaiss, atbilst attiecīgajiem ZPI pamatkritērijiem, kas apliecina katras tehnoloģijas efektivitāti.

- 1) Ūdenssildītāji, t.sk. sildkatli un siltumsūkņi, ar siltuma jaudu līdz 400 kW, un koģenerācijas iekārtas, kuru elektroenerģijas ražošanas jauda nepārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. kritērijam tehniskajā specifikācijā (skat. ZPI kritērijus ūdens sildītājiem).
- 2) Koģenerācijas iekārtas, kuru galvenā dzinēja elektroenerģijas ražošanas jauda pārsniedz 50 kWe: atbilst 1. un 2. tehniskajai specifikācijai, kas paredz minimālo gada kopējo efektivitāti 75 procenti un nosaka prasības "augsti efektīvai" koģenerācijai (skat. ZPI kritērijus koģenerācijas iekārtām).

	<p>G20. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE</p> <p>Ēkas norobežojošās konstrukcijas un to uzbūvi projektē tā, lai nodrošinātu augstu gaisnecaurīdības standartu. Rādītāji atkarīgi no attiecīgās ēkas ventilēšanas paņēmiena:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ēkām ar dabīgo ventilāciju (vēdināšanu) – $q50 \leq 3 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$ - ēkām ar mehānisko ventilācijas sistēmu – $q50 \leq 2 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$ - ēkām ar mehānisko ventilācijas sistēmu, kas aprīkota ar siltuma atguves (gaisa rekuperācijas) ierīcēm – $q50 \leq 1,5 \text{ m}^3/(\text{m}^2 \times \text{h})$.
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>G21. BŪVDARBU VADĪTĀJA PIEREDZE</p> <p>Būvdarbu vadītājam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu būvdarbos jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (<i>atzīmēt atbilstoši</i>), tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto energopatēriņu uz m², kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgapriekojumu; 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to, kā tās izmantot; 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu sistēmu uzstādīšanā, tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku; 4) pieredze vidi maz ietekmējošu būvmateriālu iepirkšanā, montāžā un verifikācijā 5) pieredze nojaukšanas un būvlaukuma atkritumu apsaimniekošanas plānu sekmīgā īstenošanā, maksimāli samazinot atkritumu apjomu, t.sk. arizinašanas un pieredze nodrošinot atkritumu apstrādes iespējas ārpus būvlaukuma. <p>G22. SPECIALIZĒTO BŪVDARBU VADĪTĀJU PIEREDZE</p> <p>Kritērijs attiecināms uz specifisku būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, u.c. būvdarbu vadītāju pieredzi.</p> <p>Būvprojekta daļu būvdarbu vadītājs ir zinošs untam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (<i>izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu būvdarbu vadīšanā jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (<i>atzīmēt atbilstoši</i>), tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto energoefektivitāti uz m², kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgapriekojumu; 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (Building Energy Monitoring Systems, BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to ekspluatāciju un izmantošanu, lai konstatētu, kāds ir ēkas energopatēriņa modelis; 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu ietaišu izbūvē, tostarp dati (<i>ja pieejami</i>) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku; <p>G23. ARHITEKTA/ PROJEKTĒTĀJA PIEREDZE</p>

Arhitekts/projektētājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kurām tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam):

- 1) pieredze paaugstinātas energoefektivitātes ēku projektēšanā
- 2) pieredze tādu būvdarbu līgumu projektēšanās vadībā, kas ir atbilduši klientu izvirzītajām ekoloģisko raksturlielumu prasībām vai tās pārsnieguši;
- 3) pieredze vides tehnoloģiju un konstruktīvu inovāciju realizācijas veiksmīgā identificēšanā un realizācijasvadībā, kas nepieciešama ekoloģisko raksturlielumu un kvalitātes uzlabošanai;
- 4) iesaiste vides tehnoloģiju un konstruktīvu inovāciju finansiālajā novērtējumā projektu realizācijas ietvaros.

G24. BŪVPROJEKTA DAĻU VADĪTĀJU PIEREDZE

Attiecināms uz atsevišķu būvprojekta daļu, piemēram, arhitektūras, ūdensapgādes un kanalizācijas, elektroapgādes, apkures, ventilācijas, kondicionēšanas, vājstrāvu, vadības automatizācijas sistēmu, u.c.daļu projektēšanas vadītāju pieredzi.

Būvprojekta daļu vadītājs ir zinošs un tam ir pieredze norādītajās jomās, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (izvēlēties attiecīgo konkrētam līgumam):

- 1) pieredze energoefektīvu ēkas norobežojošo konstrukciju un ietaišu projektēšanā jaunbūvju un/vai ēku atjaunošanas projektos (*atzīmēt atbilstoši*), tostarp dati (*ja pieejami*) par pabeigtu projektu izmērīto energoefektivitāti uz m², kas ietver apsildi, dzesēšanu, apgaismojumu, ūdens uzsildīšanu un palīgapriekojumu;
- 2) pieredze ēku energomonitoringa sistēmu (Building Energy Monitoring Systems, BEMS) uzstādīšanā, ēkas apsaimniekotāju informēšanā par to ekspluatāciju un izmantošanu, lai konstatētu, kāds ir ēkas energopatēriņa modelis;
- 3) pieredze ūdens patēriņa ziņā efektīvu ietaišu projektēšanā, tostarp dati (*ja pieejami*) par pabeigtu projektu izmērīto ūdens patēriņu uz darbinieku;
- 4) pieredze vidi maz ietekmējošu būvmateriālu specifiku sastādīšanā, *Ir jāiekļauj atsauce uz produktu vides deklarāciju (PVD) saskaņā ar standartu LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804:2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu;*
- 5) pieredze darbinieku pārvietošanās plānu izstrādē un/vai īstenošanā, tostarp mazemisiju transportlīdzekļiem un velosipēdiem paredzēta infrastruktūra;

G25. ĒKAS APRITES CIKLA GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA

Punkti šajā kritērijā var tikt piešķirti, ja piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs tiek attiecināts.. Ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) aprēķina izmantotā aprites cikla griezumā. Punktus piešķir piegādātājiem ar zemāko kopējo GSP.

G26. ĒKAS GALVENO ELEMENTU EFEKTIVITĀTE: PRODUKTU VIDES DEKLARĀCIJU (PVD) APKOPOJUMS

Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda, kura no tālāk norādītajām trīs metodēm tiek izmantota vērtēšanā.

- 1) Vienkāršotais variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtie rezultāti attiecībā uz GSP rādītāju, un to norāda kā CO₂ emisijas ekvivalentu;
- 2) Rādītāja rezultātu variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtie PVD raksturlielumu rezultāti (ACN rezultāti attiecībā uz dažādiem rādītājiem); vai
- 3) Atzīmju vai klašu variants: tiek sakopoti par katru ēkas elementu iegūtās svērtās PVD atzīmes vai klases (parasti atzīme ir izteikta ar skaitli, bet klasi apzīmē ar burtu).

Salīdzināšanas pamatu un izmantojamo variantu precīzi norāda iepirkuma procedūras dokumentācijā. Vērtējamie ēkas elementi - A tabulā. Metodiku skat. MK noteikumu pielikumā.

A tabula. Vērtējamie ēkas elementi.

Jaunbūve	Atjaunošana
Pamati un apakšbūves	Ārsienas, apšuvums un izolācija
Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi	Jauns jumta segums un izolācija
Ārsienas, apšuvums un izolācija	Logi
Grīdas un griesti	Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.
Iekšējās sienas	
Logi	
Jumti	

1.variants: Pasūtītājs piešķir punktus, pamatojoties uz A tabulā norādīto galveno ēkas elementu aprites cikla efektivitātes uzlabojumu salīdzinājumā ar references (būvprojekta) tāmi. Vērtēšanā izmanto Produktu vides deklarāciju.

2.variants: Efektivitāti vērtē, izmantojot PVD, kas atbilst standartam LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804: 2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgam standartam.

Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda produktu kategorizēšanas noteikumus (PKN, *skat. tālāk piezīmi*), ko piemēro attiecībā uz PVD, un visi piegādātāji konsolidē uz PKN pamata sagatavotās PVD saskaņā ar standartu LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804: 2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu. Tiek izmantoti tikai trešo pušu verificēti PKN. Te ietilpst arī izejas datu verificācija.

3.variants: Vērtējot ēkas elementus nolūkā piešķirt atzīmi vai klasi, ir pieļaujams izmantot normalizēšanu un izsvarošanu, ar nosacījumu, ka ir ieviesti nacionālie PKN, kas ir būvatļauju vai ēku novērtēšanas un sertificēšanas shēmu pamatā.

Ja pirms būvdarbu veicēja izraudzīšanās jau ir veikta analīze, izmantojot PVD, tad projektētāji pasūtītājam iesniedz kopsavilkumu ar galvenajiem izmantotajiem tehniskajiem pieņēmumiem, lai tos varētu ietvert iepirkuma procedūras dokumentācijā

Piezīme. Produktu kategorizēšanas noteikumi ir jāievēro katras PVD sagatavošanā shēmas ietvaros. Tie nosaka, kā jāveic ACN un kā jāverificē katrs produkts, lai nodrošinātu saskanību.

G27. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA MATERIĀLA IZMANTOŠANA BETONĀ UN MŪRĪ

Šo kritēriju izmanto, ja visiem piegādātājiem ir jāpiedāvā betona un mūra konstrukcijas risinājums. Šis kritērijs attiecas uz biroja ēkām ar betona nesošajām konstrukcijām, bloku sienām un pildrežģa un mūra iekšējām sienām un ārsienām.

Pasūtītājs piešķir punktus piegādātājiem, kas ir panākuši, ka atkārtoti pārstrādātais saturs/blakusproduktu saturs B tabulā norādītajos ēkas galvenajos elementos ir vismaz 15 procenti (pēc vērtības).

Var noteikt augstākas prasības par minimālo saturu, ja pirms būvdarbu veicēja izraudzīšanās ir panākta vienošanās ar projektētājiem.

B tabula. Ietveramie ēkas elementi

Jaunbūve	Atjaunošana
Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi	Ārējās sienas
Ārējās sienas	Iekšējās sienas
Grīdas un griesti	Jauns jumta segums un izolācija
Iekšējās sienas	Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.
Jumti	
Pamati un apakšbūves	

Atkārtoti pārstrādāto saturu aprēķina, pamatojoties uz atkārtoti pārstrādāto materiālu un/vai blakusproduktu vidējo masas bilanci atkarībā no tā, kā tos ražo un piegādā uz būvlaukumu (attiecīgā gadījumā):

- 1) katra gatavā maisījuma betona partija, no kuras betonu piegādā būvlaukumā — saskaņā ar standartu LVS EN 12620+A1: 2009L "Minerālmateriāli betonam" (betona pildvielas) un LVS EN 206: 2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība" (betons) vai līdzvērtīgu;
- 2) rūpnieciski ražoti paneli, balsti, bloki un elementi ar norādītu saturu —saskaņā ar standartu LVS EN 12620+A1: 2009L "Minerālmateriāli betonam (betona pildvielas)" un LVS EN 206: 2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība (betons)" vai līdzvērtīgu.

G28. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO₂ EKVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ

Punktus piešķir proporcionāli CO₂ ekvivalentu (CO₂e) emisiju samazinājumam uz tonnu pildvielu, ko izmanto E tabulā uzskaitīto ēkas galveno elementu ražošanā. Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda transportēšanā radušos CO₂ emisiju aprēķināšanas metodi un rīku.

Pasūtītājs, pamatojoties uz projektētāju sniegto informāciju, varētu noteikt mērkrādītāju: maksimālās CO₂e emisijas uz tonnu transportēto pildvielu. Šādu mērkrādītāju kopā ar to pamatā esošajiem pieņēmumiem un noteikumiem ietver būvdarbu iepirkumu procedūras dokumentācijā.

C tabula. Ietveramie ēkas elementi

Jaunbūve	Atjaunošana
Nesošā konstrukcija, tostarp sijas, balsti un pārsegumi	Ārējās sienas
Ārējās sienas	Iekšējās sienas
Grīdas un griesti	Jauns jumta segums un izolācija

	<p>Iekšējās sienas Jumti Pamati un apakšbūves</p>	<p>Ja ir paredzēti papildu stāvi vai ēkas paplašināšana, kuru apjoms ir >25 procenti no esošās izmantojamās platības, piemēro arī jaunbūvju elementu sarakstu.</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>G29. VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ</p> <p>Pasūtītājs vērtē pretendenta veikto kopējo VSAOI samaksas apmēru pret vidējo nostrādāto h skaitu pēdējā kalendārā gada laikā vai pēdējo 12 mēnešu laikā. Līdz ar to tiek iegūts vidējais VSAOI apmērs, ko pretendents maksājis par vienu darba stundu.</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti uzņēmumiem, kuri ir veikuši lielāku vidējā sociālā nodokļa iemaksu valsts budžetā par darbinieku. Šāda kritērija ieviešana nodrošina gan lielākus nodokļa ieņēmumus valsts un netieši arī pašvaldību budžetos caur iedzīvotāju ienākuma nodokli, gan rada citus pozitīvus efektus, piemēram, mazina ēnu ekonomiku, un nodrošina strādājošos ar tirgus prasībām atbilstošu atalgojumu.</p> <p>G30. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ</p> <p>Punkti tiek piešķirti piegādātājam, kurš nodrošina iespēju pieslēgties augstas efektivitātes un izmaksu ziņā ekonomiskām alternatīvās enerģijas sistēmām, un sniedz apkopes pakalpojumus. <i>Tiek izmantots kopā ar attiecīgās tehniskās specifikācijas kritēriju.</i></p> <p>G31. ĒKAS PERSONĀLA PĀRVIETOŠANĀS PLĀNS</p> <p>Ēkas personāla pārvietošanās plānu izstrādā, konsultējoties ar pasūtītāju, atbildīgo plānošanas iestādi un attiecīgajiem infrastruktūras nodrošinātājiem. Plānā tiek identificēti konkrēti pasākumi, kas, ņemot vērā vietējos apstākļus, var samazināt nepieciešamību pēc došanās uz ēku ar personīgo automobili un veicināt ilgtspējīgāku transporta veidu — tostarp riteņbraukšanas un kājāmiešanas, sabiedriskā transporta, mazemisiju transportlīdzekļu un automobiļu koplietošanas — izmantošanu.</p> <p>G32. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU VAI PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA</p> <p>Atkritumu savākšanas teritorijas(-u) lielumu nosaka pēc iespējamā noslogotības līmeņa, lai izvietotu pietiekamu skaitu konteineru, tā maksimāli palielinot otreizēju pārstrādi un vienlaikus varētu nodrošināt atkritumu atlikuma apstrādi.</p> <p>G33. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE</p> <p>Apzina vietas ēkā, kur var rasties apžilbinājums, kā arī nosaka kontroles pasākumus, lai šajās vietās ierobežotu tiešu vai netiešu apžilbinājumu.</p> <p>G34. GLOBĀLĀS SASILŠANAS POTENCIĀLA (GSP) APRĒĶINA IZMANTOŠANA</p> <p>Līguma izpildes ietvaros nepieciešams veikt ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasilšanas potenciālu (GSP) risinājumu alternatīvu izvērtēšanu aprites cikla griezumā.</p>	

G35 BŪVGRUŽU (TAI SKAITĀ DEMONTĒŠANAS) ŠĶIROŠANA UN NODOŠANA SPECIĀLOS POLIGONOS Būvuzņēmējs izstrādā pirmsnojaukšanas/pirmsdemontēšanas auditu, lai noteiktu, kādus materiālus var izmantot atkārtoti, reciklēt vai atgūt, t.sk.:

1) tādu bīstamo atkritumu (tostarp elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumu (EEIA)) identificēšana un riska novērtēšana, kam var būt nepieciešama specializēta apiešanās un apstrāde, vai nojaukšanas laikā iespējami radušos emisiju identifikācija un riska novērtēšana;

2) tāme, kurā atsevišķi uzskaitīti dažādi būvmateriāli un produkti;

3) aplēse par būvgružu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes potenciālu procentos, pamatojoties uz to, kādas dalītās vākšanas sistēmas ierosināts izmantot nojaukšanas procesā.

Identificētos materiālus, produktus un elementus uzskaita nojaukšanas darbu tāmē.

G36 ĒKAS ENERGOSISTĒMU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLOATĀCIJĀ

Šādas sistēmas tiek projektētas, uzstādītas un nodotas ekspluatācijā, ievērojot saskaņotos projektus un specifikācijas:

1) apsilde, ventilācija un gaisa kondicionēšana (AVGK);

2) mazoglekļa un bezoglekļa energotehnoloģijas;

3) ēkas energovadības sistēma (BEMS);

4) apgaisojuma vadības sistēmas.

Būvuzņēmējs veic katras sistēmas funkcionālās veiktspējas testu, tostarp veiktspējas mērījumus. AVGK sistēmām jāatbilst LVS EN 12599: 2013 "Ēku ventilācija. Testa procedūras un mērīšanas metodes, nododot ekspluatācijā ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmas" vai līdzvērtīgam standartam un, ja ir uzstādītas citas sistēmas, citiem piemērojamiem standartiem vai to ekvivalentiem.

G37. OBJEKTA ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA

Pirms darbu uzsākšanas objektā Būvuzņēmējs sagatavo atkritumu apsaimniekošanas plānu. Plānā norāda, kādas dalītās vākšanas sistēmas objektā izmantos, lai sašķirotu materiālus atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citiem materiālu atgūšanas veidiem. Objekta atkritumu apsaimniekošanas plāns ietver:

1) būvizstrādājumus, kas veido galvenos ēkas elementus, tostarp kokmateriālus, stikla, metāla, ķieģeļu, keramikas, betona un inertos atkritumus, kā arī saistītos iepakojuma materiālus;

2) būvizstrādājumus, kas ir daļa no ēkas izbūves, tostarp grīdas segumus, griestu plātnes, sausā apmetuma un ģipša paneļus, plastmasas profilus un izolācijas materiālus, kā arī saistītos iepakojuma materiālus.

Materiālu dalītā vākšana atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un atgūšanai notiek atbilstoši atkritumu hierarhijai, kas noteikta Ministru kabineta 2013.gada 2.aprīļa noteikumos Nr. 184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju."

Objektā notiekošo būvdarbu laikā seko līdzi tam un ziņo par to, kā tiek realizēts apstiprinātais atkritumu apsaimniekošanas plāns. Tas ietver datus, kas attiecas uz to materiālu masu, kas objektā savākti dalītajā vākšanā ar mērķi tos atkārtoti izmantot un pārstrādāt tehniskajās specifikācijās norādītajā apmērā.

Tiek izmantota sistēma, kā monitorē un kvantificē radušos atkritumus un materiālus, kas nodalīti atkārtotai izmantošanai un pārstrādei. Tāpat sistēmā var sekot līdzi un verificēt, kur nonāk atkritumu sūtījumi. Monitoringa un izsekošanas datus iesniedz līgumslēdzējai iestādei norunātā biežumā.

G38. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA

Tā kā materiālus pasūta un nogādā būvlaukumā atsevišķās partijā, atkārtoti pārstrādātā satura atbilstību iepirkuma piedāvājumā norādītajam pārbauda katrai produkta partijai atsevišķi.

Būvuzņēmējs atbilstību pārbauda, ievācot informāciju no izmantoto būvizstrādājumu piegādātāja (-iem), t.sk. veicotmasas bilances aprēķinus, kurus apstiprina partijas testēšanas rezultāti, piegādes dokumentācija un/vai rūpnīcas ražošanas kontroles dokumentācija. Katra dokumenta datus verificē trešās puses veiktā auditā.

Piezīme. "partija" ir vienoti marķētu tādu produktu daudzums, ko ražo vienā un tajā pašā maisāmajā iekārtā vienādos apstākļos saskaņā ar noteiktu maisījuma projektu un izmantojot tās pašas izejvielas.

G39. KOKMATERIĀLU LIKUMĪGA IEGŪŠANA

Ja iespējams, ieteicams veikt izlases veida pārbaudes sadarbībā ar kompetento iestādi, kas atbildīga par Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulas (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus, īstenošanu.

Pasūtītājs ir tiesīgs izlases veidā pārbaudīt, vai saskaņā ar līgumu izmantotie koka izstrādājumi (visi vai to konkrēta apakšgrupa) atbilst D1 tehniskajai specifikācijai. Pēc pieprasījuma darbuzņēmējs sniedz pierādījumus, kas apliecina atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulai (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus

Vairumā gadījumu, ja būvdarbu veicējs nav uzņēmums, kas pirmais laiž kokmateriālus vai koka izstrādājumus ES tirgū, bet iegūst šādus produktus no citiem (Regulā (ES) Nr. 995/2010 definēts kā "tirgotājs"), būvdarbu veicējs par kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem sniedz šādu informāciju, ko pēc tam verificē izlases veida pārbaudēs:

- 1) tirgus dalībnieki vai tirgotāji, kas piegādājuši kokmateriālus un koka izstrādājumus to izmantošanai ēkas būvniecībā;
- 2) dokumenti vai cita informācija, kas apliecina šo koka izstrādājumu atbilstību spēkā esošiem tiesību aktiem;
- 3) pierādījumi par risku novērtēšanu un īstenojam risku mazināšanas procedūrām saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 995/2010 6. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu.

Ja būvdarbu veicējs kokmateriālus vai koka izstrādājumus pirmais laiž ES tirgū to izmantošanai būvniecības projektā (Regulā (ES) Nr. 995/2010 definēts kā "tirgus dalībnieks"), piegādātājs par kokmateriāliem vai koka izstrādājumiem sniedz šādu informāciju, ko pēc tam pārbauda izlases veida pārbaudēs:

- 4) katra izmantoto kokmateriālu veida apraksts, tostarp tirdzniecības nosaukums, izstrādājuma veids, koka sugas vispārpieņemtais nosaukums – attiecīgā gadījumā – pilns zinātniskais nosaukums;
- 5) kokmateriālu un koka izstrādājumu piegādātāja nosaukums/vārds un adrese;
- 6) ieguves valsts un – vajadzības gadījumā:

- attiecīgās valsts reģions, kur kokmateriāli iegūti;
- ieguves koncesija;
- daudzums (apjoms, svars vai vienību skaits);

7) dokumenti vai cita informācija, kas apliecina šo koka izstrādājumu atbilstību spēkā esošiem tiesību aktiem;

8) pierādījumi par risku novērtēšanu un īstenotajam risku mazināšanas procedūrām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulu (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus 6. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu. Tie var ietvert sertifikāciju vai citas trešo pušu verificētas shēmas.

Kokmateriāli, kam ir derīgas ES FLEGT vai CITES licences, ir uzskatāmi par likumīgi iegūtiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 20. oktobra Regulu (ES) Nr. 995/2010, ar ko nosaka pienākumus tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū kokmateriālus un koka izstrādājumus.

G40. PABEIGTAS ĒKAS NOROBEŽOJOŠO KONSTRUKCIJU KVALITĀTE

Pabeidzot būvniecību, būvdarbu veicējs testē pabeigtas ēkas norobežojošo konstrukciju un to uzbūves kvalitāti saskaņā ar standartu LVS EN 13829:2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgu standartu, lai nodrošinātu, ka ir sasniegta projektētā veikspēja.

Būvdarbu veicējs testē pabeigtas ēkas norobežojošo konstrukciju un tās uzbūves kvalitāti, lai nodrošinātu atbilstību projektā noteiktajai gaiscaurlaidības specifikācijai. Ja konstatē defektus, tiek ierosināts, kā tos novērst.

Ar mehāniskās ventilācijas metodi testē vismaz 20 procentus no ēkas izmantojamās iekštelpu platības, pierādot, ka projektētā gaiscaurlaidība atbilst attiecīgās ēkas ventilēšanas paņēmienam.

Testēšanu veic saskaņā ar standartu LVS EN 13829:2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgiem standartiem, kurus akceptē attiecīgā būvuzraudzības iestāde ēkas atrašanās vietā.

Testēšanu veic pēc būvniecības praktiskas pabeigšanas. Pēc tam, kad ir veikta testēšana saskaņā ar standartu LVS EN 13829: 2013 L "Ēku termiskā efektivitāte. Ēku gaisa caurlaidības noteikšana. Piespiedu ventilācijas metode (ISO 9972:1996, modificēts)" vai līdzvērtīgu standartu, darbuņēmējs iesniedz apsekojuma ziņojuma vai sertifikāta kopiju, kas apliecina, ka ēka atbilst gaiscaurlaidības prasībām.

G41. APGAISMOJUMA VADĪBAS SISTĒMAS

Skatīt noteikumu 1.pielikuma 6.3. sadaļu "ZPI kritēriji iekštelpu apgaismojuma uzstādīšanai"

Sistēmas tiek nodotas ekspluatācijā saskaņā ar 1. pielikuma 6.3. sadaļā iekļauto līguma izpildes 1. noteikumu. Būvdarbu veicējs nodrošina sistēmu ekspluatācijas norādījumus saskaņā ar 6.3.sadaļas tehniskās specifikācijas 1. prasību.

Ēkas lietotājiem un (ja attiecināms) nozīmētajam apsaimniekotājam nodrošina apmācību par sistēmu izmantošanu, t.sk. arī saskarni ar BEMS (F2. kritērijs).

Projektētāji vai projektēšanas un būvdarbu veicējs iesniedz apsekošanas ziņojuma kopiju vai sertifikātu, kas apliecina, ka ir veikta apgaismes sistēmu testēšana, un satur

	<p>datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas, nepārsniedzot projektētos parametrus. Tāpat tie apstiprina, ka ir nodrošināti nepieciešamie materiāli un apmācība.</p> <p>G42. ĒKAS ENERGOVADĪBAS SISTĒMA</p> <p>Ēkas energovadības sistēmu (BEMS) nodod ekspluatācijā saskaņā ar noteiktajām tehniskajām specifikācijām. Būvdarbu veicējs nodrošina (EMS ekspluatācijas rokasgrāmatu. Ēkas lietotājiem un (ja attiecināms) nozīmētajam apsaimniekotājam nodrošina apmācību par BEMS izmantošanu, t.sk. lietotāja saskarnes izmantošanu, lai analizētu un lejupielādētu energodatus, izmantojot pieejamos programmatūras rīkus.</p> <p>Būvuzņēmējs iesniedz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) apsekojuma ziņojuma vai sertifikāta kopiju, kas apliecina, ka ir veikta BEMS testēšana; 2) datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas atbilstoši projektētajiem parametriem; 3) apstiprinājumu, ka ir nodrošināti nepieciešamie materiāli un apmācības. <p>G43. MAZOGLEKĻA UN BEZOGLEKĻA NULLES ENERGOAVOTU UZSTĀDĪŠANA UN NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ</p> <p>Mazoglekļa vai bezoglekļa energosistēmas ekspluatē saskaņā ar nepieciešamajām tehniskajām specifikācijām.</p> <p>Būvuzņēmējs iesniedz apsekošanas ziņojuma kopiju vai sertifikātu, kas apliecina, ka ir veikta energosistēmu testēšana, un satur datus, kas pierāda, ka sistēmas darbojas, nepārsniedzot projektētos parametrus.</p> <p>G44. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMU UN PĀRSTRĀDĀJAMU ATKRITUMU UZGLABĀŠANA</p> <p>Pabeidzot būvniecību, Būvuzņēmējs apstiprina, ka ēkā vai tai piegulošajā teritorijā atrodas īpaša glabātava, lai ēkas lietotājiem atvieglotu atkārtoti izmantojamu un pārstrādājamu materiālu un nolietotu izstrādājumu nošķiršanu (atsaucoties uz B6 prasībām).</p> <p>Būvdarbu veicējs iesniedz izbūvēto pārstrādājamu materiālu savākšanas ietaišu detalizētus gala plānus.</p>
--	--

3.2.1.3. Kopsavilkums

Izvērtējuma laikā tika novērtēts, ka Latvijas MK noteikumos Nr. 353 ir ieviesti identiski kritēriji, kā ir ierosināts Eiropas Komisijas izveidotajās ZPI vadlīnijās. Būvniecība ir viena no nozīmīgākajām ZPI jomām – gan pēc iepirkumu skaita, gan arī iepirkumu apjoma. Tomēr izvērtējot izlases kārtā iepirkumus, tika secināts, ka puse no iepirkumiem iekļauj paaugstinātās vides prasības iekštelpu vai āra apgaismojumam, kas ir obligātā ZPI kategorija, un ne tieši būvniecībai. Tomēr katrs piektais iepirkums ar paaugstinātām vides prasībām iekļauj uz būvniecību attiecinātas vides prasības, līdz ar to zināšanu līmenis par zaļo publisko iepirkumu aizvien palielinās.

Tika uzrunāti būvniecības uzņēmumi un asociācijas, lai veidotu kopīgu sadarbību, ZPI kritēriju uzlabošanā. Uz uzaicinājumu atsaucās Latvijas arhitektu savienības Sertificēšanas centra vadītāja, un tika izveidots konceptuāls pārskats par esošajiem būvniecības zaļajiem publiskajiem kritērijiem un to atbilstību Latvijas situācijai. Kritēriji tika pārstrukturizēti pēc piedāvātā skatījuma, un rediģēti sadarbībā ar Līgu Avenu, Mag.iur., Mag.oec., PhD cand. jurists, publisko iepirkumu eksperti.

Kritēriju konceptuālā izmaiņa tika prezentēta 2019. gada 5. novembra seminārā par Zaļā iepirkuma piemērošana būvniecības un iekštelpu apgaismojuma iepirkumiem. Tā kā bija pieteikušies gandrīz 190 dalībnieki, tad semināra laikā nebija individuālas diskusijas, bet gan kopējā panelīdiskusija ar semināra prezentētājiem. Kopumā seminārā uzstājās 9 prezentētāji, kas dalījās ar dažādiem skatījumiem par būvniecības jomu un iespēju to veidot ilgtspējīgāku un videi draudzīgāku. Semināra ierakstu iespējams noskatīties VARAM mājaslapā.

Papildus 2019. gad 6. decembrī tika organizēta diskusija, lai pārskatītu ZPI kritērijus, kuras laikā Būvniecības padome norādīja, ka ir saņēmusi labas atsauksmes no industrijas par vērtīgo semināru, kas sniedzis pārskatu par dažādiem būvniecības aspektiem un to skatījumu ilgtermiņā. Diskusiju laikā tika veiktas nelielas korekcijas iepirkuma dokumentācijā, pārskatīta dokumenta aktualitāte un pārdomāts, vai būvdarbu kritērijus varētu paplašināt uz publisku būvi/ēku.

Diskusiju laikā tika norādīti 2 galvenie punkti tālākajiem praktiskajiem soļiem: pirmkārt, iespēju robežās dot piemērus, ar kādiem dokumentiem/ dokumentu veidiem var prasīt pierādīt pieredzi projektētājiem. Otrkārt, paaugstinātas energoefektivitātes ēka – definēt, kā izprast konkrēto terminu attiecībā uz konkrēto iepirkuma priekšmetu, t.i., kas būtu mērāmā vienība. Diskusijas dalībnieki bija vienisprātis, ka mēraukla būtu rādītāji, kas ir "virs normas", kas noteikta likumā kā minimālā, noteiktā apmērā %.

Būvniecības ZPI iepirkuma prasības ir ievērojami izmainītas, lai atbilstu būvniecības etapiem, īpaši atdalot projektēšanas sagatavošanu un projektēšanu, tādējādi izņemot arī citus punktus, kas vairs neattiecas uz būvniecības posmu. Tāpat tika veikta terminoloģiju precizēšana.

Esošajos MK noteikuma piedāvājumā kā G punkts ir arī ZPI prasības un kritēriji, kas paredzēti apvienoto projektēšanas un būvēšanas iepirkumiem, kas kopumā ir iepriekšējo prasību atkārtosānās tikai saliktas kopā, taču tā kā interese par apvienotajiem iepirkumiem pieaug, tad esošajā redakcijā tiek pievienotas šīs prasības.

3.2.2. CEĻU BŪVE UN SATIKSMES ZĪMES

Projekta laikā tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, tika salīdzināts esošais iepirkums ar ES vadlīnijām, tāpat arī tika veikta ceļu nozares uzņēmumu un asociāciju uzrunāšana, organizēta tikšanās ar Latvijas ceļu būvētāju, kā arī notika seminārs, kura laikā tika prezentētas aktualitātes ceļu jautājumos, kā arī notika 2 diskusiju grupas, kurās tika diskutēti ceļu būves jautājumi un iespēja izmantot ZPI.

Projekta laikā tika salīdzināti esošie MK. 353 noteikumi ar ES vadlīnijām ceļu būvē, un secināts, ka esošās Latvijas vadlīnijas ir pilnībā pārņemtas no Eiropas Komisijas vadlīnijām, un atšķirības ir nebūtiskas. Pēc VARAM rīkotā semināra 2019. gada 1. pusgadā rakstiski tika iesniegti ieteikumi no Latvijas Valsts ceļiem un Iepirkumu uzraudzības biroja, norādot gan nelielus komentārus, gan arī kopējos stratēģiskos komentārus. Skatīt tabulā zemāk komentārus, kā arī darbus, kas tika veikti projekta laikā.

Ilustrācija 18. Pēc 2019. gada 1. pusgada diskusijas sniegtie rakstiskie komentāri un to veiktie darbi

Komentārs	Veiktie darbi
Pašreizējā noteikumu 2. pielikuma redakcijā ir ļoti plaša, bet ņemot vērā, ka šim pielikumam ir ieteikumu raksturs, tā varētu tikt saglabāta arī esošajā redakcijā. Taču arī šajā pielikumā būtiski caurskatīt terminoloģiju un labot to atbilstoši LR spēkā esošajai būvniecības terminoloģijai.	Caurskatīta terminoloģija. Taču jāņem vērā, ka izlases kārtībā apskatītajos iepirkumos Latvijas valsts ceļi ir veikusi ZPI, kas attiecināmi uz ielu apgaismojumu un satiksmes zīmēm, ne ceļu būvniecību un uzturēšanu.
Mūsaprāt, attiecībā uz šo sadaļu būtu nepieciešams arī Ekonomikas ministrijas, pašvaldību, kā arī ceļu būves nozarē darbojošos būvkomersantu, piemēram, biedrības "Latvijas Ceļu būvētājs", "Transportbūvju inženieru asociācijas" viedoklis, t.sk., ņemot vērā sanāksmē apspriesto priekšlikumu par lietoto riepu pārstrādi un lietošanu ceļu būvniecībā, kas arī šobrīd nav aizliegta, bet tirgū no būvkomersantu puses pagaidām netiek piedāvāts.	Uzrunātas norādītās institūcijas, veikta intervija ar Latvijas Ceļu būvētāju, kuri arī sniedza rakstiskus komentārus par savu skatījumu uz ZPI ieviešanas iespējām. Lietoto riepu pārstrādes situācija analizēta detalizētāk, pārlicinoties, ka tā oficiāli netiek aizliegta, taču tā kā lielākā daļa iepirkumu tiek veikta, izmantojot zemākās cenas principu, tad netiek veiktas būvkomersantu investīcijas, kā arī iepircēji nenāk pretī, lai dalītu risku inovāciju ieviešanā.
Tā kā zaļā iepirkuma būtība ir no produktiem un pakalpojumiem ar vienādu primāro funkciju izvēlēties to, ar kuras palīdzību iespējams samazināt ietekmi uz vidi, veicināt sociālos uzlabojumus, panākt ietaupījumu budžetā (t.sk., būves ilgmūžības rādītāji, uzturēšanas jautājumi), būtu nepieciešams izdiskutēt visus šos aspektus ar visām ieinteresētajām pusēm.	7% no visiem ceļu būves iepirkumiem tiek atzīmēti kā zaļie iepirkumi, taču no tiem vairāk kā pusei (57%) tiek ieviesti ielu apgaismojuma un satiksmes signālu kritēriji, kamēr ceļu būves ZPI kritēriji ir vien 20% no ZPI iepirkumiem un to kopējā līgumsumma ir vien 8%. Nepieciešams veikt diskusiju semināra laikā, lai izvēlētos kritērijus, kuri tiešām palīdzētu būvi veidot videi draudzīgāku.
Nav uztverams, uz kurām sadaļām attiecas sadaļa par atlases kritērijiem – vai uz visām tālāk minētajām sadaļām (kāpēc ir izveidota 1.1. apakšsadaļa, citas apakšsadaļas neseko), kā var nošķirt, kurā gadījumā un kuram iepirkuma priekšmetam kāds atlases kritērijs būtu piemērojams.	Dzēsta 1.1. apakšsadaļa, un papildus norādīts papildus paskaidrojums par atlases kritērijiem. Tāpat izveidota apkopjoša tabula par norādītajiem kritērijiem.

Tā kā nozares pārstāvji norādījuši, ka nepieciešami būtiski uzlabojumi, tika veikta esošo iepirkumu padziļināta izpēte, lai izprastu esošo iepirkumu situāciju, un esošo ZPI kritēriju pielietošanu iepirkumos. Papildus tika

veikta intervija ar Latvijas Ceļu būvētājs, kuri arī sniedza rakstiskus komentārus par savu skatījumu uz ZPI ieviešanas iespējām.

Latvijas Ceļu būvētājs norādīja, ka sākot no 2020. gada tiks izlietots viss pieejamais Eiropas Savienības līdzfinansējums ceļu būves nozarei, kas nodrošināja 30% no kopējā apgrozījuma, taču nākamais līdzfinansējums vēl netiek apstiprināts, tādējādi veidojot finansējuma pārrāvumu un nozares samazināšanu par 30%. Lielākā daļa ceļu būves uzņēmumi neinvestē ilgtermiņa attīstībā, jo nav pārliecības par nozares attīstību turpmāk, tādējādi arī no uzņēmuma puses netiek ieguldīts ne tehnikās kā primārās nepieciešamības lietās, ne arī vides inovācijās kā nozares izaugsmes papildinājumu.¹³¹

Būvniecības uzņēmumi ir iepirkumu izpildītāji, kas izpilda iepirkumos norādītās prasības. Tādējādi no nozares viedokļa, valsts un pašvaldības jebkurā laikā var pieņemt politisku lēmumu, lai arī iepirktu videi draudzīgākus materiālus un veiktu inovācijas, tādējādi uzņēmumi arī attiecīgi reaģēs uz valsts un pašvaldību pieprasījumu. Tāpat arī nozares pārstāvji norādīja, ka viņi varētu arī veikt inovācijas, taču no iepircēju puses uzreiz tiek prasītas 5 gadu garantijas, kuras nevar tikt izpildītas, ja notiek jaunumu ieviešana, kas nozīmē, ka ir atsevišķi jāatlicina nauda dažādiem, arī negaidītiem pavērsieniem nākamo piecu gadu laikā. Papildus lielākā daļa iepirkumu vēl aizvien tiek noteikti, ievērojot zemākās cenas principu, tādējādi nevar tikt veiktas inovācijas.¹³²

Biedrība norāda, ka ZPI ir negatīva ietekme uz ceļu būves nozari, kas galvenokārt izriet no bažām par papildu izmaksām, lielākoties administratīvām, kā arī neticību pozitīvai ietekmei uz vidi.

Būtiskākie biedrības sniegtie iebildumi un priekšlikumi:

- ZPI kritērijus piemērot tikai iepirkumos, kas tiek organizēti ar projektēšanas sastāvdaļu;
- Daudzviet kritēriji nav izprotami pat nozares profesionāļiem, iespējams, saistībā ar tulkojumu no ES direktīvām;
- Vairāki ZPI principi jau tagad tiek piemēroti, jo projektos tiek maksimāli taupīti energoresursi un minerālmateriāli ar nolūku samazināt izmaksas;
- Norāda, ka esošajā ceļu būves situācijā, ZPI kritēriji var palikt tikai rekomendējošie. Ja tie tiek noteikti kā obligāti, tad ir nepieciešams 2-3 gadu pārejas periods;
- Papildu biedrība sniegusi skaidrojumus bažām par konkrētu ZPI prasību un kritēriju neefektivitāti, piemēram, par lietus ūdens aiztures kapacitāti, par vides integrācijas plānu, ceļu seguma ilgzurību, satiksmes sastrēguma mazināšanas plānu, zemas temperatūras asfalta uzraudzību, par zema trokšņa emisijas monitoringu un seguma ražošanas pārbaudi u.c.

Projekta laikā tika arī izvērtēta iespēja pārstrādāto riepu produktu izmantošana ceļu būvē, kuras laikā tika secināts, ka uzņēmumi Latvijā nav izmantojuši šo iespēju, taču Lietuvā ir iespējas un piemēri to izmantošanai, taču tas netiek apzināts un izmantots Latvijā.

2019. gada 15. oktobra seminārā pēc prezentācijām par dažādiem aspektiem, norisa arī 2 diskusiju grupas, kuras tika veltītas ceļu būves tēmām. Semināra diskusiju apkopojums.

Ceļu būves 1. darba grupa:

- **Finanses.** Grupa definēja jautājumu par to, kurš apmaksā papildus prasību un papildus uzstādījumu iekļaušanu. Kā grupu pārstāvji atzina, labu finansēšanas avotu neviens ieraudzīt nespēj – ne VARAM, ne CFLA, ne Valsts ceļi šobrīd finansējumu šajos jautājumos sniegt nevar.
Svarīgi izvērtēt, kādas ir papildus vajadzības. Jebkurām papildus prasībām nepieciešami papildus izdevumi. Lai tos segtu, iepirkumu veicējam ir jāatrod papildus budžets. Šobrīd papildus finanses piešķirt neviens nepiesakās. Līdz ar to rodas jautājums, ko grupa noformulēja – cik procentus ceļu Latvijā izbūvēt mazāk, lai tie atbilstu ZPI kritērijiem. Atsaucība šai aktivitātei vismaz darba grupas ietvaros redzama nebija. Lai aktīvāk varētu veicināt ZPI lietošanu, būtu jābūt skaidrāk definētam, kurš šim nolūkam piešķir finanses – valsts, pašvaldība vai kāds cits.

¹³¹ Intervija ar Latvijas ceļu būvētājs valdes priekšsēdētāju, 19.09.2019

¹³² Intervija ar Latvijas ceļu būvētājs valdes priekšsēdētāju, 19.09.2019

- Prasību obligātums. Tā kā iepirkumu veicējiem, pašvaldībām, nav brīva laika un enerģijas „kaut ko gribēt” un to īstenot, tad līdz ar to nevienam nav arī vēlēšanās ZPI kritērijus lietot. Ja nav atsaučības un vēlēšanās šos kritērijus, kuri nav obligāti, izmantot, tad tie tiek apskatīti un izmantoti ļoti reti. Šīs darba grupas pārstāvji liecināja, ka viņu pārstāvētās institūcijas tos nav izmantojušas. Tiesa, Valsts ceļi izmantojuši ZPI prasības apgaismojumam, taču iekļaujot tikai obligātos nosacījumus. Kā tika secināts, pašvaldības obligāto prasību izpildi neizmanto un rekomendējamajās prasības pat neaplūko. Grupā tika īstenota balsošana par to, vai ZPI prasībām Ceļu būves projektos būtu jābūt obligātām. Balsošanas rezultāti parādīja, ka viedokļi dalās uz pusēm, 50% pret 50%. Viena daļa norādīja, ka ZPI būtu jānosaka kā obligātās prasības, lai sasniegtu jebkādu rezultātu. Otra grupas daļa raudzījās skeptiski uz to, vai ZPI prasības vispār var būt obligāti nosakāmas un vai būtu rodami to finansēšanas avoti. Ja šīs prasības attiecībā uz ceļu jomu būtu obligātas vai arī tās būtu rekomendējamās kādā saistošā formā, tās būtu jāpārvērš daudz precīzākās, tehniskās prasībās. Jānorāda, ka šobrīd uzrakstītās prasības un kritēriji ir vispārīgi. Savukārt tie specifiskie punkti, kas ZPI iekļauti, nav zinātniski un tehniski pamatoti. Piemēram, asfalts, kas minēts kā pirmais kritērijs (140 grādi). Jautājums, vai šādu asfaltu rudens sezonā Latvijā var iekļāt. Ja var, tad ir jāizvērtē, cik ātri tas saplaisās. Šādi materiāli nav Latvijas apstākļiem piemēroti. Līdz ar to arī šādas prasības materiālu specifikācijā iekļaut nedrīkst. Šāds kritērijs automātiski ir pretrunā ar materiālu specifikācijām. Lai ZPI prasības ceļu izbūves jomā būtu izpildāmas, tās būtu jāveido, ņemot vērā materiālu un procesa specifikācijas. Šādā gadījumā tām būtu jābūt obligātām. Svarīgi ņemt vērā, kā darba grupa atzīmē, ka no procesa viedokļa jebkādam ZPI prasībām ir jābūt iestrādātām jau projektēšanas posmā, kas ir bieži aizmirsts, bet ļoti svarīgs posms. Ja tās nav iestrādātas projektēšanas posmā, tad būvniecības procesā tās iekļaut īsti vairāk nav iespējams. Lai šīs prasības tiktu ietvertas, tam ir vajadzīgi aptuveni trīs gadi.
- Kapacitātes. Grupa izvirza jautājumu par to, kas konkrēti šos kritērijus varētu iestrādāt kā obligātus vai rekomendējamus. Paši secina, ka iepirkumu speciālistiem un juristiem tas būtu brīvprātīgs darbs, ko neviens atbalstīt nevēlas, īpaši mazajās pašvaldībās. Vēlme piemaksāt iepirkumu speciālistam par to, ka iepirkuma summa pieaug, ir apšaubāma.

Otras darba grupas diskusiju punkti:

- Šīs grupas pārstāvji secinājuši, ka ir gatavi atbalstīt asfaltu, kas sastāv no bitumena un riepu pārstrādes produktu granulām. Turklāt grupa iesaka izmantot vietējās granulas, nevis importēt tās no Polijas, kas valstij būtu ekonomiski izdevīgāk. Viņuprāt, efektīvi un raiti tas darbotos, iestrādājot šos ieteikumus kā obligātu prasību ZPI standartos vai citos dokumentos. Ja riepu pārstrādes produktu granulas tiek ražotas Latvijā, tad ir jāmeklē iespējas, kā tās izmantot. Konkrētās grupas pārstāvji norāda, ka ir gatavi pārstrādāto riepu granulas kā materiālu ievietot iepirkumos kā satiksmes organizācijas rīkus, kad tas ir pārstrādāts un lokāls produkts.
- Teorētiski grupa atbalsta kritēriju iestrādāšanu iepirkumos. Tomēr grupas pārstāvji, starp kuriem lielākā daļa bija iepirkuma speciālisti, norādīja, ka nav gatavi darboties pie kritēriju iestrādāšanas procesa 2020. gadā, lai gan katram no viņiem jau ielānoti dažādi projekti un to ietvaros būtu pieļaujams iestrādāt arī ZPI.
- Balstoties uz to, grupai radās jautājums, kādiem speciālistiem būtu jāstrādā pie minēto kritēriju iestrādāšanas iepirkumos. Darba grupas pārstāvji uzskata, ka lēmums par to iestrādāšanu būtu jāpieņem vadītājam. Taču, lai viņš varētu izlemt, vajadzīgs tehniskais speciālists, kurš mazajās pašvaldībās uz vietas ir sastopams ļoti reti, bet lielo pašvaldību iepirkumu speciālistu darbības sfēra ir tik plaša, ka viņi šos jautājumus var arī nepārzināt. Šeit būtu nepieciešami konsultanti, kas sakārto un saprotami izskaidro kritērijus. Esošie kritēriji nav precīzi izskaidroti (piem., kritēriji apgaismojumam, ceļu apzīmējumu raksturlielumiem).
- Darba grupa nav sapratusi, kādēļ ir iekļauts apgaismojuma kritērijs. Ja ir kritērijs, tad jāizstrādā pavadraksti, kas paskaidro konkrētā kritērija nepieciešamību un mērķi. Tiklīdz ir skaidrība, tad gatavība kritērijus iestrādāt ir daudz lielāka, kā ziņo grupas pārstāvis. Tādējādi persona, kas gatavos iepirkumu,

- tajā iestrādās attiecīgo kritēriju, un ja būs nepieciešams, iepirkuma vadītājam izskaidros tā nozīmi un to, vai tas izmaksās dārgāk, vai izmaksas ilgtermiņā atmaksāsies.
- Grupa atzīst, ka visi minētie ZPI kritēriji ir tādi, ko varētu ieviest ZPI. Daži grupas pārstāvji kritērijus centušies arī ieviest. Piemēram, pilsētā ir mēģināts ieviest trokšņu kontroli. Lai gan kritērijs tika sākotnēji ierakstīts iepirkuma dokumentācijā, nebija piedāvājums, kā veikt šādu kontroli, līdz ar to šis ZPI kritērijs netika iestrādāts gala iepirkuma dokumentācijā. Tāpat arī cits iepirkuma speciālists apskatīja iespēju ieviest citu ZPI kritēriju, saistībā ar transportlīdzekļiem, taču zarī šajā jautājumā nebija skaidrs, kurš šo kritēriju varētu kontrolēt un kā tas varētu tikt veikts. Tādējādi iepirkumu speciālisti norāda, ka labprāt iestrādātu kādus no rekomendējošajiem ZPI kritērijiem, taču nav vēl rasts risinājums, kā to izpildīt un izvērtēt
 - Darba grupas dalībnieki diskusijas sākumā vairāk runāja par atkārtoti izmantotajām gumijām. Tādējādi radās ideja par prasībām par ceļu raksturlielumu apzīmējumiem, ka, piemēram, satiksmes organizācijas līniju krāsošanas uz ceļiem vietā var iestrādāt baltā bruģa joslas, kas dilstot joprojām paliek baltas un katru gadu nav jāpārkrāso. Šaubas rada tas, vai šis redzējums var tikt attiecināms uz kritēriju B9.
 - Ir jāveicina izpratne pašvaldībās. Tām ir nepieciešami konsultanti, kas sākumā novēro un izvērtē, kādas problēmas ir pilsētā, kādi ir iespējamie risinājumi un cik tas varētu izmaksāt. Ņemot to vērā, var sagatavot rāmi, pēc kā darboties, attīstot ieceres.

Tādējādi kopumā pēc diskusijām tika secināts, ka lai attīstītu vides jautājumus ceļu būves nozarē, ir nepieciešams papildus atbalsta finansējums, kas palīdzētu gan jauninājumu ieviešanā, gan arī vides jautājumu risināšanā. Ceļu būve ir sliktā stāvoklī, taču tajā pašā laikā netiek nodrošināts pietiekams finansējums, lai nodrošinātu esošās vajadzības, nedomājot vēl papildus par ZPI prasībām.

Lai ieviestu ZPI tieši ceļu būvē, ir nepieciešamas darba grupas, lai izprastu kopējās ceļu būves vajadzības un norādītu iespējamus vides kritērijus, prioritāšu kārtībā. Lai veicinātu nozarē videi draudzīgu produktu izmantošanu, ir nepieciešams papildus atbalsta finansējums, kā arī politiskās un stratēģiskās sarunas ar Latvijas Valsts ceļiem un Satiksmes ministriju visos pārvaldības līmeņos par iespējām tos ieviest ikdienā. Vēlams būtu arī finansiālais atbalsts ceļu būves attīstībā, lai papildus varētu sākt domāt par vides jautājumu sakārtošanu.

3.2.2.1. Iepirkumu statistika

Pētījuma gaitā tika lūgti IUB apkopojamo dati par ZPI izmantošanu rekomendējamajās kategorijās, kur tika norādīta sekojoša kopējā iepirkumu statistika ceļu būvei un satiksmes zīmēm. Iepirkuma galvenais CPV kods ir no 45233000-9 (Automaģistrāļu un ceļu būves, pamatu ielikšanas un virsmas noklāšanas darbi) grupas.¹³³ Ja 2017. gada 2. pusgadā un 2018. gada 1. pusgadā no visiem 700 iepirkumiem ar kopējo līgumsummu 367,34 miljoni EUR, kas tika izlietoti dotajā laika posmā, tikai 5% iepirkumu skaita ziņā un 11% no kopējās līgumsummas bija zaļie publiskie iepirkumi, tad gadu vēlāk jau 8% no kopējā iepirkumu skaita un 47% no kopējās līgumsummas.

Apskatītais laika periods	Iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā		Zaļie iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā	
	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN
01.06.2017.- 01.06.2018.	700	367 337 536	32	39 415 334
% no kopējā skaita			5%	11%
01.06.2018.- 01.06.2019.	648	327 993 323	52	153 638 076
% no kopējā skaita			8%	47%

Lai izprastu ceļu būves iepirkumus detalizētāk, tika veikta individuāla ZPI analīze ceļu būves analīze IUB sistēmā, apkopojot iepirkumu informāciju. Analīze par iepirkumiem, to skaitu un iepirkumiem ar ZPI ir veikta no 2017. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 1. septembrim par ceļu būvdarbiem un inženiertehniskās projektēšanas pakalpojumiem jeb apkopojot CPV kodus. Kopumā norādītajā laika posmā, skatot detalizētus CPV kodus (tie gan var atkārtoties, ja iepirkumam ir vairāki CPV kodi), tika apskatīti 2771 iepirkums, no kuriem 187 jeb 7% iepirkumi bija atzīmēti kā zaļie publiskie iepirkumi. Apkopotā informācija sniedz tikai aptuvenu pārskatu par ZPI piemērošanu, jo:

- daži iepirkumi tiek dalīti lotēs un rezultātu paziņojumi tiek publicēti par katru loti atsevišķi;
- atsevišķi CPV kodi tiek piemēroti ne vien būvniecības nozarē, bet arī ceļu būves nozarē, ko nav iespējams izdalīt, līdz ar to statistika iekļauj arī dažus neatbilstošus iepirkumus;
- dažos iepirkumos tiek norādīti vairāki CPV kodi, līdz ar to iepirkumi var dublēties.

CPV kods	Koda atšifrējums	Rezultātu skaits	Rezultātu skaits ar ZPI	Komentārs
71320000-7	Inženiertehniskās projektēšanas pakalpojumi.	465	31	Skatīti 5
45233120-6	Ceļu būvdarbi.	349	21	Skatīti 10
45233110-3	Autoceļu būvdarbi.	203	19	Skatīti 10
71322000-1	Inženiertehniskās projektēšanas pakalpojumi inženiertehniskajām būvēm.	206	17	Skatīti 8
45233000-9	Automaģistrāļu un ceļu būves, pamatu ielikšanas un virsmas noklāšanas darbi.	123	15	Skatīti 7
45233220-7	Ceļu seguma būvdarbi.	159	12	Skatīti 5
45233252-0	Ielu seguma būvdarbi.	30	11	Skatīti 3
45233141-9	Ceļu uzturēšanas darbi.	311	10	Skatīti 2
45233200-1	Dažādi ceļu seguma būvdarbi.	182	10	
45233142-6	Ceļu remontdarbi.	126	9	
45230000-8	Cauruļvadu, komunikāciju un elektropadeves līniju, lielceļu, ceļu,	54	9	

¹³³ Personīga komunikācija ar IUB, 11.09.2019. Dati atlasīti no sekojošiem paziņojumu veidiem: Informatīvs paziņojums par noslēgto līgumu; Paziņojums par iepirkuma procedūras rezultātiem; Paziņojums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Datus nav iekļauti līgumi vispārīgās vienošanās ietvaros.

	lidlauku un dzelzceļa līniju būvdarbi; lēzenas konstrukcijas.			
45233300-2	Ceļu pamatnes būvdarbi automaģistrālēm, ceļiem, ielām un gājēju celiņiem.	78	4	
45233222-1	Ielu bruģēšanas un asfaltēšanas darbi.	43	3	
45233330-1	Ceļu pamatnes būvdarbi ielām.	24	3	
71322300-4	Tiltu projektēšanas pakalpojumi.	17	3	
45233260-9	Gājēju celiņu būvdarbi.	53	2	
45233140-2	Ceļu būve.	38	2	
45233251-3	Seguma atjaunošanas darbi.	54	1	
45233223-8	Brauktuves seguma atjaunošana.	36	1	
71410000-5	Pilsētplānošanas pakalpojumi.	34	1	Apskatīts
45233250-6	Seguma būvdarbi, izņemot ceļu segumus.	21	1	
45233280-5	Ceļa barjeru uzstādīšana.	11	1	
45233161-5	Gājēju celiņa būvdarbi.	10	1	
45233221-4	Ceļu seguma krāsošana.	28	0	
45233320-8	Pamatnes būvdarbi ceļiem.	24	0	
45233100-0	Automaģistrāļu un ceļu būvdarbi.	21	0	
45233290-8	Ceļazīmju uzstādīšana.	18	0	
45233253-7	Gājēju celiņu seguma būvdarbi.	14	0	
45233228-3	Seguma pārklājuma būvdarbi.	9	0	
71400000-2	Pilsētplānošanas un ainavu arhitektūras pakalpojumi	6	0	
45233262-3	Gājēju zonas būvdarbi.	5	0	
45233340-4	Ceļu pamatnes būvdarbi gājēju celiņiem.	4	0	
45233229-0	Apmaļu uzturēšanas darbi.	3	0	
45233150-5	Satiksmes intensitātes mazināšanas darbi.	2	0	
45233226-9	Pievedceļa būvdarbi.	2	0	
45233261-6	Gājēju pārejas būvdarbi.	2	0	
45233291-5	Ceļa stabiņu uzstādīšana.	2	0	
45233292-2	Drošības aprīkojuma uzstādīšana.	2	0	
45233162-2	Ritenbraucēju celiņa būvdarbi.	1	0	
45233270-2	Autostāvvietas seguma krāsošana.	1	0	

Tālāk tika apkopoti iepirkumi, kuri tika norādīti kā iepirkumi ar paaugstinātām vides prasībām jeb zaļie iepirkumi, kas ir norādīti zem ceļu būves kā galvenā CPV koda. Izlases kārtībā tika apskatīts 51 iepirkums.

No 51 detalizēti skatītā projekta, 29 jeb 57% no iepirkumiem tika atzīmēti kā iepirkumi, kuros tiek izpildītas paaugstinātās ielu apgaismojuma un satiksmes signālu (IA un SS) prasības, kamēr ceļu projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas (tabulā saīsināts – ceļu PBU) ZPI prasības tika atzīmētas vien 10 iepirkumos jeb 20% gadījumu. Vēl 7 jeb 14% iepirkumos tika norādīts, ka tiek ievēroti citi ZPI principi, kuri nav no izvēles kategorijām. Vienā no iepirkumiem tika izmantoti arī biroja papīra ZPI kritēriji, kas attiecināts uz ceļu uzturēšanas darbu un ceļu remontdarbu iepirkumu.

Tādējādi izlases kārtībā pētot iepirkumus ceļu būvniecības jomā, tika novērots, ka ceļu būves kritēriji tiek piemēroti tikai katru piekto reizi. Lielākoties iepirkumos ir piemēroti tikai ielu apgaismojuma kritēriji, kas ir vieglāk izpildāmi. Ar to gan pietiek, lai IUB datubāzē iepirkums tiktu klasificēts kā zaļais iepirkums, līdz ar to statistikas apkopojumos atbilstoši CPV kodiem neatbaido reālo situāciju par ceļu būves ZPI kritēriju piemērošanu.

N.p. k.	Iepirkums	Līguma noslēgšanas datums	Iepircējs	Līgumcena:	CPV kods (galvenais):	CPV kods (papildkods):	ZPI piemērots	Izvērtēšanas kritēriji
1	JPD 2018/111	09.04.2019	Jūrmalas pilsētas dome	114 850.00	71410000-5		Cita	Piedāvājuma kvalitāte – 60, cena – 40
2	BNA 2018/079	29.01.2019	Bauskas novada administrācija	28 796.06	45000000-7	71320000-7	IA un SS	
3	JPP 2018/57/ERAF	09.11.2018	Jēkabpils pilsētas pašvaldība	53 400.00	71320000-7		IA un SS	cena
4	JPP 2018/38/ERAF	02.07.2018	Jēkabpils pilsētas pašvaldība	32 205.00	71320000-7		IA un SS	
5	ĶND 2018/2/ELFLA	23.03.2018	Ķeguma novada dome	15 078.00	71320000-7	71248000-8	Ceļu PBU	
6	DPD 2017/97	12.10.2017	Daugavpils pilsētas dome	51 700.00	71320000-7		IA un SS	
7	DNP 2019/4	21.06.2019	Daugdas novada pašvaldība	1 528 785.32	45233120-6		IA un SS	cena
8	ONP 2018/39	09.04.2019	Olaines novada pašvaldība	1 250 027.26	45233120-6		IA un SS	cena
9	BNP 2018/14	25.06.2018	Babītes novada pašvaldība	189 996.32	45233120-6		Ceļu PBU	cena
10	LNP 2018/40	11.09.2018	Limbažu novada pašvaldība	2 282 094.89	45233120-6		IA un SS	cena
11	MPP 2018/3	17.07.2018	Daugavpils novada pašvaldība Majinovas pagasta pārvalde	240 751.52	45233120-6		IA un SS	cena
12	LPP 2018/17	21.05.2018	Liepājas pilsētas pašvaldība	1 189 109.85	45233120-6	45231400-9 45231300-8 45240000-1	Cita	cena
13	BNP 2018/12	29.05.2018	Babītes novada pašvaldība	169 778.83	45233120-6		Ceļu PBU	
14	LPP 2018/11	16.05.2018	Liepājas pilsētas pašvaldība	428 403.77	45233120-6	45231400-9 45231300-8	Cita	cena
15	RDS D 2016/18	18.04.2018	Rīgas domes Satiksmes departaments	16 274 959.77	45221100-3	45233120-6	IA un SS	cena
16	AS LVM MI 2016/599_Ak	04.04.2017	AS "Latvijas valsts meži"	336 272.04	45233120-6		Ceļu PBU	cena
17	LVC 2019/88/AC	20.08.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	156 641.73	45233110-3		IA un SS	
18	LVC 2019/48/AC	06.08.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	4 089 998.23	45233110-3		IA un SS	
19	SNP 2019/09	15.07.2019	Saldus novada pašvaldība	2 367 934.89	45233110-3		IA un SS	būvdarbu garantijas termiņš – 25, cena – 75
20	LVC 2019/42/AC	19.06.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	3 889 649.35	45233110-3		IA un SS	cena
21	LVC 2019/26/AC	22.05.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	679 388.06	45233110-3		IA un SS	cena
22	LVC 2019/08/AC	13.05.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	2 534 825.43	45233110-3		IA un SS	cena
23	LVC 2019/07/AC	08.05.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	18 985 693.42	45233110-3		IA un SS	cena
24	LVC 2019/02/AC	23.04.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	3 587 268.71	45233110-3		IA un SS	cena
25	LVC 2018/93/ERAF	02.04.2019	VAS Latvijas Valsts ceļi	3 080 623.92	45233110-3		IA un SS	cena
26	LVC 2018/34/KF	04.12.2018	VAS Latvijas Valsts ceļi	38 498 327.17	45233110-3		IA un SS	cena
27	RDS D 2018/31	05.11.2018	Rīgas domes Satiksmes departaments	41 011.00	71322000-1		IA un SS	

28	RDS D 2017/52	08.08.2018	Rīgas domes Satiksmes departaments	134 111.00	71322000-1	71248000-8	IA un SS	sociālais kritērijs – 2, cena – 98
29	VND 2017/37/ERAF MI	18.08.2017	Vīlakas novada dome	7 200.00	71322000-1		Būvdarbi (biroju ēkas)	
30	AS LVM MI 2017/113_I	07.04.2017	AS "Latvijas valsts meži"	22 075.00	71322000-1		Ceļu PBU	
31	AS LVM MI 2017/104_I	29.03.2017	AS "Latvijas valsts meži"	31 897.54	71322000-1		Ceļu PBU	
32	LVM M MI 2017/69_I	13.03.2017	AS "Latvijas valsts meži"	15 394.97	71322000-1		Ceļu PBU	
33	AS LVM MI 2017/1_I	20.01.2017	AS "Latvijas valsts meži"	6 161.70	71322000-1		nav norādīts	
34	AS LVM MI 2016/576_I	06.01.2017	AS "Latvijas valsts meži"	8 785.60	71322000-1		nav norādīts	
35	TND 2019/10	17.05.2019	Tukuma novada dome	1 798 369.11	45233000-9	45231000-5	IA un SS	cena
36	DNP 2018/14K	14.06.2018	Dobeles novada pašvaldība	1 481 796.37	45233000-9	45231000-5	Cita	Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana un ceļu/ielu sakārtošana pēc būvdarbu pabeigšanas. – 20 Būvdarbu garantijas laiks – 15 Samaksas kārtība – 10 Sertificēta vides pārvaldības sistēma – 5 Cena – 50
37	RPD 2018/4	14.05.2018	Rēzeknes pilsētas dome	1 385 311.80	45233000-9	45000000-7	IA un SS	cena
38	DNP 2018/5K/ERAF	24.05.2018	Dobeles novada pašvaldība	3 141 493.36	45233000-9	45231000-5	Cita	Materiālu piegāde videi draudzīgā veidā – 15 Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana un ceļu/ielu sakārtošana pēc būvdarbu pabeigšanas. – 15 Videi draudzīgās asfaltbetona ražošanas tehnoloģijas izmantošana Objekta būvniecībā – 10 Būvdarbu garantijas laiks – 10 Sertificēta vides pārvaldības sistēma - 5 Samaksas kārtība – 5 Cena – 40
39	JPD 2018/5	08.05.2018	Jūrmalas pilsētas dome	12 000 000.00	45233000-9		Ceļu PBU	Reaģēšanas laiks (minūtēs) darba dienās – 5 Reaģēšanas laiks (minūtēs) brīvdienās un svētku dienās – 5 Darbu satiksmes organizācijas plāns – 10 Darba izpildes projekta koncepcija – 20 Cena – 60
40	VNP 2018/2	09.05.2018	Varakļānu novada pašvaldība	554 656.42	45233000-9		IA un SS	Materiālu piegāde videi draudzīgā veidā – 15 Samaksas kārtība – 15 Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana – 15 Sertificēta vides pārvaldības sistēma – 10

								Būvdarbu garantijas laiks – 5 Cena – 40
41	DNP 2017/35K/ERAF	14.02.2018	Dobeles novada pašvaldība	1 078 017.47	45233000-9	45231000-5	Cita	n/a
42	JPD 2019/35/ A62/IP15	11.06.2019	Jūrmalas pilsētas dome	222 366.66	45233220-7		Ceļu PBU	cena
43	JPD 2019/37/ A62/IP15	30.05.2019	Jūrmalas pilsētas dome	240 509.12	45233220-7		Ceļu PBU	cena
44	PA "Carnikavas Komunālserviss" 2018/11/ERAF	04.01.2019	Carnikavas novada pašvaldības aģentūra "Carnikavas komunālserviss"	4 684 293.36	45233220-7	45231221-0 45252126-7 45231300-8 45316100-6 45232000-2 45252127-4	IA un SS	cena
45	JPD 2018/62/AK	21.11.2018	Jelgavas pilsētas dome	6 293 734.73	45233220-7	45231300-8 45233000-9 45233330-1 45231000-5	IA un SS	Būvdarbu garantijas perioda termiņš – 20 Cena – 80
46	JPD 2018/12/AK	17.07.2018	Jelgavas pilsētas dome	17 692 909.00	45233220-7	45231300-8 45233144-0 45233000-9 45233330-1 45316212-4 45231000-5	IA un SS	Satiksmes slēgšanas termiņš uz dzelzceļa pārveda tā pārbūves būvdarbu laikā – 10 Būvdarbu garantijas perioda termiņš – 10 Vidējā sociālā iemaksa valsts budžetā par pretendenta darbinieku 12 kalendāro mēnešu periodā – 10 Cena – 70
47	DPD 2019/9	25.06.2019	Daugavpils pilsētas dome	2 736 287.01	45233252-0		IA un SS	cena
48	JPP 2019/10/KF	29.05.2019	Jēkabpils pilsētas pašvaldība	1 182 840.40	45233252-0	45316110-9	IA un SS	cena
49	DPD 2016/175	08.11.2017	Daugavpils pilsētas dome	10 835 740.46	45221100-3	45233252-0 45220000-5	Cita	Satiksmes organizācijas pilnā koncepcija – 20 Darba izpildes projekta koncepcija – 20 Cena – 60
50	SIA RM 2017/59	12.02.2018	Rīgas meži	900 000,00	45233141-9	45233142-6	Biroja papīrs	Darbu izpildes uzsākšanas ātrums – 10 Darbu organizācijas apraksts – 15 Cena – 75
51	LVM M MI 2016/512_Ak	17.01.2017	AS "Latvijas valsts meži"	300 849,05	45233141-9		nav norādīts	n/a

Papildus, lai gan kopējais detalizētāk skatīto iepirkumu ZPI apjoms ir 168,85 miljoni EUR, tad iepirkumi, kuros ir atzīmēts ielu apgaismojuma un satiksmes signālu ZPI kritēriju izpilde veido 81% no izlases apjoma jeb 136.12 miljoni EUR, kamēr pielietoto ceļu projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas kopējais līgumcenas apjoms vien 13,24 miljonus EUR jeb 8%. Citi ZPI kritēriji veido 7,32 miljonus EUR iepirkumus ar 4% no kopējās summas.

No 10 ceļu projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas kopējās iepirkumu izlases, 4 iepirkumus ir veidojuši Latvijas valsts meži, 3 – Jūrmalas pilsētas dome, 2 – Babītes novada pašvaldība un vienu Ķeguma dome, tādējādi tikai 4 iepirkumu veicēji ir izmantojuši ceļu būves ZPI iepirkumu.

Trešdaļai jeb 16 no iepirkumiem netika precīzi norādīti izvērtēšanas kritēriji, neatzīmējot IUB sistēmā vai tika izmantots kvalitātes kritērijs, izmaksu kritērijs, vai cena. 24 jeb gandrīz puse no iepirkumiem tiek izvērtēti balstoties uz zemākās cenas principu, un tikai piektdaļa jeb 11 iepirkumos tiek izmantoti papildus izvērtēšanas kritēriji. To kopējā iepirkumu summa veidoja 43,67 miljonus EUR jeb 26% no kopējā izlases veidā apskatīto iepirkumu apjoma.

No tiem 4 iepirkumi papildus cenai izmanto vēl 1 kritēriju: piedāvājuma kvalitāte – 60% no kopējā vērtējuma, būvdarbu garantijas termiņš – 25%, sociālais kritērijs – 2%, būvdarbu garantijas perioda termiņš – 20%. Taču 7 iepirkumi ietver vismaz 2 papildus kritērijus, un cenai veidojot 40 - 75% no iepirkuma izvērtēšanas kritērijiem. Papildus izvērtēšanas kritēriji izmantoti 2 nelielos iepirkumos nedaudz virs 100 tūkstošiem EUR, divos mazos iepirkumos zem 1 miljona EUR, un četros vidējos iepirkumos no 1 līdz 10 miljoniem EUR un 3 iepirkumos ar summu virs 10 miljoniem EUR.

Tikai 3 no 7 iepirkumiem norāda vides prasības, visi trīs no tiem iekļaujot sertificētu vides pārvaldības sistēmu, divi iepirkumi iekļauj – materiālu piegādi videi draudzīgā veidā, kamēr viens no iepirkumiem norādīja videi draudzīgās asfaltbetona ražošanas tehnoloģijas izmantošana objekta būvniecībā. Videi draudzīgās asfaltbetona ražošanas tehnoloģijas izmantošana objekta būvniecībā var tikt kategorizēts kā ZPI piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs un tad arī ne precīzi, jo ZPI ir norādīts: reciklēta un atkārtoti pārstrādāta satūra izmantošana. Tāpat arī Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana un ceļu/ielu sakārtošana pēc būvdarbu pabeigšanas ir viens no ZPI kritērijiem, kas gan kategorizēts kā iepirkuma līguma izpildes noteikumi.

Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana un ceļu/ielu sakārtošana pēc būvdarbu pabeigšanas. – 20 Būvdarbu garantijas laiks – 15 Samaksas kārtība – 10 Sertificēta vides pārvaldības sistēma – 5 Cena – 50	Materiālu piegāde videi draudzīgā veidā – 15 Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana un ceļu/ielu sakārtošana pēc būvdarbu pabeigšanas - 15 Videi draudzīgās asfaltbetona ražošanas tehnoloģijas izmantošana Objekta būvniecībā – 10 Būvdarbu garantijas laiks – 10 Sertificēta vides pārvaldības sistēma – 5 Samaksas kārtība – 5 Cena - 40	Reaģēšanas laiks (minūtēs) darba dienās – 5 Reaģēšanas laiks (minūtēs) brīvdienās un svētku dienās – 5 Darbu satiksmes organizācijas plāns – 10 Darba izpildes projekta koncepcija – 20 Cena - 60	Materiālu piegāde videi draudzīgā veidā – 15 Samaksas kārtība – 15 Satiksmes sastrēguma mazināšanas plāna īstenošana – 15 Sertificēta vides pārvaldības sistēma – 10 Būvdarbu garantijas laiks – 5 Cena – 40	Satiksmes slēgšanas termiņš uz dzelzceļa pārvada tā pārbūves būvdarbu laikā – 10 Būvdarbu garantijas perioda termiņš – 10 Vidējā sociālā iemaksa valsts budžetā par pretendenta darbinieku 12 kalendāro mēnešu periodā – 10 Cena – 70	Satiksmes organizācijas pilnā koncepcija – 20 Darba izpildes projekta koncepcija – 20 Cena - 60	Darbu izpildes uzsākšanas ātrums – 10 Darbu organizācijas apraksts – 15 Cena – 75
--	--	---	---	--	---	---

Papildus pētījuma gaitā tika izskatīta ceļu būvē izmantotā terminoloģija, tādējādi mainot sekojošus terminus esošajā MK 353. noteikumu dokumentācijā, mainot sekojošu terminoloģiju:

- reciklēšana – tiek izmantots termins attiecībā uz asfaltu, kad noņemot veco asfalta kārtu, sajauc ar nepieciešamām sastāvdaļām un iekļāj jaunu, taču kad tas ir attiecināts uz citiem materiāliem (ko iegūst karjeros) - tad tiek izmantoti termini: atkārtoti izmantojumu/pārstrādājumu/otrrreizējā pārstrāde;
- alternatīvi ceļi (ceļu remonta laikā) vai arī apbraukšanas ceļi;
- netiek lietots ceļu uzturēšanas un rehabilitācijas plāns, bet gan rehabilitācijas vietā nepieciešams lietot atjaunošanu;
- Latvijā netiek lietots DARVU saturošs asfalts, bet gan BITUMENU saturošs asfalts;

- nojaukšanas atkritumu vietā tiek lietots būvniecības jeb demontāžas atkritumi;
- tāpat arī latviski netiek lietots termins kompetence, bet gan pieredze.

Lai gaidāmajos semināros un darba grupās varētu tikt veiktas konstruktīvas sarunas par dotajiem kritērijiem, tika izveidots ZPI kritēriju pārskats ceļu projektēšanai, būvniecībai un uzturēšanai, lai varētu tikt veiktas kvalitatīvas diskusijas par minimāli nepieciešamajiem ZPI kritērijiem, kurus pievienot iepirkumos.

Iepirkuma procesa posmi	A – projektētāju un būvdarbu veicēju atlase	B – sīkās būvprojekta tehniskās un izpildes prasības	C – ceļu būvniecība vai tā būtiska paplašināšana	D - autoceļa izmantošana	E - ceļu uzturēšana un ekspluatācija	F - cikla beigas
Atlases kritēriji	A1. PROJEKTU VADĪTĀJA UN PROJEKTĒTĀJU IEPRIEKŠĒJĀ PIEREDZE VIDEI DRAUDZĪGOS INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTOS A2. BŪVDARBU VEICĒJA IEPRIEKŠĒJĀ PIEREDZE					
Tehniskās specifikācijas		B1. ZEMAS TEMPERATŪRAS ASFALTS B2. IZRAKTO MATERIĀLU UN GRUNTS APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS B3. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES KOMPONENTIEM ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS B4. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTEI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS B5. VIDES INTEGRĀCIJAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNS B6. TROKŠŅA EMISIJAS MONITORINGS BŪVNICĪBAS UN UZTURĒŠANAS LAIKĀ B7. MINIMĀLĀS PRASĪBAS ZEMA TROKŠŅA SEGUMA TEHNISKAJAM PROJEKTAM B8. PRASĪBAS CEĻA APGAISMOJUMA RAKSTURLIELUMIEM B9. PRASĪBAS CEĻA APZĪMĒJUMU RAKSTURLIELUMIEM B10. SATIKSMES SASTRĒGUMU MAZINĀŠANAS PLĀNS B11. PRASĪBAS CEĻA SEGUMA ILGIZTURĪBAS RAKSTURLIELUMIEM B12. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNS		D1. ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA VEIKTSPĒJAS ILGIZTURĪBA TROKŠŅA SEGUMU	E1. BITUMENA SATUROŠS ASFALTS E2. BŪVNICĪBAS UN DEMONTĀŽAS ATKRITUMU AUDITS UN APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS	F1. BŪVNICĪBAS UN DEMONTĀŽAS ATKRITUMU AUDITS UN APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji		B14. CEĻA GALVENO ELEMENTU ACN EFEKTIVITĀTE B15. RECIKLĒTA UN ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA B16. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO2 EKVIVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ B17. PRASĪBAS ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES "DABISKAJIEM" KOMPONENTIEM ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS				

		<p>B18. PRASĪBAS LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTEI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS, KURĀS IESTRĀDĀTI "DABISKIE" KOMPONENTI</p> <p>B19. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS VIETĀM, KUR CEĻU ŠĶĒRSO SAVVAĻAS DŽĪVNIKI</p> <p>B20. IZPILDES NOSACĪJUMS ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA CEĻA SEGUMA TEHNISKAJAM PROJEKTAM</p>				
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>			<p>C1. CEĻA BŪVNICĪBAS NODOŠANA EKSPLOATĀCIJĀ</p> <p>C2. RECIKLĒTA UN ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA</p> <p>C3. ZEMAS TEMPERATŪRAS ASFALTA UZRAUDŽĪBA</p> <p>C4. IZRAKTO MATERIĀLU UN GRUNTS APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p> <p>C5. PĀRBAUDES PAR ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES KOMPONENTIEM ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS</p> <p>C6. ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES "DABISKIE" KOMPONENTI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS</p> <p>C7. PĀRBAUDE PAR LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS</p> <p>C8. PĀRBAUDE PAR LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS, KURĀS IESTRĀDĀTI "DABISKIE" KOMPONENTI</p> <p>C9. VIDES INTEGRĀCIJAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p> <p>C10. PĀRBAUDE PAR SAVVAĻAS DŽĪVNIKU PĀRVIETOŠANĀS CEĻIEM PĀR AUTOCEĻU UN CITI PASĀKUMI</p> <p>C11. TROKŠŅA EMISIJAS MONITORINGS BŪVNICĪBAS LAIKĀ</p> <p>C12. ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA SEGUMA RAŽOŠANAS PĀRBAUDES ATBILSTĪBA</p> <p>C13. SATIKSMES SASTRĒGUMU MAZINĀŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p>	<p>D2. ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA SEGUMU VEIKTSPĒJAS ILGIZTURĪBA</p> <p>D3. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA NODOŠANA</p>	<p>E3. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA NODOŠANA</p> <p>E4. CEĻA UZTURĒŠANAS ĪSTENOŠANA</p> <p>E5. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA UN RECIKLĒTA SATURA IZMANTOŠANA</p> <p>E6. ZEMAS TEMPERATŪRAS ASFALTA UZRAUDŽĪBA</p> <p>E7. VIDES INTEGRĀCIJAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p> <p>E8. TROKŠŅA EMISIJAS UZRAUDŽĪBA UZTURĒŠANAS LAIKĀ</p> <p>E9. SATIKSMES SASTRĒGUMU MAZINĀŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p>	<p>-</p>

3.2.2.2. Pārstrādāto riepu produktu izmantošana

No pārstrādāto riepu produktiem, ceļu būvē var tikt izmantoti – gan gumijas aizsargi ceļu satiksmē, gumiju notekas, gan arī kā gumijots asfalts jeb asfalts ar reciklētiem materiāliem.

VAS "Latvijas Valsts ceļi" 2019. gada ceļu specifikācijās tiek norādīts, ka ceļos var tikt izmantoti reciklēti materiāli, kā norādīts 5.2.4.2. un 6.2.4.3.4. punktos:

"5.2.4.2 Reciklēti materiāli

Minerālmateriālu vietā maisījumos pamatu nesošajām kārtām drīkst lietot reciklētas segas materiālus.

Reciklēti materiāli (drupināti jaukti betona minerālmateriāli, drupināti mūra minerālmateriāli, drupināti jaukti minerālmateriāli, drupināti ceļa segas materiāli, atkritumu dedzināmās krāsns pelni) jāraksturo atbilstoši LVS EN 13285 A pielikumā izvirzītajām prasībām, kā arī tiem jāatbilst Ceļu specifikāciju 5.2.4.15.2.4.1 punkta prasībām, izņemot drupinātu reciklētu asfaltu, kuram ir jātestē tikai granulometriskais sastāvs (bez saistvielas atmazgāšanas), lai varētu projektēt maisījuma granulometrisko sastāvu. Reciklētu materiālu sastāvdaļu procentuālais daudzums jānosaka saskaņā ar LVS EN 933-11 un jādeklarē atbilstoši kategorijām LVS EN 13242 17. tabulā: • Rc – drupināts betons, mūra materiāli; • Ru – nesaistīti minerālmateriāli, dabīgi akmeņi, hidrauliski saistīti materiāli; • Rb – drupināti māla un silikātķieģeļi, gāzbetons; • Rcug = Rc+Ru+Rb; • Ra – bituminēti materiāli; • Rg – stikls; • FL – plūstošu materiālu tilpums; • X – citi (māls, grunts, metāls, plastmasa, gumija, ģipsis).

Drupināta reciklēta asfalta kopējais daudzums nesaistītu minerālmateriālu maisījumā nedrīkst pārsniegt 30 masas % no kopējās maisījuma masas.

Kopējais dažādu piesārņojumu saturs reciklētos materiālos, raksturojot tos atbilstoši LVS EN 13285 A pielikumam, nedrīkst pārsniegt 1 masas %.

6.2.4.3.4 Citas piedevas

Kā citas piedevas var lietot gumijas vai plastmasas pulveri, dažādus pigmentus vai citas ķīmiskas vielas. Gumijas pulveri (0-2 mm) var lietot kā asfalta modificējošo piedevu līdz 20 masas % no bitumena daudzuma maisījumā, lai iegūtu lielāku noturību pret pastāvīgajām deformācijām SMA un PA tipa asfalta maisījumos šķiedru vietā, kā arī, lai uzlabotu asfalta īpašības zemās temperatūrās. Jebkuras citas piedevas drīkst lietot tikai tad, ja iegūti prasībām atbilstoši asfalta maisījuma un izmēģinājuma posma testēšanas rezultāti.¹³⁴

Tādējādi ceļos jau šobrīd Latvijā var tikt izmantota reciklēti materiāli, taču tas netiek darīts. Tika veiktas intervijas ar industrijas pārstāvjiem, lai noskaidrotu esošo situāciju. Rīgas Tehniskās universitātes Būvniecības inženierzinātņu fakultātes, Ceļu un tiltu katedras vadošā pētnieks Dr.sc.ing. Viktors Haritonovs norādīja, ka Latvijā ir 2 lieli bitumena ražotāji: ORLEN (Polija) un LOTOS (Baltkrievija), kuri abi ir pārstāvēti arī Latvijas tirgū. Iespējams, ka uzņēmumiem varētu būt izstrādāta receptūra, vai arī vismaz kādi pētījumi par to, kā bitumena ražošanā var lietot reciklētu gumiju, kā arī polimērus.

Latvijā ir divi asfalta ražotāji, kuriem vienīgajiem ir iekārtas bitumena modificēšanai: BINDERS un IGATE. No viņiem būtu iespējams uzzināt, kāpēc viņi nelieto reciklētu gumiju un polimērus bitumena modificēšanā un vai ir mēģinājuši lietot. Citi asfalta ražotāji Latvijā iepērk gatavu bitumenu no dotajiem diviem lielajiem ražotājiem un tāpēc neko par gumijas vai polimēru pievienošanu nevarēs komentēt, jo viņiem nav iekārtu, lai bitumenu modificētu.¹³⁵

Latvijas Valsts ceļi 2019. gada vasarā ir pasūtījuši pētījumu RTU un tieši Viktoram Haritonovam, kura ietvaros viņš testēs materiālus, kam pievienota nolietotā riepu gumija.

¹³⁴ Latvijas valsts ceļi, ceļu specifikācijas, https://lvceļi.lv/wp-content/uploads/2019/02/Celu_specifikācijas_2019_ar_izmainam.pdf

¹³⁵ Intervija ar Rīgas Tehniskās universitātes Būvniecības inženierzinātņu fakultātes, Ceļu un tiltu katedras vadošā pētnieks Dr.sc.ing. Viktors Haritonovs

SIA ORLEN Latvija pārstāvis informēja, ka nepiedāvā Latvijas tirgū modificēto bitumenu, jo arī Polijas rūpnīcā netiek ražots modificētais bitumens, izmantojot reciklētu gumiju, tad ieteica sazināties ar ORLEN grupas rūpnīcu Polijā, lai noskaidrotu, kāpēc bitumena ražošanā nepievieno reciklētu gumiju. Polijas pārstāvis neatbildēja uz nosūtītajiem e-pastiem.¹³⁶

Papildus SIA "Binders" pārstāvis norādīja, ka galvenais iemesls, kāpēc reciklēta gumija netiek izmantota Latvijā, ir ka Latvijā šīs tehnoloģijas pielietošana nav attīstīta. Svarīgi, ka šī tehnoloģija ir jāpārzina ne tikai bitumena ražotājam, bet arī riepu pārstrādātājam. Šobrīd Latvijā runā tikai par to, ka tas ir viens no variantiem, kā pielietot pārstrādātās riepas, bet neapzinoties tehnoloģijas sarežģītību un, ko tā ietver, kā, piemēram, kādas riepas var un kādas nevar pārstrādāt pulverī un pievienot bitumenam.¹³⁷

SIA "Binders" pārstāvis atzīst, ka uzņēmums ir jau mēģinājis pievienot reciklētu gumiju bitumena ražošanā, ievēdot reciklētas gumijas pulveri no Izraēlas, taču pulvera izmantošana ražošanā bija neveiksmīga. SIA "Binders" norāda, ka tehnoloģija tiek veiksmīgi pielietota Krievijā, kur institūti tehnoloģijas izpētei veltīja vairākus gadus, tāpat arī citās valstīs, uz kurām būtu vērtīgi doties pieredzes apmaiņā šīs prakses apgūšanā, jo tehnoloģija nav jāizgudro no jauna. Bet arī tehnoloģijas apgūšanai nepieciešamas investīcijas un iniciatīva.

Kopumā pārstāvis piekrīt, ka nolietoto riepu pārstrāde un izmantošana asfalta ražošanā viennozīmīgi ir viens no variantiem, kā lietderīgi atbrīvoties no nolietoto riepu uzkrājumiem Latvijā, bet ir nepieciešamas investīcijas, lai ar tehnoloģiju iepazītos un iemācītos pielietot. SIA "Binders" norāda, ka, viņuprāt, iniciatīvai, kā arī zināmam ieguldījumam jaunas tehnoloģijas ieviešanai jānāk no pasūtītāja.

Lai gan Somijas riepu asociācijas pārstāvji norādīja, ka bitumens veido vien 2% no kopējām izmaksām un ka lielākoties izmaksas veido darbspēks¹³⁸. Latvijā darba izmaksas veido ap 10–15% no kopējām ceļu būves izmaksām, tādējādi būvniecības pārstāvji ir aprēķinājuši, ka kopējās projekta izmaksas palielināsies par 20%, ja tiks pievienotas riepu pārstrādes daļiņas procesā. Tāpat ir nepieciešama precīza receptūra, jo izmainās bitumena vārīšanās process, tādējādi nepieciešams pārliecināties arī par asfalta cietību un porainību, kas nepieciešama, lai izpildītu Latvijas normatīvu prasības.¹³⁹

Latvijas ceļu būvētājs norādīja, ka drīzumā tiks izlietots viss pieejamais Eiropas Savienības līdzfinansējums ceļu būves nozarei, kas nodrošināja 30% no kopējā apgrozījuma, taču nākamais līdzfinansējums vēl netiek apstiprināts, tādējādi veidojot finansējuma pārrāvumu un nozares samazināšanu par 30%. Lielākā daļa ceļu būves uzņēmumi neinvestē ilgtermiņa attīstībā, jo nav pārliecības par nozares attīstību turpmāk, tādējādi arī no uzņēmuma puses netiek ieguldīts ne tehnikās kā primārās nepieciešamības lietās, ne arī vides inovācijās kā nozares izaugsmes papildinājumu.¹⁴⁰

Būvniecības uzņēmumi ir iepirkumu izpildītāji, kas izpilda iepirkumos norādītās prasības. Tādējādi no nozares viedokļa, valsts un pašvaldības jebkurā laikā var pieņemt politisku lēmumu, lai arī iepirktu videi draudzīgākus materiālus un veiktu inovācijas, tādējādi uzņēmumi arī attiecīgi reaģēs uz valsts un pašvaldību pieprasījumu. Tāpat arī nozares pārstāvji norādīja, ka viņi varētu arī veikt inovācijas, taču no iepircēju puses uzreiz tiek prasītas 5 gadu garantijas, kuras nevar tikt izpildītas, ja notiek jaunumu ieviešana, kas nozīmē, ka ir atsevišķi jāatlīdzina nauda dažādiem, arī negaidītiem pārsīstieniem nākamo piecu gadu laikā. Papildus lielākā daļa iepirkumu vēl aizvien tiek noteikti, ievērojot zemākās cenas principu, tādējādi nevar tikt veiktas inovācijas.¹⁴¹

Tāpat kā norāda Latvijas Valsts ceļu pārstāvis VARAM diskusijās, tad lietoto riepu pārstrāde un lietošana ceļu būvniecībā, nav aizliegta, bet tirgū no būvkomersantu puses pagaidām netiek piedāvāta. Līdzīgi arī par citiem riepu pārstrādes produktiem, 2019. gada decembrī secināts, ka nav vietējo Latvijas uzņēmumu, kuri ražotu

¹³⁶ Intervija ar SIA Orlen Latvija pārstāvi, 20.07.2019

¹³⁷ Intervija ar Binders pārstāvi, 19.07.2019

¹³⁸ "Labāko prakses piemēru, t.sk. komercsektora pieredzes, Latvijā un ārvalstīs izvērtēšana un apkopošana zaļā iepirkuma jomā", pieejams - <https://drive.google.com/file/d/1uPtYH0QcOkEk6XtnalkfR-KnaIqKRL0B/view>

¹³⁹ Intervija ar Latvijas ceļu būvētājs valdes priekšsēdētāju, 19.09.2019

¹⁴⁰ Intervija ar Latvijas ceļu būvētājs valdes priekšsēdētāju, 19.09.2019

¹⁴¹ Intervija ar Latvijas ceļu būvētājs valdes priekšsēdētāju, 19.09.2019

gumiju notekas un aizsargus ceļu satiksmē, kuros tiktu izmantota nolietota gumija. Tajā pašā laikā industrijas pārstāvji norāda, ja būtu pieprasījums, tad rastos arī piedāvājums.

Kopumā ceļu būve varētu būt viena no potenciālajām industrijām, kas palīdzētu samazināt nolietoto riepu uzkrājumus Latvijā, taču ir nepieciešama iniciatīva un pamudinājums no valstiskās stratēģijas perspektīvas, lai notiktu reāla darbība.

Ceļu būve varētu būt viena no visveiksmīgākajām nozarēm, kas varētu izmantot modificētu bitumenu ar pārstrādātu riepu gumiju. Kā norāda Latvijas Riepu apsaimniekošanas asociācija, tad Lietuvas pētījumā secināts, ka, modificējot bitumenu ar pārstrādātu riepu gumiju, ir iespējams samazināt izmaksas, salīdzinājumā ar klasiskajiem modifikatoriem. Latvijas Riepu apsaimniekošanas asociācija sadarbībā ar Rubrig, spēļu laukumu pārklājuma ražotāju, prezentēja iespējas, kuras ir iespējams jau veikt 2019. gada 15. oktobra seminārā (2.1. pielikums).

Tāpat arī diskusiju laikā tika norādīts, ka lai izmainītu esošo praksi ir nepieciešama pierādījumu, materiālu bāze un pieredze, lai piedāvātu šādas tehniskās iespējas. Tāpat arī ja tas tiktu atļauts, tad jautājums vienmēr ir vai saskarē ar šo asfaltu pēc 3–7 gadiem kādam pēc tam netiks pārņemts, ja būs iztērēts pusmiljards eiro, bet ceļi jau būs saplaisājuši. LVC pastāvīgi strādā pie jaunu tehnoloģiju izvērtēšanas. Testi, pilotceļu veidošana un paraugu ceļi, kā darba grupā ticis diskutēts, ir īstais virziens, kā šo ideju attīstīt. Papildus, no vienas puses, lai ZPI kritērijos iestrādātu jaunas tehnoloģijas, ir nepieciešami vides un vides tehnoloģiju speciālisti. Šie speciālisti pašvaldībās pamatā nav pieejami vai arī ir pieejami ierobežotā kapacitātē. Tādējādi nepieciešami šādi speciālisti, ar kuriem VARAM būtu jāstrādā. Ir pieļaujams, ka tas varētu būt vismaz konsultatīvais pakalpojums vai arī faktiskā kapacitāte, ko pašvaldībās veicināt – vides un vides tehnoloģiju speciālistu nodrošināšana.

3.2.2.3. ZPI prasības un kritēriji ceļu būvei

2. Ceļu projektēšana, būvniecība un uzturēšana

Jauna ceļa būvniecības process vai uzturēšanas pasākumi sastāv no skaidrām un secīgām iepirkuma darbībām un attiecīgiem līgumiem. Atkarībā no izvēlēta iepirkuma procesa šādus līgumus var piešķirt vienam līgumslēdzējam vai līgumi tiek piešķirti atsevišķi. Daži līgumi var būt iestrādāti projekta un būvniecības (PB) vai projekta, būvniecības un ekspluatācijas (PBE) līgumā, kas var paredzēt, ka tehniskā projekta izstrādes procesu, būvniecības pamatlīgumu, uzturēšanas un ekspluatācijas līgumu koordinē viens darbuzņēmējs.

ZPI prasības un kritēriji iedalīti 6 atsevišķās grupās atbilstoši šiem noteiktajiem iepirkuma procesa posmiem (A-F). Atkarībā no projekta vērienīguma un līgumslēdzējas iestādes pieredzes ne visi šajā prasību un kritēriju kopā ietvertie ZPI kritēriji būs piemērojami. Kopumā tomēr ZPI kritēriji ir vērsti uz ceļu kā sistēmu, nevis uz atsevišķiem ceļa elementiem. Jāatzīmē, ka atsevišķi ir pieejami ZPI kritēriji ielu apgaismojumam un satiksmes signāliem, ko var izmantot iepirkuma kontekstā saistībā ar ceļu. A punktā ir norādītas prasības un kritēriji projektētāju un būvdarbu veicēju atlasei, iekļaujot atlases kritērijus un piedāvājuma izvērtēšanas kritērijus, kurus ir vēlams attiecināt uz visu iepirkumu, lai nodrošinātu kvalitatīvu iepirkumu veikšanu.

ZPI prasības un kritēriji ceļu projektēšanai, būvniecībai un uzturēšanai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	<p>Jaunu resursefektīvu ceļu būvniecība, kuru tehniskajā projektā ņemta vērā plašāka ietekme uz vidi, piemēram, troksnis, ūdens novade un transportlīdzekļu degvielas patēriņš lietošanas laikā,</p> <p>vai</p> <p>Esošo ceļu uzturēšanas darbi vai nozīmīga atjaunošana resursefektīvā veidā, kurā ņemta vērā plašāka vides ietekme, piemēram, troksnis, ūdens novade un transportlīdzekļu degvielas patēriņš lietošanas laikā.</p>

A. ZPI prasības un kritēriji projektētāju un būvdarbu veicēju atlasei

Lai gan projektētāju un būvdarbu veicēju atlasei norādītās prasības ir atdalītas atsevišķi, tajās ir iekļauti atlases kritēriji un piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji, tādējādi vēlams to attiecināt uz visiem iepirkumiem saistībā ar ceļu projektēšanu, būvniecību un uzturēšanu.

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Atlases kritēriji	<p>A1. PROJEKTU VADĪTĀJA UN PROJEKTĒTĀJU IEPRIEKŠĒJĀ PIEREDZE VIDEI DRAUDZĪGOS INFRASTRUKTŪRAS PROJEKTOS</p> <p>Projektu vadītājs, inženieri, arhitekti, konsultants un/vai projektētāju apvienība ir attiecīgi zinošs un pieredzējis katrā no šīm jomām, par kuru tas atbilstoši līgumam būs atbildīgs (<i>atzīmēt attiecīgo konkrētām līgumam</i>):</p> <p>A.1.1. tāda ceļa būvdarbu un uzturēšanas projektu vadība, kas ir uzlabojis ekoloģisko raksturlielumu rādītājus;</p> <p>A.1.2. tāda ceļa ekoloģisko raksturlielumu novērtēšana, kurā izmantotas vairāku kritēriju sertifikācijas shēmas un oglekļa pēdas noteikšanas rīki atbilstoši standartam LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)" vai līdzvērtīgam standartam;</p> <p>A.1.3. vidi maz ietekmējošu būvmateriālu specifiku sastādīšana, iepirkums un izmantošana;</p> <p>A.1.4. tādu būvmateriālu izmantošana ceļu būvniecībā un uzturēšanā, kuros ir liels reciklētais un atkārtoti izmantojams un pārstrādājams atkritumu izmantotais saturs, piemēram, blakusprodukti;</p> <p>A.1.5. satiksmes sastrēgumu mazināšanas plāni un aprites cikla izmaksu (ACI) analizēšana, lai noteiktu izmaksu ziņā labāko risinājumu;</p>

	<p>A.1.6. faktiskā ceļu satiksmes trokšņa mazināšanas risinājumi, izmantojot zema trokšņa līmeņa segas un trokšņa aizsargbarjeras;</p> <p>A.1.7. seguma virskārtas ilgizturības, nestspējas un nogurumizturības palielināšana;</p> <p>A.1.8. pārraudzības un uzturēšanas plānu izstrādāšana un īstenošana dzīvē;</p> <p>A.1.9. lietus ūdens radītā piesārņojuma kontroles komponentu un lietus ūdens aizturēšanas kapacitātes projektēšana un ierīkošana ūdens novades sistēmā, ideālā gadījumā, ietverot "dabiskos" komponentus.</p> <p>Jāuzsver pieredze darbā ar projektiem un profesionālā pilnveidošanās attiecīgajās jomās.</p> <p><i>Pasūtītājs var palielināt gadu skaitu, par kādu jāapkopo tehniskie pierādījumi, un var pieprasīt pārbaudīt minimālo līgumu skaitu atkarībā no projekta būtības.</i></p> <p>A2. BŪVDARBU VEICĒJA IEPRIEKŠĒJĀ PIEREDZE</p> <p>Būvdarbu veicējs ir zinošs un pieredzējis tādu ceļu būvdarbu un uzturēšanas līgumu izpildē, kas nodrošinājuši ekoloģisko raksturlielumu uzlabošanu.</p> <p>Projektēšanas un būvdarbu (PB) vai projektēšanas, būvdarbu un ekspluatācijas (PBE) līgumu gadījumā A2 kritērijs attieksies arī uz nodarbinātajiem projektētājiem.</p> <p>Šajā sakarā nozīmīga ir pieredze šādās jomās (<i>atbilstoši projektam un izraudzītajiem ZPI kritērijiem</i>):</p> <p>A.2.1. makrotekstūras (<i>kas tiek izteikta kā profila vidējais iesēdums, PVI</i>) monitoringa un ikdienas uzturēšanas pasākumu īstenošana;</p> <p>A.2.2. ilgizturības novērtēšana saistībā ar būvmateriāliem;</p> <p>A.2.3. ceļa sastrēgumu mazināšanas plāna īstenošana un sastrēgumu vadība būvniecības un uzturēšanas laikā, aptverot tādus risinājumus kā apbraukšanas ceļi, maiņvirziena braukšanas josla un nostiprinātas apstāšanās nomales, inteligēnto transporta sistēmu (ITS) iekārtas un to izvērtēšana, izmantojot ACI analīzi;</p> <p>A.2.4. vidi maz ietekmējošu būvmateriālu iepirkums un lietošana, un to raksturlielumu verifikācija; piegādes ķēdes vadība, lai nodrošinātu atbilstību ceļu novērtēšanas un sertifikācijas sistēmām, piemēram, CEEQUAL vai Greenroads u.t.t.;</p> <p>A.2.5. tādu būvmateriālu izmantošana un iepirkšana ceļu būvniecībā un uzturēšanā, kuros ir liels reciklētais un atkārtoti izmantojams un pārstrādājams atkritumu izmantotais saturs, piemēram, blakusprodukti;</p> <p>A.2.6. būvniecības un demontāžas atkritumu un izrakto materiālu un grunts apsaimniekošanas plānu sekmīga īstenošana, lai maksimāli samazinātu atkritumu apjomu; zināšanas par atkritumu apstrādes iespējām būvlaukumā un ārpus tā un attiecīgo variantu izraudzīšanās;</p> <p>A.2.7. pieredze ar zemas temperatūras asfaltu, jo īpaši attiecībā uz labākajām metodēm saistībā ar strādnieku veselību un drošību;</p> <p>A.2.8. zema trokšņa ceļu segumu būvniecība;</p>
--	--

	<p>A.2.9. ilgtspējīgu segumu un seguma virskārtas slāņu ilgzturības palielināšana;</p> <p>A.2.10. ūdens piesārņojumu kontroles komponentu un lietus ūdens aizturēšanas kapacitātes, piemēram, "dabisko" komponentu, būvniecība un īstenošana.</p> <p>Jāuzsver pieredze darbā ar projektiem un profesionālā pilnveidošanās attiecīgajās jomās.</p> <p><i>Pāsūtītājs būvdarbu veicēja pieredzes novērtējumam var izmantot atbildīgās iestādes tīmekļvietnē pieejamās atbilstošās preču un pakalpojumu grupas vadlīnijas.</i></p>
--	--

B. ZPI prasības un kritēriji sīkām būvprojekta tehniskajām un izpildes prasībām

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Tehniskās specifikācijas	<p>B1. ZEMAS TEMPERATŪRAS ASFALTS</p> <p>Projektētājiem <i>vai</i> PB piegādātājam, <i>vai</i> PBE piegādātājam jāpiemēro vislabākā prakse un metodes bitumena maisījumu ieklāšanā, lai samazinātu asfalta ražošanas un ieklāšanas temperatūru.</p> <p>Ieklāšanai paredzēto virsmas un saistkārtu bitumena maisījumu temperatūra nedrīkst pārsniegt 140 °C. Ieklāšanas temperatūra virs 140 °C, bet ne augstāka par 155 °C, ir pieļaujama tikai gadījumos, kad tiek izmantoti augstākas viskozitātes bitumena maisījumi.</p> <p>B2. IZRAKTO MATERIĀLU UN GRUNTS APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS</p> <p>Rakšanas darbos radītie atkritumi, izņemot būvgružus un nojaukšanas atkritumus, ir jāprotokolē.</p> <p>Jāsagatavo izrakto materiālu un grunts apsaimniekošanas plāns, izveidojot dalītās vākšanas sistēmas:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) izraktajiem materiāliem, kas radušies rakšanas darbos, piemēram, no būvlaukuma sagatavošanas un līmeņošanas, pamatu, pagraba un tranšejas rakšanas, parasti grunts un akmeņi, arī augsnes apakškārtai, (ii) augsnes virskārtai. <p>Maksimāli jāievieš gan izrakto materiālu, gan augsnes virskārtas atkārtotas izmantošanas slēgtā aprīte būvlaukumā atbilstoši oglekļa pēdas (OP) vai aprītes cikla novērtējuma (ACN) raksturlielumu izvērtējuma rezultātiem (skatīt B14 kritēriju). Izrakto materiālu dalītā vākšana atkārtotai izmantošanai, pārstrādāšanai un atgūšanai notiek atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai, kas noteikta Ministru kabineta 2013.gada 2.aprīļa noteikumos Nr.184 "Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju".</p> <p>B3. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES KOMPONENTIEM ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS</p> <p><i>Ja noteku savienojumi nav īpaši noteikti vietējos noteikumos vai tie nav nepieciešami īpašu apstākļu dēļ.</i></p> <p>Ceļu ūdens novades sistēma nedrīkst būt pievienota maģistrālajām notekcaurulēm.</p>

	<p>Ūdens novades sistēmā jāietver ūdens novades komponenti, kas palīdz atdalīt no lietus ūdens nogulsnes un cietās daļiņas.</p> <p>B4. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTEI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS</p> <p><i>Kad tas noteikts tiesību aktos vai kad tam ir īpaša nozīme konkrētajā vietā.</i></p> <p>Ūdens novades sistēmu projektē tā, lai tā spētu:</p> <p>B.4.1. savākt nokrišņu daudzumu, kas radies aprēķina lietusgāzē ar atkārtotānās periodu vienu reizi X gados un ilgumu Y minūtes noteiktā teritorijā, no kuras novada ūdeni;</p> <p>B.4.2. ierobežot maksimālos noteces rādītājus no ūdens novades sistēmas, lai tie nepārsniegtu neskartas teritorijas rādītājus vai citu konkrētu vērtību, ko skaidri noteikusi līgumslēdzēja iestāde uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu.</p> <p>B5. VIDES INTEGRĀCIJAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNS</p> <p><i>Šo kritēriju attiecina, kad ir stādīšanai piemērota zeme, un tas varētu ietvert ūdens novades dabiskās infrastruktūras apstādīšanu, piemēram, aizturēšanas ūdenstilpes, dīķus vai mākslīgos mitrājus.</i></p> <p>Vides integrācijas un atjaunošanas plāns jāiesniedz kā ceļa tehniskā projekta daļa, kurā ietverta šāda informācija:</p> <p>B.5.1. teritorijas karte, kurā norādīti visu augu sugu šķirņu veidi, atrašanās vieta un daudzums/blīvums (jāiekļauj tikai neinvazīvās un vietējās augu sugas);</p> <p>B.5.2. augu sugu šķirņu atlases procedūras apraksts un īss pamatojums par katru šķirni, kāpēc tā ir piemērota teritorijas īpašajiem vides apstākļiem;</p> <p>B.5.3. prasības dobei; izmantotā augsne/komposts/augsnes substrāts un to dziļums, sākotnējā mēslošana, mulčas izmantošana, zāliena sēšana;</p> <p>B.5.4. plānotie pasākumi, lai izvairītos no augsnes erozijas pirms un pēc augu segas izveides;</p> <p>B.5.5. paredzamās prasības apzaļumoto teritoriju apsaimniekošanai. Ietverta apūdeņošana, zāles pļaušana, apcirpšana vai augu aizvietošana.</p> <p>Plānam jābūt veidotam atbilstoši labas prakses vadlīnijām.</p> <p>B6. TROKŠŅA EMISIJAS MONITORINGS BŪVNICĪBAS UN UZTURĒŠANAS LAIKĀ</p> <p><i>Ja noteikts plānošanas atļaujā vai vietējos/nacionālajos tiesību aktos, vai to konkrēti pieprasījis pasūtītājs</i></p> <p>Projektētāji vai PB piegādātājs, vai PBE piegādātājs iesniedz sīkas ziņas par to, kā uzstādāma pagaidu (vai pastāvīga, ja tas ir gala tehniskais projekts) trokšņa aizsargbarjeras, lai noteiktajā uztveres zonā samazinātu trokšņa līmeni līdz mazāk nekā X dB(A) ar vidējo L_{dvn} un līdz Y dB(A) ar vidējo L_{nakts} vērtību, kā tas noteikts Ministru kabineta 2014.gada 7.janvāra noteikumu Nr.16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" I pielikumā.</p> <p>B7. MINIMĀLĀS PRASĪBAS ZEMA TROKŠŅA SEGUMA TEHNISKAJAM PROJEKTAM</p>
--	--

	<p><i>Ja tas noteikts normatīvajā regulējumā, ka zems trokšņu līmenis ir uzskatāms par prioritāru šim ceļam.</i></p> <p>Projektētāji vai PB piegādātājs vai PBE piegādātājs apliecina, ka piedāvātais zema trokšņa segums atbilst šādiem CPX (metode mērīšanai virsmu tiešā tuvumā) trokšņa emisijas līmeņiem, kas standartā ISO/CD 11819-2 " Akustika - Ceļu virsmu ietekmes uz satiksmes troksni mērīšana" noteikti kā ceļa posmā maksimālā atļautā ātruma funkcija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 90 dB(A), ja ātrums ir 50 km/h, un/vai • 95 dB(A), ja ātrums ir 70 km/h, un/vai • 98 dB(A), ja ātrums ir 90 km/h. <p>Tehniskajā projektā un pieņēmumos izmantotajiem testēšanas datiem jābūt iegūtiem, izmantojot: CPX testēšanas metodi, transportlīdzekļus un/vai treilerus, kuriem izmantota radiālā riepa ar tērauda jostu un izmēra kodu P225/60 R16 (ASTM F2493-14), ar protektoru ne mazāku par 5 mm.</p> <p>Testēšanas dati jākorrigē atbilstīgi 20 °C gaisa temperatūrai. Testēšanas datu nenoteiktības analīze jāizvērtē atbilstoši "Norādījumiem par nenoteiktības izteikšanu mērījumos" (ISO/IEC norādījumi Nr. 98-3:2008), un testēšanā jāuzrāda, ka rezultāti, arī to nenoteiktība, nepārsniedz iepriekš minētās vai tehniskajā projektā noteiktās (ja zemākas) vērtības vairāk par 1 dB(A).</p> <p>B8. PRASĪBAS CEĻA APGAISMOJUMA RAKSTURLIELUMIEM</p> <p><i>Attiecībā uz šo kritēriju lūdzam skatīt ZPI kritērijus ielu apgaismojumam un satiksmes signāliem.</i></p>
	<p>B9. PRASĪBAS CEĻA APZĪMĒJUMU RAKSTURLIELUMIEM</p> <p><i>Attiecībā uz šo kritēriju, lūdzam skatīt ES ZPI kritērijus krāsām, lakām un ceļa apzīmējumiem. kas drīzumā tiks publicēti: Eiropas Komisijas tīmekļvietnē.</i></p> <p>B10. SATIKSMES SASTRĒGUMU MAZINĀŠANAS PLĀNS</p> <p>Ceļa būvniecības un uzturēšanas pasākumos īstenojamais satiksmes sastrēgumu mazināšanas plāns jāiesniedz kopā ar ceļa tehnisko projektu, un tajā jāietver:</p> <p>B.10.1. ceļa kalpošanas laikā paredzamo būvniecības un/vai uzturēšanas darbu grafiks;</p> <p>B.10.2. alternatīvi ceļi (ceļu remonta laikā) satiksmes novirzīšanai šādu darbību laikā, ja tas nepieciešams.</p> <p>Ja projektētāji vai PB piegādātājs vai PBE piegādātājs aptver sastrēgumu risinājumus ceļa lietošanas posmā un jebkādas ceļa uzturēšanas darbības, kurās plānots izmantot maiņvirziena braukšanas joslas vai nostiprinātas apstāšanās nomales joslas vajadzībām, viņiem ir jāiesniedz ACI analīze, kurā iekļautas lietotājam radītās ārējās izmaksas sastrēguma dēļ.</p> <p>Ceļi, kur satiksmes pārvaldībai ir ieviesta ITS, ir jāaprīko ar nepieciešamajām ITS atbalsta ierīcēm: kamerām, luksoforiem, informācijas ekrāniem un dažādām ceļazīmēm.</p> <p>B11. PRASĪBAS CEĻA SEGUMA ILGIZTURĪBAS RAKSTURLIELUMIEM</p> <p>Pasūtītājs nosaka ceļa seguma minimālo kalpošanas laiku, neattiecinot to uz seguma virskārtu, bet tam nevajadzētu būt īsākam par:</p> <p>B.11.1. 15 gadiem saistkārtai, ar iespēju to samazināt ne mazāk kā līdz desmit gadiem īpašu apstākļu gadījumā (piemēram, nelabvēlīgs klimats, kam jābūt precizētam uzaicinājumā iesniegt piedāvājumus);</p> <p>B.11.2. 20 gadiem elastīgu/pusstingu segumu pamatkārtai un stingu segumu cementbetona plātnēm;</p>

	<p>B.11.3. 40 gadiem pamata apakškārtai.</p> <p><i>Papildus pasūtītājs var norādīt minimālo kalpošanas laiku seguma virskārtai, ja īpašie ceļa seguma apstākļi pieļauj sliekšņa noteikšanu.</i></p> <p>B12. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNS</p> <p>B12.1. 1. variants</p> <p><i>Šis variants attiecas uz PBE līgumiem</i></p> <p>PBE piegādātājs ceļa uzturēšanas un atjaunošanas plānu pievieno detalizētam tehniskajam projektam. Katram ceļa posmam, kam raksturīgas īpašas būvniecības metodes, materiāli, vides apstākļi, meteoroloģiskie apstākļi un lietojums, plānā vismaz ir :</p> <p>B.12.1.1. jāaptver ikdienas, preventīvās un atjaunošanas darbības;</p> <p>B.12.1.2. jāuzlabo uzturēšanas darbu izdevumu un ieguvumu attiecība;</p> <p>B.12.1.3. jāuzrāda katras ikdienas, preventīvās un atjaunošanas darbības/stratēģijas ietekmes uz vidi raksturlielumi, kas ir iekļauti OP (attiecīgi saskaņā ar B14kritēriju);</p> <p>B.12.1.4. jāiekļauj katras darbības izmaksas, paredzamie laika intervāli starp ceļa uzturēšanas pasākumiem, satiksmes sastrēgumu mazināšanas plāns (saskaņā ar B10 kritēriju) un būvniecības, demontāžas atkritumu apsaimniekošanas plāns (saskaņā ar E2 kritēriju).</p> <p>B.12.2. 2. variants</p> <p><i>Šis variants attiecas uz atsevišķiem projektēšanas un būvdarbu līgumiem jeb PB līgumiem.</i></p> <p>Projektētāji vai PB piegādātājs detalizētā tehniskajā projektā ietver vispārēju uzturēšanas un atjaunošanas plānu. Par katru ceļa posmu, kam raksturīgas īpašas būvniecības metodes, materiāli, vides apstākļi, meteoroloģiskie apstākļi un lietojums, vispārējā plānā jāiekļauj vismaz:</p> <p>B.12.2.1. ikdienas, preventīvo un atjaunošanas darbību ietekmes uz vidi raksturlielumi (attiecīgi saskaņā ar OP B14 kritēriju);</p> <p>B.12.2.2. visu ikdienas, preventīvo un atjaunošanas darbību vidējie intervāli (ja tos nav noteikusi līgumslēdzēja iestāde);</p> <p>B.12.2.3. katrai darbībai satiksmes sastrēgumu mazināšanas plāns (saskaņā ar B10 kritēriju) un nojaukšanas atkritumu apsaimniekošanas plāns (saskaņā ar E2 kritēriju).</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>B14. CEĻA GALVENO ELEMENTU ACN EFEKTIVITĀTE</p> <p><i>Šo kritēriju var piemērot tikai tad, ja piegādātājiem paredzēts izsniegt references ceļa tāmi (Bill of Quantities), ko ņems par pamatu salīdzināšanai, vai tad, ja iepirkumā salīdzinās dažādu piegādātāju iesniegtos projektus.</i></p> <p>Iepirkuma procedūras dokumentācijā ievēro papildu tehniskos norādījumus, kas sniegti šī Pielikuma 2.2 punktā -Tehniskie pielikumi A sadaļā (OP variants).</p> <p><i>Iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā palīdz tehniskais vērtētājs, kas specializējas OP un kritiski izvērtē pieteikumus.</i></p> <p>Papildu punktus piešķirs, pamatojoties uz galveno ceļa elementu, kas nosaukti A tabulā, zemāko OP rādījumu salīdzinājumā ar references ceļu vai citiem iesniegtiem piedāvājumiem.</p> <p><i>Salīdzināšanas pamatu precīzi norāda Iepirkuma procedūras dokumentācijā.</i></p>

A tabula. Vērtējamie ceļa elementi	
Jauna būvniecība vai būtiska paplašināšana	Uzturēšana un atjaunošana
<ul style="list-style-type: none"> • Zemes pamatne, tostarp zemes darbi un grunts darbi • Pamata apakškārta • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes • Citi ceļa palīgelementi (pēc izvēles) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes
<p>Efektivitāti vērtē, veicot ceļa OP novērtējumu saskaņā ar standartu LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)" vai līdzvērtīgu standartu. Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda metodi, kura jāizmanto vērtēšanā (skatīt A pielikumu).</p> <p>Visaugstāk tiks vērtēts piegādātājs, kas uzrādīs vismazāko OP rādījumu.</p> <p><i>Ja OP analīze tiek veikta pirms būvdarbu veicēja iepirkuma, piegādātājs sagatavo nodošanas dokumentu, ietverot galvenos pieņēmumus un rezultātus, īpaši attiecībā uz:</i></p> <p><i>B.14.1. zemes darbu un grunts darbu risinājumiem;</i></p> <p><i>B.14.2. ieteiktajiem materiāliem un izmantojamajām tehnoloģijām, piemēram, WMA (Warm Mix Asphalt), HWMA (Half Warm Mix Asphalt), CMA (Cold Mix Asphalt) un atkārtoti pārstrādāto saturu un/vai blakusproduktiem;</i></p> <p><i>B.14.3. CO₂ ekvivalentām (CO₂e) emisijām uz vienu tonnu materiālu, kas pārvesti no ražošanas vietas uz darbu veikšanas vietu (pamata masas sadalījuma plāns);</i></p> <p><i>B.14.4. atkārtoti pārstrādāto, otrreiz izmantoto un izrakto materiālu un būvniecības un nojaukšanas atkritumu procentuālo daudzumu būvlaukumā un ārpus tā;</i></p> <p><i>B.14.5. uzturēšanas pasākumiem un biežumu.</i></p> <p>B15. RECIKLĒTA UN ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA</p> <p><i>Ir ieteicams izvērtēt iespēju šo kritēriju apvienot ar B16 kritēriju, bet to nevajadzētu izmantot, ja tiek izvēlēts B14 kritērijs.</i></p> <p>Pasūtītājs piešķir papildu punktus piegādātājiem, kas ir panākuši, ka reciklētais saturs, atkārtoti izmantotais saturs un/vai blakus produktu saturs C tabulā norādītajos ceļa galvenajos elementos ir vismaz 15 procenti (pēc masas).</p> <p><i>Punktu piešķiršanai var noteikt augstākas minimālā satura prasības, ja pirms būvdarbu veicēja ir panākta vienošanās ar projektētājiem.</i></p> <p><i>Pasūtītājs var piešķirt vairāk punktu par atkārtoti izmantotu saturu nekā par reciklētu vai atkārtoti pārstrādātu saturu atkarībā no vietējiem apstākļiem.</i></p>	
C tabula. Vērtējamie ceļa elementi	

Jauna būvniecība vai būtiska paplašināšana	Uzturēšana un atjaunošana
<ul style="list-style-type: none"> • Zemes pamatne, arī zemes darbi un grunts darbi • Pamata apakškārta • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes 	<ul style="list-style-type: none"> • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes
<p>Reciklēto, kā arī atkārtoti izmantoto saturu aprēķina, pamatojoties uz reciklēto materiālu un/vai blakusproduktu vidējo masas bilanci atkarībā no tā, kā tos ražo un piegādā uz būvlaukumu (attiecīgā gadījumā):</p> <p>B.15.1. katrai gatavā maisījuma partijai, kuras piegāde tiek veikta uz būvlaukumu saskaņā ar standartu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pildvielām LVS EN 13242+A1:2009 L "Minerālmateriāli nesaistītajiem un hidrauliski saistītajiem maisījumiem būvniecībai un ceļu konstrukcijām", LVS EN 13285:2011 A "Nesaistītie maisījumi. Specifikācijas"; – asfalta segumam LVS EN 13043:2002 /AC:2004 "Minerālmateriāli bituminētajiem maisījumiem un virsmas apstrādēm ceļiem, lidlaukiem un citiem satiksmes laukumiem", LVS EN 13108-1:2006 /AC:2008 A "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 1. daļa: Asfaltbetons", LVS EN 13108-2:2006 A "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 2.daļa: Asfaltbetons ļoti plānam kārtām", LVS EN 13108-3:2006 L /AC:2013 L "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 3. daļa: Mīkstais asfalts", LVS EN 13108-4:2006 L "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 4.daļa: Karsti veltnotais asfalts", LVS EN 13108-5:2006 /AC:2008 A "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 5. daļa: Šķembu-mastikas asfalts", LVS EN 13108-6:2006 A "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 6.daļa: Mastikas asfalts", LVS EN 13108-7:2006 L /AC:2013 L "Bituminētie maisījumi. Materiāla specifikācijas. 7. daļa: Porasfalts", LVS EN 13108-8:2006 "Bituminētie maisījumi - Materiāla specifikācijas - 8.daļa: Reciklētais asfalts"; – betona segumam LVS EN 206:2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība", LVS EN 12620+A1:2009 L "Minerālmateriāli betonam", LVS EN 13877-2:2013 "Betona segumi. 2. daļa: Betona segumu funkcionālās prasības"; – hidrauliski saistītiem graudainajiem maisījumiem LVS EN 14227-1:2013 "Hidrauliski saistītie maisījumi. Specifikācijas. 1. daļa: Ar cementu saistītie graudainie maisījumi", LVS EN 14227-2:2004 "Hidrauliski saistītie maisījumi - Specifikācijas - 2.daļa: Ar sārņiem saistīti maisījumi", LVS EN 14227-3:2013 "Hidrauliski saistītie maisījumi. Specifikācijas. 3. daļa: Ar izmešu pelniem saistītie graudainie maisījumi", LVS EN 14227-4:2013 "Hidrauliski saistītie maisījumi. Specifikācijas. 4. daļa: Hidrauliski saistīto maisījumu izmešu pelni", LVS EN 14227-5:2013 L "Hidrauliski saistītie maisījumi. Specifikācijas. 5. daļa: Ar hidraulisko ceļa saistvielu saistīti maisījumi"; – stabilizētai gruntij LVS EN 14227-10:2007 L "Hidrauliski saistīti maisījumi. Specifikācijas. 10. daļa: Ar cementu apstrādāta grunts", LVS EN 14227-11:2007 L "Hidrauliski saistīti maisījumi. Specifikācijas. 11. daļa: Ar kaļķi apstrādāta grunts", LVS EN 14227-15:2016 "Hidrauliski saistītie maisījumi. Specifikācijas. 15.daļa: Hidrauliski stabilizētas grunts", vai līdzvērtīgiem standartiem <p>B.15.2. rūpnieciski ražotas plātnes un elementi ar norādītu saturu — katru gadu saskaņā ar standartu LVS EN 12620+A1:2009 L "Minerālmateriāli betonam", LVS EN 206:2014 "Betons. Tehniskie noteikumi, darbu izpildījums, ražošana un atbilstība", un standartu LVS EN 13877-2:2013</p>	

"Betona segumi. 2. daļa: Betona segumu funkcionālās prasības" vai valsts tiesisko regulējumu un līdztvērtīgu standartu.

B16. EFEKTIVITĀTES PRASĪBAS ATTIECĪBĀ UZ CO₂ EKVIVALENTĀM EMISIJĀM, KAS RODAS PILDVIELU TRANSPORTĒŠANĀ

Šo kritēriju neizmanto, ja tiek piemērots B14 kritērijs. Ir ieteicams izvērtēt iespēju šo kritēriju apvienot ar B15 kritēriju, lai sniegtu vispārēju labumu videi. Tas katrā ziņā jādara ar izpratni par tirgus apstākļiem, un iepirkuma procedūras dokumentācijā jānosaka un skaidri jānorāda, kāds ir to kritēriju svars, kas nodrošinās veiksmīgu iepirkuma norisi un dos pozitīvus punktus piedāvājumiem ar labākiem vispārējiem ekoloģiskajiem raksturlielumiem.

Punktus piešķirs proporcionāli CO₂ ekvivalentas (CO₂ e) emisijas samazinājumam uz tonnu pildvielu, ko izmanto E tabulā nosaukto ceļa galveno elementu ražošanā. Iepirkuma procedūras dokumentācijā norāda transportēšanā radušos CO₂ e emisiju aprēķināšanas metodi un rīku.

Pasūtītājs, pamatojoties uz projektētāju sniegto informāciju, varētu noteikt mērkrādītāju: maksimālās CO₂ e emisijas uz tonnu transportēto pildvielu. Šādu mērkrādītāju kopā ar to pamatā esošajiem pieņēmumiem un noteikumiem ietver galvenajam būvuzņēmējam domātajā uzaicinājumā iesniegt piedāvājumus.

E tabula. Vērtējamie ceļa elementi

Jauna būvniecība vai būtiska paplašināšana	Uzturēšana un atjaunošana
<ul style="list-style-type: none"> • Zemes pamatne, arī zemes darbi un grunts darbi • Pamata apakškārta • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes • Citi ceļa palīgelementi (pēc izvēles) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes

B17. PRASĪBAS ŪDENS PIESĀRŅOJUMA KONTROLES "DABISKAJIEM" KOMPONENTIEM ŪDENS NOVADES SĪSTĒMĀS

Papildu punktus piešķir ūdens novades sistēmas projektiem, kuros iekļauti "dabiskie" komponenti (integrētās ūdens novades sistēmas, IŪNS), šādā kārtībā:

B.17.1. gar ceļa malu izbūvētas drenāžas tranšejas ar zemām malām (< 25 mm) vai bez tām, kas nosedz vismaz 40 procenti no ceļmalas (0,25X punkti);

B.17.2. ar zālienu apzaļumotas ievalkas, kas noklāj vismaz 40 procenti no ceļmalas (0,5X punkti);

B.17.3. apzaļumoti ūdens aizturēšanas baseini ar infiltrācijas nolūkā neoderētu pamatu, caur kuriem tiek novirzīts viss no ceļa novadītais ūdens, pirms tas sasniedz vietējo virszemes ūdenstilpi (0,5X punkti);

B.17.4. apzaļumoti ūdens aizturēšanas dīķi ar oderējumu, lai radītu mākslīgu mitraini, un/vai tādi pastāvīgi ūdensobjekti visā baseinā vai tā daļā, caur kuriem tiek novirzīts viss no ceļa novadītais ūdens, pirms tas sasniedz vietējo virszemes ūdenstilpi (0,75X punkti).

Ūdens novades projektā var būt iestrādātas vairākas IŪNS iezīmes.

Šādas sistēmas projektē saskaņā ar paraugprakses pamatnostādņēm.

	<p>B18. PRASĪBAS LIETUS ŪDENS AIZTURĒŠANAS KAPACITĀTEI ŪDENS NOVADES SISTĒMĀS, KURĀS IESTRĀDĀTI "DABISKIE" KOMPONENTI</p> <p>Papildu punktus piešķir IŪNS, kas ietver tādas lietus ūdens aizturēšanas ierīces, kas uzlabo vietas estētiku un sekmē potenciālo dzīvotņu veidošanos, šādā kārtībā:</p> <p>B.18.1 ar zālienu nostiprinātas ievalkas ar sliekšņiem un atveres plātnēm pamatnē, lai stipru lietusgāžu laikā tās darbotos kā aizturēšanas ierīces, bet parasti būtu sausas (0,5X punkti);</p> <p>B.18.2 apzaļumoti ūdens aizturēšanas baseini ar infiltrācijas nolūkā neoderētu pamatni un pārplūdi skarbiem apstākļiem, caur kuriem tiek novirzīts viss no ceļa novadītais ūdens, pirms tas sasniedz vietējo virszemes ūdenstilpi (0,5X punkti);</p> <p>B.18.3. apzaļumoti ūdens aizturēšanas dīķi ar oderējumu, lai radītu mākslīgu mitraini, un/vai tādi pastāvīgi ūdensobjekti visā baseinā vai tā daļā, caur kuriem tiek novirzīts viss no ceļa novadītais ūdens, pirms tas sasniedz vietējo virszemes ūdenstilpi (0,75X punkti).</p> <p>Ūdens novades tehniskajā projektā var iekļaut vienu pazīmi vai visas pazīmes, un tās var apvienot ar citiem "tehniskajiem" komponentiem atkarībā no vietas.</p> <p>B19. RAKSTURLIELUMU PRASĪBAS VIETĀM, KUR CEĻU ŠĶĒRSO SAVVAĻAS DŽĪVNIKI</p> <p>Papildu punktus piešķir tādai ūdens novades infrastruktūrai (caurtekām vai pazemes pārejām), kas palīdz droši šķērsot ceļu mazajai faunai un abinieku vai ūdensdzīvnieku sugām. Punktus piešķir šādi:</p> <p>B.19.1. ceļmalās izbūvētas drenāžas tranšejas ar zemām apmalēm (< 25 mm) vai bez tām, kas aizņem vismaz 40 procenti no ceļmalas (0,5X punkti);</p> <p>B.19.2. vismaz 50 procenti visu caurteku, kas paredzētas virsmas ūdens novadīšanai otrpus pamata virskārtai, nodrošinātas gludas un sausas ejas mazajai faunai (0,5X punkti);</p> <p>B.19.3. visas caurtekas, caur kurām tiek novadīta virsmas ūdenstece, netraucē zivju vai abinieku sugu migrācijai pret straumi (0,5X punkti).</p> <p>Caurtekas, kurās pieļaujama mazās faunas un ūdensdzīvnieku sugu pārvietošanās, projektē atbilstīgi paraugprakses pamatnostādņem.</p> <p>B20. IZPILDES NOSACĪJUMS ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA CEĻA SEGUMA TEHNISKAJAM PROJEKTAM</p> <p>Papildu punktus piešķir, ja seguma tehniskajā projektā paredzēts panākt, ka CPX trokšņa emisijas ir vairāk nekā 1 dB(A) zemākas par tehniskajās prasībās noteikto minimumu (skatīt B7 prasību). Punktus piešķirs proporcionāli decibelu skaitam (dB(A)), par cik aplēstie raksturlielumi uzlabos minimālās tehniskās prasības.</p>
--	---

C. ZPI līguma izpildes noteikumi ceļu būvniecībai vai tā būtiskai paplašināšanai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI līguma izpildes noteikumi
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>C1. CEĻA BŪVNICĪBAS NODOŠANA EKSPLUATĀCIJĀ</p> <p>Būvdarbu veicējam jānodrošina, lai ceļa būves nodošana ekspluatācijā atbilst saskaņotajam tehniskajam projektam un specifikācijām. Ieteicams pievērst īpašu uzmanību šādiem aspektiem:</p> <p>C.1.1. ceļa galveno elementu OP/ACN raksturlielumiem (B14 kritērijs) vai CO₂ emisijām uz tonnu transportēto materiālu (B16 kritērijs);</p> <p>C.1.2. izrakto materiālu un grunts apsaimniekošanas plānam (B2 kritērijs);</p> <p>Būvdarbu veicējs informē pasūtītāju, ja būvniecības fāzē tiek apsvērta nepieciešamība pēc būtiskas atkāpes no projektā izvirzītajām prasībām, un, ja tas ir pamatoti, vienojas par atkāpi.</p> <p>Gadījumos, kad nevar vienoties, līguma noteikumos jāparedz iepriekš noteikta kārtība, lai lemtu par atbilstīgām un samērīgām soda sankcijām sakarā ar neatbilstību un/vai koriģējošiem vai seku mazināšanas pasākumiem.</p> <p>C2. RECIKLĒTA UN ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA SATURA IZMANTOŠANA</p> <p>Kad materiālus nogādā būvlaukumā, apgalvojumus par reciklēto un atkārtoti pārstrādāto saturu, kas ir skaidri izsekojami, verificē katrai izstrādājumu partijai atsevišķi. Būvdarbu veicējs verificē apgalvojumus.</p> <p>Piezīme. "Partija" ir vienoti marķētu tādu izstrādājumu daudzums ko ražo vienā un tajā pašā maisāmajā iekārtā vienādos apstākļos saskaņā ar noteiktu maisījuma projektu un izmantojot tās pašas izejvielas.</p> <p>C3. IZRAKTO MATERIĀLU UN GRUNTS APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA VIENKĀRŠĀ UN VIEGLI PĀRSKATĀMĀ SISTĒMĀ</p> <p>Būvdarbu veicējs ievieš vienkāršu un pasūtītājam viegli saprotamu un pārskatāmu uzraudzības un atskaitīšanās sistēmu par darbībām ar izraktajiem materiāliem un grunti būvdarbu gaitā būvlaukumā (kā pielikumu pie izpildes formas). Šī sistēma ietver datu uzskaiti par radītajām masām (augšnes virskārtu un izraktajiem materiāliem), būvlaukumā atkārtoti izmantoto/reciklēto materiālu procentuālajiem rādītājiem un ārpus būvlaukuma atkārtoti izmantoto/reciklēto materiālu procentuālajiem rādītājiem.</p> <p>Tāpat sistēmā izseko un verificē izrakto materiālu sūtījumu galamērķi. Uzraudzības un izsekošanas datus saskaņā ar iepriekšēju vienošanos regulāri iesniedz līgumslēdzējai iestādei.</p> <p>Būvdarbu veicējs informē pasūtītāju, ja uzskata, ka ir nepieciešama būtiska atkāpe no projektēšanas fāzē iesniegtā izrakto materiālu un grunts apsaimniekošanas plāna, un, ja tas ir pamatoti, tad vienojas par atkāpi.</p>

D. ZPI prasības un kritēriji autoceļa izmantošanai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Tehniskās specifikācijas	<p>D1. ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA SEGUMU VEIKTSPĒJAS ILGIZTURĪBA</p> <p><i>Ja tas noteikts normatīvajā regulējumā, ka zems trokšņu līmenis ir uzskatāms par prioritāru šim ceļam.</i></p> <p>Zema trokšņa līmeņa ceļa seguma trokšņa emisijas, kas mērītas pēc CPX metodes saskaņā ar standartu ISO/DIS 11819-2" Akustika – Ceļu virsmu ietekmes uz satiksmes troksni mērīšana – 2. daļa: "<i>Metode mērīšanai virsmu tiešā tuvumā</i>", vai līdzvērtīgu, kā ceļa posmā maksimālā atļautā ātruma funkcija, nedrīkst pārsniegt šādas robežvērtības piecus gadus pēc atbilstības ražošanas testā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 93 dB(A), ja ātrums ir 50 km/h, un/vai • 98 dB(A), ja ātrums ir 70 km/h, un/vai • 101 dB (A), ja ātrums ir 90 km/h. <p>Pēc ceļa atvēršanas testēšanu veic vismaz vienu reizi 30 mēnešos.</p> <p>CPX testēšanas transportlīdzekļiem un/vai piekabēm izmanto radiālo riepu ar tērauda jostu un izmēra kodu P225/60R16, kā noteikts standarta specifikācijā "P225/60R16 radiālā standarta atsaucē testa riepa" (ASTM F2493-14) vai līdzvērtīga, ar protektoru ne mazāku par 5 mm.</p> <p>Testēšanas dati jākorģē atbilstīgi 20 °C gaisa temperatūrai. Testēšanas datu nenoteiktības analīze jāizvērtē saskaņā ar "Norādījumiem par nenoteiktības izteikšanu mērījumos" (ISO/IEC norādījumi Nr. 98-3:2008), vai līdzvērtīgiem, un testēšanā jāuzrāda, ka rezultāti, arī to nenoteiktība, nepārsniedz iepriekš minētās vai tehniskajā projektā noteiktas ambiciozākas vērtības vairāk nekā par 1 dB(A).</p> <p>Testētā ceļa posma telpiskajā dispersijā jāparāda, ka nevienā atsevišķā ceļa posma daļā kopējās robežvērtības netiek pārsniegtas vairāk par 2 dB(A).</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>D2. ZEMA TROKŠŅA LĪMEŅA SEGUMU VEIKTSPĒJAS ILGIZTURĪBA</p> <p>Piecus gadus pēc atbilstības ražošanas testā Būvdarbu veicējs uztic neatkarīgām un kompetentām trešajām personām veikt ceļa segumam CPX trokšņa emisiju testēšanu saskaņā ar tehniskajā specifikācijā D1 norādīto metodi.</p> <p>Testi jāveic sausos apstākļos un porainiem ceļa segumiem un ne mazāk kā divas dienas pēc lietus.</p> <p>Ja CPX dati neatbilst attiecīgajām robežvērtībām ilgizturības veiktspējas kritērijam, tad būvdarbu veicējam piemēro finansiālus sodus un/vai uzliek pienākumu veikt labošanas darbus bez papildu izdevumiem pasūtītājam.</p> <p>Piemērojamo sodu vai koriģējošo darbību kārtība ir skaidri noteikta iepirkuma procedūras dokumentācijā.</p> <p>D3. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA NODOŠANA</p> <p><i>Šis variants attiecas uz PBE līgumiem, kuros paredzēts, ka uzraudzību veic PBE būvdarbu veicējs.</i></p> <p>PBE būvdarbu veicējs informē pasūtītāju, ja uzskata, ka ir nepieciešama būtiska atkāpe no projektēšanas fāzē iesniegtā uzturēšanas un atjaunošanas plāna, un, ja tas ir pamatoti, vienojas par atkāpi.</p>

E. ZPI prasības un kritēriji ceļu uzturēšanai un ekspluatācijai

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Tehniskās specifikācijas	<p>E1. BITUMENA SATUROŠS ASFALTS</p> <p><i>Pasūtītājs var piemērot šo kritēriju, ja virsmas (virsmas + seguma apakškārtas) un pamata virskārtas slāņa(-u) bitumena saturs pārsniedz normatīvajā regulējumā noteikto robežvērtību.</i></p> <p>Ja bitumena saturs atgūstamajā asfaltā pārsniedz valsts regulējumā noteikto robežvērtību, tad bitumena saturoša otrreiz izmantojamā asfalta pārstrādē izmanto vislabākās iespējamās tehnoloģijas (atbilstīgi tam, kas tiek uzskatīta par vislabāko iespējamo tehnoloģiju atkarībā no vietējās situācijas) un to izmantošanu apraksta tehniskajā ziņojumā.</p> <p>E2. BŪVNICĪBAS UN DEMONTĀŽAS ATKRITUMU AUDITS UN APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS</p> <p>Vismaz 70 procenti (masas procenti) nebīstamo atkritumu, kas rodas būvniecības un demontāžas laikā, tostarp aizbēršanai izmantoto materiālu, sagatavo otrreizējai izmantošanai, atkārtotai pārstrādāšanai vai reciklēšanai un citiem materiālu atgūšanas veidiem. Te ietilpst:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) betoncements, atgūtā asfalta sega, pildvielas, kas reģenerētas no galvenajiem ceļa elementiem; (ii) materiāli, kas reģenerēti no palīgelementiem. <p>Aizbēršana nav atļauta neapbūvētā teritorijā ārpus ceļa. Atļautās vietās ceļa teritorijā aizbēršana veicama tikai ar izraktajiem materiāliem un grunti. Atkārtoti izmantoto, reciklēto un atgūto materiālu aizbēršanai izmanto tikai necaurļaidīgās ceļa teritorijās.</p> <p>Būvdarbu veicējs veic pirmsdemontāžas auditu, lai noteiktu, kādus materiālus var izmantot atkārtoti, reciklēt vai atgūt. Te ietilpst:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) bīstamu atkritumu identificēšana un riska novērtēšana; (ii) tāme, kurā atsevišķi uzskaitīti dažādi būvmateriāli un izstrādājumi; (iii) aplēse par atkārtotas izmantošanas un pārstrādes potenciālu procentos, pamatojoties uz to, kādas dalītas vākšanas sistēmas ierosināts izmantot nojaukšanas procesā. <p>Identificētos materiālus, izstrādājumus un elementus uzskaita nojaukšanas darbu tāmē.</p>
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	<p>E3. CEĻA UZTURĒŠANAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA NODOŠANA</p> <p>Būvdarbu veicējs apņemas uzturēt ceļu saskaņā ar uzturēšanas un atjaunošanas plānu (skatīt B12 prasību).</p> <p>E4. CEĻA UZTURĒŠANAS ĪSTENOŠANA</p> <p>Galvenajam uzturēšanas piegādātājam jānodrošina, lai ceļa uzturēšana tiek veikta atbilstīgi saskaņotajam tehniskajam projektam un specifikācijām. Ieteicams pievērst īpašu uzmanību šādiem aspektiem:</p>

	<p>E.4.1. ceļa galveno elementu OP/ACN raksturlielumiem (B14 kritērijs) vai CO₂ emisijām uz tonnu transportēto materiālu (B16 kritērijs);</p> <p>E.4.2. ūdens piesārņojuma kontroles komponentiem, lietus ūdens aizturēšanas kapacitātei, vidiskās integrācijas un atjaunošanas plānam un savvaļas dzīvnieku tuneļa projektam ūdens novades sistēmā (B3, B4, B5, B17, B18, B19 kritērijs);</p> <p>E.4.3. ceļa seguma ilgizturībai (B11 kritērijs);</p> <p>E.4.4. satiksmes sastrēgumu mazināšanas plāna ieviešanai (B10 kritērijs).</p> <p>Būvdarbu veicējs informē pasūtītāju, ja būvniecības fāzē tiek apsvērta nepieciešamība pēc būtiskas atkāpes no projektā izvirzītajām prasībām, un, ja tas ir pamatoti, vienojas par atkāpi.</p> <p>Gadījumam, kad nevar vienoties, līguma noteikumos jāparedz iepriekš noteikta kārtība, lai lemtu par atbilstīgām un samērīgām soda sankcijām sakarā ar neatbilstību un/vai koriģējošiem vai seku mazināšanas pasākumiem.</p> <p>E5. ATKĀRTOTI PĀRSTRĀDĀTA UN RECIKLĒTA SATURA IZMANTOŠANA</p> <p>Tāpat kā C2.</p> <p>E6. ZEMAS TEMPERATŪRAS ASFALTA UZRAUDZĪBA</p> <p>Tāpat kā C3.</p> <p>E7. VIDES INTEGRĀCIJAS UN ATJAUNOŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p> <p>Darbu laikā būvdarbu veicējs pārliecinās, ka tiek veiktas atbilstīgas darbības, lai izveidotu veģetācijas segumu un varētu saglabāt biotopa kvalitāti. Cita starpā tās var būt šādas: mulčas/komposta ieklāšana, atzarošana, bojā gājušo augu aizstāšana utt.</p> <p>Ja ir neapmierinoši vai neatbilstīgi rezultāti, skatīt vispārējā līguma izpildes noteikumus E4.</p> <p>E8. TROKŠŅA EMISIJAS UZRAUDZĪBA UZTURĒŠANAS LAIKĀ</p> <p>Tāpat kā C11.</p> <p>E9. SATIKSMES SASTRĒGUMU MAZINĀŠANAS PLĀNA ĪSTENOŠANA</p> <p>Tāpat kā C13.</p>
--	---

F. ZPI prasības aprites cikla beigām

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasība
Tehniskās specifikācijas	F1. NOJAUKŠANAS ATKRITUMU AUDITS UN APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNS Tāpat kā E2.

2.2. Tehniskie pielikumi

A pielikums

B14 kritērija papildnorādījumi: 1. variants — oglekļa dioksīda pēda (OP)

Piedāvājuma izvērtēšanas kritērijā B14 ir noteikts, ka piegādātāji var izmantot oglekļa pēdu (OP), lai pierādītu kā tie ir samazinājuši ceļa būves ietekmi uz vidi. Šajā īsajā aprakstā izklāstīts:

- kad kritēriju var izmantot;
- kādi noteikumi nepieciešami, lai nodrošinātu piedāvājumu salīdzināmību;
- kāds tehniskais atbalsts nepieciešams piedāvājumu atlasei.

OP vienmēr izmanto, atsaucoties uz standartu LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)", vai līdzvērtīgu standartu.

1. Kad var izmantot OP 1. variantu?

Kritērija B14 izmantošana iesakāma tikai tad, ja ir iespējama uzlabojumu salīdzināšana ar atsauces ceļa projektu un/vai starp dažādiem ceļa projektiem. Tāpēc šis variants attiecas uz šādiem iepirkuma scenārijiem:

- 1.1. ja pasūtītājam jau ir atsauces ceļa projekts un tāme, un tā izvērtēšanas gaitā ir izkristalizējusies orientējošā cena, ar kuru salīdzina piedāvājumus;
- 1.2. ja projektu konkursu izmanto, lai veicinātu inovatīvu ceļu projektu piedāvājumus, ko virza projektētāji un/vai darbuzņēmēji.

Šajos gadījumos var noteikt, ka viens no līguma piešķiršanas nosacījumiem ir OP analīze.

2. Vai pieteikumu vērtēšanai būs nepieciešamas speciālas zināšanas?

Ikvienā ceļa būvniecības un uzturēšanas iepirkumā pasūtītājam, visticamāk, būs nepieciešamas kādas speciālas projektēšanas un tehniskās zināšanas. Tas nepieciešams, lai noteiktu prasības un vērtētu projektus. Pasūtītājs varētu pieaicināt ekspertus divos iepirkuma procesa posmos.

- 2.1. Projektēšanas uzdevuma un efektivitātes prasību izstrāde: piegādātājiem sniedz norādījumus par tehniskajām prasībām, kas ir jāievēro, lai nodrošinātu iesniegto projektu salīdzināmību.
- 2.1. Projektu un uzlabojumu iespēju vērtēšana: jāveic tehnisks novērtējums par to, kā piegādātāji ir ievērojuši šo kritēriju, lai pasūtītājs varētu pieņemt lēmumu.

Tehniskajam vērtētājam ir kritiski jāpārskata katra piegādātāja OP analīze, saskaņā ar C pielikumā sniegtajiem norādījumiem.

3. Kādi norādījumi jādod piegādātājiem?

Lai nodrošinātu iesniegto piedāvājumu salīdzināmību, iepirkumu procedūras dokumentācijā ir jāiestrādā šādi tehniskie norādījumi. Ja iesniegtos piedāvājumus vērtē, pamatojoties uz atsauces ceļu, tas ir skaidri jānorāda, kā arī jāiesniedz tāme par paredzētajiem materiāliem.

Tehniskie norādījumi piegādātājiem, ja ceļa novērtēšanā izmanto OP

Attiecīgais tehniskais aspekts	Praktiskā nozīme
<p>a) Metode un inventarizācijas dati</p>	<p>Salīdzināmības nodrošināšanas labad, cik iespējams, norāda ietekmes novērtēšanas metodi un aprites cikla inventarizācijas datus, ko izmantos katra projektētāju grupa.</p> <p>Trūkstošo informāciju var papildināt, izmantojot verificētus primāros datus atbilstoši norādījumiem, kas sniegti standartā LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)" vai līdzvērtīgā standartā, un datus no produktu vides deklarācijām (PVD) atbilstoši standartam LVS EN ISO 14025: 2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Princiipi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai standartam LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai". Attiecīgā gadījumā kā pamata standartu var izmantot arī standartu ISO 21930: 2007 "Ilgspējīga būvniecība – būvniecības izstrādājumu vides deklarācijas", vai līdzvērtīgus standartus</p> <p>Nenoteiktības līmeni mazina, ietverot:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nenoteiktību kvalitatīvo novērtējumu, kura pamatā ir pamatojuma datu avoti, tas, kā tie tika iegūti un apkopoti, un tas, uz kāda veida procesu un tehnoloģiju tie attiecas; kā arī 2. kvantitatīvu vērtējumu par diviem būtiskākajiem ceļa elementiem, kas identificēti analizē (skatīt B14 kritērija A un B tabulu).
<p>b) Salīdzinājums, kura pamatā ir funkcionālā ekvivalence</p>	<p>Katrā projektā kā atsauces punktu nosaka šādus ceļa raksturlielumus (skatīt standartu LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)", vai līdzvērtīgu standartu):</p> <ul style="list-style-type: none"> – attiecīgās tehniskās un funkcionālās prasības, kā norādīts efektivitātes prasībās; – prasītais darbmūžs. <p>Rezultātus izklāsta, izmantojot kopēju funkcionālo vienību (skatīt standartu LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)", vai līdzvērtīgu standartu).</p>
<p>c) Ceļa aprites cikla un robežu definīcija</p>	<p>Analīzes robežās ietver visu no sākuma līdz beigām, tostarp būvniecību (arī izejvielu iegūvi un transportēšanu), uzturēšanu, ekspluatāciju un aprites cikla beigas (ACB).</p> <p>Reciklēto un atkārtoti izmantoto materiālu apjomus skaita saskaņā ar šādiem nosacījumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ielaide (ražojuma posms): atbilstoši standartam LVS CEN ISO/TS 14067:2014 "Siltumnīcefekta gāzes. Produktu oglekļa pēda. Prasības un vadlīnijas kvantitatīvai novērtēšanai un informācijas apmaiņai (ISO/TS 14067:2013)", vai līdzvērtīga standarta noteikumiem; – izlaide (aprites cikla beigu vai uzturēšanas posms): atbilstoši noteikumiem standarta LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība.

	Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai" 6.4.3. iedaļā, vai līdzvērtīgiem standartizētiem nosacījumiem.
d) Kritēriju darbības jomā ietilpstošie ceļa elementi	Kritēriju darbības joma aptver vismaz tālāk minētos ceļa elementus. <ul style="list-style-type: none"> – Zemes pamatne, arī zemes darbi un grunts darbi. – Pamata apakškārta. – Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes. – Citi ceļa palīgelementi (pēc izvēles).
f) Vērtēšanā izmantojamais aprites cikla kategorijas rādītāji	Globālās sasilšanas potenciāls (GSP)

B pielikums

B14 kritērija (vispārīgā kritērija) papildnorādījumi: 2. variants — ACN analīze

Piešķiršanas kritērijā B14 ir izklāstīts, kā piegādātājam izmantot aprites cikla novērtējumu (ACN), lai pierādītu, kā tie ir samazinājuši ceļa būves ietekmi uz vidi. Šajā īsajā aprakstā izklāstīts:

- kad kritēriju var izmantot;
- kādi noteikumi nepieciešami, lai nodrošinātu piedāvājumu salīdzināmību; kā arī
- kāds tehniskais atbalsts nepieciešams piedāvājumu atlasei.

ACN vienmēr izmanto, atsaucoties uz standartu LVS EN ISO 14040: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Principi un vērtējamā struktūra" / LVS EN ISO 14044: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Prasības un vadlīnijas", vai līdzvērtīgu standartu. .

1. Kad var izmantot ACN 2. variantu?

Kritērija B14 izmantošana iesakāma tikai tad, ja ir iespējama uzlabojumu salīdzināšana ar atsauces ceļa projektu un/vai starp dažādiem ceļa projektiem. Tāpēc šis variants attiecas uz šādiem iepirkuma scenārijiem:

- ja pasūtītājam jau ir atsauces ceļa projekts un tāme, un tā izvērtēšanas gaitā ir izkristalizējusies orientējošā cena, ar kuru salīdzina piedāvājumus;
- ja projektu konkursu izmanto, lai veicinātu inovatīvu ceļu projektus, ko virza projektētāji un/vai piegādātāji; Šajos gadījumos var noteikt, ka viens no līguma piešķiršanas nosacījumiem ir ACN analīze.

2. Vai pieteikumu vērtēšanai būs nepieciešamas speciālas zināšanas?

Ikvienā ceļa būvniecības un uzturēšanas iepirkumā pasūtītājam, visticamāk, būs nepieciešamas kādas speciālas projektēšanas un tehniskās zināšanas, lai noteiktu prasības un vērtētu projektus. Tāpēc pasūtītājs varētu pieaicināt ekspertus divos iepirkuma procesa posmos.

1. Projektēšanas uzdevuma un efektivitātes prasību izstrāde: piegādātājiem sniedz norādījumus par tehniskajām prasībām, kas ir jāievēro, lai nodrošinātu iesniegto projektu salīdzināmību.

2. Projektu un uzlabojumu iespēju vērtēšana: jāveic tehnisks novērtējums par to, kā piegādātāji ir ievērojuši šo kritēriju, lai pasūtītājs varētu pieņemt lēmumu.

Tehnikajam vērtētājam ir kritiski jāpārskata katra piegādātāja ACN analīze saskaņā ar C pielikumā sniegtajiem norādījumiem.

3. Kādi norādījumi jādod piegādātājiem?

Lai nodrošinātu piedāvājumu salīdzināmību, iepirkuma procedūras dokumentācijā ir jāiestrādā šādi tehniskie norādījumi. Ja iesniegtos piedāvājumus vērtē, pamatojoties uz atsauces ceļu, tas ir skaidri jānorāda, kā arī jāiesniedz tāme par paredzētajiem materiāliem.

Tehniskie norādījumi piegādātājiem, ja ceļa novērtēšanā izmanto ACN:

Attiecīgais tehniskais aspekts	Praktiskā nozīme
<p>a) Metode un inventarizācijas dati</p>	<p>Salīdzināmības nodrošināšanas labad, cik iespējams, norāda ietekmes novērtēšanas metodi un aprites cikla inventarizācijas datus, ko izmantos katra projektētāju grupa.</p> <p>Trūkstošo informāciju var papildināt, izmantojot verificētus primāros datus atbilstoši norādījumiem, kas sniegti standartā LVS EN ISO 14040: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Principi un vērtējamā struktūra" / LVS EN ISO 14044: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Prasības un vadlīnijas", un datus no PVD atbilstoši standartiem LVS EN ISO 14025:2010 "Vides marķējumi un deklarācijas. Trešā tipa vides deklarācijas. Principi un procedūras (ISO 14025:2006)" vai LVS EN 15804: 2012 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai". un LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai". Attiecīgā gadījumā kā pamata standartu var izmantot arī ISO 21930 : 2007 "Ilgspējīga būvniecība – būvniecības izstrādājumu vides deklarācijas", vai arī līdzvērtīgos standartos.</p> <p>Nenoteiktības līmeni mazina, ietverot:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nenoteiktību kvalitatīvo novērtējumu, kura pamatā ir pamatojuma datu avoti, tas, kā tie tika iegūti un apkopot, un tas, uz kāda veida procesu un tehnoloģiju tie attiecas; kā arī 2. kvantitatīvu vērtējumu par diviem būtiskākajiem ceļa elementiem, kas identificēti analīzē (skatīt B14 kritērija A tabulu).
<p>b) Salīdzinājums, kura pamatā ir funkcionālā ekvivalence</p>	<p>Katrā projektā kā atsauces punktu nosaka šādus ceļa raksturlielumus (skatīt standartus LVS EN ISO 14040: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Principi un vērtējamā struktūra" / LVS EN ISO 14044: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Prasības un vadlīnijas"), vai līdzvērtīgus standartus:</p> <ul style="list-style-type: none"> – attiecīgās tehniskās un funkcionālās prasības, kā norādīts efektivitātes prasībās; – prasītais darbmūžs.

	<p>Rezultātus izklāsta, izmantojot kopēju funkcionālo vienību vai atsaucies vienību (skatīt standartu LVS EN ISO 14040: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Principi un vērtējamā struktūra", vai līdzvērtīgu standartu). Kalpošanas darbību aplūko funkcionālās vienības definīcijā.</p>
c) Ceļa aprites cikla un robežu definīcija	<p>Analīzes robežās ietver visu no sākuma līdz beigām, tostarp būvniecību (arī izejvielu iegūvi un transportēšanu), uzturēšanu, ekspluatāciju un ACB (skatīt standartu LVS EN ISO 14040: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Principi un vērtējamā struktūra", vai līdzvērtīgu standartu).</p> <p>Reciklēto un atkārtoti izmantoto materiālu apjomus skaita saskaņā ar šādiem nosacījumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ielaide (ražojuma posms): atbilstoši noteikumiem standartā LVS EN ISO 14044: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Prasības un vadlīnijas" 4.3.4.3. iedaļā, vai līdzvērtīga standarta noteikumiem – izlaide (nolietojuma vai apkopes posms): atbilstoši noteikumiem standartā LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai" 6.4.3. iedaļā, vai līdzvērtīga standarta noteikumiem
d) Kritēriju darbības jomā ietilpstošie ceļa elementi	<p>Kritēriju darbības joma aptver vismaz tālāk minētos ceļa elementus.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zemes pamatne, arī zemes darbi un grunts darbi – Pamata apakškārta – Ceļa pamats, saistkārta un ceļa virsma vai cementbetona plātnes – Citi ceļa palīgelementi (pēc izvēles). <p>Attiecīgā ekspluatācijas fāzē ģenerēto enerģiju atņem no šajā fāzē patērētās enerģijas.</p>
f) Vērtēšanā izmantojamais aprites cikla kategorijas rādītāji	<p>Tiek izmantoti vismaz šādi ietekmes kategorijas rādītāji, kas ir norādīti standartā LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai":</p> <ul style="list-style-type: none"> – globālās sasilšanas potenciāls (<i>GWP</i>); – troposfēras ozona fotoķīmisko oksidētāju veidošanās potenciāls (<i>FOVP</i>); – stratosfēras ozona slāņa noplicināšanas potenciāls (<i>ONP</i>); – augsnes un ūdens paskābināšanas potenciāls (<i>PP</i>); – eitrofikācijas potenciāls (<i>EP</i>); – abiotisko resursu noplicināšanas potenciāls (<i>ARDP_elementi</i>); – abiotisko resursu noplicināšanas potenciāls (<i>ARDP_fosilais_kurināmais</i>). <p>Daļēji vai pilnībā var ietvert arī citus standartā LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai" vai līdzvērtīgu standartu norādītos</p>

	<p>rādītājus, ar kuriem apraksta resursu izmantojumu, atkritumu un izlaides plūsmas, ja tie jau nav minēti citā ZPI kritērijā, piemēram, par atkārtoti pārstrādāto un reciklējamo saturu.</p> <p>Lai novērtētu kopējo punktu skaitu, izmanto atlasīto ietekmes kategoriju rādītāju svēršanas sistēmu. Šo sistēmu izvēlas līgumslēdzēja iestāde, par pamatu ņemot:</p> <ul style="list-style-type: none"> – jau esošu piemērotu svēršanas sistēmu, piemēram, dažās nacionālajās ACN shēmās izmantotas sistēmas; vai – svēršanas sistēmu, ko ierosina ACN tehniskais vērtētājs (skatīt C pielikumu). <p>Ja ar ACN rīku var izveidot ceļa apkopoto vērtējumu, tad ņem vērā tikai LVS EN 15804+A1 : 2014 "Ilgspējīga būvniecība. Izstrādājumu vides deklarācijas. Pamatnoteikumi būvmateriālu kategoriju noteikšanai", vai līdzvērtīgu standartu norādīto ietekmes kategoriju rezultātu.</p>
--	--

C pielikums

ACN tehniskā vērtētāja darba uzdevums

Tehniskā vērtētāja pienākums būs palīdzēt pasūtītājam definēt pamata nosacījumus piegādātājiem, atsaucoties uz A vai B pielikumu atkarībā no izvēlēta varianta.

Tehniskais vērtētājs ar pasūtītāju saskaņo tā iesniegto priekšlikumu par tādu ACIN rādītāju rezultātu svēršanu, kas noteikti iepirkuma procedūras dokumentācijā.

Pēc piedāvājumu atvēršanas tehniskais vērtētājs:

- (i) kritiski pārskata OP, vērtējot metodikas izvēli, datu kvalitāti un salīdzināmību; vai
- (ii) kritiski pārskata ACN, vērtējot metodikas izvēli, datu kvalitāti un salīdzināmību.

Kritisko pārskatīšanu veic, atsaucoties uz standarta LVS EN ISO 14044: 2006 "Vides pārvaldība. Dzīves cikla novērtēšana. Prasības un vadlīnijas" 6. iedaļu, uz standartu LVS EN ISO 14065: 2013 "Siltumnīcefekta gāzes. Prasības siltumnīcefekta gāzu validācijas un verifikācijas institūcijām akreditācijas vai citu atzīšanas formu izmantošanai (ISO 14065:2013)", vai līdzvērtīga standarta nosacījumiem par oglekļa pēdu un šādiem Eiropas Komisijas Ieteikuma (2013/179/ES) "Par kopīgu metožu izmantošanu produktu un organizāciju aprites cikla ekoloģisko raksturlielumu mērīšanai un uzrādīšanai" šādiem punktiem:

- kritiska pārskatīšana (II pielikums, 9. punkts, 54. lpp.);
- datu apkopošanas pārbaudes saraksts (III pielikums);
- datu kvalitātes prasības (II pielikums, 5.6. punkts, 33. lpp.);
- rezultātu interpretēšana (II pielikums, 7. punkts, 50. lpp.).

3.2.2.4. Kopsavilkums

Projekta laikā tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi, tika salīdzināts esošais iepirkums ar ES vadlīnijām, tāpat arī tika veikta ceļu nozares uzņēmumu un asociāciju uzrunāšana, organizēta tikšanās ar Latvijas ceļu būvētāju, kā arī notika seminārs, kura laikā tika prezentētas aktualitātes ceļu jautājumos, kā arī notika 2 diskusiju grupas, kurās tika diskutēti ceļu būves jautājumi un iespēja izmantot ZPI.

Projekta laikā tika veikta iepirkumu statistikas analīze, un lai gan kopējā statistika ZPI izmantošanā pieaug, tomēr izlases kārtībā pētot iepirkumu ceļu būvniecības jomā, tika novērots, ka ceļu būves kritēriji tiek piemēroti tikai katru piekto reizi. Lielākoties iepirkumos ir piemēroti tikai ielu apgaismojuma kritēriji, kas ir vieglāk izpildāmi. Ar to gan pietiek, lai IUB datubāzē iepirkums tiktu klasificēts kā zaļais iepirkums, līdz ar to statistikas apkopojumos atbilstoši CPV kodiem neatbaido reālo situāciju par ceļu būves ZPI kritēriju piemērošanu.

No 2017. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 1. septembrim tikai 4 institūcijas ir veikušas ceļu būves zaļo publisko iepirkumu ar ceļu būves kritērijiem. Izlasīto 51 iepirkumu skatījumā, pielietoto ceļu projektēšanas, būvniecības un uzturēšanas kopējais līgumcenas apjoms vien 13,24 miljonus EUR jeb 8%. Gandrīz puse no iepirkumiem tiek izvērtēti balstoties uz zemākās cenas principu, un tikai piektdaļa jeb 11 iepirkumos tiek izmantoti papildus izvērtēšanas kritēriji. To kopējā iepirkumu summa veidoja 43,67 miljonus EUR jeb 26% no kopējā izlases veidā apskatīto iepirkumu apjoma.

Lai gan ceļu būvē iespējams izmantot gan gumijotu asfaltu, gan gumijotas satiksmes zīmes, šobrīd ne viens, ne otrs netiek izmantots. Šādi iepirkumi tiek uztverti kā inovatīvi iepirkumi, kur izpildītājs gaida uz iepircēja pieprasījumu to izmantošanai, bet iepircējs gaida uz piegādātāja piedāvājumu. Ceļu būves nozare norāda, ka valstij nav kopējā ceļu būves plāna un līdz ar ES plānošanas perioda beigām, nozarē ir gaidāmi izaicinājuma pilni gadi, tai skaitā arī iespējami uzņēmumu bankroti. Tādējādi izpildītāji neveic inovatīvus ieguldījumus nozarē. Kamēr iepircēji norāda, ka šobrīd ir pieejamas tehnoloģijas, taču nav piedāvājuma tirgū, kas varētu nodrošināt inovatīvu produktu piedāvājumu. Ceļu būve varētu būt viena no potenciālajām industrijām, kas palīdzētu samazināt nolietoto riepu uzkrājumus Latvijā, taču ir nepieciešama iniciatīva un pamudinājums no valstiskās stratēģijas perspektīvas, lai notiktu reāla darbība.

Semināros tika apskatīti dažādi ceļu būves aspekti un apspriesta iespēja to veidot videi draudzīgāku. Semināra laikā tika izveidotas 2 diskusiju grupas, kurās iesaistījās industrijas pārstāvji un iepirkumu speciālisti. Kopumā diskusiju laikā tika secināts, ka lai attīstītu vides jautājumus ceļu būves nozarē, ir nepieciešams papildus atbalsta finansējums, kas palīdzētu gan jauninājumu ieviešanā, gan arī vides jautājumu risināšanā. Ceļu būve ir sliktā stāvoklī, taču tajā pašā laikā netiek nodrošināts pietiekams finansējums, lai nodrošinātu esošās vajadzības, vēl mazāk - ieviešot papildus ZPI prasības.

Tāpat tika diskutēts, ka lai izmainītu esošo praksi ir nepieciešama pierādījumu, materiālu bāze un pieredze, lai piedāvātu šādas tehniskās iespējas. Tāpat arī ja tas tiktu atļauts, tad jautājums vienmēr ir vai saskarē ar šo asfaltu pēc 3–7 gadiem kādam pēc tam netiks pārņemts, ja būs iztērēts pusmiljards eiro, bet ceļi jau būs saplaisājuši. LVC pastāvīgi strādā pie jaunu tehnoloģiju izvērtēšanas. Testi, pilotceļu veidošana un paraugu ceļi, kā darba grupā ticis diskutēts, ir īstais virziens, kā šo ideju attīstīt. Papildus, no vienas puses, lai ZPI kritērijos iestrādātu jaunas tehnoloģijas, ir nepieciešami vides un vides tehnoloģiju speciālisti. Šie speciālisti pašvaldībās pamatā nav pieejami vai arī ir pieejami ierobežotā kapacitātē. Tādējādi nepieciešami šādi speciālisti, ar kuriem VARAM būtu jāstrādā un ar tiem jāatbalsta pašvaldību iepircēji. Ir pieļaujams, ka tas varētu būt vismaz konsultatīvais pakalpojums vai arī faktiskā kapacitāte, ko pašvaldībās veicināt – vides un vides tehnoloģiju speciālistu nodrošināšana.

Lai ieviestu ZPI tieši ceļu būvē, ir nepieciešamas darba grupas, lai izprastu kopējās ceļu būves vajadzības un norādītu iespējamās vides kritērijus, prioritāšu kārtībā. Lai veicinātu nozarē videi draudzīgu produktu izmantošanu, ir nepieciešams papildus atbalsta finansējums, kā arī politiskās un stratēģiskās sarunas ar Latvijas Valsts ceļiem un Satiksmes ministriju visos pārvaldības līmeņos par iespējām tos ieviest ikdienā. Vēlams būtu arī finansiālais atbalsts ceļu būves attīstībā, lai papildus varētu sākt domāt par vides jautājumu sakārtošanu.

3.2.3. MĒBELES

Mēbeļu iepirkumu kategorijai ir veikts Latvijas kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas vadlīnijām, apkopota iepirkumu statistika, notikusi atsevišķa diskusija ar mēbeļu ražotāju asociāciju "Latvijas Mēbeles" un tās pieaicinātajiem ekspertiem, lai iegūtu industrijas skatījumu par mēbeļu kategoriju. Paralēli notika intervijas ar dažādiem mēbeļu ražotājiem, piegādātājiem, kas startē iepirkumos, lai noskaidrotu esošo situāciju ZPI jomā un viņu komentārus.

Balstoties uz diskusijas galvenajiem punktiem, kā arī ar mēbeļu ražotāju asociācijas "Latvijas Mēbeles" izteikto viedokli, tika piedāvāts paplašinātais kritēriju kopums. Semināra laikā tika prezentēts industrijas pārskats un iespējas arī veikt ilgtermiņa iepirkumu, nodrošinot kvalitatīvu produktu. Tāpat potenciālie ZPI kritēriji tika diskutēti ZPI piemērošanas seminārā Olainē 29. oktobrī gan ar industrijas, gan nozares pārstāvjiem. Diskusija tika turpināta 29. novembrī, lai veiktu uzlabojumus mēbeļu ZPI kritērijos.

Ir sagatavots ZPI kritēriju piedāvājums uz 2019. gada 16. decembri, kurā ir iestrādāti arī ilgspējas un aprites ekonomikas kritēriji, lai veidotu iepirkumu videi draudzīgāku. Tomēr lai mēbeļu nozarē veiktu uzlabojumus, ir nepieciešama regulāri informatīvi semināri par ilgtermiņa skatījumu arī pašvaldību iepirkumos, un iespējams arī nozares caurspīdīgums, lai nodrošinātu godprātīgu uzņēmēju darbību.

3.2.3.1. Iepirkumu statistika

Pētījuma gaitā tika lūgti IUB apkopojšie dati par ZPI izmantošanu rekomendējošajās kategorijās, kur tika norādīta sekojoša kopējā iepirkumu statistika mēbelēm. Iepirkuma galvenais CPV kods ir no 39100000-3 (Mēbeles) grupas.¹⁴² Ja 2017. gada otrajā pusgadā un 2018.gada 1. pusgadā no visiem 188 iepirkumiem ar kopējo līgumsummu 5,60 miljoni EUR, kas tika veikti dotajā laika posmā, tikai 2% iepirkumu skaita ziņā un 4% no kopējās līgumsummas bija zaļie publiskie iepirkumi, tad gadu vēlāk jau 4% no kopējā iepirkuma skaita un 6% no kopējās līgumsummas no 10,81 miljonu EUR iepirkuma apjoma bija zaļie publiskie iepirkumi.

Kopumā statistika ZPI izmantošanai mēbelēm ir nenozīmīga, tāpēc ir ieteicams veikt izmaiņas esošajos ZPI kritērijos, lai veidotu nozīmīgas pārmaiņas kritērijos.

Ilustrācija 19. IUB iepirkumu statistika par mēbeļu iepirkumiem

Apskatītais laika periods	Iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā		Zaļie iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā	
	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN
01.06.2017.- 01.06.2018.	188	5,603,697	4	224,828
% no kopējā skaita			2%	4%
01.06.2018.- 01.06.2019.	179	10,808,625	8	668,631
% no kopējā skaita			4%	6%

Izvērtējot Iepirkumu uzraudzības biroja datus par uzņēmumiem, kas visvairāk startē mēbeļu iepirkumos, redzams, ka tie ir, galvenokārt, mēbeļu vairumtirgotāji (46.47). Individuāli intervijās uzrunājot vairumtirgotājus, tie norādīja, ka zaļie publiskie iepirkumi mēbeļu iegādei tiek veikti ļoti reti, tāpēc uzņēmumi nevar sniegt savu vērtējumu esošajiem zaļajiem kritērijiem. Vairāki uzņēmumi papildināja ar to, ka nav arī zinoši par to, kā zaļais iepirkums atšķiras no standarta publiskā iepirkuma, jo līdz šim jau standarta iepirkumos

¹⁴² Personīga komunikācija ar IUB, 11.09.2019. Dati atlasīti no sekojošiem paziņojumu veidiem: Informatīvs paziņojums par noslēgto līgumu; Paziņojums par iepirkuma procedūras rezultātiem; Paziņojums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Datus nav iekļauti līgumi vispārīgās vienošanās ietvaros.

tiek noteikti kritēriji gan attiecībā uz izejmateriālu atbilstību sertifikātiem, gan prasības attiecībā uz aizliegtajām ķīmiskajām vielām, kā arī garantijas ilgumu.

Ilustrācija 20. Daži no mēbeļu publiskajos iepirkumos uzvarējušajiem piegādātājiem (pēc IUB datiem)

Nr. p.k.	Uzņēmuma nosaukums	Rezultātu paziņojumu skaits IUB datu bāzē	NACE 2. kods	Apgrozījums, EUR 2018.g.	Darbinieku skaits, 2018.g.	Zaļo publisko iepirkumu līgumu piemēri
1	SIA "NV Stils"	~139	Mēbeļu, paklāju un apgaismes ierīču vairumtirdzniecība (46.47)	325 415.00	1	3 no 139 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI (2019 un 2018.gadā)
2	SIA "Lazurīts S"	~125	Mēbeļu, paklāju un apgaismes ierīču vairumtirdzniecība (46.47)	257 871.00	7	1 no 125 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI (2018.gadā).
3	SIA "BOLDERĀJA SERVISS"	~99	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (31.01)	7 617 330.00	111	0 no 99 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI
4	SIA "RĪGAS KRĒSLU FABRIKA"	~78	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (31.01)	1 921 994.00	48	0 no 78 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI
5	SIA "Dzintarkalni 21"	~75	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (31.01)	255 247.00	10	0 no 75 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI
6	SIA "VITRUM mēbeles un iekārtas"	~72	Biroja mēbeļu vairumtirdzniecība (46.65)	974 291.00	7	0 no 72 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI
7	SIA "Troja"	~66	Finiera lokšņu un koka paneļu ražošana (16.21)	26 073 503.00	165	2 no 66 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI (2011.un 2017.gadā) Citi zaļie iepirkumi (kas nav mēbeles): 1
8	Sia "Omega Ekspres"	~56	Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (47.59)	717 863.00	3	0 no 56 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI
9	SIA "L Bizness group"	~37	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (31.01, 2.0 red) Mēbeļu ražošana (31.0, 2.0 red)	531 152.00	21	1 no 37 uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.
10	SIA "Dailrade koks"	~3	Citu mēbeļu ražošana (31.09)	22 013 432.00	639	0 no 3 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI

Lai izvērtētu tieši mēbeļu zaļajos publiskajos iepirkumos startējušos uzņēmumiem, arī ir aprūtināta datu piekļuve, jo IUB publiskajā datubāzē uzrādās visi veiktie zaļie publiskie iepirkumi, kurus nav iespējams kategorizēt pa produktu vai pakalpojumu grupām. Tāpēc tika apskatīti pēdējo mēnešu zaļo publisko iepirkumu rezultāti attiecībā uz mēbeļu piegādi (Ilustrācija 21).

Ilustrācija 21. Daži no piegādātājiem mēbeļu zaļajos publiskajos iepirkumos (pēc IUB datiem)

Uzņēmuma nosaukums	Rezultātu paziņojumu skaits IUB datu bāzē	NACE 2. kods	Apgrozījums, EUR 2018.g.	Darbinieku skaits, 2018.g.	Zaļo publisko iepirkumu līgumu piemēri (06.2019.-08.2019.)
SIA "NV Stils"	~139	Mēbeļu, paklāju un apgaismes ierīču vairumtirdzniecība (46.47)	325 415.00	1	1 no 125 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.
UAB "Ergolain projektai"	~12	Nav info	Nav info	37 ¹⁴³	1 no 12 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.
SIA "Marks M"	~7	Matraču ražošana (31.03)	2 825 748.00	85	1 no 7 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.
SIA "WOODLUX PROF"	~2	Biroju un veikalu mēbeļu ražošana (31.01)	69 505.00	2	1 no 2 atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.
SIA "Saint – Tech"	~324	Pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem (47.99, 2.0 red) Citu mašīnu un iekārtu vairumtirdzniecība (46.69)	1 806 742.00	10	2 no atrastajiem 324 uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI (2015. un 2019.gadā) Citi zaļie iepirkumi: 2
UAB "ISKU Baldai" filiāle	~40	Mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida māsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos (47.59)	704 147 (2015.g.)	6 (2015.g.)	3 no atrastajiem uzvarētajiem iepirkumiem atbilst ZPI.

3.2.3.2. Industrijas skatījums

Latvijas mēbeļu ražotāji ir 45. lielākie mēbeļu eksportētāji pasaulē, kas 2018. gadā eksportēja 419 miljonus USD vērtas mēbeles.¹⁴⁴ Lielākie mēbeļu eksportētāji pasaulē ir Ķīna ar 96 miljardiem USD eksportēto apjomu, kam seko Vācija ar 18 miljardiem USD, Polija, Itālija ar 14 miljardiem.

¹⁴³ https://rekvizitai.vz.lt/en/company/ergolain_projektai/

¹⁴⁴ ANO Comtrade informācija par eksportējošām valstīm pēc NACE koda 94. Skatīts 12.12.2019.

Tika uzrunāti nozares eksperti priekšlikumu iesniegšanai, un atsaucoties uz aicinājumu izvērtēt esošos kritērijus, mēbeļu ražotāju asociācija "Latvijas Mēbeles" 22. augustā organizēja diskusiju, pieaicinot arī vairākus ekspertus. Diskusijā piedalījās:

1. Vilnis Jakovļevs, MeKA, Mēbeļu testēšanas veicējs
2. Kārlis Būmanis, MeKA, Laboratorijas vadītājs
3. Dina Melgalve, Latvijas Finieris, Standartizācijas un sertifikācijas eksperte
4. Ingars Pilmanis, Latvijas Valsts Standarts, vadītājs
5. Miks Dzelde, Rīgas Krēslu Fabrika, valdes loceklis
6. Andris Jansons, Daiļrade Koks, valdes loceklis
7. Ieva Erele, asociācija Latvijas Mēbeles, izpilddirektore
8. Zane Kalniņa, Gateway&Partners, projektu konsultante

Visi diskusijas dalībnieki pirms diskusijas bija iepazinušies ar Gateway&Partners sagatavoto materiālo, kurā bija veikts Latvijas un Eiropas Komisijas ZPI prasību un kritēriju salīdzinājums. Lai arī klātienē diskusijā nepiedalījās, bet informācijai seko līdz arī uzņēmumi SIA Troja un SIA Bolderāja Serviss.

Diskusijas laikā tapa skaidri galvenie konceptuālie problēmjautājumi, kas mēbeļu ražotāju ieskatā ir jāsakārto, pirms tiek runāts detaļās par katru kritēriju, lai zaļais publiskais iepirkums patiešām arī pildītu savus principus un mazinātu ietekmi uz vidi, nevis tikai radītu lieku birokrātiju, par kuras atbilstību patiesajai situācijai piegādātajā gala produktā nav praktiski iespējams pārliicināties.

Atbilstības pārbaude un ražošanas procesa izsekojamība

Viens no būtiskākajiem un kritiskākajiem punktiem mēbeļu iepirkumos ir ražošanas un piegādes procesa izsekojamība. "Daiļrade Koks" pārstāvis norāda, ka neviens zaļā publiskā iepirkuma ietvaros nerunā par to, kā šīs iepirktais mēbeles tiek ražotas. Nav prasību attiecībā uz ražotņu sertifikāciju, vai ražotnes ievēro darba drošību, vides aizsardzības prasības. It īpaši gadījumos, kur ražotne ar 10 darbiniekiem ir uzvarējusi iepirkumā, kurā tai jāsarāžo mēbeles 1 milj. vērtībā mēneša laikā, rodas jautājumus, kur ražotnei ir šādas ražošanas jaudas un kapacitāte, lai to izpildītu, ja iepirkumā to neprasa norādīt.

Otrs svarīgs jautājums ir piegādāto mēbeļu atbilstība pieteikumā izvirzītajiem kritērijiem. Rīgas Krēslu fabrika norāda, ka galvenokārt lielākā problēma ir pārbaudes mehānismi tam, vai piegādātā mēbele atbilst pieteikumā iesniegtajiem sertifikātiem, ja nav izsekojams mēbeles saražošanas process. Pretējā gadījumā, zaļā publiskā iepirkuma kritēriji tikai palielina birokrātisko slogu ar dažādu pašapliecinājumu iesniegšanu, par kuru atbilstību reālajai situācijai nav neviena kompetenta persona publiskajās iestādēs, lai to pārbaudītu.

MeKA norāda, ka atbilstības pārbaudē atliek tikai balstīties uz sertifikātiem, ko iesniedz piegādātājs. Tāpat arī testēšanas pārskatos ir bilde un mēbeles nosaukums, kas gadījumos, kad pasūtītā mēbele sakrīt ar testēšanas pārskatu var kalpot kā vienkāršs atbilstības pārbaudes mehānisms pēc mēbeļu piegādes pasūtītājam.

MeKA atzīst, ka atbilstības pārbaude kļūst sarežģītāka, kad ierēdnim ir jānovērtē ķīmisko sastāvu piegādāto mēbeļu ādas pārvalkiem, lamināta plāksnei.

"Rīgas Krēslu fabrikas" pārstāvis uzsver, ka pieteikuma procesā ražotājs var apliecināt atbilstību visām prasībām un kritērijiem, jo nav neviena pastāvoša mehānisma vai ekspertīzes, kas varētu pēc mēbeļu piegādes pārliicināties par to atbilstību. Tāpēc jautājums paliek atklāts, cik var ticēt šiem sertifikātiem, kas tiek iesniegti pieteikuma procesā, ja nav zināms, kur mēbele ir tikusi saražota?

Piegādes ķēdē iekļaujas arī patērētā degviela piegādes posmos, taču šeit svarīgi, lai prasība būtu attiecībā uz visu ražošanas procesu, pretējā gadījumā, Latvijā var faktiski uzrādīt tirdzniecības vietu, no kuras tiek iegādāti materiāli, kas patiešībā importēti.

Kā pirmo un svarīgāko prasību, ko iesaka Daiļrade Koks, ir noteikt, ka piegādātajam būtu jādeklarē, kurā vietā šī mēbele tiks saražota. Līdzvērtīgi nozarē kalpo arī FSC sertifikāts, kas nosaka, ka ir jābūt ražošanas procesa izsekojamībai. Tāpat līdzvērtīgi tiek sertificētas arī bioloģiskās lauksaimniecības, kur attiecīgi pasūtītājam ir zināms, kur un kādos apstākļos attiecīgie pārtikas produkti tiek izaudzēti.

Tādējādi "Dailrade koks" rosina apsvērt mēbeļu ražotāju sertifikācijas ieviešanu Latvijā, kuras laikā arī tiktu izvērtēta ražotnes potenciālā kapacitāte, lai nav tikai formāls ražotāja sertifikāts, bet produkti tiek iepirkti no pavisam citiem ražotājiem, lai izpildītu pasūtījumu.

"Dailrade koks" arī rosina, ja kritēriji tiek izstrādāti mēbelēm adekvāti, tad asociācija atbalsta šo prasību noteikšanu MK noteikumos kā obligātu, nevis tikai rekomendējošu, kā tas ir šobrīd.

Rosina sertificēt nevis mēbeli, bet ražotāju

Ja grib panākt, ka mēbele ir godīgi saražota un tiek izmantoti godīgi iegūti un nekaitīgi izejmateriāli, tad svarīgāk būtu sertificēt uzņēmumu, nevis mēbeli, norāda Rīgas Krēslu fabrika. Latvijas Finieris norāda, ka tad ir nepieciešams saprast, pēc kādiem kritērijiem uzņēmumu sertificēs. Dailrade koks iesaka, ka nav jāizdomā šie kritēriji no jauna. Piemēram, strādājot ar franču klientiem, uz uzņēmumu reizi divos vai trīs gados no Francijas atbrauc audits, kas izvērtē darba drošības, vides aizsardzības un citas prasības, kas pircējam ir svarīgas. Ja audita slēdziens norāda aizrādījums, tad ražotājam šīs lietas ir jānovērš, jāuzlabo, lai uzņēmums varētu tirgot savas mēbeles franču uzņēmumam. Pasaulē šādas pārbaudes nav nekas jauns.

Latvijas Finieris norāda, ka šādām pārbaudēm var izmantot arī citus jēdzienus - apsekošana, inspekcija, pārbaude. No Latvijas Finiera pieredzes, Anglija un Francija ir ļoti spēcīgas valstis šādu pārbaudžu - inspekciju veikšanā, no kurām noteikti varētu ņemt piemēru. Šajās pārbaudēs ražošanas procesa kontrole ir tikai aptuveni 10%, un pārējās sadaļas attiecas uz darba drošības, sociālajiem un vides aspektiem.

Asociācijas izpilddirektore norāda, ka sertifikācijas process nav tik ātri un vienkārši ieviešams. Tāpat arī rodas jautājumus, vai ZPI gadījumā šādu pārbaudi veiktu pašvaldības. Ražotājs norāda, ka nē, šādai sertifikācijai jābūt centralizētai, un to jāveic neatkarīgiem ekspertiem – novērtētājiem.

MeKA norāda, ka legāli tirgū nevar nonākt materiāli, kas neatbilst regulās noteiktajām vispārpieņemtajām prasībām.

Kopumā attiecībā uz detalizētiem kritērijiem diskusijā tika rosināti sekojoši punkti:

- 1) paturēt tikai tos kritērijus, kurus var izmērīt vai objektīvi identificēt gala produktā
- 2) kritērijus paturēt vienkāršā, saprotamā formā, kas min attiecīgās regulas, kam produktiem ir jāatbilst, bet nevis atkārtoti uzskaita regulās minētās prasības
- 3) izvairīties no konkrētu marķējumu lobēšanas iestrādei iepirkuma kritērijos, kas paredzēti izmantošanai konkrētā tirgū (piemēram, marķējums Nordic Swan)
- 4) neiekļaut subjektīvus un neizmērāmus kritērijus, kā attiecībā uz mēbeļu demontāžu un remontējamību.

Tāpat arī diskusijas laikā no iesaistītajām pusēm tika rosināts, ka ZPI darba grupās būtu nepieciešams vairāk iesaistīt nozares spēlētājus, mēbeļu ražotājus un piegādātājus, kā arī izejmateriālu ražotājus, kas līdzšinēji ir darīti ļoti minimāli un mēbeļu ražotāju un tirgotāju pārstāvniecība ZPI darba grupās ir bijusi neproporcionāla pret kopējo pieaicināto ekspertu un ierēdņu skaitu.

Kopumā mēbeļu nozarei nav attiecīgās institūcijas, kas nodrošinātu kontroli un, ka tiek veiktas paaugstinātas vides aizsardzības prasības un arī ilgtermiņā tiek iegādāts kvalitatīvāks produkts. Tāpat ne iepircējiem, ne arī ražotājiem līdz galam nav izpratnes par to, kādi ir zaļie kritēriji mēbelēm un kā tie atšķiras no standarta mēbeļu iepirkumos piemērotajām prasībām, savukārt mēbeļu ražotāji norāda uz fundamentālākiem aspektiem, kuri šobrīd netiek apskatīti iegādes procesā, kā ražošanas procesa izsekojamība un piegādātā gala produkta atbilstība iesniegtajiem apliecinājumiem. Asociācija rosina atvieglināt un padarīt caurskatāmāku iepirkumu procesu pasūtītājam un vieglāku ZPI kritēriju piemērošanu mēbeļu iepirkumos.

Arī mēbeļu ražotāji, kas atbilst esošajām ieteicamajām prasībām zaļajam publiskajam iepirkumam, norāda uz līdzīgiem problēmjasutājumiem un priekšlikumiem situācijas risinājumam, kā:

- visu ķīmisko savienojumu un izejvielu informāciju ražotājs nespēj komentēt, jo ar to nodarbojas speciālisti izejvielu ražotnē ar speciālu izglītību, savukārt mēbeļu ražotājs paļaujas uz viņiem, saņemot informāciju pēc tam projektu vadītājam un klientam saprotamā valodā;

- visi uzskatītie sertifikāti ir labas lietas un ir svarīgi, lai pretendenti tiem atbilstu, taču Latvijā diemžēl ir prakse, ka ne vienmēr iesniegtos sertifikātus pārbauda, vai tiešām uzņēmums atbilst šim sertifikātam, vai arī šis sertifikāts ir lejupielādēts internetā un iesniegts;
- ir ļoti atbalstāmi sertifikāti un apliecinājumi par dabas aizsardzību un koku saudzēšanu no trešajām pusēm, jo, pretēji, pašapliecinājumu var iesniegt jebkurš;
- arī atbalstāms ir papildus kritērijs par mēbeļu ražošanu dabai atbildīgā veidā, domājot par otrreizējo materiālu izmantošanu (piemēram, produkti, kas radīti no dīvānu ražošanā radītiem atgriezumiem, neizmetot tos vienkārši atkritumos).

Diskusijas apkopojums

Kopumā pēc diskusijas, mēbeļu asociācija norādīja, ka mēbeļu nozarei ir būtiski sekojoši aspekti:

- uzņēmuma sertifikācija;
- deklarēta ražošanas vieta un atspoguļota izejmateriālu atbilstība, kā arī piegādes ķēde;
- produkta paraugs un atbildīgo instanču ekspertu grupa, kas spēj novērtēt un kontrolēt nodevuma atbilstību;
- atspoguļota ražotņu kapacitāte (reālais saražojamais apjoms, iepirkto materiālu apjomi, nodokļu nomaksa, algu līmeņi);
- nesamērīgi pagarināts garantijas laiks – garantijas laika apdrošināšana vai bankas garantija, iepirkuma sadārdzinājums, nesaprotama noliktavas turēšana, ilgākā laikā grūti atšifrēt pasūtītāja pusē – kas ražojis, strīdi vai tas ir garantijas remonts vai tomēr nepareiza lietošana utml.;
- iepakojums – Latvijā iegādājams tikai un vienīgi pārstrādājams, tādējādi iepakojuma aspekts ir lieks.

Atsaucoties industrijas ieteikumam, 29. oktobrī tika organizēts seminārs par mēbeļu ZPI kritēriju izmantošanu mēbeļu un tīrīšanas līdzekļu iepirkumos. Semināra laikā tika gan prezentēts industrijas skatījums, gan MeKA eksperti dalījās ar pieredzi mēbeļu sertifikācijas procesā, kā arī Gateway&Partners prezentēja esošo skatījumu mēbeļu kritērijos, pēc kuras sekoja spraugas diskusijas, kuru laikā gan iepirkumu speciālisti, gan industrijas pārstāvji varēja izteikt savu viedokli par izvirzītajiem kritērijiem. Semināra programma atrodama 2.3. pielikumā.

Ilustrācija 22. Izskatītie konceptuālie kritēriji 29. oktobra semināra laikā

Esošie kritēriji	Industrijas viedoklis un ES vadlīniju norādījumi	Piedāvājums izmaiņām
1. KOKSNE UN KOKSNES MATERIĀLI	Industrija - tikai apliecinājums un sertifikāciju no trešajām pusēm.	
2. PLASTMASAS DETALĀS	Netiek iekļauts jaunajās ES vadlīniju tehniskajā specifikācijā, bet kā piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji: OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTO MATERIĀLU SATURS	Dzēst kritēriju
3. KOKA, PLASTMASAS UN/VAI METĀLA DAĻU VIRSMAS PĀRKLĀJUMS	Kritērijs, kuru ikdienā nevar kontrolēt. ES vadlīnijās kritēriji pārveidoti: FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM	FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM
4. LĪMPLĒVES UN LĪMES	ES vadlīnijās tiek iekļauts daļēji. Lielākoties kā REACH kandidātu saraksta vielas.	ZIŅOŠANA PAR REACH KANDIDĀTU SARAKSTA VIELĀM
5. IEPAKOJUMA MATERIĀLI	Latvijā iegādājams tikai un vienīgi pārstrādājams	Dzēst kritēriju
6. IZTURĪGUMS, LABOŠANAS IESPĒJAS, PIEMĒROTĪBA UN ERGONOMISKUMS	ES prasības sadalītas mazākos apakš-kritērijos.	A. IZTURĪGI MĒBEĻU PĀRVALKI (attiecināms tikai uz mīkstajām mēbelēm un paplašinātais kritērijs)

		B. DEMONTĒJAMA UN REMONTĒJAMA KONSTRUKCIJA C. IZSTERĀDĀJUMA GARANTĪJA UN REZERVES DAĻAS
Latvijas vietējo ražotāju rosinātie kritēriji zaļā iepirkuma pilnveidei	7. UZŅĒMUMU SERTIFIKĀCIJA/ ATBILSTĪBA ZALĀ IEPIRKUMA PRASĪBĀM	Latvijas organizācija, kas izvērtē uzņēmumu atbilstību
	8. DEKLARĒTA RAŽOŠANAS VIETA UN ATSPUGUĻOTA IZEJMATERIĀLU ATBILSTĪBA, tai skaitā PIEGĀDES ĶĒDE	A. VIDEI DRAUDZĪGA PIEGĀDE Piegādes attālums (papildus izvērtēšanas kritēriji) B. PRODUKTA IZMAKSAS PIEGĀDES ĶĒDĒ
	9. RAŽOTŅU KAPACITĀTE Reālais saražojamais apjoms, iepirkto materiālu apjomi, nodokļu nomaksa, algu līmeņi	<i>Līdzīgi kā būvniecības sociālais kritērijs: Vidējā sociālā nodokļa iemaksa valsts budžetā par darbiniekiem 12 mēnešu periodā</i>
	10. GARANTIJAS LAIKS Garantijas laika apdrošināšana vai bankas garantija, iepirkuma sadārdzinājums, nesaprotama noliktavas turēšana, ilgākā laikā grūti atšifrēt pasūtītāja pusē – kas ražojis, strīdi vai tas ir garantijas remonts vai tomēr nepareiza lietošana, utml.	<i>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji.</i> 10. GARANTIJAS LAIKS Par katru piedāvātā garantijas un apkopes līguma papildu gadu, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā noteikto minimumu (sk. 7./10. TS iepriekš tekstā), piešķir ne vairāk kā X papildpunktus šādā kārtībā: - +4 garantijas papildu gadi vai vairāk: x punkti, - +3 garantijas papildu gadi: 0,75x punkti, - +2 garantijas papildu gadi: 0,5x punkti,

Diskusiju laikā veiktā apkopojuma galvenie punkti (pilns apkopojums pieejams ZPI semināru video ierakstā):

- Latvijā šobrīd nav institūcijas, kas varētu sertificēt mēbeļu ražotājus.
- Lai sakārtotu mēbeļu nozares godprātīgu ražošanu un tās darbību, ir nepieciešams sociālais kritērijs, kas pārskatītu uzņēmuma nodokļu maksātspēju un iespējams arī esošo kapacitāti ar iepirkuma prasībām
- Industrijā nepietiek ar pašapliecinājumiem, jo diemžēl kā norādīja viens no diskusiju dalībniekiem "tad kad iesaistīta nauda, tad sirdsapziņa klusē"
- Ir būtiska atšķirība starp garantijas un kalpošanas laiku. No uzņēmuma skatu punkta garantijas laikā ir nepieciešams nodrošināt identisku savienojumu/preču ražošanu, lai vajadzības gadījumā pēc iespējas ātrāk nodrošinātu nepieciešamās izmaiņas, kamēr kalpošanas laiks ir preces izturības laiks, cik ilgi tā kalpos saimniekiem, kas ir apliecināma ar testēšanas sertifikātiem.
- Diskusiju laikā tika secināts, ka ir nepieciešamas trešās puses sertifikācijas koksnei un koksnes materiāliem. Līdz šim lielākoties pie zaļajiem kritērijiem tiek izmantotas pašdeklarācijas. Ir parasti divi to norādītie standarti p + pfc, taču norādīt tos precīzi nav nepieciešams. Kā standartam ir jābūt norādītai sertifikācijai, nevis pašdeklarācijai.
- Diskusiju pārstāvji ierosina izmantot produktu sertifikāciju. To var izmantot, lai pārbaudītu produkta kvalitāti. Bieži tiek diskutēts par to, vai sākotnēji ņemot vienu atsevišķu krēslu, pārējie būs tādi paši. Lielākā daļa ražotāju norāda, ka krēsli tiek ražoti pēc paredzētās shēmas, līdz ar to var pieņemt,

- ka ņemot vienu krēslu kā testa variantu, visiem pārējiem krēsliem vajadzētu būt līdzvērtīgiem. Tajā pašā laikā arī kontroles mehānismi papildus ir nepieciešami.
- Diskusiju dalībnieki uzsvēra arī tādu būtisku tematu kā pelēkā uzņēmējdarbība. Tas nozīmē, ka mēbeļu nozarē būtu vajadzīgi pēc iespējas vairāk godprātīgi uzņēmēji, kas izskaustu pelēkās ekonomikas attīstību, pelēko uzņēmēju darbību publiskajā iepirkumu sistēmā. Šis jautājums ietver arī konkrētu izaicinājumu. Ja būvniecības sociālie kritēriji tiek noteikti kā vidējās sociālās nodokļu iemaksas valsts budžetā darbiniekiem 12 mēnešu periodā, tad, kā norādīja IUB pārstāvji, tas nevar attiekties uz attiecīgo iepirkumu. Tajā pašā laikā šī ir viena no iespējām, kā risināt šo jautājumu. Viens no ierosinājumiem, kas izskanēja diskusiju ietvaros, ir vidējās algas un patiesā labuma guvēja statusu pievienošana no asociācijas puses. Arī no VARAM puses izskanēja ieteikums šo jautājumu izvērst plašākā mērogā.
 - Garantijas laiks. Lielākajā daļā gadījumu standarta uzstādījums ir produkta garantijas laiks uz diviem gadiem. Diskusijās tika izteikts pieļāvums produktu garantijas laikam uz trīs gadiem. Taču jāņem vērā, ka katram no elementiem ir atšķirīgs lietošanas laiks. Tā kā lielā daļā gadījumu garantija ir atšķirīga no lietošanas laika, ne vienmēr tos var uzlūkot līdzvērtīgi.
 - Videi draudzīga piegāde. Šis varētu būt viens no vērtīgākajiem piedāvājuma izvērtēšanas kritērijiem, kā tika secināts semināra diskusijās.
 - Kvalitāte. Arī šis ir viena no būtiskām Eiropas Savienības standartu komponentēm. Svarīgi atcerēties, ka standarti ir minimālās prasības produktiem. Tādējādi ir skaidrs, ka iepirkuma speciālisti drīkst izvēlēties arī augstākas prasības, lai veicinātu materiālu izturību.

Nozares pārstāvji arī norāda, ka vēlētos, lai iepirkumos tomēr uzvarētu godprātīgi uzņēmēji, tādējādi aicinātu veidot sarakstus ar negodprātīgiem uzņēmumiem ar sliktu reputāciju, taču uzņēmumi arī saprot, ka bez uzraugošās institūcijas to nav iespējams izdarīt.

29. novembrī VARAM telpās Peldu ielā 25 tika turpinātas diskusija ar industrijas pārstāvjiem un iesaistītajām pusēm. Gatavojoties diskusijai, tika apkopota citu ES valstu pieredze mēbeļu kritēriju izmantošanā, lai meklētu risinājumu un papildinājumu Latvijas ZPI kritēriju izveidē.

Industrija norādīja, ka nozares nesakārtotības dēļ vēlētos, lai ZPI noteikumi iekļautu arī sociālos jeb ilgtspējīgas nozares attīstības kritērijus, tādējādi ar publiskajiem iepirkumiem atbalstot godprātīgus uzņēmējus. Līdzīgi kā tas ir ticis darīts būvniecības nozarē Latvijā, ņemot vērā, ka zaļais publiskais iepirkums arī ir instruments, kas arī ietver ilgtspējīgas attīstības aspektus.

3.2.3.3. Latvijas mēbeļu ZPI kritēriju salīdzinājums ar citām ES valstīm

Eiropas Komisija veicot apkopojumu par ES kritēriju ieviešanu mēbeļu nozarē norāda, ka valstis dalās 3 kategorijās – tās, kuras precīzi ievieš ES vadlīnijas (7 valstis), valstis, kurām ir izveidoti savi nacionālie ZPI kritēriji (13 valstis), un valstis, kuras nav ieviesušas ZPI kritērijus vispār (9 valstis). Latvijas mēbeļu ZPI kritēriji ir precīzi izmantoti līdzīgi kā norādes ES vadlīnijās, kuri bija pieejami 2016/2017. gada laika posmā, kad tika apstiprināti MK noteikumi Nr. 353. 2018. gadā EK apstiprināja jaunās ES vadlīnijas mēbeļu ZPI kritērijiem. ES vadlīnijas iekļauj gan jaunu mēbeļu iegādi, gan arī mēbeļu atjaunošanas un apsaimniekošanas iepirkumus.

EK izstrādātie ZPI kritēriji jaunu mēbeļu iegādei ir būtiski izmainīti, izņemot ārā pilnībā tehniskās specifikācijas prasības par plastmasas detaļām un iepakojuma materiāliem, kā arī iepriekšējie kritēriji ir konkretizēti un pārsaukti (skatīt Ilustrācija 23), tādējādi ievērojami izmainot tos. Līdz ar to ir nepieciešamas korekcijas arī Latvijas mēbeļu ZPI kritērijos.

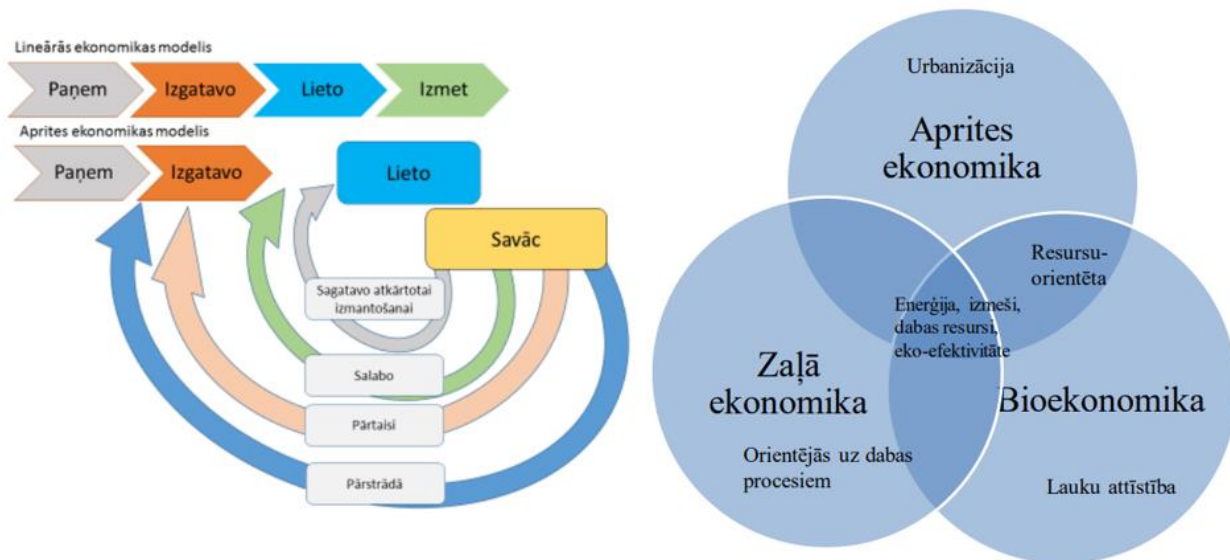
Ilustrācija 23. EK vadlīniju salīdzinājums (iepriekšējais un jaunais) jaunu mēbeļu iegādei

	Spēkā esošā MK noteikumu nr. 353 redakcija (veidota pēc ES vadlīnijām)	Jaunās ES vadlīnijas. Pamatkritēriji
Tehniskās specifikācijas prasības	1. KOKSNE UN KOKSNES MATERIĀLI	1. LIKUMĪGI IEGŪTU KOKMATERIĀLU IEGUVE MĒBEĻU RAŽOŠANAI
	2. PLASTMASAS DETAĻAS	2. PLASTMASAS DETAĻAS
	3. KOKA, PLASTMASAS UN/VAI METĀLA DAĻU VIRSMAS PĀRKLĀJUMS	3. FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM 4. PUTU VEIDOTĀJI (TIKAI MĪKSTAJĀM MĒBEĻĒM)
	4. LĪMPLĒVES UN LĪMES	5. ZIŅOŠANA PAR REACH KANDIDĀTU SARAKSTA VIELĀM
	5. IEPAKOJUMA MATERIĀLI	5. IEPAKOJUMA MATERIĀLI
	6. IZTURĪGUMS, LABOŠANAS IESPĒJAS, PIEMĒROTĪBA UN ERGONOMISKUMS	6. PIEMĒROTĪBA IZMANTOŠANAI 7. DEMONTĒJAMA UN REMONTĒJAMA KONSTRUKCIJA 8. IZSTRĀDĀJUMA GARANTĪJA UN REZERVES DAĻAS
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	1. IZEJMATERIĀLI / ILGTSPĒJĪGA MEŽU APSAIMNIEKOŠANA	1. FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM
	2. OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTO MATERIĀLU SATURS	2. PLASTMASAS MARĶĒŠANA
	3. TEKSTILIZSTRĀDĀJUMI	3. TEKSTILIZSTRĀDĀJUMI
		4. EKOMARĶĒJUMU PRASĪBAS POLSTERĒJUMIEM 3. GARĀKS GARANTĪJAS LAIKS

Papildus, lai gan industrijas pārstāvji Latvijā norāda, ka pašapliecinājumi bez kontroles institūcijas nestrādā, tomēr EK piedāvātie kritēriji lielākoties tikai ir pierādāmi kā pašapliecinājumi vai pašdeklarācijas.

Latvijā mēbeļu nozare tiek izmantota kā viena no galvenajām nozarēm, par kuru ir pastiprināta interese tieši no aprites ekonomikas skatījuma. Zaļais publiskais iepirkums ir viens no galvenajiem aprites ekonomikas instrumentiem, tāpēc līdz ar aprites ekonomikas virzienu, arī mēbeļu nozares skatījums ir nozīmīgs.

Ilustrācija 24. Aprites ekonomikas atšķirības¹⁴⁵

Mēbeļu ZPI kritēriju salīdzinājums starp Latviju un citām ES valstīm

2019. gada 10. septembrī Norden organizētajā seminārā savā pieredzē aprites ekonomikas ieviešanā dalījās Nīderlandes, Lielbritānijas (Velsas) un daļēji arī Zviedrijas pārstāvji.¹⁴⁶ Tādējādi arī tika apkopota šo valstu pieredze, lai pārskatītu iespējas šo valstu ZPI kritēriju izmantošanā arī Latvijā.

Sākotnēji jāatzīmē, ka, papildu mēbeļu kritērijiem, atsevišķās ES valstīs ZPI vadlīnijās noteiktas prasības pārdomāt jaunu produktu iegādes nepieciešamību. Tā, piemēram, Nīderlandes izstrādātajās mēbeļu ZPI kritēriju vadlīnijās iekļauts atsevišķs kritērijs iepirkumu rīkotājiem, kas nosaka, ka iepirkumā jāapsver aprites ekonomikas principi mēbeļu iegādei, piemēram, piemērojot mēbeļu nomu, lietotu mēbeļu iegādi no valdības iestāžu mēbeļu noieta tirgus, mēbeļu atjaunošanu vai moduļu mēbeļu sistēmu iegādi. Līdzīgi, arī Lielbritānijas vadlīnijās iepirkumu rīkotājiem noteikti secīgi soļi, kas jāņem vērā, pirms konkursu izsludināšanas:

- pirmkārt, iepirkumu rīkotājam ir jāizvērtē nepieciešamība pēc iepirkuma un jāpārbauda visas iespējas atkārtoti izmantot esošās mēbeles;
- otrkārt, jāizskata iespēja nolietotās mēbeles nodot atjaunošanai, vai arī iegādāties citu atjaunotas mēbeles;
- treškārt, nepieciešamo jauno mēbeļu iegādei jānorit saskaņā ar valdības sastādīto mēbeļu pamatsarakstu, kas ir konsolidēts visu publisko iestāžu ietvaros, lai vēlāk atvieglotu mēbeļu savstarpējo apmaiņu starp iestādēm un vairākkārtēju izmantošanu;
- ceturtkārt, tikai nestandarta mēbeļu gadījumos, pēc iepriekšējo soļu izskatīšanas atļauts rīkot publisko iepirkumu.

Kopumā, izskatīto valstu ES ZPI mēbeļu vadlīnijās daļa kritēriju pārklājas ar Latvijas vadlīnijās iestrādātajiem, bet daļu veido papildu prasības. Kritēriji, kas nepārklājas ar Latvijas vadlīnijās iestrādātajiem, atainoti zemākesošajā tabulā. Tabulā izmantoti starptautiskie valstu saīsinājumi, kur SE ir saīsinājumā atzīmēta kā Zviedrija, GB – Lielbritānija un NL - Nīderlande.

Ilustrācija 25. Būtiskākie citu ES valstu mēbeļu ZPI vadlīnijās iestrādātie kritēriji, kas nepārklājas ar Latvijas kritērijiem

¹⁴⁵ VARAM, Rudītes Veseres prezentācija, 10.septembrī Norden seminārā, <https://www.norden.lv/projekti/260318-ilqtspeijiga-attistiba/aprites-ekonomika-ziemelu-un-baltijas-valstu-regiona-cik-talu-mes-esam/>

¹⁴⁶ Norden organizētajā seminārā 2019.gada 10.septembrī, <https://www.norden.lv/projekti/260318-ilqtspeijiga-attistiba/aprites-ekonomika-ziemelu-un-baltijas-valstu-regiona-cik-talu-mes-esam/>

Atlases kritēriji			
Kvalitātes nodrošināšana	Kvalifikācija	Piegādātājs uzrāda kvalitātes vadības dokumentus, piemēram, ISO 9001 sertifikātu, kā arī apliecina, ka: <ul style="list-style-type: none"> Līguma darbības laikā prasības tiek kontrolētas un izpildītas; Dokumenti, lai pārbaudītu prasību izpildi, ir pieejami; Iepirkuma rīkotājam ir pieejama kontaktpersona piegādātāja organizācijā. 	SE
Izcelsmes nodrošināšana	Kvalifikācija	Piegādātāja organizācijā ir ieviestas procedūras, piemēram, kas ietvertas ISO 9001/14011, kas nodrošina, ka mēbelēs iekļautā koksne vai koksnes materiāli nāk no likumīgiem un pieņemamiem avotiem, kā noteikts tehniskajā specifikācijā un īpašajos līguma noteikumos.	SE
Tehniskās specifikācijas (obligātie kritēriji)			
Ekodizains	Dizains atkārtotai izmantošanai, atjaunošanai un remontam	Piegādātās mēbeles tiks projektētas, paredzot to izjaukšanu, lai atvieglotu mēbeļu atkārtotu izmantošanu, atjaunošanu, remontu, kā arī pārstrādi.	GB, NL
	Minimālā 5 gadu garantija rezerves daļām (<i>iekļauts arī īpašajās līguma prasībās</i>)	Mēbeļu sastāvdaļās un rezerves daļas piegādātājs nodrošinās vismaz piecus gadus pēc iepirkuma, tādā veidā pagarinot izstrādājuma kalpošanas laiku.	GB, SE
	Minimālā 10 gadu garantija rezerves daļām	Mēbeļu sastāvdaļas un rezerves daļas piegādātājs nodrošinās vismaz desmit gadus pēc iepirkuma. Papildus, rezerves daļām garantijas laikā jābūt pieejamām bez maksas, ja tiek konstatētas nepilnības mēbeļu normālas lietošanas laikā. Bet, ja maksa piemērojama, rezerves daļu pašizmaksai jābūt proporcionālai mēbeļu kopējai cenai. Arī, ja mēbeles bojātas nepareizas lietošanas gadījumā, piemērojamajai maksai par rezerves daļām jābūt samērīgai.	NL
	Minimālā 10 gadu garantija mēbelēm	Piegādātajām mēbelēm jābūt vismaz 10 gadu garantijai ikdienas lietošanai biroja vidē, ko aprēķina no piegādes datuma.	NL
	CAD diagrammas	Mēbeļu ražotājiem jāsniedz informācija par galda virsmām CAD diagrammu formā, parādot skrūvju caurumu atrašanās vietu un galda virsmas izmērus, tādā veidā atvieglot galda virsmas atjaunošanas procesu.	GB
Materiāli	Plastmasas saturs	<ul style="list-style-type: none"> Plastmasas pigmentiem, ieskaitot audumu / ādu ar šādu pārklājumu, nedrīkst būt pievienots svins (maksimālais līmenis 0,01% svara no izmērītās vērtības), kā arī kadmijs (maksimālais līmenis 0,01% svara no izmērītās vērtības). Plastifikatoriem plastmasā, ieskaitot pārklātu audumu / ādu, nedrīkst būt aktīvs ftalātu pievienojums (bīstamības kods H360). Vielas un izstrādājuma izmērītā vērtība nedrīkst pārsniegt 0,1% svara. Plastmasai nedrīkst būt aktīvu īso ķēžu hlorēto parafīnu (SCCP) pievienojums. Vielas un izstrādājuma izmērītā vērtība nedrīkst pārsniegt 0,01% svara. PVC plastmasas detaļas, ieskaitot pārklātu audumu / ādu, nedrīkst būt izstrādājuma sastāvdaļa. Izņēmumi – mazās plastmasas detaļas (sīkas skrūves, tapas u.c.), elektriskas detaļas, īpašs urīnu aizturošs audums un pārklāts audums / āda uz mēbelēm, kas paredzētas veselības aprūpes videi, kur regulāri nepieciešama dezinfekcija ar spirtu. 	SE

	Prasības lietotu tekstilmateriāl u izmantošanai	Mēbelēs izmantotie tekstilizstrādājumi: <ul style="list-style-type: none"> • nedrīkst saturēt hlorētas mākslīgās šķiedras; • nedrīkst saturēt halogenētus antipirēnus, izņemot gadījumus, kad to izmantošana ir pamatota tiesību normās; • nedrīkst saturēt krāsvielas, kuru pamatā ir benzidīns; • nedrīkst pārsniegt sekojošu smago metālu koncentrācijas pigmentos un krāsvielās vai īpašās tekstilšķiedrās: <ul style="list-style-type: none"> ○ antimons: 300 mg / kg (poliesters) un 50/250 mg / kg (krāsviela / pigments); ○ arsēns: 50 mg / kg (krāsviela / pigments); ○ hroms: 100 mg / kg (krāsviela / pigments); ○ varš: 250 mg / kg (krāsviela); ○ niķelis: 200 mg / kg (krāsviela); ○ alva: 250 mg / kg (krāsviela); ○ cinks: 1000 mg / kg elastāna (spandekss) un 1500/1000 mg / kg (krāsviela / pigments). 	NL
Ķīmiskās vielas	Krāsvielas un pigmenti	Atsevišķas krāsvielās un pigmenti, kas norādīti, piegādātajās mēbelēs nedrīkst pārsniegt 50 mg uz 1 kg tekstilizstrādājumu katrai atsevišķai vielai.	SE
	Ūdeni atgrūdoši pārklājumi	PFOA (perfluoroktānskābe) un PFOS (perfluoroktānsulfonāts) piegādātajās mēbelēs nedrīkst pārsniegt 0,1% svara, un tekstilizstrādājumiem ar šādu pārklājumu tas nedrīkst pārsniegt 1 mikrogramu uz m ² attiecībā uz anjonu, tā metālu sāļiem un halogenīdu, amīdu un / vai citiem atvasinājumiem.	SE
Bīstamās ķīmiskās vielas	Formaldehīds paneļos	Brīvā formaldehīda emisijas no koksnes plātnēm nedrīkst pārsniegt E1 emisijas robežu, kā aprakstīts standartā BS EN 13986: 2004 "Koksnes paneļi izmantošanai būvniecībā".	GB, SE, NL
	Formaldehīds tekstilizstrādājumos	Formaldehīda īpatsvars tekstilizstrādājumos nedrīkst pārsniegt 300 ppm.	SE
	Metāla saturs apstrādātā ādā	Piegādātajām mēbelēm jāatbilst šādām prasībām attiecībā uz metālu atlikumiem: <ul style="list-style-type: none"> • Hroma (VI) vidējā koncentrācija nepārsniedz 3 ppm; • Nesatur arsēnu; • Nesatur kadmiju; • Nesatur svinu. 	SE
	Pārklājumi	Pārklājumam, ko izmanto mēbelēs vai uz tām, jāatbilst antimona, arsēna, bārija, kadmija, hroma, svina, dzīvsudraba un selēna emisijas ierobežojumiem, kas noteikti EN standartā 71-3.	NL
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji (kritēriji papildu punktiem)			
Materiāli	Izstrādājumu materiāli	Pretendentam jānorāda pārstrādāto un / vai atjaunoto un atkārtoti izmantoto materiālu īpatsvars, kas izgatavoti no koksnes, plastmasas un / vai metāla (<i>Latvijas ZPI vadlīnijās minēta prasība tikai pēc pārstrādāto materiālu īpatsvara</i>).	GB, NL
	Polsterējumi (<i>labā prakse</i>)	Poliuretāna putu veidotāji nedrīkst būt HFC vai metilēnhlorīds.	GB
	Tekstilmateriāli (<i>labā prakse</i>)	Mēbeļu tekstilizstrādājumos izmantota dabiski ražotā (organiskā) kokvilna un citas dabiskās šķiedras, kā arī atsevišķi norādīts to īpatsvars. Lai šķiedras uzskatītu par dabiski ražotām (organiskām), tām jābūt ražotai saskaņā ar Regulu EK Nr. 834/2007.	GB, NL
	Tekstilmateriāli (<i>labā prakse</i>)	Pretendentiem jānorāda otrreiz pārstrādātā tekstilmateriāla īpatsvars, kas izgatavots no pārstrādātām šķiedrām.	GB, NL
Mēbeļu sastāvdaļas	Marķējums	Jo augstāks būs piegādāto mēbeļu īpatsvars ar pievienotu sastāvdaļu marķējumu (pārdošanas vērtības izteiksmē), jo augstāks būs piegādātāja vērtējums iepirkumā. Marķējumā jānorāda visu	NL

		izmantoto materiālu vērtība un to svars piegādātajās mēbelēs. Svārs jāizsaka dilstošā secībā procentos no kopējā mēbeļu svāra.	
Transports	Transporta emisijas (1.līmenis)	Mēbeļu piegādei uz iepirkuma rīkotāja iestādes teritoriju nepieciešami transportlīdzekļi, kas atbilst vismaz Euro V standartam (transportlīdzekļi, kas smagāki par 3500 kg) vai Euro 5 standartam (transportlīdzekļiem, kuru svārs ir lielāks par 3500 kg).	NL
	Transporta emisijas (2.līmenis)	Mēbeļu piegādei uz iepirkuma rīkotāja iestādes teritoriju nepieciešami transportlīdzekļi, kas atbilst vismaz Euro VI standartam (transportlīdzekļi, kas smagāki par 3500 kg) vai Euro 6 standartam (transportlīdzekļiem, kuru svārs ir lielāks par 3500 kg).	NL
Enerģija	Atjaunojamās biomasas gāzes izcelsme	Pretendentam tiks atņemti punkti, ja tas izmantos atjaunojamās gāzes no biomasas, kas nav sertificēta saskaņā ar kādu no ES atzītajām sertifikācijas institūcijām. Jo lielāks būs nesertificētas biomasas piegādātās gāzes īpatsvārs, jo zemāk piegādātājs tiks novērtēts.	NL
	Gāzes sertifikāti	Ik gadu piegādātājam jāiesniedz pārskats iepirkuma rīkotājam pārskats par šajā laikā izpirktajiem gāzes sertifikātiem.	NL
Aprite ekonomika	Aprite ekonomikas plāns	Pretendentam jāiesniedz plāns, kas ietver sekojošas daļas: <ul style="list-style-type: none"> • vispārīgs redzējums par produktu aprites ekonomikā; • konkrēts produkta redzējums: izejvielu izmantošana; • konkrēts produkta redzējums: produkta vērtības saglabāšana pēc lietošanas; • sadarbība un rezultāti līgumslēdzējai pusei; • sadarbība ar ķēdes partneriem; • līguma gadījumā, kas ietver mēbeļu ilgtermiņa uzturēšanu vai piegādes (vairāk nekā 3 gadu periodā): <ul style="list-style-type: none"> ○ konkrēts redzējums turpmākai darbībai; ○ attīstība saskaņā ar aprites ekonomikas principiem līguma darbības laikā; ○ darba organizēšana un sadale līguma darbības laikā; ○ pretendentam / piegādātājam paredzētās lomas un atbildība. 	NL
Īpašās līguma prasības			
Bīstamās ķīmiskās vielas	Ļoti bīstamu vielu saturs	Slēdzot līgumu, piegādātājs iepirkuma rīkotājam iesniedz sarakstu par pašreizējā kandidātu sarakstā iekļauto vielu īpatsvaru piegādātajās mēbelēs (59. pants Regulā (EK) Nr. 1907/2006 par ķīmisko vielu reģistrēšanu, novērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH)), un vielu īpatsvaru ar koncentrāciju virs 0,1% svāra (1000 mg / kg) vienai vielai. Ja līguma darbības laikā jaunas vielas ir iekļautas kandidātu sarakstā, iepirkuma rīkotāju informē, ja tās ir piedāvātajos izstrādājumos. Tas jādarā 6 mēnešu laikā pēc tam, kad Eiropas Ķīmisko vielu aģentūra (ECHA) ir publicējusi pārskatīto kandidātu sarakstu.	SE
Izcelsmes nodrošināšana	Pasākumi, lai no izvairītos pretrunīgas izcelsmes avotiem	Piegādātājam jāizmanto vadības sistēmas, lai izsekotu un uzraudzītu izejvielu izcelsmi un novērstu piegādāto mēbeļu saistību ar: <ol style="list-style-type: none"> 1. Cilvēktiesību pārkāpumiem (SDO 29., 87., 98., 100., 105., 111., 138. un 182. pamatkonvencija) vai tradicionālo tiesību pārkāpumiem (tiesības, kuras tiek praktizētas ilgāku laiku); 2. Paaugstinātu risku augsti aizsargātiem apgabaliem, kas noteikti HCV vai līdzvērtīgā hartā; 3. Dabisko ekosistēmu pārveidi (piemēram, lietus mežu pārveidošana par stādījumiem). 	SE

Izcelsmes nodrošināšana	Likumīgas izcelsmes mežu izejmateriāli	Piegādātājam jāapliecina, ka līguma noslēgšanas laikā piegādāto mēbeļu izejvielas ir iegūtas no mežsaimniecības, kas atbilst sekojošajiem nosacījumiem: 1. Ir likumīgas īpašumtiesības / lietošanas tiesības; 2. Atbilst nacionālajiem un vietējiem likumiem un noteikumiem par lietošanu, vidi, darbu un labklājību, veselību un drošību, kā arī ievēro citu pušu lietošanas tiesības; 3. Maksā attiecīgos nodokļus un nodevas, kas saistītas ar izmantošanu; 4. Atbilst CITES (Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām) noteikumiem.	SE
Cilvēktiesības	Prasības saskaņā ar SDO pamatkonvencijām	Piegādātājs var apliecināt atbilstību prasībām saskaņā ar Starptautiskās darba organizācijas (SDO) pamatkonvencijām (kas ir vēl detalizētāk izdalītas ZPI vadlīnijās)	SE

Vizuāli izveidots pārskats par mēbeļu kritēriju daudzveidību apskatītajās valstīs, skatīt tabulā zemāk.

Ilustrācija 26. Mēbeļu kritēriju pārskats ES un 3 valstīs

Kritēriju kategorija	Kritēriji	ENG	Latvija - jaunie	ES-šobrīd	Zviedrija ¹⁴⁷	Lielbritānija ¹⁴⁸	Nīderlande ¹⁴⁹
	Tehniskā specifikācija						
Koks	KOKSNE UN KOKSNES MATERIĀLI	Sustainable wood					Atlase
Pārstrāde/Zaļais dizains	PLASTMASAS DETALAS	Plastic labelling					Atlase
Kīmija/Klimats	KOKA, PLASTMASAS UN/VAI METĀLA DAĻU VIRSMAS PĀRKLĀJUMS	Surface treatment of wood, plastic and/or metal					
Kīmija/Klimats	LĪMPLĒVES UN LĪMES	Glues used in the manufacture of furniture					
Pārstrāde	IĒPAKOJUMA MATERIĀLI	Packaging materials				PIK	Iepakojuma skaidrojums
Kīmija/materiāli	FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM	Formaldehyde in wood-based panels					E1 klase
Kīmija	PUTU VEIDOTĀJI (TIKAI MĪKSTAJĀM MĒBELĒM)	Padding material/Blowing agents				labākā prakse	
Kīmija	ZIŅOŠANA PAR REACH KANDIDĀTU SARAKSTA VIELĀM	REACH Candidate List substance reporting			Līguma izpilde		
Zaļais dizains	IZTURĪGUMS, LABOŠANAS IESPĒJAS, PIEMĒROTĪBA UN ERGONOMISKUMS	Durability, reparability, fitness for use and ergonomics					
Zaļais dizains	PIEMĒROTĪBA IZMANTOŠANAI	Fitness for use					
Zaļais dizains	DEMONTĒJAMA UN REMONTĒJAMA KONSTRUKCIJA	Design for disassembly and repair					
Materiāli	IZSTRĀDĀJUMA GARANTĪJA UN REZERVES DAĻAS	Product warranty and spare parts					10 gadi
Kīmija	Krāsas mēbeļu tekstilizstrādājumos	Dyes in furniture textiles					
Kīmija	Uguns slāpētājs	Flame retardant			Atlase		

¹⁴⁷ Zviedrija, <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/hallbarhet/stall-hallbarhetskra>

¹⁴⁸ Lielbritānija

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/341461/Furniture_GBS_1

407.pdf

¹⁴⁹ Nīderlande <https://www.mvicriteria.nl/nl/webtool#furniture//23/2//nl>

Ķīmija	Ģipša saturs	Plaster content						
Ķīmija	Formaldehīds mēbeļu tekstilizstrādājumos	Formaldehyde in furniture textiles						
Ķīmija	Ūdens atgrūdošas procedūras	Water-repellent treatments						
Ķīmija	Metālu saturs ādas mēbelēs	Contents of metals in finished leather and leather						
Ķīmija	Plastmasas saturs	Content of plastics						
Ķīmija	Antimikrobiālā funkcija	Antimicrobial function					Paaugstināti kritēriji	
Ķīmija/Klimats	Produkta ietekme uz klimatu	The product's climate impact					Paaugstināti kritēriji	
Zaļais dizains	Dizains atkārtotai izmantošanai, atjaunošanai un remontam	Design for reuse, refurbishment and repair						
Zaļais dizains	Materiāliem jābūt viegli atdalāmiem	Materials must be easy to separate						
Zaļais dizains	Rezerves daļas	Spare Parts					5 gadi	10 gadi
Zaļais dizains	CAD diagrammas	CAD Diagrams						
Tekstils	Tekstilmateriāli un audumi	Textile materials and fabrics						
Aprite/materiāli	Pārdomāt iespēju izmantot aprites ekonomiku	Consider circular purchasing						
Aprite/materiāli	Pārdomājiet apkopes, remonta un atjaunošanas iespējas	Take into account maintenance, repair and refurbishment						
Aprite/materiāli	Noteikumi, izmantojot lietotu tekstilu	Requirements for used textiles						
Aprite/materiāli	Augstāka tiek vērtēta pārstrādāta materiāla procentuāla izmantošana tekstilizstrādājumos	Use of a higher percentage of recycled material for textiles is valued higher						
Ekoloģija/materiāli	Tekstilizstrādājumiem, kas izgatavoti no kokvilnas vai citām dabīgām šķiedrām: Tiek novērtēti organiskie tekstilizstrādājumi	For textiles made of cotton or other natural fibers: Organic textiles are appreciated						
Ķīmija	Pārklājums atbilst emisijas robežvērtībām saskaņā ar EN 71-3	Coating meets emission limit values according to EN 71-3						
Transportēšana	Transportlīdzekļi preču pārvadāšanai atbilst Euro-V vai Euro-5 standartam	Vehicles for transporting goods comply with Euro-V or Euro-5 standard	daļēji					
Sociālais kritērijs	Darba apstākļu, cilvēktiesību un iztikas algu uzlabošana (ISV)	Improving working conditions, human rights and living wages (ISV)	daļēji					
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji								
	IZEJMATERIĀLI / ILGTSPĒJĪGA MEŽU APSAIMNIEKOŠANA	Sourcing of legal timber					n/a	
Pārstrāde/Aprite	OTRREIZ PĀRSTRĀDĀTO MATERIĀLU SATURS	CONTENT OF RECYCLED MATERIALS					n/a	
Tekstils	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMI	TEXTILE ARTICLES					n/a	
Tekstils	EKOMARKĒJUMU PRASĪBAS POLSTERĒJUMIEM	ECOLABEL REQUIREMENTS FOR UPHOLSTERY					n/a	labākā prakse
Ķīmija	FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM	EMISSIONS OF FORMALDEHYDE FROM WOODEN PANELS					n/a	
Pārstrāde	PLASTMASAS MARKĒŠANA	PLASTIC MARKING					n/a	
Aprite/materiāli	GARĀKS GARANTIJAS LAIKS	LONGER WARRANTY PERIOD	daļēji				n/a	
Ķīmija	Polsterējuma materiāli	Padding materials						
Pārstrāde	Iepakojums	Packaging materials						

Sociālais kritērijs	Darbuņēmējam jāiesniedz izpērkamo gāzes sertifikātu pārskats	The contractor must submit an overview of redeemed gas certificates					Līguma noteikumi
---------------------	--	---	--	--	--	--	------------------

3.2.3.4. Piedāvātie mēbeļu ZPI kritēriji un prasības

Pirms 29. novembra diskusijas, tika saņemti 2 komentāri rakstiski: Latvijas pašvaldību savienības un biedrības "Ekodizaina kompetences centrs" komentāri. Tāpat arī diskusijas laikā Mēbeļu asociācija norādīja, ka ir uzsākusi darbību Eiropas Savienības mēbeļu ražotāju asociāciju ZPI darba grupā, kur norāda, ka ļoti daudzas valstis vēl meklē labākos ZPI kritērijus, lai tos izmantotu publiskajos iepirkumos. Līdz ar to Latvija ir arī viena no valstīm, kas šobrīd visaktīvāk meklē risinājumu mēbeļu izstrādājumu grupā.

Piedāvātajos ZPI kritērijos ir ietvertas ES jaunās mēbeļu kritēriju prasības, taču netiek iekļauti plastmasas marķēšanas un garākas garantijas laika piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji. Plastmasas marķēšana ir iekļauta ES vadlīnijās, lai nodrošinātu efektīvāku šķirošanu un plastmasa materiāls tiktu atdalīts. Kā norāda industrijas pārstāvji, tad Latvijā tas sadārdzinās kopējās mēbeļu izmaksas, bet nesniegs papildus pievienoto vērtību.

Kā arī dzēsts ir garāka garantijas laika kritērijs. Garantijas laiks tiek noteikts 3 gadi un tiek norādīts kā tehniskās specifikācijas prasības punkts. Tāpat kā norāda industrijas pārstāvji, tad ir būtiska atšķirība starp garantijas un kalpošanas laiku. No ražotāja skatu punkta garantijas laikā ir nepieciešams nodrošināt identisku savienojumu/preču ražošanu, lai gadījuma pēc nodrošinātu nepieciešamās izmaiņas, kamēr kalpošanas laiks ir preces izturības laiks, cik ilgi tā kalpos saimniekiem, kas ir apliecināma ar testēšanas sertifikātiem. Pievienojot papildus piedāvājuma izvērtēšanas kritēriju - Piemērotība izmantošanai, kurā papildus punkti tiek piešķirti par to, ja piegādātājs var apliecināt mēbeļu izstrādājuma atbilstību standartiem jeb nodrošinot EN standartu izpildi, tādējādi iepircējs var pārliecināties, ka produkts ir veidots, lai tam būtu ilgstošs kalpošanas laiks.

Diskusijās industrija norādīja, ka nozares nesakārtotības dēļ vēlētos, lai ZPI noteikumi iekļautu arī sociālos jeb ilgtspējīgas nozares attīstības kritērijus, tādējādi ar publiskajiem iepirkumiem atbalstot godprātīgus uzņēmējus. Līdzīgi kā tas ir ticis darīts būvniecības nozarē Latvijā, ņemot vērā, ka zaļais publiskais iepirkums arī ir instruments, kas arī ietver ilgtspējīgas attīstības aspektus. Tādējādi ir pievienots kritērijs par vidējā sociālā nodokļa iemaksu valsts budžetā par darbinieku 12 mēnešu periodā, līdzīgi kā tas formulēts "Projektēt un Būvēt" iepirkumu vadlīnijās.¹⁵⁰ Tomēr šis kritērijs pilnībā neatrisina industrijas izaicinājumus, kuros vairumtirgotāji negodprātīgi izmanto iepriekšējo pieredzi, lai gūtu uzvaru iepirkumos.

29. novembra diskusijā ņemot piemēru no Nīderlandes, tika rosināts ZPI kritērijus papildināt ar piedāvājuma izvērtēšanas kritērijiem, kas liek veidot plānu par aprites ekonomiku, ietverot vispārīgu redzējumu par produktu apriti ekonomikā, gan par sadarbības ķēdi, kas nodrošinātu iepirkuma izpildi. Papildus Latvijas situācijā nepieciešams norādīt ražošanas kapacitāti un pretendenta iespējas veikt iepirkumu.

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Mēbeles, kas ražotas, izmantojot videi draudzīgus materiālus un procesus.

¹⁵⁰ VADLĪNIJAS SAIMNIECISKI IZDEVĪGĀKĀ PIEDĀVĀJUMA NOTEIKŠANAI BŪVNIECĪBAS, KĀ ARĪ "PROJEKTĒT UN BŪVĒT"
http://www.latvijabuvnieki.lv/content/uploads/2017/07/20170531_vadlinijas_publicesanai_web_lapa.pdf

<p>Tehniskās specifikācijas</p>	<p>1. KOKSNE UN KOKSNES MATERIĀLI</p> <p>Visai koksnei un koksnes materiāliem ir jānāk no likumīgas izcelsmes koksnes.</p> <p>2. FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM</p> <p><i>(Šo prasību piemēro neatkarīgi no koksnes materiālu plātņu masas daļas mēbeļu izstrādājumā.)</i></p> <p>Formaldehīda emisijas no visām koksnes materiālu plātnēm, kuras piegādātas tādā formā, kādā tās izmanto mēbeļu izstrādājumā (proti, neapdarītas, pārklātas, aplīmētas, finierētas), un kuru ražošanā izmantoti sveķi uz formaldehīda bāzes, nepārsniedz formaldehīda emisiju E1 robežvērtības, kas noteiktas standarta EN 13986 B pielikumā.</p> <p>3. PUTU VEIDOTĀJI (ATTIECAS TIKAI UZ MĪKSTAJĀM MĒBEĻĒM)</p> <p>Ja mēbeļu tapsēšanā izmanto putu polsterēšanas materiālus, šādu polsterēšanas materiālu izgatavošanā neizmanto halogenētus organiskos savienojumus ne kā putu veidotājus, ne kā papildu putu veidotājus</p> <p>4. ZIŅOŠANA PAR REACH KANDIDĀTU SARAKSTA VIELĀM</p> <p>Pretendents deklarē ikvienas tādas REACH kandidātu saraksta vielas klātbūtni, kuras koncentrācija pārsniedz 0,1 % (masas) izstrādājumā un jebkurā tā detaļā/sastāvdaļā.</p> <p>5. PIEMĒROTĪBA IZMANTOŠANAI</p> <p>Mēbeļu izstrādājums atbilst šādu attiecīgu EN standartu jaunākajās versijās izklāstītajām prasībām, kas var attiekties uz izstrādājuma ilgzurību, izmēriem, drošumu un stiprību, atsaucoties uz 1.pielikuma vai citos avotos minētajiem standartiem.</p> <p><i>(līgumslēdzējai iestādei jānorāda atsauce uz konkrētajiem standartiem, kas visvairāk atbilst iepērkamajai mēbelei).</i></p> <p>6. DEMONTĒJAMA UN REMONTĒJAMA KONSTRUKCIJA</p> <p>Pretendents nodrošina skaidras demontāžas un remonta instrukcijas (piem., drukātu vai elektronisku eksemplāru, video), lai mēbeļu izstrādājumu varētu nesalaužot demontēt detaļu/sastāvdaļu nomaiņas nolūkā. Nodrošina instrukciju cieto kopiju, ko piegādā kopā ar izstrādājumu, un/vai elektronisku eksemplāru ražotāja tīmekļa vietnē. Demontāžas un nomaiņas operācijām jābūt tādām, lai tās varētu veikt nekvalificēts darbspēks ar parastiem un vienkāršiem rokas darbarīkiem.</p> <p>7. IZSTRĀDĀJUMA GARANTIJA UN REZERVES DAĻAS</p> <p>Pretendents piešķir vismaz trīs gadu garantiju, kuras termiņš sākas izstrādājuma piegādes dienā. Šī garantija attiecas uz remontu vai nomaiņu un ietver pakalpojumu līgumu ar izstrādājuma aizvešanas un atvešanas vai uz vietas veikta remonta iespēju. Garantijas ietvaros tiek nodrošināta preču atbilstība līguma specifikācijām bez papildu maksas.</p>
-------------------------------------	---

	<p>Pretendents garantē rezerves daļu vai tādu elementu pieejamību, kam ir līdzvērtīga funkcija vismaz trīs gadus, sākot no mēbeļu izstrādājuma piegādes dienas. Norāda kontaktinformāciju, kas izmantojama, lai organizētu rezerves daļu piegādi.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>8. FORMALDEHĪDA EMISIJAS NO KOKSNES MATERIĀLU PLĀTNĒM</p> <p>Punktus piešķir tad, ja tiek pierādīts, ka mēbelē izmantoto visu koksnes materiālu plātņu formaldehīda emisijas līmenis nepārsniedz 65 % no E1 formaldehīda emisiju robežvērtībām, kas noteiktas standarta EN 13986 B pielikumā</p> <p>9. PIEMĒROTĪBA IZMANTOŠANAI</p> <p>Papildus punktus piešķir, ja piegādātājs var apliecināt mēbeļu izstrādājuma atbilstību standartiem (vai arī kā līguma izpildes nosacījumos tiek norādīts, ka sākotnēji tiks veikta produkta testēšana), iesniedzot testēšanas pārskatu ar pozitīvu rezultātu, kas izdots atzītā testēšanas laboratorijā, nodrošinot EN standartu izpildi.</p> <p>10. VIDEI DRAUDZĪGA PIEGĀDE</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti par tādu piegādi, kas tiks veikta noteiktā pasūtītāja paredzēta attāluma ietvaros no ražošanas vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai, lai maksimāli samazināt CO2 izmešus piegādes procesā (piemēram, 250 km ietvaros). Maksimālais punktu skaits, ko var piešķirt ir 10 punkti.</p> <p>11. VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti uzņēmumiem, kuri ir veikuši lielāku vidējā sociālā nodokļa iemaksu valsts budžetā par darbinieku. Šāda kritērija ieviešana nodrošina gan lielākus nodokļa ieņēmumus valsts un netieši arī pašvaldību budžetos caur iedzīvotāju ienākuma nodokli, gan rada citus pozitīvus efektus, piemēram, mazina ēnu ekonomiku, un nodrošina strādājošos ar tirgus prasībām atbilstošu atalgojumu.</p> <p>12. APRITES EKONOMIKAS PLĀNS</p> <p>Pretendentam jāiesniedz plāns, kas ietver sekojošas daļas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vispārīgs redzējums par produktu aprites ekonomikā • Konkrēts redzējums par produkta izejvielu izmantošanu • Konkrēts redzējums par produkta vērtības saglabāšanu pēc tā lietošanas • Sadarbība un rezultāti līgumslēdzējai pusei • Sadarbība ar piegādes ķēdes partneriem • Ražošanas kapacitāte un pretendenta iespējas nodrošināt iepirkuma izpildi <p>Līguma gadījumā, kas ietver mēbeļu ilgtermiņa uzturēšanu vai piegādes (vairāk nekā 3 gadu periodā):</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkrēts redzējums turpmākai darbībai • attīstība saskaņā aprites ekonomikas principiem līguma laikā; • darba organizēšana un sadale līguma darbības laikā; • pretendenta / piegādātājam paredzētās lomas un atbildība.

1. Pielikums. Orientējošs saraksts ar atbilstošiem EN standartiem, kas attiecas uz piemērotību izmantošanai (izstrādājusi Tehniskā komiteja CEN/TC 207 "Mēbeles")

Standarts	Nosaukums
Mikstās mēbeles	
EN 1021-1	Mēbeles. Tapsēto mēbeļu aizdegšanās novērtējums. 1. daļa: aizdegšanās avots — gruzdoša cigarete
EN 1021-2	Mēbeles. Tapsēto mēbeļu aizdegšanās novērtējums. 2. daļa: aizdegšanās avots — sērskociņu liesmas ekvivalents
<p><i>Piezīme. Ja pastāv valsts tiesību akti vai obligāti standarti, kuros noteikts, ka mēbelēm jāatbilst konkrētam uzliesmojamības līmenim, publiskajai iestādei tas jāņem vērā iepirkuma procedūras dokumentācijas sagatavošanā. Ja saistošu noteikumu/standartu nav, publiskajai iestādei nav noteikti jāievēro kāds konkrēts brīvprātīgs standarts. Attiecībā uz iepriekš uzskaitītajiem standartiem jānorāda, ka standartā EN 1021-2 ir prasīts zemāks uzliesmojamības līmenis nekā standartā EN 1021-1. Šīs mazāk stingrās prasības rezultātā var tikt izmantotas liesmas slāpējošas ķīmiskās vielas, kas var negatīvi ietekmēt vidi, veselību un izstrādājumu ilgzinātību un kvalitāti, un saistībā ar to var pieaugt izmaksas. Tāpēc publiskajai iestādei būtu jāapsver, kāds uzliesmojamības līmenis tai jāpieprasa atkarībā no paredzētā mēbeļu lietojuma un atrašanās vietas.</i></p>	
Biroja mēbeles	
EN 527-1	Biroja mēbeles. Biroja darba galdi. 1. daļa: izmēri
EN 527-2	Biroja mēbeles. Biroja darba galdi. 2. daļa: mehāniskās drošības prasības
EN 1023-2	Biroja mēbeles. Aizsliektņi. 2. daļa: mehāniskās drošības prasības
EN 1335-1	Biroja mēbeles. Krēsli darbam. 1. daļa: izmēri un to noteikšana
EN 1335-2	Biroja mēbeles. Biroja darba krēsli. 2. daļa: drošības prasības
EN 14073-2	Biroja mēbeles. Mēbeles dokumentu glabāšanai. 2. daļa: drošības prasības
EN 14074	Biroja mēbeles. Galdi, rakstāmgaldi un mēbeles dokumentu glabāšanai. Kustīgo daļu stiprības un ilgizturības noteikšanas testēšanas metodes (pēc testēšanas detaļas nedrīkst būt bojātas un tām jādarbojas, kā paredzēts).
Āra mēbeles	
EN 581-1	Āra mēbeles. Sēdekļi un galdi kempingiem, mājai un īrei. 1. daļa: vispārīgās drošības prasības
EN 581-2	Āra mēbeles. Sēdekļi un galdi kempingiem, mājai un īrei. 2. daļa: mehāniskās drošības prasības un testēšanas metodes
EN 581-3	Āra mēbeles. Sēdmēbeles un galdi tūrismam, lietošanai mājās un publiskajā sektorā. 3. daļa: mehāniskās drošības prasības un galdu testēšanas metodes
Sēdmēbeles	
EN 1022	Mājas mēbeles. Sēdekļi. Stabilitātes noteikšana
EN 12520	Mēbeles. Stiprība, ilgizturība, drošums. Prasības mājāsaimniecības sēdmēbelēm
EN 12727	Mēbeles. Rindu sēdekļi. Stiprības un izturības testēšanas metodes un prasības
EN 13759	Mēbeles. Salielkamo sēdmēbeļu un divāngultu ekspluatācijas mehānismi. Testēšanas metodes
EN 14703	Mēbeles. Stiprinājumi sēdmēbeļu, kas nav paredzētas lietošanai mājās, savienošanai rindās. Stiprības prasības un testēšanas metodes
EN 16139	Mēbeles. Stiprība, ilgizturība un drošums. Prasības sēdmēbelēm, kas nav paredzētas lietošanai mājās
Galdi	
EN 12521	Mēbeles. Stiprība, ilgizturība un drošums. Prasības mājās izmantojamiem galdiem
EN 15372	Mēbeles. Stiprība, ilgizturība un drošums. Prasības galdiem, kas nav paredzēti lietošanai mājās
Virtuves mēbeles	
EN 1116	Virtuves mēbeles. Virtuves mēbeļu un ierīču samērojamība
EN 14749	Mājas un virtuves skapji, plaukti un darba virsmas. Drošības prasības un testēšanas metodes
Gultas	
EN 597-1	Mēbeles. Matraču un tapsēto gultas rāmju aizdegšanās novērtējums. 1. daļa: aizdegšanās avots: gruzdoša cigarete
EN 597-2	Mēbeles. Matraču un tapsēto gultas rāmju aizdegšanās novērtējums. 2. daļa: aizdegšanās avots: sērskociņa liesmas ekvivalents
	Piezīme. Attiecībā uz uzliesmojamību skatiet piezīmi par sadaļu "Mikstās mēbeles" un iepriekš minētos standartus EN 1021.

EN 716-1	Mēbeles. Mājas apstākļiem paredzētās parastās un saliekamās bērnu gultiņas. 1. daļa: drošības prasības
EN 747-1	Mēbeles. Vairākstāvu un augstās gultas. 1. daļa: drošuma, stiprības un ilgzinības prasības
EN 1725	Mājas mēbeles. Gultas un matračī. Drošības prasības un testēšanas metodes
EN 1957	Mēbeles. Gultas un matračī. Testēšanas metodes funkcionālā raksturojuma noteikšanai un novērtēšanas kritēriji
EN 12227	Mājas mēbeles — bērnu sētiņas. Drošības prasības un testēšanas metodes
Mēbeles glabāšanai	
EN 16121	Mēbeles glabāšanai, kas nav paredzētas lietošanai mājās. Drošuma, stiprības, ilgzinības un stabilitātes prasības
Citu veidu mēbeles	
EN 1729-1	Mēbeles. Krēsli un galdi mācību iestādēm. 1. daļa: funkcionālie izmēri
EN 1729-2	Mēbeles. Krēsli un galdi mācību iestādēm. 2. daļa: drošības prasības un testēšanas metodes
EN 13150	Laboratoriju darbgaldi. Izmēri, drošības prasības, testēšanas metodes
EN 14434	Tāfeles mācību iestādēm. Ergonomiskās, tehniskās un drošības prasības un šo prasību testēšanas metodes

ZPI vadlīnijas mēbelēm skatīt pielikumā.

3.2.3.5. Kopsavilkums un nākamie soļi

Lai gan mēbeļu nozarē ir rekomendējošie ZPI kritēriji, tie tiek izmantoti ļoti reti (mazāk kā 5% gadījumos). Arī industrijas pārstāvji norāda, ka esošie ZPI kritēriji nepalīdz veidot mēbeles videi draudzīgākas. Īpaši tiek uzsvērts, ka nozarē nav uzraugošās jeb kontrolējošās institūcijas, līdz ar to neviens nevar īsti pārbaudīt pašapliecinājumus, ko iesniedz ražotāji, tādējādi praktiski visi ražotāji teorētiski var klasificēties ZPI izvirzītajām prasībām.

Projekta laikā tika atjaunoti ZPI kritēriji mēbeļu nozarē, salīdzinot tos ar EK izstrādātajām ZPI vadlīnijām. Tāpat tika uzklauts industrijas viedoklis individuālā tikšanās reizē, kur tika norādīti nozares izaicinājumi, un nozares asociācija norādīja aspektus, kuros būtu ieinteresēti veikt uzlabojumus publiskajā iepirkumā. Tika veidota atvērta diskusija ar iepirkumu speciālistiem un citām iesaistītajām pusēm seminārā Olainē, kur tika izskatīti piedāvātie kritēriji un to iespējas izmantot iepirkumu. Tāpat arī notika atvērta diskusija ar ieinteresētajiem pārstāvjiem 29. novembrī, lai pārrunātu jau detalizētāk kritērijus un to formulējumu.

Ir iestrādāti gan atjaunotie EK izvirzītie kritēriji, gan veikti vietējā līmeņa papildinājumi, veidojot iepirkumus ilgtspējīgākus un sociāli atbildīgākus, tāpat arī piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji ir papildināti ar aprites ekonomikas skatījumu.

Kritēriji pēc 29. novembra diskusijas nav vēlreiz pārskatīti, tāpēc tos būtu nepieciešams izsūtīt atkārtoti mēbeļu asociācijai, lai turpinātu sadarbību, kas tika izveidota projekta laikā. Svarīgākais MK noteikumu pārskata procedūrā būtu iespēja integrēt jaunus izstrādātos Latvijai tik ļoti nepieciešamos kritērijus kā "PIEMĒROTĪBA IZMANTOŠANAI", lai nodrošinātu ilgzinīgu mēbeļu iegādi, "VIDEI DRAUDZĪGA PIEGĀDE", lai maksimāli samazināt CO2 izmešus piegādes procesā, "VIDĒJĀ SOCIĀLĀ NODOKĻA IEMAKSA VALSTS BUDŽETĀ PAR DARBINIEKU 12 MĒNEŠU PERIODĀ", lai nodrošinātu, ka uzņēmumi un industrija kļūst godprātīgāka attiecībā pret valsti un iepirkumu izpildē, kā arī "APRITES EKONOMIKAS PLĀNS", kas ļautu iepircējiem izprast mēbeļu ražotāja piegādes ķēdi un, ka produkti tiek ražoti videi draudzīgi un domājot par produkta pārstrādēs/atkārtotas izmantošanas iespējām pēc lietošanas beigām.

Tā kā industrijā tiek izmantoti ļoti maz ZPI kritēriji, tad nepieciešams turpināt informatīvus seminārus iepirkumu speciālistiem, lai informētu par iespējām iegādāties mēbeles, kuras ir videi draudzīgākas. Kopumā, lai atbalstītu mēbeļu industrijas attīstību Latvijā un ZPI kritēriju izmantošanu, būtu nepieciešams veikt detalizētu apskatu par industrijas izaicinājumiem ne tikai no industrijas skatījuma, bet pamatot to ar faktiem, lai informētu iepircējus par izvēlēm, kas tiek veiktas caur iepirkumiem. Tāpat lai nodrošinātu nozares caurskatāmību, ideāli būtu izveidot apkopojumu par nozīmīgākajiem nozares spēlētājiem, to piedāvātajiem produktiem, maksimāli

sniedzot pārskatu par to piedāvājumu, lai izvairītos no iepirkumu iepriekšējas sarunāšanas un līdz ar to arī caurspīdīgākas kopējās iepirkumu procedūras.

Ir svarīgi regulāri informēt iepirkumu speciālistus un pašvaldību vadītājus par nepieciešamību ne tikai veikt iepirkumus, bet iepirkt kvalitatīvu produktu, kurš ilgtermiņā var kalpot ilgāk, kā arī iespējas atšķirt kvalitatīvu produktu no nekvalitatīva (MeKA prezentācija seminārā lieliski informēja par pārbaudes metodēm), lai tomēr produkti ilgstoši kalpotu, nevis tiktu iegādāti ik katrus 2 gadus līdz ar garantijas termiņa beigām.

Ja tiek ieviesti ilgtspējīgi iepirkumi, tad industrijas dalībnieki norāda, ka nozare būtu atvērta, ka kritēriji mēbelēm kļūst kā obligātā kategorija.

3.2.4. TRANSPORTS

Projekta laikā sākotnēji tika apkopoti tematisko diskusiju un interviju ietvaros sniegtie priekšlikumi un ekspertu viedokļi, kā arī veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijām autotransportam, kā arī izstrādāti priekšlikumi noteikumu grozījumiem. Pēc pirmās diskusiju grupas tika sagatavoti priekšlikumi, kas balstījās uz sekojošiem galvenajiem ietekmējošajiem aspektiem un viedokļiem:

- Ņemot vērā tehnoloģiju attīstību, kā arī ZPI piemērošanas gadījumu skaita pieaugumu, prioritāri priekšlikumu izstrādē tiek rosināts MK noteikumos iekļaut Eiropas Komisijas vadlīnijās rekomendētās prasības un kritērijus autotransportam.¹⁵¹
- Ņemot vērā ZPI darba grupas ietvaros izrunāto, tiek saglabātas spēkā esošā regulējuma tehniskajā specifikācijā un piedāvājuma izvērtēšanas kritērijos noteiktās prasības par trokšņa emisijas līmeni.
- Ņemot vērā VARAM Klimata pārmaiņu departamenta (KPD) izteikto viedokli, sagatavotajos grozījumu priekšlikumos dabasgāze netiek nenorādīta kā vienlīdz vēlama alternatīva degviela līdzās elektromobiļiem vai arī ar ūdeņradi darbināmiem transportlīdzekļiem, jo ES viena no ilgtermiņa prioritātēm ir klimata pārmaiņu ierobežošana, un Eiropas Komisijas paziņojums „Tīru planētu visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” (publicēts 28.11.2018.) paredz transporta sektora dekarbonizāciju, atteikšanos no fosilo energoresursu izmantošanas, t.sk. arī dabasgāzes. Kā informē KPD, līdzīgas nostādnes iekļauj arī šobrīd izstrādē esošā „Stratēģija Latvijas oglekļa mazieltipīgai attīstībai līdz 2050. gadam”, kuru izstrādā KPD. ES un Latvija, kā ES dalībvalsts, ir apņēmusies sasniegt ambiciozus SEG emisiju samazināšanas mērķus. Papildus tam, saskaņā ar Direktīvu 2009/28/EK Latvijas mērķis attiecībā uz enerģijas, kas ražota no atjaunojamiem energoresursiem, īpatsvaru enerģijas bruto gala patēriņā transportā: 2020. gadā – 10%, bet 2030. gadā – 14% (Latvijā 2016. gadā – 2,8 %). Ņemot vērā līdzšinējo darbību 2020. gada mērķi sasniegt vairs nav iespējams, bet KPD ieskatos Latvijai vismaz jādemonstrē pārliecinoša virzība uz to, tāpēc, ņemot vērā to, ka dabasgāze ir fosilais energoresurs, KPD ieskatā tas nav klimatam draudzīgs, bet vien mazāk kaitīgs degvielas veids, līdz ar to nebūtu izmantojams kā vēlama tehnoloģija ZPI.
- Ņemot vērā, ka Iepirkumu uzraudzības birojs tiesiskā regulējuma ietvaros rosinājis noteikt arī minimālās prasības attiecībā uz lietotu, piemēram, vieglo automobiļu iegādi, bet Eiropas Savienībā nav izstrādātas vadlīnijas šādu prasību un kritēriju piemērošanai, šādas prasības būtu nepieciešams izstrādāt nacionālā regulējuma līmenī, iesaistot transportlīdzekļu inženierus, transporta jomas ekspertus un nozares pārstāvjus.
- Nemti vērā sekojošu pušu iesniegtie viedokļi:
 - Iepirkumu uzraudzības biroja sniegtais viedoklis Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai Zaļā publiskā iepirkuma darba grupas ietvaros;
 - VARAM Klimata pārmaiņu departamenta sniegtais viedoklis;
 - LR Satiksmes ministrijas Autosatiksmes departamenta Autoceļu nodaļas viedoklis Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai Zaļā publiskā iepirkuma darba grupas ietvaros;
 - biedrības „Zaļā brīvība” sagatavotais materiāls par ZPI piemērošanu transporta iepirkumos.

Projekta gaitā tika lūgti IUB apkopojšie dati par ZPI izmantošanu rekomendētajās kategorijās, kur tika norādīta sekojoša kopējā iepirkumu statistika autotransportam. Iepirkuma galvenais CPV kods ir no 34100000-8 (Mehāniskie transportlīdzekļi) grupas.¹⁵² Ja 2017. gada otrajā pusgadā un 2018. gada 1. pusgadā no visiem 388 iepirkumiem ar kopējo līgumsummu 57,33 miljoni EUR, 56% iepirkumu skaita ziņā un 88% no kopējās līgumsummas bija zaļie publiskie iepirkumi. Gadu vēlāk iepirkumu skaits nedaudz samazinājās, kamēr kopējā

¹⁵¹ Eiropas Komisija “ES zaļā publiskā iepirkuma kritēriji autotransportam”, (08.01.2019.), pieejams https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/criteria/transport_lv.pdf

¹⁵² Personīga komunikācija ar IUB, 11.09.2019. Dati atlasīti no sekojošiem paziņojumu veidiem: Informatīvs paziņojums par noslēgto līgumu; Paziņojums par iepirkuma procedūras rezultātiem; Paziņojums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Datus nav iekļauti līgumi vispārīgās vienošanās ietvaros.

līgumsumma samazinājās par vairāk nekā trešdaļu (no 57,3 miljoniem EUR uz 36,3 miljoniem EUR), tomēr zaļais publiskais iepirkums proporcionāli palielinājās no rezultātu paziņojuma skaita.

Ilustrācija 27. IUB iepirkumu statistika par transporta iepirkumiem

Apskatītais laika periods	Iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā		Zaļie iepirkumi sekojošajā preču un pakalpojumu grupā	
	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN	Rezultātu paziņojumu skaits	Kopējā līgumsumma (EUR) bez PVN
01.06.2017.- 01.06.2018.	388	57,333,520	216	50,515,528
% no kopējā skaita			56%	88%
01.06.2018.- 01.06.2019.	333	36,305,041	196	23,150,586
% no kopējā skaita			59%	64%

Sagatavotie priekšlikumi tika diskutēti atkārtoti organizētā diskusiju grupā 2019. gada 2. pusgadā, precīzāk 27. novembrī. Tika diskutēti EK ZPI transporta vadlīnijās ieteiktie kritēriji un to iespēja attiecināt uz Latvijas situāciju, kurā iesaistījās Satiksmes ministrijas, Autotransporta direkcijas, Finanšu ministrijas, IUB, VARAM Klimata pārmaiņu departamenta un Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvji.

Diskusijas laikā tika norādīti jautājumi, kuru situāciju Latvijā ir nepieciešams pārskatīt, lai saprastu iespējas ieviest papildus vides prasības transportlīdzekļiem. Diskusiju protokols pieejams 4.1. pielikumā, pēc kura arī tika veiktas izmaiņas MK noteikumos.

Jaunie EK ZPI kritēriji fokusējas uz jaunu elektroautomobiļu iegādi, tādējādi diskusijas dalībnieki norāda, ka elektroautomobiļu attīstība Latvijā ir ievērojami saistīta arī uzlādes punktu attīstību, tādējādi nepieciešams saprast, cik lielas ir iespējas elektroautomobiļu iegādei un uzlādei, jo ar elektrību darbināmie automobiļi var veikt vien 200–300 km ar vienu uzlādes reizi. Autotransporta direkcija norāda, ka starppilsētu pakalpojumu nodrošināšanai ir noteikusi, ka autoparkam ir jāietver 10% alternatīvo degvielu transportlīdzekļi.

2019. gadā tika publicētas jaunās Eiropas Komisijas vadlīnijas transporta kategorijai, kurā ir norādīti gan individuāli kritēriji katrai no kritēriju grupām, gan arī 4 pamatkritēriji, kas attiecas uz viesiem transportlīdzekļiem:

- riepu spiediena kontroles sistēma;
- transportlīdzekļu riepas-rites pretestība;
- informācija par transportlīdzekļa ekobraukšanas iespējām;
- riepu radītais troksnis (pievienots kā paaugstināto prasību kritērijs).

Vieglo automobiļu un vieglo kravas automobiļu iegāde ir dzēsti transportlīdzekļu riepas-troksnis kritērijs, trokšņa emisijas līmeņi un smēreļļu un riepu iznīcināšanas kritēriji.

Kopumā ne visi piedāvātie ES ZPI pirkšanas kritēriji atbilst Latvijas situācijai, it īpaši ņemot vērā zemo elektroautomobiļu uzlādes staciju skaitu. Elektroautomobiļu attīstība var iet kopā tikai ar uzlādes infrastruktūras attīstību, un Latvijā tā ir salīdzinoši neliela. No Eiropas Komisijas izstrādātajiem ES vienotiem pirkšanas kritērijiem transportam kā atbilstošākais Latvijas situācijai tiek norādīts riepu spiediena kontroles sistēma, kas nodrošina papildus drošību uz ceļu un iespēju kontrolēt riepu spiedienu. Kritērijs "transportlīdzekļa riepas-rites pretestība" netiek virzīts tālāk, jo Latvijā ir nepieciešamas riepas, kas nodrošina augstāko saķeri ar mitru ceļu, līdz ar to ir Latvijas situācijai neatbilstošs. Lielākajā daļā gadījumu ir atstāts arī informācija par transportlīdzekļa ekobraukšanas iespējām prasība.

Ilustrācija 28. EK vadlīniju salīdzinājums (iepriekšējais un jaunās) jaunu vieglo automobiļu un vieglo kravas automobiļu iegādei

	Spēkā esošā MK noteikumu nr. 353 redakcija (veidota pēc ES vadlīnijām)	Jaunās ES vadlīnijas	
Tehniskās specifikācijas prasības	1. CO ₂ EMISIJAS	1. CO ₂ EMISIJAS	ES vienotie pirkšanas kritēriji transportam
	2. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS	2. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS	
	3. EKOLOĢISKA BRAUKŠANA	3. INFORMĀCIJA PAR TRANSPORTLĪDZEKĻA EKOBRAUKŠANAS IESPĒJĀM	
	4. TRANSPORTLĪDZEKĻU RIEPAS — TROKSNIS	4. ENERĢIJAS PATĒRIŅA DISPLEJS	
	5. MINIMĀLĀ GARANTIJA		
	6. RIEPU SPIEDIENA KONTROLES SISTĒMAS (TPMS)		
	7. TRANSPORTLĪDZEKĻA RIEPAS - RITES PRETESTĪBA		
	8. PĀRNESUMU PĀRSLĒGŠANAS INDIKATORS (GSI)		
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	1. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA	1. SPĒJA NODROŠINĀT, KA IZPLŪDES EMISIJA IR 0	
	2. TROKŠŅA EMISIJAS LĪMEŅI		
	3. ZEMĀKAS CO ₂ EMISIJAS	2. ZEMĀKAS CO ₂ EMISIJAS	
		3. PAPLAŠINĀTĀ GARANTIJA	
		4. MAZĀKI GAISU PIESĀRŅOJOŠU VIELU EMISIJU RĀDĪTĀJI	
Izpildes noteikumi	1. SMĒREĻĻU UN RIEPU IZNĪCINĀŠANA		

Tā kā lielākā daļa no iepirkumiem transportlīdzekļiem Latvijā jau tiek veikta, izmantojot ZPI kritērijus, tiek apspriesta ideja arī par transporta kritēriju virzīšanu kā obligāto kategoriju, tomēr iespējams, ka tad nepieciešams 6 atsevišķās transporta grupas atdalīt, vieglās automobiļus un vieglās kravas automobiļus norādīt kā obligātus, bet atkritumu apsaimniekošanas mašīnas tiek atstātas kā rekomendējošās kategorijas.

Pēc diskusijas tika veiktas korekcijas MK noteikumos, taču lai pārliecinātos par visu viedokļu integrēšanu dokumentos, ieteicams tos izsūtīt diskusiju dalībniekiem, lai tie sniegtu savus apstiprinājumus, komentārus un/vai priekšlikumus piedāvātajiem MK noteikumiem, īpaši, ja kritēriji tiek virzīti kā obligāti, tad papildus nepieciešama diskusija ar potenciāli iesaistītajām grupām.

3.2.4.1. Situācija Latvijā

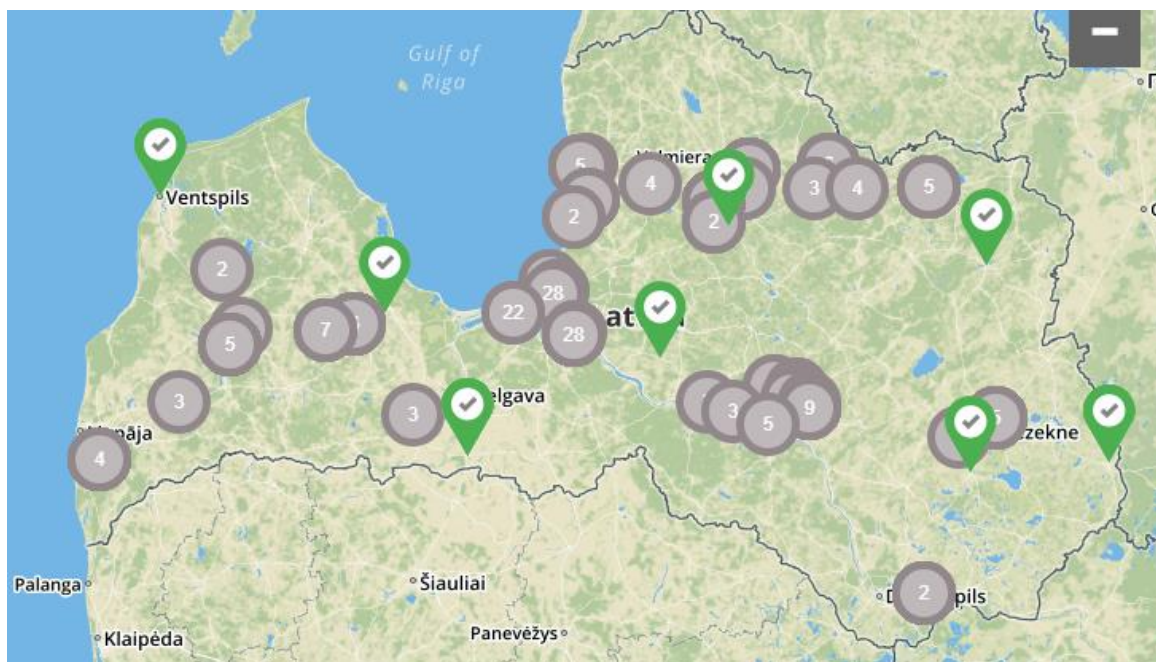
Elektroautomobiļu uzlāde

Latvijā darbojas ap 100 elektroautomobiļu uzlādes punkti. Latvijā ir izveidots e-mobi, nacionālais elektromobiļu uzlādes staciju tīkls, kuru uztur VAS "Ceļu satiksmes drošības direkcija", taču ir vēl citas brīvi pieejamās elektrostacijas, kuras ir apkopotas biedrības "Bezizmešu mobilitātes atbalsta biedrība" (BIMAB) izveidotajā kartē, lai nodrošinātu individuālo uzlādes punktu pieejamo pārklājumu un pārskatu Latvijā. Rīgā ir 13 e-mobi uzlādes tīkla stacijas un 10 BIMAB uzturētie punkti.¹⁵³

Kā norāda 2. diskusijas dalībnieki, tad elektroautomobiļu attīstība Latvijā ir ievērojami saistīta ar uzlādes punktu attīstību. Attiecībā uz sabiedrisko transportu, autobusi ar elektrouzlādi nevar nodrošināt starppilsētu maršrūtus, taču iespējams, ka var nodrošināt iekšējos pilsētu maršrūtus. Tomēr tikai Rīgā ir 23 uzlādes stacijas, un citās reģionālajās pilsētās ir līdz 4 uzlādes stacijām, tādējādi ievērojami apgrūtinot esošo situāciju.

Ņemot vērā, ka ar elektrību darbināmie automobiļi var veikt vien 200–300 km ar vienu uzlādes reizi, tad esošais uzlādes punktu skaits vēl nespēj nodrošinātu valsts un pašvaldības iestāžu vieglo un kravas automobiļu, kā arī sabiedrisko transportu uzturēšanas darbību, ērtai mašīnas apkalpošanā.

Ilustrācija 29. Elektromobiļu uzlādes stacijas¹⁵⁴

Elektroautomobiļi

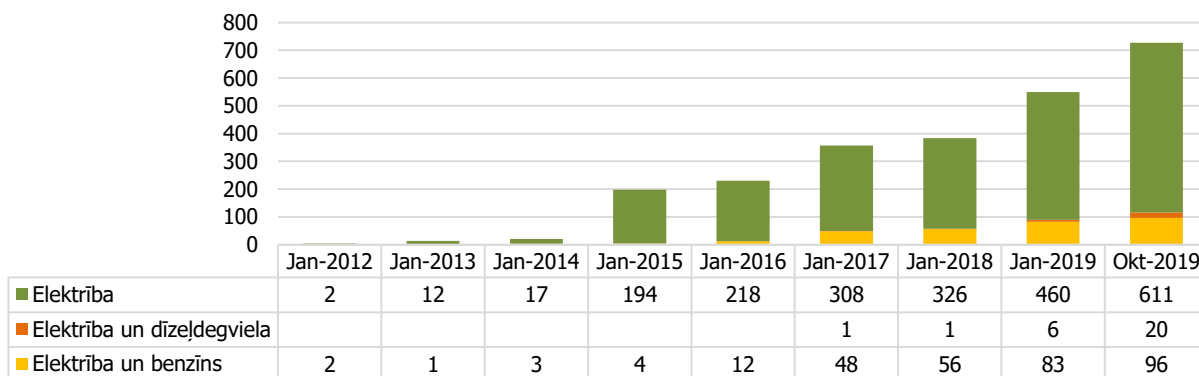
Uz 2019. gada 1. oktobri, kopējais Latvijā reģistrēto elektromobiļu skaits bija 611, veidojot 0,07% no visa valstī reģistrēto transportlīdzekļu skaita. Pēdējo 3 gadu laikā, no 2016. gada 1. janvāra līdz 2019. gada 1. janvārim, reģistrēto automobiļu skaits vidēji gadā audzis par 29%. Papildus tam, novērojams straujš pieaugums arī reģistrēto hibrīdautomobiļu (elektrība ir pamatenerģijas veids, fosilais kurināmais ir sekundārs enerģijas avots) skaitā, jo sevišķi ar elektrību un benzīnu darbināmajiem, kuru skaits šobrīd sasniedzis 96.

¹⁵³ <http://www.e transports.lv/index.php/features-mainmenu-47/team>

¹⁵⁴ <http://www.e transports.lv/index.php/features-mainmenu-47/team>

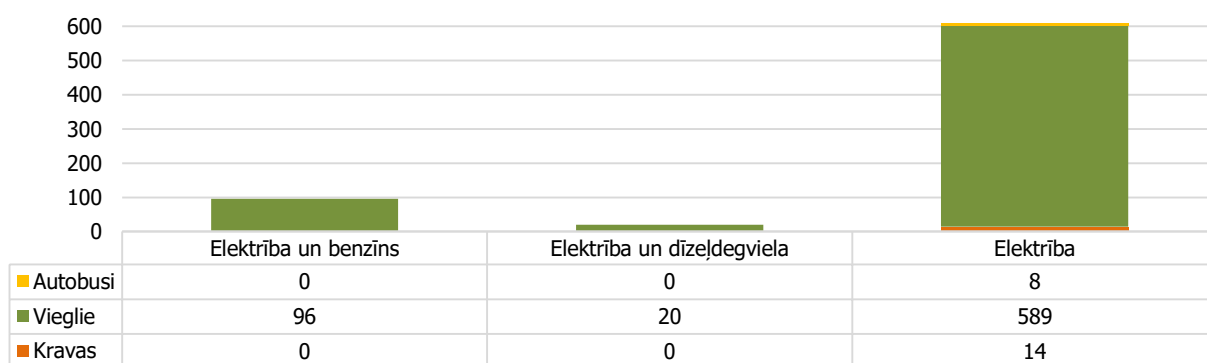
Sākot no 2018. gada, palielinājusies arī ar elektrību un dīzeļdegvielu darbināmo hibrīdautomobiļu reģistrācija, kuru skaits Latvijā nu jau veido 20.

Ilustrācija 30. Latvijā reģistrēto elektromobiļu un hibrīdautomobiļu skaits pēc degvielas veida¹⁵⁵

Visvairāk Latvijā reģistrēto elektromobiļu ir vieglo automobiļu kategorijā – tajā no kopumā šobrīd 611 reģistrētajiem elektromobiļiem, ietilpst 589 jeb 96% visu elektromobiļu. Šis skaits visu valstī reģistrēto vieglo automobiļu attiecībā sastāda 0,08%. Kravas automobiļu kategorijā reģistrēti 14 elektroautomobiļu, savukārt autobusu kategorijā – 8 elektroautomobiļu.

Ilustrācija 31. Latvijā reģistrēto elektromobiļu un hibrīdautomobiļu skaits pēc transportlīdzekļu un degvielas veida, uz 01.10.2019.¹⁵⁶

Transportlīdzekļu CO2 emisijas

Liela daļa no CO2 emisiju piesārņojuma Latvijā saistāma ar novecojušo autoparku. Kopš 2015. gada ES nospraustais mērķis jauno vieglo automašīnu autoparkam ir zem 130 gramiem CO2 uz 1km.¹⁵⁷ Uz 2019. gada 1. janvāri, no visiem Latvijā reģistrētajiem vieglajiem automobiļiem šāds CO2 emisiju apjoms, t.i. līdz 130 gramiem uz 1km, bija vien 9% automobiļu. Vairums no šādiem automobiļiem, t.i., 86%, izgatavoti (pirmoreiz reģistrēti) pēc 2009.gada. Tajā pašā laikā, šādu automobiļu īpatsvars Latvijā reģistrēto jauno vieglo automobiļu vidū ir ievērojami virs ES nospraustā mērķa – no visiem 2018. gadā reģistrētajiem jaunajiem vieglajiem automobiļiem, šādi CO2 emisiju rādītāji bija 55%, no visiem 2017. gadā reģistrētajiem automobiļiem – 54%, no visiem 2016. gadā reģistrētajiem automobiļiem – 53%, u.t.t.

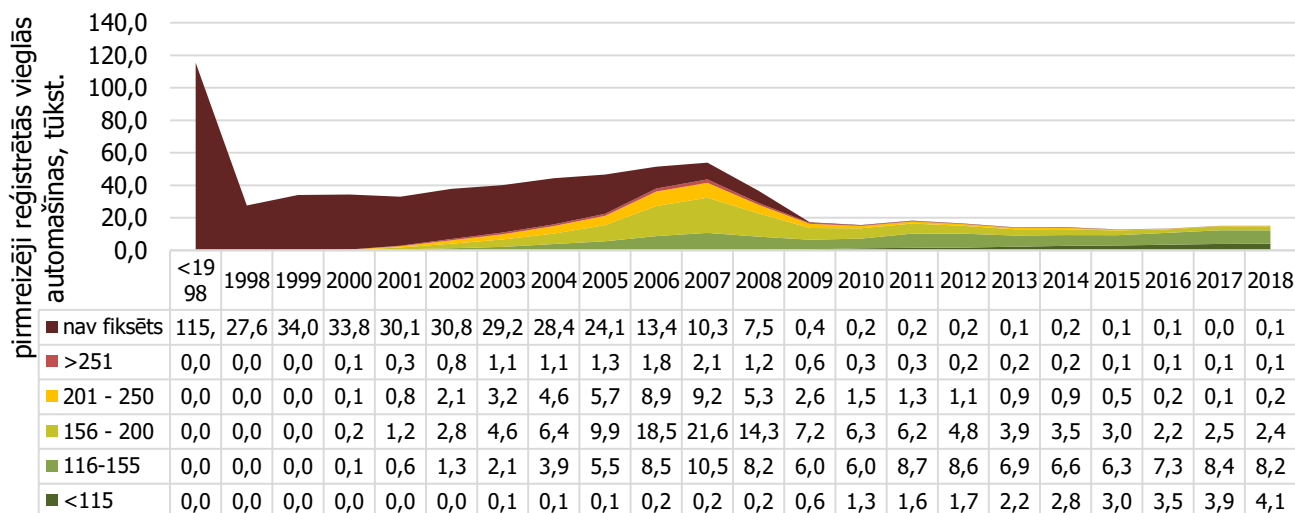
¹⁵⁵ CSDD, Statistika: Reģistrēto transportlīdzekļu sadalījums pēc degvielas veida. Pieejams: https://www.csdd.lv/cck?Itemid=327&collection=fails&file=doc_fails&id=1134&task=download&xi=3

¹⁵⁶ CSDD, Statistika: Reģistrēto transportlīdzekļu sadalījums pēc degvielas veida. Pieejams: https://www.csdd.lv/cck?Itemid=327&collection=fails&file=doc_fails&id=1134&task=download&xi=3

¹⁵⁷ Eiropas Komisijas mājaslapa, Pasāžieru automašīnu CO2 emisiju samazināšana. Pieejams: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/cars_en

Attiecīgi, CO₂ emisiju mazināšanai ir būtiski palielināt jauno automobiļu proporciju kopējā autoparkā. Vēl jo vairāk, sākot no 2021. gada, ES nospraustais mērķis jauno vieglo automašīnu autoparkam paredzēts zem 95 gramiem CO₂ uz 1km.

Ilustrācija 32. Uz 2019. gada 1. janvāri Latvijā pirmreizēji reģistrēto vieglo automobiļu skaits pēc CO₂ emisiju apjoma (CO₂ emisiju daudzums uz 1km, gramos) un pirmās reģistrācijas (izgatavošanas) gada¹⁵⁸

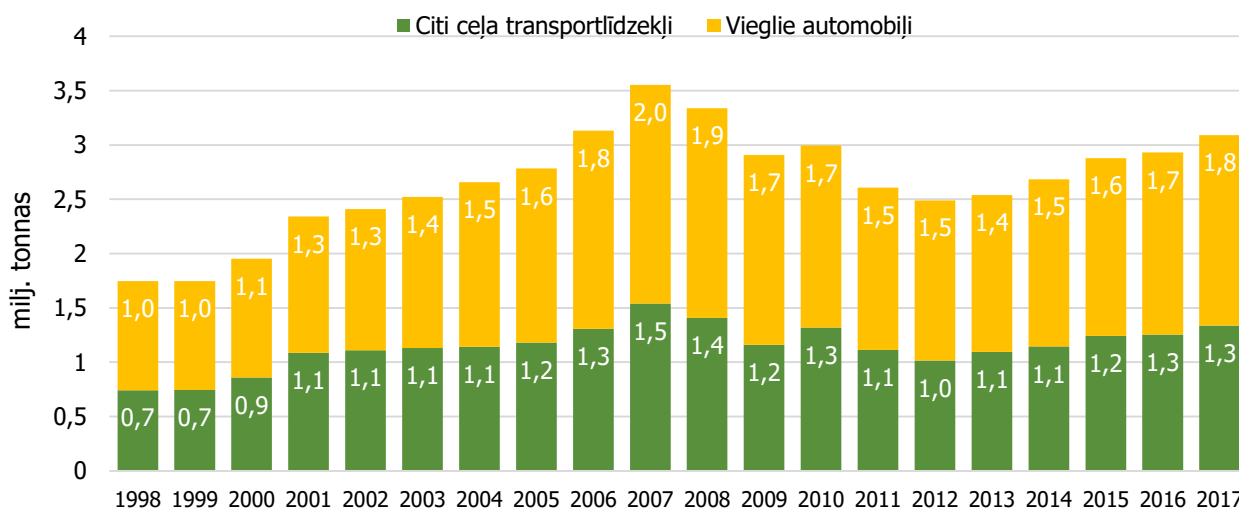

Kopā, ceļa transportlīdzekļi 2017. gadā Latvijā radījuši 3,09 miljonu tonnu CO₂ emisiju, no kā vieglo automobiļu emisijas veidoja 57%, bet pārējo transportlīdzekļu emisijas – 43%. Salīdzinājumā ar situāciju pirms 20 gadiem, t.i., 1998. gadā, kopējais CO₂ emisiju apjoms no ceļa transportlīdzekļiem ir pieaudzis par 77%, transportlīdzekļu skaitam augot kopā ar straujo ekonomikas izaugsmi līdz 2007.–2008. gadam. Taču, pēc 2008. gada, lielā mērā ekonomiskās krīzes radītās iedzīvotāju maksātspējas dēļ, jauno transportlīdzekļu skaits Latvijā ievērojami saruka, un pēc 2011. gada šī tendence atspoguļojās arī kopējā valstī reģistrēto transportlīdzekļu skaitā, kā rezultātā arī kopējais CO₂ emisiju apjoms šajā posmā samazinājās. Taču, līdz ar ekonomikas uzlabošanos pēdējo gadu laikā, Latvijā pamazām pieaudzis gan reģistrēto transportlīdzekļu skaits, gan arī palielinājies CO₂ emisiju apjoms, tuvojoties 2007. gada rekorda līmenim, kas savulaik veidoja 3,55 miljonu tonnas.

Ilustrācija 33. Ceļa transportlīdzekļu radītās CO₂ emisijas Latvijā pēc transportlīdzekļu veida milj. tonnas¹⁵⁹

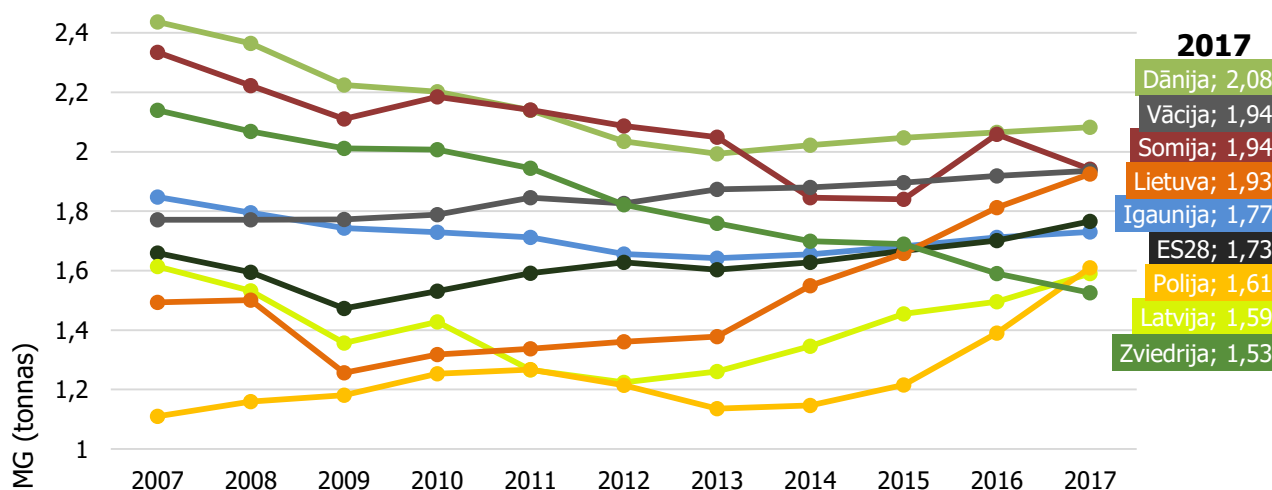
¹⁵⁸ CSDD, Statistika: Vieglo automobiļu skaits pēc pilnas masas, motora tilpuma, jaudas un CO₂. Pieejams: https://www.csdd.lv/cck?Itemid=327&collection=fails&file=doc_fails&id=1134&task=download&xi=6

¹⁵⁹ European Environment Agency, EEA greenhouse gas - data viewer. Pieejams: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>

Vienlaikus, kopējā ES valstu kontekstā Latvijas CO2 emisiju rādītāji ir salīdzinoši labi – 2017. gadā ceļa transportlīdzekļu radītās CO2 emisijas ES28 reģionā vidēji uz 1 iedzīvotāju veidoja 1,73 tonnu, kamēr Latvijā šis rādītājs bija krietni zemāks, t.i., 1,53 tonnu. Turklāt ģeopolitiski tuvākajās Latvijas kaimiņvalstīs šie rādītāji nereti ir ievērojami virs ES28 vidējā līmeņa – ja Igaunijā radītās CO2 emisijas uz 1 iedzīvotāju sasniedz 1,77 tonnu, tad Lietuvā tās veido jau 1,93 tonnu. Tajā pašā laikā, CO2 emisiju apjomu attīstības rādītāji Latvijai nav tik iepriecinoši. Konkrēti, pēdējo 10 gadu laikā CO2 emisiju apjomi uz 1 iedzīvotāju ES28 valstīs ir samazinājušies, vidēji sarūkot par 6% kopš 2008. gada, bet Latvijā – tikai par 1%. Atsevišķās valstīs, piemēram, Zviedrijā, Somijā un Dānijā, CO2 emisiju samazinājums uz 1 iedzīvotāju ir bijis vairāk nekā 15% apmērā. Tajā pašā laikā, Lietuvā un Polijā CO2 emisijas, gluži pretēji, pēdējo 10 gadu laikā ir būtiski augušas, attiecīgi par 29% un 45%.

Ilustrācija 34. Ceļa transportlīdzekļu radītās CO2 emisijas atsevišķās ES28 valstīs uz 1 iedzīvotāju (tonnas) ¹⁶⁰

Kopumā, CO2 emisiju apjoma pieaugumam ir novērojama cieša sasaiste ar vispārējo ekonomisko izaugsmi, kas stimulē transportlīdzekļu skaita pieaugumu valstī. Tajā pašā laikā, jauno ceļa transportlīdzekļu modeļu CO2 emisiju līmeņi ir būtiski zemāki nekā vecāka izlaiduma modeļiem, attiecīgi, CO2 emisiju pieauguma sasaisti ar ekonomikas attīstību iespējams būtiski ierobežot ar valstī esošā autoparka atjaunošanu.

¹⁶⁰ European Environment Agency, EEA greenhouse gas - data viewer. Pieejams: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>

CO2 emisijas

2019. gada jūnijā tika izsludināts "Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2019.–2030.gadam"¹⁶¹, kurā viens no pasākumiem paredz, ka jāveicina "tīro" (zaļo) publisko transportlīdzekļu iepirkumus un jāveic atbilstošus grozījumus normatīvajos aktos, tai skaitā, jāpārskata Instrukcija, lai veicinātu ne tikai tādu dienesta transportlīdzekļu izmantošanu, kas rada zemas CO2 emisijas (tādējādi mazinot klimata pārmaiņas), bet arī gaisu piesārņojošo vielu (CO, NO2, smalko daļiņu) emisijas, kas savukārt atstāj negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību.¹⁶²

Vienlaikus tiek vērsta uzmanība, ka nosakot prasības tikai attiecībā uz CO2 emisijām, var tikt veicināta dīzeļdegvielas izmantošanas īpatsvara palielināšanās autoparkā. Automašīnas, kas izmanto dīzeļdegvielu, rada mazākas CO2 emisijas, bet - lielāku gaisa piesārņojumu, kas nelabvēlīgi ietekmē gaisa kvalitāti pilsētās, kā arī rada negatīvu ietekmi uz cilvēku veselību¹⁶³, tādējādi nav ieteicams papildus atbalstīt mašīnas, kas izmanto dīzeļdegvielas iepirkšanu.

Jānorāda, ka ir nepieciešamība nodrošināt Latvijai saistošās gaisa aizsardzības prasības un mērķus, kas izriet no Eiropas Savienības un starptautiskajiem tiesību aktiem un noteikti, lai aizsargātu sabiedrības veselību. Latvijai 2010. gadā ir ierosināta pārkāpuma procedūra par neatbilstošu gaisa kvalitāti Rīgā.¹⁶⁴

Tiek norādīts, ka pēc 2020. gada ir nepieciešams noteikt arī papildus prasības par zemu gaisu piesārņojošo vielu emisiju transporta veicināšanu, nosakot, ka iegādājoties vai nomājot vieglos automobiļus tiem jāatbilst vismaz EURO 5, EURO 6 vai EURO 6 b, c d RDE emisiju klasei vai arī jāizmanto alternatīvās degvielas, kas rada zemākas gaisu piesārņojošo vielu emisijas.¹⁶⁵

Tādējādi ZPI jaunu vieglo transportlīdzekļu tehniskās specifikācijas CO2 emisiju prasībām noteikti ir nepieciešams ievērot ES vadlīnijās norādīto 2020.gada emisiju limitu. Ja ZPI transporta sadaļai tiek norādīts kā obligāts, tad šīs ir minimālās prasības, taču ja joma paliek rekomendējoša, tad iespējams noteikt vēl augstāku CO2 izmešu prasību. Šīs prasības arī sāktu īstenot Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija direktīvu (ES) 2019/1161, ar ko groza Direktīvu 2009/33/EK par "tīro" un energoefektīvo autotransporta līdzekļu izmantošanas veicināšanu ieviešanu.¹⁶⁶

No 2019. gada ES vadlīnijās ir norādīts, ka automašīnu emisiju testēšanas procedūrām tiek izmantota jaunā WLTP (Worldwide Harmonised Light Vehicle Test Procedure) testēšanas procedūra, kas nodrošina precīzākus automašīnas degvielas patēriņa un emisiju aprēķinus nekā esošā NEDC - The New European Driving Cycle, jo testēšanā tiek izmantots plašāks braukšanas situāciju klāsts (pilsētas, piepilsētas, galvenā ceļa, automaģistrāles), garāki testa attālumi, reālistiskāka apkārtējās vides temperatūra, dinamiskāki un reprezentatīvāki paātrinājumi un palēninājumi u.tml.¹⁶⁷

Tajā pašā laikā Eiropas Vides aģentūra (EVA) ir publicējusi provizoriskos datus par vidējām CO2 emisijām no jauniem vieglajiem automobiļiem un mikroautobusiem, kas reģistrēti ES un Islandē 2018. gadā. Pēc pastāvīga krituma no 2010. līdz 2016. gadam par gandrīz 22 gramiem CO2 uz kilometru (g CO2 / km), jaunu vieglo automašīnu vidējās emisijas 2017. gadā palielinājās par 0,4 g CO2/km. Saskaņā ar provizoriskajiem datiem augšupejošā tendence turpinājās ar papildu pieaugumu par 2,0 g CO2/km 2018. gadā. Tāpat arī furgoni 2018. gadā emitēja vidēji 158,1 g CO2 / km, kas ir par 2,0 gramiem vairāk nekā 2017. gadā. Šis ir pirmais vidējais CO2 izmešu pieaugums no jaunajiem mikroautobusiem kopš regulas stāšanās spēkā 2011. gadā pēc strauja samazinājuma 2017. gadā.¹⁶⁸

Galvenie faktori, kas veicina jaunu vieglo automašīnu emisiju palielināšanos 2018. gadā, ir benzīna automašīnu pieaugošais īpatsvars jauno reģistrāciju skaitā, jo īpaši sporta lietderības transportlīdzekļa (SUV) segmentā.

¹⁶¹ Latvijas Republikas Ministru kabineta tiesību aktu projekti, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473903>.

¹⁶² VARAM vēstule 30.10.2019., Nr . 3.2-24/22-1//5122

¹⁶³ VARAM vēstule 30.10.2019., Nr . 3.2-24/22-1//5122

¹⁶⁴ VARAM vēstule 30.10.2019., Nr . 3.2-24/22-1//5122

¹⁶⁵ VARAM vēstule 30.10.2019., Nr . 3.2-24/22-1//5122

¹⁶⁶ VARAM vēstule 30.10.2019., Nr . 3.2-24/22-1//5122

¹⁶⁷ EK ZPI transportam, pieejams - https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

¹⁶⁸ Eiropas Vides aģentūra, 24.06.2019., <https://www.eea.europa.eu/highlights/average-co2-emissions-from-new>

Turklāt transportlīdzekļu ar zemu izmešu līmeni un zemu izmešu, tostarp elektromobiļu, izplatība tirgū 2018. gadā bija lēna. Tuvojoties 2021. gada mērķim - 95 g CO₂ / km, visā Eiropā ir nepieciešams daudz ātrāk izvietot automašīnas ar zemu izmešu līmeni.¹⁶⁹

Tomēr esošajā ZPI piedāvājumā par CO₂ izmešiem šobrīd norādīti kritēriji, kas tiek sniegti ES ZPI vadlīnijās transportam 2020. gadam.¹⁷⁰

Autobusi

Satiksmes ministrija norādīja arī uz Latvijas autobusu parku situāciju, kur reģionālā maršrutu tīkla apkalpošanā iesaistīti (07.10.2019.) – 1177 autobusi, no tiem: ~ 279 EURO 6; ~ 239 EURO 5; ~ 659 EURO 4 un zemāka klase.

Konceptuāli paredzēts, ka no 2021. gada maksimāli pieļaujamais vecums autobusiem būs:

- 12 gadi A kategorijas maršrutos (ne mazāk kā EURO 5);
- 13 gadi B kategorijas maršrutos (ne mazāk kā EURO 4);
- 15 gadi C kategorijas maršrutos (ne mazāk kā EURO 4);
- M2 kategorijas autobusiem maksimāli pieļaujamais vecums noteikts 12 gadi.

Lai nodrošinātu, ka līgumu izpildē var braukt ar minimums EURO 6 dzinējiem, maksimālais autobusu vecums jānosaka **7** gadi. Šajā gadījumā reģionālā maršrutu tīkla apkalpošanā no esošajiem autobusiem vairs nevarēs izmantot ~**317** M3 un ~**102** M2 kategorijas autobusus.

Paredzēts, ka konkursa nolikumā tiks paredzēti papildpunkti par mazāku vidējo autobusu vecumu, līdz ar to prognozējams, ka autobusu vecums virs 8 gadiem būs mazāks par ~ 317+102=**419** autobusiem, tomēr prasība par jaunāku autobusu iesaistīšanu līgumu izpildē atstās būtisku iespaidu uz valsts dotāciju apmēru.¹⁷¹

3.2.4.2. ZPI prasības un kritēriji transportam

Prasības un kritēriji attiecas uz trim ražojumu grupām:

- jauni pasažieru automobiļi, ko iegādājas tieši vai izmantojot līzingu/nomu;
- jauni sabiedriskie transportlīdzekļi un sabiedriskā transporta pakalpojumi;
- jauni atkritumu savākšanas automobiļi un pakalpojumi.

Piedāvātie kritēriji ir jāskata kopā ar Ministru kabineta 2010. gada 21. decembra noteikumiem Nr. 1184 "Noteikumi par transportlīdzekļu kategorijām, uz kurām iepirkumos attiecināmas īpašas prasības, un transportlīdzekļu darbmūža ekspluatācijas izmaksu aprēķināšanas metodiku", 2013. gada 25. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 351 "Sabiedrisko autotransporta līdzekļu iepirkuma noteikumi" un citiem saistītiem tiesību aktiem.

3.2.4.3. ZPI prasības un kritēriji jaunu vieglo automobiļu un jaunu vieglo kravas automobiļu iegādei

¹⁶⁹ Eiropas Vides aģentūra, 24.06.2019., <https://www.eea.europa.eu/highlights/average-co2-emissions-from-new>

¹⁷⁰ EK ZPI transportam, pieejams - https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

¹⁷¹ Satiksmes ministrijas sniegtā informācija

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji																
Iepirkuma līguma priekšmets	Zemas emisijas transportlīdzekļu iepirkšana vai noma.																
Tehniskās specifikācijas	<p>1. CO₂ EMISIJAS</p> <p>Saskaņā ar transportlīdzekļu tehnisko datu lapu, transportlīdzekļu CO₂ emisija nedrīkst pārsniegt šādus rādītājus (pēc WLTP mērīšanas metodes):</p> <table border="1" data-bbox="368 719 1094 1249"> <thead> <tr> <th>Transportlīdzekļa tips</th> <th>CO₂ (g/km)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Mazs</td> <td>99</td> </tr> <tr> <td>Vidējs</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Liels</td> <td>106</td> </tr> <tr> <td>Vieglās kravas mašīnas - maza (dīzeļdegviela, N1 klase I)</td> <td>113</td> </tr> <tr> <td>Vieglās kravas mašīnas - maza (benzīns, N1 klase I)</td> <td>131</td> </tr> <tr> <td>Vieglās kravas mašīnas - vidēja (dīzeļdegviela, N1 klase II)</td> <td>153</td> </tr> <tr> <td>Vieglās kravas mašīnas - Liels (dīzeļdegviela, N1 klase III)</td> <td>188 +0.096 (M – 1766.35)</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right;">Kur M ir transportlīdzekļa masa.</p> <p>2. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>Transportlīdzekļiem ir jāatbilst EURO 6 atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 2. tabulā noteiktajām "Euro 6" emisijas robežvērtībām.</p> <p>3. EKOĻOĢISKA BRAUKŠANA</p> <p>Automašīnās/furģonos ir informācija/norādījumi par ekoloģisku braukšanu, kas atbilst transportlīdzeklim. Attiecībā uz transportlīdzekļiem ar iekšdedzes motoru transportlīdzekļa lietotāja rokasgrāmatai jāietver norādes par agrīnu pārnesumu pārslēgšanu, vienmērīga ātruma uzturēšanu, ja apgriezīnu skaits minūtē ir mazs, un satiksmes plūsmas paredzēšanu. Hibridtransportlīdzekļu un elektrotransportlīdzekļu gadījumā jāietver informācija par reģeneratīvās bremzēšanas izmantošanu ar mērķi taupīt enerģiju. No elektrotīkla uzlādējamu hibrīdelektrisku transportlīdzekļu un tādu elektrotransportlīdzekļu gadījumā, kas aprīkoti ar attāluma palielinātājiem, jāietver konkrētas norādes par to, kā maksimāli palielināt to kilometru skaitu, kuri nobraukti, izmantojot elektrību.</p> <p>4. RIEPU SPIEDIENA KONTROLES SISTĒMAS (TPMS)</p>	Transportlīdzekļa tips	CO ₂ (g/km)	Mazs	99	Vidējs	100	Liels	106	Vieglās kravas mašīnas - maza (dīzeļdegviela, N1 klase I)	113	Vieglās kravas mašīnas - maza (benzīns, N1 klase I)	131	Vieglās kravas mašīnas - vidēja (dīzeļdegviela, N1 klase II)	153	Vieglās kravas mašīnas - Liels (dīzeļdegviela, N1 klase III)	188 +0.096 (M – 1766.35)
Transportlīdzekļa tips	CO ₂ (g/km)																
Mazs	99																
Vidējs	100																
Liels	106																
Vieglās kravas mašīnas - maza (dīzeļdegviela, N1 klase I)	113																
Vieglās kravas mašīnas - maza (benzīns, N1 klase I)	131																
Vieglās kravas mašīnas - vidēja (dīzeļdegviela, N1 klase II)	153																
Vieglās kravas mašīnas - Liels (dīzeļdegviela, N1 klase III)	188 +0.096 (M – 1766.35)																

	<p>LCV un lieljaudas transportlīdzekļiem jābūt aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmām, t. i., sistēmu, kas ierīkota transportlīdzeklī un var novērtēt riepu spiedienu vai tā izmaiņas laika gaitā un pārraidīt attiecīgo informāciju lietotājam transportlīdzekļa darbības laikā, vai – autobusu un atkritumu savākšanas kravas automobiļu gadījumā – sistēmām, kuras pārraida attiecīgo informāciju uz operatora atrašanās vietu.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>Papildu punkti tiek piešķirti par šādu kritēriju izpildi.</p> <p>1. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA</p> <p>Transportlīdzekļa konstrukcija paredz alternatīvu degvielas veidu vai sistēmu izmantošanu (piem., biodegvielas, elektriskās, ūdeņraža vai hibrīdsistēmas).</p> <p>2. TROKŠŅA EMISIJAS LĪMENI</p> <p>Trokšņa emisijas līmenim jābūt zemākam, nekā noteikts tiesību aktos.</p> <p>3. ZEMĀKAS CO₂ EMISIJAS</p> <p>CO₂ emisijai ir jābūt mazākai par specifikācijās noteikto (1. kritērijs).</p> <p>4. NULLES IZPLŪDES SPĒJA</p> <p>Papildus punkti tiks piešķirti arī transportlīdzekļiem, kas var apliecināt spēju nodrošināt, ka izplūdes emisija ir 0 noteiktajā obligātajā attālumā, proti, attālumā, ko vieglais automobilis var nobraukt bez izplūdes emisijām, proporcionāli transportlīdzekļa jaudai. Līgumslēdzēja iestāde noteiks atsauces robežvērtību obligātajam attālumam, kurā izplūdes emisijai jābūt 0, saskaņā ar uzaicinājumā iesniegt piedāvājumus minētajiem paredzētajiem izmantošanas profiliem (piedāvātais noklusējuma attālums varētu būt 40 km).</p>

3.2.4.4. ZPI prasības un kritēriji jauniem sabiedriskajiem transportlīdzekļiem (autobusu iepirkums)

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Autobusu ar zemu emisiju līmeni iegāde vai iznomāšana.

<p>Tehniskās specifikācijas</p>	<p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>Transportlīdzekļu dzinējiem ir jāatbilst EURO VI atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 18. jūnija Regulas (EK) Nr. 595/2009 par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celstspējas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām.</p> <p>5. RIEPU SPIEDIENA KONTROLES SISTĒMAS (TPMS)</p> <p>LCV un lieljaudas transportlīdzekļiem jābūt aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmām, t. i., sistēmu, kas ierīkota transportlīdzekļi un var novērtēt riepu spiedienu vai tā izmaiņas laika gaitā un pārraidīt attiecīgo informāciju lietotājam transportlīdzekļa darbības laikā, vai — autobusu un atkritumu savākšanas kravas automobiļu gadījumā — sistēmām, kuras pārraida attiecīgo informāciju uz operatora atrašanās vietu</p> <p>6. EKOLOĢISKA BRAUKŠANA</p> <p>Autobusus ir informācija/norādījumi par ekoloģisku braukšanu, kas atbilst transportlīdzeklim.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>Papildu punkti tiek piešķirti par šādu kritēriju izpildi.</p> <p>1. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA</p> <p>Transportlīdzekļa konstrukcija paredz alternatīvu degvielas veidu vai sistēmu izmantošanu (piem., biodegvielas, elektriskās, ūdeņraža vai hibrīdsistēmas, bet ne dabasgāzi)</p> <p>2. TROKŠŅA EMISIJAS LĪMENI</p> <p>Trokšņa emisijas līmenim jābūt zemākam, nekā noteikts tiesību aktos.</p>

3.2.4.5. ZPI prasības un kritēriji sabiedriskā transporta pakalpojumiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji									
Iepirkuma līguma priekšmets	Līgums par sabiedriskā transporta (autobusu satiksme) pakalpojumu sniegšanu videi nekaitīgā veidā.									
Tehniskās specifikācijas	<p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>Visu pakalpojumu sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu dzinējiem ir jāatbilst EURO V atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām.</p> <p>Ja transportlīdzekļi nav sertificēti kā atbilstoši EURO V standartam, bet ar vēlāk veiktiem tehniskiem uzlabojumiem ir panākts standartam atbilstošs rezultāts, tas jādokumentē iepirkuma procedūras dokumentācijā.</p> <p>2. TROKŠŅA EMISIJAS</p> <p>Pakalpojuma sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu trokšņa līmenim jābūt zemākam, nekā noteikts tiesību aktos.</p> <p>3. TRANSPORTLĪDZEKĻU RIEPAS — TROKŠNIS</p> <p>Transportlīdzekļiem ir jābūt aprīkoti ar riepām, kuru trokšņa emisijas līmenis ir mazāks par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 661/2009 par tipa apstiprināšanas prasībām attiecībā uz mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un tiem paredzēto sistēmu, sastāvdaļu un atsevišķu tehnisko vienību vispārējo drošību II pielikuma C daļā noteikto maksimālo līmeni. Tas atbilst divām (no trim pieejamajām) augstākajām ES riepu marķējuma ārējā rites trokšņa klases kategorijām.</p> <p>Piegādātājam ir jāaņem izmantot zemas rites pretestības riepas. Rites pretestībai (gan jaunām riepām, gan riepām ar atjaunotu protektoru), kas izteikta kilogramos uz tonnu (kg/t), jāatbilst šādām robežvērtībām, saskaņā ar standartu ISO 28580: 2009 "Vieglo automobiļu, kravas automobiļu un autobusu riepas. Rites pretestības mērīšanas metodes. Vienotā punkta tests un mērījumu rezultātu korelācija" vai līdzvērtīgu standartu:</p> <table border="1" data-bbox="368 1682 1007 1912"> <thead> <tr> <th>Riepas klase</th> <th>Maksimālā rites pretestība (kg/t)</th> <th>Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>C2</td> <td>9,2</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>C3</td> <td>7</td> <td>D</td> </tr> </tbody> </table>	Riepas klase	Maksimālā rites pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase	C2	9,2	E	C3	7	D
Riepas klase	Maksimālā rites pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase								
C2	9,2	E								
C3	7	D								

	<p>Šie rādītāji attiecas uz dzenošajiem riteņiem, kā arī riteņiem ar citām īpašām funkcijām. Izmantotajām dzītā tilta riepiem ir jābūt mazākai rītes pretestībai nekā tām, ko izmanto piedziņai vai īpašām funkcijām.</p> <p>4. RIEPU SPIEDIENA KONTROLES SISTĒMAS (TPMS)</p> <p>Visiem transportlīdzekļiem jābūt aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmām, t. i., sistēmu, kas ierīkota transportlīdzeklī un var novērtēt riepu spiedienu vai tā izmaiņas laika gaitā un pārraidīt attiecīgo informāciju lietotājam transportlīdzekļa darbības laikā, vai — autobusu un atkritumu savākšanas kravas automobiļu gadījumā — sistēmām, kuras pārraida attiecīgo informāciju uz operatora atrašanās vietu.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>Papildu punkti tiek piešķirti par šādu kritēriju izpildi.</p> <p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>To pakalpojuma sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu proporcija, kas atbilst EURO VI atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 595/2009 (2009. gada 18. jūnijs) par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celtségas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām.</p> <p>2. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA</p> <p>To transportlīdzekļu proporcija, kuri var izmantot alternatīvus degvielas veidus vai sistēmas (piem., biodegvielu, elektrības, ūdeņraža vai hibrīdsistēmas).</p>
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. JAUNI TRANSPORTLĪDZEKĻI</p> <p>Visiem jaunajiem transportlīdzekļiem, kas iegādāti pēc līgumtiesību piešķiršanas un ko izmanto pakalpojuma sniegšanai līguma darbības periodā, ir jāatbilst EURO VI atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 595/2009 (2009. gada 18. jūnijs) par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celtségas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām, un tie jāaprīko ar RSKS (riepu spiediena kontroles sistēma). Transportlīdzekļa izplūdes gāzu izpūtējs nedrīkst atrasties tajā pašā pusē, kur pasažieru durvis.</p> <p>2. VADĪTĀJU APMĀCĪBA</p> <p>Visiem līguma darbības laikā pakalpojuma sniegšanā iesaistītajiem autovadītājiem atzītā apmācības iestādē ir regulāri jāapgūst vidi saudzējoša autovadīšana, lai palielinātu degvielas ekonomiju.</p>

3.2.4.6. ZPI prasības un kritēriji jauniem atkritumu savākšanas automobiļiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji									
Iepirkuma līguma priekšmets	Atkritumu savākšanas kravas automobiļu ar zemu emisiju līmeni iegāde vai noma.									
Tehniskās specifikācijas	<p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>Transportlīdzekļu dzinējiem ir jāatbilst EURO VI atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 18. jūnija Regulas (EK) Nr. 595/2009 par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celstspējas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām.</p> <p>2. TROKŠŅA EMISIJAS LĪMENI</p> <p>Transportlīdzekļa, ieskaitot sablīvēšanas aprīkojumu, trokšņa emisijas līmenim jābūt zemākam par 102dB (A), mērot saskaņā Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr.163 "Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām"</p> <p>3. TRANSPORTLĪDZEKĻU RIEPAS — TROKŠNIS</p> <p>Transportlīdzekļiem ir jābūt aprīkoti ar riepām, kuru trokšņa emisijas līmenis ir mazāks par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 661/2009 par tipa apstiprināšanas prasībām attiecībā uz mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un tiem paredzēto sistēmu, sastāvdaļu un atsevišķu tehnisko vienību vispārējo drošību II pielikuma C daļā noteikto maksimālo līmeni. Tas atbilst divām (no trim pieejamajām) augstākajām ES riepu marķējuma ārējā rītes trokšņa klases kategorijām.</p> <p>Piegādātājam ir jāaņem izmantot zemas rītes pretestības riepas. Rītes pretestībai (gan jaunām riepām, gan riepām ar atjaunotu protektoru), kas izteikta kilogramos uz tonnu (kg/t), jāatbilst šādām robežvērtībām, saskaņā ar ISO 28580: 2009 "Vieglo automobiļu, kravas automobiļu un autobusu riepas. Rītes pretestības mērīšanas metodes. Vienotā punkta tests un mērījumu rezultātu korelācija" vai līdzvērtīgu standartu:</p> <table border="1" data-bbox="370 1727 1337 1865"> <thead> <tr> <th>Riepas klase</th> <th>Maksimālā rītes pretestība (kg/t)</th> <th>Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>C2</td> <td>9,2</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>C3</td> <td>7</td> <td>D</td> </tr> </tbody> </table> <p>Šie rādītāji attiecas uz dzenošajiem rīteniem, kā arī rīteniem ar citām īpašām funkcijām. Izmantotajām dzītā tilta riepām ir jābūt mazākai rītes pretestībai nekā tām, ko izmanto piedziņai vai īpašām funkcijām.</p>	Riepas klase	Maksimālā rītes pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase	C2	9,2	E	C3	7	D
Riepas klase	Maksimālā rītes pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase								
C2	9,2	E								
C3	7	D								

	<p>4. RIEPU SPIEDIENA KONTROLES SISTĒMAS (TPMS)</p> <p>LCV un lieljaudas transportlīdzekļiem jābūt aprīkoti ar riepu spiediena kontroles sistēmām, t. i., sistēmu, kas ierīkota transportlīdzekļi un var novērtēt riepu spiedienu vai tā izmaiņas laika gaitā un pārraidīt attiecīgo informāciju lietotājam transportlīdzekļa darbības laikā, vai — autobusu un atkritumu savākšanas kravas automobiļu gadījumā — sistēmām, kuras pārraida attiecīgo informāciju uz operatora atrašanās vietu.</p>
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	<p>Papildu punkti tiek piešķirti par šādu kritēriju izpildi.</p> <p>1. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA</p> <p>Transportlīdzekļa konstrukcija paredz alternatīvu degvielas veidu vai sistēmu izmantošanu (piemēram, biodegvielas, elektriskās, ūdeņraža vai hibrīdsistēmas).</p>

3.2.4.7. ZPI prasības un kritēriji atkritumu savākšanas pakalpojumiem

Iepirkuma dokumentu sastāvdaļas	ZPI prasības un kritēriji
Iepirkuma līguma priekšmets	Līgums par atkritumu savākšanas pakalpojumu sniegšanu videi nekaitīgā veidā.
Tehniskās specifikācijas	<p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>Visu pakalpojumu sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu dzinējiem ir jāatbilst EURO V atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām.</p> <p>Ja transportlīdzekļi nav sertificēti kā atbilstoši EURO V standartam, bet ar vēlāk veiktiem tehniskiem uzlabojumiem ir panākts standartam atbilstošs rezultāts, tas jādokumentē iepirkuma procedūras dokumentācijā.</p> <p>2. TROKŠŅA EMISIJAS</p> <p>Pakalpojuma sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu trokšņa līmenim ir jābūt zemākam par 102 dB (A), mērot saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumiem Nr.163 "Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām".</p> <p>3. TRANSPORTLĪDZEKĻU RIEPAS — TROKSNIS</p> <p>Transportlīdzekļiem ir jābūt aprīkoti ar riepām, kuru trokšņa emisijas līmenis ir mazāks par Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 661/2009 par tipa apstiprināšanas prasībām attiecībā uz mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un tiem paredzēto sistēmu, sastāvdaļu un atsevišķu tehnisko vienību vispārējo drošību</p>

	<p>II pielikuma C daļā noteikto maksimālo līmeni. Tas atbilst divām (no trim pieejamajām) augstākajām ES riepu marķējuma ārējā rītes trokšņa klases kategorijām.</p> <p>Piegādātājam ir jāaņemamas izmantot zemas rītes pretestības riepas. Rītes pretestībai (gan jaunām riepām, gan riepām ar atjaunotu protektoru), kas izteikta kilogramos uz tonnu (kg/t), jāatbilst šādām robežvērtībām, saskaņā ar ISO 28580: 2009 "Vieglo automobiļu, kravas automobiļu un autobusu riepas. Rītes pretestības mērīšanas metodes. Vienotā punkta tests un mērījumu rezultātu korelācija", vai līdzvērtīgu standartu:</p> <table border="1" data-bbox="408 562 1366 734"> <thead> <tr> <th>Riepas klase</th> <th>Maksimālā rītes pretestība (kg/t)</th> <th>Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>C2</td> <td>9,2</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>C3</td> <td>7</td> <td>D</td> </tr> </tbody> </table> <p>Šie rādītāji attiecas uz dzenošajiem rīteņiem, kā arī rīteņiem ar citām īpašām funkcijām. Izmantotajām dzītā tilta riepām ir jābūt mazākai rītes pretestībai nekā tām, ko izmanto piedziņai vai īpašām funkcijām.</p> <p>4. VIDES VADĪBAS PASĀKUMI</p> <p>Pretendentiem jābūt sagatavotām rakstiskām procedūrām, kuru mērķis ir:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pārraudzīt un atzīmēt pakalpojuma siltumnīcefekta gāzu un gaisu piesārņojošu vielu emisijas. Jāizmanto rādītāji par pakalpojuma emisijām un enerģijas patēriņu kopā gadā un uz transportēto pasažieru/tonnu/vienību skaitu kilometrā vai cita vienība, kas atspoguļo pakalpojuma izpildi; 2. Ieviest emisiju samazināšanas plānu ar pasākumiem, kuru mērķis ir samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un gaisu piesārņojošu vielu emisijas; 3. Izvērtēt emisiju samazināšanas plāna izvērsanu, sekojot līdzi izmaiņām rādītājos un plāna pasākumu īstenošanai praksē; 4. Īstenot nepieciešamos pasākumus ar mērķi labot novirzes no plāna vai rādītāju palielināšanos un, ja iespējams, novērst to nākotnē. 	Riepas klase	Maksimālā rītes pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase	C2	9,2	E	C3	7	D
Riepas klase	Maksimālā rītes pretestība (kg/t)	Riepu marķējuma degvielas patēriņa efektivitātes klase								
C2	9,2	E								
C3	7	D								
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p>	<p>Papildu punkti tiek piešķirti par šādu kritēriju izpildi.</p> <p>1. IZPLŪDES GĀZU EMISIJAS</p> <p>To pakalpojuma sniegšanā izmantoto transportlīdzekļu proporcija, kas atbilst EURO VI atgāzu emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 595/2009 (2009. gada 18. jūnijs) par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celtségas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām.</p> <p>2. ALTERNATĪVAS DEGVIELAS IZMANTOŠANA</p> <p>To transportlīdzekļu proporciju, kuru konstrukcija paredz alternatīvu degvielas veidu vai sistēmu izmantošanu (piemēram, biodegvielas, elektriskās, ūdeņraža vai hibrīdsistēmas).</p>									
<p>Iepirkuma līguma izpildes noteikumi</p>	<p>1. JAUNI TRANSPORTLĪDZEKĻI</p> <p>Visiem jaunajiem transportlīdzekļiem, kas iegādāti pēc līgumtiesību piešķiršanas un ko izmanto pakalpojuma sniegšanai līguma darbības periodā, ir jāatbilst EURO VI atgāzu</p>									

	<p>emisijas standartam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 595/2009 (2009. gada 18. jūnijs) par mehānisko transportlīdzekļu un motoru tipa apstiprinājumu attiecībā uz lielas celjspējas/kravnesības transportlīdzekļu radītām emisijām (Euro VI), par piekļuvi transportlīdzekļu remonta un tehniskās apkopes informācijai, par grozījumiem Regulā (EK) Nr. 715/2007 un Direktīvā 2007/46/EK un par Direktīvu 80/1269/EEK, 2005/55/EK un 2005/78/EK atcelšanu I pielikuma tabulā noteiktajām "Euro VI" emisijas robežvērtībām, un tie jāaprīko ar RSKS (riepu spiediena kontroles sistēma). Transportlīdzekļa izplūdes gāzu izpūtējs nedrīkst atrasties tajā pašā pusē, kur pasažieru durvis.</p> <p>2. VADĪTĀJU APMĀCĪBA</p> <p>Visiem līguma darbības laikā pakalpojuma sniegšanā iesaistītajiem autovadītājiem atzītā apmācības iestādē ir regulāri jāapgūst vidi saudzējoša autovadīšana, lai palielinātu degvielas ekonomiju.</p> <p>3. VIDES VADĪBAS PASĀKUMI</p> <p>Pakalpojuma sniedzējam visā līguma darbības laikā ir jādokumentē un jāziņo informācija par:</p> <ul style="list-style-type: none"> — rādītāju uzraudzības rezultātiem, — attiecīgā gadījumā izvērtēšanas un korektīvo un profilaktisko pasākumu rezultātiem saskaņā ar rakstiskajām procedūrām. <p>Jānodrošina šo ziņojumu pieejamība līgumslēdzējai iestādei, lai tā varētu veikt pārbaudi.</p>
--	---

3.2.4.8. Kopsavilkums un nākamie soļi

2019. gada 1. pusgadā notika VARAM organizētā diskusija ar transporta nozares pārstāvjiem, kuri pēc tam iesniedza savu skatījumu saistošo MK noteikumu izmaiņām. Projekta laikā sākotnēji tika apkopoti tematisko diskusiju un interviju ietvaros sniegtie priekšlikumi un ekspertu viedokļi, kā arī veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas zaļā publiskā iepirkuma vadlīnijām autotransportam, kā arī izstrādāti priekšlikumi noteikumu grozījumiem.

2019. gada 2. pusgadā notika otra diskusija, kuras laikā šie grozījumi tika vēlreiz aktualizēti un pārskatīti. Tika precīzāk norādītas ES vadlīniju piedāvātie kritēriji transportam un notika diskusija, vai šos arī ir iespējams piemērot Latvijas situācijai.

Kopumā ne visi piedāvātie ES ZPI pirkšanas kritēriji atbilst Latvijas situācijai, it īpaši ņemot vērā zemo elektroautomobiļu uzlādes staciju skaitu. Elektroautomobiļu attīstība var notikt tikai kopā ar uzlādes infrastruktūras attīstību, un Latvijā tā ir salīdzinoši neliela. No Eiropas Komisijas izstrādātajiem ES vienotiem pirkšanas kritērijiem transportam kā atbilstošākais Latvijas situācijai tiek norādīts riepu spiediena kontroles sistēma, kas nodrošina papildus drošību uz ceļu un iespēju kontrolēt riepu spiedienu. Kritērijs "transportlīdzekļa riepas-rites pretestība" netiek virzīts tālāk, jo Latvijā ir nepieciešamas riepas, kas nodrošina augstāko saķeri ar mitru ceļu, līdz ar to ir Latvijas situācijai neatbilstošs. Lielākajā daļā gadījumu ir atstāts arī prasība informācijai par transportlīdzekļa ekobraukšanas iespējām.

Tā kā lielākā daļa no iepirkumiem transportlīdzekļiem Latvijā jau tiek veikta, izmantojot ZPI kritērijus, tiek apspriesta ideja arī par transporta kritēriju virzīšanu kā obligāto kategoriju, tomēr iespējams, ka tad nepieciešams 6 atsevišķās transporta grupas atdalīt, vieglos automobiļus un vieglās kravas automobiļus norādīt kā obligātus, bet atkritumu apsaimniekošanas mašīnas tiek atstātas kā rekomendējošā prasība.

Pēc diskusijas tika veiktas korekcijas MK noteikumos, taču lai pārliecinātos par visu viedokļu integrēšanu dokumentos, ieteicams tos izsūtīt diskusiju dalībniekiem, lai tie sniegtu savus apstiprinājumus, komentārus un/vai priekšlikumus piedāvātajiem MK noteikumiem, īpaši, ja kritēriji tiek virzīti kā obligāti, tad papildus nepieciešama diskusija ar potenciāli iesaistītajām grupām.

4. Ekodizains

Ekodizains ir sistemātiska metode, ar ko tiesību aktos tiek noteiktas vides prasības, kas jāņem vērā produkta projektēšanas procesā. Galvenais ekodizaina nolūks ir izstrādāt preces, kas veicinātu ilgtspējību, samazinot produktu ietekmi uz vidi visa tā aprites cikla laikā, ņemot vērā arī citas parasto produktu un patērētāju prasības, tādas, kā funkcionalitāte, kvalitāte, drošums, cena, piemērotība ražošanai, ergonomiskās un estētiskās īpašības.¹⁷²

Ar ekodizaina metožu palīdzību var novērst un samazināt produkta nelabvēlīgo ietekmi uz vidi visā tā dzīves ciklā – sākot no izejvielu ražošanas un piegādes, produkta ražošanas, iepakojšanas, piegādes, lietošanas un nonākušanos atkritumos. Vērtējamās ietekmes – globālā sasilšana, resursu pārtēriņš, biodaudzveidības samazināšanās, toksisko vielu klātbūtne atmosfērā, kā arī iekštelpu gaisā un ūdenī, ozona slāņa noārdīšanās u.c. Ekodizaina pieeja īsteno ilgtspējīgas attīstības principus, jo novērš piesārņojumu, pirms tas ir radies.¹⁷³

Produkta dzīves cikla novērtējums (angliski – *life cycle assessment* vai LCA) ir zinātniska metode, kas ļauj visaptveroši novērtēt produkta ietekmi uz apkārtējo vidi, dabas resursiem un cilvēka veselību. Pilns dzīves cikla novērtējums apskata visu no nepieciešamo izejvielu ieguves līdz pat tam, kas un kā notiek ar produktu, kad tas beidz kalpot un kļuvis par atkritumu.¹⁷⁴

Ilustrācija 35. Produkta dzīves cikls¹⁷⁵

Ekodizaina un energomarķējuma ietvarregulējumam ir horizontāls raksturs – tās neizvirza konkrētas prasības produktiem, bet ievieš nosacījumus un kritērijus, kā noteikt prasības vidi ietekmējošo ražojumu

¹⁷² Ekonomikas ministrija, Ekodizains un Energomarķējums, skatīts 08.08.2019.,

https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/ekodizains_un_energomarkejums/

¹⁷³ Ekodizains, <https://ekodizains.wordpress.com/vardnica/ekodizains/>

¹⁷⁴ Ekomarķējums, <https://ekomarkejums.lv/produkta-dzives-cikls/>

¹⁷⁵ Ekomarķējums, <https://ekomarkejums.lv/produkta-dzives-cikls/>

raksturīpašībām, piemēram, enerģijas patēriņa līmeni. Savukārt specifiskas prasības katram atsevišķam ražojumam ir noteiktas Eiropas Komisijas regulās.¹⁷⁶

Patērētājam vislabākais veids, kā atpazīt zaļos produktus, ir ekomarķējums – brīvprātīgs produktu deklarāciju veids, kur labo praksi nosaka starptautiskais ISO standarts (ISO 14024). Ekomarķējuma zīmes īpašnieks, parasti, nevalstiska vai valstiska organizācija, izstrādā prasības ekomarķējuma zīmes lietošanas atļaujas iegūšanai, ņemot vērā produkta (pakalpojuma) ietekmi uz vidi svarīgākajās jomās (gaiss, ūdens, bioloģiskā daudzveidība u.c.) visā tā dzīves ciklā, pamatojoties uz pārbaudītu zinātnisku informāciju. Katrai preču grupai tiek izstrādāti savī noteikumi, lai samazinātu būtiskākās ietekmes uz vidi. Pati zīmes īpašniece vai arī neatkarīgs auditors pārbauda ekomarķējuma zīmes lietošanas atļaujas pretendenta atbilstību šīm prasībām, pirms izsniedz atļauju zīmes izvietojšanai uz produkta, apstiprinot šo atļauju ar sertifikātu.¹⁷⁷

EK ir izstrādājusi ekoloģiskos kritērijus ES ekomarķējuma piešķiršanai (līdz ar to ekomarķējums var tikt piešķirts) 34 produktu grupām.¹⁷⁸ Kamēr globālajā ekomarķējumu mājaslapā izšķir 23 marķējumu standartus.¹⁷⁹

4.1. EIROPAS EKOMARĶĒJUMS

Eiropas Savienības (ES) Ekomarķējums ir brīvprātīga sistēma, kas dibināta 1992. gadā ar mērķi popularizēt produktus, kuru ietekme uz vidi visā aprites ciklā ir iespējami maza, un lai sniegtu patērētājiem precīzu, nemaldinošu un zinātniski pamatotu informāciju par produktu ietekmi uz vidi.

ES teritorijā Eiropas ekomarķējums ir noteicošais produktu atbilstības novērtējuma kritērijs, kas apliecina preču un pakalpojuma atbilstību augstākajiem vides standartiem.¹⁸⁰

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1980/2000 (2000. gada 17. jūlijs) par pārskatīto Kopienas ekoetiķetes piešķiršanas programmu (4) paredzēja izveidot brīvprātīgu ekomarķējuma piešķiršanas sistēmu, lai popularizētu produktus, kuru ietekme uz vidi visā aprites ciklā ir iespējami maza, un lai sniegtu patērētājiem precīzu, nemaldinošu un zinātniski pamatotu informāciju par produktu ietekmi uz vidi.¹⁸¹

ES ekomarķējums klientiem un patērētājiem apliecina, ka prece vai pakalpojums atbilst stingriem ekoloģiskiem kritērijiem, tāpēc viņiem ir labs iemesls nosvērties par labu tieši jūsu precei vai pakalpojumam; tiek atzīts visās ES dalībvalstīs, un atbilstību tā prasībām pārbauda neatkarīgi speciālisti; uzlabo jūsu uzņēmuma reputāciju, jo jūs izrādāt vēlmi rūpēties par vidi.

ES Ekomarķējuma sistēma ir viens no ES brīvprātīgajiem vides politikas instrumentiem ilgtspējīgai attīstībai, lai uzlabotu preventīva produktu ražošanas un pakalpojumu sniegšanas radītās tiešās un netiešās ietekmes mazināšanu visos to dzīves cikla posmos, un tās mērķis ir sekmēt un stimulēt tādu preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, kuru ietekme uz vidi ir samazināta līdz minimumam, vienlaikus veicinot arī atbildīgu un videi draudzīgu patēriņu.¹⁸²

ES ekomarķējums aptver plašu produktu grupu klāstu, sākot no galvenajām ražošanas jomām un beidzot ar tūristu izmitināšanu. Nozares eksperti izstrādā katras produktu grupas kritērijus, lai samazinātu ietekmi uz vidi visā produkta dzīves ciklā. Tā kā katra produkta un pakalpojuma dzīves cikls ir atšķirīgs, kritēriji ir pielāgoti, lai ņemtu vērā katra produkta veida unikālās īpašības. Vidēji reizi četrus gadus kritēriji tiek pārskatīti, lai

¹⁷⁶ Ekonomikas ministrija, Ekodizains un Energomarķējums, skatīts 08.08.2019., https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/ekodizains_un_energomarkejums/

¹⁷⁷ Biedrība "Ekodizaina kompetences centrs", <https://ekodizains.wordpress.com/>

¹⁷⁸ Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/ekomarkejums/informacija>

¹⁷⁹ Starptautiskais ekomarķējums, <https://globalecolabelling.net/eco/eco-friendly-products-by-category/>

¹⁸⁰ Diena, kas ir Eiropas ekomarķējums, <https://www.diena.lv/raksts/pasaule/krievija/kas-ir-eiropas-ekomarkejums-12854680>

¹⁸¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 66/2010 (2009. gada 25. novembris) par ES ekomarķējumu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1413973280722&uri=CELEX:32010R0066>

¹⁸² Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/ekomarkejums/informacija>

atspoguļotu tehniskos jauninājumus, piemēram, materiālu attīstību, ražošanas procesus vai emisiju samazināšanu un izmaiņas tirgū.¹⁸³

4.2. MARĶĒJUMA PIEŠĶIRŠANAS KRITĒRIJI

Ekomarķējuma zīmes radītājs un īpašnieks parasti ir neatkarīga organizācija, bet dažkārt arī valsts iestāde, kas kopā ar nozares ekspertiem izstrādā prasības, kas ir augstākas par likumā noteiktajām minimālajām prasībām un kas ir jāizpilda produktam, lai to varētu marķēt ar šo noteikto zīmi. Lai saņemtu šādas zīmes izmantošanas tiesības, ražotājs zīmes īpašniekam iesniedz dokumentus, kas apliecina produkta atbilstību zīmes prasībām. Zīmes īpašnieks pats vai neatkarīgi auditori pārbauda dokumentus, kā arī auditē uzņēmumu klātienē, kā arī ļoti bieži produkti tiek arī testēti. Ja viss kārtībā un atļauja izmantot šo zīmi ir izsniegta, ražotājs nedrīkst vairs mainīt būtiskas produkta īpašības vai sastāvdaļas, tāpat arī sertifikācija ik pēc laika ir jāatjauno.¹⁸⁴

Starptautiski ir panākta vienošanās par nepieciešamību izveidot saskaņotus marķēšanas kritērijus un metodes, lai nodrošinātu ticamību un līdzvērtīgus konkurences apstākļus. Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO) ir izveidojusi ISO14024:2018 standartu ar trīs tipa vides marķējumiem.

Ilustrācija 36. ISO 14020 ekomarķējums un vides deklarācijas

ISO 14020 standartu sērija nodrošina organizācijas un iestādes ar starptautiskā mērogā atzītu un saskaņotu etalonu kopumu, pēc kura tās var izveidot savus ekomarķējumus un deklarācijas.

Globālais ekomarķējuma tīkls (The Global Ecolabelling Network, GEN) ir pasaules vadošo ekomarķējuma organizāciju bezpeļņas asociācija, kuras dalībnieki ir tikai ekomarķējumi, kas ir ieguvuši ISO 14020 standarta I tipa marķējumu. Globālais ekomarķējuma tīkls tika dibināts 1994. gadā, lai palīdzētu aizsargāt vidi, uzlabojot, reklamējot un attīstot zaļo produktu un ilgtspējīgu pakalpojumu ekomarķējumu.

Pirms kāda no precēm ir tiesīga saņemt ekomarķējuma simbolu, tai ir jāatbilst noteiktiem kritērijiem. Šos kritērijus parasti nosaka eksperti, pētot un analizējot katras preču grupas ietekmi uz vidi, ņemot vērā preces pilnu dzīves ciklu – no šūpuļa līdz kapam – kādas izejvielas tiek lietotas ražošanā un kā tās tiek iegūtas, kā prece tiek ražota un kas ar to notiek lietošanas un utilizācijas stadijās, un vai precī ir iespējams otrreizēji pārstrādāt, kāds ir tās iepakojums, kā arī daudzus citus faktorus. Tomēr gan vides apstākļi, gan pieejamās tehnoloģijas mainās, un tādēļ šie kritēriji ir pastāvīgi jāuzlabo.¹⁸⁵

¹⁸³Eiropas ekomarķējuma katalogs, <http://ec.europa.eu/ecat/>

¹⁸⁴ Ekomarķējums, <https://ekomarkejums.lv/principi/>

¹⁸⁵ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://www.iub.gov.lv/lv/node/187>

Ilustrācija 37. Marķējuma veidi un to skaidrojums

Marķējuma veids	Paskaidrojums
I tipa vides marķējums	Ekomarķējuma shēmām, kurās ir skaidri noteikti produktu kritēriji. I tipa marķējums ir trešās puses izstrādājuma novērtējums, pamatojoties uz vairākiem kritērijiem, kas saistīti ar produkta vai materiāla ietekmi uz vidi visā tā dzīves ciklā. Šāda veida vides marķēšanas programmas mērķis ir palīdzēt samazināt ar ražojumiem saistīto ietekmi uz vidi, identificējot produktus, kas atbilst I tipa programmas īpašajiem kritērijiem attiecībā uz vispārējām vides priekšrocībām. ¹⁸⁶
II tipa pašdeklarētas vides prasības	Produktiem un pakalpojumiem, kuriem nav ne kritēriju, ne marķēšanas shēmu. Informatīvas vides pašdeklarēšanās prasības. Tos nav pārbaudījusi no ražotāja neatkarīga institūcija, bet tiek sagaidīts, ka tie būs pārbaudāmi un patiesi.
III tipa vides deklarācijas	Īpašiem produktu aspektiem, izmantojot dzīves cikla pieeju. III tipa marķējums brīvprātīgas programmas, kas nodrošina kvantitatīvus produkta vides datus saskaņā ar iepriekš noteiktām parametru kategorijām, kuras noteikusi kvalificēta trešā puse un kuras balstās uz dzīves cikla novērtējumu, un kuras ir pārbaudījusi kvalificēta trešā persona. ¹⁸⁷

Latvijā ekomarķējuma piešķiršanu veic Vides pārraudzības valsts birojs, kas ir maksas pakalpojums, kuram ir gan pieteikuma maksas apmērs, gan arī gada maksas apmērs.¹⁸⁸ 2019. gada nogalē ekomarķējuma pieteikuma maksas apmērs noteikts no 199,20 EUR līdz 924,87 EUR, savukārt ES ekomarķējuma gada maksas apmērs noteikts no 239,04 EUR līdz 1067,15 EUR.

4.3. MARĶĒJUMI UN TO VEIDI

Izmantojot ekomarķējuma sniegto informāciju, cilvēki var iesaistīties vides kvalitātes uzlabošanā un ar savu izvēli un finansiālo maksājumu atbalstīt uzņēmumus, kas rūpējas ar vidi. Ja patērētāji dos vairāk priekšroku marķētiem produktiem, tad arī uzņēmumi ar savu piedāvājumu sekos šim pieprasījumam un tirgū parādīsies arvien vairāk preču, kuras atbilst ekomarķējuma kritērijiem. Tādējādi patērētāju izvēle var mainīt ražotāju uzvedību un samazināt nelabvēlīgu ietekmi uz vidi.¹⁸⁹

Izšķir ekomarķējumus, sociālās atbildības marķējumus un vides marķējumus, papildinot tos ar energomarķējumiem un pārtikas marķējumiem.

4.3.1. EKOMARĶĒJUMI

Ekomarķējums ir zīme, kas apliecina, ka produkts visā dzīves ciklā ir saudzīgs apkārtējai videi. Ekomarķējumu piešķir produktu grupām, kuru var piešķirt gan vienai grupai, gan arī vairākām. Pamatā ekomarķējums ir etiķete, kas, pamatojoties uz dzīves cikla apsvērumiem, identificē produkta (t.i. preces vai pakalpojuma) vispārējās vides priekšrocības produkta kategorijā. Pretstatā pašizveidotam vides simbolam vai apgalvojumam, ko izstrādājis ražotājs vai pakalpojumu sniedzējs, neatkarīga institūcija ekomarķējumu piešķir produktiem, kas atbilst noteiktajiem vides vadības kritērijiem.¹⁹⁰

Ekomarķējums ir veidojies, lai visas iesaistītās puses (valdība, uzņēmēji, sabiedrība un patērētāji) arvien vairāk rūpētos par vides aizsardzību. Atbildot uz sabiedrības interesi, uzņēmumi aizvien vairāk meklē iespējas, lai

¹⁸⁶ ISO, <https://www.iso.org/news/ref2273.html>

¹⁸⁷ Globālā ekomarķēšana, <https://globalecolabelling.net/what-is-eco-labelling/>

¹⁸⁸ Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/ekomarkejums/informacija>

¹⁸⁹ Iepirkumu uzraudzības birojs, <https://www.iub.gov.lv/lv/node/187>

¹⁹⁰ Globālā ekomarķēšana, <https://globalecolabelling.net/assets/Uploads/intro-to-ecolabelling.pdf>

norādītu, ka to produkti ir videi draudzīgi, tādējādi norādot, ka produkts ir dabisks, pārstrādājams, videi draudzīgs, ar zemu enerģijas patēriņu, utt. Marķējumi palīdz produktu atšķirt no citiem ražojumiem, nodrošinot produktu atšķirību starp citiem produktiem, tomēr tā kā tos lielākoties ievieš Rietumeiropas valstu uzņēmēji un citkārt izmanto kā vietējā tirgus aizsardzības zīmi, tad tie tie ir izraisījuši arī zināmu neizpratni un skepsi.¹⁹¹

Vides marķējumi un deklarācijas var palīdzēt patērētājiem noteikt tos produktus vai pakalpojumus, kuri ir atzīti par "videi vēlamākiem".

Ekomarķējuma zīme	Informācija
	<p>Mājas lapa: https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm</p> <p>ES ekomarķējums. Izdevējs - Eiropas Komisija. Ekomarķējums spēkā no 1992. gada un aptver 32 produktu grupas, biroja tehnikas sektorā tas attiecas uz kopētājiem, printeriem un vairākfunkciju iekārtām. Kritēriji ietver dažādus vides aspektus aprites cikla garumā. ES ekomarķējums atbilst I tipa ekomarķējumam. Mērķis - samazināt kaitējumu videi un arī veselībai visā produkta dzīves ciklā.</p>
	<p>Mājas lapa: http://nordic-ecolabel.org</p> <p>Ziemeļu gulbis. Izdevējs Ziemeļvalstu padome. Dibināts 1989. gadā. Kritēriji vairāk nekā 60 preču/pakalpojumu grupām. Biroja tehnikas sektorā tas attiecas uz kopētājiem, printeriem, vairākfunkciju iekārtām, faksu aparātiem un skeneriem, tāpat atkārtoti uzpildītām toneru kasetnēm. Ziemeļvalstu ekomarķējums, kas atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām.</p>
	<p>Mājas lapa: www.blauer-engel.de</p> <p>Zilais eņģelis. Izdevējs: Vācijas federālā Vides ministrija. Dibināts 1978. gadā. Kritēriji vairāk nekā 120 preču/pakalpojumu grupām, biroja tehnikas sektorā tas attiecas uz kopētājiem, printeriem un vairākfunkciju iekārtām, tāpat atkārtoti uzpildītām toneru kasetnēm. Vācijas ekomarķējums, kas atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām.</p>
	<p>Mājas lapa: http://tcodevelopment.com</p> <p>TCO (Zviedrijas profesionālo darbinieku konfederācija) ir Zviedrijas nacionālā likumdošanas institūcija. Tā piešķir marķējumu mobilajiem telefoniem, biroja mēbelēm un biroja tehnikai, kas atbilst noteiktām prasībām attiecībā uz energoefektivitāti, darbavietas drošību un ietekmi uz apkārtējo vidi. Enerģijas kritēriji ir līdzīgi Energy Star kritērijiem. Atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām.</p>
	<p>Mājas lapa www.naturskyddsforeningen.se/in-english</p> <p>Bra Miljöval. Sabiedriska, neatkarīga bezpeļņas organizācija: Zviedru Dabas aizsardzības biedrība, SCCN Ekomarķējums daudzām preču grupām (arī tīrīšanas līdzekļiem), izplatīts visā Skandināvijā. Atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām.</p>

¹⁹¹ ISO, <https://www.iso.org/news/ref2273.html>

	<p>Mājas lapa: ecogarantie.eu</p> <p>Ecogarantie. Beļģijas Nacionālā Starpnozaru bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražotāju un pārstrādātāju savienība (Probila-Unitrab) zīme.</p> <p>Produkti: Kosmētika, mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļi, gaisa atsvaidzinātāji, jūras sāls</p> <p>Mērķis - Palīdz patērētājiem atpazīt produktus, kas ražoti videi saudzīgā un ilgtspējīgā veidā, kā arī izvēloties videi un cilvēkam nekaitīgas sastāvdaļas.</p>
	<p>Mājas lapa: www.ecocert.com/en/ Dibināta 1991. gadā Francijā.</p> <p>Neatkarīga sertifikācijas organizācija, ko sākotnēji izveidoja franču agronomi</p> <p>Mērķis - Veicināt bioloģisko lauksaimniecību un videi saudzīgu ražošanas praksi, ļaujot patērētājam atpazīt šādi ražotus produktus.</p> <p>Nosacījumi - Produkta atbilstību prasībām veic ECOCERT auditori, izvērtējot iesniegtos dokumentus, kā arī auditoram apmeklējot ražotni.</p>
	<p>Mājas lapa: icea.bio</p> <p>ICEA, Neatkarīgas sabiedrības organizācija: Vides un ētiskās sertifikācijas institūts no Itālijas, ko nodibinājušas vairākas bio-lauksaimnieku, ražotāju un patērētāju NVO</p> <p>Mērķis - Sertificēt uzņēmumus, kas darbojas saskaņā ar dabu un cilvēku, respektējot darbinieku drošību un patērētāju tiesības.</p> <p>Nosacījumi - Produkta atbilstību prasībām veic ICEA auditori, izvērtējot ražotāja iesniegtos dokumentus, kā arī auditoram apmeklējot ražotni, un testējot produktus. Prasības kaitīgu ķīmisko vielu ierobežošanai: augstas attiecībā uz to saturu produktos, gan izejvielu ieguvī (bioloģiskā lauksaimniecībā).</p>
<p>LVS EN ISO 14001:2017 "Vides pārvaldības sistēmas"</p>	<p>Šis standarts paredz, ka pakalpojumu sniedzējs ir savā uzņēmumā ieviesis vides pārvaldības sistēmu (VPS), ir apzinājis vides un ilgtspējas prasības savā uzņēmumā, ir apņēmis mazināt šo ietekmi uz vidi un to praktiski īsteno, kā arī regulāri pārskata, kā varētu papildus uzlabot savu darbību šajā jomā. Lai pārliecinātos par VPS faktisko darbību un to vai tā atbilst minimālajām standarta prasībām, tās ieviešanu apliecina neatkarīga atzīta iestāde (iestāde, kas akreditēta izdot sertifikācijas atzinumus par atbilstību ISO 14001 standartam). Dodot priekšroku uzņēmumiem ar šādu VPS, iestāde sekmēs tādu pakalpojumu saņemšanu, kuru izpildes laikā būs mazāka ietekme uz vidi.</p>
	<p>Mājas lapa: www.global-standard.org</p> <p>Globālā Bioloģiskās lauksaimniecības tekstilizstrādājumu standarta starptautiskā darba grupa, ko izveidojušas vairākas zināmas NVO.</p> <p>Mērķis - Palīdz atpazīt tekstilizstrādājumus, kam izejvielas nāk no bioloģiskās lauksaimniecības, un kas ražoti videi saudzīgā un sociāli atbildīgā veidā.</p> <p>Globālais organiskā tekstila standarts (Global Organic Textile Standard, GOTS) ir standarts tekstilizstrādājumiem no bioloģiski audzētām tekstilšķiedrām. Tas pieprasa stingru atbilstību vides un sociālajiem kritērijiem visā šādu tekstilizstrādājumu piegādes ķēdē. Sertificēti tiek tikai tādi tekstilizstrādājumi, kuru izgatavošanā bioloģiski audzētu tekstilšķiedru īpatsvars ir vismaz 70%.</p> <p>Atbilst I tipa ekomarkējuma prasībām, bet nav saistošas ISO standarta prasības.</p>

	<p>Mājas lapa: cosmebio.org</p> <p>Cosmebio. Francijas dabiskās un organiskās kosmētikas veicināšanas asociācija. Dibināts 2002.gadā. Kritēriji kosmētikai. Sadarbojas ar COSMOS standartu.</p> <p>Mērķis - sertificēt produktus dabiskus un bioloģiskās lauksaimniecības izcelsmes produktus.</p>
	<p>Mājas lapa: https://www.natrue.org</p> <p>Natrue. Briselē bāzeta Starptautiskas Dabiskās un bioloģiskās lauksaimniecības izcelsmes kosmētikas asociācija, bezpeļņas organizācija. Dibināta 2007.gadā</p> <p>Mērķis - Sertificēt produktus, kas atbilst augstiem vides un patērētāju aizsardzības standartiem, veicinot dabisku un bioloģiskās lauksaimniecības izcelsmes kosmētiku</p> <p>Nosacījumi - Produkta atbilstību prasībām veic sadarbības partneru organizāciju auditori (trešās puses sertifikācija), izvērtējot iesniegtos dokumentus, kā arī auditoram apmeklējot ražotni.</p>
	<p>Mājas lapa: sacert.org</p> <p>Soil Association, Anglijas Labdarības organizācija, kas iestājas par un veicina ilgtspējīgu pārtikas un citu produktu ražošanu. Dibināta 1946.gadā.</p> <p>Mērķis - Veicina bioloģiskās lauksaimniecības produktu izmantošanu, ierobežo kaitīgas vielas, rūpējas par dzīvnieku labturību, strādājošo darba apstākļiem. Prasību izstrādē rīko sabiedriskās apspriedes.</p> <p>Produkti - Kosmētika, lauksaimniecības produkcija, pārtikas produkti</p>
	<p>Mājas lapa: bdih.de</p> <p>BDIH, Farmaceutisko līdzekļu, veselības kopšanas un personīgās higiēnas līdzekļu, pārtikas piedevu ražotāju un izplatītāju asociācija. Dibināta 1951.gadā.</p> <p>Mērķis - Zīme apliecina, ka kosmētika ražota, ievērojot stingras prasības izejvielu izcelsmei un īpašībām, kā arī procesiem.</p>

4.3.2. PĀRTIKAS MARĶĒJUMI

Izšķir pārtikas ekomarķējumus - visi nacionālie valstu bioloģiskie marķējumi jālieto kopā ar zaļo ekolapiņu – Eiropas Savienības (ES) bioloģiskās lauksaimniecības ekomarķējumu. Kā arī citas pārtikas kvalitātes marķējumus – pēc izcelsmes vietas, sastāva utt.

Apzīmējums	Informācija
	<p>Mājaslapa: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en.htm</p> <p>ES bioloģiskās lauksaimniecības ekomarķējums nosaka, ka iegādājoties produktus marķētus ar šo zīmi, patērētāji var būt pārliecināti, ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> vismaz 95 % no šī produkta lauksaimniecības izcelsmes sastāvdaļām ir ražotas bioloģiski; produkts atbilst oficiālās kontroles shēmas noteikumiem;

	<ul style="list-style-type: none"> • produkts slēgtā iepakojumā nācis tieši no ražotāja vai fasētāja; • uz produkta atrodas ražotāja, fasētāja vai tirgotāja nosaukums un kontroles institūcijas nosaukums vai kods. <p>Visiem Latvijas teritorijā izplatītajiem bioloģiskiem produktiem, tai skaitā tiem, kas ir ievesti no citām ES dalībvalstīm vai citām valstīm, ir jābūt atbilstoši sertificētiem. Latvijā ir divas sertifikācijas institūcijas, kas izsniedz bioloģiskās lauksaimniecības sertifikātu: Valsts SIA „Sertifikācijas un testēšanas centrs” (STC) un biedrība „Vides kvalitāte” (VK).</p> <p>Ekomarķējums sastāv no logotipa (zaļā lapiņa), kontroles institūcijas koda numura (Latvijā LV-BIO-01 (VK), LV-BIO-02 (STC)) un vietas, kur ražoti produkta sastāvā esošie lauksaimniecības izejmateriāli (Lauksaimniecība ES/ārpus ES vai valsts nosaukums).</p>
	<p>Mājas lapa: http://www.lbla.lv/latvijas-ekoprodukts</p> <p>Preču zīme „Latvijas Ekoprodukts”. Šī zīme pieder biedrībai „Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija” (LBLA). Preču zīme ir pierēģistrēta Latvijas Republikas patenta valdē.</p> <p>Par preču zīmes lietotāju var kļūt bioloģiskās lauku saimniecības un uzņēmumi, kuriem ir izdots sertifikāts par atbilstību bioloģiskās lauksaimniecības prasībām. Papildus ir jānoslēdz līgums ar LBLA par preču zīmes lietošanu un jāiepazīstas ar preču zīmes lietošanas nosacījumiem un korporatīvo stila grāmatu.</p> <p>Šī preču zīme nav obligāti lietojama, un tā norāda tikai uz konkrētās bioloģiskās pārtikas izcelsmes vietu – Latviju. Ja attiecīgā lauku saimniecība vai uzņēmums vēlas lietot bioloģisko produktu marķējumu, tad uz šīs paša produkta ir obligāti jābūt ES marķējumam, kas apliecina, ka konkrētais produkts ir bioloģisks.</p>
	<p>Mājas lapa: http://www.vpvb.gov.lv/lv/emas</p> <p>Eiropas Savienības Vides pārvaldības un audita sistēma (EMAS) izveidota un ieviesta kā pārvaldības instruments, kas veicina vides aizsardzības, resursu racionālas izmantošanas un sabiedrības informēšanas pasākumu pilnveidošanu un uzlabošanu uzņēmumos, uzņēmēj sabiedrībās, iestādēs un pašvaldībās, kas brīvprātīgi iesaistās sistēmā.</p> <p>Organizāciju reģistrācija: Vides pārraudzības valsts birojs. Prasības: apzināt vides problēmas un izstrādāt vides politiku; ieviest vides pārvaldības sistēmu (VPS) un iekšējo audita sistēmu; izstrādāt vides deklarāciju ar informāciju par paveikto un plānoto; regulāri atjaunināt vides deklarāciju, nodrošinot tās pieejamību sabiedrībai.</p> <p>Organizācijas VPS un audita sistēmu pārbauda akreditēts verificētājs, kas apstiprina vides deklarāciju.</p> <p>VPS pamatā ir LVS EN ISO 14001 standarta prasības.</p>
<p>LVS EN ISO 14001:2015</p> <p>“Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)”</p>	<p>Šis standarts paredz, ka pakalpojumu sniedzējs ir savā uzņēmumā ieviesis vides pārvaldības sistēmu (VPS), ir apzinājis vides un ilgtspējas prasības savā uzņēmumā, ir apņēmis mazināt šo ietekmi uz vidi un to praktiski īsteno, kā arī regulāri pārskata, kā varētu papildus uzlabot savu darbību šajā jomā. Lai pārliecinātos par VPS faktisko darbību un to vai tā atbilst minimālajām standarta prasībām, tās ieviešanu apliecina neatkarīga atzīta iestāde (iestāde, kas akreditēta izdot sertifikācijas atzinumus par atbilstību ISO 14001 standartam).</p>
	<p>Igaunijas ekomarķējums, kuru drīkst lietot tikai kopā ar Eiropas Savienības bioloģiskās lauksaimniecības marķējumu, kas ir obligāts visiem bioloģiskajiem produktiem.</p> <p>Marķējums norāda, ka produkts ir organisks un ka produkta pagatavošanā nav izmantoti mākslīgie minerālmēsli, augu aizsardzības līdzekļi, ģenētiski modificētas augu sastāvdaļas, sintētiskie konservanti vai pārtikas krāsviela.</p>

	<p>Mājas lapa: https://www.ekoagros.lt/en Kopš 2012. gada lieto kopā ar Eiropas Savienības bioloģiskās lauksaimniecības marķējumu. Marķējums norāda, ka produkts ir organisks un ka produkta pagatavošanā nav izmantoti mākslīgie minerālmēsli, augu aizsardzības līdzekļi, ģenētiski modificētas augu sastāvdaļas, sintētiskie konservanti vai pārtikas krāsviela.</p>
	<p>Mājas lapa: https://www.msc.org/ Marine Stewardship Council ir starptautiska bezpeļņas organizācija. Mērķis - aizsargāt okeānus un nodrošināt jūras produktu piegādi nākotnē. MSC marķējumu piemēro tikai savvaļas zivīm vai jūras vēltēm no zivsaimniecībām, kuras ir sertificētas saskaņā ar MSC Zivsaimniecības standartu, kas ir zinātniski pamatots prasību kopums ilgtspējīgai zvejai.</p>
	<p>Mājas lapa: https://www.oekolandbau.de/en/ Vācijas bioloģiskās lauksaimniecības marķējums, lieto kopā ar Eiropas Savienības bioloģiskās lauksaimniecības marķējumu. Piešķir Vācijas Federālās pārtikas, lauksaimniecības un patērētāju aizsardzības ministrija</p>
	<p>Mājas lapa - https://www.vegansociety.com/ The Vegan Trademark - Vegānu biedrība ir reģistrēta labdarības un vecākā vegānu biedrība pasaulē, dibināta 1944. Gadā Lielbritānijā. Vegan Trademark marķējums garantē, ka produkta izstrādē un ražošanā nav dzīvnieku izcelsmes sastāvdaļu. Produkti netiek testēti uz dzīvniekiem.</p>

4.3.3. SOCIĀLĀS ATBILDĪBAS MARĶĒJUMI

Marķējumi norāda uz dažādiem sociālās atbildības aspektiem. Ka ražojot attiecīgos produktus vai sniedzot pakalpojumus ir ievērotas cilvēktiesības, aizsargāta ekosistēma. Ievērots taisnīgas samaksas princips. Tiek ievēroti ētiskie, vides un sociālie standarti – bērnu darba aizliegums, atbalsts vietējo kopienu attīstībai utt.

Apzīmējums	Informācija
	<p>Mājas lapa - https://utz.org/ UTZ certified 2018. gada sākumā apvienojas ar Rainforest Alliance. UTZ sertificē kafiju, tēju, kakao, lazdu riekstus. UTZ sertificētās sastāvdaļas audzē lauksaimnieki, kuri ir apmācīti īstenot videi un cilvēkam draudzīgāku lauksaimniecības praksi, respektējot cilvēkus un dabu. Lauksaimniekus regulāri pārbauda, lai nodrošinātu, ka tie atbilst UTZ programmas ilgtspējības standartiem.</p>

	<p>Mājas lapa: https://www.fairtrade.net/</p> <p>Marķējums garantē, ka produkta ražošanā ir ievērotas darba, sociālās nodrošināšanas un vides aizsardzības prasības.</p> <p>Mūsu misija ir savienot nelabvēlīgā situācijā esošos lauksaimniekus un darba ņēmējus ar patērētājiem, veicināt taisnīgākus tirdzniecības apstākļus un dot iespēju lauksaimniekiem un darba ņēmējiem cīnīties pret nabadzību, stiprināt viņu stāvokli un vairāk kontrolēt savu dzīvi.</p> <p>Starptautiskā Fairtrade sistēma, ko veido Fairtrade International un tās dalīborganizācijas, pārstāv pasaulē lielāko un atzītāko godīgās tirdzniecības sistēmu.</p>
	<p>Mājas lapa - https://www.rainforest-alliance.org/</p> <p>Produkti Banāni, ananāsi, apelsīnu sula, kafija, tēja, kakao, šokolāde.</p> <p>Nosacījumi - Šī zīme norāda, ka lauksaimniecības, meža vai tūrisma uzņēmumiem ir veikts audits, kas apliecina atbilstību noteiktiem vides, sociālās un ekonomiskās ilgtspējības standartiem.</p> <p>Piemēram, tējas ražotājs ievēro prasības pesticīdu saprātīgai ierobežošanai vides un strādājošo veselības aizsardzībai, bet produktam nav tik stingru prasību kā bioloģiskajai lauksaimniecībai.</p> <p>Atbildīgā organizācija - Starptautiska bezpeļņas organizācija "Rainforest Alliance"</p>

4.3.4. VIDES MARKĒJUMI

Vides marķējumi ir uzticami un tos piešķir organizācijas neatkarīgas no ražotāja, tomēr atšķirībā no ekomarķējumiem vides marķējumiem ietvertais kritēriju kopums neaptver visu produktu dzīves ciklu, bet ietver svarīgākos tā aspektus. Šie marķējumi parasti attiecas uz atsevišķu produktu grupu un ietver svarīgākos to aspektus, piemēram ilgtspējīgu mežsaimniecību, lauksaimniecību vai energoefektivitāti.

Apzīmējums	Informācija
	<p>Mājas lapa - https://www.energystar.gov/</p> <p>Produkti - Enerģijas taupīšanai izmantojamās preces un to iepakojums.</p> <p>Nosacījumi - Marķējums atzīmē patēriņa preces ar visaugstāko energoefektivitāti. Izstrādājuma rādītāji nodrošina tā ergonomiskumu un drošumu. Tas nozīmē, ka ierīcēm ar "Energy Star" logotipu enerģijas patēriņš ir vidēji par 20–30% mazāks nekā izstrādājumiem ar līdzvērtīgu funkcionalitāti. Zīmi ir apstiprinājusi Starptautiskā Akreditācijas organizācija (International Accreditation Service, IAS).</p> <p>Atbildīgā organizācija - Energy Star.</p> <p><i>N.B. Latvijas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija norāda, ka "Lai gan Eiropas Savienība neturpina līgumu ar Energy Star par tās sertifikācijas zīmes kā tādas izmantošanu, tas nemaina faktu, ka pašas Energy Star prasības ir objektīvas un sniedz ietekmes uz vidi mazināšanas mērķi, un tās var tiesiski piemērot."</i> ¹⁹²</p>

¹⁹² LIKTA vēstule

	<p>Mājas lapa - https://www.oeko-tex.com/en/</p> <p>Produkti - Tekstilizstrādājumi Mērķis - Palīdz atpazīt tekstilizstrādājumus, kas ražoti bez cilvēkiem un videi īpaši kaitīgām vielām Nosacījumi - trešās puses sertifikācija: produkta atbilstību prasībām veic OECOTEX auditori, izvērtējot iesniegtos dokumentus, testējot sertificējamus produktus, kā arī auditoram apmeklējot ražotni. Prasības kaitīgu ķīmisko vielu ierobežošanai: augstas attiecībā uz to saturu produktos, gan izejvielu ieguvī (bioloģiskā lauksaimniecībā pamatā bez pesticīdiem), ierobežojumi sintētiskām vielām, pārstrādātām dabiskām vielām un minerālvielām. Prasības attiecībā uz CO2 un citu siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunojamo resursu izmantošanu: nav. Atbildīgā organizācija - OECOTEX asociācija, kas apvieno 16 Eiropas un Japānas tekstilrūpniecības pētniecības institūtus</p>
	<p>Mājas lapa - https://pefc.org/</p> <p>Saudzīgas mežsaimniecības zīme (PEFC) Mežistrādes produkti: kokmateriāli, papīrs, kartons. Mērķis - Nodrošina reizē videi draudzīgu, sociāli atbildīgu un ekonomiski izdevīgu meža apsaimniekošanu. Nosacījumi - Produkta atbilstību prasībām veic PEFC un sadarbības organizāciju auditori, izvērtējot iesniegtos dokumentus, kā arī auditoram apmeklējot mežsaimniecību. Prasības kaitīgu ķīmisko vielu ierobežošanai: augstas attiecībā uz biocīdu izmantošanu. Prasības attiecībā uz CO2 un citu siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunojamo resursu izmantošanu: veicina ilgspējīgu mežu apsaimniekošanu, kas ir svarīgs CO2 gāzu uztvērējs. Atbildīgā organizācija -PEFC (The Programme for the Endorsement of Forest Certification), starptautiska, nevalstiska bezpeļņas organizācija.</p>
	<p>Mājas lapa - https://www.leapingbunny.org</p> <p>Leaping Bunny ir starptautisks marķējums, kas patērētājiem garantē, ka produktu ražošanā un testēšanā netiek izmantoti dzīvnieki. Nosacījumi – kosmētikas un mājsaimniecības preču uzņēmumu brīvprātīga apņemšanās ievērot Leaping Bunny Standartu. Visiem Leaping Bunny uzņēmumiem jābūt atvērtiem neatkarīgām revīzijām, un saistības tiek atjaunotas katru gadu.</p>

	<p>Mājas lapa - https://fsc.org/en Saudzīgas mežsaimniecības zīme (FSC) Mežstrādes produkti: kokmateriāli, papīrs, kartons. Mērķis - Nodrošina reizē videi draudzīgu, sociāli atbildīgu un ekonomiski izdevīgu meža apsaimniekošanu. Nosacījumi - Produkta atbilstību prasībām veic FSC un sadarbības organizāciju auditori, izvērtējot iesniegtos dokumentus, kā arī auditoram apmeklējot mežsaimniecību. Prasības kaitīgu ķīmisko vielu ierobežošanai: augstas attiecībā uz biocīdu izmantošanu. Prasības attiecībā uz CO2 un citu siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunojamo resursu izmantošanu: veicina ilgspējīgu mežu apsaimniekošanu, kas ir svarīgs CO2 gāzu uztvērējs. Atbildīgā organizācija - FSC (Forest Stewardship Council): Starptautiska Mežu uzraudzības padome.</p> <p>Mežu pārvaldības padome (<i>Forest Stewardship Council, FSC</i>) Mežu pārvaldības padome (FSC) atbalsta ekoloģiski pienācīgu, sociāli atbildīgu un ekonomiski pamatotu pasaules mežu apsaimniekošanu. FSC sertifikāciju veic FSC akreditētas institūcijas. Ir divu veidu FSC sertifikāti – Mežu apsaimniekošanas sertifikāts (<i>FM</i>) un Meža uzraudzības ķēdes sertifikāts (<i>Chain of Custody Certificate, COC</i>).</p>
	<p>Mājas lapa: http://www.europur.org/certipur/en/about-certipur</p> <p>CertiPur ir brīvprātīga pārbaudes un sertifikācijas programma poliuretāna putu, kuras lieto mēbeļu ražošanā, novērtējumam attiecībā uz to ietekmi uz vidi. Tā nosaka dažu videi kaitīgu vielu ierobežojumus putu sastāvā.</p>

4.3.5. ENERGO MARKĒJUMS

Energomarkējums raksturo ierīces energopatēriņu, izsakot to skalā no A līdz G. Vistāupīgāk elektrība tiek izmantota A klases (zaļā krāsa) ierīcēs, savukārt G klase (sarkanā krāsa) ar energoefektivitāti var lepoties vismazāk. 2019. gada vidū vairums ražojumu jau atbilst A klasei, tādējādi ir pievienotas vēl 3 papildklases: A+, A++ un A+++. Energomarkējums ļauj patērētājiem izvēlēties ražojumus, kas patērē mazāk elektrības, dodot iespēju ietaupīt līdzekļus par elektroenerģijas patēriņu. Marķējums arī mudina uzņēmumus investēt energotaupīgākos ražojumos un šādus ražojumus izstrādāt.

Lai nodrošinātu vienveidīgu un saskaņotu marķējumu, ir pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES). Ja 2010. gadā tika pieņemta ES direktīva 2010/30/ES, tad 2017. gadā tika izveidota jau ES direktīva 2017/1369. Latvijas normatīvajos aktos energomarkējuma prasības ir ieviestas ar 2011. gada 21. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 480 „Noteikumi par kārtību, kādā tiek marķētas preces, kas saistītas ar enerģijas un citu resursu patēriņu, kā arī to reklāmu un uzraudzību”.¹⁹³

Lai gan ir izveidotas 3 augstākā līmeņa apakšklases A+, A++ un A+++, tomēr tas ir radījis neskaidrības patērētājiem, tāpēc ir pieņemts lēmums, ka sākot ar 2021. gadu, šo klasifikāciju tiks pārveidota ledusskapjiem, trauku mazgāšanas mašīnām, veļas mazgāšanas mašīnām, televizoriem un lampām, lai iekļautu papildus informāciju par ierīces energoefektivitāti, kuru patērētāji vari izskatīt, izvēloties produktus¹⁹⁴

Energomarkējuma etiķetes ir jāizvieto uz visām ierīcēm, kuras tiek pārdotas Eiropas Savienībā un uz kurām attiecas prasība (vai regulējums) par marķējumu. Pārdošanas vietā tām jābūt skaidri redzamām uz katras ierīces.

¹⁹³ Ekonomikas ministrija, https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/ekodizains_un_energomarkejums/

¹⁹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_1596

ES noteikumi par energomarķējumu attiecas uz ierīcēm un citiem ražojumiem, kuru lietošana var tieši vai netieši ietekmēt enerģijas un varbūt citu resursu patēriņu, t. i., uz visiem energopatēriņu ietekmējošiem ražojumiem. Tie neattiecas uz lietotām precēm un transportlīdzekļiem, kas paredzēti cilvēku vai preču transportam.¹⁹⁵

Ar datortehnikas un IKT infrastruktūras ZPI prasībām un kritērijiem vai to verifikāciju saistītie ekomarķējumi un standarti

Viena no visvairāk lietotajām zīmēm ir bijusi Energy Star sertifikācija, taču no 2018.gada 20.februārī ir beidzies Energy Star sadarbības laika termiņš starp Eiropas Savienību un ASV.¹⁹⁶

Apzīmējums	Informācija
	Mājas lapa: https://www.blauer-engel.de Zilais eņģelis. Izdevējs: Vācijas federālā Vides ministrija. Dibināts 1978. gadā. Vācijas ekomarķējums, kas atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām. Kritēriji vairāk nekā 120 preču/pakalpojumu grupām.
	Mājas lapa: https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/ ES ekomarķējums. Izdevējs - Eiropas Komisija. Ekomarķējums spēkā no 1992. gada un aptver 32 produktu grupas. ES ekomarķējums ir I tipa ekomarķējums (skat. vairāk paskaidrojumu sadaļā). Mērķis - Samazināt kaitējumu videi un arī veselībai visā produkta dzīves ciklā.
	Mājas lapa: http://www.eu-energystar.org <i>ENERGY STAR</i> ir ASV Enerģijas un vides aizsardzības aģentūras (EPA) izstrādāta programma. Kopš 2002. gada darbojas arī ES <i>ENERGY STAR</i> programma. Kā ekomarķējums <i>ENERGY STAR</i> vērtē tikai vienu izstrādājuma kvalitāti (energoefektivitāti), bet ir plaši izplatīts pasaulē, jo ļauj patērētājiem atpazīt preces ar zemu enerģijas patēriņu. <i>ENERGY STAR</i> kritēriji tiek regulāri pārstrādāti, lai tie atbilstu jaunākajiem sasniegumiem. <i>ENERGY STAR</i> atbilst I tipa ekomarķējuma paveidam, uz kuru neattiecas ISO standartu prasības, jo marķējums aptver tikai prasības energopatēriņam.
LVS EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas"	Šis standarts paredz, ka pakalpojumu sniedzējs ir savā uzņēmumā ieviesis vides pārvaldības sistēmu (VPS), ir apzinājis vides un ilgtspējas prasības savā uzņēmumā, ir apņēmis mazināt šo ietekmi uz vidi un to praktiski īsteno, kā arī regulāri pārskata, kā varētu papildus uzlabot savu darbību šajā jomā. Lai pārliecinātos par VPS faktisko darbību un to vai tā atbilst minimālajām standarta prasībām, tās ieviešanu apliecina neatkarīga atzīta iestāde (iestāde, kas akreditēta izdot sertifikācijas atzinumus par atbilstību ISO 14001 standartam). Dodot priekšroku uzņēmumiem ar šādu VPS, iestāde sekmēs tādu pakalpojumu saņemšanu, kuru izpildes laikā būs mazāka ietekme uz vidi.

¹⁹⁵ https://europa.eu/youreurope/business/product-requirements/labels-markings/energy-labels/index_lv.htm

¹⁹⁶ Eiropas komisija, skatīts 15.07.2019, <https://ec.europa.eu/energy/en/energy-star>

Apzīmējums	Informācija
	Mājas lapa: https://www.blauer-engel.de Zilais eņģelis. Izdevējs: Vācijas federālā Vides ministrija. Dibināts 1978. gadā. Vācijas ekomarķējums, kas atbilst I tipa ekomarķējuma prasībām. Kritēriji vairāk nekā 120 preču/pakalpojumu grupām.
	Mājas lapa http://www.epeat.net ASV izveidotā elektronisko preču vides novērtējuma rīka (<i>Electronic Product Environmental Assessment Tool, EPEAT</i>) sertifikācijas programma kļuvusi populāra visā pasaulē. Kritēriji aptver arī datorus un monitorus. EPEAT vides kritēriji aptver preces visu aprites ciklu. Kritēriji iedalās obligātajos un izvēles kritērijos. EPEAT bronzas līmeņa sertifikātam atbilst ražojumi, kuri izpilda visus obligātos kritērijus, sudraba līmeņa ražojumiem jāatbilst visiem obligātajiem un 50% no izvēles kritērijiem, bet zelta līmeņa - visiem obligātajiem un 75% no izvēles kritērijiem.
	Mājas lapa http://www.plugloadsolutions.com 80 Plus (preču zīme 80 PLUS) ir brīvprātīga sertifikācijas programma, kuras mērķis ir veicināt efektīvu enerģijas izmantošanu datoru un IKT infrastruktūras iekārtu barošanas blokos (<i>power supply unit, PSU</i>). Tā apvieno produktus, kas ir vairāk nekā ar 85% energoefektivitāti pie 50% no nominālās slodzes un vismaz 82% energoefektivitāti pie 100% slodzes. Šādi PSU darbojas efektīvāk, jo mazāk elektroenerģija tiek pārvērsta nelietderīgajā siltumā. Tādējādi šie PSU samazina elektroenerģijas patēriņu un rēķinus, salīdzinot ar mazāk efektīviem PSU. Pašlaik 80Plus programmā ir seši dažādi sertifikācijas līmeņi no bāzes līdz titāna līmenim.
	Standarts pieejams: http://everyspec.com/MIL-STD/MIL-STD-0800-0899/MIL-STD-810G_12306/ MIL-STG-810G ir standarts, kas vēsturiski radies ASV, testējot dažādu iekārtu izturību un piemērotību intensīvai lietošanai. Standarts sastāv no vairākiem desmitiem dažādu veidu testiem, katrs no kuriem sastāv no vairākiem procedūru līmeņiem (testu smaguma pakāpes). Lai arī vairums šo testu ir paredzēti paaugstinātas izturības iekārtām, daļu no šiem testiem noteiktos līmeņos sekmīgi pielieto arī plaša patēriņa IT precēm, piemēram, portatīvajiem datoriem.
	Standarts pieejams: http://www.ecma-international.org/publications/standards/Ecma-370.htm ECMA-370 ir standartizēts ekodeklarāciju veids datortehnikai. Aizpildot standartizētas anketas, ražotājs deklarē gan uzņēmuma, gan saražoto preču atbilstību normatīvām un tirgus prasībām vides aizsardzības jomā.
LVS EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas"	Šis standarts paredz, ka pakalpojumu sniedzējs ir savā uzņēmumā ieviesis vides pārvaldības sistēmu (VPS), ir apzinājis vides un ilgtspējas prasības savā uzņēmumā, ir apņēmis mazināt šo ietekmi uz vidi un to praktiski īsteno, kā arī regulāri pārskata, kā varētu papildus uzlabot savu darbību šajā jomā. Lai pārliecinātos par VPS faktisko darbību un to vai tā atbilst minimālajām standarta prasībām, tās ieviešanu apliecina neatkarīga atzīta iestāde (iestāde, kas akreditēta izdot sertifikācijas atzinumus par atbilstību ISO 14001 standartam). Dodot priekšroku uzņēmumiem ar šādu VPS, iestāde sekmēs tādu pakalpojumu saņemšanu, kuru izpildes laikā būs mazāka ietekme uz vidi.
LVS EN ISO 27001:2013 "Informācijas tehnoloģija. Drošības paņēmieni."	Šis standarts paredz, ka pakalpojumu sniedzējs ir savā uzņēmumā ieviesis informācijas drošības pārvaldības vadības sistēmu (IDPS) un ir apzinājis drošības riskus, strādājot ar klientu datiem un iekārtām, kā arī savā ikdienas darbā, proaktīvi veic pasākumus šo risku realizēšanās un ietekmes

Informācijas drošības pārvaldības sistēmas.”	mazināšanai, ir izveidojis procedūras un instrukcijas, kā mazināt riskus klientu datiem un iekārtām, regulāri apmāca savus darbiniekus un pārbauda to zināšanas drošības jomā, ir ieviesis pasākumus savas darbības nepārtrauktības nodrošināšanai, regulāri piesaista ārējo auditoru, kas pārbauda pakalpojuma sniedzēja darbu. Lai pārliecinātos par IDPS faktisko darbību un to vai tā atbilst minimālajām standarta prasībām, tās ieviešanu apliecina neatkarīga atzīta iestāde (iestāde, kas akreditēta izdot sertifikācijas atzinumus par atbilstību ISO 27001 standartam).
--	---

4.4. CITI MARĶĒJUMI

Dažāda veida marķējumi kļūst aizvien populārāki, jo aizvien vairāk uzņēmumu vēlas norādīt, ka ir dabai un videi draudzīgi, tādējādi izmantojot “zaļos” punktus savos mārketinga materiālos. Tādējādi ir svarīgi izvērt dažādu zīmju nozīmi. Latvijā vispopulārākais marķējums ir “Karotītes” produkti, kurās ir pieejamas gan zaļās, gan bordo krāsas emblēmas, jo Latvijā šobrīd Zaļā karotīte ir piešķirta 123 uzņēmumu 532 produktiem, bet Bordo karotīte – 51 uzņēmuma 276 produktiem.¹⁹⁷ Tomēr “Karotītes” produkti netiek atzīti kā ekomarķējumi, jo attiecas tikai uz pārtikas izcelsmi un kvalitāti, līdzīgi kā prečuzīmes Dabīgs produkts un Latvijas produkts. Tomēr lai iegūtu “karotītes” sertifikāciju, Pārtikas veterinārais dienests veic ražotāja atbilstību nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas prasībām un tikai tad izsniedz sertifikāciju. “Zaļā karotīte” apliecina, ka vismaz 95% no produkta atbilst noteiktajām kvalitātes prasībām un ka produkta izcelsme ir norādīta atbilstoši, kamēr Bordo karotīte ir tikai tiem produktiem, kuru pilns ražošanas cikls tiek veikts Latvijā un produkts atbilst paaugstinātās kvalitātes standartiem.

Tāpat arī ražotāji vēlas atzīmēt, ka viņi izvēlas videi draudzīgus iepakojumus. Lai gan ir pieejami dažādi ekomarķējumi, tai skaitā, Vācijas Blue Angel un Ziemeļvalstu Nordic Swan Ecolabel. Visvairāk Latvijā ir lietotas vietējās preču zīmes, kuras piešķir ražotāju atbildības sistēmas organizācijas “Latvijas Zaļais punkts”, un SIA „Zaļā josta”, taču šīs zīmes norāda, ka ražotājs vai izplatītājs (importētājs) ir samaksājuši par šī iepakojuma apsaimniekošanu un savākšanu, tai skaitā ietverot arī otrreizēju pārstrādi.

Apzīmējums	Informācija
	<p>Mājas lapa – http://karotite.lv/intro</p> <p>Zaļā karotīte ir nacionālā pārtikas kvalitātes shēma, kas apliecina, ka</p> <ul style="list-style-type: none"> vismaz 95 % no produkta ražošanā izmantotajām izejvielām (arī pamatizejviela), izņemot ūdeni, sāli un cukuru, atbilst noteiktajām kvalitātes prasībām; tas nesatur ģenētiski modificētus organismus, nesastāv un nav ražots no tiem; produkta ražošanā nav izmantotas atsevišķas pārtikas krāsvielas; <p>vismaz 75 % no produkta ražošanā izmantotajām izejvielām ir iegūtas vienā Eiropas Savienības dalībvalstī vai reģionā, kas norādē minēta kā izcelsmes valsts vai reģions.</p>
	<p>Mājas lapa - http://karotite.lv/intro</p> <p>Bordo karotīti piešķir produktiem, kuru pilns ražošanas cikls tiek veikts Latvijā un produkts atbilst paaugstinātās kvalitātes standartiem. Produktu ražošanai nepieciešamās izejvielas var nebūt vietējās. Produktiem, kuriem piešķirta šīs karotīte, ir priekšrocības valsts un pašvaldību iepirkumos.</p>

¹⁹⁷ Nacionālā pārtikas kvalitātes shēma, <http://karotite.lv/jaunumi/zala-un-bordo-karotite--atpazistamakas-partikas-kvalitates-zimes-latvija-2> (17.10.2019)

	<p>Mājas lapa - http://www.zalais.lv/lv/ Zaļais punkts. Šis marķējums nozīmē, ka iepakojuma ražotājs vai preces izplatītājs vai importētājs ir samaksājuši par šī iepakojuma otrreizēju pārstrādi. Latvijā ir izveidots Latvijas Zaļais punkts (LZP), kurš darbojas uz brīvprātības principa un tā līgumpartneri (uzņēmumi), nomaksājot biedru naudu LZP, saņem 80% dabas resursu nodokļa atlaidi. Šie uzņēmumi LZP ir deleģējuši rūpēties par to, lai šis iepakojums nonāktu otrreizējā pārstrādē. Ja marķējumu pavadošais uzraksts ir svešvalodā (Green Dot, Der Grune Punkt), tad ideālā variantā tas nozīmē to, ka preces importētājs ir samaksājis, par to, lai iepakojumu varētu savākt un otrreizēji pārstrādāt.</p>
	<p>Mājas lapa – www.zalajosta.lv EKO zīme „Zaļā josta” tiek piešķirta tikai tiem uzņēmumiem, kuri ir pievienojušies SIA „Zaļā josta” izlietotā iepakojuma vai videi kaitīgo preču brīvprātīgās apsaimniekošanas programmai un tādejādi rūpējas par izlietotā iepakojuma savākšanu, šķirošanu un pārstrādi otrreizējās izejvielās. Šie uzņēmumi ir deleģējuši uzņēmumu rūpēties par to, lai šis iepakojums nonāktu otrreizējā pārstrādē, līdzīgi kā Latvijas zaļā punkta zīme.</p>
	<p>Otrreizējas pārstrādes simbols. Patiesībā Latvijas patērētāji var sastapties ar divu veidu šādiem simboliem. Pirmais atrodas uz precēm, kuras var tikt otrreizēji pārstrādātas. Dažreiz zīmei virsū ir arī kāds cipars, kurš norāda, kādai pārstrādājamo materiālu grupai tas pieder. Otrais simbols norāda, ka prece vai tās iepakojums, ir daļēji vai pilnīgi ražotas no otrreizēji pārstrādātiem materiāliem. Dažreiz simbola vidū var redzēt, piemēram 40 vai 80% uzrakstu. Tas nozīmē, ka produktā tik procentu ir otrreizēji pārstrādātā materiāla. Uz precēm parādās arī vēl daudz citu simbolu un marķējumu. Daļa no tiem var būt maldinoša vai augstāk aprakstīto marķējumu viltojumi.</p>

Tikai dažiem Latvijas uzņēmumiem ir piešķirti ekodizaina marķējumi, jo lielākoties tiek darīts, lai nodrošinātu iespēju ieiet vai paplašināt pārdošanas apjomus eksporta tirgos, kur dažkārt nevar pārdot produktus bez ekodizaina marķējuma. Tāpat arī kā norāda eksportējošo uzņēmumu pārstāvji, tad arī sertifikācijas izmaksas ir augstas, tādējādi, lai veiktu nepieciešamās investīcijas sertifikācijas ieviešanai un veikšanai ir nepieciešams gūt pārlicību, ka tiks nodrošināti papildus ienākumi.

Kā viens no veiksmīgākajiem piemēriem Latvijā ir uzņēmums AS "Spodriņa", kuri lielākajai daļai savu ekoprojektu ir saņēmuši ekomarķējums „EU Ecolabel”.¹⁹⁸ Produktu ražošanā un jaunu produktu formulu izstrādē AS "Spodriņa" aktīvi turpina izvēlēties videi draudzīgas izejvielas¹⁹⁹, lai varētu sevi pozicionēt kā dabai un cilvēkiem draudzīgu uzņēmumu, kuriem ir jau atbilstoša sertifikācija.

Preces nepamatoti tiek marķētas daudzus gadus, jo pieaug patērētāju prasībām pēc videi draudzīgiem produktiem, tāpēc uzņēmumi meklē veidus, kā pozicionēt sevi šajā tirgū, jo lielākoties produktiem, kuriem ir ekomarķējums, cena bieži ir augstāka nekā līdzvērtīgiem produktiem, tādēļ uzņēmumi var izmanto līdzīgas zīmes, lai piesaistītu uzmanību arī saviem produktiem.

Kopumā uzņēmumi, lai atšķirtu savus produktus, vēlas norādīt pircējiem, ka tie ir dabiski, tādējādi bieži cenšoties pastiprināt īpašības. Pārtikas nozarē apzīmējumus "ekoloģisks, bioloģisks, eko, bio, organic" drīkst izmantot tikai tad, ja produkts atbilst spēkā esošajām bioloģiskās ražošanas prasībām. Ja uzņēmumam nav sertifikāta par atbilstību bioloģiskās lauksaimniecības regulai, šie termini nedrīkst būt arī tā nosaukumā, domēnvārdā, marķējumā vai dokumentos.²⁰⁰

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs ir izstrādājis vadlīnijas komersantiem saistībā ar vides kritēriju lietošanu reklāmā, mārketingā un tirdzniecības dokumentos. Negodīgas komercprakses aizliegšanas likums norāda, ka

¹⁹⁸ Spodriņa, <http://spodriba.lv/aktualitates/jaunumi/ministrs-k-gerhards-sviniqa-pasakuma-as-spodriba-pasniedz-ekomarkejuma-sertifikatu-eu-ecolabel/>, (24.05.2017)

¹⁹⁹ Spodriņa, <http://spodriba.lv/aktualitates/jaunumi/sadarbiba-ar-baltijas-vides-forumu/>, (10.05.2019)

²⁰⁰ Diena, Zaļais populisms maldina klientus, pieejams - <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/zalais-populisms-maldina-klientus-14183236>, (22.10.2017)

mārketingā nedrīkst stāstīt izdomājumus vai tendenciozi pasniegt informāciju, lai veicinātu sava produkta noietu. Tomēr tajā pašā laikā patērētāju tiesību aizsardzības centrs nevar nosaukt nevienu gadījumu Latvijā, kad komersantiem tiktu izteikts brīdinājums vai sods.²⁰¹

Taču kosmētikas un sadzīves ķīmijas preces netiek pārbaudītas, izņemot situācijas, kad tiek saņemtas sūdzības.²⁰² Ir novēroti gadījumi, kad uzņēmumi produktus nosauc kā ECO, taču viņiem nav nekādu atbilstošu sertifikātu. Piemēram, KVADRO uzņēmu Ecoidea produktu līnijas satur vārdu Eco, un lai gan uzņēmums norāda, ka kārtu EU Ecolabel sertifikātu, tomēr jau šobrīd pārdošanā ir produkti, kuri satur vārdu eco, bet kuriem nav atbilstoša sertifikātu.²⁰³ Nezaļu iznīcināšanas līdzekļiem, kurus pārrauga Valsts augu aizsardzības dienests norāda, ka marķējumā nevar tikt izmantoti vārdi "nav bīstams" un "nav kaitīgs", taču nav aizliegts lietot vārdu bio. Tādējādi var izšķirt dažādus "zaļās mazgāšanas" jeb "zaļās maldināšanas" veidus:²⁰⁴

- 1. Maldinoši "zaļie" attēli un termini.** Šis ir visizplatītākais maldināšanas veids, ko var redzēt pārtikas preču plauktos. Uzņēmums izmanto maldinošus marķējumus ar zaļām lapām, ziediem, dzīvniekiem un citus līdzīgus elementus kā arī izmanto līdzīgus logotipus citiem esošiem ekomarķējumiem.
- 2. Saukļi, maldinošas etiķetes.** Produkti ir marķēti kā "sertificēti", "100% organiski" utt. bez jebkādas papildu informācijas, kas pierādītu, ka tā ir taisnība. Pastāv liela iespēja, ka šīs etiķetes ir uzņēmuma pašradītas un pašdeklarētas bez jebkāda seguma par atbilstību standartiem.
- 3. Slēptie kompromisi.** Lielās korporācijas var rīkoties kā videi draudzīgas un ilgtspējīgas, taču lai vairāk nopelnītu un izdevīgāk ražotu tās kādā no ražošanas posmiem izmanto videi vai sabiedrībai nedraudzīgas metodes. Kā piemēru var minēt gadījumus, kad apģērbu ražošanas uzņēmumi izmanto "dabiskus" vai "pārstrādātus" materiālus, bet faktiski apģērbu ražo izmantojot bērnu darbaspēku vai sliktus ražošanas apstākļus.
- 4. Neatbilstoši apgalvojumi.** Uz produktiem tiek norādīts, ka to sastāvā nav konkrētu vielu, bet tās vielas ir aizliegtas ar likumu, tādējādi tas nav nekāds ražošanas sasniegums.
- 5. Mazākais no diviem ļaunumiem.** Tas attiecas uz gadījumiem, kad uzņēmumu apgalvojumi ir patiesi par savu produktu ražošanu, bet tos ražojot ir lielāka ietekme uz vidi. Piemērs ir uzņēmums, kas pārdod organiskās cigaretes.

4.5. EKODIZAINA POPULARIZĒŠANA

Tika izveidots pārskats par ekodizainu un projekta laikā arī tika veikta tā popularizēšana. Popularizēšana notika 2019. gada decembrī, kad tika atgādinātas ekodizaina iespējas diskusiju grupā, kā arī tika izvietots raksts par ekodizainu Gateway&Partners mājaslapā. Ir sagatavoti arī raksti, kurus var turpināt izmantot sabiedrības informēšanai. Raksts pieejams - <https://gatewaypartners.net/lv/jaunumi/>

Raksts Nr. 1.: Videi saudzīgi produkti – ekomarķējums kā rādītājs

Eiropas Komisija 2019. gada 11. decembrī Eiropas Savienībai un tās iedzīvotājiem prezentēja Eiropas zaļā kursa stratēģiju, kas ietver uzdevumu risināt ar klimatu un vidi saistītās problēmas.

²⁰¹ Turpat.

²⁰² <https://jauns.lv/raksts/maja-un-darzs/46963-ka-atskirt-ekoproduktus-no-ekomeliem>

²⁰³ <https://jauns.lv/raksts/maja-un-darzs/46963-ka-atskirt-ekoproduktus-no-ekomeliem>

Eiropas Savienības (ES) mērķis ietver siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanos līdz nullei un ekonomiskās izaugsmes un resursu patēriņa nodalīšanu līdz 2050. gadam.

Lai sasniegtu klimatneitrālu aprites ekonomiku, ir nepieciešamas izmaiņas visā ražošanas un rūpniecības ķēdē, kas nozīmē rast un tajā integrēt ilgtspējīgus risinājumus. Tādējādi, turpinot attīstīt ražošanas procesus, nepieciešams izvērtēt, ņemot vērā arī produktu veiktspēju pēc to dzīves cikla beigām, jau izmantotu resursu lietojumu un produktus, kuri ir videi draudzīgi.

Ekodizains ir viena no pamata formām, kas būtu jāpielieto, lai veiktu nepieciešamās izmaiņas visā ražošanas procesā. Tā ir sistemātiska metode, ar ko tiesību aktos tiek noteiktas vides prasības, kas jāņem vērā produkta projektēšanas procesā. Ar ekodizaina metožu palīdzību ir iespējams novērst un samazināt produkta nelabvēlīgo ietekmi uz vidi visā tā dzīves cikla laikā, sākot no izejvielu ražošanas un piegādes, produkta ražošanas, iepakojšanas un piegādes, līdz pat tā lietošanai un nonākšanai atkritumos.

Lai saņemtu ekomarķējuma simbolu, produktam ir jāatbilst kritērijiem, ko nosaka, pētot un analizējot katras preču grupas ietekmi uz vidi, ņemot vērā preces pilnu dzīves ciklu, izvērtējot arī tādus faktorus kā izejvielu izcelsme, to izmantošana, preces ražošanas process, tās lietošana un iespēja otrreiz pārstrādāt.

Eiropas Komisija ir izstrādājusi ekoloģiskos kritērijus ES ekomarķējuma piešķiršanai 34 produktu grupām, bet globālajā ekomarķējumu mājaslapā ir atzīmēti 23 marķējumu standarti. Ekomarķējuma zīmes radītājs un īpašnieks parasti ir neatkarīga organizācija, taču dažkārt arī valsts iestāde. Latvijā ekomarķējuma piešķiršanu veic Vides pārraudzības valsts birojs, kas savus pakalpojumus sniedz par maksu un kuram ir gan pieteikuma, gan arī gada maksas apmērs.

ES izšķir vairākus marķējuma veidus: ekomarķējumi, sociālās atbildības marķējumi un vides marķējumi, papildinot tos ar energomarķējumiem un pārtikas marķējumiem.

Ekomarķējums ir zīme, kas apliecina, ka produkts visā tā dzīves ciklā ir saudzīgs apkārtējai videi.

Tā kā dažāda veida marķējumi kļūst aizvien populārāki, un arvien vairāk uzņēmumu vēlas norādīt, ka ir dabai un videi draudzīgi, ir nepieciešams precīzi definēt, ko apzīmē attiecīgais marķējums. Uzņēmumi vēlas izmantot "zaļos" punktus savos mārketinga materiālos, lai gūtu atzinību no klientiem. Taču var gadīties, ka izvēle izmantot "zaļos" punktus nav balstīta uz praktiskiem nodomiem, kas, savukārt, var radīt bīstamību izvērst tādās negatīvas sekas kā "zaļā atmazgāšana" vai "zaļmaldināšana". Tāpēc ir svarīgi izsvērt un izprast dažādu zīmju nozīmi.

Tikai dažiem Latvijas uzņēmumiem ir piešķirti ekodizaina marķējumi, lielākoties, tie nepieciešami, lai nodrošinātu iespēju uzsākt darbību vai paplašināt pārdošanas apjomus eksporta tirgos, kur produktus bez ekodizaina marķējuma bieži vien pārdot nav iespējams. Tāpat, kā norāda eksportējošo uzņēmumu pārstāvji, arī sertifikācijas izmaksas ir augstas, tādējādi, lai veiktu nepieciešamās investīcijas sertifikācijas ieviešanai un īstenošanai, uzņēmumam ir jābūt pārliecinātam par papildus ienākumu gūšanu.

Kā viens no veiksmīgākajiem piemēriem Latvijā ir uzņēmums AS "Spodrība", kas ir saņēmis ekomarķējumu "EU Ecolabel" lielākajai daļai savu ražoto produktu.

Produktu ražošanā un jaunu produktu formulu izstrādē AS "SPODRĪBA" izvēlas videi draudzīgas izejvielas, lai varētu sevi pozicionēt kā dabai un cilvēkiem draudzīgu uzņēmumu, kam jau ir atbilstoša sertifikācija.

Tiek prognozēts, kad turpmākajos gados sabiedrībai aizvien vairāk tiks akcentēta nepieciešamība veidot produktus pēc ekodizaina metodes, lai samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi. Tāpēc jau šobrīd ir nepieciešams sākt iedziļināties un mēģināt izprast ekodizaina metodi, pārdomājot preču ražošanas procesu.

Izmantotie avoti:

Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Eiropadomei, padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai, COM (2019) 640 final

Vides pārraudzības valsts birojs, <http://www.vpvb.gov.lv/lv/ekomarkejums/informacija>

Starptautiskais ekomarķējums, <https://globalecolabelling.net/eco/eco-friendly-products-by-category/>

Ekodizaina kompetences centrs, [www. Ekodizains.org](http://www.Ekodizains.org)

Spodriba, <http://spodriba.lv/aktualitates/jaunumi/ministrs-k-gerhards-sviniga-pasakuma-as-spodriba-pasniedz-ekomarkejuma-sertifikatu-eu-ecolabel/>, (24.05.2017),
<http://spodriba.lv/aktualitates/jaunumi/sadarbiba-ar-baltijas-vides-forumu/>, (10.05.2019)

Raksts Nr. 2.

Eiropas Komisija 2019. gada 11. decembrī Eiropas Savienībai un tās iedzīvotājiem prezentēja Eiropas zaļā kursa stratēģiju, kas ietver uzdevumu risināt ar klimatu un vidi saistītās problēmas.

Eiropas Savienības (ES) mērķis ietver siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanos līdz nullei un ekonomiskās izaugsmes un resursu patēriņa nodalīšanu līdz 2050. gadam.

Lai sasniegtu klimatneitrālu aprites ekonomiku, ir nepieciešamas izmaiņas visā ražošanas un rūpniecības ķēdē, kas nozīmē rast un tajā integrēt ilgtspējīgus risinājumus. Tādējādi, turpinot attīstīt ražošanas procesus, nepieciešams izvērtēt, ņemot vērā arī produktu veiktspēju pēc to dzīves cikla beigām, jau izmantotu resursu lietojumu un produktus, kuri ir videi draudzīgi.

Ekodizains ir viena no pamata formām, kas būtu jāpielieto, lai veiktu nepieciešamās izmaiņas visā ražošanas procesā. Tā ir sistemātiska metode, ar ko tiesību aktos tiek noteiktas vides prasības, kas jāņem vērā produkta projektēšanas procesā. Ar ekodizaina metožu palīdzību ir iespējams novērst un samazināt produkta nelabvēlīgo ietekmi uz vidi visā tā dzīves cikla laikā, sākot no izejvielu ražošanas un piegādes, produkta ražošanas, iepakojšanas un piegādes, līdz pat tā lietošanai un nonācšanai atkritumos.

Lai saņemtu ekomarķējuma simbolu, produktam ir jāatbilst kritērijiem, ko nosaka, pētot un analizējot katras preču grupas ietekmi uz vidi, ņemot vērā preces pilnu dzīves ciklu, izvērtējot arī tādus faktoros kā izejvielu izcelsme, to izmantošana, preces ražošanas process, tās lietošana un iespēja otrreiz pārstrādāt.

Eiropas Komisija ir izstrādājusi ekoloģiskos kritērijus ES ekomarķējuma piešķiršanai 34 produktu grupām, bet globālajā ekomarķējumu mājaslapā ir atzīmēti 23 marķējumu standarti. Ekomarķējuma zīmes radītājs un īpašnieks parasti ir neatkarīga organizācija, taču dažkārt arī valsts iestāde. Latvijā ekomarķējuma piešķiršanu veic Vides pārraudzības valsts birojs, kas savus pakalpojumus sniedz par maksu un kuram ir gan pieteikuma, gan arī gada maksas apmērs.

ES izšķir vairākus marķējuma veidus: ekomarķējumi, sociālās atbildības marķējumi un vides marķējumi, papildinot tos ar energomarķējumiem un pārtikas marķējumiem.

Ekomarķējums ir zīme, kas apliecina, ka produkts visā tā dzīves ciklā ir saudzīgs apkārtējai videi.

Tā kā dažāda veida marķējumi kļūst aizvien populārāki, un arvien vairāk uzņēmumu vēlas norādīt, ka ir dabai un videi draudzīgi, ir nepieciešams precīzi definēt, ko apzīmē attiecīgais marķējums. Uzņēmumi vēlas izmantot "zaļos" punktus savos mārketinga materiālos, lai gūtu atzinību no klientiem. Taču var gadīties, ka izvēle izmantot "zaļos" punktus nav balstīta uz praktiskiem nodomiem, kas, savukārt, var radīt bīstamību izvērst tādās negatīvas sekas kā "zaļā atmazgāšana" vai "zaļmaldināšana". Tāpēc ir svarīgi izvērtēt un izprast dažādu zīmju nozīmi.

Latvijā vispopulārākais produktu marķējums ir "Karotītes". Tam tiek izšķirtas divas – zaļās un bordo – krāsas emblēmas. Zaļā karotīte pašlaik ir piešķirta 123 uzņēmumiem, kopumā 532 produktiem, bet Bordo karotīte – 51 uzņēmumam, kopumā 276 produktiem. Tomēr jāatzīmē, ka "Karotītes" produkti netiek atzīti kā ekomarķējumi, jo attiecas tikai uz pārtikas izcelsmi un tās kvalitāti, līdzīgi kā preču zīmes - Dabīgs produkts un Latvijas produkts.

Lai iegūtu "karotītes" sertifikāciju, Pārtikas veterinārais dienests vispirms izvērtē un tad nosaka ražotāja atbilstību nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas prasībām un tikai pēc tam izsniedz sertifikāciju. "Zaļā karotīte" ietver apliecinājumu, ka vismaz 95% no produkta atbilst noteiktajām kvalitātes prasībām un ka produkta

izcelsme ir norādīta atbilstoši, kamēr "Bordo karotīte" tiek piešķirta tikai tiem produktiem, kuru pilns ražošanas cikls tiek veikts Latvijā, un produkts atbilst paaugstinātas kvalitātes standartiem.

Tāpat ražotāji vēlas atzīmēt arī to, ka viņi izvēlas videi draudzīgus iepakojumus. Neskatoties uz to, ka ir pieejami dažādi ekomarķējumi, tai skaitā, Vācijas Blue Angel un Ziemeļvalstu Nordic Swan Ecolabel. Latvijā vispopulārākās ir vietējās preču zīmes "Zaļi pakots", ko izdod "Latvijas Zaļais punkts", un "Zaļā josta", ko pārvalda SIA „Zaļā josta”. Svarīgi zināt, ka šīs zīmes norāda, nevis to, ka iepakojums ir veidots no pārstrādātiem materiāliem, bet gan to, ka ražotājs vai izplatītājs (importētājs) ir samaksājuši par šī iepakojuma otrreizēju pārstrādi.

Kopumā, lai atšķirtu savus produktus no citiem, uzņēmumi īpaši pircējiem vēlas norādīt, ka tie ir dabiski, tādējādi cenšoties akcentēt to specifiskās īpašības. Pārtikas nozarē tādus apzīmējumus kā "ekoloģisks, bioloģisks, eko, bio, organic" drīkst izmantot tikai tad, ja produkts atbilst spēkā esošajām bioloģiskās ražošanas prasībām. Ja uzņēmumam nav sertifikāta par atbilstību bioloģiskās lauksaimniecības regulai, tad šos terminus nav atļauts izmantot arī to nosaukumos, domēnvārdos, marķējumos vai jebkura veida saistītajos dokumentos.

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs ir izstrādājis vadlīnijas komersantiem saistībā ar vides kritēriju lietošanu reklāmā, mārketingā un tirdzniecības dokumentos. Negodīgas komercprakses aizliegšanas likumā norādīts, ka izdomājumu izmantošana vai tendenciozi pasniegta informācija, lai veicinātu sava produkta noietu, nedrīkst būt starp atļautajiem mārketinga rīkiem.

Izmantotie avoti:

Diena, Zaļais populisms maldina klientus, pieejams - <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/zalais-populisms-maldina-klientus-14183236>, (22.10.2017.)

5. Tehniskās specifikācijas veidnes

Izvēloties, kurām grupām teorētiski ir iespējams un var izveidot tehniskās specifikācijas veidnes, tika ņemti sekojoši principi:

- 1) preču/pakalpojumu grupām, kuras lielākoties pērk caur EIS (piem. biroja papīrs, drukas iekārtas, IT tehnika, mēbeles) nav aktuāli veidot veidnes, jo pašvaldības lielākoties tās neizmanto, jo lielākoties iegādājas produktus caur EIS datubāzi. EIS iepērk centralizēti, tādējādi iepirkums var tikt veikts ievērojot ZPI principus;
- 2) veidnes nepieciešamas tām preču/pakalpojumu grupām, kas ietver daudz elementus, t.i., kuru iepirkšanai pasūtītājam varētu rasties lielākas grūtības saprast kā ZPI integrējams tehniskajās specifikācijas;
- 3) veidnes nevar/nav iespējams taisīt tām grupām, kur saistošs specifisks normatīvais regulējums un ir daudz elementu atkarībā no konkrētā iepirkuma priekšmeta, ko vienā veidnē integrēt nav iespējams, piemēram, būvniecība;
- 4) veidnes nepieciešamas tām grupām, kuras iepērk visbiežāk.

Tika izveidotas 5 veidnes: tīrīšanas līdzekļi, pārtikas piegāde un ēdināšanas pakalpojumi, iekštelpu apgaismojums un iekštelpu apgaismojuma projekta izstrāde.

Nepieciešams norādīt, ka lai gan ZPI kritēriji ietver "Pārtikas produktu piegādi un ēdināšanas pakalpojumus", tomēr tos nevar salikt vienā veidnē, jo ne vienmēr ir arī ēdināšanas pakalpojums un principā produktu piegādes tehniskās specifikācijas un ēdināšanas pakalpojumu tehniskās specifikācijas saturiski ir ievērojami atšķirīgas. Līdz ar to šīs vienas grupas ietvaros ir nepieciešamas 2 veidnes - atsevišķi pārtikas produktiem un atsevišķi ēdināšanai.

Līdzīgi arī par iekštelpu apgaismojumu. Ja iekštelpu apgaismojuma piegādei un uzstādīšanai var būt viena veidne, kur attiecīgās vietās pie uzstādīšanas pielikta piebilde [ja attiecināms], taču projektēšanu nav iespējams pievienot, jo tiek atdalīti šie posmi atsevišķi, līdz ar to ir nepieciešamība pēc 2 veidnēm.

Tehniskās specifikācijas veidnes ir veidotas uz esošo MK noteikumu normatīvu bāzes.

5.1. TĪRĪŠANAS LĪDEKĻIEM UN PAKALPOJUMIEM

TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA/Tehniskā piedāvājuma forma (veidne)

Iepirkuma priekšmets	<i>Telpu/teritorijas uzkopšana Tīrīšanas līdzekļu piegāde</i>
Līguma izpildes vieta (<i>uzkopjamais objekts vai piegādes vieta</i>)	<i>adrese</i>
Kopējā uzkopjamā platība [<i>norāda ja attiecināms</i>]	<i>Telpas _____ m² Teritorija _____ m²</i>

TELPU UKZKOPŠANA [*norāda ja attiecināms*]

Nr. p.k.	Darba apraksts	Apjoms <i>Gab./m²</i>	Uzkopšanas biežums (<i>norāda nepieciešamo x skaitu</i>)						
			5x ned.	3x ned.	1x ned.	1x mēn.	Pēc nepieciešamības	2x gadā	1x gadā
1.	Telpu uzkopšana (<i>Piemēri, izvēlas un papildina pēc nepieciešamības</i>) *								
<i>1.</i>	Atkritumu grozu iztukšošana un atkritumu maisiņu nomaiņa								
<i>2.</i>	Putekļu slaucīšana no brīvajām horizontālajām mēbeļu virsmām								
<i>x.</i>	Putekļu slaucīšana no mēbeļu horizontālajām virsmām (tostarp darba galdiem), palodzēm, telefona aprātiem								
	Mīksto grīdas segumu tīrīšana ar putekļu sūcēju - _____ m ²								

Cieto grīdas segumu mitrā uzkopšana darba telpās, gaitenēs, kāpņu telpās (linolejs – ___ m ² ; lamināts - ___ m ² ; parkets - ___ m ² ; flīzes - ___ m ² ; betons - ___; dēļi - ___ m ² ; vorsalīns – ___ m ² , cits (<i>norādīt</i>)– ___ m ²)									
Grīdlīstu mitrā tīrīšana									
Roku balstu tīrīšana									
Galdu un krēslu kāju tīrīšana									
Palodžu tīrīšana									
Vertikālo virsmu tīrīšana (durvis, mēbeles)									
Liftu uzkopšana ___ gab									
Lokālo traipu tīrīšana uz durvju virsmām, rokturiem, eņģēm									
Elektroslēdžu tīrīšana									
Galda lampu tīrīšana									
Biroja krēslu tīrīšana kabinetos									
Grūti pieejamo virsmu tīrīšana (skapju augšas, durvju stenderes un tml.)									
Košļājamo gumiju noņemšana									
Tāfeļu tīrīšana									
Radiatoru vai dekoratīvo aizsargrežģu tīrīšana									
Kāpņu laukumu un pakāpienu uzkopšana									
Kāpņu margu mitrā tīrīšana									
Interjera elementu un aprīkojuma tīrīšana. NERŪSĒJOSĀ TĒRAUDA VIRSMAS tiek tīrītas ar atbilstošiem līdzekļiem.									

	Kasešu sistēmas kājslauķi un netīrumu savākšanas bedres zem kājslauķa								
	<i>*Telpu uzkopšanas darbi jāveic no plkst. _____ līdz plkst. _____</i>								
2.	Sanitārās telpas* <i>(izvēlas nepieciešamo)</i>								
	Atkritumu grozu iztukšošana, dezinfekcija un maisiņu nomaiņa								
	Izlietnes, tualetes podu, pisuāru mazgāšana, dezinfekcija, kalcija slāņa noņemšana (____ izlietnes, ____ WC podi un ____ pisuāri)								
	Tualetes kabīņu, duškabīņu sienu, durvju mazgāšana (____ kabīnes)								
	Flīžu grīdas mitrā uzkopšana (____m ²) un dezinfekcija								
	Spoguļu tīrīšana (____ gab.)								
	Flīžu sienu tīrīšana (____ m ²)								
	Sanitāri higiēniskā aprīkojuma tīrīšana (tualetes papīra, šķidro ziepju, roku dvieļu turētāji, roku žāvētāji)								
	Sanitāri higiēnisko materiālu uzraudzība un papildināšana								
	<i>*Telpu uzkopšanas darbi jāveic no plkst. _____ līdz plkst. _____</i>								
3.	Stikla virsmu uzkopšanas darbi <i>(izvēlas nepieciešamo)</i>								
	Logu, stikla starpsienu un stikla durvju mazgāšana: t.sk.;								
	- stikla starpsienas un durvis - ____ m ²								
	- Logi - ____ m ²								
	- Spoguļi - ____ gab.								
	<i>* uzkopšanas darbi jāveic no plkst. _____ līdz plkst. _____</i>								

4.	Sanitāri higiēniskie materiāli <i>(izvēlas nepieciešamo)</i>	
	Materiālu nosaukums	Materiālu tehniskie raksturlielumi
	Tualetes papīrs	
	Papīra dvieļi	
	Šķidrās ziepes dozatoram	
	Gaisa atsvaidzinātāji pusuāriem	

5.	Uzkopšanā izmantojamie tīrīšanas līdzekļi <i>(norādīt darbu veidam atbilstošos)</i>	
Nr. p.k.	Līguma izpildes komponente	ZPI prasības
1	Universālie tīrīšanas līdzekļi	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>2. IEPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>2.1. Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>2.2. Nedrīkst izmantot aerosola iepakojumu, kas satur propelentus.</p>

		2.3. Produktiem iepakojumā ar dozatoru jābūt pārdošanā kā atkārtotai uzpildīšanai paredzētas sistēmas daļai.
2	Sanitārie tīrīšanas līdzekļi	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>2. IĒPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>2.1. Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>2.2. Nedrīkst izmantot aerosola iepakojumu, kas satur propelentus.</p> <p>2.3. Produktiem iepakojumā ar dozatoru jābūt pārdošanā kā atkārtotai uzpildīšanai paredzētas sistēmas daļai.</p>
3	Logu tīrīšanas līdzekļi	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>2. IĒPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>2.1. Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>2.2. Nedrīkst izmantot aerosola iepakojumu, kas satur propelentus.</p>

4	Trauku mazgāšanas līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām	<p>1.ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams šā Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>2.IEPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p>
5	Veļas mazgāšanas līdzekļi un iepriekšējās apstrādes traipu tīrītāji	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>1.1. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>1.2. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās norādīto sastāvdaļu sarakstā nedrīkst iekļaut šādas sastāvdaļas: fosfāti.</p> <p>2. DOZĒŠANAS PRASĪBAS</p> <p>2.1 Ieteicamā deva normāli netīru tekstilizstrādājumu (augstas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi, krāsām droši veļas mazgāšanas līdzekļi) un viegli netīru tekstilizstrādājumu (zemas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi) mazgāšanai ūdenī ar cietību 2,5 mmol CaCO₃/l (vidēji cietā ūdenī) nepārsniedz attiecīgi šādas robežvērtības:</p> <p>2.1.1.augstas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi — 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums);</p>

		<p>2.1.2 krāsām droši mazgāšanas līdzekļi — 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums);</p> <p>2.1.5 zemas efektivitātes veļas mazgāšanas līdzekļi — 17,0 g/kg mazgājamās veļas (pulveri/tabletes) vai 17,0 ml/kg mazgājamās veļas (šķidrums).</p> <p>Ja piemēro ieteikumus priekšmazgāšanai un turpmākai mazgāšanai, kopējā ieteicamā deva (priekšmazgāšanai un turpmākai mazgāšanai) atbilst maksimālajai devai.</p> <p>3. IEPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p>
6	Mazgāšanas līdzekļi un skalošanas līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām	<p>1. ĶĪMISKĀS PRASĪBAS</p> <p>1.1. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās nav uzskaitīta neviena sastāvdaļa (viela), kas identificēta kā īpaši bīstama viela un iekļauta Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķīmikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (REACH), un ar kuru izveido Eiropas Ķīmikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK 59. pantā paredzētajā sarakstā. Minētais vielu (kandidātvielu) saraksts pieejams Eiropas Ķīmikāliju aģentūras tīmekļvietnē, Licencēšanai pakļauto īpaši bīstamo vielu kandidātu sarakstā.</p> <p>1.2. Produkta etiķetē, drošības datu lapā (DDL) un citās attiecīgās tehnisko datu lapās norādīto sastāvdaļu sarakstā nedrīkst iekļaut šādas sastāvdaļas: fosfāti.</p> <p>2. IEPAKOJUMA PRASĪBAS</p> <p>2.1. Visi produkti jāpiegādā ar precīziem norādījumiem par dozēšanu.</p> <p>2.2. Kartona iepakojuma sastāvā ir ≥ 80 procenti reciklētu materiālu.</p>

Citas pasūtītāja prasības darbu veikšanai:

Nr. p.k.	Prasības
	<p><i>Piemēram:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Izpildītājam uzkopšanas darbi jāveic ar saviem darbiniekiem, uzkopšanas tehniku, inventāru, iekārtām un materiāliem.</i> 2. <i>Izpildītājs darba uzdevumā iekļautos uzkopšanas darbus veic saskaņā ar Pasūtītāja noteikto regularitāti</i> 3. <i>Izpildītājs nodrošina Pasūtītāju ar nepieciešamajiem higiēnas materiāliem (tualetes papīrs, papīra dvieļi, šķidrās ziepes u.c.). Jāpielieto tikai tādi mazgāšanas (t.sk. speciālie dezinfekcijas līdzekļi) un citi resursi, kuri ir atļauti telpu uzkopšanai un kas atbilst Latvijas Republikas un Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem</i> 4. <i>Izpildītāja darbiniekiem ir jāievēro Pasūtītāja iekšējās darba kārtības un ēku izmantošanas noteikumi, darba aizsardzības un ugunsdrošības noteikumi, drošības tehnikas un darba higiēnas prasības</i> 5. <i>Izpildītājs nodrošina, ka uzkopšanas darbus veic darbinieki, kuru saraksts iepriekš saskaņots ar Pasūtītāju.</i> 6. <i>Izpildītājam savāktie atkritumi jānogādā uz Pasūtītāja atkritumu konteineriem</i> 7. <i>Pasūtītājs nodrošina Izpildītāju ar telpām uzkopšanas līdzekļu un inventāra glabāšanai un apkopēju garderobei</i> 8. <i>Izpildītājam aizliegts pārvietot un lasīt dokumentus, ieslēgt un izmantot tehniskās ierīces, atvērt telpā esošos skapjus un galda atvilktnes</i> 9. <i>Pasūtītāja pretenziju gadījumā Izpildītājam 1 (vienas) stundas laikā no Pasūtītāja izsaukuma brīža ir jānodrošina pārstāvja ierašanās objektā akta par nekvalitatīvi veiktajiem uzkopšanas darbiem sastādīšanai. Konstatētie trūkumi jānovērš</i>

TĪRĪŠANAS LĪDZEKĻU PIEGĀDE *[norāda ja attiecināms]*

Nr. P.k.	Tīrīšanas līdzekļu veids <i>[norāda, papildina pēc nepieciešamības]</i>	Specifikācija, prasības*	Mērvienība	Piegādes termiņš	Piegādājamais apjoms vienā piegādes reizē <i>[norāda, ja zināms]</i>	Piegādājamais apjoms kopā Līguma izpildes ietvaros <i>[norāda, ja zināms]</i>
1	<i>Universālie tīrīšanas līdzekļi</i>					
1.1.	...					

1.x.	...					
2	<i>Sanitārie tīrīšanas līdzekļi</i>					
2.1.	...					
2.x.						
3	<i>Logu tīrīšanas līdzekļi</i>					
4	<i>Trauku mazgāšanas līdzekļi trauku mazgāšanai ar rokām</i>					
5	<i>Veļas mazgāšanas līdzekļi un iepriekšējās apstrādes traipu tīrītāji</i>					
6	<i>Mazgāšanas līdzekļi un skalošanas līdzekļi trauku mazgājamām mašīnām</i>					

*** Katram tīrīšanas līdzekļu veidam saistošas 5.punktā norādītās attiecīgās ZPI prasības**

FINANŠU PIEDĀVĀJUMS

(finanšu piedāvājuma veidne)

UZKOPŠANAS PAKALPOJUMIEM

Nr.p.k.	Objekts	Pamatpakalpojumu cena par telpu uzkopšanu EUR bez PVN	Pamatpakalpojumu cena par teritorijas uzkopšanu EUR bez PVN
		mēnesī	mēnesī
1.			
2.			
X.			
Kopā:			

Finanšu piedāvājuma apkopojums

Pozīciju nosaukumi	Pamatpakalpojumu cena EUR bez PVN		
	mēnesī	1 gadā	X gados
Par visiem objektiem summējot telpu un teritorijas uzkopšanu			

Finanšu piedāvājums papildpakalpojumiem

Nr. p.k.	Papildpakalpojums	Cena EUR bez PVN
	<i>Jumta tīrīšanas no sniega/ledus cena par 1m²</i>	
	<i>Mehānizēta sniega/ledus savākšana un izvešana cena par 1m³</i>	
	<i>Priekšmetu pārvietošana 1 cilvēkstundas cena</i>	
	<i>Kravas transporta (transportlīdzekļa pilnā masa līdz 3500kg) pakalpojumi EUR/km</i>	
	<i>Kravas transporta (transportlīdzekļa pilnā masa no 3500kg - 7500kg) pakalpojumi EUR/km</i>	
	<i>Betona grīdu lakošana cena par 1m²</i>	
	<i>Parketa dziļā tīrīšana, vaskošana vai lakošana cena par 1m²</i>	
	<i>Linoleja dziļā tīrīšana, vaskošana, pulēšana cena par 1m²</i>	

	<i>Flīžu segumu attīrīšana no traipiem cena par 1m²</i>	
	<i>Traipu tīrīšana no sienām, durvju un mēbeļu virsmām cena par 1m²</i>	
	<i>Logu mazgāšana cena par 1m²</i>	
	<i>Žalūziju tīrīšana un mazgāšana cena par 1m²</i>	
	<i>Mīksto mēbeļu tīrīšana 1 cilvēkstundas cena</i>	
	<i>Tehnisko tuneļu, gaisa vadu un šahtu tīrīšana 1 cilvēkstundas cena</i>	

5.2. PĀRTIKAS PRODUKTU PIEGĀDE

TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA/Tehniskā piedāvājuma forma (veidne)

Iepirkuma priekšmets	Pārtikas produktu piegāde
Līguma izpildes vieta (<i>pārtikas produktu piegādes vieta</i>)	<i>adrese</i>
Līguma termiņš	

Nr. p.k.	Produkts (<i>norāda/papildina pēc nepieciešamības</i>)	Piegādes biežums/termiņš (<i>norāda nepieciešamo</i>)
1.	<i>Maize, maizes izstrādājumi</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
2.	<i>Piens un piena pārstrādes produkti</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
3.	<i>Olas</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
4.	<i>Svaigi atdzesēta putnu gaļa</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
5.	<i>Svaigi atdzesēta cūkgaļa</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
6.	<i>Gaļas produkti un desas</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
7.	<i>Zivis un zivju izstrādājumi</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
8.	<i>Svaigi dārzeņi un garšaugi</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
9.	<i>Svaigi augļi un ogas</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
10.	<i>Graudaugi, to produkti un bakalejas preces</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
11.	<i>Saldēti pārtikas produkti</i>	<i>x reizes nedēļā / līdz ____</i>
...

1. Produkta tehniskā specifikācija

Nr. p.k.	Produkta nosaukums	Tehniskās prasības specifikācijai	Vēlamais iepakojuma veids un tilpums	Mērvienība	Apjoms (<i>paredzētais vai indikatīvais</i>)

1.1. Vispārīgās prasības:

1.1.1. PRODUKTU KVALITĀTE

[X] procenti no [*vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas*] jābūt ražotiem atbilstoši bioloģiskās

lauksaimniecības metodēm saskaņā ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr.834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr.2092/91 atcelšanu;

vai

[X] procentiem no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, augļi, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, burkāni, āboli] jābūt ražotiem saskaņā ar integrētās ražošanas kritērijiem;

vai

[X] procentiem no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas] jāatbilst nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām.

Pretendents norāda produktus, **kuri atbilst bioloģiskās lauksaimniecības (turpmāk – BL), nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas (turpmāk – NPKS) vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas (turpmāk - LPIA) prasībām.** Ja kāds no minētajiem produktiem neatbildīs attiecīgi BL, NPKS vai LPIA prasībām, pretendenta piedāvājums tiks noraidīts un tālāk netiks izskatīts.

Ja Pretendents piedāvājumā norādījis produktus, kuri atbilst BL, NPKS vai LPIA prasībām, tad šo norādīto zaļo pārtikas produktu piegāde jānodrošina pilnā specifikācijā norādītajā apjomā.

Pasūtītājs augļu, ogu un dārzeņu piegādēm ievēro arī Zemkopības ministrijas izstrādātos vietējo augļu, ogu un dārzeņu pieejamības kalendārus, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē.

Pārtikas produkti, kuri atbilst BL, NPKS vai LPIA prasībām

Nr. p.k.	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, ražotāja nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, piegādātāja nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, sertifikāta numurs	Produkta, kurš atbilst BL prasībām, operatora nosaukums	Kultūrauga, kurš atbilst LPIA prasībām, saimniecības nosaukums un audzētāja numurs	Informācija par pretendenta sadarbību ar ražotāju un/vai piegādātāju, norādot: sadarbību apliecinošā dokumenta datumu un veidu

1.1.2. BEZ ĢENĒTISKI MODIFICĒTIEM ORGANISMIEM

Pārtikas produkti nesatur ģenētiski modificētos organismus, nesastāv no tiem un nav ražoti no tiem.

1.1.3. IEPAKOJUMS, VIDEI DRAUDZĪGA PIEGĀDE UN SEZONĀLI PĀRTIKAS PRODUKTI

[X] procenti no pārtikas produktiem jābūt piegādātiem atkārtoti izmantojamā primārajā iepakojumā;

vai

[X] procenti no pārtikas produktiem jābūt piegādātiem sekundārajā un/vai transporta iepakojumā, kas satur vairāk nekā 45 procenti pārstrādātu materiālu;

vai

[X] procenti no pārtikas produktiem nedrīkst būt iepakoti atsevišķās porcijās (vienas vienības iepakojumos);

vai

transportlīdzekļiem, ko paredzēts izmantot produktu piegādei no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas, jāatbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;

vai

pārtikas produktu [norāda kādu] piegāde tiks veikta noteiktā pasūtītāja paredzēta attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai ne tālāk kā X km;

vai

augļu, ogu un dārzeņu piegādes tiks veiktas, ievērojot sezonālītāti.

2. Piedāvājumā norādītajiem produktiem jāatbilst: *(norāda/papildina pēc nepieciešamības)*

- 2.1. Regula (EK) 1580/2007 ar ko nosaka Regulu (EK) Nr. 2200/96, (EK) Nr. 2201/96 un (EK) Nr. 1182/2007 īstenošanas noteikumus augļu un dārzeņu nozarē;
- 2.2. Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 543/2011 (2011. gada 7. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 piemērošanai attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari;
- 2.3. Eiropas parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr.1169/2011, "Par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem" par pārtikas produktu marķēšanu un kvalitātes rādītājiem, ar ko paredz marķējumā noteiktās obligātās ziņas par norādēm uz pārtikas iepakojuma vai tam piestiprinātas etiķetes, vai pārtikas pavaddokumentiem;
- 2.4. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr.853/2004 (2004. gada 29. aprīlis), ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku;
- 2.5. Eiropas Komisijas (EK) regula Nr.543/2008 (2008. gada 16. jūnija) „Par kārtību, kādā piemērojama Padomes regula (EK) Nr.1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem”;
- 2.6. Pārtikas aprites uzraudzības likums;
- 2.7. Preču un pakalpojumu drošuma likums;
- 2.8. Ministru kabineta 2014. gada 12. augusta noteikumi Nr. 461 "Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas darbības, uzraudzības un kontroles kārtība”;
- 2.9. Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība”;
- 2.10. Citi saistošie un spēkā esošie normatīvie akti, kas regulē pārtikas produktu kvalitātes prasības un to apriti.

3. Vispārējās kvalitātes prasības visiem pārtikas produktiem:

- 3.1. Preces tiek piegādātas ar ne mazāk kā šādu derīguma termiņu: 2/3 no kopējā realizācijas termiņa precēm, kuru realizācijas termiņš ir līdz 3 (trīs) mēnešiem, un ne mazāk kā 3 (trīs) mēneši līdz realizācijas termiņa beigām precēm, kuru realizācijas termiņš ir 1 (viens) gads vai ilgāk. Pienam un piena produktiem, svaigi atdzesētai cūkgaļai, subproduktiem un svaigi atdzesētai liellopu gaļai, gaļas izstrādājumiem, svaigi atdzesētai putnu gaļai un svaigām zivīm līdz realizācijas termiņa beigām - ne mazāk kā 3 (trīs) dienas. Piegādātājam nav tiesības piegādāt preces, kuru derīguma termiņš ir neatbilstošs;
- 3.2. Preču pavadzīmēs jābūt norādītam pārtikas produktu uzglabāšanas režīmam, realizācijas termiņam;
- 3.3. Nav atļauta atkārtoti saldētas produkcijas piegāde;

- 3.4. Visām precēm jābūt safasētām atbilstoši drošības un higiēnas prasībām, nebojātā ražotāja iepakojumā.

4. Vispārējie transportēšanas nosacījumi visiem pārtikas produktiem:

- 4.1. Transportēšanas - piegādes laikā jāievēro pārtikas produktu higiēna prasības. Transportēšanas laikā produkti jāpasargā no piesārņojuma un jānodrošina pārvadāšanai nepieciešamā temperatūra. Transportlīdzeklim, tarai, iepakojumam, konteineram, kuros pārvietos pārtikas produktus, jābūt tīriem, atbilstoši noteiktajām pārtikas higiēnas prasībām.
- 4.2. Pretendenta rīcībā ir Latvijas Republikas normatīvajam regulējumam atbilstošs tehniskais aprīkojums un transporta līdzekļi produktu pārvadāšanai.

(!) Papildus informācija Pasūtītājam - zemāk minētas ZPI prasības, kas jāietver iepirkuma nolikumā un līgumā:

ZPI prasības un kritēriji

Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji

1. Pārtikas produktu piegādes, iepirkumam izvēloties saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu:

- 1.1. nosaka katra piedāvājuma izvērtēšanas kritērija īpatsvaru, bet ZPI kritērijiem kopā ne mazāk kā 20 procentu apmērā no piedāvājuma izvērtēšanas kritēriju kopējās vērtības;
- 1.2. cenas vai izmaksu kritērijam pasūtītājs paredz īpatsvaru ne vairāk kā 50 procentu apmērā;
- 1.3. pārtikas produktu piegādes iepirkumam var piemērot tikai vienu piedāvājuma salīdzināšanas un izvērtēšanas kritēriju – cenu, ja tehniskā specifikācija ir izstrādāta, ievērojot visas ZPI prasības, kuras minētas sadaļā "Tehniskās specifikācijas".

2. Lai novērtētu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam vērtē sekojošus ZPI kritērijus:

2.1. pārtikas produktu kvalitāte:

- 2.1.1. bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars);
- 2.1.2. lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars);
- 2.1.3. nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstoši produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars).

2.2. iepakojums, videi draudzīga piegāde un sezonāli produkti:

2.2.1. atkārtoti izmantojamā primārajā iepakojumā piegādātie pārtikas produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars);

vai

2.2.2. sekundārajā un/vai transporta iepakojumā, kas satur vairāk nekā 45% pārstrādātu materiālu, piegādātie pārtikas produkti (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars);

vai

2.2.3. pārtikas produkti, kuri nav iepakoti atsevišķās porcijās (vienas vienības iepakojumos) (tehniskajā specifikācijā norādītais produktu īpatsvars);

vai

2.2.4. transportlīdzekļi, ko paredzēts izmantot produktu piegādei no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas vietas, atbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr.1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;

vai

2.2.5. pārtikas produktu piegāde veikta noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai (piemēram, 100 km ietvaros);

vai

2.2.6. augļu, ogu un dārzeņu produktu piegāde veikta, ievērojot sezonalitāti.

Augļu, ogu un dārzeņu piegādēm jāievēro Zemkopības ministrijas izstrādātie vietējo augļu, ogu un dārzeņu pieejamības kalendāri, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē.

3. Papildus punktus var piešķirt par:

3.1. BIOLOĢISKĀ PĀRTIKA

Bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.

3.2. INTEGRĒTĀ RAŽOŠANA

Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.

3.3 PĀRTIKAS KVALITĀTES SHĒMAS UN KVALITĀTES RĀDĪTĀJI

Nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām atbilstošo produktu apjoms, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu.

3.4. ATKĀRTOTI IZMANTOJAMS PRIMĀRAIS IEPAKOJUMS

Atkārtoti izmantojamā primārajā iepakojumā piegādāto pārtikas produktu daļa virs tehniskajā specifikācijā norādītās obligātās prasības.

3.5. SEKUNDĀRAIS UN/VAI TRANSPORTA IEPAKOJUMS NO PĀRSTRĀDĀTIEM MATERIĀLIEM

Sekundārajā un/vai transporta iepakojumā, kas satur vairāk nekā 45 procenti pārstrādātu materiālu, piegādāto produktu daļa virs tehniskajā specifikācijā norādītās obligātās prasības.

3.6. IZVAIRĪŠANĀS NO VIENAS VIENĪBAS IEPAKOJUMA

Pārtikas produktu, kuri nav iepakoti atsevišķās porcijās (vienas vienības iepakojumos), daļa virs tehniskajā specifikācijā norādītās obligātās prasības.

3.7. AKVAKULTŪRAS UN JŪRAS PRODUKTI (ja attiecināms)

Akvakultūras un jūras produktu nozvejā un ražošanā ievērota ilgtspējīga prakse un metodes, kā noteikts attiecīgā ilgtspējīgas zvejas un akvakultūras marķējumā.

Ja piedāvājumi ir līdzvērtīgi, pasūtītājs pārtikas produktu piegādes līguma slēgšanas tiesības piešķir piegādātājam, kura piedāvājumā ir lielāks to pārtikas produktu īpatsvars:

1. kuri atbilst bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju (visu vai daļas no tiem), vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas

prasībām;

2. kurus paredzēts piegādāt noteiktā pasūtītāja paredzētā attāluma ietvaros no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas līdz pasūtītāja norādītajai vietai (piemēram, 100 km ietvaros).

Iepirkuma līguma izpildes noteikumi

1. Pārtikas produktu piegādes līgumā pasūtītājs paredz:

- 1.1. tehniskajā specifikācijā noteikto prasību izpildes kontroles mehānismu un atbildību par līguma prasību neizpildi līguma darbības laikā;
- 1.2. pienākumu piegādātājam, ja tas pats nav bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju, vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošu produktu ražotājs vai audzētājs, attiecībā uz produktiem, kuri atbilst minētajām prasībām, iesniegt pasūtītājam ražotāju un audzētāju sarakstu, norādot to kontaktinformāciju, un ar ražotāju (audzētāju) noslēgtu līgumu par sadarbību ar attiecīgo piegādātāju pārtikas produktu piegādes līguma izpildē;
- 1.3. tiesības pasūtītājam papildus piegādātāja norādītajai informācijai un iesniegtajiem dokumentiem veikt piegādāto pārtikas produktu izcelsmes un kvalitātes pārbaudes;
- 1.4. pārtikas produktu sarakstu, norādot produktu ražotāju vai audzētāju un to izcelsmes valsti, kas izstrādāts atbilstoši tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām.

2. Pasūtītājs nodrošina noslēgtā pārtikas produktu piegādes iepirkumu līgumu vai to kopiju pieejamību uz vietas iestādē, kurā notiek pārtikas produktu piegāde.

FINANŠU PIEDĀVĀJUMS

(finanšu piedāvājuma veidne)

Nr. p.k.	Produkta nosaukums (preces nosaukums, daudzums iepakojumā)	Produkta apraksts (izcelsmes valsts, ražotājs, produkta nosaukums)	Piedāvātais iepakojuma veids	Mērvienība, saskaņā ar kuru piedāvā cenu	Plānotais/ indikatīvais apjoms	Vienas vienības izmaksas bez PVN	Kopējās izmaksas EUR bez PVN
						Kopā EUR	
						PVN	
						EUR kopā ar PVN	

Attālums no preces iekraušanas vietas līdz piegādes vietai (km)	
--	--

5.3. ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMI

TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA/Tehniskā piedāvājuma forma (veidne)

Iepirkuma priekšmets	Ēdināšanas pakalpojumi
Līguma izpildes vieta	<i>adrese</i>
Līguma izpildes termiņš	

1. TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA

1.1 Produktu kvalitāte

[X] procenti no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas] jābūt ražotiem atbilstoši bioloģiskās lauksaimniecības metodēm saskaņā ar Padomes 2007. gada 28. jūnija Regulu (EK) Nr.834/2007 par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu un par Regulas (EEK) Nr.2092/91 atcelšanu;

vai

[X] procentiem no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, augļi, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, burkāni, āboli] jābūt ražotiem saskaņā ar integrētās ražošanas kritērijiem;

vai

[X] procentiem no [vai nu noteikta produktu grupa, piemēram, piena produkti, gaļas produkti, dārzeņi, vai konkrētu produktu saraksts, piemēram, kartupeļi, liellopu gaļa, olas] jāatbilst nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju prasībām.

Pretendents norāda produktus, kuri atbilst bioloģiskās lauksaimniecības (turpmāk – BL), nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas (turpmāk – NPKS) vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas (turpmāk – LPIA) prasībām.

Pārtikas produkti, kuri atbilst BL, NPKS vai LPIA prasībām

Nr. p.k.	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, ražotāja nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, piegādātāja nosaukums	Produkta, kurš atbilst BL, LPIA vai NPKS prasībām, sertifikāta numurs	Produkta, kurš atbilst BL prasībām, operatora nosaukums	Kultūrauga, kurš atbilst LPIA prasībām, saimniecības nosaukums un audzētāja numurs	Informācija par pretendenta sadarbību ar ražotāju un/vai piegādātāju, norādot: sadarbību apliecinošā dokumenta datumu un veidu

1.2. Bez ģenētiski modificētiem organismiem

Ēdināšanas pakalpojumos izmantotie pārtikas produkti nesatur ģenētiski modificētos organismus, nesastāv no tiem un nav ražoti no tiem.

1.3. Iepakojums, videi draudzīga piegāde un sezonāli pārtikas produkti

[X] procenti no pārtikas produktiem jābūt piegādātiem iepakojumā, kas izgatavots no otrreiz pārstrādātiem materiāliem (*piem. kartons, plastikāts*) atkārtoti izmantojamā sekundārajā un/vai transporta iepakojumā (*piem. kastes, paletes*);

vai

transportlīdzekļiem, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanai, jāatbilst vismaz EURO 5 vai V atgāzu emisijas standartiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 20. jūnija Regulas (EK) Nr. 715/2007 par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai I pielikuma 1. tabulā noteiktajām "Euro 5" emisijas robežvērtībām vai saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumiem noteikumu Nr. 1494 "Mopēdu, mehānisko transportlīdzekļu, to piekabju un sastāvdaļu atbilstības novērtēšanas noteikumi" 11. pielikuma 41. iedaļā noteiktajām "EURO V" emisiju robežvērtībām;

vai

ēdināšanas pakalpojumā izmantoto pārtikas produktu [*norāda kādu*] piegāde tiks veikta noteiktā pasūtītāja paredzēta attāluma ietvaros - ne tālāk kā X km no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas līdz Līguma izpildes vietai;

vai

augļus, ogas un dārzeņus, ko paredzēts izmantot ēdināšanas pakalpojumos, piegādātājs izvēlēsies atkarībā no sezonas (ievērojot arī Zemkopības ministrijas izstrādātos vietējo augļu, ogu un dārzeņu pieejamības kalendārus, kuri publicēti Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļvietnē).

1.4. Aprīkojums (*norāda, ja attiecināms*)

1) ledusskapjos un saldētavās, ko paredzēts izmantot, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, nav ozona slāni noārdošās vielas (HCFC un HFC);

2) aprīkojums atbilst vienam vai vairākiem no turpmāk minētajiem energoefektivitātes standartiem, ja tādi pastāv: ENERGY STAR, ES enerģijas patēriņa marķējums (A klase) vai līdzvērtīgs standarts;

3) aprīkojums ir efektīvs ūdens patēriņa ziņā saskaņā ar ES marķējumu (A klase) vai līdzvērtīgu standartu.

1.5. Tīrīšanas līdzekļi (*norāda, ja attiecināms*)

Tīrīšanas līdzekļi, kurus paredzēts izmantot, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, atbilst saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 66/2010 (2009. gada 25. novembris) par ES ekomarķējumu izveidotajiem ES ekomarķējuma kritērijiem tīrīšanas līdzekļiem.

2. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

2.1. Ēdināšanas pakalpojumā izmantotajiem produktiem jāatbilst: (*norāda/papildina pēc nepieciešamības*)

2.1.1. Regula (EK) 1580/2007 ar ko nosaka Regulu (EK) Nr. 2200/96, (EK) Nr. 2201/96 un (EK) Nr. 1182/2007 īstenošanas noteikumus augļu un dārzeņu nozarē;

- 2.1.2. Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 543/2011 (2011. gada 7. jūnijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr. 1234/2007 piemērošanai attiecībā uz augļu un dārzeņu un pārstrādātu augļu un dārzeņu nozari;
- 2.1.3. Eiropas parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1169/2011, "Par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem" par pārtikas produktu marķēšanu un kvalitātes rādītājiem, ar ko paredz marķējumā noteiktās obligātās ziņas par norādēm uz pārtikas iepakojuma vai tam piestiprinātas etiķetes, vai pārtikas pavaddokumentiem;
- 2.1.4. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 853/2004 (2004. gada 29. aprīlis), ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku;
- 2.1.5. Eiropas Komisijas (EK) regula Nr. 543/2008 (2008. gada 16. jūnija) „Par kārtību, kādā piemērojama Padomes regula (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem”;
- 2.1.6. Pārtikas aprites uzraudzības likums;
- 2.1.7. Preču un pakalpojumu drošuma likums;
- 2.1.8. Ministru kabineta 2014. gada 12. augusta noteikumi Nr. 461 "Prasības pārtikas kvalitātes shēmām, to ieviešanas darbības, uzraudzības un kontroles kārtība”;
- 2.1.9. Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība”;
- 2.1.10. Citi saistošie un spēkā esošie normatīvie akti, kas regulē pārtikas produktu kvalitātes prasības un to apriti.

2.2. Vispārējie transportēšanas nosacījumi visiem pārtikas produktiem:

- 2.2.1. Transportēšanas - piegādes laikā jāievēro pārtikas produktu higiēna prasības. Transportēšanas laikā produkti jāpasargā no piesārņojuma un jānodrošina pārvadāšanai nepieciešamā temperatūra. Transportlīdzeklī, tarai, iepakojumam, konteineram, kuros pārvietos pārtikas produktus, jābūt tīriem, atbilstoši noteiktajām pārtikas higiēnas prasībām.
- 2.2.2. Pretendenta rīcībā ir Latvijas Republikas normatīvajam regulējumam atbilstošs tehniskais aprīkojums un transporta līdzekļi produktu pārvadāšanai.

3. PRASĪBAS ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMAM

...

Norāda, atbilstoši ēdināšanas pakalpojuma mērķim, t.sk. iekļaujot ēdienkartes un tehnoloģiskās kartes (ja attiecināms)

(!) Papildus informācija Pasūtītājam - zemāk minētas ZPI prasības, kas jāietver iepirkuma nolikumā un līgumā:

ZPI prasības un kritēriji
<p>Atlases kritēriji</p> <p>2. Līgumslēdzējam jāpierāda savas tehniskās un profesionālās spējas ievērot līgumā minētos vides aspektus ar:</p> <p>1.3. vides pārvaldības sistēmu (VPS) ēdināšanas pakalpojumiem (piemēram, Eiropas Savienības Vides pārvaldības sistēma (EMAS), LV EN ISO 14001:2015 "Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai (ISO 14001:2015)" vai līdzvērtīgu VPS) (attiecināms uz iepirkumiem saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 48 (3) pantā noteiktām līgumcenu robežvērtībām);</p> <p>vai</p> <p>1.4. vides aizsardzības politiku attiecībā uz ēdināšanas pakalpojumiem un darba instrukcijām un procedūrām attiecībā uz pakalpojuma sniegšanu videi draudzīgā veidā;</p> <p>vai</p> <p>1.5. Iepriekšēju pieredzi, īstenojot vides aizsardzības pasākumus līdzīgos līgumos.</p> <p>3. Līgumslēdzējs pēdējo trīs gadu laikā nav pārkāpis tādu ēdināšanas pakalpojumu līgumu nosacījumus, kuri noslēgti saistībā ar ZPI.</p>
<p>Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji</p> <p>Ēdināšanas pakalpojumu iepirkumam:</p> <p>1. izvēlas saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu:</p> <p>1.1 nosaka katra piedāvājumu vērtēšanas kritērija īpatsvaru, bet ZPI kritērijiem kopā ne mazāk kā 20 procentu apmērā no piedāvājuma vērtēšanas kritēriju kopējās vērtības;</p> <p>1.2 cenas vai izmaksu kritērijam pasūtītājs paredz īpatsvaru ne vairāk kā 50 procentu apmērā;</p> <p>2. Lai novērtētu saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu, pasūtītājs papildus cenas vai izmaksu kritērijam vērtē sekojošus ZPI kritērijus:</p> <p>2.1. pārtikas produktu kvalitāte:</p> <p>2.1.1. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie bioloģiskās lauksaimniecības prasībām atbilstoši produkti (punktus piešķir par tehniskajā specifikācijā norādīto produktu īpatsvaru, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu);</p> <p>vai</p> <p>2.1.2. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstoši produkti (punktus piešķir par tehniskajā specifikācijā norādīto produktu īpatsvaru, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu);</p> <p>vai</p> <p>2.1.3. ēdināšanas pakalpojumos izmantotie nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu</p>

kvalitātes rādītāju prasībām atbilstoši produkti (punktus piešķir par tehniskajā specifikācijā norādīto produktu īpatsvaru, kas pārsniedz tehniskajā specifikācijā norādīto minimālo apjomu);

2.2. Iepakojums, piegāde:

2.2.1. iepakojumā, kas izgatavots no otrreiz pārstrādātiem materiāliem (piemēram, kartons, plastikāts) atkārtoti izmantojamā sekundārajā un/vai transporta iepakojumā (piemēram, kastes, paletes) piegādātie pārtikas produkti (punktus piešķir par tehniskajā specifikācijā norādīto produktu īpatsvaru, kas tiek piegādāti atkārtoti izmantojamā sekundārā un/vai transporta iepakojumā (tarā) virs tehniskajā specifikācijā norādītās obligātās prasības).

2.2.2. ēdināšanas pakalpojumā izmantoto pārtikas produktu piegādes attālums no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas līdz pasūtītāja norādītajai līguma izpildes vietai (lielāko punktu skaitu piešķir par mazāku attālumu)

Iepirkuma līguma izpildes noteikumi

1. Ēdināšanas pakalpojumu līgumā pasūtītājs paredz:

- 1.1. tehniskajā specifikācijā noteikto prasību izpildes kontroles mehānismu un atbildību par līguma prasību neizpildīšanu līguma darbības laikā;*
 - 1.2. pakalpojuma sniedzēja pienākumu, ja tas pats nav bioloģiskās lauksaimniecības vai nacionālās pārtikas kvalitātes shēmas vai tās produktu kvalitātes rādītāju, vai lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām atbilstošu produktu ražotājs vai audzētājs, attiecībā uz produktiem, kas tiek izmantoti ēdināšanas pakalpojuma sniegšanā un atbilst minētajām prasībām, iesniegt pasūtītājam ražotāju un audzētāju sarakstu, norādot to kontaktinformāciju, un ar ražotāju vai audzētāju noslēgtu līgumu par sadarbību ar attiecīgo pakalpojuma sniedzēju ēdināšanas pakalpojuma līguma izpildē;*
 - 1.3. pasūtītāja tiesības papildus pakalpojuma sniedzēja norādītajai informācijai un iesniegtajiem dokumentiem veikt piegādāto pārtikas produktu izcelsmes un kvalitātes pārbaudes;*
 - 1.4. pakalpojuma sniedzēja pienākumu iesniegt vienas nedēļas ēdienkarti ar pilnas uzturvērtības aprēķiniem un kalkulāciju, kā arī tehnoloģiskās kartes; Šāda prasība nav attiecināma uz ēdināšanas pakalpojumu līgumiem, kuru termiņš ir 3 mēneši vai mazāk vai kurus noslēdz par ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanu atsevišķu pasākumu (tai skaitā konferenču, semināru, pieredzes apmaiņas braucienu) ietvaros.*
 - 1.5. pakalpojuma sniedzēja pienākumu iesniegt ēdināšanas pakalpojumam izmantoto galveno pārtikas pamatproduktu sarakstu, norādot produktu ražotāju vai audzētāju un to izcelsmes valsti, atbilstoši tehniskajā specifikācijā noteiktajām prasībām.*
 - 1.6. pārtika un dzērieni jāpasniedz, lietojot atkārtoti izmantojamus galda piederumus, traukus un galdautus vai no atjaunojamām izejvielām ražotus galda piederumus, traukus vai izbraukuma ēdināšanas piederumus.*
 - 1.7. atkritumi, kas radīsies, sniedzot ēdināšanas pakalpojumus, tiks savākti atsevišķi saskaņā ar pašvaldību saistošajiem noteikumiem, kas ietver [norādi konkrētas atkritumu frakcijas, kas jāsavāc atsevišķi atbilstoši vietējiem administratīvajiem noteikumiem] frakcijas.*
- 2. Pasūtītājs nodrošina noslēgtā ēdināšanas pakalpojuma sniegšanas iepirkuma līguma vai tā kopijas pieejamību uz vietas iestādē, kurā tiek sniegti ēdināšanas pakalpojumi.*

FINANŠU PIEDĀVĀJUMS

(finanšu piedāvājuma veidne)

Nosaukums <i>[piem. ēdienreizes, bankets, kafijas pauze, u.t.t.]</i>	Personu skaits	Ēdināšanas cena vienai personai <i>euro</i> bez PVN (divi cipari aiz komata)	Kopā <i>euro</i> bez PVN *
Līgumcena bez PVN, <i>euro</i>			
21% PVN			
Līgumcena ar PVN, <i>euro</i>			

**Ēdināšanas pakalpojumi ietver ēdināšanas nodrošināšanai nepieciešamās papildus izmaksas – ... [norāda atbilstoši iepirkuma priekšmetam, piem. galda uzklāšana un novākšana, inventārs, viesmīļu darbs. Pakalpojumā ietilpst ēdienkartei atbilstošu trauku (krūzes un šķīvji (keramiskie), galda piederumu (metāla), glāžu (stikla), galdautu (auduma), salvešu nodrošināšana. Traukiem jābūt labā stāvoklī, tīriem, bez robiem un plaisām, galdautiem, auduma salvetēm - labi izgludinātām, bez traipiem. Viesmīļiem jābūt tērptiem vienāda stila un krāsas apģērbos]*

Ēdināšanas pakalpojumā izmantoto pārtikas produktu _____ [norāda piem.,visvairāk izmantoto pārtikas produktu grupu] piegādes attālums no pārtikas produktu izcelsmes (audzēšanas/ražošanas) vietas** līdz pasūtītāja norādītajai līguma izpildes vietai (km)	
---	--

***Ja vietas ir vairākas, norāda tālāko. Ja produkts importēts no vietas, kas atrodas vairāk nekā Tehniskajā specifikācijā attālumā noteiktais maksimālais attālums, bet tikai pārpakots Latvijā, nav uzskatāms, ka piegāde veikta videi draudzīgā veidā, samazinot vides piesārņojumu un ceļa infrastruktūras slodzi.*

5.4. IEKŠTELPU APGAISMOJUMA PIEGĀDEI UN UZSTĀDĪŠANAI

TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA/Tehniskā piedāvājuma forma (veidne)

Iepirkuma priekšmets	Iekštelpu apgaismojums* <i>Resursus taupošu un energoefektīvu lampu piegāde un uzstādīšana</i>
Līguma izpildes vieta	<i>adrese</i>

*iekštelpu apgaismojums ir lampas, apgaismes iekārtas (apgaismes armatūra) un apgaismes vadības ierīces, kas atrodas ēku iekšējās telpās, izņemot dažādus īpaša apgaismojuma veidus (piemēram, krāsainu apgaismojumu, vitrīnu, skatuves, reklāmas u.tml. apgaismojumu). Ar terminu "lampa" šeit apvienota spuldze, diode un gaismeklis.

1. Vispārīgas prasības gaismekļu sistēmai:

Parametrs <i>[norāda un papildina nepieciešamības]</i>	Tehniskā specifikācija										
Telpa	<i>gaismekļi paredzēti darba vietām darbam ar datoriem, u.t.t.</i>										
Gaismekļu skaits											
LED spuldzes tips un cokols											
LED spuldzes korpuss											
LED spuldzes stikls											
LED spuldzē iebūvēts barošanas bloks											
LED spuldzes barošanas pievada tips											
LED spuldzes barošanas spriegums											
Gaismas izplatīšana											
Apžilbināšanas koeficients (UGR)											
Gaismas krāsa, krāsu temperatūra, krāsu atveides indekss											
Energoefektivitātes klase*	<p>Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti: <i>[norāda atbilstoši, saskaņā ar projektu]</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Attiecīgā enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Pārējās lampas</td> <td>A</td> </tr> </tbody> </table> <p>Nomainīgas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti: <i>[norāda atbilstoši, saskaņā ar projektu]</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase	Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B	Pārējās lampas	A	Lampas tips	Enerģijas klase		
Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase										
Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B										
Pārējās lampas	A										
Lampas tips	Enerģijas klase										

	Volframa halogēnu lampas	C
	Kompaktās luminiscences lampas bez integrētas droseles	B
	Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	B
	Visas lampas, kas nav halogēnu lampas, ar krāsu atveidojuma koeficientu $R_a \geq 90$	B
	Visas pārējās kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	A
	15 W T8 cauruļveida luminiscences lampas un miniatūras cauruļveida luminiscences lampa	B
	Apļveida lampas	B
	Citas cauruļveida luminiscences lampas	A
	Pārējās lampas, tostarp LED un gāzizlādes lampas	A
Gaismekļu aprēķinātā efektivitāte Lm/W	LED diodes efektivitāte pēc integrēšanas korpusā (ieskaitot gaismas zudumus optikā), attiecība starp gaismekļa kopējo izstaroto gaismas plūsmu (Lm) un kopējo patērējamo jaudu (W), <i>ne mazāk kā ...</i>	
LED darba mūžs (ekspluatācijas laiks)**	Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām ekspluatācijas laikiem, kas nav mazāks par turpmāk tabulā norādīto. <i>[norāda atbilstošo, saskaņā ar projektu]</i>	
	Lampas tips	Ekspl. laiks (stundās)
	Volframa halogēnu lampas	2000
	Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas	6000
	Citas kompaktās luminiscences lampas	10 000
	Apļveida lampas	7500
	T8 cauruļveida luminiscences lampas ar elektromagnētiskajām droselēm (tikai esošajām ierīcēm)	15 000
	Citas cauruļveida luminiscences lampas	20 000
	HID kļiedētas gaismas lampas (galvenais degšanas stāvoklis)	12 000
	HID virzienvērstas gaismas lampas (galvenais degšanas stāvoklis)	9000
	Modernizēts LED ar integrētu vadības mehānismu	15 000
	Citas LED	20 000
Aizsardzības klase		
Citas prasības	<i>Jābūt nokomplektētai ar atbilstošiem elektroniskiem barošanas blokiem, kas nodrošina iespēju mainīt apgaismojuma intensitāti.</i>	
Citas ZPI prasības lampām	DZĪVSUDRABA SATURS*** <i>[norāda, ja attiecināms, saskaņā ar projektu]</i>	

	<p>Luminiscences lampās, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaīņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām dzīvsudraba saturam, kas nav lielāks par turpmāk tabulā norādīto.</p> <table border="1" data-bbox="544 344 1377 1151"> <thead> <tr> <th data-bbox="544 344 1182 483">Lampas tips</th> <th data-bbox="1182 344 1377 483">Dzīvsudraba saturs (mg/lampa)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="544 483 1182 568">Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 30 W</td> <td data-bbox="1182 483 1377 568">2,5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 568 1182 654">Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu 30 W vai vairāk</td> <td data-bbox="1182 568 1377 654">3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 654 1182 775">T5 cauruļveida luminiscences lampas ar ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām</td> <td data-bbox="1182 654 1377 775">2,5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 775 1182 860">T5 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 stundas vai vairāk</td> <td data-bbox="1182 775 1377 860">4</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 860 1182 981">T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 70 W, un ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām</td> <td data-bbox="1182 860 1377 981">3,5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 981 1182 1066">T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu 70 W vai vairāk</td> <td data-bbox="1182 981 1377 1066">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="544 1066 1182 1151">T8 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 5 stundas vai vairāk</td> <td data-bbox="1182 1066 1377 1151">5</td> </tr> </tbody> </table>	Lampas tips	Dzīvsudraba saturs (mg/lampa)	Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 30 W	2,5	Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu 30 W vai vairāk	3	T5 cauruļveida luminiscences lampas ar ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	2,5	T5 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 stundas vai vairāk	4	T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 70 W, un ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	3,5	T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu 70 W vai vairāk	5	T8 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 5 stundas vai vairāk	5
Lampas tips	Dzīvsudraba saturs (mg/lampa)																
Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 30 W	2,5																
Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu 30 W vai vairāk	3																
T5 cauruļveida luminiscences lampas ar ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	2,5																
T5 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 stundas vai vairāk	4																
T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 70 W, un ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	3,5																
T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu 70 W vai vairāk	5																
T8 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 5 stundas vai vairāk	5																
Iepakojums	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nedrīkst izmantot slāņainus materiālus un kompozītmateriālus. 2. Ja izmanto kartona un gofrētā papīra kastes, tās izgatavo vismaz no 50 procentu pēc izlietošanas otrreiz pārstrādāta materiāla. 3. Ja izmanto plastikātu materiālus, tos izgatavo vismaz no 50 procentu pēc izlietošanas otrreiz pārstrādāta materiāla. 																
Uzstādīšana <i>[norāda, ja paredzēta]</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piegādātājs attiecībā uz jaunām vai renovētām apgaismojuma sistēmām iesniedz šādus norādījumus: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. apgaismes iekārtu izjaukšanas norādījumus; 1.2. norādījumus lampu nomaīnai un norādījumus, kuras lampas var izmantot apgaismes iekārtās, nepalielinot norādīto īpatnējo jaudu; 1.3. norādījumus, kā lietot un uzturēt apgaismes vadības ierīces; 1.4. norādījumus aizņemtības sensoriem, kā regulēt to jutību un laika aizturi, un ieteikumus, kā to labāk darīt, lai nodrošinātu vizuālās vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas; 1.5. norādījumus vadības ierīcēm, kas reaģē uz dienasgaismu, kā tās atkārtoti kalibrēt un regulēt, piemēram, ņemot vērā izmaiņas telpas izkārtojumā; 1.6. norādījumus laika relejiem, kā regulēt izslēgšanas laiku, un ieteikumus, kā to labāk darīt, lai nodrošinātu iemītnieku vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas. 2. Piegādātājs veic atbilstošus apkārtējās vides aizsardzības pasākumus, lai samazinātu un reģenerētu atkritumus, kas radušies jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas uzstādīšanas laikā. Visas izlietotās lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces jāsašķiro un jānosūta 																

	reģenerēšanai saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 8.jūlija noteikumiem Nr.388 "Elektrisko un elektronisko iekārtu kategorijas un marķēšanas prasības un šo iekārtu atkritumu apsaimniekošanas prasības un kārtība".
--	--

**Vērtējot, kam piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā papildus punktus piešķir, ja lampas gaismas atdeve ir vismaz 110 procenti no minimālā daudzuma, kas norādīts noteiktajās prasībās.*

*** Vērtējot, kam piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā papildus punktus piešķir, ja lampas ekspluatācijas laiks ir vismaz 120 procenti no minimālā ilguma, kas norādīts noteiktajā prasībā.*

**** Vērtējot, kam piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā papildus punktus piešķir, ja dzīvsudraba saturs lampā ir ne vairāk kā 80 procenti no maksimālā daudzuma, kas norādīts noteiktajā prasībā.*

2. Telpas plāns:

- 2.1. Pretendents pasūtītājam elektroniskā veidā datu nesējā iesniedz gaismekļa fotometriskos failus, kas ietver spuldžu izstarotās gaismas leņķi horizontālā un vertikālā plaknē, kopējo gaismas plūsmu (Lm), gaismas temperatūru (Kelvini) un citu nepieciešamo informāciju, lai pasūtītājs spētu izvērtēt pretendenta piedāvāto spuldžu atbilstību.
- 2.2. Pretendentam ir jāiesniedz apgaismojuma aprēķini (gan papīra, gan elektroniskā formātā) atbilstoši šajā tehniskajā specifikācijā norādītajiem atsevišķu telpu tehniskajiem parametriem un gaismekļu izvietojuma plāniem. Gaismeklim jānodrošina apgaismojuma kvalitāte atbilstoši nolikuma prasībām, tajā skaitā gaismekļu faktiskam izvietojuma plānam un telpu tehniskajiem parametriem.

(!) Papildus informācija Pasūtītājam - zemāk minētas ZPI prasības, kas jāietver iepirkuma nolikumā un līgumā, ja iepirkuma priekšmetā paredzēta uzstādīšana:

Atlases kritēriji

Ja piegādātājs uzstādīs jaunu vai renovētu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka uzstādīšanu veiks darbinieki ar pieredzi līdzīgu pakalpojumu vai piegāžu nodrošināšanā iepriekšējo trīs gadu laikā un/vai ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju elektrotehnikā un inženiertiklu jomā vai dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma jomā.

Iepirkuma līguma izpildes noteikumi

1. *Piegādātājs nodrošina, lai jaunas vai renovētas apgaismojuma sistēmas un vadības iekārtas darbotos pareizi un neizmanto vairāk enerģijas, nekā tas ir nepieciešams.*

- 1.1. *kustības sensoru jutību un laika aizturi iestata noteiktā līmenī, kas atbilst iemītņieku vajadzībām un nevajadzīgi nepatērē enerģiju;*
- 1.2. *Pārbauda, vai kustības sensori darbojas pareizi un ir pietiekami jutīgi, lai uztvertu iemītņieku parastu kustību;*
- 1.3. *Vadības ierīces, kas reaģē uz dienasgaismu, kalibrē tā, lai tās izslēdz apgaismojumu, kad dienasgaismas ir pietiekama;*
- 1.4. *Apgaismojuma intensitātes regulatoru kalibrē tā, lai tas uzturētu telpā nepieciešamā apgaismojuma dienasgaismas un elektriskās gaismas kombinētu līmeni;*
- 1.5. *Laika relejiem iestata atbilstošus izslēgšanās laikus, lai nodrošinātu iemītņieku vajadzības bez pārmērīgas enerģijas patēriņa palielināšanas;*
- 1.6. *Pārbauda kustības sensoru kontroles slēdžu un reostatu elektroinstalāciju, lai pārliecinātos, ka tie kontrolē tiem noteiktās zonas telpā.*

Ja pēc telpas lietošanas uzsākšanas apgaismes vadības ierīces šķietami neatbilst iepriekšminētajām prasībām, Piegādātājs noregulē un/vai atkārtoti kalibrē vadības ierīces, lai tās atbilstu.

3. *Piegādātājs nodrošina, lai apgaismojuma aprīkojums (tostarp lampas, apgaismes iekārtas un apgaismes vadības ierīces) tiktu uzstādīts tieši tā, kā norādīts sākotnējā projektā.*

5.5. IEKŠTELPU APGAISMOJUMA PROJEKTA IZSTRĀDE

TEHNISKĀ SPECIFIKĀCIJA/Tehniskā piedāvājuma forma (veidne)

Iepirkuma priekšmets	Iekštelpu apgaismojuma projekta izstrāde* <i>Resursus taupošs un energoefektīvs projekts jaunām apgaismojuma sistēmām vai esošās apgaismojuma sistēmas renovācijai</i>
Līguma izpildes vieta	<i>adrese /Telpa/Objekts</i>

*iekštelpu apgaismojums ir lampas, apgaismes iekārtas (apgaismes armatūra) un apgaismes vadības ierīces, kas atrodas ēku iekšējās telpās, izņemot dažādus īpaša apgaismojuma veidus (piemēram, krāsainu apgaismojumu, vitrīnu, skatuves, reklāmas u.tml. apgaismojumu). Ar terminu "lampa" šeit apvienota spuldze, diode un gaismeklis.

Vispārīgas prasības projektējamai gaismekļu sistēmai:

Parametrs <i>[norāda un papildina nepieciešamības]</i>	Tehniskā specifikācija																				
Energoefektivitātes klase lampām <i>[prasības, kas jāņem vērā projektēšanas darbu izpildē]</i>	<p>Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Attiecīgā enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Pārējās lampas</td> <td>A</td> </tr> </tbody> </table> <p>Nomainīgas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādai gaismas atdevei, kas vienāda vai lielāka par attiecīgās enerģijas klases minimālo efektivitāti:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Enerģijas klase</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Volframa halogēnu lampas</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>Kompaktās luminiscences lampas bez integrētas droseles</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Visas lampas, kas nav halogēnu lampas, ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>Visas pārējās kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli</td> <td>A</td> </tr> <tr> <td>15 W T8 cauruļveida luminiscences lampas un miniatūras cauruļveida luminiscences lampa</td> <td>B</td> </tr> </tbody> </table>	Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase	Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B	Pārējās lampas	A	Lampas tips	Enerģijas klase	Volframa halogēnu lampas	C	Kompaktās luminiscences lampas bez integrētas droseles	B	Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	B	Visas lampas, kas nav halogēnu lampas, ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$	B	Visas pārējās kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	A	15 W T8 cauruļveida luminiscences lampas un miniatūras cauruļveida luminiscences lampa	B
Lampas tips	Attiecīgā enerģijas klase																				
Visas lampas ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$ (ja tas ir nepieciešams ēkā veicamajai darbībai)	B																				
Pārējās lampas	A																				
Lampas tips	Enerģijas klase																				
Volframa halogēnu lampas	C																				
Kompaktās luminiscences lampas bez integrētas droseles	B																				
Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	B																				
Visas lampas, kas nav halogēnu lampas, ar krāsu atveidojuma koeficientu $Ra \geq 90$	B																				
Visas pārējās kompaktās luminiscences lampas ar integrētu droseli	A																				
15 W T8 cauruļveida luminiscences lampas un miniatūras cauruļveida luminiscences lampa	B																				

	Apļveida lampas	B	
	Citas cauruļveida luminiscences lampas	A	
	Pārējās lampas, tostarp LED un gāzizlādes lampas	A	
LED darba mūžs (ekspluatācijas laiks) [prasības, kas jāņem vērā projektēšanas darbu izpildē]	Lampām, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaīņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām ekspluatācijas laikam, kas nav mazāks par turpmāk tabulā norādīto.		
	Lampas tips	Ekspl. laiks (stundās)	
	Volframa halogēnu lampas	2000	
	Lodes formas, bumbiera formas, reflektora tipa vai lustras tipa kompaktās luminiscences lampas	6000	
	Citas kompaktās luminiscences lampas	10 000	
	Apļveida lampas	7500	
	T8 cauruļveida luminiscences lampas ar elektromagnētiskajām drošselēm (tikai esošajām ierīcēm)	15 000	
	Citas cauruļveida luminiscences lampas	20 000	
	HID klievētas gaismas lampas (galvenais degšanas stāvoklis)	12 000	
	HID virzienvērstas gaismas lampas (galvenais degšanas stāvoklis)	9000	
	Modernizēts LED ar integrētu vadības mehānismu	15 000	
	Citas LED	20 000	
APGAISMOJUMA ĪPATNĒJĀ JAUDA*	Ja apgaismojumu paredzēts uzstādīt visā ēkā, apgaismojuma maksimālā patērētā jauda visā ēkā, dalot ar kopējo platību, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības. <i>[norāda, ja apgaismojumu paredzēts uzstādīt visā ēkā]</i>		
	Ēkas tips <i>[norāda atbilstoši]</i>	Apgaismojuma īpatnējā jauda (W/m ²)	
	Prasība	Piedāvājums <i>[aizpilda pretendents, ietverot aprēķinu, un norādot kopējo jaudu, ko patērē apgaismojuma sistēma, kas ietver lampas, droseles, sensorus un vadības ierīces, ko izdala ar ēkas visu iekštelpu kopējo platību. Pretendents pierāda, ka apgaismojums atbilst attiecīgām veiktspējas prasībām, kas norādītas LVS EN 12464-1, līdzvērtīgos valsts standartos vai paraugprakses rokasgrāmatās, vai valsts sektora iestādes noteiktos standartos. Atkarībā no telpu veida un tās prasībām, tas var attiekties arī uz apgaismojumu, vienmērību, apžāļbināšanas kontroli, krāsu atveidojumu un krāsu izskatu.]</i>	

	Autostāvvietā	2,5							
	Tiesa	14							
	Izstāžu zāle, muzejs	9							
	Ugunsdzēsēju depo	12							
	Tālākizglītība	13							
	Slimnīca	12							
	Bibliotēka	12							
	Birojs (galvenokārt nodalītā tipa)	13							
	Birojs (galvenokārt atvērtais plānojums)	11							
	Policijas iecirknis	14							
	Pasta nodaļa	14							
	Cietums	9							
	Sabiedriska zāle	9							
	Dzīvojamās telpas	11							
	Dzīvojamās telpas (tikai kopējās)	6							
	Skola	8							
	Sporta centrs	9							
	Pašvaldības ēka	13							
APGAISMOJUMA NORMALIZĒTĀ JAUDA**	ĪPATNĒJĀ	<p>Ja apgaismojumu uzstāda individuālā vietā vai ēkas daļā, apgaismojuma maksimālā patērētā jauda šajā vietā, dalot ar kopējo platību un ar tās apgaismotību, kas izteikta 100 luksu vienībās, nedrīkst pārsniegt zemāk norādītās vērtības. <i>[norāda, ja apgaismojumu paredzēts uzstādīt individuālā vietā vai ēkas daļā]</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Telpas veids <i>[norāda atbilstoši]</i></th> <th colspan="2">Apgaismojuma normalizētā īpatnējā jauda (W/m²/100 lx)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>Prasība</td> <td>Piedāvājums <i>[aizpilda pretendents, iesniedzot aprēķinu, kurā redzama kopējā jauda, ko patērē apgaismojums, kas ietver lampas, droseles, sensorus un vadības ierīces, un to izdala ar vietas kopējo platību un ar vienu simtdaļu vietas apgaismotības. (Piem., ja apgaismotība būtu 500lx, apgaismojuma jaudu izdalītu ar platību un ar 5). Aprēķinā izmantotā apgaismotība ir ieteicamā apgaismotība, kas</i></td> </tr> </tbody> </table>		Telpas veids <i>[norāda atbilstoši]</i>	Apgaismojuma normalizētā īpatnējā jauda (W/m ² /100 lx)			Prasība	Piedāvājums <i>[aizpilda pretendents, iesniedzot aprēķinu, kurā redzama kopējā jauda, ko patērē apgaismojums, kas ietver lampas, droseles, sensorus un vadības ierīces, un to izdala ar vietas kopējo platību un ar vienu simtdaļu vietas apgaismotības. (Piem., ja apgaismotība būtu 500lx, apgaismojuma jaudu izdalītu ar platību un ar 5). Aprēķinā izmantotā apgaismotība ir ieteicamā apgaismotība, kas</i>
Telpas veids <i>[norāda atbilstoši]</i>	Apgaismojuma normalizētā īpatnējā jauda (W/m ² /100 lx)								
	Prasība	Piedāvājums <i>[aizpilda pretendents, iesniedzot aprēķinu, kurā redzama kopējā jauda, ko patērē apgaismojums, kas ietver lampas, droseles, sensorus un vadības ierīces, un to izdala ar vietas kopējo platību un ar vienu simtdaļu vietas apgaismotības. (Piem., ja apgaismotība būtu 500lx, apgaismojuma jaudu izdalītu ar platību un ar 5). Aprēķinā izmantotā apgaismotība ir ieteicamā apgaismotība, kas</i>							

			<p>izteikta LVS EN 12464-1 vai līdzvērtīgā valsts standartā, vai uzstādītā vienmērīgā apgaismotība, ka tā ir zemāka. Ja LVS EN 12464-1 vai līdzvērtīgā valsts standartā nav sniegti ieteikumi šādam telpu veidam, jāizmanto uzstādītās vienmērīgās apgaismotības vērtība.</p> <p>Kāpņu telpām kopējā platība var ietvert pakāpienu augstumu, kā arī horizontālās virsmas]</p>
	Guļamistabas	7,5	
	Ēdnīcas	3,5	
	Autostāvvietas	2,2	
	Kustības telpas, tostarp lifti, kāpņu telpas	3,2	
	Konferenču telpas	2,8	
	Sporta zāles	2,8	
	Vestibīli	2,8	
	Slimnīcu palātas un procedūru telpas	4	
	Virtuves (mājsaimniecību)	5	
	Virtuves (restorānu)	2,8	
	Laboratorijas	2,8	
	Bibliotēkas	3,2	
	Atpūtas telpas — lielas	6	
	Atpūtas telpas — mazas	7,5	
	Biroji (atvērtais plānojums)	2,3	
	Biroji (nodalītā tipa)	3	
	Rūpnīcu telpas	3,2	
	Pasta telpas/vadības pultis	3,2	
	Cietumu kameras	4	
	Reģistrācijas vieta (piem. slimnīcā/viesnīcā)	4	

	<table border="1"> <tr> <td>Tualetes, vannas istabas</td> <td>5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mazumtirdzniecības telpas</td> <td>3,5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mācību telpas</td> <td>2,3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Noliktavas</td> <td>3,2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Uzgaidāmās telpas</td> <td>3,2</td> <td></td> </tr> </table>	Tualetes, vannas istabas	5		Mazumtirdzniecības telpas	3,5		Mācību telpas	2,3		Noliktavas	3,2		Uzgaidāmās telpas	3,2	
Tualetes, vannas istabas	5															
Mazumtirdzniecības telpas	3,5															
Mācību telpas	2,3															
Noliktavas	3,2															
Uzgaidāmās telpas	3,2															
APGAISMES VADĪBAS IERĪČU PROJEKTĒŠANA UN UZSTĀDĪŠANA	<p><i>[norāda prasības atbilstoši telpu veidam]</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reti apmeklētās telpās apgaismojums jākontrolē ar aizņemšanas sensoru, kas izslēdz apgaismojumu pēc tam, kad telpa ir tukša, ja vien nav apdraudēta drošība vai drošums. 2. Apgaismojums telpās, kas nav aizņemtas naktīs vai nedēļas nogalēs un kur var nejauši atstāt apgaismojumu, jāaprīko ar laika relejiem vai aizņemšanas sensoru, lai apgaismojums izslēgtos pēc tam, kad telpa ir tukša naktīs vai nedēļas nogalēs. 3. Apgaismojuma vadībai telpās ar sānu logiem jābūt sadalītai tā, lai apgaismojuma rindas, kas ir paralēli tuvāk logam, varētu izslēgt atsevišķi. 4. Apgaismojumam birojos, konferenču telpās, skolu klašu telpās un laboratorijās jābūt ierīkoti pieejamiem slēdžiem, ko var izmantot telpu iemītnieki un kas atrodas ērtās vietās. 5. Apgaismojumam telpās, kur pieejama dienasgaismā, un pieņemšanas zonās jāierīko automātiskās vadības ierīces, kas reaģē uz dienasgaismu (ar slēdžiem vai apgaismojuma regulatoru). 															
APGAISMOJUMS AR REGULĒJAMU APGAISMES INTENSITĀTI***	<p>Gaismas intensitātes regulēšana <i>birojos, konferenču telpās, klašu telpās un laboratorijās [norāda atbilstoši]:</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Prasība</th> <th>Pretendeta piedāvājums</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kopējā regulējamā apgaismojuma jaudas procentuālā attiecība šādās telpās, kurās iespējams regulēt apgaismojuma intensitāti</td> <td><i>[norāda aprēķinu, kurā norādīta visas uzstādītās apgaismes sistēmas jauda (ko patērē arī lampas, droseles, sensori un vadības ierīces), kad apgaismes daļām var regulēt apgaismojuma intensitāti daļēji vai pilnībā, ko izdala ar uzstādītā apgaismojuma jaudu, kad visas lampas darbojas ar pilnu gaismas atdevi]</i></td> </tr> </tbody> </table> <p>(!)Lai to varētu uzskatīt par apgaismojumu ar regulējamu apgaismes intensitāti, apgaismojumam jābūt regulējamam automātiski, lai apgaismes ierīču ekspluatācijas sākumā, kad lampas un apgaismes ierīces ir tīras un spožas, apgaismojumam var regulēt intensitāti tā, lai nodrošinātu nepieciešamo vienmērīgo apgaismotību.</p>	Prasība	Pretendeta piedāvājums	Kopējā regulējamā apgaismojuma jaudas procentuālā attiecība šādās telpās, kurās iespējams regulēt apgaismojuma intensitāti	<i>[norāda aprēķinu, kurā norādīta visas uzstādītās apgaismes sistēmas jauda (ko patērē arī lampas, droseles, sensori un vadības ierīces), kad apgaismes daļām var regulēt apgaismojuma intensitāti daļēji vai pilnībā, ko izdala ar uzstādītā apgaismojuma jaudu, kad visas lampas darbojas ar pilnu gaismas atdevi]</i>											
Prasība	Pretendeta piedāvājums															
Kopējā regulējamā apgaismojuma jaudas procentuālā attiecība šādās telpās, kurās iespējams regulēt apgaismojuma intensitāti	<i>[norāda aprēķinu, kurā norādīta visas uzstādītās apgaismes sistēmas jauda (ko patērē arī lampas, droseles, sensori un vadības ierīces), kad apgaismes daļām var regulēt apgaismojuma intensitāti daļēji vai pilnībā, ko izdala ar uzstādītā apgaismojuma jaudu, kad visas lampas darbojas ar pilnu gaismas atdevi]</i>															
Citas ZPI prasības lampām, kas jāņem vērā projektēšanas darbu izpildē	<p>DZĪVSUDRABA SATURS</p> <p>Luminiscences lampās, kas paredzētas jaunām un renovētām ierīcēm, un nomaiņas lampām, kas paredzētas esošajām ierīcēm, jābūt tādām dzīvsudraba saturam, kas nav lielāks par turpmāk tabulā norādīto.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Lampas tips</th> <th>Dzīvsudraba saturs</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Lampas tips	Dzīvsudraba saturs													
Lampas tips	Dzīvsudraba saturs															

	(mg/lampa)
Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 30 W	2,5
Kompaktās luminiscences lampas ar jaudu 30 W vai vairāk	3
T5 cauruļveida luminiscences lampas ar ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	2,5
T5 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 stundas vai vairāk	4
T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu, kas mazāka par 70 W, un ekspluatācijas laiku, kas mazāks par 25 000 stundām	3,5
T8 cauruļveida luminiscences lampas ar jaudu 70 W vai vairāk	5
T8 lampas ar ekspluatācijas laiku 25 000 5 stundas vai vairāk	5

**Vērtējot, kam piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā papildus punktus piešķir, ja īpatnējā jauda ir mazāka par 90 procenti no tām vērtībām, kas norādītas tabulā*

*** Vērtējot, kam piešķiramas līguma slēgšanas tiesības, saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā papildus punktus piešķir, ja ir mazāka par 90 procenti no tām vērtībām, kas norādītas tabulā.*

**** Papildu punktus par telpām, kurās būtu ieteicama gaismas intensitātes regulēšana (neskaitot birojus, konferenču telpas, klašu telpas un laboratorijas, kurās apgaismojuma intensitātes regulēšana ir nepieciešama), piešķir atbilstīgi kopējai regulējamā apgaismojuma jaudas procentuālajai attiecībai šādās telpās, kurās iespējams regulēt apgaismojuma intensitāti. Lai to varētu uzskatīt par apgaismojumu ar regulējamu apgaismes intensitāti, apgaismojumam jābūt regulējamam automātiski, lai apgaismes ierīču ekspluatācijas sākumā, kad lampas un apgaismes ierīces ir tīras un spožas, apgaismojumam var regulēt intensitāti tā, lai nodrošinātu nepieciešamo vienmērīgu apgaismotību. Ja telpā ir pieejama dienasgaisma, jāierīko automātiskās vadības ierīces, kas reaģē uz dienasgaismu.*

(!) Papildus informācija Pasūtītājam - zemāk minētas ZPI prasības, kas jāietver iepirkuma nolikumā:

Atlases kritēriji

Ja piegādātājs izstrādās jaunu apgaismojuma sistēmu, tas iesniedz pierādījumu, ka iekštelpu apgaismojuma sistēmas renovācijas projektu izstrādās darbinieki:

- *ar pieredzi līdzīgu projektu izstrādē iepriekšējo trīs gadu laikā un/vai*
- *ar piemērotu profesionālo kvalifikāciju gaismas tehnikas projektēšanā vai*
- *dalību profesionālā organizācijā apgaismojuma projektēšanas jomā.*

6. Kopsavilkums

Iepirkuma "Sniegt atbalstu zaļā publiskā iepirkuma prasību padziļinātai izpētei un to piemērošanai 2019. gadā, tai skaitā sabiedrības informēšana par zaļo iepirkumu" izstrāde tika veikta no 2019. gada jūnija līdz 2019. gada decembrim.

Atbalsts sastāvēja no dažādiem darbiem un uzdevumiem, kas iekļāva esošo norādīto kategoriju kritēriju pārskatīšanu, 2 jaunu potenciālo kategoriju izvērtēšanu, sabiedrības informēšanu par ekodizainu, 4 semināru moderēšanu un prezentāciju veidošanu, kuru ietvaros tika ietvertas arī diskusijas par kritērijiem, 4 tematisko diskusiju moderēšanu un kritēriju izskatīšanu, 5 tehnisko specifikāciju izstrāde, kā arī konsultācijas par ZPI jautājumiem citām ieinteresētajām pusēm. Informācija par sniegtajām konsultācijām ir pievienota atsevišķā dokumentā.

Projekta laikā tika izvērtēta divu jaunu potenciālo ZPI kategoriju ieviešanas iespējas Latvijā. Latvijā aktīvi tiek veidoti bērnu rotaļu laukumu un sporta laukumu iepirkumi, kuros ir salīdzinoši viegli iekļaut arī papildus vides kritērijus, tai skaitā izmantojot atkārtoti lietojamus atkritumus. ZPI kritēriji izvirzīti, izmantojot Itālijas esošos ZPI kritērijus publiskās telpas mēbeļu iepirkumam. Tajā pašā laikā Eiropas Komisija izstrādā ZPI kritēriji datu centriem un mākoņpakalpojumiem, taču industrijas publisko iepirkumu skaits ir neliels, tāpat arī valstiskie iepirkumi lielākoties tiek nodoti VAS "LVRTC" rokās, tādējādi rosinājums ir noteikt vides prasības LVRTC, lai tiktu nodrošināts augstāku vides prasību izmantošana valsts līmenī.

2019. gada 1. pusgadā VARAM organizēja vairākas tematiskās diskusijas, pēc kurām diskusiju pārstāvji sniedza savus komentārus un priekšlikumus MK noteikumu Nr. 353 jeb ZPI kritēriju pilnveidošanai. Projekts tika uzsākts pēc diskusiju grupu veikšanas, kuru laikā projekta izpildītājs nebija klāt, līdz ar to tika apstrādāti iesūtītie komentāri.

Projekta laikā tika apkopoti tematisko diskusiju ietvaros sniegtie priekšlikumi un veikts kritēriju salīdzinājums ar Eiropas Komisijas izstrādātajām vadlīnijām, kā arī veikta nozares lielāko uzņēmumu un ekspertu viedokļu apzināšana. 2019. gada 2. pusgadā tika organizēti 4 semināri 4 dažādās Latvijas vietās par dažādām ZPI grupām: 15. oktobrī Jūrmalā – par ceļu būvi, āra apgaismojumu un āra un atpūtas infrastruktūru; 23. oktobrī Siguldā – par pārtiku un ēdināšanas pakalpojumu sniegšanu; 29. oktobrī Olainē – par mēbelēm un tīrīšanas līdzekļiem; 5. novembrī Rīgā – par būvniecību un iekštelpu apgaismojumu. Vidēji katrā no semināriem piedalījās no 60–130 dalībnieki, un pēc semināriem tika organizētas diskusiju grupas (izņemot būvniecības semināru lielā pieteikto dalībnieku skaita dēļ – 190), kurās tika pārrunāti dažādi aspekti no praktiskās puses, gan arī ZPI kritēriju piedāvātās izmaiņas un to iespējas pielietot iepirkumos.

Semināriem sekoja 4 diskusiju grupas, kuras notika 2019. gada novembrī/decembrī VARAM telpās 5 grupās – transports, mēbeles, pārtikas iegāde, būvniecība un atpūtas un sporta infrastruktūra.

ZPI grupas	Veiktās izmaiņas	Nākamie soļi
Obligātās grupas		
Dator tehnika un IKT infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> · Veikts esošo MK noteikumu salīdzinājums ar ES ZPI vadlīnijām. · Saņemti viedokļi no 3 uzņēmumiem, nozares asociācija sniegusi savu skatījumu, balstoties uz uzņēmumu sniegtajiem viedokļiem. · Veikts MK noteikumu izmaiņu piedāvājums. 	Piedāvātos, izmainītos MK noteikumus vēlams nosūtīt asociācijai un iesaistītajiem uzņēmumiem pārskatīšanā.
Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> · Organizēts vispusīgs ZPI pielietojšanas seminārs Siguldā. · Organizētas 3 (2 projekta ietvaros, taču komentāri pēc pirmās darba grupas integrēti) diskusiju darba grupas. · Uzņēmumi ir ieinteresēti turpināt diskusijas. · Veikts MK noteikumu izmaiņu piedāvājums, tomēr vēl ir palikuši vairāki pārskatāmi jautājumi. 	<ul style="list-style-type: none"> · Jāturpina diskusija par ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanu · Nepieciešams papildus pārskats par iespēju iepirkt bioloģisko pārtiku publiskajā iepirkumā.
Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> · Apstrādāti pirmās diskusiju grupas komentāri. · Papildināts ar ES vadlīniju piedāvātajām izmaiņām. · Organizēts PI pielietojšanas seminārs par tīrīšanas līdzekļiem, kur diskusijās saņemti komentāri. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	Tā kā tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi obligātā kategorija, vēlams ir vēl padziļinātāks industrijas pārskats par kritērijiem.
Iekštelpu apgaismojums	<ul style="list-style-type: none"> · Apstrādāti pirmās diskusiju grupas komentāri. · Organizēts seminārs par būvniecību un iekštelpu apgaismojumu. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	Tā kā ES vairs netiek atdalīti iekštelpu apgaismojuma kritēriji, taču ir vēl pāris kritēriji, kuros būtu vēlami papildus mērījumi.
Ielu apgaismojums un satiksmes signāli	<ul style="list-style-type: none"> · Apstrādāti pirmās diskusiju grupas komentāri. · Papildināts ar ES vadlīnijās piedāvātajām izmaiņām. · Organizēts PI pielietojšanas seminārs par ceļu būvi un ielu apgaismojumu. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	Tā kā ielu apgaismojums ir obligātā kategorija, vēlams ir vēl padziļinātāks industrijas pārskats par kritērijiem.
Rekomendējošās grupas		
Būvdarbi	<ul style="list-style-type: none"> · Apstrādāti pirmās diskusiju grupas komentāri. · Veikta konceptuāla maiņa kritēriju izkārtojumā. · Veikti uzlabojumi terminoloģijā. · Organizēts ZPI pielietojšanas seminārs par būvniecību un iekštelpu apgaismojumu. · Organizēta diskusija par būvniecības MK noteikumu uzlabošanu. 	Būvniecības nozare ir akceptējusi kritērijus un to izmaiņas. Norāda, ka ir nepieciešama turpmāka izglītošana, lai ZPI kritērijus ieviestu praksē.
Ceļu būve un satiksmes zīmes	<ul style="list-style-type: none"> · Apstrādāti pirmās diskusiju grupas komentāri. · Veikti uzlabojumi terminoloģijā. · Organizēts seminārs par ceļu būvi un ielu apgaismojumu. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	Lai ceļu būves nozari veidotu videi draudzīgāku ir nepieciešams papildus fonds ZPI izmantošanai nozarē. Šobrīd nozarē būtisks finanšu trūkums.
Mēbeles	<ul style="list-style-type: none"> · Papildināts ar ES vadlīniju piedāvātajām izmaiņām. · Organizēta individuāla tikšanās ar industrijas pārstāvjiem. · Organizēts ZPI pielietojšanas seminārs par mēbelēm. 	Nepieciešams turpināt diskusijas ar industrijas pārstāvjiem, lai sakārtotu industriju. Vēlami industrijas pārskati, lai veiktu caurskatāmākus

	<ul style="list-style-type: none"> · Veikts citu ES valstu ZPI kritēriju pārskats. · Organizēta diskusija par MK noteikumu pārskatu mēbeļu kategorijā. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	iepirkumus un veidotu godprātīgāku darba vidi.
Transports	<ul style="list-style-type: none"> · Papildināts ar ES vadlīniju piedāvātajām izmaiņām. · Organizētas diskusijas ar industrijas pārstāvjiem. · Saņemti industrijas komentāri, un veikts MK noteikumu piedāvājums. 	Nepieciešams turpināt diskusiju vai MK noteikumu pārskatu ar nozares uzņēmumiem.
Jaunās grupas		
Atpūtas un sporta infrastruktūra	<ul style="list-style-type: none"> · Veikts detalizēts apkopojums par nozarēm un esošās situācijas novērtējums. · Izvērtēti grupas kritēriji dažādās ES valstīs, Itālijā ir visatbilstošākie kritēriji, kas ir ņemti par pamatu MK noteikumu izstrādei. · Kritēriji ir diskutēti seminārā. · Kritēriji ir apstiprināti tematisko diskusiju grupā. 	Izveidots MK noteikumu piedāvājums.
Datu centri un mākoņpakalpojumi	<ul style="list-style-type: none"> · Veikts EK vadlīniju pieprasījums un to pārskats iztulkots latviski. · Uzrunāti industrijas dalībnieki un veikta detalizēta intervija ar Tet pārstāvjiem. · Izpētīti Latvijas iepirkumi dotajā nozarē. · Latvijā lielākā daļa publisko iepirkumu tiek nodrošināti no VAS LVRTC, tādējādi MK noteikumi atbilstu tikai nelielai daļai iepirkumu, kas nenodrošina industrijai nepieciešamo investīciju apjomu, kas nepieciešams, lai nodrošinātu paaugstinātas vides prasības. 	Veikt pārrunas ar VAS LVRTC par iespējām veikt darbības, kas būtu videi draudzīgas.

Individuāli pārskatāmi kopsavilkumi ir pieejami katrā individuālajā kategorijā. Tomēr ievērojami izmainīti kritēriji tika būvniecības un mēbeļu, MK noteikumos, daļēji – transporta, tīrīšanas līdzekļu, ielu un iekštelpu apgaismojuma, datortehnikas un IKT infrastruktūras, pārtikas un ēdināšanas pakalpojumu, mazāk – ceļu būve.

Tāpat projekta ietvaros tika sagatavota informācija par ekodizainu un notika sabiedrības informēšana; tika izveidotas tehniskās specifikācijas veidnes un sniegtas konsultācijas ZPI izmantošanai iepirkumos.

Kopējie ieteikumi:

- LIKTA norāda, ka papildus aicina izvērtēt iespēju izslēgt Publiskā iepirkuma likuma 48. panta 3. punktu, jo tas faktiski aizliedz pilnā apmērā piemērot Zaļā iepirkuma prasības iepirkumiem, kuru paredzamā līgumcena ir zemāka par Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām.
- Pašvaldību lielākais izaicinājums ir budžets, kuru atvēlēt ZPI prasību izveidošanai. Sākotnēji ir izaicinājums pievērst papildus uzmanību ZPI prasību integrācijām iepirkumā, kam seko mīts un izaicinājums, ka iepirkumi ar paaugstinātām vides prasībām ir dārgāki nekā regulārie iepirkumi, jo tiek izvērtēts īstermiņa ieguvums, ne ilgtermiņā.
- 2019. gada decembrī tika veikts Eiropas komisijas paziņojums par Eiropas Zaļā kursa stratēģiju, kas liek uzsvāru uz aprites ekonomiku, kur viens no instrumentiem ir arī Zaļais publiskais iepirkums, tādējādi ir

nepieciešams pārskatīt iespējas EK prioritātes norādīt jau arī Latvijas MK noteikumos. Aprites ekonomikas kritēriji ir jau pievienoti mēbeļu kategorijā.

- Lai nodrošinātu ZPI izaugsmi pašvaldībās, kā arī dažās no nozīmīgākajām nozarēm kā ceļu būve, ir nepieciešams papildus finansējums. Ja būtu pieejams papildus finansējums ZPI ieviešanai, iespējas izmantot paaugstinātos vides kritērijus tiktu izmantotas aizvien vairāk.
- Lai turpinātu virzīt ZPI izmantošanu, ir nepieciešami ikgadējie semināri. Semināros ir būtiski nodrošināt dažādu iesaistīto iestāžu skatījumu, stāstot par veiksmīgākajiem gadījumiem dažādās nozarēs un pieredzēs. Veiksmīgs piemērs bija būvniecības seminārs, kurā tika nodrošināts plašs skatījums no 9 dažādiem runātājiem, tādējādi sniedzot nozīmīgu atbalstu iepirkumu veidošanā un pārbaudē. Tāpat arī semināri varētu kļūt aizvien praktiskāki, un arī iepirkumu speciālisti mācītos kopīgi izmantot ZPI savā ikdienā, un izprast to būtību sarunās ar priekšniecību un citām iesaistītajām pusēm.
- Nozarēs, kurās nav kontrolējošās institūcijas, kā mēbeles, ZPI varētu būt iespēja arī kā sakārtot godprātīgu uzņēmējdarbību, ieviešot arī sociālos un nodokļu apmaksas kritērijus kā papildus piedāvājuma izvērtēšanas kritērijus.
- Lai veiktu padziļinātu pārskatu noteiktās nozarēs un kategorijās, vēlams ir individuālu nozaru padziļināta izpēte, lai nodrošinātu kvalitatīvu darbu un katru kritēriju pārskatu no dažādām iesaistītajām pusēm
- Lai vieglāk atrastu informāciju par ZPI un arī pārskatu un ieteikumus par ZPI, vēlams būtu lietotājiem draudzīga informācijas strukturizēšana mājaslapā. Iespējams pat atsevišķa mājaslapa, kāda ir pieejama citās valstīs, kur būtu norādīti arī uzņēmumi, kuri praktiski arī darbojas ilgtspējīgāk un videi draudzīgāk. Tā dotu iespēju veidot kopējo pārskatu par iepirkumiem un to videi draudzīgumu un ilgtspējīgumu.